

A.S. BYATT

cartea copiilor

BABEL

Dame ANTONIA SUSAN BYATT (A.S. BYATT) s-a născut la 24 august 1936 în Yorkshire. A studiat la Quaker School în York, Newham College, Cambridge, Bryn Mawr College, Pennsylvania și Somerville College, Oxford. A predat la London University și la Central School of Art and Design, iar din 1972 a devenit lector universitar în literatură engleză și americană la University College, Londra. În 1983 a renunțat la cariera universitară pentru a se dedica în întregime scrisului. A fost președinte al Society of Authors între 1986 și 1988, membru al Literature Advisory Panel al British Council între 1990 și 1998, și membru al juriului pentru numeroase premii literare, inclusiv pentru Booker Prize. Este unul dintre criticii literari de marcă ai momentului și publică permanent articole în numeroase cotidiane și reviste de specialitate, printre care și *Times Literary Supplement*, *The Independent* și *Sunday Times*.

Primul ei roman, *Shadow of the Sun*, a fost publicat în 1964, fiind urmat în 1967 de *The Game*. Și-a câștigat recunoașterea internațională prin volumul *Natură moartă* (1985 – Editura Nemira, 2008), care i-a adus PEN/Macmillan Silver Pen Award. Lucrarea sa cea mai cunoscută, *Pasiune* (1990 – Editura Nemira, 2009, ecranizat în 2002), a câștigat Booker Prize și Premiul Internațional pentru Ficțiune acordat de *Irish Times*. De asemenea, a scris mai multe volume de critică literară, printre care *Degrees of Freedom: The Early Novels of Iris Murdoch* (1965), *Iris Murdoch: A Critical Study* (1976) și *Wordsworth and Coleridge in Their Time* (1970). A primit numeroase distincții și decorații, în 2002 fiindu-i decernat de către Fundația Alfred Toepfer Premiul Shakespeare pentru întreaga sa activitate în slujba culturii britanice.

A.S. BYATT
cartea copiilor
•

Traducere din limba engleză
VIRGIL STANCIU

NEMIRA

Pentru Jenny Uglow

ÎNCEPUTURI

Doi băieți stăteau în Galeria Prințului Consort, privindu-l de sus pe al treilea. Era 19 iunie 1895. Prințul murise în 1861, neapucând să vadă decât începuturile ambițiosului său proiect privind o constelație de muzee, în care meșteșugarii britanici să studieze cele mai frumoase exemple de design. Portretul lui, modest, în formă de medalion, executat în mozaic, se afla în timpanul unei arcade decorative, la un capăt al îngusteii galerii ce mergea deasupra Curții de Sud. Curtea de Sud era decorată cu multe alte mozaicuri, portrete de pictori, sculptori, olari, „Valhalla din Kensington“. Cel de al treilea băiat ședea pe vine în fața unei vitrine de sticlă, parte dintr-o serie impresionantă, etalând comori de aur și argint. Tom, cel mai mic dintre primii doi, se gândea la Albă-ca-Zăpada în racla ei de cleștar. Se mai gândea, privind în sus la Albert, că potirele, lingurile și casetele, care străluceau în lumina lichidă de sub sticlă, erau ca un tezaur înmormântat împreună cu regele. (Ceea ce unele

obiecte chiar erau.) Nu-l distingeau clar pe cel de al treilea băiat, deoarece se afla de partea cealaltă a unei vitrine. S-ar fi zis că desenează o schiță a conținutului.

Julian Cain se simțea ca acasă la South Kensington Museum. Tatăl său, maiorul Prosper Cain, era curator special al metalelor prețioase. Julian avea doar cincisprezece ani, mergea la școala din Marlowe, dar acum stătea acasă, să se refacă după un icter parșiv. Nu era nici înalt, nici scund, avea o constituție firavă, cu fața ascuțită și tenul gălbui, chiar și când nu suferea de gălbinare. Părul negru și drept îi era despărțit pe mijloc de o cărare și purta uniforma școlară. Tom Wellwood, arătând mai a băiețel în jacheta și pantalonii bufanți tip Norfolk, era mai mic cu doi ani și părea mai tânăr decât era, cu ochi mari, negri, gura moale și capul acoperit de un strat de păr fin, auriu-închis. Cei doi erau împreună pentru prima dată. Mama lui Tom venise în vizită la tatăl lui Julian, cu rugămintea s-o ajute la documentare. Era autoare de povești magice de succes. Julian fusese desemnat să-i arate lui Tom comorile. Dar s-ar fi zis că-l interesa mai mult să i-l arate pe băiețelul ghemuit pe vine.

– Ți-am promis că-ți voi arăta ceva misterios.

– Dar credeam că te referi la un tezaur.

– Nu, la el mă refeream. Ceva nu-i în regulă cu el.

Îl urmăresc de mai multă vreme. Pune ceva la cale.

Tom nu era sigur că acesta era tipul de fabulație practicat de familia sa: să urmărești niște oameni total necunoscuți și să inventezi istorioare despre ei. Nu era

sigur că Julian nu juca, să zicem așa, rolul unui om pe umerii căruia apasă o mare răspundere.

– Dar ce face?

– Șmecheria indiană cu frânghia. Uite popa, nu e popa. Vine zilnic. Întotdeauna singur. Dar nu poți să-ți dai seama când și unde pleacă.

Înaintară de-a lungul galeriei din fier forjat, peste care atârnau draperii grele de catifea roșie. Al treilea băiat rămase locului, desenând absorbit. Apoi își schimbă poziția, ca să vadă obiectul din alt unghi. Avea părul de culoarea fânului, ciufulit și murdar. Purta pantaloni muncitorești, retezați sub genunchi, suspendați cu bretele peste o cămașă fumurie de flanelă, pătată de funingine.

– Am putea coborî ca să-l pândim, zise Julian. Sunt o grămadă de chestii cu date despre el. Pare un tip dur. Am impresia că nu se duce nicăieri, stă numai aici. Am așteptat la ieșire, să-l văd când pleacă și să mă țin după el, dar parcă nu pleacă niciodată. Parcă ar fi înșurubat locului.

Băiatul ridică, scurt, ochii, se încruntă și fața ursuză i se încreți.

– Se concentrează, sugeră Tom.

– Nu l-am văzut vorbind niciodată cu cineva. Din când în când studenții de la arte aruncă o privire peste desenele lui. Dar nu discută cu ei. Se furișează dintr-un loc în altul. Îți dă fiori.

– Aveți multe furturi?

– Tata zice mereu că paznicii sunt criminal de neglijenți cu cheile vitrinelor. Apoi, există mormane

de obiecte depozitate în tot felul de unghere, așteptând să fie catalogate, ori trimise la Bethnal Green. E surprinzător de ușor să speli putina cu ceva șterpelit. Nici nu știu dacă ar observa cineva, în cazul majorității exponatelor, dar s-ar vedea imediat dacă cineva ar încerca să fure sfeșnicul.

– Sfeșnicul?

– Sfeșnicul de la Gloucester. Pe care-l desenează el, aproape tot timpul. E bulgărele de aur din mijlocul vitrinei lângă care stă. Străvechi și unic. Am să ți-l arăt. Am putea coborî, să mergem la vitrina aia și să-l deranjăm pe tip.

Tom avea dubii. Al treilea băiat părea foarte încordat, avea o energie dură, gata să răbufnească, pe care o observase la el abia acum. Fu totuși de acord. De obicei se învoia ușor. Se deplasară cu pași moi de detectiv din ascunzătoare în ascunzătoare, în spatele faldurilor de catifea. Trecură pe sub prințul Albert și coborâră pe scările spiralate de piatră în Curtea de Sud. Când ajunseră la vitrina cu sfeșnicul, băiatul murdar dispăruse.

– Nu l-am întâlnit pe scări, remarcă, obsedat, Julian.

Tom se opri și contemplă îndelung sfeșnicul. Era din aur mat. Părea foarte greu. Stătea pe trei picioare, fiecare înfățișând un dragon cu urechi lungi care ținea în ghearele înfricoșătoare un os și rodea din el cu colți ascuțiți. Marginea de sus a cupei cu țeapă în care se fixa lumânarea era de asemenea susținută de dragoni cu fălcile căscate, înaripați și cu cozi de șarpe. Tot trunchiul lung și gros era acoperit de un frunziș

fantastic, în care oameni și monștri, centauri și mai-muțe se zvârcoleau, rânjeau, se strâmbau, se îmbrânceau și se înjunghiau reciproc. O creatură încoifată, ca un gnom, cu ochi imenși, ținea strâns coada sinuoasă a unei reptile. Mai erau și alte figurine reprezentând oameni sau cobolzi, dintre care una se evidenția prin pletele lungi și privirea tristă. Tom își spuse imediat că ar trebui s-o vadă maică-sa. Încercă – fără succes – să memoreze formele. Julian îi oferî explicatii. Sfeșnicul avea o istorie interesantă. Nimeni nu știa precis din ce material era făcut. Un aliaj în care intra și aurul. Fusesse făurit, probabil, la Canterbury – modelat în ceară și turnat – dar, cu excepția simbolurilor evangheliștilor de pe toartă, dădea impresia că nu fusesse fabricat în scop religios. Fusesse descoperit în catedrala din Le Mans, de unde dispăruse fără urmă în timpul Revoluției Franceze. Se pare că un anticar francez îl vânduse prințului rus Soltikov. Din colecția acestuia îl achiziționase South Kensington Museum, în 1861. Nicăieri în lume nu exista ceva asemănător.

Tom nu știa ce înseamnă o „toartă” și care anume erau simbolurile evangheliștilor. Dar înțelese că obiectul cuprindea o lume întreagă de povești de taină. Zise că mamei lui i-ar fi plăcut să-l vadă. Probabil că exact asta și-ar fi dorit. Cât despre el, i-ar fi plăcut să atingă capetele leilor și dragonilor.

Julian privea neliniștit în toate părțile. Exista o ușă secretă, în spatele unui cavaler din ghips aflat pe o plintă de marmură. Ca niciodată, ușa era ușor întredeschisă. Julian apăsase de multe ori pe clanță, dar ușa

fusese întotdeauna încuiată – cum era și normal, de vreme ce ducea la magazinele și atelierile de la subsol.

– Pariez că a coborât pe aici.

– Dar ce e acolo jos?

– Coridoare nesfârșite, chilii și pivnițe, locuri în care se fasonează, se curăță sau doar se depozitează obiectele. Hai după el.

Lumină nu era, în afara celei proiectate pe primele trepte prin ușa lăsată deschisă de ei. Lui Tom îi repugna întunericul. Nu-i plăcea nici să pătrundă în teritorii interzise.

– Nici nu vedem pe unde călcăm, zise el.

– Lăsăm ușa întredeschisă.

– Dar dacă vine cineva și o încuie? Atunci am dat de dracu’.

– Nu se va întâmpla nimic rău. Eu *locuiesc* aici.

Pășiră ușor în jos pe treptele neregulate de piatră, ținându-se de balustrada îngustă de fier. La baza scărilor, drumul era blocat de un grilaj de metal, dincolo de care se întindea un coridor lung, parțial vizibil, de parcă la capătul îndepărtat ar fi existat o sursă de lumină. Bolta culoarului avea arcuiri gotice, ca ale unei cripte, dar tavanul era finisat cu cărămidă albă industrială. Julian scutură, enervat, grilajul, care se deschise. Remarcă imediat că și acesta ar fi trebuit să fie încuiat. Cineva avea să dea de bucluc.

Pasajul se deschidea într-o încăpere boltită plină de praf, burdușită cu manechine albe de bărbați, femei și copii, care priveau cu ochi orbi. Tom se gândi

că erau ca niște prizonieri ai lumii subterane sau ca damnații din iad. Manechinele erau depozitate în rânduri strânse, așa că-și făcură anevoie loc printre ele. Dincolo de acest spațiu cu aspect funebru se intersectau două coridoare. Cel din stânga era mai bine luminat, așa că o apucară pe el; negociară încă un grilaj neîncuiat și se pomeniră într-o cameră a comorilor plină de imense vase din aur și argint, toiege episcopale, pupitre de altar cu aripi de vultur, călimări, îngeri-ce-se-nalță și heruvimi zâmbitori.

– Electrotipuri, șopti atotcunoscătorul Julian.

O lumină slabă, dar constantă se vălurea pe suprafața metalelor, provenind din mici rotocoale de sticlă zidite între cărămizi. Julian își puse degetul pe buze și-i sâsâi lui Tom să nu mai miște. Tom se rezemă de un galion de argint, care zăngăni. Strănută.

– Nu mai face asta.

– Nu mă pot stăpâni. Praful.

Se furișară mai departe, o luară la stânga, cotiră la dreapta, trebuiră să-și facă loc prin ceea ce Tom consideră a fi grilaje de fier pentru morminte, cu trufașe busturi de îngeri, cu aripi și sâni provocatori. Julian îi spuse că erau paravane pentru radiatoare din fier forjat, executate la comandă de un fierar din Sheffield.

– Au costat o grămadă de bani și acum zac aici, fiindcă cineva le-a considerat prea bătătoare la ochi, șopti el. Acum, încotro?

Tom spuse că n-avea idee. Julian constată că se rătăciseră, că nimeni nu-i va mai găsi, că vor deveni hrană pentru șobolani. Cineva strănută.

- Ți-am spus să nu mai faci asta, se supără Julian.

- N-am fost eu. Sigur a fost el.

Pe Tom îl indispucea ideea de a vâna un băiat probabil inocent și inofensiv. Era la fel de indispus de ideea de a întâlni un băiat violent, periculos. Julian strigă:

- Știm că ești aici! Ieși și predă-te!

Tom văzu că Julian era ager și că zâmbea, căutătorul sau prinzătorul încununat de succes.

Câte clipe de tăcere. Încă un strănut. Un ușor fâșâit. Julian și Tom se întoarseră să se uite la cealaltă bifurcație a coridorului, obstrucționată de o pădure de false coloane de marmură, menite să țină busturi ori vase. O față sălbatică, sub o claie de păr, apăru la înălțimea genunchiului, între falsul bazalt și falsul obsidian.

- Ar fi bine să ieși și să ne dai niște explicații, zise Julian, perfect stăpân pe sine. Ai încălcat o graniță. Ar trebui să chem poliția.

Al treilea băiat ieși în patru labe, se scutură ca un animal sălbatic și se ridică, sprijinindu-se o secundă de coloane. Avea cam înălțimea lui Julian. Dârdâia, Tom nu putea spune dacă de frig sau de frică. Își trecu o mână murdară peste față, frecându-se la ochi, care - se vedea chiar și în penumbra aceea - erau tiviți cu roșu.

Își aplecă fruntea și se încordă. Tom văzu cum trece gândul prin el: ar fi putut să se năpustească asupra lor, să-i izbească ca un berbec, cu capul, și s-o ia la fugă pe coridor. Dar băiatul nu se mișcă și nu răspunse.

- Ce făceai aici, jos? insistă Julian.

- Mă ascundeam.

- De ce? De cine?

- Uite-așa. N-am făcut nimic rău. Am mare grijă. Nu deranjez nimic.

- Cum te cheamă? Unde stai?

- Numele meu este Philip. Philip Warren. Cred că stau aici. În momentul ăsta.

Accentul lui era vag nordic. Tom îl recunoscuse, fără a-l putea plasa exact. Se uita fix la ei, cu aceeași intensitate cu care îl priveau și ei pe el, de parcă nu-i venea să creadă că erau reali. Clipi, și un tremur îi străbătu trupul.

- Făceai o schiță a sfeșnicului, zise el. De aia ai venit?

- Ie.

Strângea la piept un soi de traistă de pânză, conținând, mai mult ca sigur, sculele de desen.

- Nu-i așa că-i un obiect uluitor? Întrebă Tom. Până acum nu l-am mai văzut.

- Ie. Uluitor îi.

Julian interveni, sever:

- Trebuie să vii și să vorbești cu tatăl meu.

- Oh, tată-to. El cine îi, atunci?

- Curatorul special al metalelor prețioase.

- Oh, înțeleg.

- Trebuie să vii cu noi.

- Văz că trebe. Pot să-mi iau lucrurile?

- Lucrurile? Pentru prima oară, în glasul lui Julian se strecură o notă de îndoială. Ce vrei să spui, că ai și locuit aici, jos?

- Asta am zis. N-am unde să mă duc altundeva. Nu vreau să dorm pe stradă. Vin aici să desenez. Am aflat

că muzeul îi făcut ca lucrătorii să vadă obiecte bine făcute. Eu vreau să capăt de lucru, zău, și am nevoie de schițe ca să le arăt... Îmi plac obiectele astea.

– Ne arăți și nouă desenele? întrebă Tom.

– Nu la lumina asta. La catul de sus, dacă vă interesează. Îmi iau și hodrobelele, așa cum v-am spus.

Se aplecă și începu să meargă înapoi printre coloane, ghemuindu-se și îndoindu-se expert. Tom se gândi la piticii din galeriile de mină și, cum educația sa acoperea și probleme sociale, la copiii folosiți în mină ca să împingă vagonete, înaintând pe coate și genunchi. Julian se ținea strâns de Philip. Tom venea ceva mai în spate.

– Intrați, îi pofti băiatul jegos în ușa unei odăițe de depozitare, descriind cu un braț un gest îmbietor, posibil în batjocură.

Mica magazie adăpostea ceva ce părea a fi un bordei din piatră, cioplit și ornamentat cu un heruvim și un serafim, vulturi și porumbește, acante și vrejuri. Avea propria ei porțiță metalică, cu urme de poleială pe fierul ruginit.

– Convenabil, le explică Philip. Îi și un pat de piatră. Mi-am permis să împrumut niște saci, să-mi fie cald. Bineînțeles că o să-i pun la loc unde i-am găsit.

– E un mormânt sau un altar, își dădu cu părerea Julian. Rusesc, după cum arată. Pe masa aia trebuie să fi fost un sfânt, într-o casetă de sticlă sau într-un relievariu. Poate că e tot acolo, dedesubt, adică osemintele lui, dacă n-a fost mumificat.

– Nu l-am observat, replică, sec, Philip. Nu m-o deranjat.

– Ți-e foame? se interesă Tom. Ce mănânci de obicei?

– O dată ori de două ori m-or chemat să ajut în salonul de ceai, să strâng și să spăl vasele. Lumea lasă multe pe farfurii, te și miri. Domnișoarele de la școala de artă m-au văzut desenând și câteodată îmi dau un sendviș. Nu cerșesc. Da' am șterpelit unu' o dată, când eram mort de foame, un sendviș cu ou și creson. Eram absolut sigur că duduia nu are de gând să-l mănânce. Tăcu câteva clipe.

– Da' asta nu-i mult. Mi-e foame, sigur.

Scotoci în spatele mormântului din altar, scoțând de acolo încă o traistă de canava, un bloc de desen, un muc de lumânare și ceea ce părea o bocceluță de haine, legată cu sfoară.

– Cum ai ajuns aici? insistă Julian.

– M-am ținut după cai și căruțe. Știți că ele cotesc și vin în jos pe rampă, până aici, la subsol. Descarcă și încarcă făcând tărăboi mare; îi destul de ușor să te amesteci printre oameni, băieți și căruțași, și să intri.

– Dar ușa de sus? nu se lăasă Julian. Care ar trebui să fie permanent încuiată?

– Am dat de o cheie mică.

– Ai dat de ea?

– Ie. V-o înapoiez. Poftim, luați-o.

– Cred că e sinistru să stai aici, jos, singur, noaptea, zise Tom.

– Nici pe departe atât de sinistru ca pe străzile din East End. Nici pe departe.

– Acum, te rog să vii cu mine și să-i explici totul tatei, îi ceru Julian. El discută acum cu mama lui Tom. Åsta-i Tom. Tom Wellwood. Eu sunt Julian Cain.

Maiorul Prosper Cain de la Royal Engineers și de la Departamentul de Științe și Arte avea un conac elisabetan, Iwade House, în Kent. Mai locuia și într-una din căsuțele apărute ca ciupercile în jurul monstruoaselor Boilere din oțel și sticlă din South Kensington. (Construcția utilitară din fontă, proiectată pentru muzeu de un inginer militar, avea trei acoperișuri lungi, rotunde, numite zeflemitor Brompton Boilers.) Casele de locuit erau în cea mai mare parte folosite de urmașii geniștilor care construiseră Boilerele pentru Marea Expoziție din 1851. Maiorul Cain avea o locuință ceva mai spațioasă decât ale subordonaților săi, care nu era considerată o reședință oficială. Existau proiecte ambițioase de a extinde clădirile muzeului, dar și lumea nu prea era de acord cu prezența militarilor. Se inițiasă și un concurs. Fuseseră analizate și comparate viziunile precise ale palatelor, grădinilor, turnurilor, fântânilor și ornamentelor necesare. Proiectul lui Aston Webb fusese declarat câștigător, dar lucrările nu începuseră încă. Noul director, J.H. Middleton, numit în 1894, nu era militar, ci un cărturar rezervat, ascet, provenit de la King's College, Cambridge, și Muzeul Fitzwilliam. Era la cuțite cu generalul-maior Sir John Donnelly, secretarul Departamentului de Științe și Arte. Muzeografii și cercetătorii propuseseră demolarea clădirilor interioare, din cauza pericolului de

incendiu și a canalizării deficitare. Douăzeci și șase de vetre deschise, cu șemineuri, fuseseră inventariate. Studenții de la arte se plâneau că atelierele lor sunt invadate de funingine și fum. Militarii spusese că pe vremuri echipa de pompieri a muzeului era alcătuită din geniștii care locuiau în clădiri. Controversa continuase și nu se luase nicio măsură.

Căsuța strâmtă a lui Prosper Cain avea șemineuri elegante atât la parter, cât și în camera de zi de la etaj. Erau decorate cu splendide plăci de faianță pictate de William de Morgan. O invitase pe Olive Wellwood să stea într-un fotoliu franțuzesc aurit, sculptat într-un stil flamboiant, detestat atât de mișcarea Arts and Craft¹, cât și de muzeografi. Aprecia eclectismul și avea o slăbiciune – dacă slăbiciune era – pentru extravaganta. Îl încânta înfățișarea musafirei sale, îmbrăcată cu o rochie din stofă groasă de culoarea ardeziei, tivită cu șnur, cu dantelă la gulerul înalt și cu mâneci la modă, bufante deasupra coatelor. Pălăria doamnei era împodobită cu pene negre și cu o puzderie de maci din mătase sângerie, culcați de-a lungul borului. Avea fața îndrăzneată, plăcută, ageră, cu buzele strânse ferm și ochii imenși, depărtați și negri, ca pistilul florilor de mac. Avea, aprecie el, circa treizeci și cinci de ani, poate mai puțin, mai probabil mai mult. Maiorul deduse că în mod obișnuit doamna nu purta corsete atât de

¹ Mișcare internațională în domeniul designului, care a înflorit în Anglia între 1890 și 1910, inițiată de William Morris (1834–1896), caracterizată de folosirea formelor simple, adecvate materialelor și eminate medievale (n. tr.).

strâmte, pantofi și mănuși din piele de ied. Mișcările ei erau puțin cam prea libere, prea repezite. Avea carnația frumoasă, glezne fine. Acasă, probabil purta capoate Liberty sau rochii simple. Maiorul ședea în fața ei, alert și cu trăsăturile chipului fine, ca ale fiului, cu părul încă la fel de negru ca al lui Julian, cu o mică și îngrijită mustață argintie. Soția sa italiancă murise în 1883 la Florența, oraș iubit de amândoi (unde li se născuse și fiica, botezată Florence) până când izbucnise epidemia de febră tifoidă și locul devenise tragic.

Olive Wellwood era soția lui Humphry Wellwood, care lucra la Banca Angliei, membru activ al Societății Fabiene¹. Era autoarea multor basme pentru copii și povestiri pentru adulți și întru câtva expertă în domeniul poveștilor britanice cu zâne. Venise la maiorul Cain fiindcă intenționa să scrie o narațiune ce orbita în jurul unei comori străvechi, cu proprietăți magice. Prosper Cain o asigură, galant, că se simțea măgulit de faptul că apela la el. Zâmbind, ea îi răspunse că una dintre cele mai mari plăceri legate de succesul poveștilor ei îi era furnizată de puterea de a deranja

¹ Fabian Society. Înființată în 1884 de Sidney și Beatrice Webb, Societatea Fabiană – precursora a ideologiei laburiste – își propunea transformarea etapizată a capitalismului, în spiritul ideilor socialismului utopic reformist. A fost foarte populară printre intelectualii și artiștii sfârșitului de secol XIX, printre membrii ei numărându-se H.G. Wells, G.B. Shaw, Virginia și Leonard Woolf și multe alte personalități ale epocii. Și-a luat numele de la generalul roman Quintus Fabius Maximus („Cunctator”), adept al unei strategii de hărțuire în războaiele punice (n. tr.).

omuni importanți și ocupați ca el. Era un lucru la care nu s-ar fi așteptat niciodată. Zise că încăperea în care se aflau era ca o peșteră din *O mie și una de nopți* și că îi era greu să nu se scoale și să se uite la splendorile lui colecții. Nu prea multă artă arabă, de fapt, spuse Prosper. Nu era domeniul său. Servise în Orient, dar pasiunile sale erau mai degrabă europene. Se temea că ea nu avea să găsească o ordine riguroasă în obiectele sale personale. Nu credea necesar ca o cameră să fie aranjată, cuminte, într-un stil unic – mai ales nu atunci când respectiva încăpere era, ca să spunem așa, una dintre zecile de săli ale muzeului –, ca și cum cea mai anodină coajă de ou ar trebui așezată într-un cuib Fabergé. Puteai plasa foarte bine un urcior de Iznik lângă un pocal venețian și un glob al domnului de Morgan, fiecare obiect punându-l pe celălalt în valoare.

– Pe pereții mei atârnă broderii flamande medievale, lucrate cu acul, alături de o mică tapiserie țesută pentru mine personal de prietenul meu Morris la Mănăstirea Merton: păsări hulpave și strugurei roșii. Vă rog să observați cât de satisfăcătoare este impresia de forță degajată de frunzele răsucite. Morris nu e niciodată lipsit de energie.

– Dar astea? se interesă doamna Wellwood.

Se ridică, impulsiv, și-și plimbă degetul în pielegri de-a lungul unei polițe cu obiecte incongruente, aparent nelegate între ele de niciun numitor comun estetic sau istoric.

– Asta, scumpă doamnă, este, ca să zic așa, colecția mea esențială de falsuri. Acestea nu-s linguri medievale,

deși mi-au fost vândute ca atare. Acest nautilus nu e de Cellini, deși William Beckford a fost păcălit că ar fi și a dat pe el o mică avere. Strasurele astea nu-s Bijuteriile Coroanei, ci copii desăvârșit executate ale unora dintre cele expuse la Crystal Palace în 1851.

– Dar asta?

Degetul moale al doamnei Wellwood trecu ușor peste o tavă cu figurine foarte vii, de ceramică, reprezentând o broscuță, un șarpe încolăcit, gândaci, puțin mușchi și câteva ferigi, un rac de râu negru.

– N-am mai văzut ceva atât de plin de viață. Se disting toți negii și toate zbârciturile.

– Știți sau poate nu știți că muzeul a avut probleme din pricina achiziționării, la un preț enorm, a unei farfurii – nu asta – de Bernard Palissy, cel imortalizat în mozaicul Kensington Valhalla. Ulterior, spre rușinea noastră, s-a constatat că fusese realizată – precum asta de aici – ca o imitație onestă de către un ceramist francez modern. Vândute ca suvenire. De fapt, neexistând incontestabile mărci ale artistului, este extrem de dificil să deosebești un Palissy contrafăcut – sau o reproducere, așa putea spune – de produsul autentic din secolul al XVII-lea.

– Și totuși, replică doamna Wellwood, orientându-se rapid, ce detalii, ce precizie! O piesă neobișnuit de greu de interpretat.

– Se spune, iar eu cred că e adevărat, că figurinele de ceramică sunt turnate peste viețuitoare reale – brotaci, țipari, cărăbuși autentici.

– Moarte, sper.

– Mumificate, trag nădejde. Dar nu se știe precis. Poate că scoateți de aici un basm?

– Că un prinț transformat în broască ar fi fost în-temnițat pe o farfurie? Ce-ar mai urî lumea banche-tele la care participă! În *O mie și una de nopți* există un prinț împietrit pe jumătate, care m-a tulburat mereu. Trebuie să mă gândesc.

Surâse, ca o pisică sătulă.

– Dar doreați să mă consultați în legătură cu tezaurele de aur și argint?

Humphrey Wellwood o îndemnase: „Du-te și vorbește cu bătrânul pirat. El știe tot. Cunoaște absolut totul despre ascunzători și tranzacții secrete. Cutrieră piețele de vechituri și prăvăliile de antichități și plătește doar câțiva firfirici, se spune, pentru bijuterii de familie ancestrale, ajunse pe tarabele stradale după revoluții.

– Vreau ceva a cărui lipsă s-a simțit tot timpul – cu o poveste atașată, evident – și căruia să i se poată atribui însușiri magice: o amuletă, o oglindă care să arate trecutul și viitorul, ceva de genul ăsta. Vedeți, nu am prea multă imaginație și am nevoie de cunoștințele dumneavoastră.

– Deși poate părea bizar, zise Prosper Cain, nu multe comori de aur și argint sunt foarte vechi – și asta dintr-un motiv cât se poate de practic. Dacă erai un lord viking, o căpetenie tătară – sau chiar Sfântul Împărat Roman –, obiectele tale de aur și argint făceau parte din tezaurul regal, fiind mereu – din punctul de vedere al artistului și al povestitorului –

în primejdie de a fi topite, pentru troc sau plata soldelor, pentru a putea fi rapid transportate și ascunse. Biserica își avea vasele ei sacre...

– Nu-mi trebuie un graal sau un chivot, nimic de felul acesta.

– Nu, aveți nevoie de ceva cu o mantră personală. Știu ce v-ar trebui.

– Nu un inel. Sunt prea multe basme cu inele.

Prosper Cain râse sonor. Un răs ca un lătrat ascuțit.

– Sunteți pretențioasă. Ce părere aveți despre povestea Tezaurului de la Stoke Prior, vase de argint îngropate în timpul Războiului Civil și descoperite în zilele noastre de un băiat care plecase la vânătoare de iepuri? Sau mai este istorioara romantică despre relicvariul din Eltenberg, achiziționat pentru muzeu de J.C. Robinson, în 1861. Provine din colecția prințului Soltikov – care l-a cumpărat de la un francez, după Revoluția din 1848, în schimbul a circa patru mii de obiecte medievale.

După invazia lui Napoleon, a fost ascuns într-un horn de ultima canonesă din Eltenberg, prințesa Salm-Reiffenstadt. Din acel coș de fum a ajuns cumva la un canonic din Emmerich, care a vândut-o unui negustor de artă din Aachen – Jacob Cohen din Anhalt – care, într-o zi, a cerut o întrevedere cu prințul florentin de Salm-Salm și i-a oferit o figurină de fildeș reprezentând un leu-de mare. Văzând că prințul florentin a cumpărat-o, Cohen a revenit, cu alte și alte lucruri de vânzare – iar la sfârșit cu relicvariul propriu-zis,

înnegrit de fum și duhnind a tabac. Apoi fiul prințului florentin, prințul Felix, l-a convins să vândă piesele unui negustor din Köln și credem că acolo unele piese au fost înlocuite cu imitații inteligent lucrate: Călătoria magilor, Fecioara cu Pruncul și Sfântul Iosif, câțiva profeți. Contrafaceri extrem de iscusite. Le avem. Istoria asta e adevărată și nu ne îndoim că piesele originale au fost subtilizate undeva, pe parcurs. N-ar fi asta o narațiune colosală, găsirea și restaurarea lor? Personajele dumneavoastră ar putea lua urma artizanului care realizează falsurile...

Olive Wellwood avea senzația pe care o au adeseori romancierii când li se oferă intrigi gata făcute, a existenței unui exces de fapte și a unui spațiu prea limitat pentru fabulații, care, într-un astfel de context, ar fi părut minciuni sfruntate.

– Aș avea de operat multe schimbări.

Eruditul expert în falsuri păru oarecum dezamăgit.

– Întâmplarea e puternică în stare pură, explică doamna. Nu mai este loc pentru imaginația mea.

– Aș fi crezut că e o provocare pentru imaginația tuturor, soarta acelor opere de artă pierdute...

– Mă intrigă broaștele râioase și șerpii dumneavoastră.

– Pentru o poveste cu vrăjitoare? Ca elemente familiare?

În acel moment se deschise ușa și Julian îl vârfi înăuntru pe Philip Warren, urmați de Tom, care închise ușa după el.

– Te rog să mă scuzi, tată. Am crezut că e bine să știi. L-am găsit ascuns în depozitele muzeului. În criptă. L-am urmărit și până la urmă l-am prins. Își făcuse cuibul acolo jos.

Toată lumea rămase cu ochii pironiți asupra băiatului murdar, ca și cum, își spusese Olive, ar fi ieșit pe neașteptate din pământ. Pantofii lui lăsaseră urme pe covor.

– Ce făceai aici? îl întrebă Prosper Cain.

Băiatul nu răspunse. Tom se duse la maică-sa, care îl mângâie pe cap. El îi povesti întâmplarea.

– Desenează exponatele din vitrine. Noaptea doarme singur în cripta unui vechi sfânt mort, în care sunt păstrate osemintele. Printre gargui și îngeri. În întuneric.

– Cât curaj, remarcă Olive, întorcându-și privirea spre Philip. Desigur, ți-a fost frică.

– Nu chiar, răspunse, dârz, acesta.

N-avea de gând să spună ce anume simțise. Dacă ai dormit pe aceeași saltea cu încă cinci copii, ca sardелеle – și încă o saltea pe care muriseră două surori și un frate, nu tocmai lin sau pașnic, iar trupurile lor nu avuseseră unde să fie duse –, câteva oase vechi nu te mai puteau speria. Toată viața tânjise constant după solitudine, aproape niciodată conștient, dar fără a se putea relaxa din pricina asta. Nu știa dacă și alți oameni simțeau la fel. În general, lui i se părea că nu. În cripta de la muzeu, în praful și întunericul de acolo, năzuința îi fusese satisfăcută pentru prima dată. Acum se afla într-o dispoziție periculoasă, explozivă.

– De unde ești, tinere domn? se interesă Prosper Cain. Trebuie să știu de ce și cum. De ce ești aici și cum ai pătruns în spațiul ăsta restricționat.

– Îs din Burslem. Lucrez la atelierele de ceramică. Tăcu câteva clipe. Adică, am tulit-o, am fugit de acolo.

Nicio emoție nu i se citea pe chip.

– Părinții tăi sunt olari?

– Tata-i mort. O făcut porțelan. Mama lucră în atelierul de pictură. Toți lucră, într-un fel ori altu', acolo. Eu eram fochist la cuptoare.

– Erai nefericit, presupuse Olive.

Philip chibzui la starea lui sufletească.

– Ie, răspunse într-un final.

– Oamenii se purtau urât cu tine.

– N-aveau de ales. Nu asta o fost. Doream... Doream să fac ceva...

– Să faci ceva din viața ta, din tine însuși..., îi șopti Olive. Natural.

O fi fost natural, dar nu la asta se referea Philip.

– Doream să fac ceva... reluă el.

Cu ochii minții văzu o masă informă de lut umed. Își roti privirea în jur, ca un mistreț încolțit, și văzu bolul lucitor de Morgan de pe polița căminului. Deschise gura ca să spună ceva despre smalt, dar se răzgândi. Tom îl îndemnă:

– Ne arăți și nouă desenele? Se întoarse spre maică-sa: Le arăta studentelor de la arte, lor le plăceau, îi dădeau pâine...

Philip desfăcu baierile traistei și scoase blocul de desen. Acolo era sfeșnicul, cu dragonii lui îmbârligați

și omuleții încordați, cu ochii mari. Crochiu după crochiu, toată complexitatea zvârcolirilor, mușcăturilor, înjunghierilor.

– Ăsta-i omulețul care-mi place mie, cel mai bătrân, cu părul rar și figura tristă, zise Tom.

Prosper Cain întoarse câteva foi. Îngeri de piatră, ornamente coreene de aur pe post de coroană, o farfurie Palissy cu toate asperitățile ei, unul dintre cele două specimene incontestabil autentice.

– Astea ce sunt? întrebă el, întorcând alte pagini.

– Astea-s ideile mele proprii.

– Pentru ce?

– Păi, mă gândeam, vase de piatră frecate cu sare. Ori, poate, de lut, pe pagina aia. Desenam metalele, ca să le înțeleg. Nu mă pricep la metal. Știu lutul. Mă pricep puțin la lut.

– Ai ochiul ager, îl laudă Prosper Cain. Un ochi foarte bun. Ai folosit Colecția așa cum e menită să fie folosită pentru a studia designul.

Tom răsuflă ușurat. Povestea avea să se termine bine pentru el.

– Ți-ar plăcea să înveți la Școala de Arte?

– Nu știu. Vreau să fac ceva...

Ajunsesese, brusc, la capătul puterilor și începu să se clatine. Prosper Cain, încă studiind desenele, zise, fără a ridica ochii:

– Cred că ți-e foame. Sună să vină Rosie, Julian, și roag-o să aducă ceai proaspăt.

– Mereu mi-i foame, zise Philip, cu vocea dintr-odată sonoră, de două ori mai puternică decât la remarcile

precedente. Nu intenționase să creeze ilaritate, dar, cum avea să fie hrănit cu adevărat, toți îi luară spusese drept glumă și râseră.

– Stai jos, băiete. Nu ești la interogatoriu.

Philip privi neîncrezător pernele de mătase cu flăcări și pene de păun.

– Se pot curăța. Pari extenuat. Stai jos.

Rosie, camerista, urcă de câteva ori scările înguste, aducând tăvi cu cești și farfurioare de porțelan, un plattou cu un chec cu foarte multe fructe, o tavă cu tot felul de sendvișuri, delicat aranjate în așa fel încât să facă poftă unei doamne și să fie hrănitore pentru băieții aflați în creștere (unele cu feliuțe de castravete, altele cu bucăți de carne conservată).

Pe urmă mai aduse o farfurie cu tarte mici, un ceainic, un bol cu frișcă nebătută. Era o persoană micuță și ageră, cu șorț și bonetă apretate, cam de vârsta lui Philip și Julian. Aranjă totul pe măsuțele risipite prin cameră, puse ceainicul pe cămin, îi făcu o reverență maiorului Cain și coborî din nou. Prosper Cain o rugă pe doamna Wellwood să toarne ceaiul. Se amuză văzând că Philip ridică ceașca în dreptul ochilor ca să le studieze pe păstorițele din poienile smălțuite cu flori pictate pe ea.

– Porțelan de Minton, stil Sèvres, zise Prosper. Abominabil, în ochii lui William Morris, dar eu am o slăbiciune pentru ornamental...

Philip, punând jos ceașca, pe măsuta de lângă cot, nu răspunse. Își umpluse gura cu un sendviș. Se străduia

să mănânce manierat, dar îi era o foame teribilă, era flămând ca un lup. Încercă să mestece încet. Înghiți. Toți îl priveau încurajator. Mestecând, roși sub stratul de jeg. Îi dădeau lacrimile. Oamenii aceștia erau străini. Mama lui picta borduri de cești ca astea cu pensule fine, zi după zi, mândră de infailibilitatea ei repetată. Olive Wellwood, mirosind a trandafiri, stătea aplecată deasupra lui, întinzându-i felii de prăjitură cu fructe. Mâncă două, deși considera că, probabil, comi-tea o impolitește. Dar amidonul și zahărul își făcură efectul. Tensiunea și încordarea nenaturale lăsară locul oboselii.

– Ei, și acum – întrebă maiorul Cain – ce să facem cu acest tânăr? Unde să se culce la noapte și cum să procedeze?

Tom își aminti scena sosirii lui David Copperfield acasă la Betsy Trotwood. Un băiețel. Ajuns la un că-min adevărat, scăpat de murdărie și pericol. Fu cât pe-aci să-l imite pe Domnul Dick¹ – „Îmbăiați-l!“ – dar reuși să se înfrâneze. Ar fi fost o insultă.

Olive Wellwood dirijă întrebarea spre Philip.

– Ce ți-ai dori să faci?

– Să lucrez, zise acesta. Era un răspuns ușor și în mare parte corect.

– Nu să te întorci?

– Nu.

– Cred – dacă domnul maior Cain e de acord – că ai să vii cu mine și cu Tom, acasă la noi. Îmi imaginez

¹ Personaj al lui Charles Dickens (n. tr.).

că nu intenționează să te dea în judecată pentru ofracție. În acest weekend este noaptea de Sânziene și dăm o petrecere pentru solstițiul de vară în casa noastră de la țară. Suntem o familie mare și prietenoasă, unul în plus sau în minus nu se simte. Apoi, întorcându-se spre Prosper Cain, continuă: Sper să veniți și dumneavoastră de la Iwade la Andreden, pentru magia nopții de Sânziene, și să-i aduceți pe Julian și pe Florence, ca să se distreze cu cei tineri.

Aplecându-se asupra mâinii ei, Prosper Cain anulă, mental, o partidă de cărți și declară că el și toți ai lui vor fi încântați. Tom se uită la băiețelul capturat, ca să vadă dacă era și el încântat, dar Philip își ținea ochii în pământ. Tom nu era absolut sigur că-i plăcea ca Julian să participe la petrecerea lui. Julian îl intimida. Dar era plăcut să vină Philip, dacă acesta consimțea să se distreze puțin. Se gândi să repete și el invitația făcută de mama sa, dar, rușinos, se abținu.

Călătoriră cu trenul până la Andreden, în Kentish Weald, iar de la gară luară o birjă. Philip şedea în faţa lui Tom şi a mamei acestuia, care se rezemau unul de celălalt. Lui Philip i se tot închideau ochii, dar Olive îi explica tot felul de lucruri şi ştia că trebuie să fie atent. Vechiul nume britanic al pădurii era Andred. Andreden însemna imaş pentru porci, în pădure. Casei lor i se spunea Todefright. De fapt, îi transformaseră numele din Todsfrith, dar schimbarea era justificată etimologic. Fryth, în vechea limbă a Weald-ului, desemna lăstărişul de la marginea pădurii. Vechiul cuvânt din Kent pentru aşa ceva era *fright*. Presupuneau că „Tod“ însemna *toad*¹. Arăta asta că pe aici trăiau broscoi, întrebă, serios, Philip. O grămadă, zise Tom. Din ăia mari şi graşi. Se prăseau în iazul raţelor. Erau şi brotaci, salamandre, şopârle.

¹ Broască, broscoi (n. tr.).

Locomotiva înainta printre șiruri de aluni și de gherghinar, pe linii curbe ce traversau păduri boltite de fag, mestecăn și tisă. Philip simțise schimbarea de aer imediat ce trenul ieșise din pâcla londoneză. Marginea întunericului era vizibilă. Dar nu era atât de rău ca în aerul negru și gros, plin de sedimente fierbinți și de substanțe chimice topite revărsate din coșurile înalte și din cuptoarele de sticlărie din Ierusalim. Își simțea plămânii iritați și supradilați. Olive și Tom nu luau aerul proaspăt ca pe ceva de la sine înțeles. Scoaseră exclamații ritualice despre ce bine era să evadezi din mizerie. Philip își simțea trupul impregnat cu mizerie.

Todefright era o veche fermă din Kent, construită din piatră și bârne. În fața casei erau lunci și un râu; în spatele ei pădurile urcau pe deal și, peste râu, se deschidea o panoramă vastă a lizierei pădurii Weald. Clădirea fusese extinsă și modernizată cu tact de Lethaby, în stilul Arts and Craft, respectând (și de asemenea creând) ferestrele și streșinile cu forme asimetrice, scările spiralate, nișele, întrândurile și bârnele expuse ale acoperișului. Ușa principală, din stejar masiv, asigura accesul la o versiune modernă de vestibul medieval, cu alcovuri și lavițe cu spătar înalt, o masă mare, sculptată manual, pentru ospete, și o servanță lungă, în care lucea vesela smălțuită. Dincolo de hol erau o (mică) bibliotecă cu lambriuri (totodată biroul lui Olive), o săliță de biliard, care era și camera lui Humphry când era acasă. Erau și multe acareturi: bucătării, magazii, căsuțe pentru oaspeți,

grajduri și șuri, cu podurile pline de găini scurmate și cuiburi de rândunele. O scară largă, curbată, se înălța din vestibul spre caturile superioare.

Un mare număr de persoane, adulți și copii, veniră în fugă sau agale să-i întâmpine pe Olive și pe Tom. O femeie bondoacă, brunetă, într-o rochie largă violet-închis, înflorată cu strălucitoare condurul-doamnei, ducea în brațe un bebeluș – poate în vârstă de un an – pe care i-l întinse lui Olive să-l îmbrățișeze și să-l sărute, chiar înainte ca nou-veniții să-și fi scos hainele. Două servitoare, una cu înfățișare mămoasă, cealaltă o fetiță, așteptau să le ia hainele. Două domnișoare, cu șorturi identice de culoare indigo, cu părul lung căzându-le până la umeri, una brunetă, cealaltă roșcată, păreau mai tinere decât Tom, dar nu cu mult. O fetiță cu un șorț roșu ca un măcăleandru își făcu loc cu coatele printre ceilalți și se agăță de fustele lui Olive. Un băiețuș cu bucle blonde și un guler de dantelă tip Lord Fauntleroy se ținea strâns de poalele doamnei în violet, ascunzându-și fața în ele. Olive își turti nasul de ceafa bebelușului, Robin, care întinsese mânuța după pălăria ei cu maci și ace.

– Sunt ca un pom plin de păsări. Țasta e Philip – a venit să stea la noi o vreme. Philip, domnișoarele se numesc Dorothy și Phyllis. Ea e soră-mea, Violet Grimwith, cea care face ca totul să meargă aici ca pe roate – adică, tot ce funcționează. Drăcușorul ăsta mic e isteța de Hedda, care nu poate sta o clipă locului. Rușinosul ăsta e Florian, de trei ani. Scoate-ți fața la lumină și urează-i bun venit lui Philip, Florian.

Dar Florian nu dădu drumul fustelor lui Violet Grimwith și fu auzit clar spunând stofei că Philip miroase urât. Violet îl luă în brațe, îl scutură și-l sărută. El o lovi cu picioarele în șold.

– Philip a plecat de acasă și a făcut cale lungă până aici, zise Olive. Are nevoie de o baie și de haine curate – și de un pat la Căsuța de Mesteacăn, dacă ar vrea Cathy să se ocupe. Poate că Ada i-ar putea pregăti baia – du-te cu Ada, Philip, mai întâi lucrurile urgente, iar după ce rezolvi problema o să ne ocupăm de cină și de planurile de viitor.

Violet Grimwith zise că va căuta ceva de îmbrăcat pentru Philip. Credea că băiatul era prea mare ca să-l încapă hainele lui Tom. Dar poate că în sertarele lui Humphry se va găsi o cămașă și, cu puțin noroc, și o pereche de pantaloni.

Tăcut, Philip o urmă pe Ada, bucătăreasa familiei, în partea de casă destinată servitorilor, apoi, prin ieșirea din spate, în curtea grajdurilor și, mai departe, în căsuța de oaspeți. Aceasta avea o odaie la parter, cu o chiuvetă și o pompă pentru apă, iar deasupra un pod la care ajungeai urcându-te pe o scară și unde se auzea Cathy bruftuind așternuturile de pat. Philip rămase, stânjenit, în picioare. Ada aduse o cadă de zinc, două găleți cu apă fierbinte și un canceu cu apă rece, săpun și un ștergar. Apoi îl lăsă singur. El își scoase stratul de haine de deasupra și, experimental, amestecă puțină apă fierbinte cu cea rece. Apoi îndepărtă și ce straturi protectoare îi mai rămăseseră: chiloții

și flanela de corp. Nu era obișnuit să se îmbăieze. Era obișnuit cu spălatul rapid, cu apă rece, la cișmea. Ridică un picior, ca să încalece marginea cadei. Violet Grimwith intră fără a bate la ușă. Philip întinse mâna după prosop ca să se acopere, se dezechilibra și căzu în apă improșcând, julindu-și piciorul. Scoase un vaiet scurt, înăbușit.

– Nu te sinchisi de mine, îi spuse domnișoara Grimwith. Ia să-ți văd zgârietura. Nu există lucruri pe care să nu le fi văzut. Le-am doftoricit toate rănilor, toată viața lor; eu sunt cea la care dau fuga la necaz și sper, tinere, că vei proceda la fel.

Spre disperarea băiatului, înaintă spre el, cu o cană de apă caldută pe care i-o turnă fără să-l prevină pe părul des, în așa fel încât șiroaiele îi intrară în ochi și i se revărsară peste umeri.

– Închide ochii, îl sfătui femeia. Ține-i strâns închiși, că mă duc până la rădăcină, zău că da.

Vorbind, îi spală capul cu apă și săpun, frecând și răsucindu-i-l, apoi masându-i scalpul și apăsându-i cu degetele subțiri mușchii încordați ai gâtului și umerilor.

– Relaxează-te, porunci surprinzătoarea femeie. Ai să vezi că fiecare centimetru din trupul tău va fi curat și plin de energie.

Vorbea cu el de parcă ar fi fost un țânc sau, poate, un bărbat în toată puterea, complicele ei. Philip decise să-și țină ochii închiși, în toate sensurile cuvântului. Își strânse sfincterele, își îngropă bărbia în piept și simți cum degetele și palmele femeii îl împung și îl

lovesc. Sub șuvoiul de apă, mâinile ei îi atinseră scurt, accidental sau voit, ca o aripă de fluture, ceea ce numea el „fluierașul“.

– Jeg de secole, remarcă vocea ascuțită. Surprinzător cum se acumulează murdăria. Acum ai o culoare plăcută, rozalie, de porcușor, nu mai ai piele de elefant. Acum că am scos din ea praful și toate celelalte mizerii, ai o coamă frumoasă de păr. Poți deschide ochii. Ți-am șters săpunul de pe față, n-o să te usture.

Dar el nu voia să deschidă ochii.

Fu îndemnat să se șteargă, în timp ce Violet Grimwith ținea în dreptul lui diverse articole de îmbrăcăminte, să vadă dacă i se potrivesc. Se luptă, încă jilav, să intre în niște izmene lungi, peticite, alegând apoi, din cele trei oferite, o cămașă simplă, albastru-închis, cu țesătura în diagonală. Pantalonii lui Tom îi erau mici.

– Știam eu, remarcă Violet.

O altă pereche de pantaloni, probabil aparținând stăpânului casei, din catifea maro, erau prea lungi, dar puteau fi, sugeră Violet, ridicați cu o centură groasă. Scoase la iveală o trusă cu ace și mosorele, îl rugă să nu se miște și făcu câte un pliu pe ambele șolduri, cosând repede și precis.

– Îi cunosc eu pe tineri, se rușinează să arate rău și urăsc hainele care nu li se potrivesc perfect. Asta nu-i decât o improvizație, dar, pentru moment, va ține. Dacă-i cos, ai să uiți că-s prea largi. Un motiv de îngrijorare mai puțin pentru tine.

Îl prinse de șolduri cu ambele mâini, răsucindu-l ca pe un manechin. Îi dădu o pereche de șosete noi,

groase, dar pantofii găsiți de ea nu erau pe măsura lui și în cele din urmă trebui să încalțe tot vechile lui ghete murdare – după ce Violet le frecase cu o perie. Un sacou de tweed tivit cu piele îi completă ținuta. Ea îi făcuse rost până și de o batistă curată. Și de un pieptene de buzunar, din os alb, pe care i-l trecu de câteva ori prin plete, înainte de a i-l introduce în buzunarul jachetei. La Căsuța de Mesteacăn nu existau oglinzi, așa că el nu putu admira opera femeii. Se zvârcoli puțin: îl deranja lenjeria de corp. Violet își trecu degetele prin interiorul beteliei pantalonilor, îndreptându-i-o. Îi făcu sul vechile haine murdare.

– Nu ți le fur, tinere domn. O să le primești înapoi curate și cusute.

– Vă mulțumesc, doamnă, zise Philip.

– Dacă mai vrei ceva, mie să mi te adresezi. Nu uita. Ți-am pus o cămașă de noapte pe pat și o oliță dedesubt, iar lângă pompa de apă ai o periută de dinți. Când ai să te întorci aici am să-ți dau o lumânare și chibrituri. O să dormi buștean în aerul ăsta bun din Kent.

În marea sufragerie, cina era gata. Masa era plină de farfurii și căni frumoase de ceramică, smălțuite cu galben, cu un cerc de margarete pictat pe margine. Robin și Florian fuseseră culcați, dar Hedda, care avea cinci ani, mai era acolo, deoarece se mânca devreme. Olive îi făcu semn lui Philip să se așeze lângă ea, spunându-i că arată bine. Humphry Wellwood îi făcu un semn din cap de la capătul celălalt al mesei. Era un bărbat înalt și subțire, cu o barbă roșie ca blana de vulpe,

frumos tăiată, ochi de un albastru pal și o jachetă de catifea maro-închis.

Se servi supă de conopidă, iar la felul doi tocană de miel și, pentru vegetariene (Olive, Violet, Phyllis și Hedda) plăcintă de legume și dovleac. Philip mănăcă două porții de supă. Checul cu fructe al lui Prosper Cain era departe în trecut; trebuia să mănânce cât pentru două săptămâni de cvasiînfometare și foamea perpetuă de o viață. Presupusese că domnul Wellwood, care lucra la Banca Angliei, arăta ca proprietarii fabricilor de ceramică: rigid, arogant, condescendent. Dar Humphry le povesti copiilor ceea ce era, evident, un nou episod dintr-o poveste mai lungă despre ascunsa comportare neastâmpărată a funcționarilor din măruntaiele băncii, care țineau buldogi legați de picioarele pupitrelor și împărțeau între ei hălci de carne de la Smithfield, înainte de a pleca acasă în weekend. Phyllis și Hedda se cutremurau dramatic. Humphry povesti despre un renghi jucat de un tânăr funcționar, care legase șireturile ghetelor unui coleg de scaunul înalt din fața pupitrului acestuia. Dorothy observă că nu era un lucru prea amuzant, iar Humphry se arătă imediat de acord, explicând, cu o tristețe pe jumătate ironică, că bietele ființe tinere erau întemnițate în întuneric și nu aveau niciun deuseu pentru energia lor animalică. Sunt ca Nibelungii, continuă Humphry: se duc la pivnițele în care se afla tezaurul ca să se zgâiască la mașinile ce cântăresc monedele de aur de o liră – mașini ca niște creaturi pe jumătate omenesti, care înghit monedele bune și le scupă afară, în ligheane

de cupru, pe cele insuficient de grele. Tom zise că văzuseră un sfeșnic uluitor, despre care domnul maior Cain spusese că era făcut din monede de aur topite. Având pe el dragoni, omuleți și maimuți. Philip făcuse câteva schițe minunate ale obiectului. Toți își îndreptară privirile spre Philip, care se uita intens la supă. Humphry afirmă, ca și cum ar fi vorbit serios, că i-ar plăcea să vadă desenele. Violet îl sfătui să nu-l facă pe bietul băiat să se fâstâcească, motiv pentru care Philip chiar se fâstâci.

De câteva ori, în timpul mesei, Olive se întoarse impulsiv, dar cu grație, spre Philip, ca să-l roage să-i povestească totul despre el. Află cu răbdare că tatăl băiatului murise într-un accident de la cuptorul de ardere și că mama lui picta porțelanuri. El însuși muncise, cărând lăzi pline de ceramică la cuptoare. Da, avea surori, patru. Dar frați, îl întrebă Phyllis. Doi, amândoi morți, răspunse Philip. Și o soră moartă.

Și simțise nevoia să plece de acasă, îl întrebă Olive. Sigur că fusese nefericit. Munca trebuie să fi fost foarte grea și o mulțime de oameni se purtasera urât cu el.

Philip se gândi la maică-sa și, spre disperarea lui, își simți ochii fierbinți și umezi.

Olive îi zise că nu era neapărat nevoie să le povestească, oricum înțelegeau. Toți se uitară la el, cu căldură și simpatie.

– Nu o fost..., zise. Nu o fost...

– O să avem grijă să ai unde locui și să ai și ceva de lucru, promise Olive, cu vocea plină de miere.

Dorothy întrebă abrupt dacă Philip ştia să meargă pe bicicletă.

El zise că nu, dar văzuse biciclete şi credea că era foarte palpitant, ar fi vrut să încerce.

– Îţi arătăm mâine, îi spuse Dorothy. Avem biciclete noi. O să avem timp să-ţi arătăm, înainte de petrecere. Putem face o plimbare cu bicicletele prin pădure.

Avea o feţişoară destul de aprigă, nu drăgălaşă, şi părea supărată aproape tot timpul. Philip nu se întrebă de ce. Epuizarea îl copleşea. Olive îi mai puse două-trei întrebări iscoditoare despre tratamentul groaznic la care era convinsă că fusese supus. El îi răspunse monosilabic, umplându-şi gura cu crema de lapte. De data asta îl salvă Violet, care, zicând că băiatul dormea în picioare, propuse să i se dea o lumânare şi să fie condus la culcare.

– N-o băga în seamă pe soră-mea, spuse Violet. Fabulează. Scorneşte poveşti special pentru tine. Adică nu minciuni, ci poveşti. E metoda ei. Aşa se obişnuieşte cu tine.

– O fost atât de... bună. Ca voi toţi, răspunde Philip.

– Avem părerile noastre, zise Violet. Despre cum ar trebui să fie lumea. Unii dintre noi ştiu din experienţă – ca tine – cum n-ar trebui să fie.

Luna era captivă între crengile arborilor din jurul căsuţei. Îşi află liniştea studiind liniile reţelei de ramurile, arbitrare şi ordonate deopotrivă. Nu-i atrase atenţia lui Violet asupra celor observate, dar îi mai

mulțumi o dată, luând lumânarea din mână ei și intrând în căsuță. Se temea că ea va încerca să-l sărute de noapte bună – nu putea prezice comportarea acestor oameni –, dar ea se mulțumi să rămână nemișcată, urmărindu-l cum urcă scările la lumina lumânării.

– Somn ușor, îi strigă ea.

– Mulțumesc, răspunse el, încă o dată.

După care rămase singur, cu o lumânare vitează, într-o căscioară. Exact ceea ce își dorise. Sau cel puțin parțial. O cămașă de noapte stătea întinsă pe cearșafurile albe ale patului care-i aparținea temporar. Privi afară pe fereastră și regăsi rămurelele, luminate de lună pe fundalul unui cer albastru-închis, fără nori, cu frunzulițele în formă de pești fremătând stratificate. Transpuse formele într-un ornament smălțuit și se gândi puțin la el. Era prea mult. Ar fi vrut să țipe sau să plângă, ori, își dădu seama, să-și mângâie corpul – trupul lui acum spălat și curat – ceea ce putuse să facă până acum doar pe ascuns, în colțoare murdare. Nu trebuia să lase urme – s-ar fi făcut de rușine. În cele din urmă întocmi un fel de tampon din batista ce-i fusese dăruită sau împrumutată. După aceea o putea spăla la pompă.

Întins pe spate, își luă sexul în mână și munci până atinse ritmul plăcerii, urmat de un înălțător extaz umed. Apoi rămase nemișcat, ascultând micile zgomete ce punctau tăcerea. Țipă un huhurez. Altul îi răspunse. O creangă groasă scârțâi. Ceva foșni. Pompa de jos picura în bazinul ei de piatră. Cum să

adoarmă într-o liniște atât de asurzitoare, cum să renunțe la momentul de fericire conștientă furnizat de solitudine? Își întinse brațele și picioarele către toate punctele cardinale și adormi instantaneu. Până în zori se trezi și readormi, se trezi și readormi, de fiecare dată reintrând în posesia întunericului și a tăcerii.

A doua zi, se pregătiră pentru petrecerea de Sănzien. Tratatându-l cu un mic dejun alcătuit din ouă, pâine prăjită și ceai, Violet îl anunță pe Philip că fusese cooptat la confecționarea felinarelor. Grădina avea să fie plină de ele. Trebuia să se ducă la etaj, în camera de studiu, unde se confecționau felinarele.

Urcând, impozanta scară făcea o cotitură interesantă. În dreptul ei, într-o nișă, un vas mare stătea pe un suport din lemn negru de stejar. Era un urcior pântecos de lut, care după ce scotea o burtă mare, se îngusta din nou, terminându-se cu un gât lung cu buza fină. Smălțul era auriu-argintiu, cu umbre de acvamarin. Lumina curgea pe suprafața lui, ca norii reflectați în apă. Era un umidificator. Existau o împletitură verticală de tulpini înălțate, alge, și un îndrăzneț model orizontal, cu niște norișori neregulați de virgule brune-închis, care, privite de aproape, se dovediră a fi mormoloci izbitor de asemănători cu cei vii, cu cozile translucide. Amfora avea câteva toarte asimetrice, parcă ieșite din ea ca rădăcinile din apă, dar care se dovediră a avea mutrele șirete și cozile unduitoare ale șerpilor de apă, aurii împestrițați

cu verde. Vasul se sprijinea pe patru picioare de un verde-închis, reprezentând șopârle solzoase încolăcite. Sau mici dragoni, zăcând cu ochii închiși și cu boturile în repaus.

Asemenea obiecte căuta el. Degetele i se mișcară înăuntrul conturului unei roți de olărit imaginare. Forma făcu să-i dispară conștiința propriului său trup.

Împietri acolo, privind.

Olive Wellwood veni din spate și-i puse un braț pe umăr. Femeia mirosea a trandafiri. Philip își reprimă impulsul de a se scutura. Nu putea suferi să fie atins. Mai ales în momente atât de intime.

– Uluitor vas, ce spui? L-am ales pentru drăguții de mormoloci – confirmă ideea noastră despre Tode-fright. Micuțele adoră să-i mângâie.

Philip nu găsi nimic de spus.

– L-a meșterit Benedict Fludd. Lucrează la Dungeness. E invitat și el la petrecere, dar mai mult ca sigur nu va veni. Însă soția lui va veni. I se spune Seraphita, deși numele ei de botez este Sarah-Jane. Băiatul e Geraint, iar pe fete le cheamă Imogen – cam de vârsta ta, cred – și Pomona. Pomona e de vârsta lui Tom și are noroc să fie la fel de frumoasă ca numele ei – e periculos, nu-i așa, să dai nume romantice unor țânci care când cresc pot fi urâți ca niște stâlpi de poartă. Pomona¹ nu-i rumenă ca mărul, o să vezi, mai degrabă palidă ca o narcisă.

¹ Numele zeiței romane a pomilor fructiferi (n. tr.).

Pe Philip îl interesa numai ceramica. Reuși să bătă-
guie că vasul i se părea extraordinar.

– Are accese de delir religios, se spune. Trebuie să
ascundă de el obiectele de ceramică, altfel le face zob.
Dar face și crize antireligioase.

Philip scoase un sunet strangulat, neutru. Olive
îi ciufuli părul. El nici nu clipi. Ea îl conduse în camera
de studiu.

Pentru Philip, o cameră de studiu însemna o anexă
întunecoasă a capelei, cu bănci lungi și atmosferă
apăsătoare, mirosind a trupuri nespălate, adăpostind
gândire confuză și urechi ciulite de frica joardei. Aici,
într-o încăpere foarte luminoasă, cu draperii de cre-
ton imprimat cu maci la ferestre, fiecare avea un loc
personal de lucru. Fetele, purtând șorturi colorate,
arătau ca niște fluturași: Dorothy – albastru adânc,
Phyllis – roz-închis, Hedda – stacojiu. Florian avea un
halat galben precum ciuboțica-cucului. Masa lungă,
bine geluită, era plină de hârtii colorate, sticlute de
lipici, pensule, cutii cu acuarele, borcănase cu apă. Din
coșurile de gunoi se revărsau, mototolite, încercările
neizbutite și repudiate. Prezida Violet, ajutând ici cu
o tăietură de foarfecă, colo cu un deget pus pe un nod.

Tom îi făcu loc lui Philip să se așeze lângă el.

– Nu, decretă Phyllis, stă lângă mine.

Părul lui Phyllis era de culoarea untului, neted și
lucios. Philip se așeză alături de ea. Fata îl bătu cu
palma pe braț, un gest ce părea potrivit pentru un
copil mai mic decât Phyllis. Sau o mângâiere pentru
cățelușul favorit, își spuse, nedrept, Philip. Gândul

îi zbură la surioara lui, Elsie, care nu avusese nicio-dată un loc al ei în nicio încăpere și se luptase constant cu păduchii din părul ei blond-pai.

Copiii îi arătară felinarele făurite de ei. Al lui Tom avea ciori ghemuite pe un fundal înflăcărat. Phyllis lipise floricele simple, margarete și clopoței, pe o hârtie verde ca iarba. Dorothy imaginase un model de mâini scheletice (nu omenеști, își spuse Philip, poate lăbuțe de iepure) pe fond violet. Hedda decupa tacticos silueta unei vrăjitoare călare pe un măturoi.

— I-am spus că vrăjitoarele sunt pentru Halloween, nu pentru Sânziene, zise Phyllis. Dar a învățat să facă bine vrăjitoare de Halloween, îi place să le deseneze pălăriile și părul vâlvoi...

— Vrăjitoarele trăiesc și vara, protestă Hedda. Mie îmi plac.

— Ia-ți hârtie, Philip, interveni Violet Grimwith, și foarfecă, vopsele și clei. Cu toții murim de curiozitate să vedem ce vei face.

Philip se simți mai bine de cum luă în mână obiectele solide. Alese o foaie mare de hârtie și o acoperi cu modelul mormolocilor de pe urciorul cel mare, pe care ținea să și-l fixeze în minte. Apoi, pe altă coală, desenă de jur împrejur un șarpe lung și subțire, verde ca iarba și auriu, pe fond albastru. Violet îi luă foile ca să le transforme în felinare.

Lui Philip îi mai veni o idee. Pictă un orizont de un roșu mohorât, cu niște forme vagi, gri, atârinate deasupra. Erau forme ca niște cilindri scurți, forme ca niște sticle cu gâtul lung, forme ca niște stupi, ca

maște caschete. Desenă un feston prelung, alcătuit din flăcări și limbi de fum gri ca fonta, venit de pe înălțimi, de deasupra orașului Burslem, devenit elegant ca parte dintr-un felinar sărbătoresc.

– Ce-i aia, ce-i aia, totuși? întrebă tare Hedda.

– Locul din care vin eu. Coșuri de fabrică și cupoare, flăcări din furnale, fum.

– E minunat, zise Hedda.

– Ie, pe un felinar. Într-un sens, îi frumos așa cum îi. Dar și oribil, totodată. Nici nu poți respira.

Dorothy îi luă felinarele și le aranjă în rând cu cele terminate.

– Povestește-ne despre locul ăla, îl rugă Phyllis. Povestește-ne despre surorile tale. Spune-ne cum le cheamă.

Se cuibări mai aproape, în așa fel încât el îi simți căldura corpului, aproape lăsat pe el, aproape gata să-l îmbrățișeze.

– Le cheamă Elsie și Nellie, Amelia și Hope, răspunse, în silă, Philip.

– Dar pe cele moarte? Pe frații noștri morți îi chema Peter, care s-a dus chiar înainte de nașterea lui Tom, așa că acum ar fi avut cincisprezece ani, și Rosy, care era un bebeluș foarte scump.

– Taci, Phyllis, îi ceru Tom. Nu-l interesează toate astea.

Phyllis insistă, lipindu-se și mai tare de Philip:

– Dar pe frații tăi morți? Pe ei cum îi chema?

– Ned, răspunse, sec, Philip. Și Robert Owen. Și Rosy. Adică, Mary-Rose.

Se strădui din răspuțeri să nu-și amintească chipurile sau trupurile lor.

– După prânz, ieșim cu Philip și-l învățăm să meargă pe bicicletă. I se adresează apoi lui Philip: Avem fiecare câte una. Au și nume, ca poneii. Pe a mea o cheamă Mona-Bona-Grona, fiindcă scârțâie. A lui Tom se numește simplu Bidiviul.

– Iar a mea este Vârful-Degetelor. Asta, fiindcă am picioarele prea scurte.

– E cea mai grozavă senzație, se extazie Dorothy. Mai ales dacă vii pe ea de pe deal la vale. Mai ia hârtie și mai fă unul, trebuie să împodobim toți pomii și toate tufele din livadă.

În South Kensington, se gândi Philip, cerșeam bucățele de hârtie. Aici se aruncă foi întregi, cu câte un desen nereușit de pasăre într-un colț.

Ridică privirea și trăi senzația neplăcută că Dorothy îi citește gândurile.

Într-adevăr, într-o oarecare măsură, Dorothy îi urmărise gândurile lui Philip. Nu putea spune cum reușea s-o facă. Era o fetiță isteată și cuminte, care se considera nefericită. Pusă în fața foamei și reticenței lui Philip, era obligată – fiind educată în spiritul ideilor fa-biene de dreptate socială – să recunoască în sinea ei că nu avea niciun drept să se socotească nefericită, întrucât beneficia de prea multe privilegii. Motivele nefericirii ei, își spunea, erau frivole. Că, fiind cea mai mare dintre fete, era tratată ca o înlocuitoare de bonă. Că nu era băiat și nu avea, ca Tom, un profesor care s-o

învețe matematică și limbi străine. Că Phyllis era drăgălușă și răsfățată, mai iubită decât ea. Că Tom era încă și mai iubit. Că-și dorea ceva, dar nu știa exact ce.

Avea doar unsprezece ani – născută în 1884, „anul înființării Societății Fabiene“, cum preciza Violet. Pe atunci ei făceau parte din Frăția pentru o Viață Nouă¹, iar Dorothy era tocmai viața nouă și înghițea ideile socialiste odată cu laptele de mamă. Cei mari mai făceau multe alte glume riscante și usturătoare pe seama ei, enervând-o. Detesta să fie subiect de discuție. Dar detesta la fel de mult să nu se vorbească despre ea, când trăncăneala serioasă se revărsa năvalnic, de parcă ea nici n-ar fi fost acolo. De fapt, era imposibil să-i intri în voie. Chiar și la unsprezece ani, avea bunul-simț să-și dea seama că nimic nu-i plăcea. Se gândea mult, analitic, la sentimentele altora, dar abia acum începea să înțeleagă că acesta era un lucru neobișnuit, nemaiîntâlnit.

Acum era ocupată cu gândurile despre Philip. Crede că ne purtăm frumos cu el din condescendență, dar nu-i așa, suntem pur și simplu prietenoși, ca întotdeauna, dar asta îl face să intre la idei. De fapt nu vrea să aflăm de unde vine. Mama crede că e nefericit acasă și ai săi sunt cruzi – asta-i scenariul ei preferat. Ar trebui să vadă – ca mine – că lui îi repugnă ideea asta. Eu cred că el se simte prost fiindcă ai lui nu știu unde e și dacă e teafăr și sănătos. Acum, că

¹ Organizație înființată în 1883, precursora a Societății Fabiene, desființată în 1889 (n. tr.).

facem atâta caz de prezența lui, se simte mai prost decât atunci când se ascundea în subsolul muzeului.

Aș vrea să știu ce-și dorește *el*, se întreabă, fără a putea da un răspuns, întrucât Philip păstra tăcerea asupra subiectului – ca, de fapt, asupra tuturor subiectelor.

Lecția de ciclism avu loc după-amiaza, conform făgăduielii. Philip primi împrumut bicicleta lui Violet Grimwith, solidă, vopsită în albastru. O botezaseră Toporașul. În pădurea Hanger se găseau o mulțime de toporași. Totuși, Tom și Dorothy îl considerau un nume nepotrivit.

Tom, pe Bidiviu, descrie nenumărate cercuri în spațiul ierbos dintre intrarea din spate și lizieră, demonstrându-le cum își ține echilibrul. Dorothy îl ajută pe Philip, ținând de șaua bicicletei, în timp ce băiatul se balansa.

– E mult mai ușor *în mers*, zise ea. Nu poți s-o menții în echilibru stând pe loc.

Philip porni, căzu, porni, căzu, porni din nou și pedala până la jumătatea imașului, căzu, se ridică și reuși să înconjoare locul cu bicicleta, pe o traiectorie sinuoasă. Pentru prima oară de când sosise la Tode-fright râse tare. Tom descria opturi după opturi. Apăru și Phyllis și execută câteva cercuri perfecte. Tom decretă că Philip se pricepea acum suficient de bine ca să meargă pe drumeaguri, așa că ieșiră din curte, cu Tom în frunte, urmat de Philip, apoi de Dorothy și la urmă de Phyllis. Pedalară pe Frenches

lane, care avea suprafața plană, printre tufele de păducel, după care cotiră în sus pe dealul împădurit, pe Scarp Lane, peste care se bolteau arborii, formând oaze de umbră adâncă, alternând cu lame de lumină orbitoare. Philip își imaginează un cazan mare de tot și negru ca smoala, cu dungi lucioase pe suprafața mată. De cum se gândi la oala lui imaginară și nu la construcția de metal pe care călărea, echilibrul i se îmbunătăți și reuși să pedaleze mai repede.

În spatele său, Dorothy pedala și ea mai repede. Avea pasiunea pentru viteză caracteristică fetelor de unsprezece, doisprezece ani. Se visa călare pe un cal de curse, galopând pe plajă, între nisip și mare. De când avea bicicleta, visase frecvent că zboară, destul de jos, aproape de sol, razant peste straturile de flori, pe un covor zburător invizibil.

La baza dealului, merseă de-a lungul unei poienițe, iar Tom întrebă:

– Ne repezim la vale pe Bosk Hill?

– E abrupt, zise Dorothy. Să nu pățească Philip ceva.

– Mă descurc foarte bine, protestă, rânjind, acesta.

Cârmiră, deci, pe Boskin Lane, care avea o înclinație serioasă și curbe extrem de strânse. Dorothy era acum în fața lui Philip, în urma lui Tom, care se îndepărta de ei în viteză. Dorothy simți în corp obișnuita, delicioasă, încordare. Privi înapoi ca să se asigure că totul era în regulă cu Philip. El era mai aproape decât crezuse ea și bicicleta ei ezită și-i tăie drumul. Dezechilibrat, Philip derapă și zbură prin aer, aproape

peste capul lui Dorothy. Ea căzu pe pistă, julindu-și gambele, în timp ce roțile și pedalele bicicletei se învârteau. Phyllis o depăși semet, ținând strâns ghi-donul, cu spatele trufaș de drept.

Ridicând-o pe Mona-Bona-Grona, Dorothy se duse să vadă ce pățise Philip. Căzuse pe spate sub un ste-jar, într-o mare de usturoi sălbatic care, zdrobit de greutatea lui, emana un miros extraordinar de puternic și picant. Zăcea nemișcat, privind cerul prin frunziș.

– Vina mea! strigă Dorothy. Doar eu sunt de vină. Te-ai lovit?

– Nu cred, nu. N-am aer.

Philip izbucni în râs.

– Ce-i de râs?

– Îs și la țară lucruri care put teribil, asemenea celor din oraș. Dar îi o putoare de vegetație, nu de fum. Niciodată n-am mirosit ceva mai strașnic decât asta.

– E usturoi sălbatic. Nu prea plăcut.

Philip nu se putea opri din râs.

– Oribil. Dar, știi, ceva nou.

Dorothy se lăsă pe vine lângă el.

– Te poți ridica în picioare?

– Ie, îndată. Mai lasă-mă un minut. Cum se zice, mi s-o tăiat respirația. Mașinăria s-o stricat?

Dorothy examinează bicicleta. Nu pățise nimic.

Philip, zăcând în mirosul acela dezgustător și fascinant, își relaxă mușchii unul câte unul, așa încât pământul îi susținea trupul flasc, iar el percepea toată duritatea solului, tulpinele zdrobite, rădăcinile de copac

noduroase, pietricelele, mușchiul rece de dedesubt. Închise ochii și ațipi o secundă.

Se trezi când îl zgâlțâi Dorothy.

– Ai pățit ceva? Puteam să te omor. N-ai vreo contuzie sau ceva?

– Îs foarte fericit, răspunse Philip. Aici.

Dorothy repetă, analizându-i în cap răspunsul:

– Puteam să te omor.

– Dar nu m-ai omorât.

– Dacă vrei, zise Dorothy, punând în cuvinte ideea pe care o rumega de câteva ceasuri, dacă vrei să-i trimiți mamei tale o carte poștală, doar așa, să-i spui că ești bine și să nu-și facă griji, știi tu, îți fac rost de una și ți-o pun eu la poștă.

Philip tăcea. Lucrurile i se învârtejeau în cap. Se încruntă.

– Iartă-mă, zise Dorothy. N-am vrut să te supăr. Intenționez să te ajut.

Se așeză, cu spinarea curbată, strângându-și genunchii cu brațele.

– Nu. Nu m-ai supărat. Și ai dreptate. Ar trebui să-i scriu mămuicăi noastre. Dacă-mi dai o carte poștală, îi scriu. Mersi.

La întoarcerea acasă fură mult mai serioși. Dorothy luă o carte poștală și un timbru din pupitrul lui Olive. Philip ridică stângaci tocul și se uită lung la dreptunghiul imaculat. Dorothy aștepta la fereastră, fără să-l supravegheze. O dată sau de două ori păru gata să pună penița pe hârtie, dar se răzgândi. Dorothy

își spusese că el și-ar lua inima în dinți să scrie dacă l-ar lăsa singur. Când mâna ei era pe lăntugul de la ușă, Philip vorbi:

– Promiți că n-o citești?

– N-aș face una ca asta. Scrisorile sunt personale. Chiar și cărțile poștale. Pot să-ți fac rost și de un plic, s-o pui în el, ca să fie o treabă și mai privată. Vrei?

– Ie, consimți Philip. Apoi adăugă: Asta și pentru cu nu știu ortografie.

Scrise:

Draga mămucă și toți,

Îs bine șiți scriu iară curând. Sper că voi sunteți bine.

Philip

Dorothy aduse un plic și Philip trecu pe el adresa. Era recunoscător, dar și iritat fiindcă Dorothy îi ghicise nevoia și obligația.

Era cea de a treia petrecere de Sânziene a familiei Wellwood. Invitații erau socialiști, anarhiști, quakeri, fabieni, editori, artiști, liber-cugetători și scriitori domiciliați, permanent sau doar în weekenduri și vacanțe, în casele recondiționate, vechile clădiri de fermă, căminele Arts and Craft, în căsuțele terasate muncitorești din satele, pădurile și luncile din zona Kentish Weald și North și South Downs. Erau oameni care fugiseră de Smog și își puneau speranța într-o Utopie scutită de fum. Petrecerile de la Wellwood nu erau cea-iuri fabiene cu cești și farfurioare greoaie și o lipsă frigidă de distracție. Nu erau nici adunări politice în care să se discute Consiliul Londrei, ziarul *Rusia Liberă*, foametea din Rusia. Erau baluri mascate cu costume de mătase și catifea, frivole, luminate de felinare, la care se dansa pe melodii emise de fluiere și scribe.

Copiii se amestecau printre adulți, vorbeau cu cei mari și li se răspundea. În aceste familii de la sfârșitul secolului al XIX-lea, copiii erau diferiți de cei de

dinainte ori de după. Nu erau considerați nici păpușele, nici adulți în miniatură. Nu erau pitiți în camerele lor, ci stăteau la masă cu familia, personalitățile lor în formare erau luate în serios și discutate rațional, la supeuri sau în timpul lungilor plimbări în natură. Dar, paralel, copiii acelei lumi își aveau viețile lor separate, în mare parte independente, de copii. Hoinăreau prin păduri și pe câmpii, își construiau ascunzători și se cățărau în copaci, vânau, pescuiau, călăreau pe ponei și biciclete, neînsoțiți decât de alți copii. Și existau numeroși alți copii. Familiile aveau mulți membri și relațiile dintre aceștia sufereau transformări subtile, pe măsură ce veneau pe lume membri noi – sau alții își dădeau obștescul sfârșit –, iar copiii primeau și o identitate de grup, făcând parte dintre „cei mai mari” sau „cei mai mici”. Cei mai mici erau adesea tiranizați sau ignorați de cei mai mari, fiind veșnic indignați din această pricină. Cei mai mari se supărau când li se cerea să-i ia cu ei pe cei mai mici, tocmai când plănuiau escapade periculoase.

Părinților – soții Wellwood neconstituind o excepție – le venea greu să pună în practică ceea ce știau, în teorie, că ar fi indicat să facă: să-și iubească toți copiii în egală măsură. Un bărbat și o femeie cu opt, zece sau douăsprezece odrasle își divizau altfel iubirea decât ar fi făcut-o ca părinți ai unui copil unic sau ai două pro-genituri. Dragostea depindea de intervalele de timp dintre copii, de sănătatea părinților, de decese, de șansa prin care un anumit copil supraviețuia unei epidemii sau unui accident, în timp ce altul, nu. Existau

familii în care cel mai iubit copil murise, dar își păstra statutul de cel mai iubit. Existau și familii în care, în aparență, cei morți dispăruseră fără urmă, nimeni nu mai vorbea despre ei ca despre niște entități reale. Existau familii pe care perspectiva venirii pe lume a unui nou membru le oripila sau le îngrozea, doar pentru ca bebelușul, odată ieșit viu din sânge și pericol, să devină cel mai îndrăgit dintre toți.

Mulți dintre părinții acestor copii favorizați nu fuseseră, în copilăria lor, atât de norocoși. Dacă zburdaseră liberi, o făcuseră fiindcă fuseseră neglijăți sau lăsați să se călească pentru viață, nu pentru că libertatea ar fi fost considerată ceva bun pentru ei.

Libertatea, atât pentru părinți, cât și pentru copii, depindea în bună măsură de munca grijulie a servitorilor și a mătușilor devotate care, în vremurile acelea mai disciplinate, fuseseră surori de modă veche.

Familia Wellwood părea a fi una dintre aceste familii deschise și plăcut complicate. Humphry Wellwood era cel de al doilea fiu al unui negustor de lână quaker, care, la rândul-i, fusese fratele mai tânăr al unui bancher quaker. Cuibul familiei se afla în nordul Angliei, unde se întâlnesc Yorkshire și Lancashire, la sud de Cumberland. Humphry se născuse în 1856, iar fratele lui, Basil, era cu doi ani mai mare. Basil fusese trimis să lucreze la o firmă de brokeraj a unchiului său, în 1873, ca agent de bursă. Îi mersese bine în City, promovase la o bancă anglo-germană, Wildvogel and Quick, se însurase cu o fiică Wildvogel, Katharina, în

1879, când el avea douăzeci și cinci de ani, iar mireasa douăzeci și șapte.

Humphry fusese un elev eminent, iar dascălii de la școala lui de quakeri îl convinseseră pe George Wellwood să-l trimită la Oxford. În 1874 intrase la Balliol, unde ajunsese sub influența lui Benjamin Jowett și T.H. Green, care credeau că formează lideri ai poporului, dar simțise din plin și ceea ce Beatrice Webb descrisese, în tinerețea ei, drept o crescândă „conștiință de clasă a păcatului“, ori a sentimentului de culpă. Acest sentiment îi determinase pe tinerii și tinerele din generația lui să iasă și să facă, personal, bine. S-au dus în East End și au administrat casele de raport. Au predat cursuri la extensiile universitare pentru muncitori. H.R. Hyndman, fondator, în 1882, al Federației Social-Democrate, era sceptic cu privire la motivația acestor oameni mărinimoși. Ei, credea, veneau în val după val de interes monden, după ce descoperiseră existența unui ținut sălbatic din cărămidă și ciment, cu două sau trei milioane de locuitori – mulți aflați la ananghie – la doar o aruncătură de băț de Banca Angliei. Hyndman era un cinic. Una dintre remarcile lui era că „multe căsătorii din înalta societate erau rezultatul unor asemenea excursii palpitate în necunoscutele bârloguri ale sărăcimii“.

Humphry absolvise în 1877, la doi ani după creștinul Arnold Toynbee¹, ale cărui devotament pentru

¹ Arnold Toynbee (1852–1883), istoric englez, cu o abordare religioasă (n. tr.).

oropsiții sorții și moarte prematură au fost comemorate prin întemeierea de către Canon Barnett a Toynbee Hall, conceput ca o comunitate de alumni care aveau să trăiască și să profeseze și ei printre sărmani. Înflăcărat, Humphry se simțea atras natural de East End și locuise în două odăi din Clădirile Colegiului, un bloc de locuințe muncitorești model. Ținuse ore în diverse locuri despre tot felul de subiecte: poporul englez, idealurile democrației, igiena, Henric al V-lea, standardul aurului, literatura engleză. La Oxford, asemenea tuturor celorlalți, studiasse limbile moarte și matematicile. Literatura îl entuziasma. Îi predă pe Shakespeare și Ruskin, pe Chaucer și Jonathan Swift, pe Wordsworth, Coleridge și Keats. O făcea cu pricepere. Până la urmă își formase un grup de emuli de toate vârstele. Citea cu voce răsunătoare, cu pasiune și claritate. După ore, le dădea consultații femeilor interesate.

În 1879, la o biserică din Whitechapel, puse în scenă *Visul unei nopți de vară*. Distribuția era un cutezător amestec de muncitori adevărați și vizitatori idealști. De asemenea, un cutezător amestec de bărbați și femei. Lui Humphry îi stătea aproape constant mintea la femei, indiferent la ce altceva se mai gândea. Visa talii și glezne, păr despletit, șolduri în mișcare sub fustele terne. *Visul* e o piesă numai bună pentru femei, dar proiectul lui (era conștient) fusese inspirat exclusiv de două tinere domnițe care nu lipseau de la niciun curs și stăteau întotdeauna în față, punându-i întrebări deștepte. Nu erau la locul lor

printre cursanții cockney, irlandezi, polonezi ori evrei germani. Aveau un accent Yorkshire pronunțat. Accentul lui Humphry era cel din Yorkshire educat, cu ocazionale vocale plate. Domnișoarele purtau rochii simple, de culoare închisă, bine croite, și pălărioare foarte cochete, decorate cu flori vesele din mătase, anemone și panseluțe, maci și violete. Cea mai vârstnică era izbitor de frumoasă, cu ochi căprui imenși și păr buclat de culoarea mahonului. Cea mai tânără avea și ea ochi căprui, dar mai puțin frumoși, de obicei plecați, și un păr de culoarea cojii de nucă, subtil pieptănat într-o coafură strânsă. Cu certitudine nu făceau parte dintre vizitatoarele condescendente, ci dintre săracii merituoși – mânușile le erau subțiate de folosință, botinele încrețite de atâta purtat –, dar sub aerul de respectabilitate aveau ceva liber și sălbatic, care făcea să vibreze o coardă nedomesticită în Humphry.

El se împrietenise cu un tânăr de la Cambridge, Toby Youlgreave, care pregătea o disertație despre Ovidiu, în speranța obținerii unei burse la Colegiul Peterhouse, și ținea în East End prelegeri despre mitologia spiritelor engleze, adevărata sa pasiune. Creștinismul lui Toby era pe cale de a se destrăma, dar credea că în cer și pe pământ există mai multe lucruri decât visează oamenii și-l anunță pe Humphry, serios, la o bere, că văzuse creaturi stranii, nu doar în păduricile de lângă Cambridge, ci trecând printre tarabele din piață sau uitându-se afară pe fereastră, pe Mile End Road. Lumea noastră era interpenetrabilă. În trecut,

cunoașteam acest lucru, dar între timp am pierdut respectiva cunoaștere. Era un bărbat lat în umeri, de înălțime medie, cu fese și gambe impresionante și o coamă leonină de bucle dese. Avea ochi la fel de albaștri ca ai lui Pied Piper, flăcărui de lumânare peste care s-a presărat sare. Prelegerile sale erau populare, din varii motive. Făurarii asistau la ele în căutare de idei pentru broșe și figurine de omuleți englezi și spirite neostoite. Cei dezamăgiți de religie asistau cu speranța de a regăsi în ele conținutul spiritual vărsat al vieților lor. Mamele veneau ca să afle povești de spus copiilor, profesorii, ca să strângă informații. Dar cei mai mulți oameni veneau fiindcă se răspândise zvonul că nicio dată nu poți fi sigur ce va zice domnul Youlgreave sau ce va pretinde că știe.

A trecut ceva timp până să-și dea seama cei doi prieteni că domnișoarele Grimwith ședeau în primul rând atât la cursul de literatură, cât și la cel de mitologia spiritelor. Mai realizează și că erau amândoi îndrăgostiți lulea de cea mai mare domnișoară Grimwith.

– Pe tine te preferă. Tu ai *gravitas*. Tu ai impresionat-o. Eu sunt un măscărici, îi spuse Toby lui Humphry.

Humphry nu-l contrazise: era de aceeași părere.

– Am putea monta *Visul*, cu ea ca Titania, îi zise el. Nu mă îndoiesc că poate juca rolul. Ne-am putea combina orele.

Evident, regizorul a fost Humphry. Până la urmă, n-a putut suporta ideea ca altcineva să-l joace pe Oberon. Lui Toby îi oferă rolul lui Puck, dar Toby îi spuse

că de când se știa dorea să-l interpreteze pe Bottom; cel puțin, în felul acesta se putea cuibări la sânul domnișoarei Grimwith. Închiriară Church Hall din Whitechapel și organizară o audiție pentru domnișoara Grimwith, a cărei voce plină, dar ușoară, avea o rezonanță perfectă. Când i se oferiră partiturile Hermiei sau Hippolytei, domnișoara Violet Grimwith spuse că nu avea ambiții actricești, dar că va face bucurăoasă costumele, fiind croitoreasă. Găsiră un băiat cockney slab, împingător de roabă – un Puck perfect. O bibliotecară înaltă și blondă pentru Helena. Atenienii erau un amestec plăcut de gentlemen vizitatori și muncitori indigeni. Costumele fură considerate, în linii mari, excepționale din punct de vedere estetic. Olive Grimwith era înveșmântată într-o mantie argintie ca luna, cu pene de păun și desculță. Humphry simți dorința arzătoare să îngenuncheze și să-i sărute picioarele. Se tortură cu gânduri amănunțite despre alte lucruri pe care i-ar fi plăcut să i le facă. După dansul zânelor care încheie piesa, o trimise, rotindu-se, în culise, unde o luă în brațe.

Se cununaseră la Whitechapel Register Office în 1880. Martori au fost Violet și Toby Youlgreave.

Humphry nu și-a anunțat imediat familia că se însurase. Trăia dintr-o alocație trimisă regulat de tatăl lui din Yorkshire, pe care, convins că fiul său se pregătește pentru o carieră de cadru didactic universitar, nu-l deranjau entuziasmele lui acțiuni caritabile, ba chiar le aproba. La două luni de la căsătorie veni pe lume un fiu, Peter. După alte câteva luni, Humphry

își duse soția și bebelușul să-i prezinte fratelui său. În acel moment, Katharina Wellwood aștepta și ea un copil (pe Charles, născut ulterior, în 1881). Aflat în etapa încrederii depline și a surâsului, bebelușul Peter era irezistibil. Olive era elegantă, o adevărată doamnă. Basil îi ținu lui Humphry o lecție despre risipă și responsabilitate, după care îi găsi o slujbă permanentă, ca funcționar la Banca Angliei. Nu era tocmai postul visat de Humphry, dar îi aducea un venit constant, chiar dacă modest. Humphry, Olive, Violet și Peter se mutară într-o căsuță din Bethnal Green. Humphry își concentră inteligența ascuțită asupra problemelor bancare. Îl enervă pe Basil, participând la neoficiala dispută despre bimetalism, de partea celor care propuneau un standard monetar dublu. Argintul și aurul era bine să stea amândouă la baza monedei curente, spre evidentul beneficiu al Imperiului și al comercianților noștri din Indii. Basil, ca majoritatea celor din City, era suporterul neclintit al standardului de aur. El credea, deși n-o spunea, că Humphry era fățarnic și nerecunoscător, dar și iresponsabil.

1881 a fost anul începuturilor. S-au pus bazele câtorva proiecte și grupări idealiste, milenariste. Au apărut Federația Democratică, Societatea pentru Cercetarea Psihicului, Societatea Teosofică, mișcarea Anti-Vivisectionistă. Toate aveau ca scop modificarea și reinventarea firii umane. Tinerii Wellwood le cântăriră pe toate și deveniră membri ai unora. Toby

Youlgreave, care aproape că făcea parte din mica familie, intră prompt la teosofi și-și aduse și prietenii după el. Participară, de asemenea, toți trei la primele adunări ale Federației Democratice, alcătuită în majoritate din socialiști și anarhiști germani și austrieci, câțiva muncitori englezi nemulțumiți și universitari idealști. William Morris luă apărarea disidentului austriac Johannes Most, care scrisese ceea ce Morris prezenta drept un „cântec de triumf” la asasinarea țarului Aleksandr al II-lea. Most a fost întemnițat în Anglia, iar Hyndman a demonstrat în public. Basil l-a implorat pe Humphry să nu se implice.

În octombrie 1882, Edward Pease a fondat Frăția pentru o Viață Nouă, tinerii Wellwood participând la întrunirile ei. Se discuta, acolo și la Federația Democratică, despre organizarea muncitorilor șomeri, alimentația copiilor din școli cu internate, naționalizarea minelor și a căilor ferate, construirea de către autoritățile locale de locuințe onorabile pentru Popor.

În săptămâna Crăciunului din anul 1882, Peter se îmbolnăvi de angină difterică și muri. În aceeași săptămână se născu Thomas Wellwood.

În 1883, Olive Wellwood se îmbolnăvi grav. Violet conducea mica gospodărie. Muri Karl Marx. Se făcură tentative de a arunca în aer sediile administrațiilor locale, redacția ziarului *Times*, garnituri de metrou pline cu oameni care veneau de la expozițiile din South Kensington. Basil îl invită pe Humphry la clubul său și-i atrase ferm atenția că anarhismul pur și simplu nu putea fi tolerat. Un funcționar

de la Banca Angliei nu putea fi văzut fraternizând cu anarhiștii.

Humphry reacționează luându-și nevasta cu el la München, unde participară la diverse întruniri secrete de anarhiști și liber-cugetători. Vizitară Alte Pinakothek și fură prezenți la inaugurarea Loewenbrau Keller, completă, cu serviete și fețe de masă și muzica a patru fanfare militare. Olive se înzdrăvenise suficient ca să poată dansa la Fasching. Tom fusese lăsat acasă cu Violet, pentru prima, dar nu și ultima oară.

În 1884, Societatea Fabiană se desprinsese de Frăția pentru o Viață Nouă. Humphry și Olive – revenită la frumusețea ei palidă – se înscriseră în ea. La fel și Toby, dar participarea lui era sporadică. Olive împletea la adunări, în clinchet de andreele.

Dorothy a văzut lumina zilei la sfârșitul anului 1884. Phyllis, în primăvara lui 1886. În 1888, o fată moartă la naștere.

În 1887, Olive scrisese câteva povești pentru copii care-i fură cumpărate de diverse reviste. Erau istorioare convenționale despre micuți greu încercați de soartă: un orfan salvat de un nabab, cum au scăpat de foamete niște copii de miner, cum un papagal vorbitor l-a salvat pe un copilaș bolnav.

Hedda s-a născut în 1891, iar Florian în 1892.

În 1889 a apărut cartea lui Andrew Lang *Red Fairy Book*.¹ Dintr-odată, basmele pentru copii cuprindeau magie reală, mituri, lumi și creaturi născocite. Primele

¹ „Cartea roșie a zânelor” (n. tr.).

povești ale lui Olive fuseseră încruntat-siropoase și convenționale. Sosirea – sau revenirea – basmului deschise un fel de trapă în imaginația ei. Scrisul deveni pentru ea o necesitate: era acum fluent și îndrăzneț.

Împrumuta idei din cărțile de etnologie ale lui Toby. Inventă elfi ascunși, periculoși, oameni de statură minuscule. Scrise *Elfinia și bestiiile pădurii*, *Sandalele salamandrei*, *Regina cavernelor de gheață*, *Omuleții ascunși în cutia cuțitelor*, *Plicticoasa găură de sfredel*, *Tufărișul sau băiatul dispărut* – texte care o făcură cunoscută, aducându-i și o considerabilă sumă de bani. Acum scria cărțului și cărți mai lungi, precum și povestiri pentru reviste.

Tinerii Wellwood deciseră să se mute la țară. Cumpărare Todefright, într-o stare de dărăpănare avansată, o renovare și se stabilizează acolo în miezul verii lui 1892, cam când se nascu Florian. În 1893 li se nascu încă o fată, care nu trăi decât o săptămână.

Tot în acel an, Humphry Wellwood începu să scrie pentru presă. Publică în *The Economist* câteva articole semnate cu numele real. Începu o serie de reportaje anonime despre tranzacții financiare dubioase, tipărite într-un săptămânal satiric intitulat *Midas*. Le semna cu pseudonimul Iepurele de Martie¹. Scrise despre Kaffir Circus și activitățile lorzilor randului, care făceau afaceri cu aurul sud-african. Cercetă cu interes noile mine din Westralia, unele dintre ele la

¹ March Hare, personaj din cărțile lui Lewis Carroll (n. tr.).

fel de fictive ca Gaura de Sfredel a lui Olive. Copiii Wellwood se distrau cu jocuri în care fugăreau Gnomi și Viermi Uriași prin locuri ca Jumpers Deep, Nourse Deep, Glen Deep, Rose Deep, Village Deep, Goldenhuis Deep, sau prin Bayley's Reward, Bird-in-Hand, Empress of Coolgardie, Faith, Hit or Miss, Just in Time, King Solomon's, Nil Desperandum, The World's Treasure. Tom avea reprezentări clare ale tuturor acestor locuri imaginare. Rose Deep era alcătuită din caverne sclipitoare de cuarț trandafriu, cu râuri impetuoase șerpuiind prin munți. Nil Desperandum era întunecată și noroioasă, cu focuri mocnind în crevase ascunse și guri de fum deschise către cer. El știa că poți vedea stelele în plină zi din măruntaiele puțurilor de mină și încerca să-și imagineze cum ar arăta asta în realitate. Ar fi bolta cu stele vizibile albastră sau neagră și de ce?

Basil Wellwood se îmbogăți din creșterea valorii acțiunilor din Africa de Sud. Îi dădu lui Humphry ponturi pentru investiții mici; acesta, în schimb, preferă, din principiu, să devină acționar în industria bicicletelor. La listarea acțiunilor Companiei de Cauciucuri Dunlop, Humphrey se trezi într-o poziție mai mult decât confortabilă din punct de vedere financiar. Angajă un meditator de matematică, pentru ca să-l pregătească pe Tom pentru Eton. Toby îl ajuta la studiile clasice.

La petrecerea de Sânziene din 1895 se bău șampanie.

Petrecerea de Sânziene a familiei Wellwood era o sărbătoare fără o dată fixă. Humphry îi explică lui Philip că solstițiul de vară – cea mai lungă zi a anului solar – este, de fapt, în 21 iunie. Dar Sfântul Ioan Botezătorul este sărbătorit în Europa în seara de 23 iunie, în ajunul zilei sfântului, respectiv 24 iunie, sărbătoarea Sânzienelor.

– În practică, zise Humphry, care credea că tinerilor trebuie să le vorbești ca și cum ar fi adulți, am avut o abordare oarecum eclectică a sărbătorilor noastre, alegând fie data propriu-zisă a solstițiului, fie ziua Sfântului Ioan, în funcție de ziua din săptămână convenabilă pentru organizarea petrecerii. Azi, vineri, 21 iunie, este adevăratul solstițiu de vară, dar ajunul lui a fost ieri, iar ziua va începe să se micșoreze odată cu zorile de sâmbătă, dar ceva mai târziu decât în Europa... Sâmbătă va fi lună plină, așa că vom sărbători – dacă timpul ține cu noi – la lumina unui astru ghebos, galben precum ceara.

Ghebos e un termen bun, adăugă Humphry, mare degustător de cuvinte.

Pe Philip îl contrariase numărul mare de vorbe ce zburaseră pe deasupra mesei și pe care nu le auzise niciodată până atunci. Acum însă își formă o imagine mentală a unui disc ghebos, ceruit, iar cu ochiul minții începu să decoreze un vas mare cu discuri semicirculare, cerate sau pline. Ar putea fi interesant. Argint și aur pe fond întunecat, albastru-cobalt.

– Vineri e o zi bună, când prietenii noștri pot veni, zise Olive. Se strâng cu toții aici, departe de oraș, ca să-și petreacă weekendul. O să te ținem și pe tine foarte ocupat cu pregătirile, Philip.

– Grozav, răspunse băiatul.

Toată lumea – familia, servitorii și Philip – se apucă de treabă cu frenezie. Atât Olive, cât și Humphry își îndepliniră norma de scris în zorii zilei, înainte de micul dejun. Mirosurile bucatelor gătite umplea bucătăria, dar toți aveau să mănânce la prânz doar pâine cu brânză, întrucât plita și majoritatea cratițelor erau ocupate. Lui Philip i se dădu sarcina să ajute la împodobirea grădinii și a livezii. Contribui la amplasarea unor mese pe capre de lemn pe peluza de lângă casă și apoi la aranjarea unor grupuri mici de scaune în colțuri pitorești sau conspirative. Fură rechiziționate toate scaunele: scaune de nuiele, șezlonguri, taburete din camera de studiu, balansoarul din camera copiilor, scaunele de grădină cu rame de metal sau bambus. Fură amplasate în umbrare, în poienița din mijlocul tușișurilor, chiar în livadă. Apoi felinarele fură atâr-nate

pe crengi sau parțial ascunse în smocurile de iarbă înaltă și în scaieții decorativi de pe bordurile gazonului. Phyllis îl trimise pe Philip să anine felinare în livadă. Era un loc neîngrijit, păărăginit, cu mușchi și licheni pe ramurile noduroase ale străvechilor pomi fructiferi, cu tufe de mure răsucite ca șerpii, înăbușind totul pe alocuri. Unii arbori susțineau structuri bizare, confecționate din scânduri și funii. Erau locuri ideale pentru iluminare, zise Phyllis. Prinse felinarele de frânghii și-l puse pe Philip să se cațere până la platforme.

– Sunt vechile case-din-copac, explică ea. De când eram mici. Chiar și Hedda se poate urca la ele. Avem una mult mai bună – afară, în pădure. Dar e secret, adăugă, cu îndoială în voce.

Phyllis culegea mere tari, doborâte de vânt. Îl preveni pe Philip să se ferească de viespi.

– Sunt pline de viermi de tot soiul, care-și scot căpșoarele ca să se uite la tine. Ce idee oribilă, să muști din ceva ce se zvârcolește...

Se plimbară prin livadă. Phyllis arată cu degetul:

– Ăștia doi sunt copacii fermecați din poveste. Mărul de aur și părul de argint. Trebuie să crezi că asta sunt – aurul și argintul nu se văd decât dintr-un anumit unghi. Ei sunt centrul. Crengile lor se apleacă până la pământ, vârfurile coroanelor ating cerul. Și toate... chestiile astea, vrejurile, trandafirii sălbatici, cresc pe ei ca să-i facă și mai frumoși.

Erau arbori vechi, neîngrijiți, splendizi. Philip examinează formele contorsionate ale ramurilor, regretând

că nu avea un creion. Luându-l de mână, Phyllis îl trase după ea.

– Aici se odihnește Rosy. Vezi cercul de pietre albe? Rosy e dedesubt, sub măr și păr.

O pisicuță? O păsărică?

– De ziua ei, venim aici cu flori. Facem pentru ea libații cu suc de mere. N-o uităm. N-o s-o uităm niciodată.

Avea vocea solemnă, mătăsoasă, caldă.

– A trăit o săptămână, doar o săptămână, atât a trăit. Avea degețele perfecte la mâini și la picioare. Acum doarme aici.

Își aplecă fruntea, cu reverență. Philip detectă efectul voit dramatic, dar rămase tăcut. Se întrebă, cinic, dacă Phyllis se gândea vreodată la ceea ce se afla în realitate sub cercul de pietre albe, între rădăcini. Spuse, vag și fals:

– Îi bine ce faceți.

Aruncă niște mere mici și tari în rugul de mure. Apoi atârână un felinar pe care erau desenate o semilună și o umbră neagră de pasăre de crengile părului, deasupra pietrelor albe.

Phyllis îl prinse de mână. Își lipi trupul micuț de coapsa lui. El trăi sentimentul că trupul fetei fusese întotdeauna curat și plăcut, iar al său, prin contrast, nu era niciodată așa. Un sentiment pe care nici acum nu-l formulă în cuvinte. Se desprinse de ea.

După împodobirea grădinii și dejunul cu pâine și brânză începu ceremonialul îmbrăcării. Violet dichisi copiii – inclusiv pe Philip – în camera de studiu, în

timp ce Humphry și Olive se duseră să-și pună „robele” cu care se costumau pentru varianta „lor” a piesei *Visul unei nopți de vară*: nu costume elisabetane rigide, nici ateniene, ci mantii Arts and Craft mai vaporoză, din pânză și mătase, argintii și aurii, înflorate și înfoiate.

În camera de studiu se găsea o ladă mare pictată, reproducerea unei lăzi de zestre renașcentistă, cu laturile pictate cu scene pastorale înfățișând poienite din pădure, domnițe palide, ogari și un cerb alb. Era cufărul cu haine de sărbătoare, plin de cămăși de mătase, bluze dantelate, șaluri brodate, cordeluțe pentru voaluri și coronițe pentru prinți.

— E bine, îl lămurii Violet pe Philip, să ai ca mătușă o croitoreasă care știe să facă dintr-o togă o rochie de bal și viceversa, sau flori fermecate de mătase din ciorapi de damă vechi. Cred că pe Hedda ar trebui s-o costumăm în Floare-de-mazăre. Iată o cămășuță drăguță, roz cu violet.

Hedda, cu brațele vârâte adânc în mătăsurii, scotocea.

— Vreau să fiu vrăjitoare, zise ea.

— Doar ți-am spus, dragă, interveni Violet, vrăjitoarele sunt pentru Halloween. De Sânziene avem zâne. Cu aripi frumoase de organdi, uite.

— Vreau să fiu vrăjitoare, insistă Hedda. Fetișoara ei încruntată era mânioasă.

Olive veni cu o cataramă strălucitoare pe care voia ca Violet să o atașeze la un cordon. Ea îi ciufuli Heddei părul.

– N-are decât să fie vrăjitoare, dacă asta vrea, zise ea. Vrem să se simtă toată lumea bine, nu-i așa, să zburde și să se distreze. Ți-i găsit haine de vrăjitoare, drăguț? Uite șalul meu cel vechi, negru cu un tiv frumos și un dragon de foc pe el. Și vechea tunică de dans a lui Phyllis – prinde-o cu câteva împunsături, Vi, ca să nu se desfacă. Și iată o broșă de sticlă, în formă de cărbuș – exact ce trebuie. Să-ți faci Philip un joben din hârtie neagră. Nu exagerat de mare, Philip, să-i stea pe cap...

– Și o coadă de mătură, completă Hedda.

– Împrumută un târn de la bucătărie.

Pe chipul lui Violet se citea dezaprobarea, în contrast cu încântarea de pe cel al Heddei, dar făcu exact cum i se ceruse sau i se poruncise, și nu peste mult timp micuța se învârtea într-o morișcă de aripi negre de liliac și dantelă neagră. Pe ascultătorul Florian, Violet îl dichisi cu galben și verde, cu un pieptar cu brandenburguri, ca să fie Sămânță-de-muștar. Avea și o pălărie de fetru în colțuri și și-o pipăia neliniștit. Phyllis acceptă să o joace pe refuzata Floare-de-mazăre și fu drapată într-o splendidă mătase subțire, mov, roz și fildeșie; avea o mantie argintie, ca aripile închise de libelulă, iar pe creștet o coroniță din flori de mătase.

Dorothy era Molia, într-o tunică de catifea verde și o capă pictată cu ochi. Violet se strădui în van s-o convingă să poarte antene de sârmă.

Tom trebuia să fie Puck. Rămase desculț, în pantaloni strâmți, maro, și un pieptar de culoarea frunzei. Nici el nu acceptă nimic pe cap, promițând că-și va

pune singur crenguțe în păr. Puck nu poartă ochelari, remarcă Phyllis.

– Acest Puck poartă, zise Tom. Altminteri, va cădea în iaz sau se va încurca în tufele de mure.

Ajunseră la problema Philip. El susținu că nu se putea costuma, pentru că s-ar fi simțit ridicol. Nimeni nu-i propuse să fie unul dintre muncitorii neciopliți. Ar fi fost lipsit de tact.

– Nu poți îmbrăca un fel de togă și să fii unul dintre atenieni? întrebă Tom.

Philip, necunoscând *Visul unei nopți de vară*, era total derutat de alegerea costumelor. Zise că nu se vedea în stare să poarte o togă. De fapt, nici nu știa prea bine ce era o togă.

– Nu-mi place să se holbeze lumea la mine, spuse, cu vocea strangulată.

Toți copiii, chiar și cei ce se împăunau, etalându-și costumele, îi înțelegeau nevoia de a nu fi privit. Lui Dorothy îi veni o idee și luă din cui halatul albastru de pictor, purtat de Tom la lecțiile de lucru manual.

– Deghizează-te în artist. Oricum poți purta chestia asta când fabrici oale și alte lucruri asemănătoare.

Halatul avea guler înalt, mâneci largi, buzunare adânci. Era un fel de salopetă. În multe sensuri era mai puțin o costumație decât hainele împrumutate de pe el. Philip își privi picioarele.

– Poți merge desculț, zise Phyllis. Toți facem așa.

– Sau să rămâi așa cum ești, spuse Tom.

Philip îmbracă halatul. Se simțea bine în el. O lăasă pe Violet să-i înlocuiască ghetetele cu sandale. Toți cei ce nu erau desculți purtau sandale.

– Acum vei putea alerga și sări, îl asigură Dorothy.

Sub curelușele sandalelor, picioarele lui erau alburii, dar nu albe. Simți un fior de plăcere la ideea de a alerga și sări.

Pe la mijlocul după-amiezii sosiră primii oaspeți. Invitații veneau pe rând, de aproape sau din depărtări, în șarete, cabriolete trase de ponei, birje de piață, pe jos și, într-un singur caz, pe o tricicletă-tandem.

Humphry și Olive îi întâmpinau pe trepte. Purtau costumele lui Oberon și Titania. Humphry avea un pieptar de mătase, brodat cu arabescuri florentine, pantaloni negri și o mantie amplă de catifea, care se balansa periculos, legată peste umăr cu un șnur de mătase. Arăta absurd și chipeș. Și amuzat. Olive purta pliuri de mătase măslinie peste falduri de pânză albă și un zăbranic de borangic cu vinișoare, ca aripile de insectă. Coafura îi era împodobită cu trandafiri și caprifoi. Avea o înfățișare caldă și sălbatică. Lângă ea, Violet avea o rochie cu frunzulițe de iederă brodate pe satin, ținându-și, ca o fetiță, capul aplecat într-o parte, sub povara iederei de mătase și a penelor albe. Copiii alergau în cercuri. De cum soseau alți copii, aveau să fie muștrați și potoliți.

Primii veniți – nu trebuiau decât să traverseze lunca pe jos de la căsuța lor de fermă – erau anarhiștii ruși. Vasili Tartarinov fugise din Sankt Petersburg

în 1885. Ținea conferințe despre societatea rusă și beneficia de un ajutor substanțial (inclusiv ferma) din partea socialiștilor autohtoni. Poseda două rânduri de haine: jacheta de lucru și costumul în care își ținea prelegerile. Acum purta costumul cel bun. Era o figură spectaculoasă: neobișnuit de înalt și de slab, cu o barbă colilie lungă și ascuțită, ca a unui mag. Soția sa, Elena, îmbrăcase cea mai bună din cele două rochii ale sale, din poplin maro, cu șnururi și nasturi negri. Părul îi era pieptănat pe spate. Nu făcuseră concessia de a se costuma năstrușnic. Fiii lor, Andrei și Dimitri, ambii cam de vârsta lui Phyllis, aveau pe ei șorțurile obișnuite, roș-albastre. Pretindeau constant că nu vorbesc engleza.

Intră în viteză triciclu, pe care pedaleau viguros Leslie și Etta Skinner, colegi de la Societatea Fabiană. Skinner se ocupa cu statistici de populație și ereditate la University College, Londra. Avea păr negru, lucios, ten alb și ochi albaștri. Etta Skinner era mai vârstnică decât Leslie. Se cunoscuseră la Clubul pentru Bărbați și Femei de la colegiu, în anii 1880. Acolo se discutaseră problema femeilor, controlul natalității, patimile animalice și instinctele sexuale. Skinner era un bărbat foarte serios, cu o voce splendidă. Stârnea multă patimă animalică la colegele și studentele sale. Cei doi Wellwood erau de acord că se însurase cu Etta ca să se apere de menadele dezlănțuite. Pasionată de teosofie, Etta participa la întruniri consacrate problemelor ezoterice și astrale, pe Albermarle Street, conferința despre vegetarianism, preda săracilor

Londrei scrisul, cititul și aritmetica. Avea chipul ro-
lunjour, buze strânse, păr piper-cu-sare, cu un nimb de
fire rebele. Arăta ca una care fusese cândva lacomă și
plină de speranțe, dar se învățase minte. Era înrudită
de departe cu familiile Darwin, Wedgwood și Galton,
ceea ce, sublinia Humphry, nu avea cum să nu atragă
un specialist în ereditate. Dar Skinnerii, căsătoriți de
zece ani, nu aveau urmași. Humphry considera o biza-
rerie faptul că, deseori, oamenii interesați de origini
nu aveau descendenți. Olive răspunse că nu-i plăceau
hainele Ettei, vopsite în casă și semănând cu niște saci.
Ieși la iveală o rochie de zi, aproximativ de culoarea
prunei coapte, când Etta își scoase fusta și baticul
de ciclism.

Imediat după ei sosi Toby Youlgreave, tot pe bici-
cletă. Avea o căbănuță de weekend, undeva în munți.
El și Etta se angajară într-o discuție despre datinele
poporane ale miezului de vară.

Prosper Cain veni de la Iwade House cu o trăsură,
aducându-i pe Julian și pe fiica sa, Florence. Ei erau
costumați. Prosper se deghizase în Prospero, purtând
o robă neagră somptuoasă, decorată cu semnele zo-
diacului. Avea și un toiag lung, din corn de narval, cu
măciulia bătută cu piatra lunii și peridot. Julian era
Prințul Ferdinand, teatral în negru și auriu. Florence,
de doisprezece ani, era drăgălașa costumată în Miranda,
într-o cămașă lungă și unduioasă de culoarea mării,
cu părul negru lăsat liber pe spate și un colier de perle
la gât. Julian și Tom schimbă priviri precaute. Avu-
seseră o aventură comună, dar nu erau siguri că doreau

să fie prieteni. Olive înaintă, zâmbitoare, iar Prosper îi sărută mâna. Îi șopti la ureche:

– Am împrumutat acest obiect fantastic din colecție, scumpa mea doamnă, dar să nu spuneți nimănui, îi șopti el la ureche.

– Nu știu dacă e cazul să vă cred.

El încă nu-i eliberase mâna.

– Nimeni nu mă crede. Încurajez incertitudinea. Julian dădu cu ochii de Philip, în halat.

– Să nu te recunosc.

Băiatul se mută de pe un picior pe celălalt.

– A confecționat abajururi de felinar, interveni Tom. Hai să vezi.

O luară din loc, urmați de Florence.

Grupul din Dungeness sosi într-un fel de vagon: doamnele își aduseseră rochiile de bal în coșuri de nuiele, fiindcă avuseseră de parcurs o distanță mare. Așa cum prezisese Olive, Benedict Fludd nu se prezentă. În zilele în care era o Răpitoare din Margate, numită Sarah-Jane Stubbs, Seraphita fusese pictată de Burne-Jones¹ și Rossetti². Acum, la patruzeci de ani, încă mai avea osatura fină, coama de păr negru, fruntea foarte înaltă, ochii verzi și foarte îndepărtați din portrete, dar corpul i se îngreunase și expresia feței nu mai era atît de blândă și de binevoitoare. Călătorea într-o largă rochie Liberty, dar își mai adusesese una,

¹ Burne-Jones (Sir Edward Coley), pictor și designer englez (1833–1898) (n. tr.).

² Dante Gabriel Rossetti (1828–1882), poet și pictor, membru al Frăției Prerafaelite (n. tr.).

mai somptuoasă, cu un văl în care să-și înfășoare umerii și capul. Copiii ei erau Imogen, o fată de șaisprezece ani rușinată de sânii ei, Geraint, ceva mai mare decât Tom, moștenitorul ochilor și părului mamei, și Pomona, de vârsta lui Tom, cu o cascadă de păr lung, castaniu, și care-și adusese o rochie țesută în casă, brodată cu brândușe, narcise și toporași. Ambele fete își aduseseră de asemenea scufii ca a Julietei, cu mărgeluțe și broderii. Geraint avea un fel de jachetă împletită de mână, asemănătoare cu a lui Philip.

Familia Fludd era însoțită de un tânăr solemn, pe numele său Arthur Dobbin. Arthur se considera ucenicul lui Benedict Fludd. Spera să găsească o comunitate de meșteșugari în mlaștinile sărate din zona Rye. Era mai mic de statură și bondoc, cu părul lins și o privire neliniștită, dar hotărâtă. I-ar fi plăcut să vină costumat în Oberon sau Sir Galahad, dar știa că ar fi fost o greșeală. Purta articole de îmbrăcăminte Jaeger, croșetate din lână, popularizate de G.B. Shaw, din pricina cărora transpira acum, vara.

Dorothy aștepta trăsura următoare. La fel ca Humphry, care-și trase răsuflarea când vehiculul se opri, elegant, în fața casei. Sosise cealaltă familie Wellwood. Veneau de la Vetchey Manor, reședința lor de la țară. Erau îmbrăcați sobru, în echipament de călătorie, și aduseseră cu ei cutii mari cu haine. Basil și Katharina ședeau în față, privind înainte; fiul și fiica lor, Charles și Griselda, stăteau în spatele vizitiului, uitându-se înapoi.

Dorothy ardea de nerăbdare s-o vadă pe verișoara Griselda. Verișoara Griselda îi venea în minte ori de câte ori trebuia să folosească, parcimonios, vocabula „iubire“. Griselda era de vârsta lui Dorothy, și era mai apropiată de ea decât sora ei, Phyllis, iar Dorothy, realistă din fire, își spunea că n-o prea iubea pe Phyllis, deși știa că ar fi trebuit s-o iubească. Din această cauză, poate, o iubea pe Griselda – pe care o vedea mai rar – și mai emfatic. Lui Dorothy îi era frică uneori că pornise în viață cu o capacitate de iubire mai redusă decât a majorității oamenilor. Phyllis iubea pe toată lumea – pe mama, pe tata, pe mătușica Violet, pe Hedda, Florian și Robert, pe Ada și pe Cathy, poneii, pisoiul pufos, pe Rosy cea moartă din livadă, broscii din Todefright. Pentru majoritatea acestora, Dorothy nutrea sentimente felurite – inclusiv de dragoste. Dar pe Griselda o iubea – pe Griselda o alesese ca s-o iubească.

Frieda, subreta Katharinei, ocupa locul de lângă birjar. Ea coborî ca să supravegheze descărcarea cutiilor cu haine.

Basil Wellwood era mai scund și mai vânjos decât fratele său mai mic. Purta un costum gri-pal, bine croit, și nu intenționa să se schimbe; mai avea un inel cu diamant și câteva lungimi de lanț de ceas cu zale complicate. Nu reuși să-și reprime complet o înfruntătură când zări veșmintele țipător colorate ale lui Humphry, pe care le considera absurde. Îi făcu complimente în legătură cu lumina caldă a soarelui, de parcă Humphry ar fi procurat soarele printr-un

intermediar, lucru pe care Humphry, la rândul său, îl găsi absurd.

Charles, în vârstă de paisprezece ani, care se pregătea de examenele pentru bursa de la Eton, semăna cu amândoi frații: păr roșcat-auriu, gene dese, trăsături bine conturate. Purta și el costum și o cravată cu ac cu perlă.

Katharina era slabă și palidă; capul de pe gâtul zvelt îi era micșorat de o pălărie cu aripi de porumbiță pe bor și de un vâl cu buline, strâns legat. Părul ei avea o culoare între gri decolorat și blond-șoricel. Avea ochi mari, în care se amestecau culorile, în orbite ușor contuzionate, cu pielea înroșită, cu riduri și cute fine.

Griselda era foarte subțirică; părul fin, blond-argintiu, îi era împletit și învârtit pe creștet, ca al unei adevărate *mädchen*, își spuse Humphry. Purta un costum de călătorie de culoarea ciupercii. Avea o gură subțire, nezâmbitoare. Era înaltă, dar nu dădea impresia de putere. Dorothy dădu fuga s-o salute.

Intrară în casă, ca să se schimbe. Phyllis, ținându-se scai de Dorothy și Griselda, întrebă:

- Ai vreun costum superb, verișoară Grizzel?
- Toți sunteți deghizați în ceva.
- Sunt Sânzienele, răspunse Dorothy. Întotdeauna ne deghizăm. Tu nu?

– Eu nu. Eu mi-am adus rochia nouă de bal. O s-o vezi.

Îmbrăcatul dură mult. Erau numeroși nasturi și multe dantele. Ieșind din dormitorul lui Olive, mama

și fiica alcătuiau o priveliște splendidă, dar total în neconcordanță. Katharina era îmbrăcată în moar mătăsos, mov cu alb, dantelă de Vallencienes, cu uriașe pămătu-furi „lăbuță de miel“ deasupra coatelor. Purta mănuși din piele de ied, iar pe cap avea o alcătuire din dantelă și boboci de trandafir proaspeți, ca o gigantică perniță de ace. Griselda era în satin roz-fildeșiu, cu un jabou de dantelă decorat cu felurite fundițe mai închise la culoare, în jurul mânecilor bufante, în jurul taliei. Phyllis îi zise că arăta încântător. Dorothy remarcă:

– S-ar putea să se murdărească în livadă.

– E absolut nepotrivită, zise Griselda. Charles o numește „Mica Bo-Peep“.

– Chiar arăți ca o păpușă de porțelan, îi spuse Dorothy, una dintr-un basm, pusă pe o poliță și iubită la disperare de un soldat de plumb sau de un șoricel neastâmpărat.

– N-ar fi remarcată în Portman Square, ripostă, plat, Griselda. Va trebui să îndur.

Sosi o cabrioletă; la prima vedere, s-ar fi zis că aduce o trupă de strigoi și stafii, cu fețele albe, privind în gol. Pe capră era Augustus Steyning, care locuia la Nutcracker Cottage, la marginea Downs. Coborî pe picioare lungi, lungi, terminate cu bombeuri elegante și ascuțite, ca la pantofii de balet. Avea un barbișon argintiu, o mustață elegantă și o coamă de păr argintiu, frumos tăiat. Purta un costum de țară, dar se gândise și el să se travestească în Prospero și-și

adusesse o mantie cabalistică lungă cu glugă și un toiag noduros din lemn de nuc. Era regizor de teatru și dramaturg de ocazie, remarcat în special pentru montările pieselor *Peer Gynt* și *Furtuna*, deși compusese și drame istorice despre Cromwell și Carol I. Avea idei progresiste. Îl interesau noua dramă germană, precum și poveștile populare și imaginarul german. (Deși avea nuci în grădină, căsuța lui nu-și primise numele dintr-un capriciu pur englezesc, ci de la sinistrul basm al lui Hoffman despre Spărgătorul de Nuci și Regele Șoarecilor.) Cabrioleta era plină de măști teatrale mari.

– Am adus și o căpățână de măgar, dragilor – Noaptea de Sânziene e incompletă fără ea, iar aceasta are meritul de a fi fost purtată de marele Beerbohm Tree¹ însuși! Putem dispărea unul câte unul înăuntrul ei ca să ne metamorfozăm. Am mai adus și aceste travestiuri delicioase de la Veneția: iată-i pe Pierrot și pe Colombina, iată un vultur, de fapt un doctor de ciumă care se ține departe de buboși, iată o seducătoare neagră cu un colan de țechini. Iată Soarele, cu flăcări pe contur, iată Luna, cu munții ei înnorăți și lacrimile ei argintii... Se întoarse către Olive: Mi-am luat libertatea să mai aduc un invitat. Deoarece avea nevoie de spațiu, vine cu trăsura proprie. A rămas puțin în urmă.

¹ Sir Herbert Beerbohm Tree (1852–1917), actor și manager teatral, fratele vitreg al celebrului caricaturist Max Beerbohm, fondator al The Royal Academy of Dramatic Art (n. tr.).

O umbră de iritare trecu peste chipul lui Olive. Era petrecerea ei. Ea făcea invitațiile.

Sosi și a doua cabrioletă, aducând un singur om, însoțit de o mulțime de lucruri neînsuflețite – de data asta ascunse în cutii negre și lăzi cu încuietoare de cupru.

– Este, cred, un vechi prieten al vostru, spuse August Steyning. (Îi plăcea să-și spună August, un omagiu adus clovnilor.) Sper să nu greșesc.

Grimasa lui Olive nu trecu neobservată.

Olive îl măsură pe nou-venit, ezită, apoi se repezi înainte cu brațele deschise:

– Bine ați venit la noi. Ce plăcere neașteptată...

Străinul coborî din trăsură. Era mic, slab, îmbrăcat în pantaloni negri ca niște burlane, o redingotă lungă, neagră, o pălărie neagră de fetru, cu pene de gaiță în panglică. Avea o barbă ascuțită, teatrală, o mustață îngrijită. Pașii lui nu scârțâiră pe pietriș. Se îndoi scurt deasupra mâinii lui Olive.

– Este, într-adevăr, un prieten vechi, cunoscut la München. Domnule maior Cain, să vi-l prezint pe Herr Anselm Stern, un artist foarte neobișnuit. Herr Stern, dânsul e domnul Wellwood, cumnatul meu, iar dânsa Katharina Wellwood...

Pe copii nu-i prezentă.

Cathy primi sarcina de a-l ajuta pe Herr Stern la bagaje. Hedda le atinse și se interesă ce conțineau.

– Vei vedea, la timpul potrivit, îi răspunse August Steyning. Sperăm să-ți arătăm, cu permisiunea mamei tale.

Herr Stern, supraveghind stivuirea cutiilor, își regăsi brusc vocea și zise, într-o engleză poticnită:

– Am adus un cadou pentru micile domnișoare.

Își mută, nesigur, privirea de la Dorothy la înzorzonata Griselda, la frumușica Phyllis și la micuța vrăjitoare smolită, cu broșa în formă de gândac.

– Cutia cu șnur roșu, îi indică Anselm Stern lui Cathy. Vă rog.

– Ce poate fi?

– Deschideți, vă rog, zise Herr Stern.

Era un pachet ambalat în hârtie ca pergamentul. Violet reteză șnurul, Phyllis desfăcu hârtia. Hedda tâșni în față și scoase capacul de pe cutia dinăuntru, care, într-adevăr, semăna cu o cutie pentru pantofi, numai că nu era o cutie de pantofi. Se uită înăuntru.

– Este un pantof, zise.

Violet îl scoase afară.

Era un pantof de dimensiuni uriașe, din piele cusută, de culoare roșu-închis, cu o limbă mare și o cataramă de oțel, terminată cu un ghimpe ascuțit.

Înăuntru se găseau niște lucruri pe care la început Dorothy le luă drept șoricei. Făcu un pas înapoi.

– Sunt bebeluși, presupuse, nesigură, Phyllis.

Pantoful era plin-ochi cu păpușele împăiate, având fiecare un căpșor rotund și ochișori mărgelați ce priveau țintă.

Purtau ori *lederhosen* minusculi, ori mici șorturi înfășurate. Phyllis râse nervos. Păpușelele priveau.

– Este *Bătrâna care locuia într-un pantof*, zise Hedda. Doar că nu avem o Femeie, copiii dinăuntru sunt de capul lor.

Înhăță pantoful și-l strânse la piept. Celelalte fete se simțiră ușurate.

– O jucărie cât se poate de originală, aprecie Violet.

– Ți place? o întrebă Herr Stern pe Hedda.

– Te cam sperie. Îmi plac lucrurile înfricoșătoare.

August Steyning le explică tuturor că Anselm Stern era păpușar. Făcea spectacole fermecătoare cu păpuși-mănușă și marionete. Ca un dar special pentru regina basmelor – urmă el, făcându-i o plecăciune lui Olive – sperau să joace pentru oaspeți o versiune a *Cenușăresei*. Distribuția era împachetată la loc sigur în cutiile negre lăcuite pe care le văzuseră. Iar dacă acest prolog avea să le placă, spera că a doua zi se vor deplasa *in corpore* la Nutcracker Cottage, să vadă un spectacol mai elaborat.

– Am folosit verbul la plural, mai explică el, fiindcă Anselm m-a inițiat în misterele marionetelor. Eu voi fi Ucenicul Vrajitorului. Eu voi anima Surorile Vitrege.

Olive zâmbi. Humphry îi invită pe toți la o gustare.

– Întâi și întâi, mâncare și băutură. Abia după aceea spectacole. Pe urmă, iarăși gustări și dans. Avem muzicieni talentați: pe Geraint la flaut, pe Charles la vioară, și pe Tom, care scoate ce vrea dintr-un fluier de tablă.

Se adunară cu toții pe peluză. Steyning, care tocmai se întâlnise acolo cu Anselm Stern, adusese știri

șocante de la Londra. Guvernul liberal căzuse pe nepusă masă. Un vot de rutină privind cheltuielile militare, dotarea cu armament ușor, devenise, surprinzător, un vot de neîncredere. Lordul Rosebery demisionase, premier era acum lordul Salisbury, până la toamnă, când aveau să se organizeze alegeri.

Prosper Cain zise că schimbările puteau avea efecte dezastruoase asupra muzeului. Încă se aștepta ca planurile câștigătoare ale lui Sir Aston Webb, privind refacerea fațadei și construirea unei curți noi, să fie transpuse în realitate.

– În momentul acesta suntem un șantier de construcție, se plânse el. În cel mai bun caz, ceea ce se întâmplă va întârzia și mai mult lucrările.

Basil Wellwood constată că nu putea discuta cu niciunul dintre cei prezenți despre viitoarele efecte ale evenimentelor asupra Bursei. Își spuse că se afla în mijlocul unui cuib de oameni ciudați, numai staniol și poleială.

Leslie Skinner vorbi cu glasul scăzut. Din câte știa el, numele lordului Rosebery fusese menționat în legătură cu evenimentele triste legate de recente procese. Se zvonea că întristătorul deces al fiului mai mare al lordului Queensberry – nu lordul Alfred Douglas, ci lordul Drumlanrig – nu fusese un accident de vânătoare, ci un act de autosuprimare, merit – se spunea – să protejeze reputația lordului Rosebery. Și nu existaseră temeri în acest sens în timpul procesului de calomnie intentat fără succes de domnul Wilde lordului Queensberry? Skinner avea înfațișarea unuia care

conduce o investigație pur academică. Expresia gravă de pe fața lui exprima dorința de cunoaștere exactă.

Violet Grimwith, cu un cloncănit, îi adună pe copiii care trăgeau cu urechea și îi duse în altă parte, să se înfrupte din tortul de fructe. Julian și Tom nu o urmăriră. Julian îi făcu un semn lui Tom și se ascunseră în spatele unei mese pe capre, de unde auzeau totul, mâncând în același timp tartine. Trecuse mai puțin de o lună de la cea de a treia înfățișare în fața Curții a lui Wilde, în al doilea proces pentru comportament indecent, după ce primul juriu nu reușise să ajungă la un consens în ceea ce privește verdictul. Toată lumea discuta la nesfârșit cazul. Julian, ca și colegii săi de școală, citise reportajele din ziare. Acum dorea să audă. Leslie Skinner îi spuse lui August Steyning că aflase că el fusese la proces.

– Da, răspunse Steyning. E adevărat. Bietul om avea nevoie de public favorabil lui. M-am simțit obligat să fiu martor. O cădere cu adevărat tragică. Cu aspecte iraționale. Ați auzit de prezicerile chiromantului?

– Nuu, strigară toți, deși cel puțin Humphry știa povestea pe dinafară.

Steyning le-o mai spuse o dată, întinzându-și, ca ilustrare, mâinile lungi, palide, perfecte:

– Era la un supeu la Blanche Roosevelt. Chiromantul stătea ascuns după o perdea, în spatele căreia musafirii își băgau mâinile, într-un anonimat absolut. Se pare că mâna stângă indică destinul scris în stele, în timp ce dreapta arată ce va face posesorul acesteia din destinul său. Mâna stângă a lui Oscar – are mâini mult

mai grăsuțe decât ale mele – indica realizări și succese nemaipomenite, strălucite, iar dreapta ruina – la o dată precisă. „Mâna stângă e a unui rege, dar cea dreaptă este a unui rege care se va autoexila.“ Oscar a cerut data exactă, i s-a dat și el a părăsit intempestiv scena. Se pare că profeția s-a îndeplinit.

Skinner îl întreabă pe Steyning ce impresie îi făcuse procesul.

– S-a purtat demn, stând acolo ca un animal adus la jertfă. S-a lăsat antrenat în dueluri verbale. A vorbit cu bravură despre iubirea care nu îndrăznește să-și spună pe nume. A fost aplaudat. Dar n-a fost un triumf. În prezent, situația lui e disperată. I s-a scos numele de pe afișele teatrelor unde i se mai joacă piesele – nu pentru multă vreme, socot. Se spune că temnița îl ucide încet. A avut intenția s-o trateze ca pe o mănăstire ori ca atelierul lui Prospero, dar doarme pe scânduri, nu are nici cărți, nici hârtie sau condei și este obligat să muncească la roata de ocnă. A slăbit și atârână pielea pe el. Nu poate dormi.

Humphry, care era familiarizat cu bârfele de presă, remarcă ușuratic că lordul Rosebery era bolnav, foarte bolnav, de luni bune, dar își revenise brusc la sfârșitul lui mai. Asta doar ca astăzi să-i cadă, pare-se, guvernul. Schimbă priviri cu Steyning și, brusc, îi zări pe Tom și pe Julian.

– N-aveți de ce să stați pe aici și să trageți cu urechea la trăncănelile politice. Duceți-vă să aranjați scaunele pentru spectacolul de marionete.

Tom și Julian se îndepărtară de-a curmezișul peluzei.

– Întotdeauna ți se spune că nu trebuie să auzi exact ceea ce vrei să afli, se lamentă Julian.

– Chiar vrei? îl întrebă Tom.

– Ei cred că habar n-avem de lucrurile astea. Ar trebui să știe că le înveți la școală, din simplul motiv că ești băiat. Le înveți odată cu greaca veche, crichetul, vâslitul și desenul. Chicotind, înghiontindu-te și transmițând mesaje. Ar trebui să știe că știm. Și ei știau, la vârsta noastră.

Tom nu le știa. El trăia și era educat acasă, deși Basil și Humphry plănuiau să-l trimită primăvara viitoare la examenele pentru o bursă la Eton. Basil intervenise când Humphry vorbise despre intenția sa de a-l trimite pe Tom la nou-înființata și neexperimentată școală din Bedales, unde băieții țesălau animalele de fermă și înotau în pielea goală. Basil promise că va contribui la taxele școlare ale nepotului. Tom era foarte inteligent, bun la matematici, bun la filologie. Învăța latina și greaca de la anarhiști, cărora le plăcea să instruiască și erau recunoscători că primeau și niște bani pentru asta. Studia matematicile cu un preceptor, ale cărui ore aveau să se îndesească după ce trecea vara. Tom mergea prin văi și lunci până la lecțiile sale. Trăia în libertate, aproape tot timpul. Nu era sigur că dorea să cunoască lucrurile despre care vorbea Julian. Nu era sigur că-l dorea pe Julian ca prieten. Adeseori nu era sigur de ceea ce voia și, în consecință, fiind

amiabil, avea multe cunoștințe, dar niciun prieten bun. Avea treisprezece ani, era încă doar un băiat, în timp ce Julian, la cincisprezece, putea fi, uneori, un tânăr cât se poate de serios.

Ochelarii îi dădeau lui Tom un aspect de bufniță. Părul lui fin țâșnea în toate direcțiile, cerându-ți să-l iei în răspăr. Avea pielea tânără, nepătată, arămie datorită timpului petrecut în aer liber. Avea ochii mamei sale și genele ei lungi. Pomeții obrazului erau înalți și îndepărtați, gura blândă. Era tipul de băiețel frumos, care nu e conștient de frumusețea lui, mult discutat și curtat atât la școala primară a lui Julian, cât și la Eton. Julian își pusese întrebarea dacă Tom era chipeș, un posibil obiect de adorație, și constatase că, în teorie, fără îndoială era. La școală, băieții chipeși deveneau repede conștienți de frumusețea lor. Tom nu părea să se sinchisească, ceea ce-l făcea șarmant și distant. Julian se aștepta să debordeze de iubire și de pasiune și, în consecință, de obicei deborda. Avea stânjenitorul nărav de a se observa de la distanță și de a se întreba dacă iubirea și pasiunea lui erau forțate și prefăcute. Se temea de izolare și solitudine, considerându-și-le predestinate. El însuși, cu siguranță, nu constituia obiectul dorinței altor băieți, din câte știa – și era bine informat. Îl îngrijorau de asemenea, constant, pustulele și urmele pustulelor vindecate. Nu era sigur că Tom, în pofida faptului că era chipeș, nu era atât de prost încât să fie plictisitor.

Tom îl evalua și el pe Julian după propriile criterii. Era el, va fi vreodată, cineva care să poată fi invitat

în casa-din-copac? Prea devreme ca să se hotărască, dar credea că mai degrabă nu. Spuse, fără intonație sau sens:

– Cei mari întotdeauna își închipuie că nu cunoaștem lucruri pe care le știau și ei la vârsta noastră. Cred că nu-și mai aduc aminte.

Cei prezenți se adunară ca o ceată de găini pentru spectacolul de marionete. Formară un semicerc, în lumina albăstruie a zilei, șezând pe scaune, pe taburete, pe iarbă. Griselda și Dorothy stăteau împreună pe scăunele cu broderie, ca să nu se strice fusta Griseldei. Amândouă se considerau prea mari pentru teatrul de păpuși.

August Steyning apăru din spatele cutiei ridicate de el și Herr Stern. Cutia era drapată în interior cu perdele albastru-închis, presărate cu stele. Făcu o plecăciune adâncă și spuse:

– Bine ați venit la *Aschenputtel*, *Cenușăreasa*.

Se duse înapoi, în spatele cutiei neluminate.

Se auziră un trâmbițat și o răpăială de tobă. Cortina se trase în lături. O procesiune funerară traversă scena, agale: cioclii în haine negre, purtând un coșciug, văduvul sumbru, decorativa lui fată, înveșmântată în negru, cu fața ascunsă. Sicriul fu coborât în groapă, în triste bătăi de tobă. În locul lui se ridicară o moviliță verde și o piatră funerară. Tatăl și fiica se îmbrățișară.

Următoarea scenă se petrecea în casă. Mama și surorile vitrege își făcură apariția în acorduri săltărețe de vioară. Marionetele erau creaturi delicate, cu

fețe fine de porțelan și păr omenesc autentic, răsucit sau împletit în coafuri elaborate, cu un frou-frou de fuste fin cusute, carmin, chihlimbarii, liliachii. Suro-rile nu erau urâte. Erau două frumuseți mondene, cu coliere de perle, fețișoare trufase, guri disprețuitoare, sprâncene pensate și vopsite. Ele și mama lor arătau ca niște boabe de mazăre într-o păstaie, același calibru. Aschenputtel avea cozi lungi, aurii, și o rochie simplă, albastră precum cerul. Mama și surorile vitrege îi ară-tară, poruncitoare, scaune de scuturat de praf și aran-jat, castroane din argint de cărat, vatra de curățat, focul pe care să-l întrețină. Cenușăreasa executa întocmai ordinele. Din cămin ieși un rotocol de fum autentic.

Aschenputtel se cutremură, se așeză pe un scăunel, își îngropă dulcea față de porțelan în mâinile fine de porțelan. Cutremurarea ei fusese umană și tulbură-toare, căci brațele delicate i se agitaseră, înainte de a și le încrucișa.

Intră tatăl, echipat cu cizme și mantie, pentru voiaj. El sărută mâinile femeilor și le întreabă ce-ar fi dorit să le aducă.

Reprezentăția folosea cuvinte puține, dar această întrebare rituală fusese rostită cu vocea înaltă, ușoară, pițigăiată a lui August Steyning, adecvată pentru micuța păpușă-actor. Vocea se ridică până la contra-tenor. Mătase și catifea, ceru sora în carmin. Rubine și perle, comandă cea în violet. O rămurică din orice copac îți atinge pălăria, zise și Aschenputtel.

În scena următoare o vedem în genunchi lângă movilița verde cu piatra funerară, netezind iarba și

plantând crenguța. Lent, splendid, un pom crescuse și umplu spatele scenei, un trunchi sărmos din care se descolăciră ramuri cu un labirint de frunze. Se așezară în copac două porumbițe albe, bătând ușor din aripi la aterizarea domoală, cusute din pene și mătase, cu mărgelile de lignit în loc de ochi, piciorușe trandafirii și moțuri irizate. Vioara ciripi. Păsările zburară și se așezară pe degețelele lui Aschenputtel. Ea se aplecă și îmbrățișă mormântul, iar porumbițele pășiră țațoș și se înfoiară în părul ei.

Dorothy clipi. Micile creaturi dobândiseră o viață sinistă, tulburătoare. Făcu eforturi disperate să se împotrivească iluziei. Alături, Griselda privea absorbită.

Mama vitregă o puse pe Aschenputtel să aleagă linteă dintre tăciuni. Porumbițele cernură cenușa și aruncară, îndemânatic, linteă într-un paner. Se auzi o răpăială de boabe minuscule.

Surorilor li se croiră rochii de bal de către o marionetă nouă, o croitoreasă supusă, cu gura vopsită plină de ace. O soră avea funde roșii-brune. Cealaltă avea pompoane purpurii. Aschenputtel ședea lângă vatră, cu capul în mâini.

Înlăcrimata fiică stătea la mormânt, cu părul despletit acum, o masă de plete aurii, sub pomul care dansa, dând din crengi, și care produse, ca un înger coborât din înalt, o splendidă rochie din fir de aur, o coronită, o pereche de pantofiori aurii.

Balul se desfășură în spatele unui ecran de pânză transparentă, cu figurine ce se învârteau și muzică

de dans dintr-o cutie muzicală, valsuri vibrante, polci săltărețe. Prințul avea păr alb, strălucitor, legat la ceafă, o haină lungă, neagră, și pantaloni până la genunchi. Dansă cu fata cea de aur. Orologiul bătu. Fata fugi. Copacul și păsările îi țesură o rochie nouă din aer subțire, argintie ca lumina lunii. Și o a treia, prinsă precum cerul înstelat în vârful crengilor. Contratenorul cântă:

Pomule, tremură și scutură-te bine,
Să curgă aur și argint peste mine.

Apăru prințul, cu o cană de smoală, și unse, viclean, treptele palatului. Dansară iar până se auziră bătăile orologiului. Aschenputtel fugi, micul conducător de aur rămase, strălucitor, în smoală.

Scenele finale fură oribile. Una dintre înfumuratele surori, fără a-și schimba expresia trufașă, luă un satâr de bucătărie și-și reteză degetul mare de la picior. „Când vei fi regină, nu va mai trebui să umbli pe jos“, o încurajă maică-sa, *falsetto*. Mirele și mireasa plecară călare, pe un bidiviu cu harnașament splendid, confecționat din piele autentică. Pantofiorul de aur sticlea de sânge. Câțiva dintre copii aveau să-și amintească multă vreme de atunci încolo că văzuseră cum picura lichidul roșu din pantof.

Dorothy clipi și refuză să-și imagineze.

Porumbițele, executând piruete, îi cântară prințului:

Întoarce-te și te crucește,
Sânge-n pantofior.
Te-ntoarce și te mai gândește,
Ea nu-i aleasa ta de dor.

Așa că se întoarseră. Dar mama vitregă, neînvățându-se minte, luă satârul și, hârști, reteză călcâiul celeilalte surori și-i îndesă degețele de porțelan în scoica de aur.

– Ce sinistru, zise, cu voce tare, Hedda. După ce că pantoful era deja năclăit de sânge.

Porumbițele cântară, prințul o luă de la capăt.

Tatăl lui Aschenputtel o chemă de unde ședea în zdrențe între tăciuni. Ea veni, își introduse piciorușul delicat în pantofior și prințul o luă în brațe. Ea fugi, dar reapăru, radioasă în rochia înstelată. Păpușa-tată și păpușa-fică se ținură strâns îmbrățișate în centrul scenei; ea își puse obrăjorul de porțelan pe umărul lui, în timp ce el îi mângâia bucelele aurii.

Pe fundal apăru un cor, la lumina lumânărilor. Procesiunea nupțială se întoarce de la altar. Porumbițele se lasară în jos din zbor, la ușa bisericii, gângurind și țipând, și le atacă pe cele două surori, lovindu-le cu aripioarele albe peste cap, stricându-le pălăriile, ascunzând cu tumultul produs chipuri care ulterior se dovedii că nu mai aveau ochi, ci doar orbite însângerate.

Griselda închise gura. Dorothy se înfioră, supărată. Phyllis protestă că totul era greșit: nu existase o calească meșterită dintr-un bostan, nicio ursitoare, nicio trăsură de cleștar. Nici urmă de șobolani, șoareci

sau gușteri, strigă, frustrată, Hedda, supraexcitată, enervată de cruzimea porumbițelor. Florian ceru „mai mult“, după ce că nu înțelesese nimic, fascinat de lumea aceea miniaturală, în perpetuă mișcare.

Griselda îi spuse lui Dorothy că era interesant că basmul văzut se deosebea de cel cunoscut. Dorothy îi răspunse că, pentru ea, n-avea nicio importanță, dar dacă Griselda dorea să afle detalii era bine să-l întrebe pe Toby Youlgreave – el vorbea neconținut despre basme.

Arătând ca o păstorită de porțelan pierdută într-un roi de zâne zdrențăroase, Griselda îl trase timid de mână pe Toby. Îi spuse că voia neapărat să afle de ce diferea povestea.

– Dorothy m-a asigurat că o să-mi explicați.

Toby se așează lângă ea pe un scaun de grădină. Îi spuse că versiunea cunoscută de ea era cea franceză, de Charles Perrault – acesta scrisese povești pentru domnișorici, în care de obicei se găsea și câte o zână-nănașă. Dar versiunea prezentată de Anselm Stern era cea germană, luată din Frații Grimm. Griselda îi dezvălui că și ea era pe jumătate nemțoaică, dar nu avea acasă basme germane. Îi părea rău că nu are. Toby continuă spunând că astea erau doar două din nenumăratele versiuni din multe, multe țări, din Finlanda până în Scoția și Rusia, constând din combinarea diferită a unor elemente sau a tuturor: mamă vitregă rea, surori egoiste, animale prietenoase, rochii magice, conduri însângerați ori nu. Frații

Grimm fuseseră convinși că materialele culese de ei făceau parte din credințele foarte vechi și basmele strămoșești ale poporului german. Există și basme englezești, o asigură Toby. Doamna Olive Wellwood le folosește în ceea ce scrie, foarte inteligent.

Griselda zise că basmele mătușii sale o speriau. La fel ale lui Hans Andersen – o făceau să plângă. Dar felul acesta de poveste – nu. Nu știa de ce. Ar fi trebuit s-o sperie, doar curgea destul sânge. Toby zise că basmele erau amintiri din vremuri îndepărtate, fiind de acord cu ea că nu erau înspăimântătoare.

– Sunt doar... uite-așa, zise Griselda, căutând atributul care o intriga și negăsindu-l.

Toby îi privi fața micuță și serioasă. Îi promise că-i va trimite o carte de Frații Grimm, dacă avea voie s-o primească. Griselda spera că părinții ei nu vor avea nimic împotriva Fraților Grimm. Pur și simplu nu știau de existența lor. Toby ar fi dorit s-o mângâie pe cap și să-i spună *nu te îngrijora*, dar se îndoia că ar fi fost o idee bună.

Cu toții, tineri și bătrâni, se adunară acum la un fel de picnic îmbelșugat. Așa cum se întâmplă la astfel de întruniri, unde cei ale căror vieți sunt deja formate, în mod fericit sau nefericit, sunt înconjurați de cei ale căror vieți se află exclusiv în viitor, mai vârstnicii începură să-i descoasă pe cei mai tineri ce aveau de gând să facă în viață și să ticluiască viitoruri pentru ei.

Începură, natural, cu băieții mari. Prosper Cain declară că Julian avea un ochi bun pentru antichități

și știa să deosebească un obiect autentic de o imitație. Avea deja o colecție de obiecte valoroase, cumpărate din piețele de vechituri: o lingură medievală, un foarte vechi clondir de lut din Staffordshire. Julian spuse, liniștit, că după studiile de la Cambridge nu i-ar displacea, într-adevăr, să lucreze la un muzeu sau la o galerie. Seraphita Fludd își exprimă speranța că Geraint avea să calce pe urmele tatălui, să devină artist și să *făurească* obiecte frumoase. Geraint zise că mama lui știa bine că, de fapt, nu avea asemenea talente. El era bun la matematică. Astronom! strigă Violet. Geraint spuse că dorea să-și facă o viață *confortabilă*. Surâse, amabil. Basil îi sugeră să se ocupe, în acest caz, de afaceri. Ca William Morris, interveni și Arthur Dobbin, care spera să introducă practici comerciale în atelierelor artiștilor din Lydd. Geraint continuă să surâdă, mâncând șuncă în aspic. Basil Wellwood zise că Geraint era bine-venit să i se alăture lui Charles la firma sa de familie. Charles emise un soi de horcăit, se îmbujoră și fu auzit bombănind că nu se hotărâse încă. Era ciudat, remarcă Etta Skinner, că nimeni, în această comunitate orientată spre viitor, nu le întreba pe fete ce doreau să devină. Nădăjduia că unele dintre ele erau ambițioase. Simultan, Prosper Cain îl întrebă pe Tom ce dorea el să fie. Tom n-avea habar și o spuse cu sinceritate.

– Nici măcar nu-mi doresc să plec de aici. Vreau să continui să trăiesc în pădure – afară, în Downs – vreau doar să fiu aici...

Și să fii băiatul etern, spuse August Steyning, bineînțeles cu un ton teatral.

Olive zise că Tom avea tot timpul din lume.

Leslie Skinner adoptă punctul de vedere al Ettei.
O întrebă aproape dușmănos pe Dorothy:

– Dar dumneata, tânără domnișoară? Ce speri să devii?

– Eu voi fi doctoriță, răspunse Dorothy.

Violet zise că auzea asta pentru prima dată. Într-adevăr, ideea abia prinsese contur în mintea lui Dorothy, iar ea făcuse declarația spontan. Printre jocurile lor nu se număra de-a doctorul și surorile medicale. Dar, auzindu-și propriul răspuns, în capul ei apărură imediat imaginea unei Dorothy matură și doctoriță. Nu una benignă, cu voce dulce, ci una cu bisturiul în mână. Skinner consideră că era o ambiție nobilă, deși calea de bățut era lungă și grea, iar el spera că Dorothy avea să studieze la University College.

– Dar e sigur că o să vrei să te căsătorești, Hejjog, zise Phyllis, folosind porecla care îi dispăcea lui Dorothy.

– Da, vreau. Vreau o nuntă fastuoasă și o casă exact ca asta, cu o grădină de trandafiri, unde să coc pâine, să am rochii frumoase și șapte copii...

Phyllis se știa frumoasă. I-o spunea toată lumea, întruna. Tinerele Fludd, Imogen și Pomona, puteau fi descrise și ele drept frumoase, dar erau frumoase într-un anumit fel, potolit și șovăielnic, fiind greu de crezut că vor deveni Răpitoare. Amândouă erau grațioase și stângace în îmbrăcămintea lor din pânză țesută în casă, cu brățări emailate, lucrate manual. Imogen avea pieptul plin, dar nu purta sutien. Părea

dolofană. Declară că se gândea uneori să studieze arta broderiei la Royal College. Pomona zise că poate și ei i-ar plăcea asta, dar poate i-ar plăcea mai mult să rămână la Dungeness și să fabrice gresie. Hedda anunță că ea urma să devină vrăjitoare. Violet o plesni peste încheietura mâinii.

Se întoarseră spre Florence Cain. Florence avusese o guvernantă care-i inculcase ideea că era vinovată de moartea mamei sale și trebuia să-și dedice viața îngrijirii tatălui. Niciodată nu i se plânsese de aceste admonestări părintelui ei, care, total neștiutor, era, pe deasupra, atent îngrijit de personalul de menaj și de militarii săi. Îi plăcea să se joace cu amândoi copiii, Julian și Florence, umplând tăvi de alamă cu tot felul de nasturi, mărgеле, sticlute, cutiuțe de tutun de prizat și așa mai departe și cerându-le să le memoreze, să le descrie și să le identifice. Minteaa ageră a lui Florence îl bucura la fel de mult ca și a lui Julian. Într-adevăr, Florence semăna cu răposata lui soție, Giulia, dar el vedea asemănarea în termenii unui înger pictat de van Eyck, cu fața senină încadrată de păr buclat.

– Ei? zise el. Florence? Ce vrei să fii?

– O să mă ocup de gospodăria ta, răspunse aceasta, ca și cum ar fi fost de la sine înțeles.

– Sper să n-o faci. Sper să ai casa ta și, înainte de asta, să primești o educație corespunzătoare. Sper că Julian se va duce la Cambridge și că tu ai să faci același lucru. Newnham College¹ are multe de oferit.

¹ Prin tradiție, un colegiu pentru fete (n. tr.).

Florence era derutată. Asemenea lucruri nu se discutaseră între ei niciodată, iar acum se făceau afirmații tranșante, de față cu un public numeros. Nu știa nimic despre Newnham College. Pentru ea nu era decât un nume.

– Nu vrea să rămână fată mare, zise Julian. Femeie savantă.

Asta o supăra pe Florence, care nu vedea de ce n-ar fi putut studia și ea. Doar Julian avea s-o facă. Avea s-o facă și ea. Se împiedică în cuvinte și tăcu. Habar nu avea ce ar fi putut încerca să studieze.

Mai rămăsese Griselda. Basil și Katharina aveau idei clare despre viitorul fiicei lor. Avea să fie prezentată la Curte, să devină o *debutante* și să încheie o căsătorie avantajoasă. Katharina spera că Griselda va avea un mariaj la fel de fericit ca al părinților ei.

Griselda răsucea ritmic o fundă roșu-brun. Mama ei o prinse de degete. Griselda fusese șocată – profund șocată – când Dorothy afirmase că vrea să se facă doctoriță. Ea nu se gândise la nimic altceva decât cum să scape de fundițe. Avea o viață secretă intensă, care consta din lectura romanelor despre femei reduse la o supușenie tăcută, pline de revoltă interioară sau făcând permanent efortul de a se resemna. Jane Eyre¹, Elizabeth Bennet², Fanny Price³, Maggie Tulliver⁴.

¹ Eroina romanului omonim al lui Charlotte Brontë (n. tr.).

² Personaj din *Mândrie și prejudecată*, de Jane Austen (n. tr.).

³ Personaj din *Mansfield Park*, de Jane Austen (n. tr.).

⁴ Eroina romanului *Moara de pe Floss*, de George Eliot (n. tr.).

Dar toate femeile astea tânjiseră după iubire și căsătorie. Niciuna nu-și dorise ceva atât de distructiv ca... a fi doctoriță. De ce nu-i vorbise până atunci Dorothy despre intenția ei? Griselda o iubea pe Dorothy tot atât cât o iubea Dorothy pe Griselda. Era îndrăgostită de Todefricht cu o patimă pe care n-ar fi recunoscut-o nici aici, la Todefricht. Când venea să petreacă aici câțva timp, era instantaneu scutită de hainele de oraș și lăsată să zburde în libertate prin pădure. Pretutindeni se găseau cărți. În căpșorul palid îi intrase ideea că ea și Dorothy ar fi putut trăi împreună la țară, fără să-și mai bată vreodată capul cu vizite simandicoase, ace de pălărie, catarama. Doar la atâta se gândise. Acum, brusc, lumea lui Dorothy se umpluse de truse medicale, sânge, paturi de suferință, durere și dramă – Griselda nu se mai regăsea în ea. Dorothy avea un secret. Albă ca varul, Griselda zise:

– Intenționez și eu să studiez, ca Florence. Învăț germana și franceza. Vreau să studiez limbi străine.

Katharina spuse că de Griselda se ocupau cei mai buni meditari și că progresele ei erau exemplare.

Basil remarcă, adresându-se arbuștilor înconjurători, că pe femeii educația le făcea nemulțumite. Dar nu preciză și de ce.

Griselda răsuci altă fundă și mama ei îi dădu peste degete. Humphry Wellwood se legă de Florian:

– Dar tu, Florian, ce-ai vrea să fii?

– O vulpe, răspunse Florian, cu certitudine absolută. O vulpe în vizuina din pădure.

Olive era convinsă că dădea niște petreceri nemai-pomenite, iar o asemenea credință, deși nu pe deplin justificată, era molipsitoare. Se baza pe farmecul prezenței ei: acolo unde era de față, distracția se anima. Îi plăcea să se afle în centrul atenției. Îi făcea plăcere să seducă, să încânte persoanele pe care dorea să le distreze – în cazul de față, liderii culturali Prosper Cain și August Steyning, care amândoi, cu paharele de șampanie în mâini, râdeau acum de glumele ei autozeflemitoare. Se baza pe alții să îndeplinească treburile de rutină – prezentările, hrănirea musafirilor, modificarea structurii grupurilor. Până la un anumit punct, Violet putea să se ocupe de toate – se pricepea să asigure confortul fizic, dar cozeria spumoasă o speria. În mod normal, se putea baza pe Humphry ca să întrețină atât bărbații, cât și femeile, dar acum își sărea în ochi că era acaparat de o discuție cu fratele său, care nu dădea semne că s-ar sfârși vreodată. Lumina se îngroșa, iar copiii treceau ca săgeata de-a lungul

straturilor de flori sau intrau și ieșeau fulgerător din tufe.

Vasili Tartarinov își juca numărul special de societate în fața soților Skinner și a tinerilor Tom, Julian, Philip, Geraint, Florence și Charles. Numărul său de la serate, încorporat și în prelegerile de la Londra, consta într-o poveste despre un cal. Englezii țineau mult la cai. Era o modalitate infailibilă de a le capta atenția. Calul în chestiune, un nobil animal negru, Varvar cel barbar, jucase un rol central într-o serie de cutezătoare evadări din temnițele rusești sau de sub supravegherea poliției, inclusiv ale lui Tartarinov însuși. Varvar era pregătit când prințul Kropotkin, cu o mișcare pentru care se antrenase câteva săptămâni, își aruncase de pe umeri halatul verde imens și greu și pur și simplu *ieșise în fugă* din curtea infirmeriei închisorii, sărind într-o trăsură în care îl aștepta un complotist, în timp ce altul abătea atenția gardienilor, arătându-le cum să vadă paraziți la microscop. Varvar dispăruse în galop, avându-l în șa pe Serghei Mihailovici Kravcinsky, cunoscut universal drept Stepniak, acum un îndrăgit membru al grupurilor socialiste și anarhiste englezești, pe care le consilia în legătură cu traducерile din clasicii ruși, părănd un urs mare și blând, cu o barbă stufoasă. La rândul lui, Tartarinov tocmai cobora din apartamentul său, cu o bocceluță în care își pusese câteva lucruri, ca să fugă și el în urma lui Varvar, când se întâlnise pe scări cu poliția secretă.

– Am fost perfid, își asigură el ascultătorii, cu vocea pițigăiată. Le-am zis: Am ajuns prea târziu, am avut aceeași misiune, păsărica și-a... mmm... *luat zborul*. Urma s-a răcit, așa am prezentat situația. Am coborât împreună, ne-am dus liniștiți până în colț, eu m-am urcat în trăsură și apoi... vrr!, zbură marele Varvar, ca vântul. M-a dus înapoi la moșia lui Cerkasov, la casa lui, iar eu m-am travestit în marinăr și încetul cu încetul, prin Suedia și Olanda, am ajuns aici, în refugiu. Alții au fost mai puțin norocoși.

Își duse batista la ochi.

Socialiștii britanici se codeau să pună anumite întrebări. Cu trei ani în urmă, un articol nesemnăt din *The New Review* descriesese asasinarea cu sânge rece a unui anumit general Mesențev. Fusesse înjunghiat cu un cuțit mare de bucătărie învelit în ziar, exact metoda folosită ulterior – chiar anul trecut – pentru uciderea președintelui Franței, Carnot. Articolul sugera că ucigașul fusese Stepniak. Prietenii săi englezi erau profund impresionați de scrierile acestuia despre torturarea, încarcerarea și executarea nihilistilor și disidenților ruși. Dar îi tulbura imaginea bărbatului jovial cu care băuseră ceai zăcând pe trotuar, cu un cuțit în piept și un ziar alături. Actele dispartate de violență îi făceau tot mai nervoși. Anul trecut, un necunoscut se aruncase în aer, în mod misterios, în fața Observatorului Regal de la Greenwich. Cei mari nu uitaseră seria de atacuri de acum zece ani asupra sediilor guvernamentale, ziarului *The Times*, stațiilor de metrou, gărilor, Scotland Yardului, Coloanei lui

Nelson, Podului Londrei, Camerei Comunelor, ba chiar și asupra Turnului. Înțelegeau că suferința duce la rebeliune. Se străduiau să înțeleagă atacurile izolate, sub acoperire, având ca țintă indivizi obișnuiți. Încercau să intre în mintea celor care plasau bombe. Era greu.

– Spuneți-mi, domnule Tartarinov, îl rugă Etta Skinner, care făcea parte dintre quakeri și era pacifistă, dumneavoastră ați recurge la aruncarea în aer a lucrurilor... și a oamenilor... în numele unei cauze? Dumneavoastră personal ați face așa ceva?

– Trebuie să fim pregătiți pentru orice. Nu există lucruri pe care să nu le aruncăm în aer, dacă ne stau în cale. Trebuie să avem în vedere, neabătut, *scopul* și să alegem mijloacele cele mai adecvate. Fără ezitare.

Etta își strânse șalul pe umeri.

– Dar dumneavoastră, personal? Ați fi capabil să uicideți pe cineva cu sânge rece?

– Nu știu. Încă nu am fost pus în fața necesității. Niciunul dintre noi nu știe de ce este capabil atunci când e chemat.

Grupului i se alătură August Steyning, care dorea să-l prezinte pe Anselm Stern, purtător de mesaje de la socialiștii din Germania, dintre care unii – cum se întâmpla adesea cu socialiștii germani, dată fiind ura Kaiserului față de ei – putrezeau în închisori, condamnați pentru crima de lezmaiestate.

Băieții își puneau, natural, întrebarea dacă erau în stare să ucidă. Geraint crescuse cu povești despre

cavaleri răătăcitori și războinici islandezi, dar sângele nu făcea parte din imaginația lui. Charles își dezamăgise tatăl, neplăcându-i defel vânătoarea de vulpi și trasul cu arma. El era convins că n-ar putea omori pe nimeni. Philip nu dădea, de fapt, atenție discuției. El examina juxtapunerea diferitelor structuri în iarbă, flori, mătăsurii, schimbările rapide de culoare produse de întunecarea cerului. Transformarea roșului în brun și apoi dispariția lui, eflorescența și adâncirea nuanțelor de albastru. Tom își imagina bufnitura și sucțiunea unei bombe, ploaia de pietre și mortar, dar nu prea reușea să-și reprezinte carnea arsă și strivită. Se gândea la propriul lui craniu, la coastele lui. Os sub piele și tendoane. Nimeni nu era în siguranță.

Basil și Humphry Ward începură o discuție în contradictoriu despre bimetalism și etalonul aur. Se plimbau pe peluză cu mânia și retorica în fiecare răsuflare, împungând aerul serii cu indecși hotărâți. Basil era membru al Asociației pentru Apărarea Etalonului de Aur. Humphry sprijinea Liga Bimetalistă.

Vara aceea a lui 1895 a fost punctul culminant al boom-ului Kaffir Circus. Se tranzacționau febril acțiuni pentru zăcămintele aurifere reale ori imaginare. Basil cina cu lorzii Randului și făcuse o avere, în bani lichizi și titluri de proprietate. Humphry folosea public remarca jignitoare că o mină nu era decât o gaură în sol, deținută de un mincinos. Mai afirma în public că presa financiară primea *douceurs* pe sub mână ca să încurajeze sau să condamne prospecțiunile. Basil îl

suspecta pe Humphry că era autorul articolelor sem-nate cu pseudonime în jurnalele satirice, în care erau luați peste picior Midas, Cresus și Vițelul de Aur.

Îl bănuia și că se folosește de informații confi-dențiale, accesibile datorită poziției lui de funcționar la Banca Angliei, ca să atace tocmai instituția res-pectivă. În 1893 se răspândise zvonul că Frank May, contabilul-șef, îi acordase fiului său, un broker pus pe căpătuială, imense credite neautorizate. Mai rău, își acordase personal credite. Pe tot parcursul ani-lor 1893 și 1894, astfel de zvonuri au sfârșit și au împroșcat. May facilitase credite redactorului de la *The Times* care scria articole despre City. Guverna-torii băncii erau niște bieți amatori, incapabili să în-tocmească un bilanț contabil, audit independent nu se făcea. Basil avea impresia că detecta în unele din-tre atacuri stilul lui Humphry. Nici lui nu-i plăcea ce se întâmpla. Dar era convins că Bătrâna Doamnă ar fi trebuit să-și rezove singură, discret, problemele. Ceea ce făcea Humphry – dacă era cu adevărat vino-vat – însemna trădare față de bancă și față de Basil, cel care-i oferise postul. Mai mult, articolele sale peri-clitau tranzacțiile personale ale lui Basil, ba chiar și reputația lui.

Au ajuns în dreptul grupului, la timp ca să audă cuvintele lui Tartarinov despre aruncarea în aer a ob-stacolelor. Basil îi murmură fratelui său că, pentru un om aflat într-o poziție de răspundere, se înhăita cu indi-vizi compromițători. Humphry îi răspunse, supărat, dar cu vocea egală, că îl privea ce opinii avea.

– Nu și dacă printre ele se numără și trecerea cu vederea a exploziilor și acțiunilor ilegale. Când nu sunt ridicele, activitățile tale sunt criminale.

– Dar îndoparea cu aur și sclavia salariată nu sunt criminale? Ai idee cum trăiesc minerii aurului? Sau bietele creaturi care ți-au cusut cămașa fină cu sângele lor?

– N-o să le îmbunătățești situația defilând pe Strand în frac și joben de mătase, vânzând pamflete.

Humphry apelă la discursul folosit de obicei la mitinguri. Descrise cele trei milioane de oameni ce mișunau în sălbăticia urât mirositoare de dincolo de bancă, lipsiți de mâncare și de îmbrăcăminte ca să-și mențină sănătatea, de paturi în care să doarmă. Social-democrații pretindeau, în pamfletele lor disprețuite, că peste douăzeci și cinci la sută din populație câștiga insuficient ca să subziste fără a face foame și a se îmbolnăvi. Domnul Charles Booth contestase procentul, făcând o analiză proprie, meticuloasă, a condițiilor de trai ale săracilor. El revizuisese cifrele – dar în sus, Basil, *în sus!* Nu douăzeci și cinci, ci treizeci la sută dintre familiile muncitorești se străduiau să subziste cu mai puțin de £12 0s 0d¹ pe lună. Gândește-te, zise Humphry, înclinând cupa de șampanie spre fratele său, câte lucruri pe care le consideri necesare pentru confortul tău poți cumpăra cu £12 0s 0d!

Lui Basil îi fu lehamite să se refere la sumele considerabile pe care le dona în scopuri caritabile.

¹ Douăsprezece lire, zero șilingi, zero pence (n. tr.).

Humphry continuă. Describe înrăutățirea rapidă a stării de sănătate a unui muncitor – un om care-și strivise o mână ori un picior sau își pierduse un ochi din cauza așchiilor. Cât ai zice pește, nu mai avea casă și hrană, copiii lui făceau foamea, hainele familiei erau amanetate, dormeau în hală sau pe stradă, soția trebuia să-și vândă trupul pentru pâine. Domnii Booth și Rowntree făcuseră cercetări în domeniul școlarizării. Într-o perioadă *neafectată de criză* au constatat că numai în școlile din Londra existau cincizeci și cinci de mii de copii prea lihniți de foame ca să mai poată învăța ceva.

– Cincizeci și cinci de mii este o cifră uriașă. Acum, imaginează-ți-i unul câte unul, copil după copil...

Basil îi răspunse că nu se afla la un miting ca să facă eforturi de gândire. Și lui i-ar fi plăcut să găsească soluții practice la problemele sărăciei. Nu credea că putea fi eradicată cu instigarea la revoluție, aruncarea în aer a clădirilor publice, rănirea pietonilor inocenți.

Humphry replică așa cum o făcea la întruniri:

– Odată am mers prin Poplar în spatele a doi oameni zdrențăroși. Se aplecau mereu ca să culeagă coji de portocală sau cotoare de măr, codițe de struguri și fărâmituri. Spărgeau în dinți sâmburi de prună ca să le mănânce miezul. Scormoneau în baleza de cal ca să ia grăunțele nedigerate de ovăz. Poți să crezi?

Florence Cain, care tocmai ducea la gură un pateu cu creveți, îl lăsă să cadă pe iarbă.

– Zău așa, Humphry, nu văd de ce e nevoie să-i îngrețosezi și să-i întristezi pe copii, spuse Violet.

– Nu vezi? ripostă Humphry. Sper să nu uite și să-și mai amintească de asta când se vor hotărî cum să trăiască.

Băieții și fetele ascultaseră. Tom simțea parcă, în gura uscată, gustul miezului de sâmbure și al grăunțelor de ovăz. Știa că va avea un somn agitat. Philip, încrețindu-și fruntea, se trase îndărăt. Viețile date drept exemplu ca să oripileze semănau cu a sa. El era unul dintre nenumărații nevoiași. Își părăsise mama săracă, lăsându-și surorile și mai lipite pământului. Se simțea cuprins de o sfântă mânie – nu față de Basil, ci față de Humphry, care-l transformase într-un obiect, își însușise foamea lui.

Charles Wellwood era cel mai afectat. Avea o minte logică și o educație creștină. În capelele școlilor și la serviciile religioase de duminică preoții și capelanii în stihare imaculate repetau îndemnul lui Hristos: „Vinde tot ce ai și dă săracilor.” Charles considera că porunca era foarte clară, iar mentorii săi și cei din familie erau ori prea proști, ori prea păcătoși dacă nu o înțelegeau. Mesajul creștin avea un caracter uniformizant și anarhic. Dar parcă nimeni nu-l auzea. Poate cu excepția unchiului Humphry, care se și zvârcolea de neplăcere văzând de cât confort beneficia. Își spuse că-l putea întreba pe Humphry, zilele astea, ce e de făcut. Când nu-l auzeau părinții. Mama lui era o bună luterană, cu frică de Dumnezeu, care-și cheltuia timpul și banii făcând vizite la spitalele pentru săraci, organizând tombole și colete de îmbrăcăminte. Dar mânca din porțelan

de Meissen, cu tacâmuri de argint. Existau incompatibilități hidoase.

Dorothy îi propuse Griseldei:

– Hai să plecăm de aici și să admirăm felinarele din grădină. Să ai grijă de pantofiorii tăi frumoși.

– Pantofi ridicoli, replică Griselda, urmându-și verișoara.

Lui Geraint, orice persoană care nu țipa îi devenea automat simpatică. Admira stăpânirea de sine a lui Basil. Îi plăceau luciul vestei acestuia și butonii strălucitori. Îmbrăcămintea corectă conținea un mister. Banii conțineau un mister. Se săturase până peste cap de țesăturile și confecțiile de casă. Ascunsese un pahar cu șampanie în spatele cutiilor negre, lăcuite, cu marionete și-și spunea că băutura era delicioasă și complexă: bulele reci explodând pe limbă, paharul aburit, lichidul auriu transparent. Existau oameni care o beau zilnic. Unii oameni nu dormeau sub un acoperiș găurit, într-un conac vechi prin care bătea vântul rece, de dragul movițelor de argilă și al viziunilor cu ceramică smălțuită. Banii însemnau libertate. Banii erau ceva estetic. Banii însemnau armăsari arabi, nu cai de povară primitivi. La bani nu striga nimeni (chiar dacă Humphry striga la Basil). Banii însemnau libertate. Bani egal viață. Cam așa ceva gândea Geraint. Frații se trăgeau întotdeauna înapoi, la timp, de pe buza prăpastiei căscate între ei. Se mai întepau, bombăneau și schimbau subiectul. Nimeni nu-și închipuia, când Humphry pomeni, provocator, de Barney Banato, că de data asta lucrurile aveau să se petreacă altfel.

Barnato era un locuitor plăcut din East End cu vorbă dulce, jovial, îmbogățit din câmpurile diamantifere din Kimberley. Era membru fondator al unui club din Angel Court, lângă Throgmorton Street, botezat, în glumă, Bucătăria Hoților. De la diamante, Barnato trecuse la mine de aur, iar acum era pe cale să-și înființeze propria bancă. Genera o febră de lăcomie, excitație și dorință de risc. Basil investise în întreprinderile lui și acest lucru îi dădea emoții. Într-o foaie satirică, *Domino*, apăruse un articol, sub pseudonimul Iepurele de Martie. Prezenta Bucătăria Hoților ca pe un iad al cartoforilor, iar un Barnato recognoscibil apărea acolo ca un diavol-crupier, greblând jetoanele într-un puț în flăcări. Barnato era comparat și cu „Demas (pretinsul gentleman)” al lui Bunyan, care „stătea puțin retras de la drum, lângă un delușor numit Lucre, strigând la pelerini: Ho! Cârmiți spre mine să vă arăt ceva! Iată o mină de argint și câțiva căutători de comori săpând în ea; dacă vreți să veniți și voi, cu un minim efort vă puteți îmbogăți. Christian îl întreabă pe Demas: Dar nu-i periculos locul acesta? Nu i-a împiedicat pe mulți să-și termine pelerinajul? Demas răspunse: Nu foarte periculos, decât pentru cei neatenți. Dar roși îndată ce vorbi.”

Iepurele de Martie se jucase elegant cu acea îmbujorare demascatoare. Humphry comisese eroarea de a-l cita pe Bunyan în polemica avută cu Basil. Acest lucru le aminti amândurora de acuzațiile Iepurelui de Martie. Dar Humphry recurse și la alte citate din *Călătoria pelerinului*, pasaje inexistente în atacul

din *Domino*. Barnato îi făcea pe oameni să acționeze nechibzuit și să piardă, spunea Humphry.

– „Dacă au căzut la prăpastie din dorința de a privi de pe margine sau dacă au coborât în ea ca să sape, dacă au fost înăbușiți pe fundul ei de torentele care sosesc de obicei, de lucrurile acestea nu sunt sigur...” Oamenii pier, asemenea domnului By-Ends, zise Humphry.

– Îți cunoști textul la perfecție, observă Basil.

– Toți știm *Călătoria pelerinului* din copilărie. Tu trebuie să-ți dai seama că se potrivește.

– Dar nu o avem în degetul mic, ca s-o cităm în articole defăimătoare pe care nu îndrăznim să le semnăm.

Acuzația fusese rostită. Humphry nu putu nici să se înfurie, nici să nege.

– Nu tăgăduiești că argumentul are greutate? Că semnalul de alarmă pe care-l trage trebuie auzit?

– Nu e frumos pentru cineva să presteze un anumit fel de muncă ziua, iar noaptea să scurme în noroi, ca să-și mânjească egalii. Făcând rău familiei sale, zise Basil.

Humphry surâse batjocoritor. Nu se simțea bine surâzând batjocoritor – de parcă se afla pe marginea prăpastiei. Dar cursul luat de ceartă îi cerea să suradă batjocoritor.

– Sper că n-ai fost atât de nerod încât să te implici – sau să-ți implici familia – în vreo speculație de-a lui Barnato?

– Habar n-ai despre ce vorbești. Produci o vorbărie răutăcioasă, care poate provoca un rău adevărat...

– Fac exact ceea ce-mi cere conștiința.

– Conștiința ta este – spuse, destul de ingenios, Basil, ajustând cum îi convenea metafora – o himeră care te atrage într-o mocirlă.

– Haideți să vorbim despre altceva, interveni Violet. Să facem pace.

– Cred că nu mai pot rămâne niciun minut în această adunare, ripostă Basil. Hai, Katharina. E timpul să plecăm.

– Foarte bine, zise Katharina.

Era conștientă de greutatea de a-ți face o ieșire dramatică atunci când ai hainele de stradă în dormitorul gazdei. Îi ordonă lui Charles:

– Adu-o pe Griselda.

– N-o să fie prea încântată, replică, *sotto voce*, acesta.

Le chemară pe Dorothy și pe Griselda din livadă. Katharina o anunță pe Griselda că vor pleca acasă.

– De ce?

– Nu-i treaba ta. Plecăm și gata. Pune-ți, te rog, pelerina.

Griselda stătea nemișcată în rochia ei de bal, albă ca un stâlp de sare. Din fire, nu era o rebelă. Dar nu era nici exagerat de cuminte. Ochii i se încețoșară de lacrimi. Se clătină.

– Cât am așteptat petrecerea de azi! Zise Dorothy. Nici n-am ajuns la foc, la muzică și la dans. Cum ne-am putea bucura de ele fără Griselda și Charles? Cum să facem muzică fără Charles? Paturile le sunt deja așternute...

– Pe cuvânt că nu mai pot rămâne, îi zise Basil soției sale.

– Crezi că i-am putea lăsa pe copii cu verișorii lor?
E un eveniment la care jinduiesc de multă vreme...

– Cum vrei tu. Eu, pur și simplu, nu mai pot rămâne.

– Atunci, să mergem, se hotărî Katharina, chemându-și servitoarea, întinzând amândouă mâinile spre Olive, care se apropiase să vadă ce se întâmplă.

Nu se simțea datoră să-și ceară scuze în numele lui Basil, ba dimpotrivă, considera justificată supărarea lui, dar n-ar fi vrut în niciun caz să le strice petrecerea. Violet se materializă lângă ea, murmurând cuvinte înțelepte despre întoarcerea, mai târziu, a copiilor. Veni trăsura și se urcară. Niciunul dintre cei doi nu flutură din mână, a rămas-bun. Humphry își reumplu paharul, îl goli dintr-o sorbitură, îl umplu din nou. Se simțea cuprins de electrizantul sentiment că acum risca totul. Deocamdată însă aveau o petrecere. Strigă să cânte muzica.

– Primul lucru este să-ți găsim o costumație, ca a noastră, o anunță Dorothy pe Griselda.

Griselda era în continuare albă ca varul și uluită. Violet o luă de mână și o duse în camera copiilor. Tot ea îi instrui pe Philip și pe Phyllis să aprindă felinarele.

În picioare în camera copiilor, Griselda își descheie nasturii rochiței ei roz. Rochia îi căzu la picioare, Miss Muffet redusă la un smoc de iarbă. Ar fi trebuit să o atârne pe un umeraș. O lăsă să zacă acolo unde se afla.

Violet zise că cea mai potrivită era rochia de fecioară a Rinului. Griselda avea să arate splendid în ea.

Era o veche rochie de seară a lui Olive, ajustată de Violet și transformată acum, pe loc, cu niște cusături strașnice, într-o rochie fantezistă de fetiță. Pliuri de mătase de verdele mării peste o fustă verde ca iarba și un brâu aurit. Violet i-o potrivea. Griselda își ridică mâinile la cap și-și desfăcu zuluful prea strâns. Violet îi perie părul căzut peste umeri. Ochii Griseldei, care în mod normal ar fi fost definiți drept cenușii sau căprui, căpătau, când era îmbrăcată în verde, culoarea smaraldului. Dorothy decretă:

- Ești tare frumoasă, decretă Dorothy.
- Cel puțin mă pot mișca, zise Griselda unduindu-se.

Când se întoarse la petrecere, toată lumea o aplaudă. Înarmat cu un nou pahar de șampanie, Humphry propuse un toast pentru Mânecute Verzi. Violet îi informă că era rochia fecioarei de pe Rin, iar Anselm Stern fredonă imediat o melodie din uvertura la *Aurul Rinului*, frângându-se din mijloc deasupra mâinii Griseldei. Avea vocea limpede și răsunătoare.

Dansară. Muzica era produsă de un trio: Charles la vioară, Geraint la flaut, Tom la o combinație de tobă mică și fluier de un penny. Cântară „Mânecute Verzi” pentru Griselda și „Ach du Kleiner Augustin” pentru August Steyning și Anselm Stern. Moda care se impunea era ca adulții să danseze cu tinerii. Humphry o învârtea pe Dorothy, ale cărei piciorușe cam împiedicate se străduiau să se miște în ritm, în timp ce Prosper Cain se rotea calm cu Florence. Olive dansa cu Julian cel elegant și grațios. August Steyning

o invită pe Imogen Fludd, iar după aceea dansă cu statuara ei mamă. Humphry o eliberă pe Dorothy la cerearea lui Leslie Skinner, care o manevra de parcă era casabilă, sărind caraghios peste smocurile de iarbă. Anselm Stern dansa cu Griselda, fredonând doar pentru sine, făcând giumbușlucuri aidoma prințului său marionetă. Tartarinovii dansau unul cu celălalt, mișcându-se ca o singură morișcă. Anselm Stern se înclină în fața lui Dorothy, care, făcând un pas în spate, declară că nu mai voia să danseze.

Violet Grimwith stăruia ca Philip să danseze cu ea. Băiatul se făcu stacojiu în lumina lămpașelor și-și târâi picioarele la dreapta și la stânga, privindu-și-le fix, până când ea îi dădu drumul, venindu-i rândul să danseze cu Humphry. Philip se retrase cu spatele în tufișuri, unde dădu peste Dorothy într-un fel de nișă a gardului viu, așezată pe o bancă. Amândoi căutau solitudinea și se simțiră obligați să vorbească politicos. Cu sinceritate fabiană, Dorothy afirmă că uneori și dansul era prea mult ca să fie sănătos. Philip o aprobă cu un fel de fornăit.

Rămaseră tăcuți o vreme.

– Pe tine nu te-a întrebat nimeni ce vrei să te faci, zise Dorothy.

– Probabil că-i mai bine așa.

– Eu am zis că vreau să fiu doctoriță. Nu știusem că vreau până când n-am spus-o, în asta constă ciudățenia. Fiindcă vreau pe bune.

Dorothy era convinsă că dacă spui cuiva ceva cu sinceritate și direct e ca și cum i-ai face un cadou, în semn de respect.

– Și doamnele pot deveni doctori? întrebă Philip.

– Există câteva. Cred că e greu să te formezi.

Făcu o pauză. Lumea nu crede că e bine ca femeile să muncească.

Philip ar fi vrut să o contrazică: „Mămuca muncește, n-are încotro.“ Nu era o remarcă tocmai oportună.

– Mama mea muncește, e obligată s-o facă, îi zise el.

Dorothy îi acordă toată atenția:

– Dar tu? Tu ce-ți dorești? De ce ai fugit de acasă?

El răspunse, cu o voce ce părea supărată din cauza disperării:

– Eu vreau să *fac* ceva. Un vas de ceramică adevărat. Întotdeauna își închipuia unul singur. Sigur, poate părea ciudat să fugi de la fabrica de ceramică tocmai ca să fabrici un vas. Da' o fost musai.

– Cred că o să-ți găsești calea, îl încurajă Dorothy, serioasă în întuneric. Sper că te putem ajuta și noi.

– Toți ați fost foarte buni cu mine.

– Nu *asta* voiam să spun.

Urmă o tăcere. Fiecare era conștient de cuvintele nerostite ale celuilalt, de forma luată de temerea lui Dorothy privind nou-descoperita ei ambiție și felul în care aceasta îi putea afecta viața, de forma nestructurată a nevoii lui Philip. Se întunecase. Se ridicară în picioare la unison, ieșiră dintre arbuști și reveniră printre dansatori.

August Steyning și Anselm Stern îi înlocuiseră pe muzicanți, ca să poată dansa și ei. Steyning luase flautul, Stein, vioara. Improvizau valsuri și dansuri

populare bavareze. Geraint cuteză s-o invite pe Florence Cain la dans și schițară câțiva pași de probă, călcându-se reciproc pe picioare, până când Humphry i-o luă valvârtej, făcându-le semn muzicanților să întetească ritmul. O ținea foarte strâns pe Florence, care-i simțea mâna fierbinte și uscată la baza șirei spinării. Îl simțea cum îi controlează trupul și-l învață ritmuri de care nu se știuse capabilă, mlădieri și aplecări complicate, în timp ce-i ținea fața lipită de pieptarul lui brodat. Picioarele îi deveniseră dintr-odată agile, ca și cum ar fi fost o marionetă a lui Herr Stern. Inspiră profund. Violet o aclamă. Olive pluti pe lângă ea descriind cercuri în brațele lui Tom, dansând așa cum făcuseră în camera copiilor, ținându-se de mână cu brațele întinse drept, rotindu-se mereu și mereu, cu picioarele lui Tom mișcându-se grăbit pe circumferință, cu Olive zâmbind și rotindu-se în centrul cercului, astfel încât atunci când se opriră tot cerul continuă să se învâртеască șuierând, planetele și constelațiile, roata mare a lunii, ramurile sfichiuitoare ale copacilor, flăcările cețoase ale tuturor lămpașelor.

După dans, când toți aveau răsuflarea tăiată, sosi momentul aproape tradiționalului tablou din *Visul unei nopți de vară*. August Steyning scoase la iveală capul de măgar despre care se spunea că fusese purtat de Beerbohm Tree, iar Toby Youlgreave reinterpretează somnul vrăjit al lui Bottom, culcat pe movilița din fața arbuștilor, în timp ce Dorothy, Phyllis și Florian se învâртеau pe acolo ca

Floare-de-Mazăre, Molia și Sămânță-de-Muștar. Toby nu purta costum de carnaval, cu excepția măștii din *papier-maché* și păr de cal sub care își ascundea fața. Stătea în poala lui Olive, iar picioarele lui în pantaloni moderni de flanelă păreau deopotrivă groase și vulnerabile. Olive mângâia masca. Toby îi simțea inima bătând, undeva mai jos în corp. Se lipi mai strâns de ea, ca un copil, învigorat de dramă, amintindu-și nostalgic reprezentațiile mai vechi, când fusese torturat de împunsături și pulsații erotice. Exact acolo, sub fustă, se cuibărea locșorul râvnit. Obrajii lui fierbinți apăsau pe el. Sau nu chiar pe el, ci pe un soi de gheată cu urechi, fin căptușită, care-i încapsula capul. Cântă, umed, în această teacă: „Și vrăbii, grauri, ciocârlii / Și cucul cântă vesel...” Ea tremura ușor. Mângâie masca bărbatului. Îi mângâie carnea umerilor, înfiorată de dorință. Humphry înaintă, învelit în mantie, și stoarse sevă pe pleoapele femeii, făcând-o să reculeze dramatic. Vraja se risipise. Oberon câștigase și-și însușise copilul substituit.

Celălalt pasaj pe care îl interpretau întotdeauna era sfârșitul piesei, binecuvântarea dată nobilei case. Tom, proptit la intrarea pe alea cu arbuști, începu:

Lupul urlă trist la lună
Rage leul hămesit...

Vorbea ușor și clar, în cadență. Toată lumea asculta nemișcată:

Iar noi, zâne ce-nsoțim
Carul palidei Hecate
Prin văzduhuri urmărim
Umbra miezului de noapte.
Niciun șoarec n-o să strice
Pacea ăstui cuib ferice.
Am venit aici, cu drag,
Să șterg colbul de pe prag.¹

Philip fu prins și el în tăcerea comună. Leul răcnea și lupul urla în capul lui neobișnuit cu asemenea lucruri. Oamenii și tufișurile erau scăldați în strălucire și pentru întâia oară văzu casa și grădina așa cum le vedeau întemeietorii lor: cu iubire. Erau sălbatice, dar și îmblânzite. Magia pulsa în perimetrul acela delimitat de ziduri și garduri vii. Humphry și Olive, regele și regina zânelor, își rostiră auritele binecuvântări destinate bărbaților și femeilor căsătorite, copiilor născuți și nenăscuți. (Pe Olive o încerca bănuiala că rămăsese din nou însărcinată.) Mulțumirea se citea pe chipurile privitorilor.

Hedda veni în fugă în rochia ei de vrăjitoare. Țipa „Foc! Foc!“, energic și vesel. Publicul se vâluri înapoi pe peluză.

Lampionul lui Philip, pe care erau pictate flăcări și fum, dar și alte forme elegante și sinistre, primise un loc de onoare, așezat pe o coloană instabilă de

¹ Traducerea versurilor, Dan Grigorescu (n. tr.).

terra-cotta, într-o ramă de ierburi. Consumându-se, lumânarea pâlpâise și deodată izbucnise o flacără. Felinarul căzuse apoi în vegetația înconjurătoare – un amestec de ferigi, jnepeni, molură și maci, atât maci Shirley, mari și mătăsoși, cât și maci sălbatici, înmulțiți natural. Era o porțiune de semisălbăticie cât se poate de englezească, în centrul căreia se înălța un uriaș smoc de venetică iarbă de pampas, o parte rămasă din anul trecut, care, fiind uscată, ardea intens, pâraînd. Macii se chirceau din cauza căldurii. Se simțea mirosul moulurei arse. Pe cortina întunericului erau proiectate scântei, pluteau fragmente minuscule de frunze și semințe înnegrite. Violet anunță că se duce după o găleată de apă, dar Olive o opri, zicându-i că tot nu se va răspândi focul și era un rug magic de Sânziene, asemenea celor aprinse pe Downs de oamenii Epocii de Piatră și de vrăjitoarele medievale.

Când se stingeau flăcările, era bine să sară peste cenușă. Era un autentic foc magic de Sânziene, de bun augur. Iubiții trebuiau să sară peste tăciuni ținându-se de mâini. Crengile – sau tulpinile – carbonizate trebuiau salvate. Toby Youlgreave le putea povesti totul despre rugurile magice.

Se strânseseră roată în jurul ei, urmărind cum se întetesc flăcările, ascultând șuieratul sevei din tulpini. Ea le zâmbea nestânjenită lui Prosper Cain, August Steyning, Leslie Skinner, Tartarinovilor.

– Uite o sământă de ferigă, îi spuse lui Toby.

Sământă de ferigă, explică Toby, era prea mică pentru a putea fi văzută. Culeasă la vremea solstițiului,

avea darul de a te face invizibil. Trebuia s-o aduni cu o nuia de alun bifurcată, pe un talger de tuci. Se spune că are culoarea focului, iar folcloriștii cred că e sămânța luminii mistuitoare a soarelui. Există o poveste germană despre un vânător care a tras în soare într-o zi de Sânziene, făcând să cadă trei picături de sânge fierbinte pe o pânză albă, care s-au transformat în semințe de ferigă. Se zice că dacă o arunci în aer îți destăinuie, în cădere, unde zace îngropată o comoară. Una dintre cele mai puternice vrăji din câte există.

Focul descrescu, devenind o lucire palidă în mijlocul frunzelor-cenușă plutitoare.

– Acum să sărim, strigă Olive, seducându-i prin imbolduri.

Îl luă de mână pe Tom, îl trase după ea și sări cu el, râzând, înlăturând cu palmele scânteile de pe fustă. Humphry luă mâna Griseldei și săriră împreună. În curând toată lumea alerga și sărea – anarhiști și etonieni, dramaturgul cel înalt ținând-o de talie pe micuța Hedda și legănând-o în aer.

Cineva cânta. Era Anselm Stern, sprijinit de un arbust de soc, intonând cu voce limpede și stridentă cântecul lui Loge despre fructele tinereții fără bătrânețe:

*Die goldene Äpfel,
In ihrem Garten...*¹

Curată magie. Toată lumea era de acord.

¹ „Mărul de aur/ Din grădina ta...”, în limba germană în original (n. tr.).

Soții Wellwood se dezbrăcau în dormitorul luminat de o lampă, cu draperiile trase în lături ca să se vadă luna și bolta înstelată. Se ciondăneau, cum le era obiceiul. Humphry se sprijinea de stâlpul patului, în pantalonii lui de catifea și pieptarul brodat, privind-și nevasta care, dezbrăcată de aripi și robe, stătea doar în corset și chiloți, cu trandafiri și capri-foi încă prinse în păr.

– Te-am văzut cum îi seduceai pe bărbații ăia. Nu te poți înfrâna. Pe neamț și pe profesor, pe dramaturg și pe militarul de la Muzeu, la toți le aruncai niște ocheade...

– Nu-i nimic rău în asta. Pe când zău că nu-i frumos să le spui fetițelor de vârsta Griseldei că rochițele verzi sunt pentru prostituate, fiindcă ele se rostogolesc prin iarbă...

– Am zis eu asta? Atunci fără îndoială că am băut prea mult. Dar n-aș paria că Griselda știe ce-i o prostituată. Nu trăiește în mijlocul cercurilor reformiste.

– Păi, Dorothy știe, n-are cum să nu știe. Așa că-mi imaginez că a aflat și Griselda.

– Etta Skinner le va recruta ca să răspândească manifeste proprostituție.

– Chiar c-ai băut peste măsură.

Smulgea, una câte una, florile ofilite din coafură. El își lepădă hainele și rămase gol, ușor excitat, întinzând mâna după cămașa de noapte. Era din chembrică albă, brodată de Violet cu rogoz și flori de rodul-pământului. Tot ea îi făcuse și o scufie, cu crizanteme

aurii. Pe asta n-o purta niciodată, dar atârna de stâl-
pul patului și poate Violet credea c-o poartă.

– Basil e de vină că am întrecut măsura. Acum
știe. Presupun că a știut întotdeauna, dar problema
nu era pusă pe tapet. După el, ceea ce am scris nu
este onest.

– Ai făcut ce ai crezut de cuviință, îi răspunse
nepăsătoare Olive.

– Nu știu. Am procedat cum am simțit că e corect.
Dar, știi, cred că acum va trebui să demisionez de la
bancă. Din rațiuni atât nobile, cât și ignobile. Consi-
der că e de datoria mea. Nu știu cum vom plăti taxele
școlare ale lui Tom.

– Și ce-ai să faci? întrebă Olive, oprindu-se din
dezbumbat.

– Am să scriu. Mă voi folosi de pană. Voi scrie la
gazete. Voi scrie cărți. Încă mai sunt lucruri pe care
le pot face în lumea asta.

Olive își relua dezbumbarea. Ieși din lenjeria de corp.

– Iar eu voi scrie mai mult. Mă descurc mai mult
decât mulțumitor. Voi fi mult mai harnică.

– Îți place ideea. Femeia care pune pâine pe masa
familiei.

– Da, îmi place. Cred că amândurora ne place.

– Constituim un parteneriat perfect. Din fericire.

Olive își îmbrăcase cămașa de noapte, albă și
nebrodată de Violet.

– Poate prea bun. Nu e chiar momentul potrivit, dar
trebuie să-ți spun. Vom avea încă o guriță flămândă.
Sunt aproape sigură.

Barba lui Humphry se smuci în sus; el râse și-și îmbrățișă nevasta. Ea îi simțea erecția sub frunzele de rogoz.

– Ce fată deșteaptă. Ce Humphry deștept! Ce buni suntem la ceea ce facem, nu-i așa, Olive-smântânico?

– Nu e cazul să fii îngâmfat. Știi că există unele pericole. Știi că va costa. Nu-mi va fi chiar atât de ușor să câștig pâinea.

– Avem suficientă dragoste pentru încă unul. Ne descurcăm noi, întotdeauna ne descurcăm.

El îi mângâie coapsa, surâzând.

– Presupun că pot pune încântarea ta pe seama faptului că ești afumat. Cum să ne descurcăm?

– Violet va prelua gospodăria. Tu te vei odihni și vei scrie. Cât despre mine, voi schimba lumea într-o bună zi.

Din camera lui luminată de lună, aplecat peste pervazul ferestrei, Philip le vedea siluetele mișcându-se pe geam, grațioase, ocupate cu ceva nedefinit. El nu-i cunoștea. Se afla afară și privea pe gaura cheii. Situația îi convenea. Văzu cum li se stinge lampa, dar mai rămase o vreme nemișcat, admirând luna. Apoi luă prosopele, se întinse pe spate și-și făcu încă o dată plăcerea, înfiorându-se scurt de încântare în solitudinea sa. Organul îi deveni flasc și se cufundă, plutind, în somn.

Ca multe lucruri englezești, Nutcracker Cottage părea la prima vedere un produs al fanteziei pure, dar, de fapt, era cu mult mai complicată. Era o căsuță muncitorească refăcută, cu acoperiș de paie nou și cu geamuri mici, retrase, îngropate în ziduri groase și albe. Grădina din față avea straturi lungi, paralele cu o potecuță pietruită, debordând de flori: nalbă, nem-țișor, degetariță, garoafe, garofițe de grădină, opaiță și o ploaie de nu-mă-uita răsărite spontan. Ușa de la intrare dădea direct în salonul cu pereții spoiți cu ceea ce William Morris numea „var cinstit, pe care soarele și umbra joacă atât de plăcut”. Salonul fusese format prin unirea a două încăperi. La un capăt se găsea un alcov-studio, tapetat cu caprifoiul roz-auriu al lui Morris, conținând doar o masă simplă. Mobilierul era sărac: o masă de sufragerie solidă, câteva scaune grele cu aspect medieval, o pianină modernă. Simplitatea era contrazisă, într-o anumită măsură, de o colecție eclectică de ceramică, răspândită pe polița șemineului,

lângă vatră, pe pervaz. Erau câni înfățișând somnambuli cu fețe zâmbitoare, o piesă din aur italian fin și majolică indigo, împodobită cu arabescuri și menade, o impresionantă piesă de porțelan de Minton, în stil Sèvres, în acel roz zaharat sever de închis, cu Pierrot și Colombina într-un oval, între trandafiri și clematite. Într-un colț, înalt de peste un metru, se afla un obiect care-l ului pe Philip, fiind imediat identificat de Prosper Cain drept o reproducere a Vazei lui Prometeu expusă de Minton la Expoziția de la Paris din 1867. Prometeu, din lut cărnos, zăcea pe domul capacului de un turcoaz lucios. Un vultur verde-auriu se proțăpise pe șoldul și abdomenul lui, smulgându-i bucăți din ficatul carmin. Titani blonzi, bărboși, înlănțuiți, cu cămăși de zale, formau toartele înalte. Corpul vazei fusese pictat cu furie: o scenă amețitoare cu vânători orientali călare, însoțiți de câini, care loveau cu sulitele un hipopotam încolțit; gura animalului era larg căscată, etalând incisivi formidabili și molari, o limbă și un gât lej precum coralul. La baza vazei se încolăceau șerpi, împlețiți cu vrejuri ghimpate. Philip nu se mai oprea din privit. Nici măcar nu putea să înțeleagă smălțul, darămite subiectul.

Teatrul de păpuși fusese instalat deja pe masa din sufragerie, mutată de la locul ei ca să aibă loc publicul. Consta dintr-o cutie mare, neagră, lăcuită, camuflată după cortine de catifea neagră, cu pilaștri din imitație de onix și o arhitravă aurită. Masa propriu-zisă era acoperită cu o pânză neagră, sub care erau stivuite cutiile cu marionete.

August Steyning le oferea tuturor ceai în grădină. Menajera, doamna Betts, tocmai aranja sendvișuri și o urnă pe masa rotundă de piatră de pe peluză. Grădina era străjuită de pomi – un nuc, un frasin, gherghini, porumbari – și împrejmuită cu un gard, având o poartă din nuiele ce dădea spre natura sălbatică, adică într-o pădurice de pe un umăr de deal, unde, se laudă Steyning, pregătise surprize pentru copiii plictisiți de vorbăria adulților.

Anselm Stern purta o jachetă Norfolk de culoarea funinginii, nu chiar englezească, la pantaloni-burlan de culoare închisă. Stătea în picioare, în mână cu ceașca de ceai (de Minton, în forma porțelanului de Dresda, pictată cu panseluțe) și vorbea în germană cu Vasili Tartarinov. Engleza lui era ezitantă, dar în nemțește se exprima rapid și cu pasiune. Mult mai înalt, purtând halatul de lucru, Tartarinov se aplecase spre el, vorbind încet, dar insistent. Englezii prezenți aveau impresia că cei doi discută secrete conspirative, parțial din cauză că singurele cuvinte pe care le înțelegeau erau numele președintelui francez recent asasinat, Carnot, și al anarhistului ghilotinat Vaillant, cel care aruncase o bombă cu cuie în Camera Deputaților. Totuși, după câteva minute, Tartarinov participă, autoritar, la o discuție despre comorile regilor, inițiată de Olive Wellwood și Prosper Cain, contribuind cu câteva observații pertinente privind obiectele de aur și de argint aflate în posesia țarului. Etta Skinner, purtând un fel de cort informal și lăbărțat de culoarea mărului verde, luă delicat

în mână ceașca de ceai și aruncă o privire critică platoului cu sendvișuri, pe care cele Trei Grații dansau într-o poieniță înflorită, înconjurată de norișori trandafirii. August Steyning îi surâse. Fără îndoială gândea, zise el, că ar fi trebuit să aibă platouri de lut, purtând amprente de degetelor ce le fabricaseră – nu așa suna *dictatul* lui William Morris? Etta recunoscuse imediat că le-ar fi preferat, într-adevăr, dar fiecare cu gusturile lui. August zise că lui îi plăceau obiectele absurde și fragile și că talentul pictorului și al smălțuitorului conta la fel de mult ca și cel al modelatorului. Cu o mină posomorâtă, Philip asculta discuția, gândindu-se la mama sa. Prosper Cain își recunoscuse slăbiciunea pentru Minton, care proiectase câteva piese îndrăznețe – inclusiv coloanele de ceramică – pentru muzeu. Olive Wellwood le povesti cum, când era mică, născocea povești despre oamenii de pe ceștile de ceai.

– Aveam un serviciu prețios, scos numai duminicile și de sărbători, cu fete în rochițe roz lungi și ample, ținându-se în echilibru pe stânci ascuțite, și arbuști cu rădăcinile în aer. Am dat câte un nume fiecărei fete și mi-am imaginat cum au ajuns să fie izolate în locurile acelea pietroase, cum au fost salvate de vulturi exact în clipa în care Vântul de la Nord amenința să le arunce în prăpastie...

Cât timp vorbi Olive, în cameră se instală o tăcere electrizantă. Arăta splendid, într-o rochie de ceai din batist Liberty crem, cu flori de câmp, albăstrele, maci și margarete. Purta o pălărie de paie cu panglică purpurie. Văzând că toată lumea o ascultă, râse și zise:

– Fac asta și azi. Oameni pictați pe farfurii, sorbind din pahare pe care nu le vor deșerta niciodată, culegând trandafiri pe care nu și-i vor pune în veci în păr. Mi-i imaginez evadând de acolo, din cercul acela plat. Mi-a venit ideea ființelor bidimensionale care încearcă să se stabilească într-o lume tridimensională. Și apoi a ființelor tridimensionale încercând, în același fel, să intre într-o altă dimensiune. Frânturi de viziune despre alte forme de viață...

Anselm îi spuse lui Tartarinov ceva despre *Porzellan socialismus*.

– A, da, mmm, replică rusul. Definiția dată de Fiodor Dostoievski socialismului utopic, mmm, plăcuta și casanta imagine de pe o ceașcă de ceai. Socialism de porțelan.

– Poate că asta e tot ce suntem, comentă, melancolic, Humphry. Socialiști de porțelan, ori, în cazul Ettei, socialiști de lut. Când va veni societatea cea justă, vom avea idei foarte diferite despre frumusețe. Sunt de acord cu Morris că Sèvres este ceva abominabil. Iar tu, August, m-ai șocat.

– A fi frivol înseamnă a fi uman, ripostă acesta. A fi talentat fără rost e omenesc, din punctul meu de vedere. Sper că nu te gândești la un set de legi care să mă împiedice să posed un obiect din porțelan de Sèvres.

– Sperăm să făurim o societate în care nimeni să nu-și dorească un lucru atât de absurd, răspunse Humphry, încruntându-se.

Etta îl aprobă, dând din cap vehement. Leslie Skinner spusese că societatea cea nouă trebuia să

producă modele noi, deocamdată negândite. Humphry își roti privirea, în căutarea lui Philip, dar acesta se retrăsese pe furiș, ducându-se să admire din nou Vaza lui Prometeu.

Copiii, majoritatea, se plimbaseră, cum li se indicase, prin pădure. Găsiseră acolo viețuitoare pitite în găuri, cocoțate pe ramuri, broscoi plini de negi, șopârle solzoase, o buhă cu penele de culoarea pământului, foarte dese, o pereche de ciori răuvoitoare. Legate de ghearele sau gâturile lor erau mici cutiuțe de un roșu intens, conținând flori de zahăr și caramele. Ronțăind, hoinăriră de-a lungul unui pâraiaș rapid, îl traversară pe un pod de lemn. Hedda își adusese pantoful cu piti-coți, de care nu s-ar fi despărțit nici în ruptul capului.

Philip rămăsese înăuntru. Dorea să studieze vaza, dar ieși în grădină să primească prăjitură și ceai, iar acolo găsi altceva foarte interesant: o arteziană care, asemenea cânilor și urcioarelor cu două fețe din casă și groteștilor creaturi din pădure, era opera Fraților Martin și care excita imaginația teatrală a lui August Steyning. Era construită dintr-un set de discuri groase, smălțuite în brun și verde noroios, cu ocazionale pete de nămol făcute din ceramică de culoarea vie a smaraldului. Suportul fântânii era o împletitură de rădăcini, șerpi, viermi și iederă târătoare. Broaște, șopârle, pești cu picioare se agățau de discuri sau se tolăneau pe ele.

În partea din spate a coloanei, integrată în ea, era silueta lui Pan, ciolănos, bărbos, rânjind cu ochii mijiți,

cu apa scurgându-se de pe torsul lui neted în cutele de piele de pe coapse și peste copitele lui despicate. Ținea ridicat naiul, din care picurau, încet, apă și fire de vegetație verde.

Philip se prefăcu absorbit de arteziană și apoi chiar deveni fascinat.

Cineva îi puse mâna pe umăr.

– Am auzit că ești expert în vase.

Era Arthur Dobbin, însoțitorul doamnelor Fludd. Philip ridică din umeri și-și scutură capul. Mormăi că era din Five Towns, atâta tot.

– Și ce părere ai despre creația asta monstruoasă?

Philip răspunse că era inteligent făcută. Era interesantă. Greu de realizat, credea el. Dobbin îi ținu o scurtă prelegere despre Frații Martin și straniul lor meșteșug. Auzise că Philip ar fi vrut să lucreze piese de ceramică. Era adevărat? De aceea îl interesa fântâna?

Precaut, băiatul confirmă că voia să facă obiecte de ceramică.

– Nu neapărat ca ăsta. ăsta-i... viu și foarte deștept făcut, dar eu vreau... vreau...

Își aminti că Dobbin avea o legătură cu vasul acvatic de la Todefright.

– Lucrez la un ceramist, îl informă Dobbin. Lucrez cu Benedict Fludd, soțul acelei doamne. Îmi dau toată silința, dar el nu e mulțumit. Cred în artizanat – dar nu am talent la... la lucrul cu lutul. Domnul Fludd nu e un om răbdător. Dar sunt sigur că e un geniu. Mi-ar plăcea să contribui la formarea unei comunități de

artiști – asta-i ambiția mea supremă – și mi-ar fi mai ușor dacă aş avea puțină dexteritate manuală.

În voce i se auzea un bizar amestec de entuziasm voios și posomoreală solidă. Îl strânse pe Philip de umăr.

– Aș dori să văd operele domnului Fludd, zise băiatul. Am văzut vasul... ăla din casă... niciodată n-am întâlnit o realizare mai frumoasă.

Dobbin îl mai strânse o dată, apoi se relaxă.

– Unde te duci de aici?

– Nu știu. Pare-mi-se că ei se gândesc la asta.

– Aș putea să te ajut și eu.

August Steyning ieși din casă cu o tobă mare și bătu darabana, anunțând cu vocea lui înaltă și limpede că spectacolul era pe cale să înceapă.

După ce toți intrară și se așezară, se proțăpi în fața cutiei cu cortină și le vorbi.

Urmau să vadă Marionetele Sternbild din München interpretând *Der Sandmann*¹ de E.T.A. Hoffmann. August dorea să le spună câte ceva despre marionetele astea. Mulți dintre cei prezenți știau de Punch și Judy. El însuși îi avea pe Punch și Judy. Ca și verișorul lor german, Kasperl, acestea erau actrițe oneste, cu tradiții solide. Erau marionete-mânecuțe, iar marionetele-mânecuțe erau ale pământului, pământești. Răsar de jos, ca ființele din subsol, ca gnomii sau piticii, își dau în cap una alteia cu măciuci și se întorc în genunea cutiilor lor, a conștiinței noastre omenești.

¹ „Moș Ene“ (n. tr.).

Prin contrast, marionetele sunt creaturi eterice, ca elfii, ca silfidele, abia ating pământul. Dansează cu perfecțiune geometrică într-o lume mai puțin mundenă, mai puțin intensă decât a noastră. Heinrich von Kleist, într-un eseu sugestiv și misterios, susține cuterător că asemenea figurine îi joacă pe oameni mai bine decât actorii. Respectă legile mișcării: membrele li se ridică și cad, descriind arcuri de cerc perfecte, conforme legilor fizicii. Spre deosebire de actorii-oameni, nu simt nevoia să farmece sau să-și atragă simpatia. Kleist spune chiar că Marioneta și Dumnezeu sunt două puncte pe o circumferință. Cele mai vechi marionete – umbrele – erau de fapt zei, prezențe divine.

– Am găsit la Amsterdam câteva exemplare de figurine-umbre orientale, Wayang Golek, ale căror mișcări erau schițate de preoți special antrenați. Herr Stern și cu mine am studiat aceste minunate creații și am adus unele îmbunătățiri rafinate figurinelor germane.

Făcu o reverență. Părul cănepiu îi căzu pe frunte. Apoi își ocupă locul în spatele cutiei.

Iluzia este o chestiune complicată, iar publicul o creatură nu mai puțin complicată. În ambele cazuri este nevoie ca părți divergente să fie unite într-un întreg armonios, sudat. Universul din cutie – o lume de mătase, satin, forme de porțelan, sârme, balamale, draperii pictate, lumini mișcătoare și note muzicale – trebuie să se însuflețească prin propriile sale mișcări, propriile sale legi ale povestirii. La fel privitorii, cu ochii măriți și avizi de poveste, distrași și înfumurați,

îngrijorați sau stânjenți, încordați, trebuie să devină un tot, așa cum un banc de pești cu ochi enormi și înotătoare agitate devine un tot, virând încolo și înapoi în funcție de stimulii de foame, frică sau încântare. Se auzi flautul lui August, iar unii erau gata să asculte, alții nu. Cortina se trase în lături, dezvăluind dormitorul unui copil. Acesta ședea rezemat de perne. Doica, într-o haină gri, plăcută, se agita în jurul pătuțului și umbra ei se proiecta peste el pe peretele alb.

Ea îi povesti micuțului Nathanael despre Moș Ene:

– Fură ochii copilașilor neastâmpărați, zise ea, firesc, și cu ei își hrănește odraslele, care trăiesc într-un cuib de pe lună și-și cască pliscurile ca puii de bufniță.

Se auzi zgomotul unor picioare urcând încet pe scară. Pânza din fundal capta umbra cotului făcut de balustradă și umbra crescândă a capului și umerilor unui bătrân cu nas acvilin, cocoasă, mâini ca niște gheare, *stump, stump*, îi fluturau poalele redingotei.

Copilul-păpușă își trase pătura peste cap, iar scena se întunecă.

În tabloul următor, tatăl lui Nathanael, alchimistul, și hidosul său oaspete, Doctor Copelius, stăteau cocârjați deasupra unui ceaun mare, în care se afla opera lor secretă. Spațiul scenic era plin de lumina jucăușă a focului. Nathanael se ascunse, dar fu descoperit. Copelius își flutură bastonul de abanos. Tatăl căzu mort și fu mistuit de flăcări. Se înălță fum.

Urmară secvențe mai vesele. Nathanael, crescut mare, prietenul său Lothar și sora lui Lothar, Clara,

se întâlnește și se îmbrățișară într-o grădină. Clara avea părul ca o horbotă de aur și o rochiță albastră de mătase. Grădina era plină de trandafiri, crini și lumină albăstruie. Dansau pe muzică de flaut.

Apoi Nathanael fu arătat în studioul său de la Roma, înconjurat de cărți miniaturale, un glob, un astrolab, scheletele articulate ale unor creaturi mici care începeau să danseze furios imediat ce oamenii părăseau încăperea. Șerpi, șobolani, gușteri, cotoi. Găseai în ei plăcerea indusă de miniaturi, micuțe reproduceri perfecte ce stârneau încântarea inexplicabilă a privitorului. În această ambianță plăcută, Nathanael fu vizitat de păpușa Copelius, în travesti: înveșmântată într-o capă și o pălărie cu boruri largi, cu o mască pe ochi, purta o tupsie de marchitan, având pe ea ochi de sticlă scânteietori și tubulețe subțiri, care erau ocheane. Nathanael cumpără de la el un ochean. Când se uită prin el, ridicându-l mai întâi la ochi în pumnul alb de porțelan, apărură un cerc de lumină trandafirie, mișcându-se când el își deplasa capul.

Apoi, pe o latură a scenei, apărură la geam o figură feminină într-un nimb rozaliu, iar Nathanael o privi lung din partea opusă, prin binoclu. Silueta purta o rochie albă simplă, cu aspect mătăsos, pe care lumina proiecta flame trandafirii și dungi sângerii. Se mișca foarte parcimonios – își duse mânuța la gurița rotundă și calmă, ca să mascheze un căscat, și-și aplecă, modestă, fruntea.

Scena balului, care urmă, fu un adevărat triumf. O cutie muzicală invizibilă cânta. Cupluri se învâртеau

pe scenă, alunecând lin într-un vals, topăind extravagant la polcă și la sunetul de corn, făcând temenele și plecăciuni. Nathanael dansa cu Olimpia. Cu o îndemânare extraordinară, maestrul păpușar crea simultan mișcarea agitată a eroului și lunecarea mecanică a iubitei lui. Marioneta masculină se învârtea în jurul celei feminine, conducând-o, sprijinind-o, interogând-o, aplecându-se deasupra mâinii ei, tremurând de emoție. Ea își repeta seria limitată de gesturi: înclinarea grațioasă a capului, ridicarea mânuței elegante la gurița rotundă, trandafirie.

Cortina se lăasă, se ridică iar. Nathanael dădu buzna în încăperea în care princiarul tată al Olimpiei se certa cu Doctor Copelius, amenințându-se reciproc cu bastoane de abanos. Copelius sălta ca o broască furioasă. Amândoi puseră mâinile pe Olimpia, care zăcea nemișcată pe un fotoliu satinat. O înhățară, unul de gât, celălalt de picioare. Traseră de ea. Olimpia tremură, dar nu se zbatu: reprezentarea mișcărilor ei minime era excelentă. Brusc și teribil se rupse în mâinile lor, explodând peste întreaga scenă: capul îi zbură în sus, urmat de părul plutitor, trunchiul îi fu proiectat în lateral, dând la iveală spirale de sârmă. Prințul și doctorul se amenințară cu un picior și un braț al fetei. Hedda aplaudă, iar un bebeluș anarhist se puse pe bocit și trebui să fie liniștit. Nathanael se prăbuși, disperat.

Lothar și Clara reapărură, îl ridicară, îl readuseră la viață. Se plimbară pe o clopotniță de biserică, având bastioane în fundal. Brațul lui Nathanael înconjura talia albastră a Clarei. Pe urmă, umbra lui Nathanael

crescu uriașă în luminile rampei în timp ce bolta albastră se întuneca și începu să-l amenințe, independentă de el, mai mare decât în viață. El se răsuci ca să-i țină piept și începu un dans smucit, giratoriu, de boxer al umbrei, ca zvâcniturile unui spânzurat la capătul ștreangului. Lothar o apucă pe Clara și o duse de acolo, departe de vârtejul nebun. Mișcările lui Nathanael deveniră tot mai sălbatice, mai necontrolate, mai puțin omenești, iar umbra lui încerca să-l înhațe de pe pânza de fundal. El sări în aer, pedalând în gol, zburând un moment, eliberat de gravitație, dar în clipa următoare își găsi pieirea căzând peste parapet.

Aplaudară cu toții. Tom se simțea secătuit de vlagă, de parcă s-ar fi încăierat cu cineva și ar fi fost bătut măr. Se uită pe furiș la Julian, Charles și Geraint, să vadă ce efect avusese piesa asupra lor și, văzându-i că zâmbeau și băteau din palme cu entuziasm, aplaudă și el. Philip bătea și el din palme. Cel mai mult îl interesaseră fețișoarele de porțelan ale personajelor. Cum hotărâi, când un personaj trecea prin atâtea încercări, dar nu putea avea pe chip decât o singură expresie, care anume să fie expresia aceea? Pricepea că Doctor Copelius se descurca de minune cu o gură care zâmbea și schița un rictus în același timp, dar Nathanael era exact cum trebuia, serios, dar nu forțos, delicat de subțire și nu neapărat zâmbitor. În dănțuirea nebu-nească din final se văzuse mai mult umbra decât fața solidă. Inteligentă găselniță. Iar diferența dintre marioneta „reală” și Olimpia, marioneta-automat, era

minunat realizată. Să aluneci caricaturizând alunecarea caracteristică tuturor marionetelor – iată o performanță demnă de laudă. Aplaudă.

Lui Dorothy nu-i plăcuse nici *Cenușăreasa*, nici piesa asta. Avea capul plin de reprezentări de păianjeni, sfori și înțepături. Se gândi la degetele dibace care manipulaseră povestea și personajele și-și spuse, doar pe jumătate conștientă, că un asemenea control era periculos și trebuia să i te opui. Îi plăcuse dezintegrarea Olimpiei. Își zisese că nu-i vedea rostul, dar i-l văzuse și nu era bucuroasă.

Griselda apreciasse spectacolul. Simțise că în lumea cealaltă, din cutie, exista mai multă libertate, lucrurile erau mai vitale, mai frumoase sau mai teribile decât în lumea noastră. Rochia de mătase albastră a Clarei avea o anumită magie în pliurile ei micuțe, pe când propria ei rochie de Miss Muffet era o monstruozitate. Olimpia era o parodie excelentă, dar și un comentariu asupra lumii cărților de vizită și a ceștilor de ceai. Existau pe pământ lucruri mai bune decât cele ce i se ofereau. Maestrul păpușar cunoștea acest lucru.

Respectivul, Anselm Stern, ieși împreună cu August Steyning din spatele boxei de catifea care-i adăpostea acum creaturile și se înclină în fața publicului, spăsit, fără a căuta priviri. Doamna Betts mai aduse gustări. Anselm Stern dispăru din nou. Griselda se uită la Dorothy, care părea supărată.

– Mi-ar plăcea să văd păpușile de aproape. Mergem?

– Sunt sigură că o să fie încântat dacă te duci. Eu nu prea am chef.

Griselda șovăi.

– Hai, du-te, o îndemnă Dorothy. O să-i facă plăcere.

Griselda se opri lângă Anselm Stern, care sorta și bobina sârmele și puneă micuțele figurine, acum neînsuflețite, la culcare în pătuțurile sau cutiile lor. De pe fețișoarele lor palide, ochii de un negru intens priveau fix, în gol:

– *Ich danke Ihnen, Herr Stern, ich danke Ihnen für eine grosse Freude. Das war ausgezeichnet, zise* Griselda.

Maestrul păpușar își ridică privirea și zâmbi.

– *Du sprichst Deutsch?*

– *Meine Mutter ist aus Deutschland. Ich lerne nur, ich kann nicht gut sprechen. Aber die Sprache gefällt mir. Und die Märchen. Ist es möglich, den Sandman zu lesen?*

– *Natürlich. Es ist ein Meisterwerk von E.T.A. Hoffmann. Ich Schike dir das Buch, sobald ich nach Hause komme. Deutsch mit Hoffmann zu lernen, das ist etwas.*¹

¹ „– Vă mulțumesc, domnule Stern, mi-ați făcut o mare bucurie. A fost grozav.

– Tu știi nemțește?

– Mama este din Germania. Eu nu vorbesc bine limba, abia o învăț. Dar îmi place. Ca și basmele. Ar fi posibil să citesc *Moș Ene*?

– Bineînțeles. Este o capodoperă a lui E.T.A. Hoffmann. Îți trimit cartea de îndată ce ajung acasă. Să înveți germana de la Hoffmann, asta e ceva!“ (în limba germană în original) (n. tr.).

El se ridică și-i oferi, protocolar, mâna. Apoi scoase din buzunar un carnețel și un creion și-i ceru fetei să-și scrie numele și adresa. Griselda era în culmea fericirii, atât fiindcă susținuse o întreagă conversație în limba germană, cât și pentru că urma să primească un volum cu basme.

Arthur Dobbin se gândea la Philip. Ar fi dorit să poată spune cuiva că Philip trebuia să se întoarcă la Purchase House, cu el și cu doamnele Fludd. Benedict Fludd avea mare nevoie de un asistent. Dobbin nădărduse să fie chiar el asistentul acela, dar nu reușise. Sub degetele lui, lutul îndărătnic se transforma în ceva fără formă. Cuptoarele lui de ardere nu funcționau. Când plecase la Todefright, Fludd îi spusese să nu se ostenească să se întoarcă. Dar el voia neapărat să se întoarcă. Fludd avea geniu, iar Dobbin voia să trăiască în preajma unui geniu. Pe Philip dorea să i-l ofere în semn de pace. Chibzui dacă s-o întrebe pe Seraphita Fludd, dar ea nu obișnuia să ia hotărâri, ci să se supună, statuară și zâmbitoare. Fiicele păreau să-i semene în această privință. Geraint poate l-ar fi ascultat, dar Dobbin avea impresia că Geraint îl anti-patiza. Și, ca tuturor, lui Geraint îi era frică de izbucnirile de mânie ale tatălui. Mai rămânea Prosper Cain, care venea deseori la Purchase House pentru sfaturi privitoare la ceramică – asta, fiindcă Fludd nu voia să se deplaseze la el. Lui Dobbin îi venea foarte greu să ia o hotărâre. Observă cu câtă intensitate și cât de meditativ privea Philip marionetele. Dobbin ar fi

vrut să facă și el parte dintr-un grup mai larg, dintr-o frăție. Îl cântărea din ochi pe băiat cu un început de iubire. Lydd, în mlaștinile Romney, ar fi fost un loc perfect pentru o comunitate, chiar dacă Fludd ar fi fost un lider dificil. Dobbin era pregătit să mai tocească asperitățile. Își spunea că poate asta era vocația sa.

Ajunsese accidental la Lydd. Ca mulți oameni asemenea lui, își schimbase radical viața în urma unei vizite făcute lui Edward Carpenter¹, la Milthorpe. Carpenter, cu prietenul lui din clasa muncitoare George Merrill, ducea o viață de o simplitate studiată, cultivând pământul, purtând haine țesute în casă și sandale confecționate de mâna sa, stând la soare și expunându-se gol vântului și celorlalte elemente. Dobbin asistasese, la Sheffield, la o conferință a lui Carpenter despre racilele civilizației și metodele de a scăpa de ele. Reacționase violent la charisma rezonabilă a sfântului anarhist.

Era fiul grăsuț al văduvei unui doctor. Studia cuminte medicina, așa cum și-ar fi dorit taică-său, dar pica regulat la examene. Timid, își imagina că leagă prietenii pasionate cu colegii, dar timiditatea sa aproape patologică îl reducea la muțenie. Ascultându-l pe Carpenter, înțelese că pentru el singura soluție era fie să-și schimbe total viața, fie să-și facă seama. Își spuse că nu avea imaginație. Habar nu avea unde să găsească un alt stil de viață.

¹ Edward Carpenter (1844–1929), poet și filozof socialist, activist gay. Profet radical al unei epoci noi, în care relațiile sociale ar fi îmbunătățite datorită unei spiritualități de tip nou (n. tr.).

Reușise să-i transmită câteva dintre aceste gânduri, mormăind, lui Carpenter, la berea și țigările de după conferință. Carpenter îl identificase drept ceea ce era și-l invitase să-i facă o vizită la Milthorpe.

Acolo, mâncase cu poftă din plăcinta cu somon a lui George Merrill și-i privise pe cei doi bărbați cum croșetau tăcuți. Casa era plină de o populație în continuă schimbare, formată din căutători, idealiști și debusolați. Tineri de la Cambridge se amestecau cu argați de la ferme, femei emancipate cu clerici dezamăgiți. Dobbin renunțase la medicină și-și găsisse o slujbă într-o farmacie. Într-o vară, la Milthorpe, se scăldase în pielea goală într-un pârau, cu un boem hoinar pe nume Martin Calvert. Martin se pregătise pentru preoție, dar se răzgândise. Fusesse membru laic al unei comunități religioase din Glamorgan. Învățase să îndeplinească într-o comunitate Arts and Craft din Norfolk. Când îl cunoscuse Dobbin, tocmai luase hotărârea să se facă olar. Ca să lucreze cu însăși materia din care era alcătuită planeta, se justifica el. Lui Dobbin îi plăcuse imediat ideea de artă a pământului. Roșindu-se și râzând în timp ce se îmbăiau, observară că mădularele li se întăriseră și pulsau în apă – „ca niște șerpi fermecați“, răsese Martin, iar Dobbin fusese sedus.

Făcuseră o excursie pe jos, în căutarea unui meșter ceramist. La South Kensington Museum văzuseră obiecte făurite de Benedict Fludd. Declarându-l pe autor un maestru, Martin Calvert propusese să pornească în căutarea lui. Dobbin văzuse perfecțiunea

vaselor prin ochii lui Martin, pe măsură ce acesta le descria: proporțiile, emailarea subtilă, autoritatea pe care o degajau.

Porniseră spre sud, în căutarea lui Fludd. Îl găsiră la Purchase House, un conac elisabetan pe jumătate dărâmat, pitit într-o pădurice de pe câmpia joasă și mlăștinoasă de dincolo de Lydd. Martin vorbise, cu entuziasm crescând, în numele amândurora. Fludd, aflat într-o predispoziție generoasă, le acceptase oferta de a-l ajuta la coacerea unor oale. Coacerea fusese un dezastru. Starea sufletească a lui Fludd devenise neagră. Îi blestemase. Dobbin era aproape sigur că rostise un blestem clasic, dintr-o slujbă de denunțare a păcatelor. A doua zi dimineață, Martin dispăruse. Își luase bocceaua, se furișase afară înaintea zorilor și pe-aci ți-e drumul.

Dobbin rămăsese pe loc, așteptând un mesaj care nu mai venise. Îl evitase pe Benedict Fludd, aflat acum într-o semiretragere, și încercase să-i ajute pe Seraphita și familia acesteia. Chit că nu știa să făurească oale, se pricepea la gătit. Pregătise pește proaspăt, tarte cu legume și cu cremă de ouă. Femeile Fludd nu știau să gătească, iar pe atunci erau prea sărace ca să angajeze un bucătar. Îl acceptaseră pe Dobbin. Inima lui era frântă, dar era prea umil din fire ca să facă din asta un caz.

Continuase astfel circa șase luni. Fludd se prefăcea aproape tot timpul că nici nu-l vede pe Dobbin, iar Seraphita îi dădea sume mici de bani pentru reparații și cumpărături. Într-o zi, se dusesse la biserica

din localitate. În mlaștinile acelea există biserici impunătoare, construite pentru fermieri bogați și marinari, înainte ca marea să se fi retras și canalele să fie astupate de aluviuni. Biserica respectivă avea hramul Sfintei Edburga. Spre surprinderea lui Dobbin, se mândrea cu un mic vitraliu de Burne-Jones, înfățișând-o pe sfântă într-o grațioasă rochie albă, desculță într-o dumbravă înflorită. Dobbin îngenunchease sub icoana ce radia o lumină verde-aurie, își lăsase fruntea în palme și se pomenise că plânge, cu lacrimile curgându-i printre degete.

Cineva venit din spate îl atinse blând și-i oferise ajutor.

Așa îl cunoscuse Arthur Dobbin pe Frank Mallett, parohul de la Sfânta Edburga. Un bărbat zvelt, numai piele și os, blond, cu un barbișon ascuțit à la Shakespeare. Celibatar, locuia într-o căscioară din satul Puxty. Nu era nici ca Martin, nici ca Edward Carpenter. În unele privințe – timiditatea, desconsiderarea sinelui – semăna cu Dobbin, așa că renunțase ușor la rolul de sfătuitor sau salvator, devenind prieten. Discutau despre visul de a forma o comunitate sau o frăție, despre viața nouă care ar fi putut începe în hambarele și dependințele pline de noroi de la Purchase House, spre binele tuturor.

Dobbin hotărî că unica posibilitate era să-i spună lui Geraint. Geraint discuta cu Julian și cu Florence Cain despre școala-internat și învățătura primită acasă. I-ar fi plăcut, credea, să meargă la Eton sau Marlowe, dar era meditat la domiciliu de Frank Mallett la latină

și istorie și împărțea un profesor de matematică cu fiii baronetului local. Nu-i făcu plăcere întreruperea lui Dobbin, care pledă serios pentru Philip.

– Du-te și întreab-o pe mama, îl îndemnă el.

Dobbin se posomorî. Știau amândoi că ea nu avea să-i dea niciun răspuns. Florence zise că văzuse desenele lui Philip și că i se păruseră uimitor de bune. Geraint observă că dacă băiatul era atât de talentat nu aveau să-i facă un serviciu îngropându-l în mlaștină, unde nu avea cu cine să stea de vorbă. Florence zise că oricum Philip dormise într-o criptă din subsolul muzeului. Interesul arătat de Florence îl mobiliză pe Geraint. Credea, zise el, că tatălui său i-ar face plăcere să se gândească la Philip, dacă i l-ar recomanda tatăl lui Florence – printr-o scrisoare sau ceva asemănător. Așa se face că îl consultară pe Prosper Cain, care discută cu Seraphita, care zâmbi împăciuitor și zise că totul avea să se termine, fără îndoială, cu bine.

Luni dimineată, Humphry plecă de acasă ca să demisioneze din postul de la Banca Angliei. Era nervos peste măsură. O anunță pe Olive, care mai trândăvea în pat, că intenționa să vorbească cu secretarul pentru ca demisia sa să devină efectivă imediat. Spunea că avea să ducă dorul Bătrânei Doamne. Era posibil să mai zăbovească în oraș ca să se întâlnească cu câțiva prieteni. Avea să meargă la seara organizată de *Yellow Book* în Cromwell Road, ca să schimbe o vorbă cu Harland. Va trece pe la Henley, la *New Review*, precum și pe la *The Economist*. Poate va lua trenul de Manchester și va vorbi cu cei de la *Sunday Chronicle*. Olive remarcă, delicat, că la un moment dat va trebui să se potolească și să scrie efectiv ceva. Își mai exprimă și speranța că faptul că Oscar fusese arestat cu un *Yellow Book* la subsuoară nu însemna damnarea respectivei reviste.

– Era doar un roman franțuzesc. Nu *Yellow Book* al lui Harland.

– Oricum, o gloată înverșunată le-a spart geamurile.

Gătît de oraș, Humphry se aplecă și-și sărută soția. În primele zile de sarcină, ea nu se excita niciodată, încă un motiv ca el să-și petreacă ziua în altă parte. Îi promise că va pune să i se servească micul dejun la pat.

– Trimite-l și pe Tom, dacă îl vezi.

– Desigur.

În hol, Violet îi întinse pardesiul și pălăria, odată cu servieta. El se întrebă dacă Violet știa că Olive așteaptă un copil. Humphry era remarcabil de ignorant despre ce știau surorile una despre cealaltă.

– Ai grijă de casă, Vi, o rugă.

– Fii liniștit.

Chiar Tom îi aduse micul dejun, aranjat de Ada pe o tavă. Olive zise, conform obiceiului, „Vino în brațele mele, băiețel radios“ și pufniră amândoi în râs. Tom puse tava pe noptiera de lângă pat și se aplecă să primească îmbrățișarea lui Olive. Ea era îmbujorată. Părul ei despletit forma un ochi de apă negru pe perne. Când era mai mic, Tom se strecura în pat lângă ea, iar ea îi spunea povești despre războinici de trei centimetri ce mărșăluiau prin văile și dealurile formate de cuverturi. Ceva mai târziu, el și Dorothy erau invitați să se cuibărească de fiecare parte a lui Olive, dar Dorothy era neîndemânatică și jocul devenea mai puțin plăcut. De la o vreme, Tom crescuse prea mult ca să se mai vâre sub plapumă. Dar se așeză acum pe marginea patului, bătu ușor cu palma membrele

conturate sub cuverturi și își exprimă regretul că mama lui nu se simțea bine. Ea zâmbi și-l asigură că îi va trece. Se gândea să-și petreacă ziua lucrând în pat. Era el drăguț să-i aducă de jos cărțile de povești? Îi veniseră câteva idei noi. Tom o mai sărută o dată, lunecă jos de pe pat și coborî la parter.

Cărțile de povești erau păstrate într-un dulăpior cu uși de stică în studioul lui Olive. Era câte una pentru fiecare copil și fiecare copil își avea povestea lui. Totul începuse, evident, cu Tom, a cărui poveste era cea mai lungă. Fiecare istorisire era scrisă de mână în caietul respectiv, împodobită cu abțibilduri și felurite desene colorate. A lui Tom era neagră-albăstruie ca tușul, acoperită cu ferigi și licheni, unii reali, presați, alții decupați din hârtie aurită ori argintată. A lui Dorothy era verde-de-pădure, acoperită cu tăieturi de hârtie executate la grădiniță, în formă de mici creaturi, arici, iepurași, șoareci, pițigoi și broscuțe. A lui Phyllis era roz-trandafirie și dantelată, cu decupaje în formă de zâne cu aripi diafane și rochii înflorate, mazăre dulce, toporași, margarete și panseluțe. A Heddei avea dungi purpurii, verzi și albe și siluete de vrăjitoare și dragoni. Cartea lui Florian era mititică, de un roșu cald, plăcut, cu Moș Crăciun și un buștean arzând sărbătorește.

Proiectul începuse cu descoperirea de către Tom, în povestea lui, a unei uși ce ducea la o lume fermecată, care când apărea, când dispărea. Imaginara ușă se afla într-un loc concret, o pivniță de la Todefright plină de cărbuni și pânze de păianjen. Era o trapă mică,

de argint, prin care se putea strecura un copil, dar nu și un adult și putea fi văzută doar pe lună plină. Ducea la o lume subterană plină de tunele, treceri, puțuri, populată de creaturi stranii și de viețuitoare benigne, maligne sau indiferente. Reieșea că eroul lui Tom, uneori numit Tom, alteori Lancelin, era angajat într-o aparent interminabilă căutare a umbrei sale, furată de un Șobolan pe vremea când stătea încă în leagăn.

Povestea asta avusese un succes atât de mare, încât Olive inventase alte uși, în țesătura realității zilnice, pentru ceilalți copii. Alteregoul lui Dorothy, o copilă robustă pe nume Peggy, descoperise o ușiță de lemn, cu zăvoare de fier, în rădăcinile ramificate ale mărului din livadă. Aceasta se dovedise a fi intrarea într-o lume bizară, populată de semianimale, de oameni și de creaturi care-și puteau schimba pielea și dimensiunile, uneori prin libera voință, alteori accidental, în așa fel încât era posibil ca în minutul ăsta să fii copil, iar în minutul următor, un arici ascuns sub frunzele moarte. Existau lupi în ținutul acela și mistreți sălbatici. Personajul lui Phyllis, o prințesă schimbată cu o micuță slujnică, găsisese o crăpătură în ceainicul pe care fusese pusă să-l spele, în mijlocul imaginii unei frumoase poienițe unde dansau domnițe pe melodii de flaut și tamburine. Te puteai face suficient de mic ca să te strecuri prin crăpătură mestecând un soi de ceai chinezesc, cunoscut sub numele de praf de pușcă, în formă de cocoloașe care, cufundate în apă fierbinte, se desfaceau, luând forma de frunză. În povestea lui Phyllis erau prinți sau prințese ce așteptau în castele,

încămențiți ori adormiți, ca salvatorul să descopere în ce fel puteau fi readuși la viață. Intrarea în lumea Heddei se făcea prin pendula veche din sufragerie. Poarta apărea numai când orologiul bătea miezul nopții. Ducea la o lume de vrăjitoare și magi, păduri, temnițe și câni cu otravă, cu copii ținuți în cuști ca găinile, tânjind după libertate, mirabile concursuri de ridicare a formelor între pitici și șamani magicieni, doamne în negru și gnomi albaștri. Povestea lui Florian abia începuse. Era posibil ca porțița lui să se afle în șemineu, unde pretindea că văzuse odată o figură stacojie voinică, ducând în spinare un sac. Tot atât de posibil era ca el să depășească faza asta, prin creștere, și să-și făurească o altă lume. Până una-alta, povestea lui era populată de jucării împăiate: ursulețul Fury, motănelul alb Snowy, șarpele inelar Ringary. În lumea de dincolo de porțiță ele se transformau în simboluri ale puterii, elegante și strălucitoare: Ursul, Motanul și Șarpele.

Tom aruncă o privire în cartea lui. Povestea avansase cu o pagină sau două. Un grup de căutători coborau într-un tunel întunecos – erau eroul cel fără de umbră, o șopârlă aurită de mărimea unui terier, cu ochi de granat, precum și o creatură informă, transparentă ca o meduză, care se prelingea pe podea, modificându-și mereu înfățișarea. Apăruse și o figură nouă, care alerga în fruntea celorlalte, lăsând urme moi de pași în colbul de pe jos. Se ridica întrebarea dacă nu cumva era chiar umbra pierdută, care prinsese

cheag. Ori, poate, un alt căutător, un prieten, un dușman sau pur și simplu un străin, în întuneric.

Prin însăși natura lor, poveștile din caiete erau nesfârșite. Semănau cu viermii segmentați, cu cârlige și ochi care se potriveau perfect în următoarea secțiune mișcătoare și îmbârligată. Fiecare denodământ parțial trebuia să conțină un nou început. Erau și intrigi-afluenți, care reveneau la matca principală, dar mai târziu, tot mai târziu. Uneori Olive jefuia poveștile copiilor, în căutare de situații, personaje sau ambianțe publicabile, dar toată lumea înțelegea că magia rămânea intactă, pentru că era un secret împărtășit de toți.

Absolut toți, de la Florian la Olive, umblau prin casă, prin grădină, printre arbuști și prin livadă, conștienți că lucrurile aveau nu doar forma lor vizibilă, ci și una invizibilă, inclusiv zidurile solide ale bucătăriei și ale camerei copiilor, care ascundeau turnuri de piatră și alcovuri mătăsoase. Știau că din vizuinile iepurilor se deschideau drumuri subterane spre tărâmul morților, că pânzele de păianjen puteau deveni cătușe tari ca oțelul, că nenumărate creaturi transparente dansau pe marginile poienilor, stăteau atârtnate cu capul în jos și sporovăiau ca liliecii în ramurile copacilor, doar puțin invizibile, doar puțin inaudibile. Sucul oricărui fruct, al oricărei flori putea fi zeama care, picurată pe pleoape, atinsă cu limba sau cu urechea, oferea ascultătorului sau privitorului acces la această lume, puterea unei percepții inumane.

Lumea văzută și cea nevăzută se intersectau și se suprapuneau. Puteai să te împiedici în una și să te trezești în cealaltă în orice moment.

Tom îi dădu mamei sale teancul de caiete, în cuibușorul ei de plapumă și cuvertură. Ea îl întrebă dacă aruncase o privire. Bineînțeles, răspunse Tom, bineînțeles că se uitase.

– Cine crezi că aleargă în fața lor?

Uneori lucrau împreună la complicațiile intrigii.

– Un băiat rătăcit. Un băiat căzut, accidental, într-unul dintre puțuri?

Olive cântări ideea.

– Prieten sau dușman?

Tom nu știa sigur. După părerea lui, nici intrusul nu era sigur de asta. Putea fi sau una, sau alta. Băiatul încă mai credea că va izbuti să iasă repede afară, îi explică Tom mamei. Încă nu aflase ce greu era să ieși.

– Mai lucrez eu la asta, promise Olive. Acum du-te și ocupă-te de latină.

Pe Olive o speria uneori neobosita inventivitate a creierului ei. Era un lucru bun și o consolare că astfel câștiga bani, cecuri adevărate, încasabile, în plăcuri reale. Prin asta era ancorată în lumea concretă. Și ori de câte ori contempla lumea reală, ea izvodea povești. Spre exemplu, vasul acvatic al lui Benedict Fludd aflat la cotitura scărilor. În urma unei priviri fugare aruncate mormolocilor translucizi, născocise o întreagă lume a apelor, cu nimfe ce înotau, amenințate

de un șarpe de apă imens sau poate de acea străveche cotoroață, Jenny Greenteeth, care se aținea printre trestii, mișcându-le cu degetele ei încovoiate, înainte de a ajunge la debarcader.

Evenimentele de deunăzi se transformaseră și ele în material de poveste, imediat după ce avuseseră loc. Urmărise cu încântare versiunea lui Anselm Stern a basmului lui E.T.A. Hoffmann; reacția ei la orice reprezentație, la orice operă de artă, era deșteptarea dorinței de a produce și ea una, a ei. Olive *intra* în lumea aceea ca s-o privească, n-o privea din prezentul aplatizat. Mișcările lunecoase ale marionetelor, strălucirea luminilor rampei pe rochiile lor de organdi, sforile pe jumătate vizibile, ca o mătăsăasă pânză de păianjen, se transmutaseră în alte figuri și alte lumini în capul ei, aproape înainte de a-și termina secvența de mișcări. Ce-ar fi dacă o păpușă ar reuși să se elibereze și să prindă viață, țopăind și dând din cap în mijlocul oamenilor stângaci, cu degete groase, cărnoase? N-ar fi ca în povestea lui Pinocchio – creatura n-ar simți nicio dorință de a fi un „copil adevărat“, ci doar pofta de viață independentă. O clipă, în momentul oribil în care Olimpia se dezintegrase într-un vârtej de mădulare retezate, Olive îi acordase lui Anselm Stern privilegiul de a reacționa organic la arta lui, de a resimți un șoc firesc. Dar imediat zburase din nou pe aripile imaginației. Ce-ar fi dacă o păpușă devenită ființă reală ar cunoaște o păpușă care ar refuza să fie reală, una inertă, cerată, împăcată cu statutul ei? Existau păpuși care, cumva, aveau

suflet – ori personaje, ori, în orice caz, persoane – și păpuși care refuzau viața cu hotărâre, țăfnoase sau inerte ca osânza. Dorothy detesta păpușile. Phyllis avea un ȧarc întreg plin cu ambele categorii de păpuși – cele însuflețite și cele flasce. Să presupunem că păpușa nou-trezită la viață intră într-o cameră de copii și este atacată de o serie de simulacre de pâslă – firește, ideea îi venise la început de la Olimpia, ce *istet* era Hoffmann! Puteai face din asta un basm cu adevărat înfiorător, dar trebuia să fii atentă, știa, să nu depășești limitele suportabilului. Fusesse deseori cât pe-acți să le depășească. De fapt, primul ei succes ca scriitoare pentru copii fusese *Desișul*, basm care friza nepermisul, ba chiar, după unii critici mai pătrunzători, chiar îi depășea hotarul. Copiilor însă le plăcea să întrevadă insuportabilul, în doze suportabile. În copilărie avusese și ea un volum, *Basmele* lui Hans Christian Andersen. Mama îi citise „Prințesa și bobul de mazăre“, „Degețica“. Se temuse grozav pentru micuța nu mai înaltă de trei centimetri, aflată în grija unui Șoarece stupid de blând, care o promisese unei Cârțițe voinice, negre și oarbe, s-o ducă sub pământ, în confortul burghez, ca să nu mai vadă niciodată lumina soarelui. Era foarte probabil, se gândea Olive, că toate rătăcirile complicate ale lui Tom în lumea subterană avuseseră ca punct de pornire propria-i groază copilărească de tunelul cârțiței din „Degețica“.

Unse pâinea prăjită cu miere și sorbi din ceai. Tom pusese pe tavă și un buchețel de flori de câmp, topo-rași, violete și câteva fire de ferigă. Simți un val de

greață când mușcă din pâine, anulat imediat de dulceața mierii. Îi veni în minte, spontan, imaginea nedorită a bebelușului încă nenăscut din burta ei, ceva încolăcit într-o pieleță și legat, ca o marionetă, cu o ață lungă de propria ei viață. Se străduia să nu simtă nici teamă, nici speranță pentru feții nenăscuți. Dacă se gândea la ei, o făcea mai mult în cei ai bebelușilor morți la naștere, cu aspectul lor de ceară, decât în termenii unor potențiali Tom ori Hedda. Se temea pentru ei și prezența lor îi tulbura pacea sufletească. Totodată, îi păsa și se îngrijea de ei. Mușcă din pâinea prăjită cu unt și miere, hrănindu-se pe sine și viața oarbă pe care nu putea pretinde că ar fi invitat-o să se oploșească în ea. Își mută gândurile la umbra fugitivă din subteran.

Olive Grimwith era fiică de miner. Tatăl ei, Peter Grimwith, fusese ortac, răzuind zăcământul de cărbune în galeria lui chiar sub pământul pe care călca ea când mergea la școală sau la magazinul din Goldthorpe. Mama ei, Lucy, născută Lucy Appledore, era fiica unui postăvar din Leeds. Lucy era o ființă misionă, slabă, ostenită, care nădărdise să se facă învățătoare și cunoștea lucruri precum semnificația numelui Lucy – „lumină”. Fuseseră cinci copii: Edward, Olive, Petey, Violet și Dora – ultima, un bebeluș neplanificat, murise de pneumonie, odată cu mama, când Olive avea doisprezece ani. Edward și Petey începuseră să muncească în mină la paisprezece ani. Olive Wellwood nu povestea nimic despre Goldthorpe sau

despre mina Gullfoss. Împachetase și depozitase adânc în memorie munții de zgură și scripeții, căsuța din Morton Row cu antreul ei întunecat și nelocuit, cu bucătărioara animată și grădina cât o batistă, putoarea omniprezentă a puțurilor cu cărbune ars de dincolo de curți, mâzga din aer ce se depunea pe perdelele cu danteluțe. Le depozitase în ceea ce constituia, în mintea ei, un colet legat cu sfoară, învelit în hârtie cerată, sigilat cu ceară roșie la noduri, pe care o femeie asemănătoare cu ea sau deosebită de ea îl căra neîncetat pe landa măturată de vânt, uneori pe creștet, alteori ținându-l în față pe brațe, ca pernița pe care sunt prinse însemnele regale la încoronări. Această viziune nu constituia o poveste. Femeia nu ajungea nicăieri, pachetul nu era deschis nicio dată. Vremea era urâtă, aerul învolburat. Când vedea că mintea o apucă în direcția aceea, Olive Wellwood reușea să miște puncte imaginare pe o cale ferată imaginară și să-și manevreze mintea cât mai departe de „acolo” și înapoi la Todefright, în penumbra de păduri sălbatice și elemente zburătoare de „aici”.

Olive Grimwith continua să existe în Olive Wellwood, nu în ultimul rând datorită prezenței permanente a lui Violet Grimwith, care fusese mititică atunci când se întâmplaseră catastrofele, dar simțea că o trag rădăcinile, dorea să-și amintească lucruri și întreba din senin:

– Ți amintești de pâinea cu untură de duminică?
Ți amintești cum dădeam cu grăsime bocancii de mină?

Olive era cea care, când nu avea încotro, își amintea de Peter și de Petey, de Lucy și de Dora. Cel puțin așa credea Olive.

Fabulatorul nu era Lucy, care-i învăța alfabetul și încerca să-i deprindă cu bunele maniere. Era Peter, când venea acasă la ceai, cu hainele țepene și înnegrite de praful de cărbune, cu unghiile rupte și tivite cu praf de lignit. După ce se spăla, o lua pe Olive pe genunchi și-i povestea despre lumea din subteran. Îi descria vietățile care locuiau acolo, poneii cu nasul moale, care târau coveți de cărbuni prin tunele, șoarecii și șobolanii ce țâșneau înăuntru sau afară din desagii poneilor, mâncau gustarea minerilor și ronțăiau lumânările de ceară, dacă nu erau atenți. Îi povestea despre canarii galben-aprins ce tremurau și țopăiau în colivii, sistemul lor de alarmă însuflețit. Dacă picau morți dintr-odată, era semnul iminenței uneia dintre grozăviile invizibile: gaz asfixiant, gaz alb, gazul incendiar. Era vorba de gaze eliberate din profundul somn al cărbunelui de ciocanele și târnăcoapele minerilor sau de prăbușirea unui sector de stâlpi de sprijin. Doar cărbunele – le explica Peter Grimwith ficelor sale – fusese cândva pădure vie, cu ferigi de înălțimea copacilor și licheni cât butoaiele și ființe solzoase, ca șerpii. Toate acestea se scufundaseră și se contractaseră în mâlul străvechi. Mai găseai în cărbune strigoiul unei frunze de acum un milion de ani sau forma unei libelule cu treizeci de picioare sau urma piciorului unei șopârle monstruoase. Minunată era ideea că moartea lor vegetală

era un fel de suspensie. Cele trei tipuri de gaz erau emanațiile descompunerii lor întrerupte. Îi enumera numele plantelor moarte care mocneau și izbucneau în flăcări în focul lor din bucătărie. *Lepidodendron*, *sigillaria*. Îi înșira numele științifice ale gazelor de mină. Bioxid de carbon, care te sufoca imediat. Monoxid de carbon, care te ataca insidios, pașnic, s-ar putea spune, mirosind a violete și a alte flori cu parfum dulce. Și metanul, „care, Olive, iese și din curul vacilor“, gazul incendiar. Erau povești despre cum șobolanii, tulind-o cu lumânări fumegânde în gură, provocaseră explozii uriașe. „Poate că ai putea pune un chibrit la fundul unei vaci, Olive“, glumea Peter, și atunci Lucy intervenea: „Mai taci din gură, nu-i un lucru frumos de spus unei fete.“

Mai erau și povești despre locuitorii invizibili ai minelor – ființe cunoscute sub numele de „ciocănari“, care băteau, dar nu se vedeau, o creatură numită Blue-cap, îmbrăcată într-o flacăară albastru-deschis, care dădea uneori o mână de ajutor la împingerea vagonetelor, un boghiu îndărătnic, numit Cutty Soams, care se distra tăind calea sau urmele de-a lungul căroră truditorii și poneii trăgeau covețile și vagonetele. Era bine să lași o jumătate de penny pentru ei dacă le simțai prezența. Poveștile lui despre gnomi erau la fel de realiste și de pline de viață ca și cele despre șobolani și canari.

Din când în când aducea, în buzunarul hainei, o bucată de cărbune cu o frunză de ferigă parcă gravată în ea. De două ori adusese „bile de cărbune“,

pentru care era vestită mina Gullfoss. O „bilă de cărbune“ este un ghem conservat de ființe cândva vii, compactate: frunze, tulpini, rămurele, păstăi cu semințe, flori, uneori chiar semințe, vechi de milioane de ani. Olive Wellwood încă mai avea câțiva bulgări pietrificați, dar nu-i arăta nimănui.

Edward, băiat mare și voinic asemenea tatălui său, intrase vesel în mină, sau așa credea Olive, dacă se gândea vreodată la asta, pentru că nu-l cunoscuse cu adevărat pe Edward, acesta fiind prea mare ca să se uite la ea. Dar cu Petey lucrurile stătuseră cu totul altfel. Petey. Cu un an mai mare decât ea, semăna mai mult cu mama decât cu tatăl: o persoană mititică, dar vânjoasă, cu părul maică-sii, fin ca blănița de șoarece. (Pletele bogate, negre ca pana corbului, ale lui Olive erau moștenite de la Peter.) Un băiat care scria poezii, cunoștea nume de flori și fluturi și-i spunea lui Olive că știe că va trebui să lucreze în mină, dar că nu asta își dorește. Dar ce? Olive îi șușotea la ureche în pat, în întuneric, unde stăteau strâns îmbrățișați ca să se încălzească și să se aline. Dar ce ai vrea? Iar Petey spunea, nu prea are rost să-mi doresc ceva, că tot n-o să capăt. Iar Olive zicea eu mi-aș dori, dacă aș fi băiat. Iar Petey spunea, nu e de fapt același lucru? Tu știi că trebe sa fii fată, io știu că trebe să merg în mină.

Petey coborâse în galerie, fiindcă trebuia, și, fiind mic de statură, fusese pus să păzească o poartă, ca

mănuitor de trapă. Ventilarea galeriei și ținerea în șah a gazului incendiar depindeau de o serie de chepenguri joase, manevrate de băiețași pitiți în nișe săpate în peretele puțului, cu o sfoară în mână, de care trăgeau ca să lase vagonetele să treacă. Ședeau așa în întuneric în ture de douăsprezece ore, sub plafonul jos, ciulind urechile la zgomotul convoaielor ce se apropiau. Peter nu mărturisise nimănui cât îi era de frică de beznă și de îngustimea schimbătoare a găurii sale, asupra căreia se exercita presiunea a sute de kilometri cubi de pământ și de cărbune, parcă apăsându-l și pe el. Dar în noaptea dinainte de a coborî în mină prima oară, o apucase febril pe Olive de mână și spusese: „Da' dacă nu pot? Da' dacă n-am curaj?”

Iar Olive își imaginase că ea însăși fusese trimisă acolo jos și cum ar începe să țipe și să se zbată în cușca ascensorului, urlând că vrea înapoi la suprafață. Fîindcă nu-și putea imagina cum și-ar îndoi gâtul ca să treacă prin ușă și să se târască de bunăvoie prin beznă. Se strângeau tare unul pe celălalt și tremurau, cu lacrimi pe obraji amândurora, umezi și fierbinți.

Când ieșise la suprafață după prima zi, Petey spusese că n-o fost așa rău. Dar a doua zi dimineața Olive îl simțise înghețat de frică.

Dar el se obișnuise. Trăsese de sfoara aia în întuneric ceva mai puțin de un an, când, departe deasupra lui, albia râului Gull tremură, se zdruncină și făcu bulbuci, observați de un lucrător de fermă curios. Uluit, omul văzuse cum râul începe să se reverse și o gaură enormă se cascadează între maluri. O rupse la fugă.

Înțelesese că pământul dintre matca râului și plafonul minei se despicase și că apa se scurgea jos, în galerii. Alergă trei kilometri și jumătate până la poarta minei, unde oameni intrară în puț cu mesaje, iar alții ieșiră, izbutind să ocolească torentul ce năvălea, umplând galeriile și puțurile, tăind orice comunicare cu suprafața.

Nișa micuțului Petey se umpluse ochi. Olive nu știa dacă se întâmplase brusc sau treptat, dacă băiețușul încercase să fugă sau fusese copleșit imediat. Trupurile – șase băieți și șapte bărbați – fuseseră aspirate și scuipate afară de vârtejul de apă neagră, murdară. Un salvator căzuse într-o groapă mascată și se înecase și el.

Se ținuse o slujbă la capelă și se organizase o colectă pentru un memorial amplasat la locul catastrofei. Peter Grimwith parcă se micșorase. Umbla cu ochii în pământ, adus de spate. Totuși, după ceai, o luase pe Olive pe genunchi – ea era destul de mare pentru asta –, dar nu avusese multe de spus, nici vorbă de vreo poveste sau de vreo surpriză în buzunare. Lucy nu plânse în prezența celorlalți copii. Era gravidă, tușea întruna, ochii pe care și-i freca nestăpânită îi erau roșii. În ciuda burții umflate, parcă se micșorase și ea.

După încă șase luni, tot satul se cutremură de o serie de bubuituri și pârâituri uriașe. Oamenii știau ce însemna asta, trăiseră cu groaza că avea să se întâmple. Toată lumea lăsă baltă lucrul – o plăcintă cu aluatul numai pe jumătate întins, un bocanc pe jumătate văcsuit, bucățile de ziar rupte pentru focurile din puțuri, împrăștiate – și se îndreptă repede,

unii în fugă, majoritatea iușind doar pasul, către intrarea în galerie, din care țâșneau în aerul serii flăcări, tăciuni și pietriș încins. Ieșiră și mineri și încercară să anunțe unde anume se produsese dezastrul, unde se găseau în mod sigur oameni prinși sub dărâmături. Olive stătea dreaptă, strângând mâna lui Violet, pentru că Violet se lipise de ea. Ar fi preferat lipsa oricărui contact uman, *să nu fie*, să fie total suspendată. A nu ști era insuportabil. Dar el era viu, va ieși, se vor agăța de gâtul lui și vor plânge. El era mort. Îi vor scoate cadavrul. Sau nu i-l vor scoate, dacă fusese devorat de flăcări și îngropat în adânc, în înșelătoarea mlaștină carbonizată.

Nu l-au găsit niciodată, nici pe el, nici pe vreunul dintre ortacii din schimb. Așteptarea fusese inimaginabil de lungă și de grea.

Odată, Olive se deșteptase noaptea la gândul că Peter și tovarășii lui mai trăiau acolo jos, într-un buzunar de aer din spatele palatelor de sfărâmături, așteptându-i pe salvatorii care nu puteau răzbi până la ei.

Cele două povești erau depuse în pachetul învelit în hârtie cerată și legat cu sfoară. Nodurile erau sigilate. Femeia rătăcea prin landă, în vânt, cu pachetul închis, calm, conținând aceste întâmplări obscene.

Când Lucy căzuse la pat și trăgea să moară, cu noul bebeluș, care refuza, blând, să sugă sau să înceapă să trăiască, Olive stătuse la căpătâiul ei, stană de piatră. Violet fusese grozavă. Făcuse supă de vacă, cerșind carnea de la vecini, o introducea cu lingura

între buzele crăpate ale lui Lucy, îi mângâia mâinile, o ștergea pe frunte, se apleca și-i trăgea în sus pleoapele roșii, ca să-i vadă ochii. Sora lui Lucy, Ada, venise de la Batly și o îndemna pe Lucy să trăiască. Tușa Ada și Violet nu erau prietenoase cu Olive. Mișcă-ți cioturile! îi striga Ada. Violet scâncea și o scutura nestăpânită pe femeia muribundă. Persoana care știa cum stăteau lucrurile cu Olive era chiar Lucy, care își spunea în gând, străduindu-se din ce în ce mai puțin să fie conștientă, îndurase prea mult, era terminată. Dar constată că nu-și poate ridica mâna ca să-i facă un semn lui Olive, nici nu-și poate forța gura să articuleze cuvinte. Ultima ei emoție adevărată a fost îngrijorarea pentru privirea împietrită a lui Olive. Nu fi atât de aspră cu tine, ar fi vrut să-i spună, dar nu putea. Păi, dacă nu pot, nu pot și gata, își zise, apoi închise ochii pentru totdeauna.

George Mablethorpe, soțul tușii Ada, avusese un accident de mină cu cinci ani înainte. O stâncă îi zdrobise șoldul în cădere. Stătea acasă și se ocupa cu reparatul lucrurilor: ghetе și pantofi, porțelanuri sparte, pe care le lipea cu șurubele invizibile. Exista și un fiu, Joe, și el miner, care dădea în casă o parte din leafă, dar venitul familiei și statutul ei erau precare. Ada era croitoreasă, confecționa haine de minerit din stofe grele, uniforme pentru servitoare, fuste și combinezoane. O punea pe Violet, pricepută la mânuirea acului, s-o ajute și să deprindă meseria. Olive era bună la cărți, dar nu și la cusut. Câștigase o bursă ca să

urmeze liceul, fapt care l-ar fi făcut mândru pe Peter. Tușa Ada o lăsă să meargă la școală un an. Când sosea acasă, la ora ceaiului, o punea la muncă. Freca scaunul de lemn al closetului. Îngenunchea pe ciment și freca podeaua puturoasă. Lustruia ghetе, cojea cartofi, curăța cuțite, spăla pragul de la intrare. Tușa Ada decise că nu putea fi ținută tot timpul în șorțulețe curate și ghetuțe lucioase și o retrase de la școală. Nu-i plăcea Olive. Se hotărâse s-o trimită la serviciu. În felul acesta nu mai trebuia să-i dea de mâncare și ea putea trimite acasă o parte din câștig.

Prima oară, Olive munci ca fată în casă la proprietarul unei legumării din Doncaster. Purta uniformă neagră, un șorț greu de stofă și o bonetă urâtă, apretată, ca un coif. Avea picioarele prea subțiri pentru cio-rapii lungi și negri de bumbac, făcuți armonică la glezne. Era un obiect dezgustător pentru ea însăși, iar patronul îi considera prezența dăunătoare. Fu trimisă înapoi la tușa Ada, cu verdictul că nu era bună de nimic. Tușa Ada o îndoi pe genunchii ei ascuțiți și o bătu cu peria de păr.

După o consultație cu preotul de la capelă, fu trimisă din nou de acasă, să fie fata bună la toate a două surori celibatate, profesoare la Conisborough. Domnișoarele Bean aveau un dulăpior plin de cărți și erau îngăduitoare. Olive trebuia să funcționeze ca două slujnicuțe: una care trebăluia la bucătărie, cu bonetă și șorț gros, iar cealaltă, subretă, care servea ceaiul, în șorțuleț cu volănașe și bavetă și coroniță de dantelă apretată pe cap. Ura hainele acestea. Dimineața,

când își examina fața în oglindă își imagina că admiră o doamnă într-o rochie de bal și cu diademă. Se făcea tot mai drăguță și-și dădea seama de asta.

Dacă Olive ar fi fost mai prietenoasă, mai maleabilă sau chiar mai melodramatică, domnișoarele Bean ar fi descoperit că fusese obligată să renunțe la o bursă și poate i-ar fi împrumutat cărți sau ar fi trimis-o la cursurile serale ori la conferințe. Dar ea continua să-și țină nasul pe sus și să pară supărată, iar ele continuau să-i critice timid felul în care călca rufe, cârpea sau curăța argintăria. Fu o zi plină de hidoasă zăpăceală pentru toate trei când Olive apăru în camera de luat micul dejun și anunță că trebuia să le dea preaviz, întrucât avea să moară.

– Să mori, de ce? o întrebă domnișoara Hesther Bean.

– De pierdere de sânge, răspunse Olive, citând Biblia, chinuită de primul ei ciclu menstrual, sângărând abundent, complet neinformată.

Domnișoarele Bean nu avură curajul să-i explice. O chemară pe bucătăreasa din vecini, care o lămuri cu asprime, nu cu bunătate și-i arătă lui Olive cum să taie și să spele tampoane din cearșafuri vechi.

Își povestea singură basme. Când fuseseră mici, îi spusese povești lui Violet. „A fost odată ca niciodată o văcuță verde care nu voia să intre în grajd, oricât de tare o băteau. Nu voia, pentru că nu voia și gata, și au adus câinii s-o latre și frânghii ca s-o tragă înăuntru și... și... și i-au pus fân în boxă, dar ea tot n-a vrut.“

– De ce n-a vrut, Olive?

– Nu știu, zicea ea, care avea o idee clară despre încăpățânarea extremă a vacii, dar nu vedea nicio rezolvare rezonabilă.

Când era în serviciu, trăia pe două paliere. Unul era destul de convențional. A fost odată ca niciodată o nobilă doamnă răpită din căminul ei adevărat, ori care a trebuit să fugă de acasă și trăia pe ascuns, travestită în ajutoare de bucătăreasă. La urma urmei, treaba pe care o făceau întotdeauna astfel de eroine era să treacă cenușa prin ciur, erau permanent mânjite și cănite cu funingine în drumul lor spre epifania cu rochie de bal și pantofiori cu diamante. Se simțea nevoia unui Prinț și ea îl căuta zeloasă, cum făceau fecioarele în poveștile populare, să-l vadă apărând din spate în oglinda scăldată în lumina opaițului (avea să fie răpitor de frumoasă, asta era mare lucru, rățușca cea urâtă avea toate calitățile să devină lebedă, cenușăreasa să devină mireasă). Numai că umbra nu avea substanță. Erau doar cuvinte. Brunet, chipeș, cutezător, impetuos (ea citea nuvele romanțioase). Dar nicio substanță. Prințul nu avea față. Mai rău, nu făcea nimic, așa că nu se însăila nicio poveste, nu era decât semnificativa cernere a cenușii. Odată găsisese în cenușă un ac de păr cu pietre prețioase, din aur fierbinte, cu pietricele mici și frunzișoare emailate. Îl luase și-l ascunsese după o cărămidă din zidul din spate al curții. Era talismanul ei. Dar magia pe care avea s-o declanșeze încă nu era coaptă.

Din punct de vedere narativ, cea de a doua poveste era mai satisfăcătoare. Odată (o singură dată) Peter și Lucy își duseseră copiii cu trenul la mare, la Filey, unde închiriaseră camere pentru o săptămână și se jucaseră și se dăduseră cu barca în marele golf cu plaje de nisip. Filey fusese *curat*. Marea – necuprinsă. Coborai un deal abrupt, treceai printr-un tunel pe sub șosea și promenadă și ieșeai pe un nisip fin suflat de vânt, dincolo de care se întindea nisipul greu și umed, cu suprafața vălurită și ochiuri de apă sărată. Ea începuse să-și spună povestea unui băiețuș, Peter Piper, închis într-un orfelinat, singur pe lume, neavând pe nimeni pe care să-l iubească și neiubit de nimeni. Băiatul acesta își făcu un plan, pe care-l îndeplini cu o răbdare meticuloasă: să fugă noaptea și să meargă pe jos până la mare, cât mai departe de funingine, mocirlă și sulf. Povestea era narată pe atât de precis pe cât de dezlănătă și vagă era prima. Totul trebuise să fie imaginat și prelucrat atent – scara de la orfelinat, zăvorul ușii de la intrare, încuietorile solide ale porții, cheia furată care să le descuie, uleiul care reducea la tăcere scârțâitul mecanismului.

Pas cu pas, vorbind la propriu, în timp ce Olive Grimwith își îndeplinea sarcinile gospodărești, Peter Piper mărșăluia spre libertate pe străzi urbane lungi, cu cerșetori și furnizori de cărbune, apoi pe o șosea, prin sate (nu sate reale, nu cunoștea niciunul pe nume, ci sate cu peluze verzi în centru, cu rațe și găște, prăvălii cu clopoței pe arc deasupra ușilor, care sunau când intra un client.) Peter făcu bășici în talpă și Olive

Wellwood şchiopăta prin bucătăria surorilor Bean. Lui Peter îi era foame şi se abătu din drum, intrând pe un ogor unde un păstor bun la suflet îi oferi un sendviş – ba nu, îi dădu brânză şi un măr – brânză delicioasă, sfărâmicioasă şi un măr *dulce, cu carnea tare*. Îi lăsă gura apă.

Existau şi urmăritori, bineînţeles – autorităţi, meşterul căruia băiatul trebuia să-i fie ucenic – Peter stă ascuns într-un şanţ şi vede ghetele cum trec de el...

De fapt Violet propusese, la un Crăciun când Olive venise în vizită la tuşa Ada şi familia ei, ca ele două să fugă în lume.

Violet era plină de vânătaii, dar Olive abia dacă le observase. Cu gândul la Peter Piper şi la drumul acestuia spre litoral, o întrebasese pe soră-sa unde anume să fugă.

– La Londra, mă gândeam, precizase Violet. Acolo am reuşi să ne găsim ceva de lucru. Banii economisiţi de mine ajung pentru un singur bilet de tren. Pentru al doilea va trebui să furăm bani din punga ei.

Aşa se face că ajunseseră printre auditorii conferinţelor lui Humphry Wellwood despre literatura engleză, gătite cu bluze, fuste şi pălărioare confecţionate de Violet, care-şi găsisese o slujbă bună la un atelier de croitorie şi-i făcuse şi lui Olive rost de un loc de muncă, simplă cusătoreasă, nimic deosebit.

Violet se gândise că acesta era un loc bun ca să facă, zicea ea, un prim pas în sus şi afară.

Olive îi găsisese pe Humphry și ritmurile lui Shakespeare, Swift, Milton și Bunyan, după care i se părea că tânjise toată viața, fără să știe.

Așa că făcuseră un pas în sus și afară.

În timp ce Olive scria la poveștile ei, Violet le dădea instrucțiuni copiilor mai mici, pe peluză. Era o zi frumoasă și caldă. Servitorii terminau curățenia de după petrecere. Violet se instalase într-un fotoliu de nuielă desfumat, având alături coșul cu lucrul de mână, și cârpea șosete trase ordonat pe ciuperca de lemn vopsită ca o pălăria-șarpelui, roșu aprins cu buline albe. Phyllis, Hedda și Florian făceau „studiu în natură” pe o colecție de flori și de frunze adunate de ei. Tom și Dorothy, Griselda și Charles se întinseseră pe iarbă, citind fără spor, ascultând pe jumătate atenți, făcând conversație într-o doară. Tom ar fi trebuit să învețe la latină. Robin, în cărucior, moțăia la umbră. Se auzi un cuc din livadă. Violet le spuse să asculte.

– În iunie și-a schimbat tonul, observă ea.

– Cuc, strigă cucul, abreviind.

Violet le povesti despre cucii:

– Nu-și fac cuiburi. Le împrumută pe ale altor păsări. Își lasă pe ascuns ouăle în cuiburile altor păsări, printre ale lor. Mama-cuc o alege cu multă atenție pe mama vitregă. Se duce să ouă în timp ce mama vitregă e plecată după hrană. Iar mama vitregă – poate o răndunică de salcie, poate o presură – hrănește progetura străină ca pe puiul ei, chiar și după ce crește

mult mai mare decât ea, aproape prea mare pentru cuib; strigă de foame și mama vitregă răspunde...

– Dar ce se întâmplă cu copiii adevărați? întrebă Hedda.

– Poate că părăsesc cuibul devreme, răspunse Violet, evaziv.

– Puiul de cuc îi împinge afară, zise Dorothy. Știi că așa procedează. Mi-a arătat Barnet, maestrul de vânătoare. Împinge afară ouăle care se sparg pe sol, și îi împinge și pe puii de pasăre. Se tot învâрте în cuib, înfoindu-se, până cad toți afară. I-am văzut eu însămi pe jos. Iar părinții lor continuă să-l hrănească pe puiul de cuc. De ce nu știu că nu e al lor?

– E surprinzător că părinții nu știu, fu de acord Violet. Surprinzător de multe vietăți nu-și cunosc părinții. Ca în cazul rățuștei urâte a lui Hans Andersen, care, în realitate, era lebedă. Mama Natură vrea ca micuțul pui de cuc să supraviețuiască și să-și ia zborul, cu alți cucii, spre Africa. Are ea grijă de asta.

– Dar nu are grijă de rândunica de salcie, o întrerupse Dorothy. Dacă aș fi rândunică de salcie, l-aș lăsa să flămânzească.

– Ba nu, n-ai face-o, o contrazise Violet. Ai face ceea ce e natural, adică ai hrăni ființa care țipă de foame. Nu-i așa de ușor să decizi cine e cu adevărat copilul tău.

– Ce vrei să spui? se miră Dorothy, ridicându-se în picioare.

– Nimic, zise Violet, bătând în retragere. Apoi, aproape *sotto-voce*, îi șopti ciupercii de cârpit ciorapi:

Cine e adevărata mamă a copilului? Cea care-l hrănește, îl curăță și-i cunoaște micile obiceiuri, ori cea care-l părăsește într-un cuib, să se descurce cum o putea...?

Dorothy auzea parcă gândurile lui Violet, așa cum le auzise pe ale lui Philip. Violet nu vorbea așa pentru prima oară. Zise, apelând de data asta la știință:

– E vorba de instinctul natural. Al cucilor, cu felul lor de a fi, și al rândunicii de salcie.

– Ba e vorba de bunătatea din miezul lucrurilor, zise Violet. Împunse șoseta cu acul.

Charles interveni, cu o șoptă audibilă:

– O mulțime de oameni nu sunt copiii părinților lor, nici nu știu cine le sunt părinții adevărați, auzi povești din astea tot timpul...

– N-ar trebui să pleci urechea la astfel de lucruri, zise Violet, cu regăsită vehemență. Și lumea n-ar trebui să ți le spună...

– Nu-i vina mea că am urechi, ripostă Charles.

– Mai bine ți le-ai spăla, zise Violet.

Hedda își ridică păpușile din pantof.

– Astea toate nu au nici mamă, nici tată, spuse ea. Au doar un pantof. *Eu* trebuie să am grijă de ele.

Atmosfera devenise apăsătoare. Tom își vârî nasul în latină. Griselda îi propuse lui Dorothy să facă o plimbare în pădure. Charles zise că vine și el, la fel Tom.

– Cuc, țipă cucul din pădure. Cuc, cuc.

– Ciudat e, zise Dorothy, că știe că e un cuc: atunci când vine vremea să zboare în Africa, se duce cu ceilalți cucii. Mă întreb ce anume crede că e, când pleacă. Doar nu se poate *vedea* pe sine.

Intrară în pădure, doi câte doi, doi băieți urmași de două fete, toți purtând haine simple de lucru de la Todefright cu care te puteai cățăra în copaci, puteai traversa pâraurile prin apă. Se duceau la casa-din-copac, o ascunzătoare despre care foarte puțini știau, puțini puteau s-o găsească. Era împletită ca un cort între crengile inferioare ale unui pin scoțian, care era copacul-acoperiș central, legată cu frânghii și șnururi, plafonată cu iarbă-neagră și jnepeni morți, ascunsă privirii prin crengi suplimentare. Casa avea două camere, cu hublouri de observație. Puteai sta întins pe acoperiș, între crengile copacului, iar înăuntru erau culcușuri din iarbă și măsuțe din lăzi de lemn. Era locșorul favorit al lui Tom. Aici înăuntru, complet ascuns, putea fi el însuși. Se gândea la casa-din-copac ca la căminul său, deși proiectarea, trăinicia construcției i se datorau lui Dorothy. Lui Dorothy îi plăcea să aducă aici felurite lucruri și să le studieze – cranii mici, plante neobișnuite. Îi mai plăcea să vină cu Griselda și să stea, intens, de vorbă ceasuri întregi. Cel puțin Tom presupunea că stăteau de vorbă, deoarece avea bunul-simț să nu le însoțească. Și, fiindcă le lăsa singure, ele, la rândul lor, îi acordau lungi perioade de solitudine, când stătea singur în ascunzătoare. Exista, constant, problema lui Phyllis, care se ținea scai de ei, dacă prindea de veste că merg într-acolo și era nedorită, atât fiindcă voia să „se joace de-a casa“ în ascunzătoare, cu mămici și tătici, cât și pentru că Tom, Dorothy și Griselda știau că Phyllis era punctul vulnerabil în conspirația lor a

tăcerii. Putea să-i părăscă, pâra îi făcea plăcere și trebuia s-o amenințe sau s-o mituiască mereu.

Lui Charles i se permitea să o frecventeze, fiindcă pe el nu-l interesau atât casele din copaci – din fire era orășean – cât să admire pozitiv ingeniozitatea constructivă a celor ce le clădiseră. Tom se întrebase dacă ascunzătoarea îi va plăcea lui Philip. Își spunea că poate îi va plăcea, de vreme ce îl găsiseră și pe el în una. Dar Philip plecase deja în mlaștini cu Dobbin și familia Fludd în trăsură. Tom se întrebase și dacă să i-o arate lui Julian. Era posibil ca Julian să nu înțeleagă cât de specială era. Iar lui Dorothy nu putea decât să-i displacă prezența dominatoare a lui Julian. Era mult, mult prea devreme să-ți faci o părere despre Julian.

Se așezară pe sofalele de iarbă acoperite cu pături, iar Tom le oferă mere și caramelle din provizia ținută într-o cutie.

– Ce voiai să spui, îl întrebă Dorothy pe Charles, când ai zis că o mulțime de oameni nu sunt copiii părinților lor?

Griselda povesti că prietena ei Clementine Burt era mereu tachinată fiindcă nu semăna defel cu tatăl ei și oamenii subliniau că *semăna perfect* cu lady Agnes Blofeld, iar mama ei susținea că era firesc, întrucât aveau un strămoș comun. Dar fratele ei, Martin, trăsesese cu urechea la ce vorbeau părinții și-i spusese lui Clementine că era sigur că tatăl ei *era* lordul Blofeld. Charles dezvoltă subiectul. Lordul Blofeld și mama lui Clementine trebuiau să primească întotdeauna camere învecinate la petrecerile din marile conace de la țară.

Era un lucru știut de toată lumea. Dorothy întreabă dacă situația o deranja pe Clementine. Griselda nu știa sigur. Nu voia să mai discute subiectul. Dorothy se abătu de la temă, întrebându-se dacă Griselda era mai bună prietenă cu Clementine decât era cu ea. Clementine îi spusese, adăugă Griselda, că era sigură că nu era singura. Charles zise că Agnes Blofeld era supărată fiindcă Clementine era mai frumoasă și mai plăcută decât ea, același gen de fată, dar mult mai atractivă. Lui Tom nu-i plăcea să dezbată dacă oamenii erau atractivi sau ba.

– Dacă ai afla că părinții tăi nu sunt părinții tăi, ai fi cumva altă persoană? întreabă el gânditor.

– Cred că da, răspunse Griselda.

Dorothy zise că totul se reducea la ceea ce spusese mătușa Violet, anume că adevărata ta mamă era cea care îți dădea de mâncare și avea grijă de tine. Știa dintotdeauna că Violet se considera, într-un fel sau altul, adevărata lor mamă. Înțelegea de ce, dar nu se gândea, nici nu dorea să se gândească la ea însăși ca fiind fiica lui Violet.

Griselda le spuse că Clementine își auzise părinții țipând unul la celălalt și pe mama ei plângând.

Tom fu de părere că toți părinții țipă unii la alții, nu? Dorothy își aminti că odată, când se afla cu Tom pe debarcader, auzise fără să vrea o violentă sfadă a părinților. „Întotdeauna am avut grijă de copiii tăi“, strigase unul, iar celălalt răspunsese: „Și eu pot spune același lucru.“ Și Tom, și Dorothy știau că la mânie părinții se refereau nu la „copii“, ci la „copiii tăi“. Nu

era deloc plăcut pentru cei mici să audă astfel de discuții, nu putea fi, fiindcă ei deveneau obiecte, mere ale discordiei.

Uneori jucau jocul „Pe cine ai vrea de părinți, dacă nu i-ai avea pe cei reali?”

Dacă erai Clementine, nu voiai să joci un asemenea joc.

Tom se gândi la viața sa, la pădure, grădină, cărți, vocile omenеști, prezențele membrilor familiei în casă și în afara ei, splendida deplasare de la confort la libertate și înapoi.

– Noi suntem o familie fericită, zise, vag, cu blândețe. Vrei un *bull's eye*? Sau un *pink fizz*?

Charles o întreabă pe Dorothy dacă dorea cu adevărat să se facă doctoriță sau o zisese numai așa.

– Am spus-o numai așa, dar mi-am dat seama că vreau cu adevărat.

– Și mie mi-ar plăcea să fac ceva asemănător. Nu știu dacă aș suporta suferința oamenilor bolnavi, darămite să trebuiască să-i tai. Dar cred că fiecare e dator să facă ceva ca să avem o lume mai bună. Tatăl tău înțelege acest lucru. Al meu, nu.

A fost odată ca niciodată o mamă, al cărei soț plecase într-o lungă călătorie și nici nu se întorsese, nici nu mai trimisese de mult vești celor de acasă. Astfel încât familia a avut de înfruntat timpuri grele, cu toate că locuia într-o casă plăcută de la țară, înconjurată de grădini și livezi. În povești, mamele se împart, în general, în două categorii. Unele sunt calde, devotate, pline de abnegație, descurcărețe, mereu binedispuse și iubitoare. Dar sunt și celelalte, adeseori nu simple mame, ci mame vitrege: rele, trufașe, care îi iubesc pe unii copii (de regulă pe ai lor) mai mult decât pe alții și-i tratează pe copii ca pe slujnicuțele de la bucătărie, nelăsându-i nici să se joace, nici să viseze. Dacă trebuie să ne hotărâm, mama din povestea asta este dintre cele bune, nu o mamă vitregă afurisită. Dar nu perfectă, căci ființele omenești nu sunt perfecte. Are așa de mulți copii că o strigă Mama Gâscă ori Bătrâna din Pantof când vor s-o tachineze. Le este devotată cu trup și suflet.

Le cârpește straietele, transformă cearșafurile, face mâncare hrănitoare din ingredientele necostisitoare – ba nu, să fim sinceri, de-a dreptul ieftine, fierte bine, cu gustul îmbunătățit de ierburi ce nu costă nimic. Se asigură că toți copiii de vârstă școlară au încălțări prin care nu pătrunde apa. Economisește și cheltuiește cu târâita, în așa fel încât fiecare țânc să aibă un dar de deschis de ziua lui ori de Crăciun. Uneori nu doarme toată noaptea ca să facă o bluză dintr-o rochie veche sau o jucărie miștoasă dintr-o jachetă ponosită de-a ei, atât de uzată încât nu mai poate ieși cu ea în lume. Că tot nu are unde să se ducă. Nu are timp pentru vizite, nici prietene de vizitat.

Aproape toți copiii ei erau buni la suflet și săritori. Fiecare avea sarcina sa: lustruiau lingurile, mergeau după lapte, udau grădina cu ierburi. Cei mici fugeau prin bucătărie și prin curte ca un cârd de boboci de găscă și, firește, își stăteau deseori în cale sau și se încurcau printre picioare. Dar era unul – nici dintre cei mai mici, nici dintre cei mai mari, ci poate cel mai bine dezvoltat dintre micuți, dar care nu mergea încă la școală – cam neastâmpărat. Se numea Perkin, însă nimeni nu folosea acest nume. Îi spuneau Pig. Porecla îi fusese dată din simpatie. Una dintre surori, uitându-se pe furis în leagăn când el abia apăruse printre ei, observase că lucea „ca un purceluș roz“. Făcuseră haz cu toții și așa au ajuns să-l cheme Pinky Pig când era

un bebeluș dolofan și doar Pig după ce a început să alerge pe propriile-i picioare.

Cred că toți cunoaștem pe cineva cu o poreclă de care se rușinează, la care ar fi fost mai bine să se fi renunțat sau să nu fi fost dată de la bun început. Când era mititel, Pig își găsea porecla aproape firească, ba chiar avea un porcușor de jucărie, din flanelă roz, de care nu se nedespărțea niciodată. Îl interesau purceii întâlniți în plimbări sau când mergea pe la ferme. Dar, crescând, și-a dat seama că oamenii îi rosteau porecla cu reproș ori în batjocură. „Ce mai purceluș“, ziceau, când se îndopa prea repede cu mâncare. „Murdar ca un purcel“, constatau când el venea plin de noroi, ceea ce se întâmpla des, fiindcă îi plăcea să se joace în pământ, să dezgroape rădăcini, să studieze râmele. Undeva pe traseu a început să creadă că porecla arăta că celorlalți nu le plăcea de el, poate nu-l iubeau.

Nu susțin că porecla l-ar fi transformat într-un băiețel rău. Băieți răi se nasc în fiecare clipă și mamele știu că răutatea e ca părul buclat sau ca ochii albaștri – se întâmplă să fie. Pig era, de fapt, un băiețel drăguț, cu zulufi blonzi și ochi albaștri luminoși, scăpărând de malițiozitate. Dar era un ștrengar foarte ingenios.

Aducea lucruri în casă și le ascundea în cele mai neobișnuite locuri. Făcu un cuib de viermi în polobocul cu făină, iar viermii se sufocară și făina a trebuit aruncată. Dădu păsărilor de pe peluză să mănânce un tort de semințe întreg, iar copiii au

trebuia să-și bea ceaiul fără prăjitură. Se duse la borcanele din bufetul de bucătărie și amestecă frunzulițele de ceai cu linte, muștarul cu zahăr, stafidele cu piper. „Gătitul meu“, numi el acest amestec și se văită sonor când Mama Gâscă îl plesni, ca să-l învețe minte – dar el nu învăța. Veni din grădină plin de noroi și se cuibări în lenjeria de pat curată din coș, unde adormi, cu o înfățișare inocentă și fermecătoare ca a Bebelușilor din Pădure. Toate cearșafurile, prosoapele și cămășile curate au trebuit spălate încă o dată, uscate, împăturate și călcate din nou. Iar atunci el s-a împiedicat, ducând un borcan plin cu apă și pensule de la acuarele, a plonjat cu capul înainte în rufele proaspăt spălate și le-a murdărit cu apă colorată. Ascundea obiecte te miri unde: lingurițe de ceai în găuri de șoarece, nasturi în țevi, foarfeci în borcanul cu murături – și uita unde le pusese. Mama lui îndelung suferindă – și chiar că suferise mult – se plângea că a fi cu el în casă era ca și cum ai trăi cu un drăcușor sau cu un spiriduș zvăpăiat. Odată, când și-a forfecat un guler nou ca să arate ca dantela, ea l-a numit copil schimbat. Ce înseamnă asta? a întrebat Pig. N-a primit răspuns. Mereu puneă întrebări – asta era altă problemă. Ce e vântul, de ce goanga asta este moartă și cealaltă se zvârcolește, cine face să crească iarba, cine sunt omuleții din rădăcinile arbuștilor, de ce grohăie porcii și cine bate noaptea în geamul său, de ce dorm oamenii când ar putea fi treji? Nu i se răspundea fiindcă mama

lui era obosită moartă și pentru că majoritatea întrebărilor erau puse cu o voce stridentă când vorbea unul dintre copiii ceilalți, spunând ceva normal, despre tema pentru școală sau o gaură din ciorap.

Îi plăcea să colecționeze lucruri. Avea o pungă pentru insecte moarte, o pungă pentru rămurile interesante, o pungă cu bile de sticlă și una cu pietricele personale – colecția cea mai îndrăgită de el. Cunoștea fiecare pietricică, bulbucățiile, suprafețele netede, părțile aspre și cele linse. Cel mai mult îi plăcea o bucățică de calcar cu o gaură în ea, o piatră gata perforată, găsită în tufișuri. O ducea la ochi și spunea că vede prin ea lucruri altminteri invizibile. Spunea că vede femei minuscule bătând step pe scândura de uscat rufe. Că în părul mamei zărește o mulțime de păianjeni torcând o plasă lungă, ca să-i servească drept voal. Că vede un șoarece ținând în lăbuțe un fir de aur, ca un alt șoarece să-l bobineze într-un ghem aurit.

Veni și o zi în care Mama Gâscă era foarte obosită și neobișnuit de tristă, pentru că-i adusese poșta o scrisoare care crezuse că va conține nou-tăți de la soțul ei, dar nu fusese decât o factură întârziată pentru cărbuni. Frământa un aluat ca să coacă o plăcintă mare pentru cina copiilor, cu puțină carne aseasonată cu multe legume și ierburi. S-a întâmplat ca singurul copil din bucătărie să fie Pig, toți ceilalți erau la școală, plecați cu diferite sarcini, la joacă cu prietenii sau în pătuturi, dacă erau mici. Pig se juca cu bilele și pietricelele

în fața paravanului plitei. Mama Gâscă intră la idei fiindcă era atât de liniștit. Știa că ar fi trebuit să fie încântată că se juca în tăcere, dar era nefericită și, se înțelege, avea dreptate să fie așa. Trecea printre degete făina și untura și auzea, slab, niște ciocănituri. Fără să se uite, întrebă:

– Ce faci tu, micuțule Pig?

– Mă joc cu bilele, veni răspunsul. Armata bilelor se războiește cu oștirea pietricelelor. Bilele-s mai iuți, pietricelele mai groase.

– Să nu le împrăștii pe toată podeaua, îl avertiză Mama Gâscă. E periculos.

Pig nu răspunse. Ea totdeauna zicea că lucrurile sunt periculoase, dar nu i se întâmplase niciodată nimic. Când ea se întoarce la aluatul ei, trimise o avangardă de bile, din cele roz și verzi pe care le numea „plăpânde“, iar ele se împrăștiară satisfăcător în jurul vetrei. Pietricelele trebuiră să încerce să le prindă. Alcătuiră o formație solidă, în formă de pătrat, și apoi click, clack, crunch, se izbiră de bile și se declanșă măcelul. Pig expedie un pluton de bile maro, ca să le ajute pe cele mici, iar pietricelele răspunseră printr-o ofensivă furioasă.

Mama Gâscă se întoarce către el.

– Ți-am spus să nu le dai de-a dura pe dușumea! strigă ea.

Pig, speriat, scăpă din mână punga cu bile, care se împrăștiară în toate direcțiile. Încercă să fugă și să se ascundă în spatele coșului de cocs, intuind că va fi altoit, și apăsă cu genunchiul o bilă, ceea

ce îl duru, făcându-l să vadă că într-adevăr bilele puteau fi periculoase.

Mama Gâscă traversă bucătăria, cu intenția de a-l înșfăca pe Pig de ureche și de a-l plesni. Dar alunecă pe un grupaj mobil de bile și pietricele și se prăbuși cu o bufnitură, aruncând în aer, în cădere, covata cu aluat. Părul îi sări din agrafe și se lovi cu capul de piciorul mesei, zgâriindu-și obrazul și învinețindu-și un ochi. Părul îi era plin de făină, obrazul îi sângera și-l fulgera din priviri pe Pig, mamă ce-l mai fulgera. Pig se hotărî că arăta caraghios. Era mai bine decât să decidă că era amenințătoare, deși, de fapt, arăta cam ca o vrăjitoare enervată. El chicoti.

– Destul! strigă Mama Gâscă. Începu să adune bilele și pietricelele și să le arunce în coșul de gunoi.

– Nu face asta! strigă Pig.

– M-am săturat de tine! Du-te afară în arboret și nu te mai întoarce, îi răspunse ea.

Pig simțea că bucătăria se învârtea cu el aidoma rotocoalelor de sticlă fumurie din interiorul marilor bile în culori schimbătoare. Își înhăță piatra perforată – nu reuși să salveze și altele – se ridică anevoie în picioare și o zbughi afară. Închise ușa după el cât putu de bine – nu era destul de înalt ca să ajungă la clanță. Rămase câteva minute în curte, așteptând să fie strigat, dar asta nu se întâmplă. Așa că ocoli la trap casa, străbătu grădina și intră în arboret, care era mare, crescut sălbatic, cu lucruri ce n-ar fi trebuit să se afle acolo, ruguri de

mure șerpuiind, pâlcuri de urzici, vrejuri de Brionya, pentru că Mama Gâscă fusese obligată să-l anunțe pe grădinar că nu-l mai poate plăti. Pentru o persoană micuță ca Pig, arboretul era ca o pădure. Sau cel puțin, ca să nu exagerăm, ca un codru des. Avea poteci labirintice și tot felul de lucruri care năpădeau ca să le infesteze sau să le ascundă, să le acopere, crasulacee dezvoltate haotic, pervincă, plante frumoase, dar care au nevoie de o mână fermă, și plante târâtoare dezordonate, cu ghimpi lipicioși.

De obicei, Pig nu pătrundea prea adânc în arboret. Își aduna viermii și pietricelele din straturile de flori din fața casei. Dar acum se gândi că o să-i arate el Mamei Gâscă, așa că pătrunse în desiș și nu se opri din mers.

Pe măsură ce înainta printre arbori și tufișuri, tot mai departe de casă, avea senzația că tufele și lăstărișul creșteau tot mai mari, în timp ce el se micșora. Încetini puțin ritmul – deja nu mai știa precis unde se afla, fiindcă arboretul fusese proiectat ca un labirint, iar Pig era mult prea mic de statură ca să poată privi pe deasupra tufișurilor. Posibil că mergea în cerc și va ajunge la începutul cărării pe care pornise, sau poate că înainta tot mai departe, spre centrul ascuns. Era târziu după-amiaza, iar umbrele frunzelor cădeau, lungi, pe alte frunze și pe cărarea de pietriș, umbră peste umbră, ca un zăbranic gri aruncat peste verde. În același timp, toate lucrurile din arboret parcă deveneau mai solide, mai pline de verdele adânc și de

brunurile-roșcate ale plantelor ce creșteau acolo. Se opri ca să se uite la ilice. Ilicea este, oricum, o creatură vie, dar cea de aici i se părea de un soi diferit, mult mai plină de viață. Frunzele lucioase parcă emanau o lumină verde, puținele bobite păreau mai rotunde, mai roșii și mai strălucitoare decât orice bobite văzute de el. Și totuși, în același timp, erau prinse în plasa groasă a unor umbre aproape solide. Pig murmură doar pentru el: nu mi-e frică, ceea ce, firește, însemna că îi era. Strânse mai tare în pumn piatra albă, ca pe un talisman. Văzu un mănunchi de ciuperci otrăvitoare, cu suprafețe mătăsoase, maronii și cea mai încântătoare pielețică plisată, de rozul palid al cărnii, răsucită în jurul tulpinilor umede, perlate. Îi veni ideea bizară că voia să fie o bobită de ilice sau o ciupercă, nu doar să le vadă. Încetini și mai mult pasul – avea tot timpul din lume, doar i se poruncise să nu se mai întoarcă – și simți că acolo unde se afla timpul se oprise în loc.

Ajunse la o băncuță de lemn într-un luminiș mic de tot. Banca era acoperită cu un soi de măr verde aprins, care creștea din ea. Pig se așeză, fără a se gândi măcar că mărul avea să-i murdărească picioarele, șosetele și pantalonii. Se făcuse, brusc, liniște. Dinspre lăstăriș veniră felurite zgomote – o pasăre scârțâind ca două pietre frecate una de cealaltă, o dată fâșdăit de picioare invizibile în covorul de frunze. Dar acum nu se mai auzea nimic. Pig își puse piatra găurită la ochi și se uită prin ea la un ghem de ferigi și de mure. Pe ferigi stătea

o femeie mititică, o femeie cu pielea ciocolatie ca o coajă de nucă, cu păr lung, castaniu, ieșind de sub o pălărie maro și ochi de un căprui intens sub sprâncenele stufoase. Nici tânără, nici bătrână, era înveșmântată într-o mantie maronie, cu nervuri, ca o frunză. Avea un coșuleț drăguț în care aduna ceva – Pig nu vedea ce anume, era prea mic. El ședea nemișcat, nu spunea nimic și continua să se uite prin piatră. După o clipă sau două, femeia închise coșul, coborî de pe foile de ferigă pe care șezuse și se îndepărtă pe cărare. El o urmări cum merge până ajunse la rădăcina noduroasă a unui tufiș ghimpos; se aplecă sub rădăcină și parcă o înghiți pământul.

Pig se ridică și porni la trap după ea. Ingenunchie pe cărare, pe pantalonii mânjiți cu verde, pe genunchii murdari de noroi, ceea ce ar fi supărat-o foarte tare pe Mama Gâscă, și se uită sub rădăcină. Se vedeau câteva oscioare albe foarte fine, de la un pui de pasăre mort de mult, și un covor de frunze, putrezite până la nervuri. Nici urmă de micuța femeie, deși exista un fel de gaură de șoarece care pătrundea în pământ, sub tufiș. Se uită în gaură, dar nu văzu decât spirale de lut și umbre. Își puse piatra perforată la ochi, își lipi ochiul de gaură și privi încă o dată.

Era splendid. O sală mare, cu o adunare strălucitoare de oameni, unii complet bruni, ca pământul, precum femeia urmărită de el, dar alții complet aurii, cu păr strălucitor și veșminte galbene cu o croială demodată, iar alții complet argintii, cu părul alb ca

razele lunii și haine pe care jucau lumini. Cu toții erau foarte ocupați – unii găteau la o plită lucitoare, alții țeseau la războaie mici și elegante, alții se hârjoneau cu copilași mititei, cât niște furnici sau cărăbuși. Toată încăperea era maronie, cu mese maro, scaune de catifea maro și perdele maro, dar pe mese erau talgere și cupe de aur și argint și lămpi micițe ardeau pe suporturi de argint, pe rafturi și prin unghere.

– Oh, zise Pig. Cât mi-aș dori să intru și eu.

Se auzi un tril pătrunzător, ca al unui cârd de grauri stârniți, toate fețele brune, aurii și argintii se întoarseră spre el și toți omuleții încremeniră.

Pe urmă un bărbat zvelt, unul dintre oamenii de aur, cu un veston auriu scurt și pantofi aurii cu vârfurile ascuțite, veni la baza tunelului prin care se uita Pig. Purta o mantie foarte frumoasă, făcută din pene de un albastru moale, negre ca smoala sau galben-lămâie de pițigoi și țiclete, precum și un fel de pălărie cu calotă înaltă, cu o pană înfiptă în panglică.

– Intră, îl invită el. Ești bine-venit.

– Sunt prea mare, răspunse Pig, care era întotdeauna prea mic pentru orice ar fi vrut să facă.

– Trebuie să mănânci semințe de ferigă, îl sfătui omulețul. Știi unde să le găsești?

– Sub pețiolul frunzelor, răspunse Pig, care avea un bun simț de observație.

Se uită în jur și văzu ferigi palide, lucind în umbra mărăcinelui. Era un copil impulsiv. Nu gândea:

Oare nu e periculos? Ori: Cum mă mai întorc acasă dacă funcționează? Înăță o frunză de ferigă, scobi semințele de sub nervuri, își puse două sau trei pe limbă și le înghiți. Apoi se întoarse la tunelul de sub rădăcini, luă piatra în mână și privi prin ea.

E foarte greu să-i descriem senzațiile avute în următoarele minute. În exact același moment se uita la mica gaură de șoarece, în care două degete grăsuțe de-ale lui ar fi intrat cu dificultate, și se balansa pe un fel de margine deasupra unei scări largi, adânci și rudimentare, cu trepte săpate în lut, care cobora abrupt. Mai rău, îndrăgita lui piatră se potrivea, ca întotdeauna, în pumnul lui micuț, dar devenise totodată grea ca un monument funerar.

— Curaj, Pucan, se auzi vocea omulețului, pe care nu-l mai vedea, pentru că tunelul se lungise peste măsură și era înecat în ceață.

— Numele meu e Perkin, zise Pig.

— Aici între noi va fi Pucan. Totul e diferit aici.

Pentru o clipă, Pig, sau Pucan, se gândi să bată în retragere. Dar își simțea trupul învăluit de negura din gaura din pământ și auzea vocile mici chemându-l prin pâclă, zgomotul făcut de oamenii fermecați sărind și cântând, asemenea ciocănelelor de țambal pe sticlă. Așa că ridică un picior, deopotrivă greu ca plumbul și ușor ca un fulg, și-l trase peste buza găurii. După ce făcu asta, iată-l, un omuleț, subțire, dar voinic, fugind în jos pe scări, în sală. Când ajunsese acolo, omul de aur, acum mai înalt decât Pucan, și o doamnă de argint îl întâmpinară

ceremonios, dar rîzînd. Îi spusera că erau regele  i regina Portunilor, Huron  i Ailsa,  i că era bine-venit în mijlocul lor. Toată lumea se prinse într-o mare horă  erpuind , s lt nd  i arunc nd din picioare, iar Pig   i dădu seama că  tia pa ii la fel de bine ca oricare dansator  i că se putea compara cu cei mai buni la c ntatul melodiilor.

 n lumea de afară se înnopta, iar Mama G sc  făcuse ordine în bucătărie, pusese bine bilele, băgase plăcinta în cuptor, de unde venea un miros îmbietor.   i spălase  i bandajase rana,   i periasese  i- i împletise părul. O vreme, gustase bucuroasă lini tea. Pe urmă, fiind, totuși, mamă, începuse să se întrebe ce se întâmplase cu Pig. Se duse deci la u    i-l strigă, la început încet, prin aerul înserării, pe urmă mai tare, cu o notă de iritare  i îngrijorare în glas. Peste tot domnea tăcerea. Nu se auzeau nici măcar zgomotele obișnuite, un sc r  it de cucuvaie, o bătaie de aripi în drum spre cuib. Aerul parcă era gros, ca pelteaua ce se așază. Se gândi că Pig stă ascuns anume ca să-i facă în ciudă, dar nu era sigură de asta.   i lu  broboada  i se duse să-l caute. De-acum toți ceilalți copii se str nsesera în bucătărie, a a că le spuse să aibă grijă unii de alții, să se uite după Pig  i s-o strige dacă se întorcea.

Pe urmă ie i din casă, în amurg, grăbită  i strig nd, ca o clo c  ai cărei pui se  mpr  tiaser . Mergea din ce în ce mai repede, descriind cercuri tot mai largi, iar tăcerea se făcea tot mai groasă. La

început îl strigă *Pig, Piggy*, apoi, ca să fie mai îmbietor, *Pig*, micuțule, și în cele din urmă, deoarece cuvântul *Pig* îi suna rău, îl strigă *Perkin, Perkin*. Dar nu primi niciun răspuns și se lăsa întunericul, o gigantică lună auriu-argintie se ridică peste arboret, strălucind orbitor, creând o mare de umbre. Trebui să se întorcă în casă, fiindcă avea de hrănit multe guri, de culcat mulți copii și era târziu și *Perkin-Pig* nu răspundea la apel.

A doua zi băiatul nu se întorsese și mama își reluă căutările. Îl căută, trebăluind în casă cu mintea în altă parte, și-l căută zi după zi, strigându-l cu voce tot mai stinsă și mai tristă. Umblă până departe, peste haturi și câmpii unde *Pig* nu ajunsese niciodată. Cercetă cu minuțiozitate arboretul, care-și reluase viața normală, cu zgomote, păsări, șoareci și melci ce-i nimereau sub picior. Și într-o bună zi – după multă vreme – observă pietricica perforată a micuțului *Pig*, strălucind albă, pe jumătate îngropată sub o rădăcină. O ridică, o podidi plânsul și puse gaura din piatră în dreptul unui ochi înlăcrimat.

Ea își rotea doar privirea în jur, necăutând ceva anume, când văzu gura gropii sau a tunelului. Nu se știe de ce simți că trebuie să se uite în tunel prin gaura din piatră – amintindu-și, în timp ce făcea asta, de enervantele năravuri ale lui *Pig*, care, privind retrospectiv, i se păreau încântătoare. Așa descoperi sala maronie și caldă, pe omuleții auri,

argintii și maronii, ocupați toți cu munca, ținându-și cosând, lustruind și prăjind, iar un grup ședea la o masă, și acolo îl zări pe Pig-Perkin, îmbrăcat frumos în pantaloni și pieptar castanii.

Încercă să vorbească, dar nu putu scoate decât câteva tânguiele slabe.

Pig ridică privirea. Ceea ce văzu fu un unic ochi imens, cu vinișoare roșii, scăldat în apă sărată, încadrat de șuvițe de păr lungi și ude, blocând ieșirea din tunel. Scăpă din mâini carafa de aur din care bea. Apoi, după ce ea și-o regăsise, îi auzi vocea întrebând:

– Pig, micuțule Pig, unde ești?

– Vezi și tu, îi răspunse. Sunt în vizită. La prietenii mei, Portunii. Acum mă cheamă altfel. Am de lucru, aici jos, și o să ies cu ceilalți, să mă îngrijesc de lucrurile care cresc ...

Parcă înota în fața ochilor ei plini de lacrimi. I se părea că devenise un om fără vârstă, nici copil, nici adult.

– Vino acasă, îi ceru.

El îi răspunse că ea îi poruncise să nu vină.

– Știi doar că nu vorbeam serios, zise ea.

– Cuvintele au viață proprie, remarcă regele Huron, venit la baza tunelului. Du-te acasă, femeie. Pucan se află într-un loc bun.

Ea îi amenință că va căuta o sapă și-i va dezgropa ca pe furnici.

În sala subpământeană se auzi un bâzâit teribil, ca al unor viespi infuriate.

– *Cu asta nu rezolvi nimic, spuse regele. El tot n-o să vină și nu vei reuși decât să atragi nenorocirea asupra dumitale și a familiei.*

Mamei Gâscă îi era frică. Stătea nemișcată, ca de lut, privind lung prin pietricica perforată.

– *Du-te acasă, o îndemnă Pucan. Eu sunt pe-aici, prin preajmă. O să vin să te văd zilele astea, foarte curând.*

– *Promiți?*

– *O, da, zise el și, ridicând carafa, sorbi din ce-o fi fost în ea.*

Cu grijă, ea puse piatra perforată în buzunarul șorțului, ca să nu mai audă bâzâitul și râsetele. El îi promisese că o să vină foarte curând.

În vreme ce ieșea grăbită din arboret și văzu geamurile căsuței ei, luminate de soare, și pe fata cea mai mare cu copilul cel mai mic pândindu-i din ușă întoarcerea, îi veniră în minte poveștile celor care-i vizitaseră pe oamenii cei prietenoși, pentru care șapte ani se scurseseră într-o zi și o noapte.

Familia Fludd călători agale cu trăsura prin North Downs și apoi către sud-est, spre Rye și mlaștina Romney. Seraphita și copiii ședeau în trăsura ponosită, fiind, alternativ, urmați sau depășiți de Arhur Dobbin, aflat cu Philip în trăsurica trasă de ponei. Ajunseră la Low Weald, urmând extinderea estică a dealurilor, prin Biddenden și Tenterden, de-a curmezișul Shirley Moor, și urcară pe drumul ce desparte mlaștina Romney de mlaștina Walland, îndreptându-se spre Lydd și Dungeness. Prima parte a călătoriei se efectuase printr-un ținut bogat, pășuni pline de vite și mărginite de culturi de hamei, pe poteci care se împleteau pe sub ramuri groase de copaci și pe lângă maluri cu rădăcini noduroase, bine înfipite în sol. Dobbin încercă să vorbească cu Philip, care însă privea în jur distrat. Odată ajunși în mlaștină, calitatea aerului se schimbă – era mai rece și mai sărat, își spuse băiatul, mai puțin imobil. Trebuiau să treacă peste o mulțime de canale, brazde și fâgașe. Erau copaci formați de suflarea neconținută a

vântului – opriți din creștere, se întindeau lateral. Lui Philip i-ar fi plăcut să-i deseneze. Vedea în ei o formă staționară de mișcare violentă. Tot felul de chestii cârâiau, fluierau și oftau. Nici urmă de funingine.

Merseră spre sud, prin Brenzett și Brookland. Dobbin, care ar fi fost de așteptat să indice punctele interesante, devenise tăcut și gânditor. Trase de frâul poneiului, care scutură supărat din cap. Înaintară de-a lungul unui drumeag mărginit de pereți înalți de vegetație și de un șanț norios, cotiră și intrară, printr-o poartă, pe o alee. În spatele unor fagi se înălța o casă cu hornuri elisabetane. Intrară, pe sub un portal, într-o curte interioară plină de dependențe, grajduri și mormane de bălegar. Philip simți un iz de ars. Mirosul îl domina pe cel al apei sărate și al ierburilor bătute de vânt. Era fum de lemn. Umplea, greu, aerul.

Rugându-l pe băiat să țină frâiele poneiului, Dobbin intră, printr-o ușă cu zăvor, în ceea ce părea o lăptărie sau un șopron de muls vacile. Philip rămase lângă ponei. Cineva ieși printr-o ușă din partea opusă a curții, un bărbat scund și îndesat, care se mișca repede, dând din cap, scuturându-și brațele și strigând:

– Ți-am spus expres să nu te mai întorci. Pleacă de aici. Dispari.

Philip se întinse cât era de lung. Benedict Fludd își dădu seama că Philip nu era Dobbin.

– Tu, ăla, nu mai căsca gura. Du poneiul în boxă și valea! El unde s-a dus?

Philip nu avea idee unde era boxa poneiului. Nu izbutea să deschidă gura. Fludd îl sudui într-o engleză

medievală și intră cu pași mari prin ușa pe care se făcuse nevăzut Dobbin. Trăsura intră în viteză în curte. Geraint coborî și începu să îngrijească numaidecât caii. Se părea că nu existau argați care să-l ajute. Fludd apăru din lăptărie, mai mult sau mai puțin trăgându-l pe Dobbin după el și blestemând. Își ținea sus capul împodobit cu păr des și negru și avea o barbă neagră grea și cârlionțată, brațe și umeri musculoși. Purta un șorț de lucrător, pantaloni grei de bumbac și cizme pescărești.

– Afară! îi striga el repetitiv lui Dobbin.

Geraint duse caii de la trăsura în grajd și reveni după ponei, fără a vorbi cu tatăl lui sau cu Philip.

– Nu te înfură, îi ceru Imogen tatălui său. Ne-am întors la timp ca să ajutăm la aprinderea focului. Putem da toți o mână de ajutor.

– Ba nu puteți. Am aprins deja focul, Wally și cu mine l-am aprins, în timp ce voi umblați haihui. Catastrofă. Totală.

– De ce nu ne-ai așteptat? îl întrebă Imogen.

Tatăl ei răspunse scurt că dorise să controleze personal aprinderea focului cât timp catastrofalul Dobbin era departe și nu putea compromite totul. Dar pe timpul nopții Wally adormise, focul nu fusese alimentat corect și acum nu doar încărcătura, ci chiar cuptorul erau o ruină. Venise un căruțaș cu lut și trebuise să-l plătească.

Seraphita, stând în curte, impunătoare și amenințătoare, se interesă dacă era ceva de mâncare în casă. Fludd îi răspunse că nu, nu era nimic, nu avusese nici timp, nici chef să se ducă la Lydd, de Wally fusese nevoie

la olărit, trebuise să dea banii pe lutul cel nou, iar el nu avusese nici cea mai mică idee când se vor întoarce, nu-i așa? Ar fi trebuit să se gândească la asta, nu?

Cele trei femei Fludd stăteau imobile ca niște statui, uitându-se una la alta și toate la Dobbin și așteptând ajutor. Nervos, Dobbin zise că ar fi putut pleca el la fermă, călare, ca să aducă lapte, pâine și ceva pentru cină, brânză sau costiță și niscai legume. Dacă li se părea o idee bună. Dar avea nevoie de bani. Seraphita scotoci în geantă și găsi câteva monede, pe care i le dădu lui Dobbin. Geraint ieși din grajd și anunță că după el calul trudise destul în ziua aceea și că proviziile trebuiau aduse pe jos. Dobbin îl întrebă pe Philip dacă i-ar face plăcere o plimbare până la fermă. Băiatul zise că poate ar fi fost mai util la repararea cuptorului. Fludd îi aruncă o privire încruntată.

- Țsta cine-i? o întrebă pe Seraphita.
- Arthur crede că ți-ar putea fi de folos la atelier.
- Un neghiob nepriceput îmi ajunge.
- El nu e nepriceput, zise Dobbin. Eu, recunosc, sunt... Benedict Fludd mârâi. Eu recunosc că sunt, dar el nu e. Vine de la Potteries. A muncit la cuptoare. Vrea să lucreze cu dumneata.

Serafita observă, privind pierdută în depărtare, că, dacă nimeni nu venea să ajute, n-avea să se facă nicio treabă. Fludd spuse că n-avea decât să se aleagă praful de toate.

- Am văzut vasul dumneavoastră din casa aia, Todefright, zise Philip. Zău că vreau să lucrez la dumneavoastră. Știu ce trebuie să fac.

Începu să se învârtă prin sala de olărit, pe vremuri lăptărie. Știa destule despre cei iuți la mânie ca să înțeleagă că trebuie să te ții departe de ei, altminteri ei nu-și pot vărsa mânia când e musai s-o facă.

Atelierul de olărit era un haos. La un capăt era un cuptor mic, cu ușile atârând deschise, lăsând la vedere rafturi prăbușite și grămezi de cenușă amestecată cu cioburile vaselor sfărâmate. Oale se zvântau pe polițele de pe un perete, iar cenușa și praful din aer se așezau pe ele într-o manieră nedorită. Erau hârdaie cu apă și hârdaie cu emulsie de var, neacoperite cum trebuie. Mai erau tot felul de farfurii cu email și pensule, în dezordine vărsându-se neglijent unul în altul. În mijlocul podelei, o grămadă de ceramică nesmălțuită, arătând de parcă ar fi sărit cineva cu picioarele pe ea. Philip se gândi câteva clipe. Nu te atinge de uneltele omului până nu-ți permite el. Nu-i curăța cuptorul: trebuie să vadă ce și unde n-a mers. După ușa găsi o mătură și începu să curețe cu ea podeaua de gresie. Descoperi o vană zincată în care fuseseră aruncate bucăți ca să se facă grog și mai adăugă, lucrând, câteva curate. Benedict Fludd intrase după el. Stătea posomorât în prag și-l urmărea cum mătură. În cele din urmă, spuse:

– Ajută-mă să scot toată mizeria aia din cuptor. E necesar să facem asta. Trebuie să-mi găsesc piesele-model.

Fusese o ardere de ceramică glazurată, cu o mulțime de piese vopsite în ceea ce Philip reuși să-și dea seama că erau mai ales culorile verde și auriu, acum umflate, arse, zgâriate sau sparte. Îl ajută pe

Benedict Fludd într-o tăcere totală, punând piesele într-un coș căptușit cu pânză, măturând resturile. Totul se prăbușise înspre centru. Chiar în vârful gramezii, Philip găsi o farfurioară intactă, apoi încă una. Erau calde încă, la temperatura sângelui. Suflă încet peste ele, îndepărtând cenușa. Una avea aceleași nuanțe de auriu și turcoaz ca vasul de la Todefricht, iar una era de un roșu izbitor de strălucitor, cum nu mai văzuse niciodată, un fel de carmin bogat. Ambele fuseseră pictate cu un gri noros, involburat, o voalare fumegoasă de după care o creatură miniaturală privea în sus. Creaturile erau demoni mititei, cu chipuri rele și rânjete, clocotind de viață. Philip rupse tăcerea:

– Unele mai mici de aici nu-s sparte. Smălțul ține destul de bine.

Le dădu făuritorului lor, care le întoarse pe față și pe dos, fredonând în falset. Philip se aventurează să spună că nu mai văzuse o asemenea nuanță de roșu.

– Încercăm cu toții să redescoperim *le sang de beuf*. Țsta ar fi vrut să fie roșu de Iznik, dar a ieșit mai aproape de *sang de boeuf*. Nu mi-am pus multă speranță în el.

Philip îi spuse că cealaltă glazură – cea verde-albastru-aurie – semăna cu a vasului de la Todefricht.

– Țla-i o altă încercare eșuată. Mai mult eșec decât încercare. Ai lucrat cu smălțuri?

– Am lucrat la cuptoare. Puneam capsulele la gura sticlelor. Da' mama-i pictoriță. S-o îmbolnăvit de atâta plumb și praf. Toată lumea-i bolnavă. Da' ea cunoaște culorile și eu am stat pe lângă dânsa.

– Hmm, făcu Benedict Fludd. Hmm.

Continuară să curețe, acum într-o tăcere aproape amicală.

Pomona se ivi timidă în prag și le spuse că, dacă doreau, puteau mânca de cină. Fludd declară, voios, că-i era o foame de lup, iar Philip observă o relaxare a mușchilor feței și gâtului Pomonei, care se pregătise pentru o izbucnire de mânie. Același lucru îl remarcă și la ceilalți din familie – până și la Geraint – care se așezaseră la masa din bucătărie, garnisită cu boluri pentru supă, smălțuite în culoarea mierii cu șerpi arși *terra-di-Siena* încolăciți pe fundul lor, platouri mari cu brânzeturi, o pâine, o farfurie cu mere. Fludd se așază în capul mesei și bătu cu palma scaunul de alături, ca îndemn pentru Philip. Își plecă fruntea și rosti repede rugăciunea, în latină: *Gratias tibi agimus, omnipotens Deus, pro hic et omnis donis tuis...* Își plecară toți frunțile și Philip îi imită. Imogen servi supă de legume aburindă dintr-un ceaun de fier și se puseră pe mâncat. Toți ochii erau ațintiți asupra lui Philip, care avea senzația confuză că totul depindea de el și poate nu se ridica la înălțimea sarcinii.

După masă, Fludd anunță că se gândea la posibilitatea de a-l lăsa pe Philip să lucreze în atelier. Dobbin rosti „O, ce bine“, atrăgându-și o salvă de noi remarci usturătoare despre propria-i netrebnicie. Îndrăzneț, Dobbin spuse că dacă domnul Fludd beneficia de un ajutor competent putea reconstrui cuptorul cel mare și...

– Și să scăpăm definitiv de foame, completă Fludd.

O perspectivă îndepărtată și nesigură.

Părea încântat de pronosticul său.

Imogen zise că tatăl trebuie să vadă schițele realizate de Philip la muzeul din South Kensington. Blocul de desen cu crochiuri fu scos iarăși la lumină și toată lumea admiră micii dragoni și gnomii și coifurile lor de pe sfeșnicul de la Gloucester. Philip nu dădu drumul blocului și creionului și începu să deseneze. Fludd îl urmărea. Desena din memorie formele de viață submarină de pe vasul de la Todefright, felul în care creațiile cu aspect de broască se ridicau printre firele de alge. Îl uimi acuratețea cu care își amintea totul. Își dădea seama că, probabil pentru prima oară în viață, își *demonstra* deliberat talentul. Fludd trebuia să știe că el avea ochiul versat, avea simțul proporțiilor și memorie bună. Mâna îi zbura deasupra hârtiei. Formele fusiforme, embrionii ce înotau tresărită la viață. Benedict Fludd râse. Spuse că uitase ce reușit era vasul respectiv. Nu înțelegea de ce se despărțise de el, încântătoarea doamnă i-l smulsese lingușindu-l. Dobbin se interesă dacă primise vreun ban pentru lucrarea sa, dar preocuparea lui meschină – întotdeauna lipsită de sens – pentru neplăcerile trecutului era depășită de ușurarea și încântarea de a-l vedea pe olar zâmbind. Petrecuse destul timp la Purchase House ca să știe că dispoziția lui Fludd se mișca în cercuri repetate – dar imprevizibile – de la mânie la mărinimie, de la disperarea ursuză, inactivă, la eforturile supraomenești de

a lucra și a inventa. Între aceste extreme realiza câte ceva: vasele erau fabricate și chiar vândute, cu puțin noroc, pentru a potoli foamea. Stăteau împreună la lumina lămpii, arătând ca o familie: tatăl plin de voie bună, mama grațioasă și atentă, cele două fiice încântătoare oferind mere, chiar și Geraint pierdut în admirația desenelor. Geraint se gândea că Philip putea fi cu adevărat util și merita să fie cultivat. Era nevoie de o mână de ajutor, pentru ca el să poată să plece. Renunțase la ideea că ineficientul Dobbin i-ar fi putut servi la ceva. Dar Philip – poate – îl va ajuta.

Purchase House avea numeroase încăperi. Mai multe goale și părăginite decât locuite. Exista o scară de piatră netapetată, cu o balustradă de metal, care ducea la etaj: trebuie că fusese impozantă cândva, dar acum se încolăcea sumbru în sus, în întuneric. Imogen îl conduse pe Philip la etaj, cu o lumânare, și-i arătă o odăiță spartană, cu un pat, un lavabou, un scrin mic și o fereastră înaltă, plasată prea sus ca să privești prin ea afară. Era ca o chilie de monah. Pe pat erau cearșafuri și o cuvertură împletită, brodată cu un buchet de crini. Imogen nu părea dispusă să vorbească cu Philip; s-ar fi zis că-i e rușine că se află singură cu el. Îi indică unde era closetul de la capătul palierului, cu câteva uși închise mai încolo. Apoi îl părăsi, lăsându-i flăcăruia și o cutie de chibrituri.

Se întinse pe pat destul de calm. Incoerentul lui plan îl propulsase în preajma unui meșter olar și probabil îi făcuse rost de o slujbă. Se gândi la membrii familiei Fludd în timp ce zăcea pe muchia unui somn profund,

provocat de epuizare. Nu prea avea cu cine să-i compare – cu familia de la Todefright, poate. Violet îi dăduse un pachet cu cămașa de noapte, iar hainele împrumutate îi fuseseră făcute cadou. Familia aceea se remarcă prin râsete, hârjoneli, îmbrățișări, recitarea de aiureli, iar el nu știa cum să se comporte între ei, îl încerca un fel de durere că nu face parte din cercul lor șarmant. Dincoace, toată lumea era nenatural de tăcută și de vigilentă, cu excepția meșterului olar, care avea toane, o situație cunoscută lui Philip de la temperamentalii maeștri văzuți de la distanță. Credea că nu-i place de Geraint, dar nu era sigur. Geraint avea o expresie binevoitoare, ca și cum ar fi fost gata să dialogheze, dacă avea cu cine. Arthur Dobbin era bineintenționat, dar Philip își însușise pe negândite verdictul lui Benedict Fludd și al lui Geraint privind incompetența acestuia. Și Dobbin avea un dormitor undeva în casa asta. Când îl înfuria foarte tare pe meșterul olar, dormea uneori la prezbiteriu, cu Frank Mallett. Seraphita spusese odată că era întotdeauna bucuroasă dacă el rămânea peste noapte, dar era întotdeauna „peste noapte“, indiferent de durată. Așadar era un oaspete, nu o părticică din familie, lucru pe care Philip îl înțelegea fără prea multă reflecție. Înțelesese de asemenea că banii erau puțini și că Dobbin era unica persoană cu un oarecare simț gospodăresc.

În toiul nopții se întâmplă ceva straniu. Zăvorul de la camera sa se ridică și ușa se întredeschise scârțâind. Ochii i se adaptaseră la întuneric și era suficientă

lumină de la lună și stele ca să vadă. Persoana care intra era o femeie, cu plete lungi tresăltându-i pe umeri. În strălucirea lunii, era albă ca porțelanul de China și goală. Desculță, făcea pași mici și delicați pe covorul de pe podea și se opri lângă pat. Era Pomona. Avea sâni tineri, împungători și – văzu el clar – un mic smoc de păr pubian moale și auriu. Gura îi era relaxată, nefiresc de calmă. Respira de parcă ar fi fost adormită; Philip chiar credea că era, că umbla în somn. Își ținu ochii deschiși și se sili să nu miște. Ochii fetei erau deschiși, dar nu vedea. Știa din bârfe și din auzite că somnambulii nu trebuie treziți. Puteau să moară, se spunea. Poate că Pomona avea să plece de bunăvoie. Până una-alta, admira cu plăcere estetică și jenă morală frumosul corp gol și pielea albă. Brusc, fata se aplecă din mijloc, ridică pătura, îndoii un genunchi și se strecură în pat alături de el, punându-i un braț neașteptat de material peste grumaz și ghemuindu-se lângă el. Își așază piciorul pe coapsele lui. Philip își ținu răsuflarea. Nu avea nici cea mai vagă idee de unde apăruse, așa că nu o putea duce pe brațe sau conduce înapoi în camera ei.

Așteptă. Aproape că ațipi, respirând superficial și egal și silindu-se să nu se clintească. Dacă se trezea? Dar fata nu se trezi; în final, după o vreme, își coborî picioarele din pat și porni înapoi spre ușă. Lipăind după ea, Philip o deschise larg, s-o lase să treacă. Poate că ar fi trebuit s-o însoțească discret și să se asigure că nu pățește ceva. Dar era prea temător și rușinat.

Arthur Dobbin își petrecea uneori noaptea cu Frank Mallett, la casa parohială din Puxty. Făcea acest lucru și când Benedict Fludd îl amenința cu violență, și când el și Frank se duceau cu bicicletele la Rye sau Winchelsea, la vreo conferință. Prezbiteriul lui Frank era o căsuță veche și plăcută din piatră, cu ziduri groase care te apărau de vremea rea și de vânturi, ferestre mici și șemineuri cu vetre adânci. Se înălța lângă bisericuța normandă a lui Frank, construită în secolul al XII-lea, când aici era un port și valuri mari veneau dinspre Canalul Mânecii. Biserica data din zilele în care se drenase mlaștina Walland și fusese ridicată pe un teren smuls mării, împrejmuită cu diguri de pământ. În secolul al XIII-lea, ținutul fusese răvășit, bătut și reformat de furtuni monstruoase, marea adusese aluviuni în portul Romney și le îngrămadise acolo, în așa fel încât multe porturi prospere s-au pomenit că deveniseră orașe de interior și nu-și mai puteau desfășura activitatea navală. În secolul

al XIV-lea, muriră mulți fermieri în timpul epidemiei de ciumă și numărul enoriașilor scăzu. Oile hoinăreau pretutindeni în mlaștină, răzând iarba bogată și profilându-se pe orizontul plan. Zidul bisericii Sfânta Edburga se vedea de la fereastra laterală, dimpreună cu micul cimitir năpădit de iarbă, cu poteca pavată cu pavele, poarta și tisele pitice. Din partea cealaltă, unde Frank Mallett își avea atât biroul, cât și camera pentru micul dejun, se deschidea panorama mlaștinilor: iarbă, oi, pâlcuri sau fire izolate și lungi de papură ondulând în văzduh, fluierari și pescăruși. Era camera în care Dobbin își petrecuse cele mai fericite clipe din viață. La Purchase House, micul dejun era fie ars, fie neprăjit, fie neîndestulător, fie toate trei la un loc. La vicariat se mâncau la micul dejun ouă cu costiță, prăjite atât cât să rămână gălbenușul moale, pâine prăjită caldă, învelită în șervet de pânză, unt proaspăt freat, miere și ceai tare din belșug, proaspăt fiert. Lui Dobbin îi plăcea cel mai mult să se înfrupte din toate astea pe vreme proastă, când rafalele de ploaie biciuiau trestiile și cerul era de culoarea fontei, iar oile se strângeau, amărâte, una în alta. Atunci simțea că ia o masă sacramentală, dar nu îndrăznea să-i împărtășească acest gând lui Frank, care oficia la sacrameentele reale, oricât de diminuată îi era congregația.

De multe ori discutau despre cele petrecute la Purchase House. Lui Frank îi venea greu să înțeleagă de ce pe Arthur Dobbin nu-l descurajase mai de mult irascibilitatea lui Benedict Fludd, ba chiar și propria-i inadecvare, tot mai vizibilă, ca asistent. Dobbin avea

cultul geniului. Benedict Fludd era un geniu, singurul pe care-l cunoștea. Personal, Dobbin era lipsit de talent artistic, dar dorea să servească geniul și simțea că, în pofida evidenței, fusese îndrumat de pronie către acest loc și această misiune. Sărăcia oamenilor și a peisajului îl făcea să creadă că acela era locul ideal pentru o comunitate grupată în jurul unui geniu, care să făurească obiecte trainice și estetice. Apoi, îl găsisese pe Frank Mallett. În plus, în momentele sale de disperare, nu se putea gândi la nicio destinație următoare. Frank – și el un singuratic – își spunea că Dobbin era obsedat și lipsit de rațiune, dar participa la vagile proiecte ale acestuia pentru că îi plăcea compania lui și pentru că cei din familia Fludd erau, de departe, cei mai romantici și problematici enoriași ai săi.

Într-o zi, la câteva săptămâni după sosirea lui Philip la Purchase, Dobbin și Frank luau împreună micul dejun, înainte de a pleca pe biciclete la Winchelsea, ca să se informeze despre o nouă serie de conferințe organizate de filiala locală a teosofilor. Dobbin întinse untul pe pâine și peste el puse miere, remarcând că avea o aromă specială, credea că simte un foarte delicat parfum de trifoi. Frank replică, așa cum Dobbin știuse că o va face, că era mierea lui, produsă chiar de albinele sale. Prin Dobbin trimisese câteva borcane familiei Fludd, cu omagii. Primise un bilețel cu mulțumiri de la Seraphita, scris cu o caligrafie rotundă, infantilă.

Dobbin spuse că Benedict Fludd se transfigurase la vederea îndemânării lui Philip. Refăceau micul

cuptor din atenansă și vorbeau despre construirea unui nou, cu coș în formă de sticlă și un grilaj rotativ pentru lutul lichid. Philip îi făcuse o schiță cu ideea sa despre grătarul rotativ, iar meșterul se arătase cu adevărat interesat. Dacă se construia un grilaj mare, observă Dobbin, sigur că avea să fie nevoie de mai mulți asistenți. El, personal, își dădea toată silința și se folosea de forța umerilor pentru a alimenta cup-torul prin găurile auxiliare – „sub supraveghere“, adăugă, trist. Dar era, continuă el, mestecând pâinea prăjită crocantă cu miere dulce și moale, ca problema cu oul și găina. Bani pentru creșterea producției nu existau și nu exista producție pentru sporirea fondurilor. Iar cuptoarele de olărit, pe care le considerase întotdeauna *mijloace* solide, stabile, serioase pentru producerea operelor de artă, se dovedeau a fi instabile și violente, ca însuși Fludd. Puteai pierde luni de proiectare, modelare și decorare din cauza unei întetiri a flăcării, a unei răbufneli de gaz, a exploziei unui buzunar de apă rămas din greșeală într-un vas. Credea că, acum că îl avea pe Philip, Fludd putea fi convins să facă vase mai mici, vandabile, sau poate plăci de faianță, ca să izbutească să-și hrănească familia. Seraphita și fiicele ei aveau, firește, războaiele lor de țesut, dar lucrau încet și anevoios, iar rezultatele depindeau de toanele lui Fludd și de energia acestuia ca să le dese-neze modele. Lăsate să se descurce singure, nu făceau treabă bună. Era o discuție pe care cei doi o aveau mereu în astfel de momente, parcurgând ace-eași arie tematică, făcând aceleași remarci nedumerite,

chițibușare, de parcă ar fi fost descoperiri absolut inedite, despre strania inhibiție și letargie ale celor trei femei de la Purchase House. După petrecerea de la Todefright, Dobbin era în măsură să contribuie la conversație cu câteva observații noi: le urmărise pe cele trei atât la Todefright, cât și la Nutcracker Cottage, sperând că, departe de ochii și de mirosul lui Benedict Fludd, se vor destinde și vor pălăvrăgi. Dar ele n-o făcuseră. E ca și cum ar suferi de boala somnului sau ar fi sub puterea unor farmece, spusese Dobbin, așa cum zicea adesea. Adăugase că Geraint se împăca perfect cu alți tineri, cu băieții Wellwood, Charles și Tom, cu tânărul Julian Cain și cu sora lui, Florence. Era bucuros să i le poată oferi pe toate aceste persoane noi lui Frank, spre a fi discutate solemn. Firește, Frank îl cunoștea – ori ar fi trebuit să-l cunoască – pe Geraint. Îi predă clasicii, istoria și științele naturii, aproape toată educația pe care o primea băiatul. Geraint era bun la matematică, Frank nu. Frank încerca să-l instruiască pe Geraint, care râdea de greșelile lui. Geraint nu i se confesa lui Frank, care sperase, inițial, că o va face. Era plictisit și acru, Frank nu se îndoia, deși avea o fire în general agreabilă și deschisă, lucru de care parohul era de asemenea sigur, chiar dacă n-ar fi putut spune de ce. Spre deosebire de surorile sale, Geraint se împrietenise cu tineretul local, ieșea cu bărcile de pescuit ca membru al echipajului, participa la strânsul poamelor și la recoltarea cepei. Cutureiera în voie mlaștinile, pălăvrăgind cu braconierii și cu paznicii pădurii, ascultând

istorisirile tuturor despre isprăvi de contrabandă. Frank și Dobbin vorbeau și despre toate astea și se străduiau să profetească ce se va alege de Geraint, fără să ajungă la vreo concluzie sau la o perspectivă limpede. Nu se prea pricepeau la făcut planuri, de aceea erau unde erau.

Frank Mallett, însă, știa mai multe despre Benedict Fludd decât dezvăluia vreodată în meandrele plăcute ale discuțiilor cu Dobbin. Odată i se ceruse – fusese rugat, implorat – să asculte confesiunea lui Benedict Fludd. Asta să tot fi fost acum doi ani, când Frank era mai anglo-catolic decât acum, avusese momente când tânjise după misterele și lucrurile solide ale tainelor sacramentale, după prezența sfinților și a arhanghelilor care să răspundă nevoii lui de o viață superioară celei naturale, să-i facă spiritul mai puțin sărăcuț și solitar. Ca majoritatea bisericilor din mlaștini, și a lui fusese spoliată în timpul Reformei. Statuia Sfintei Fecioare fusese zdrobită, îngerii de piatră ciobiți și decapitați, deși urmele unei fresce în care cântau, la Facere, din trâmbițe și psalterion mai pătau și acum peretele dinspre răsărit, sub inscripțiile ovale care propuneau în locul lor admonestări puritane: „Afară de Domnul care a construit casa aceasta, în van trudit-au cei ce-au ridicat-o.“ Sau zicerea lui Solomon: „Nisipul și pietrișul sunt lucruri foarte grele, dar mânia prostului e și mai grea.“ Sau a lui Iov: „Cum se risipește norul și trece, așa nu se va mai ridica cel ce pogoară în Locuința morților! Nu se va mai întoarce

în casa lui și nu-și va mai cunoaște locul în care locuia.“ Puritanii din mlaștini erau obsedați de pericolele ascunse ale maselor de apă și nisip.

Aproape toate vitraliile normande fuseseră sparte și lui Frank îi venise ideea de a face o colectă în dioceză și de a comanda un vitraliu marelui artist din parohia sa. Se dusesese la Fludd și-i prezentase propunerea, ca o introducere cam vagă, iar Fludd îi răspunsese că avea câteva idei, spiritul Domnului plutind peste ape, poate, ori Pomul Vieții cu fructe aurii și carmin. Aceste imagini au fost discutate aprins câteva săptămâni deasupra halbelor de bere, se executaseră desene în cretă, tuș și acuarelă. Frank Mallett mai deținea unul sau două. Celelalte fuseseră distruse de Fludd într-un acces de disperare. Frank trecuse pe la el într-o zi, cum îi stătea în obicei, și-l găsisese pe ceramist așezat în fotoliul său mare și privind în gol. Părea aproape incapabil să deschidă gura, aproape catatonie. Murmurase „Nu pot să fac nimic“ și „Lasă-mă“, iar Seraphita intrase în cameră și spusese – placid, fără intonație – că soțul ei nu se simțea bine și nu era pregătit să facă nimic o vreme, o știa foarte bine, îl putea asigura pe domnul Mallett că nu va obține nimic cu vizitele sale până când Fludd nu-și revenea. Preotul își vânturase teoria că poate forța artistică creștea și se retrăgea ca marea. (Acum n-ar mai fi îndrăznit să mai rostească o asemenea plati-tudine.) Seraphita acceptase, sec, că lucrurile puteau sta astfel, dar rămăsese, statuară, în picioare, așteptând ca el să plece. Ca sfătuitor spiritual al ei, Frank

știuse că ar fi trebuit să-i ofere ajutor, mângâiere, să împartă povara cu ea. Dar ea îl privea ursuz, răbdător, așteptând să plece, iar el plecase. Poate găsim un moment mai potrivit, își spusese. Toate astea se petrecuseră înainte ca Arthur Dobbin și evazivul Martin Calvert să apară la Purchase House.

Și pe urmă, într-o după-amiază de iarnă, când Frank Mallett se afla în biserica Sfânta Edburga, rugându-se, de fapt, în genunchi în sacristie, încercând să combată scurgerea sau osificarea credinței sale, Fludd venise să-l caute. Trântise ușa de perete, lăsând să intre o răbufnire umedă de vânt, care înfiorase hârtiile și agitase, scurt, acoperământul de pe masa altarului. Rămăsese în naos, cu umerii de taur împinși înainte, cu capul uriaș scufundat între ei, nedând atenție faptului că preotul stătea în genunchi.

— Mă chinuiesc de moarte. Ești bun să mă spovedești? spusese el.

Frank se ridicase în picioare, nu tocmai încântat. Îi era teamă. În ciuda barbișonului ascuțit, de culoare aurie, era tânăr și neexperimentat. Fusesse ocrotit în viață și deocamdată, în scurta sa experiență de preot, nu întâlnise nici un fel de grozăvenii, doar prezența constantă a morții și furia distructivă a clericilor rivali și a doamnelor ce brodau pernițe de îngenuncheat. Răspunsese, blajin, că biserica lui era anglicană și că o spovedanie nu era un sacrament. Fludd întinsese o mână spre el, îl trăsese de mânecă, obligându-l să se așeze într-o strană, și luase loc lângă el, respirând

precipitat. Purta un halat negru, ca o parodie de sutană.

– Dumnezeu, vorbise Benedict Fludd, adică Dumnezeu dumitale, intră și iese din viața mea fără să mă avertizeze. Într-o zi El pare imposibil – caraghios, de râsul curcilor; în alta e falnic și poruncitor. Se opri. Continuase: Poate că El e ca fazele lunii. Sau ca anotimpurile globului pe care trăim, rostogolindu-se în și din lumină, într-o zi pomi scheletici, după aceea zăpadă, după care un voal de un verde aprins, iar după aceea caniculă și strălucire orbitoare. Numai că El nu este nici constant, nici previzibil. Și sunt și alții care ocupă scena când el dispare. Alții care par persuasivi. Ca demonii Hindu, foarte buni în contextul lor.

Frank îl ascultase. Cu mintea lui necoaptă, se gândea că retorica asta era studiată. Murmurase ceva despre tenacitatea credinței în momentele sufletești grele, în anii slabi ai spiritului.

– Eu nu posed niciun fel de voință, afirmase, cu o notă de satisfacție, Fludd. Eu sunt un simplu câmp de bătălie și totuși trăiesc și umblu prin lume. Dar există – sunt – zornăieli de lumină, momente de pauză între o stare și alta, între victoriile Galileanului Palid și multiforma Forță-a-Vieții. Dacă pricepi ce vreau să spun. Timpi când privesc înainte și înapoi.

– Da, îl aprobase Frank.

– Mă aflu într-o cuspidă din astea. Dumnezeu dumitale și-a retras prezența, ca și cum n-ar fi existat nicio dată. Nu împrăștie lumină, nu iluminează nimic, totul

e un nor gros, cenușiu, o noapte goală punctată de străluciri fără noimă, a căror structură nu are nicio legătură cu mine, dar nu este încă amenințătoare. Însă va fi. Astăzi sunt lucid.

– Da, îl aprobase Frank.

– Îți vorbesc, tinere, despre lucruri pe care nici nu ți le imaginezi. Trebuie să-mi descarc sufletul. Trebuie să-ți povestesc cum mă transform în vârcolac, poate că asta o să mă aline. Vorbesc pe înțeles?

– Da, spusese Frank, care avea o teamă fizică de trupul uriaș ce tremura lângă el. Până acum, da.

– Poate că mâine voi fi ceea ce numiți voi dement, zise Fludd. Atunci nu-mi voi da seama, dar de aici contemplu momentul cu greață. Fiecare vizitare e și mai rea. Când eram copil, n-aveam niciun indiciu. Eram un băiat de cor, cu capul despărțit de trup de un guler înalt și scrobit, de un alb pur. Dacă-mi mângâiam sfrijitul organ genital nimeni nu băga de seamă și totul era inocent. Soarele ardea fără oprire, rotund și strălucitor ca gulerul meu. Pe urmă am început să mă transform în bărbat, vocea mi s-a îngroșat, mi s-a luat gulerul, iar trupul – mă înțelegi – trupul a început să aibă o viață independentă, să-mi scape de sub control. Îmi imaginam lucruri îngrozitoare. Îmi plăcea să merg la vânătoare. Să vânez creaturi. Broscuțe, iepurași. Le plămădeam imagini de lut, cu dragoste, iar apoi le distrugeam, tot cu dragoste. Înțelegi oare? Văd că nu. Mi-am ales inteligent confesorul. Dumnezeu ești o persoană integră și nu-mi vei purta vorbele. M-am înscris la Școala de Arte unde am făcut desene de bărbați și

femei... goi... și mi-am imaginat că-i desenez în cu totul altfel, ca pe niște... găini. Făceam schițe private ale desenelor mele. Umblam în sus și în jos prin Haymarket – ca Rossetti, pricepi – în căutare de trupuri de vânzare și în final am lunecat ușor într-o viață dublă. Am dat peste o tânără a cărei meserie era să arate înțelegere unor oameni ca mine și să le satisfacă toate capriciile imaginației. O vizitam din ce în ce mai frecvent și-mi închipuiam cum să o fac să sufere din ce în ce mai ingenios și o iubeam, cu eul meu solar, tot mai profund și mai curat. Nu exista nimic, dar nimic, despre care să nu fi putut vorbi în prezența ei – în patul ei sărăcăcios, tinere, părinte – am devenit întreg și m-am purificat. Pentru mine ea era Maria Magdalena cea spălătoare de păcate și era Venus Anadyomene; deși fusese prost hrănită chiar de la naștere, cred, ochiul meu de artist vedea în ea o aschimodie, deși ochiul meu de amant îi vedea sânii ca pe niște globuri de marmură lăptoasă și părul dintre picioare ca pe tufișurile din jurul Paradisului Pierdut – și Recâștigat.

Aici se oprișe. Frank își zisese că asta e o retorică exersată, a mai spus și altă dată povestea, a perfecționat-o prin repetare. Poate fi o ficțiune sau doar o versiune. Se întreba de unde știa lucrurile acestea.

– Te fac să te rușinezi sau să te exciți, tinere? Părinte?

– Nu, protestase Frank, care era și rușinat, și ușor excitat la trup. Nu, sunt aici ca să vă ascult.

– Știi, bineînțeles, că nu eram unicul ei iubit, continuă Fludd. Avea și ea meseria ei, parte din Ea însăși.

Sau așa credeam. Poate că era doar o tânără rătăcită, calică, mânată de foame și de frig să-ți ofere căldură și să te asculte, ceea ce eu am luat drept compasiune. Îmi reprezintă diferit problema de la o zi la alta, de la o fază la alta a ciclului meu lunar. Mi s-a încheșat intenția de a o face cu soția mea. Aveam o nevoie abjectă de ea. În clipa în care am găsit-o pe ea mi-am descoperit și vocația: degete în lut, peste care să curgă apa, degete frământând divină carne a femeii. Făceam vase care nu erau decât reprezentarea metaforică a ei și a ceea ce se petrecea între noi: sirene unduioase și fire de ferigă derulându-se, dar, oh, totul era nevinovat, în ciuda meseriei ei și a nebuniei mele.

Se opri. Într-un moment de rătăcire, Frank se întrebase dacă acea Magdalenă devenise cumva Serafita Fludd și dacă asta explica îmbătoșarea inhibată a femeii.

Meșterul făcea un lucru pe care Frank nu-și mai amintea să-l fi văzut la el: își frângea mâinile.

– Partea care urmează e urâtă, continuă Fludd. Ești prima persoană căreia-i povestesc... chestia asta. M-am dus s-o văd la ora mea fixă – aveam cheie, dar ne înțeleseserăm când s-o caut și când nu – și am urcat scările două câte două.

Se întrerupse iarăși. Frank aștepta, cu mâinile împreunate pe genunchi.

– Era o duhoare pe care am simțit-o, cred, înainte de a deschide ușa. Ea zăcea pe pat. Era moartă, rece. O masă de plăgi deschise și de sânge, mult sânge.

Ochiurile de sânge se coagulaseră la margine, ca smaltul, pe coapsele ei și pe linoleum.

– Da, zise Frank, încercând să stăvilească șuvoiul de cuvinte.

– Fugise înnebunită prin toată camera, pierzând sânge, agățându-se de mobile cu degetele însângerate, lăsând urme peste tot. Nu i-am putut privi fața: era, pur și simplu, o masă de noduli însângerați...

– Da, spuse Frank, mai apăsător. Și continuă: Pe urmă ce-ați făcut?

– M-am retras, am închis ușa și m-am dus acasă. Ce altceva puteam face?

– Ați chemat poliția?

– A mea este răzbunarea, grăit-a Domnul. Era prea târziu ca să-i mai fie de ajutor. Iar mie mi s-a făcut rău: m-am îmbolnăvit, m-au lăsat puterile.

Tăcu iarăși.

– Asta e tot? întrebă Frank.

– Tot? A fost ceva monstruos.

– Dar o monstruozitate de care, după propria mărturisire, sunteți vinovat.

Cum să găsești tonul potrivit pentru un confesor sau un judecător? Prin mintea lui Frank trecuse o clipă întrebarea fugară dacă Fludd o ucisese într-adevăr pe femeia aceea, în timpul unei rătăcirii mentale, ori născocise totul, fie ca să-i facă rău lui, lui Frank, fie ca să-și hrănească setea de grozăvenii.

– Nu te mint, să știi, îl considerase Fludd. Apoi continuase: I-am rămas credincios, fără voia mea. Nu-mi iubesc soția, așa cum am promis la cununie. Între noi

doi se ridică ziduri groase. E o femeie frumoasă și se așteaptă să fie dorită, dar eu nu prea des... o doresc. N-ar fi trebuit să mă însor cu ea.

– E mult prea târziu ca să spuneți asta, protestase preotul.

– E o femeie neroadă. Ca o găină jumulită într-o carapace de pănură. Uneori cred că nu are suflet.

– Ați făgăduit să o iubiți și să o ocrotiți.

– Mi-am dat silința. Poate că acum îți vorbesc sarcastic, dar m-am silit. Din căminul nostru lipsește dragostea. Dar nu sunt singurul vinovat.

– Aici nu pot să mă pronunț.

– Nu-ți cer să te pronunți. Nici să intervii. Dacă aș fi crezut că ai curajul și bunul-simț ca să te amesteci, nu m-aș fi adresat dumitale. Uite-te cum tremuri. Vei pretinde că această... confesiune... nici n-a avut loc.

– Presupun că intenția dumneavoastră a fost, cel puțin în parte, să mă faceți să tremur. Ce așteptați de la mine?

– Nimic, nimic, nimeni nu poate face nimic. O să mă întorc acasă și o să mă închid, o vreme, în compartimentul meu privat din Iad. Mi-e teribil de frică – tot timpul – că nu voi găsi ieșirea sau...

– Sau? îl încurajase Frank.

Dar Fludd ajunsese la finalul confesiunii, la fel de abrupt cum o începuse. Se ridicase în picioare și ieșise din biserică, împleticindu-se, fără a privi înapoi.

Frank Mallett înțelesese că „păcatul mărturisit” nu era ceea ce venise să mărturisească Fludd. Câteva săptămâni trăise cu spaima că meșterul își va curma

zilele sau va face un rău cuiva din familie sau vreunui străin: pe Fludd îl înfricoșa ceva din viitor și de aceea mărturisise ceva ce se întâmplase demult, în trecut. Cu adevărat, Fludd intrase într-o pasă neagră, când înjurând de mama focului și spărgând totul în jur, când făcând marșuri lungi și solitare pe plaja podită cu lemn de la Dungeness, agitându-și brațele și țipând la cer. Frank Mallett făcuse câteva încercări timide de a o vizita pe Seraphita și de a o „scoate în lume“, dar aceasta, fără remușcare, făcea comentarii minimale de salon despre vreme, gemuri sau servitori, dându-i de înțeles că așteaptă să plece. Învățăturii lui Geraint avea de suferit când Fludd se afla într-o dispoziție proastă. Aritmetica lui se deteriora. La fel traducerile din latină. Și apoi, într-o zi – cel puțin așa își imaginase Frank care, firește, nu fusese de față – Benedict Fludd se scuturase de gândurile negre și intrase în atelier, unde începuse să frământa bucăți triumphiulare de lut.

Cei doi prieteni intrară pe biciclete în Winchelsea într-o zi călduroasă de vară, ca să discute programul unei serii de conferințe, la Lydd, pentru lunile mai posomorâte de toamnă. Parcurseră un traseu de-a curmezișul mlaștinii Walland și de-a lungul nisipurilor Camber, care acopereau orașul înecat Old Winchelsea atât de bine de parcă nici n-ar fi fost. Ocoliră Rye Harbour și trecură pe șes pe lângă castelul Camber, spre dealul pe care Winchelsea fusese reconstruit în secolul al XIII-lea, un oraș medieval planificat care

li se deschidea în față. O vizitau pe domnișoara Patty Dace, care locuia într-o casă micuță cu fața la biserica pe jumătate ruinată, Sfântul Thomas Martirul, înconjurată de un gazon pașnic, marcat de străvechi pietre tombale povârnite. Ca multe locuințe din Winchelsea, și asta semăna cu albele căsuțe de șindrilă din New England. Avea în față o grădiniță îngrijită.

Domnișoara Dace îi aștepta și le deschise ușa înainte ca ei să ciocănească. Avea patruzeci și ceva de ani, plămădită din mușchi și oase zdravene, cu un chip amenințător, nas coroiat, pomeți ridicați și ochi negri cufundați adânc în orbite, sub sprâncenele ca niște omizi înfuriate. Părul îi arăta ca și cum ar fi suferit aplicații repetate ale fierului de ondulat, când de fapt era cârlionțat de la natură, de parcă ar fi avut strămoși africani. Îi plăcea să fie mereu ocupată. Era secretara *de facto* a multor grupări: teosofii locali, fabienii locali, Societatea Dramatică din Winchelsea și District, Cercul Acuareliștilor, un grup care milita pentru emanciparea femeilor. Predase în tinerețe la școlile de fete din Londra și lucrase puțin ca soră de caritate într-un spital. Fusesse foarte activă în campania de extindere a francizei pentru autoritățile locale și a căminelor stabilite de Legea Săracilor pentru femeile măritate care nu dețineau o casă. Cu un an înainte, guvernul liberal abolise clauza de proprietate pentru adăposturile guvernate de Legea Săracilor și le permisesse femeilor măritate să candideze în alegeri. Domnișoara Dace se bucurase. Ea însăși candidase, dar fusese învinsă de o femeie căsătorită, Phoebe

Methley, soția unui scriitor, Herbert Methley, care cumpărase o mică proprietate lângă East Guldeford. Domnișoara Dace fusese educată în spiritul religiei creștine. Se străduise să nu fie nici dezamăgită, nici resentimentară și își concentrase atenția asupra vieții culturale a așezării. Era custodele cutiilor cu cărți fabiene, trimise de la Londra pentru lecturi provocatoare și formatoare. Organiza prelegeri, atât pentru fabieni, cât și pentru teosofi sau pentru grupuri combinate. Până nu de mult încercase de asemenea, prin ceva numit Societatea Cristo-Teosofică, să organizeze discuții despre ezoterism, mai ales despre aspectele feminine ale spiritualității creștine. Patty Dace își dorea *mai multă viață* și socotea că o putea găsi în teosofie. Fusese ultragiată citind, în paginile revistei *Lucifer*, o pasională denunțare a atitudinii față de femei a creștinismului, scrisă de însăși Madame Blavatsky¹, împănată cu citate din Biblie și din Părinții Bisericii ce prezentau femeia ca pe un organ al răului, un sâsâit de șarpe, una dintre cele mai periculoase bestii sălbatice – scorpion, viespe, dragon – ca pe o fiică a falsității, santinelă a Iadului, vrăjmașă a păcii. Madame Blavatsky observa că în Noul Testament „cuvinte ca soră, mamă, fiică sau soție nu sunt decât sinonime pentru depravare și dezonoare“.

Patty Dace, feminista, teosofa și socialista, se așezase la masă să dezbată cu Patty Dace creștina

¹ Elena Petrovna Blavatsky (1831–1891), fondatoare a Teosofiei și a Societății Teosofice (1875), dedicată cunoașterii ezoterice (n. tr.).

vestigială, își înfierase nostalgia după Biserică și renunțase la ea. Acest lucru îi provocase un sentiment de jenă privind ceea ce ea considera a fi o anumită duplicitate în relațiile cu Frank Mallett, cu care era o adevărată plăcere să conlucrezi la alegerea temelor de conferință și a prezentărilor publicitare. Ciudat, dar nu s-ar fi simțit reconfortată dacă ar fi știut că Frank Mallett însuși avea deseori impresia că propria-i credință era clădită pe nisipuri mișcătoare. Îi plăcea ca Biserica să *fie acolo*, la fel ca toate clădirile solide, supradimensionate, din mlaștini, o realitate, chiar dacă trebuia să renunțe la legătura cu ea.

Ea îi întâmpină bucuroasă pe cei doi tineri și-i trată cu ceai și biscuiți de casă, după călătoria pe biciclete. Ei trei, comitetul, arvuniseră mai multe seri de joi la o sală comunală din Lydd, unde publicul format din scriitori, dascăli și vânzători putea fi sporit cu ofițeri și personal de la tabăra militară din afara orașului. Punându-și ochelarii, Patty îi spuse lui Frank că poate ar trebui să se gândească la un titlu pentru ciclul de conferințe. Dobbin zise că mai bine găseau întâi vorbitori interesați și stabileau titlul ulterior. Deși la Todefright Dobbin fusese timid și stânjenit, privind în urmă se considera privilegiat și încântat că-i văzuse pe toți oamenii aceia strălucitori în costumele lor de bal. Ar fi vrut să-i mai asculte o dată – pe Humphry și Olive, pe Toby Youlgreave și August Steyning, pe anarhiști și pe profesorul londonez care lucra cu profesorul Galton la statistici privind rasa umană și ereditatea.

Zise că auzise, când se aflase la Andreden, niște idei foarte interesante despre folclor și obiceiuri străvechi. Ce-ar fi ca domnișoara Dace să reflecteze la ele?

Aceasta răspunse că pe ea o interesa mai mult *schimbarea*. Voia conferințe despre *noutăți*, Viața Nouă, Femeia Nouă, noi forme de artă și democrație. Și de religie, adăugă, uitându-se curajoasă la Frank.

Sorbindu-și ceaiul, preotul zise, gânditor, că de fapt contradicția nu era decât aparentă. Căci multe lucruri noi se întorceau la cele foarte vechi, ca să-și ia de la ele puterea. De exemplu, teosofii se bazau pe înțelepciunea măștrilor tibetani. Socialismul lui William Morris era extrapolat de la breslele și comunitățile medievale. Teoriile lui Edward Carpenter despre necesitatea de a despuia viața de familie victoriană de coaja înăbușitoare a respectabilității veneau și ele din trecut, când oamenii trăiau în armonie cu natura, ca ființe naturale. Nu se putea spune același lucru despre vegetarieni și antiviviseccioniști – ei pretindeau un respect sănătos pentru viața naturală a animalelor, așa cum existase înainte de civilizația tehnică. În domeniul artelor, lucrurile nu erau cu nimic diferite. Benedict Fludd, bunăoară, dorea să se întoarcă la vechea măiestrie a olarului singuratic și să regăsească smălțurile roșii de odinioară, Iznikul turcesc, *sang-de-boeuf*-ul chinezesc. Societatea pentru Cercetări Psihice redescoperise o veche lume a spiritului și pierdutele forțe primitive ale comunicării umane. Superstițiile ancestrale puteau furniza noi înțelesuri spirituale. Chiar și Femeia Nouă, zise el, îndrăznind

să glumească, căuta o eliberare de oasele de balenă și de corsete în Rochia Rațională, dar și în caftanele medievale largi și învăluitoare. Participarea femeilor la treburile lumii părea o noutate, dar pe vremuri starețele deținuseră puteri și guvernaseră comunități, asemenea directoarelor colegiilor de acum. Poate toți pașii către viitor își datorau puterea scormonirii trecutului îndepărtat. Aproape că îndrăznea să se autopropună conferențiar pe această temă.

Există o plăcere estetică deosebită în construirea unui syllabus, a unui volum de eseuri, a unui ciclu de cursuri. Viziunile și umbrele oamenilor și ideilor pot fi aranjate și rearanjate ca bucățile de sticlă vopsită într-un vitraliu sau ca piesele pe o tablă de șah. Comitetul chibzui la ce i-ar fi plăcut să audă și cum să fie echilibrate contribuțiile. Dobbin propuse să-l solicite pe August Steyning să vorbească despre Noul Teatru, care depășise granițele realismului, abordând tehnicile teatrului de păpuși și de marionete. Căzură de acord să-l roage pe Toby Youlgreave să vorbească despre relațiile folclorului modern cu vechile credințe în zâne ale strămoșilor. Se hotărâră să-l invite pe Edward Carpenter să conferențieze despre speranțele sale pentru bărbați, femei și „sexul intermediar“, descris de curând de el. Fură pomenite și alte nume: Bernard Shaw, Graham Wallas, Beatrice Webb, Annie Besant, care vorbise convingător și intens, succesiv, despre secularism, controlul demografic și socialismul fabian și preluase disputata conducere a teosofilor după ce, în 1891, Madame Blavatsky „abandonase un

instrument concret care nu mai avea întrebuințare“, „veșmântul uzat pe care-l purtase timp de o încarnare“. În două sau trei momente inspirate, cei trei construiri modele despre ce ar fi avut de spus doamna Besant. Dar Patty Dace zise, cu regret, că după părerea ei doamna Besant era prea prinsă de problemele curente ale societății ca să dorească să țină o prelegere în mlaștina Romney.

Domnișoara Dace propuse o conferință despre prostituție și caracterul nedrept al normelor diferențiate aplicate femeilor și bărbaților. Dar, dacă te gândeai mai bine, nu era indicat să faci o expunere pe această temă în fața unui public compus și din mulți militari. Poate că doamna Wellwood ar fi putut diserta despre copiii moderni și literatura destinată copiilor moderni; un subiect mai cuminte. Căzură de acord, rapid, că domnul Fludd nu era, din cauza temperamentului, potrivit pentru a vorbi în public. Poate că cineva de la South Kensington Museum putea vorbi despre meșteșugari și dezvoltarea lor viitoare.

Știau toți, chiar și Dobbin, că niciun ciclu de conferințe nu e pe măsura eleganței și seriozității ideale cu care a fost conceput. Vorbitorii refuză, vorbitorii dau greș. Apar aceiași oameni pe care te poți bizui și repetă aceleași lucruri. Dacă va fi o conferință despre cultivarea legumelor, va trebui s-o țină doamna Wolsey. Bernard Shaw va fi înlocuit de un student jigărit și emoționat, total nepriceput în a le vorbi militarilor. Trecură la al doilea nivel al planificării: lista oratorilor pe care te puteai baza.

Patty Dace fu de părere să-l solicite pe Herbert Methley. Avea opinii ferme și era un orator inspirat. Îl auzise odată vorbind, la Rye, ceea ce constituia un indiciu că va accepta invitația. Nu-și amintea exact ce anume spusese, dar fusese ceva de-a dreptul captivant. Ceva în legătură cu eliberarea sinelui instinc-tual ori cam pe acolo. Toți cei prezenți fuseseră stimulați și emoționați.

Frank zise că nu-l cunoștea pe domnul Methley, dar îl impresionase mult – chiar foarte mult – exem-plarul din *Luminile mlaștinii* pe care domnișoara Dace avusese bunăvoința să i-l dăruiască. În conti-nuare citise *Uriașul de pe colină* și *Bel și balaurul* și le admirase și pe acestea. Ar fi încântat să-l cunoască pe domnul Methley și să-l audă cuvântând.

Patty Dace îi aruncă o privire cercetătoare. Frank răspunse cu un zâmbet blajin. Nu era conștient de faptul că romanul dăruit lui fusese menit să-i testeze credința. Îi pusese la încercare credința. Dar se simțea obligat să nu-i mărturisească domnișoarei Dace în ce măsură i-o zdruncinase. De fapt se gân-dea mult la cartea aia, în fiecare zi. Găsise în ea imagini concrete ale îndoielilor sale.

Era un roman despre un om aflat chiar în situația lui, parohul stingher al unei biserici imagineare din mlaștină cu o congregație împuținată. Preotul din carte, numit Gabriel Medcalf, fusese vrăjit de o fe-meie pe nume Bertha, de care se îndrăgostise sau pe care o înșelase și o dezamăgise. Ea îi ieșea des în cale când își făcea plimbarea pe malul unui pârau, la țară.

Personajul feminin avea un fel de *inocență*, sugerată șiret prin referiri la lucirile din părul ei blond, din ochii ei, sau la umbrele care-i jucau pe pielea fină. Pe Frank nu-l impresiona ușor farmecul feminin, iar Bertha nu corespundea niciuneia dintre fanteziile sale. Se gândise mai degrabă că ea putea fi întruparea – simbolică ori reală – a uneia din ielele ce trăiesc în tufele de soc și păzesc florile și fructele. Ea nu avea niciun cusur și era evazivă. În sufletul lui Frank găsisse ecou mai degrabă felul în care descria Methley relația dintre clădirea bisericii și peisaj. În lumea lui, biserica era fantomatică și scheletică, o cochilie solidă închizând în ea un spațiu mort. Energia spirituală se scursese, ori se întorsese, în pământ, în mlaștină și în apa din jurul lăcașului. Copacii parcă umblau, își agita furioși brațele, grăiau cu glasuri neomenești, scârțâind și trosnind. Luminile mlaștinii se filtrau și se grupau în hore, pentru a se rupe din nou în șerpi luminoși, căutându-și rostul prin bezna nopții. În adolescență, Frank fusese impresionat de simțul lui Wordsworth al unei forțe străvechi – incomensurabilă cu timpul omenesc – existentă în steiuri și bolovani. Methley învățase ceva de la poet: pietroaie imense se ațineau deasupra capului ca niște monștri solzoși primordiali, de la gurile lacurilor sălcii până pe terenul ferm și înapoi. Movilele se umflau de o energie latentă. Crăpăturile din sol se lărgeau, devenind capcane. Tot pământul parcă era posedat, fie indiferent, fie vrăjmaș, în afară de cazul că incompatibila Bertha fusese concepută ca un mijloc de a pătrunde în el sau de a găsi

în el armonie. Gabriel Medcalf picase testul și se aventura din ce în ce mai rar afară din biserică sa și din cimitirul împrejmuit cu zid. Gabriel cel din roman pierduse sentimentul divinității lui Hristos și-l vedea ca pe „un jidov bun la suflet, ucis cu secole în urmă în Palestina“. Definiția nu-i dădea pace lui Frank Mallett. Recunoștea adevărul ei și-i era ciudă că-l recunoaște. Uneori avea senzația că propria-i biserică, aidoma celei din roman, era împresurată de factori dușmănoși, care se îngrămădeau la ziduri, priveau prin gaura cheii și bombăneau, așteptând. Nu era deloc sigur că dorea să-l cunoască pe autor. Dar nu-i plăcea să pice la examene. Propuse ca el și Arthur să treacă pe la domnul Methley și să discute proiectul cu el.

Patty Dace zise că ideea era excelentă. Cugetă un moment sau două, apoi anunță că soții Methley erau pasionați de proprietatea lor și entuziaști ai grădinaritului. Dacă nu răspundeau la sonerie, îi puteai găsi ocolind casa până la grădina din spate.

Pedalară pe strada East Guldeford într-o tăcere amiabilă și dibuiră drumul către ferma Wantsum, nu îndeajuns de întinsă pentru a fi numită fermă, dar dotată și cu câteva oi, găște, o pereche de capre și o mică livadă. Casa fermei era pătrătoasă, cu geamuri mici și o ușă ce se închidea prost. Acționară soneria și, cum nu răspunse nimeni, procedară cum îi sfătuiseră domnișoara Dace, urmând cărarea care ducea în spatele casei, de-a curmezișul unei peluze neîngrijite,

cu un mic iaz cu rațe, și printr-o poartă din zidul grădinii bucătăriei.

Merseră până în centrul acestui spațiu, printre vrejuri înalte de mazăre și fasole, cățărare pe pari cu plase pentru sprijin. Ecranul de plante era explicația faptului că dădură subit de soții Methley, într-un locșor adăpostit din punctul de întâlnire a potecilor radiale. Ședeau pe iarbă unul lângă celălalt, Herbert Methley cu o carte în mână, iar Phoebe Methley dezghiocând mazărea și boabele late de fasole într-o strecurătoare ținută în poală.

Ambii erau goi-puşcă. Ambii purtau ochelari.

Se priviră cu toții lung.

Nici Arthur Dobbin, nici Frank Mallett nu văzuseră o femeie despuiată în timpul vieților lor de adulți, deși Frank fusese chemat la căpătâiul unor doamne transpirate bolnave sau muribunde, în cămăși de noapte șifonate.

Soții Methley aveau nasurile, gâturile și încheieturile înroșite și înăsprite de soare. Altminteri erau amândoi slabi și palizi. Herbert Methley era oacheș, cu părul fin și fleșcăit și smocuri luxuriante de păr la subsuori și în jurul membrului său relaxat. Era destul de viguros, cu brațe și picioare subțiri, dar musculoase și un desiş de păr sârmos pe tors. Phoebe Methley își ținea părul de culoarea nisipului legat cu o panglică lată într-un coc. Sâni ei – mai întâi îi văzuseră sâni, ignorând restul corpului – erau două movițe aplatizate, atârând pe coșul pieptului, cu sfârcuri de culoarea trandafirilor sălbatici, nu împungătoare,

ci retrase. Văzură că și ea avea o perie de păr în partea inferioară a trupului, de un chihlimburiu mai luminos decât cel de pe cap, și se feriră să privească. Femeia avea un gât lung, pe care pielea începea să facă fal-duri. Avea ochi mari – foarte mari în spatele lentilelor – pe care, dacă ar fi fost îmbrăcată, i-ar fi observat în primul rând. O țintuiră cu privirea până când ea răsturnă strecurătoarea din poală, făcând ca micile sfere verzi și tari de mazăre și boabele gri-verzui de fasole, în formă de rinichi, să se rostogolească pretutindeni, peste cărnuri și iarbă.

Curios, dar nici Frank, nici Dobbin nu simțiră nevoia să se dea înapoi, să se retragă. Herbert Methley vorbi nestingherit:

– Ne-ați surprins când ne făceam baia de soare. Când adoram soarele, mai bine zis. E un obicei al nostru, când putem, iar acest iunie este cu adevărat arzător.

Frank Mallett bâigui că li se spusese că îi puteau găsi în spatele casei. Prudența înnăscută îl împiedică să dezvăluie numele sfătuitoare. Surprinsese o scânteie în ochii domnișoarei Dace.

Phoebe Methley se răsturnă pe un șold ca să adune mazărea și fasolea. Dobbin simți îndemnul de a o ajuta, dar și pe cel de a întoarce capul. Nu făcu nici una, nici alta, ci continuă să studieze corpul ei gol.

– Poate e mai bine să revenim altădată, spuse Frank Mallett. Voiam să ne sfătuim despre un ciclu de conferințe, la toamnă. Nădăjduiam că ați putea...

Herbert Methley se ridică, solid pe picioarele desculțe, și întinse mâna spre un scăunel de camping,

după două articole de îmbrăcăminte împăturite, care se dovediră a fi halate brodate, cu croială de chimonou. Desfăcu unul pentru soția sa, care se sculă cu o mișcare îndelung exersată și-și întinse brațele ca să intre în mâneci. După ce își înnodă cordonul, îngenunche ca să strângă restul de boabe.

– Cuplul original din grădina originală a fost mai fericit până n-a învățat ce e rușinea, zise Herbert Methley: Poftiți în casă. Vorbiți-mi despre conferințele alea.

Glasul lui avea o rezonanță nordică pe care Frank, copil al Home Counties¹, nu o putu identifica. Dobbin știa că provenea de undeva foarte mult mai la nord de Sheffieldul său.

Lipăiră în șir indian înspre casă și intrară prin ușa din spate, Phoebe Methley încheind procesiunea cu strecurătoarea în mână, ca un sfânt cu un simbol al autorității, dintr-o icoană. Ea se duse la bucătărie, să fiarbă ceaiul. Herbert Methley își invită oaspeții să se așeze în fotolii joase cu lamele de lemn, stil Arts and Craft. După strălucirea soarelui din grădină, în cameră domnea o penumbră fumegoasă. Pe o măsuță sculptată se vedea o vază de flori. Dobbin îi detalie lui Herbert Methley planul de conferințe, iar Frank se refugie un moment în gândurile sale, întrebându-se dacă să-i mulțumească gazdei pentru *Luminile mlaștinii* sau cel puțin să-i spună cât de mult îl impresionase cartea. Decise să n-o facă. Descoperi că-l necăjea faptul

¹ Comitatele din jurul Londrei (n. tr.).

că omul ăsta în halat, cu părul lui de un negru electric, era în mai mare măsură posesorul – ca să vorbim astfel – imaginarelor stânci și pietre și tufe de soc decât el, cititorul. Cititorii n-ar trebui să se întâlnească cu autorii, gândi el. Sunt *programați* să n-o facă.

Ieși din scurta sa reverie la timp ca să-l audă pe Methley propunând o prelegere despre „ceva ca *Elemente păgâne în arta modernă*, poate chiar *Elemente păgâne ale artei și religiei moderne*“. Frank zise că exact asta speraseră să audă. Apoi adăugă, cu falsă nonșalanță, că îi plăcuse foarte mult opera lui Methley. Domnul Methley zise că era încântat. Întrebă dacă Frank îi citise ultima carte, *Culegerea merelor cu gura*. Ar fi fost bucuros să-i dăruiască un exemplar. Scoase la iveală unul și scrisese un autograf, cu o caligrafie ordonată. Omul cu guler preoțesc îi zâmbi precaut omului îmbrăcat doar cu un halat improșcat cu maci purpurii și crizanteme aurii și argintii.

Când pedalau înspre casă, Dobbin zise:

– Ciudățenia constă în faptul că dacă am fi rupt-o la fugă, am fi părut mult mai nemanierați. E absolut straniu că buna-creștere ne-a cerut să stăm pe loc și să privim.

Frank spuse că lumea era în schimbare. Dar era de aceeași părere, ar fi fost mult mai nepolitic să se retragă decât să rămână pe poziții. Dobbin, amintindu-și de scurta sa vizită la Edward Carpenter și de băile sale de soare și de aer, în pielea goală, din

Derbyshire, îl întreabă pe Frank dacă fusese vreodată tentat să se sorească în felul acesta. Frank zise că nu. Mai gândindu-se puțin, afirmă că trupul gol al omului nu era plăcut la vedere. Era roșu la față din pricina pedalatului. Oile se deplasau lent prin mlaștină, păscând iarba sărată. Dobbin observă că avuseseră o zi reușită. Frank întări: așa era, într-adevăr.

EPOCA DE AUR

Fosta lăptărie era un loc ideal pentru atelierul de olărit. Cuptorul era separat, într-o încăpere ce servea drept depozit de ustensile – hornul străpungea acoperișul de ardezie. Lăptăria avea polițe din plăci de ardezie, cu sertare dedesubt, precum și diverse dulăpioare zidite în perete, dar și o cămară interioară, în care odinioară erau păstrate la rece untul și zerul și unde erau acum depozitate vasele ca să devină tari ca pingeaua sau ca să se usuce smalțul pe ele. Geamurile erau mici și încastrate adânc în zid. Erau două ferestre și sub fiecare câte o roată de olar: una mare, cu motor de transmisie, cealaltă o roată simplă, acționată manual, lângă care se aflau un taburet pentru muls și o vadră. În geamuri erau încastrate vitralii mici și rotunde. Unul înfățișa un șarpe de mare cu coamă de leu și coarne, pe valuri de un albastru-cobalt, altul un barcaz alb cu pânze, plutind pe creasta valurilor sau scufundându-se, nu era clar. Prins în piuneze pe ușă era un desen mare și viu colorat, reprezentând

un om al Renașterii cu pieptar, caftan și ciorapi lungi, toate carmin-închis, și o beretă turtită de catifea. Stătea în picioare lângă o urnă masivă.

Cu mare grijă, Philip se apucă să facă ordine. Mătură cioburile și alcătui un morman ordonat din resturile folosibile ale șarjei explodate. Lucra cu mult tact: știa ce lucruri putea rearanja și de care se putea atinge doar cu învoire. Unele sertare conțineau încâlciri de sârme metalice, folosite la emailurile experimentale – de acestea nu se atinse. Puse lutul proaspăt în hârdaie, într-un fel de șopron pentru cărbuni pe care i-l indicase Fludd; acesta, la început, stătuse în prag, vigilent și încordat, ca să vadă ce face Philip. Băiatul se descurca bine. Philip șterse de praf roțile de olar și găsi bucăți de pânză ca să acopere emulsia de var.

– Bun, acum putem arunca o privire în cuptor, zise Fludd. Trebuie să fim precauți cu mortarul. Data trecută a fost prea zgrunțuros. A pușcat ici, colo și a marcat vasele.

Philip îl aprobă din cap. El cunoștea exploziile. Își permise chiar să dea sfaturi când refăcură găurile de foc și găurile de observație pentru conurile pirometrice. Se urcă pe acoperiș – Fludd îi ținu scara – și repară coșul de fum la ieșirea din țigle. De acolo, de sus, văzu, peste curte, forma cu gât gros a ceea ce nu știa că era o uscătorie de hamei. Coborî și-l întrebă pe Fludd ce era aceea. Era prea pântecoasă pentru un cuptor, zise, deși la început, când le văzuse la țară, crezuse că sunt cuptoare în formă de sticlă. Fludd îi spuse cum se cultivă și se recoltează hameiul și cum se pune la fermentat

în Kent. Făceai focul în cuptor, îi explică el, cu araci de hamei, care se găseau din belșug și ușor. Philip zise că, după părerea sa, puteai arde o încărcătură mare dacă transformai o astfel de uscătorie în cuptor.

– Am putea încerca, zise Fludd. Dar ar trebui să modelezi singur niște vase.

Philip rânji de plăcere și meșterul îi răspunse tot cu un rânjel.

În următoarele săptămâni, cei doi făuriră vase, cu multă grijă. La început, Philip nu făcu decât muncă simplă, de calfă. Pregătea lutul, un proces asemănător cu frământarea aluatului de pâine, care elimina din masa solidă orice picătură de apă, orice bulă de aer. Altminteri, după cum Philip știa foarte bine, un buzunar de aer de mărimea unui ou de rață se putea expanda și plesni în foc, provocând mai multe explozii mici sau mari, care puteau distruge toată încărcătura cuptorului. Lutul era în mare parte de proveniență locală. Era argilă scoasă din Rye Hill, de un roșu puternic, și un lut din terenurile mlăștinoase, mai nisipos. Fludd arătă cu degetul un sac – din cel roșcovan – și remarcă sec că acela era lutul în care ne întoarcem cu toții: fusese scos din cimitirul bisericii, unde stratul era foarte gros. Se uită la Philip să vadă ce gândea, iar Philip rânji iarăși. Era, așa cum spunea Fludd, un lut bun, puternic.

Fludd mai primea, pe calea ferată, o argilă palidă, cremoasă, din Dorset, pe care o folosea ca să fabrice materialul de turnat la urmă, angobă, amestecându-l

cu lut roșcat, ca să-l facă mai ușor. Philip învăță cum să sfărâme și să cearnă argila asta și s-o amestece cu apă. Învăță să centrifugheze luturile în malaxorul cu palete aflat în locul în care fusese mașina de separat untul. Învăță să combine luturi cu greutate diferită, iar mai târziu să mixeze glazuri. Ca majoritatea olarilor, Fludd făcea un secret din toate rețetele respective. Avea niște catastife legate în piele, încuiate într-un sertar, scrise într-un cod bazat pe rune anglo-saxone și litere grecești, indescifrabil pentru Philip. Nu se folosea de greutate standard, ci avea sfere proprii de lut uscat, numerotate de la unu la opt. Philip mixa glazuri cu cositor și glazuri cu plumb, primea de băut câni de lapte, ca antidot pentru toxinele plumbului. Uneori mixa antimoniu, mangan și cobalt. Era și o substanță numită praf de cuie, făcută din pulberea de cupru rămasă după fabricarea buloanelor, care colora smalțul în verde.

Veni și ziua în care Fludd îl pofti să se așeze la roată și să plămădească o oală. Fludd îi centră boțul de lut și Philip își puse palmele ude pe el și relaxă centrul. Lutul brun i se scurse peste degete, care parcă deveniră și ele de lut, netede și omogene, sau ca și cum lutul ar fi devenit carne, cu articulații și pernițe vii. Sub palmele sale lutul se ridică, crescând într-un perete cilindric subțire, sus, tot mai sus, parcă animat de o voință proprie. Se învârtea într-un cerc perfect odată cu mișcarea degetelor – sus, sus și apoi, brusc se înclină și tremură, iar forma se năruî într-o

grămadă informă. Rămas fără suflu, Philip râdea. Fludd râdea și el și-i arătă cum să finiseze buza, cum să recunoască forma la care aspira lutul. Zise că mulți meșteri ceramiști nu modelau niciodată oalele cu mâna lor și se mulțumeau să le decoreze. Philip întrebă, cum să nu vrea ei să *simtă* lutul? Fludd afirmă că Philip avea mâini de olar. Îi luă locul lui Philip și făcu un vas cu gât lung ca al unui cocor, o farfurie lată și adâncă, un canceu folositor, un urcior bondoc cu un cioc caraghios. Philip încercă și el toate formele astea și de la o vreme îi reușeau mai multe decât strica. Râdea în continuare, fără sunet. Fludd zâmbea cald. Proasta dispoziție i se evaporase. Îi dăruî lui Philip un caiet de schițe gros și-i șopti la ureche, învârtindu-se și netezind pământul ud, să se considere liber să intre în atelier oricând voia și să modeleze.

Philip nu crezu fără rezerve în buna dispoziție ce pusese stăpânire pe artist. Nu se încumetă să facă presupuneri. Observase – fără a o fi analizat – perpetua existență a unei atenții temătoare, sau cel puțin a unei anxietăți, la toate persoanele de gen feminin din familie. Remarcase neîmblânzirea disprețuitoare a lui Geraint și tot ce se ascundea sub ea, deși n-ar fi destăinuit nimănui că le remarcase. Chiar dacă era bine dispus, Fludd părea incapabil de conversații triviale. Familia, foarte deosebită de grupul de la Todefright, considera de la sine înțeles că trebuie să mănânce în tăcere și să se disperseze imediat după masă. Odată, Fludd a anunțat că Philip avea nevoie de mai multe

haine, ca să poată fi spălate cele de pe el. Părea a nu se îndoi că dorința lui vag exprimată va fi îndeplinită. De fapt, se strânse un pachet de haine, dar cu contribuția lui Dobbin și a lui Frank Mallett, fiecare dintre ei dând câte ceva, dar și a enoriașilor: șosete de pescar și o jachetă, cămăși muncitorești, albastre și gri. Încă un halat de lucru, pentru ca acela primit de la Tom Wellwood să poată fi dat la spălat. Philip o găsi pe Pomona șezând pe terasa din față, modificând manșetele și mutând nasturii pentru el. Protestă. Ea zise:

– Te rog să mă crezi că e o schimbare bine-venită față de brodarea brândușelor și a margaretelor, zise ea.

Avea o voce prea găfâită și stinsă. Philip se laudă că știe și el să coasă, dar Pomona zise, taci, stai să mă sorasta pe tine. Imogen ieși pe ușă cu pahare de zeamă de orz și-i spuse lui Philip:

– Dacă poți să-l ajuți să lucreze și să facă – și să vândă – obiecte, îți vom fi *mult* îndatorați.

Philip spuse că spera ca în curând să fie suficiente vase pentru o coacere de probă.

Fludd și Philip erau amândoi taciturni, dar în chipuri diferite, și câteva săptămâni nu discutară între ei decât despre greutatea lutului sau locul cel mai potrivit pentru a usca un platou, culoarea smalțurilor sau greșelile făcute de Philip. Lui Fludd nici nu-i trecu prin cap să-și descoasă ucenicul despre viața lui anterioară sau despre familia sa, iar băiatul nu-i destăinuie nimic din proprie inițiativă. Cât despre el, Philip pune rareori întrebări și abia după multă vreme se interesă de figura de pe desenul prins în piuneze pe

ușă. Zise că i se părea că o mai văzuse, în South Kensington, era oare posibil? Fără îndoială că da, răspunse Fludd. Desenul îl reprezenta pe Palissy, marele ceramist francez din Kensington Valhalla, Curtea de Sud. A, da, își aminti Philip. Am văzut o farfurie – cu broaște și șerpi – la domnul maior Cain acasă. El spunea că e o imitație. Fludd spuse că muzeul comisese o eroare gravă cumpărând cu mii de lire o imitație modernă a unei farfurii de Palissy, în valoare de cel mult £10 0s 0d. Adăugă că nu era greu să greșești – falsurile semănau uimitor de bine cu operele autentice ale lui Palissy. Îl interesa pe Philip acest artist? Da, da, zise Philip, pe care îl interesau oalele.

Fludd se puse să-i depene povestea eroică a lui Bernard Palissy. I-o nară în episoade vii, intense, în ritmul roții sau printre plesnetele și bufniturile ce însoțeau frământatul lutului, printre foșnetele și scârțâielile cernutului. Era ca un fel de rit inițiativ: povestea exemplară despre ce însemna să fii un autentic modelator al lutului, un artist desăvârșit. Fludd vorbea cu un glas profund, făcând pauze între propoziții, fiindcă medita la ce urma să spună. Philip gândea și el. Asimila.

Află astfel că, aidoma lui Fludd, Palissy fusese un locuitor al mlaștinilor sărate, un om al muncii care executase portrete și învățase și să picteze pe sticlă. Era sărac și ambițios. Într-o zi, cineva îi arătase „o cupă de ceramică, făcută în Italia, fasonată și emailată cu extraordinară măiestrie“ și el se ambiționase să deprindă arta de a făuri asemenea opere: „Cu toate

că nu știam absolut nimic despre luturi, am început să caut smalturi așa cum bâjbâie cineva în întuneric.”

Fludd se opri aici, după care continuă:

– Ceva asemănător mi s-a întâmplat și mie. Nu e o problemă de judecată rațională, alegerea pe care o faci, a unei meserii sau a alteia, a unui mod de viață sau a altuia. În cazul meu, de vină a fost o farfurie italiană de majolică, auriu cu indigo, acoperită cu arabescuri și cu un fel de umbră în lumină...

– V-am văzut vasul pentru apă de la Todefright, zise Philip. Deja îmi dibuiam drumul, firește, crescusem cu lutul, dar am văzut acel vas.

Era cea mai personală destăinuire din câte făcuse. Fludd, care picta un bol cu o pană de gâscă înmuiată în mangan, ridică ochii și-i zâmbi direct lui Philip, văzând seriozitatea de pe fața lui pătrată.

– E o formă de nebunie, spuse. Palissy era nebun, dar pentru mine era suprem de întreg la minte și vei ajunge să înțelegi – dacă rămâi cu noi – că și eu sunt scrântit. Când vântul bate din direcția rea, mă apucă năbădăile. Ca să zicem așa. O să vezi – te previn de pe acum. Un vânt sănătos din direcția bună și niște pământ solid și mă furnică să fiu un perfecționist.

Îi povesti cum, după ce văzuse o singură cupă, Palissy își îngustase și își intensificase căutarea perfecțiunii la descoperirea unui smalt *de un alb pur* de pus pe ceramică. Avea soție și copii și a trăit în mizerie ani la rândul, experimentând cu amestecuri de metale și tincturi cunoscute lui de la pictatul pe sticlă, aplicate pe cioburi pe care le ducea să fie arse la olarii

și smălțuitorii locali. Eșec după eșec. Fludd slobozi un hohot de răs puternic și observă că eșecul, când lucrezi cu lutul, e mai complet și mai spectaculos decât în orice altă formă de artă. Ai de furcă, zise, cu elementele. Oricare dintre cele patru din vechime – pământul, aerul, focul, apa – te poate trăda topindu-se, explodând sau sfărâmându-se – luni de muncă transformate în praf, cenușă și împrôșcări de abur. Ți se cere să fii precis ca un savant, să știi cum să manevrezi ceea ce va face întâmplarea, în cuptor, din suprafețele tale drăgăstos modelate. Există foc purificator și foc demonic, îi spuse el lui Philip, care-i sorbea cuvintele aprobând, grav, din cap. Foarte periculos, simplu, elemental...

Palissy renunțase o vreme la căutările sale, îndreptându-și atenția spre alte lucruri – natura sării, ori a sărurilor, modul în care foloseau plantele sarea, felul în care utilizau ele bălegarul, legătura dintre bălegar și săruri – „în soluri care sunt tenace, vâscoase sau lipicioase, precum cele folosite la urcioare, cărămizi și țigle“.

– Iubea *pământul*, zise Benedict Fludd. Lucra cu pământ și îl iubea. El îi murdărea mâinile și-i îmbogățea mintea.

În altă zi, îi relată povestea eroică a primei descoperiri a smălțului alb. Interpretă, teatral, așteptarea de patru ore a lui Palissy lângă furnalul pentru sticlă, ca să vadă ce se întâmplase cu cele trei sute de piese de lut rupt, numerotate și unse, fiecare, cu un alt amestec chimic. Se deschide furnalul. Unul dintre cioburi are pe el un compus topit; este scos afară,

negru și fierbinte. Palissy îl privește cum se răcește. E cuprins de gânduri negre. Dar pe măsură ce se răcea, ciobul negru se înălbea – „alb și lustruit” –, un email alb „de o frumusețe aparte”. Palissy e alt om, renăscut. Smalțul conține cositor, plumb, fier, antimoniu, mangan și cupru.

Palissy macină o porție – nu suflă nimănui o vorbuliță despre procentaj, desigur –, unge vase câte intră într-o șarjă, își aprinde cuptorul, încercând să ridice temperatura până la nivelul din cuptorul sticlărilor. Lucrează șase zile și șase nopți, punând brațe de vreascuri pe foc, dar smalțul nu vrea să se topească și să fuzioneze.

– A pierdut prima șarjă, povesti Fludd. S-a dus să cumpere oale noi, a măcinat iarăși combinația, a reaprins cuptorul, a mai trudit șase zile și șase nopți. În final a trebuit să alimenteze focul cu scânduri din dușumeaua proprie și să-și ciopârțească masa din bucătărie. Dar arderea nu i-a ieșit nici acum; este aruncat într-o stare de crâncenă sărăcie și considerat un alchimist sau falsificator nebun. A mai lucrat astfel opt ani, construindu-și un cuptor nou, dar pierzând încă o șarjă de piese fin glazurate fiindcă mortarul, plin de fărâme de cremene, a pușcat și i-a împrăștiat vasele.

– Dar până al urmă? zise Philip. Până la urmă a găsit smalțul și a făcut vasele?

– A lucrat pentru regi și regine, a realizat o Grădină a Paradisului și o fortăreață inexpugnabilă. Îi detesta pe alchimiști – știa că ei căutau ceva absolut mitic.

Îi plăcea să observe cum cresc plantele, să facă speculații despre felul în care izvoarele termale și cele cu apă rece, proaspătă, se ridică la suprafață din măruntăile pământului. Avea o teorie despre cutremure, care nu era lipsită de noimă; medita inteligent la pământ, aer, foc și apa care mișcă munții...

– Și ce s-a întâmplat cu el?

– Era protestant. Nu a acceptat doctrinele Bisericii și a refuzat orice compromis. L-au înțemnițat și l-au condamnat pentru erezie. Ar fi urmat să fie ars pe rug pentru că – în propriile lui cuvinte – refuza să se închine unor idoli de lut. Până la urmă a murit la Bastilia, inflexibil ca totdeauna. Avea șaptezeci și nouă de ani. Am să-ți împrumut cartea profesorului Morley, afli totul din ea.

Philip zise că-i părea rău, dar cartea nu-i putea fi de folos. Deprinderile lui de lectură nu erau pe măsură. Adăugă, îmbujorat:

– Ca să fiu sincer, nu prea știu citi. Pot desluși cuvinte simple și cam atât.

– Nu e bine, zise Fludd. Nu se poate. Imogen te va învăța să citești.

– O, nu...

– O, da. Nu are cine știe ce treabă. Dacă nu poți citi, nu ajungi departe. Și-ți va plăcea să citești despre Palissy.

Docila Imogen se învoi să-i dea lui Philip lecții zilnice de citire. Preciză că nu predase niciodată și nu știa cum să procedeze, dar își va da toată silința. Ședea

cu el la măsuța din livadă sau în bucătărie, dacă vântul bătea dinspre Canalul Mânecii. Purta aceleași două sau trei rochii lăbărțate de stambă, cu decolteul tăiat neregulat și brodate cu nuferi și iriși, pe petalele cărora Philip *simțea* prezența picăturilor de sânge căzute din degetele înțepate de ac. Observă – era un mascul tânăr – că sub rochiile ca niște saci fata avea un trup puternic și frumos proporționat. Se gândi – cu vârfurile degetelor sale de olar – la contururile sânilor ei plini și rotunzi. Nu detectă în preajma ei niciun fel de atmosferă feminină – nici parfum în păr, nici vreun miros aparte al pielii, nici vreun fel de umezeală ascunsă care să răsuflă – și era prea tânăr ca să-și dea seama cât de ciudată era această absență. Își spunea, totuși, văzând-o cum stă cu capul plin de păr bogat aplecat peste pagini, că ea semăna cu unele Madone de ceramică de la muzeu. Prin dulcele ei calm. O descriere nu tocmai exactă.

La primele două lecții, ea a așternut, cu un scris curgător, cuvinte pe un blocnotes. Cuvinte ca „măr” și „pâine”, cuvinte precum „casă”, „studio”, „grădină”. După aceea hotărî că Philip s-ar descurca mai bine cu povești legate, așa că a scos la iveală un frumos volum de basme, ilustrat cu desene în peniță de diferiți artiști, inclusiv Burne-Jones și Benedict Fludd. Era o colecție eclectică de povești, de la Frații Grimm și Andersen la Perrault și poeți, inclusiv *The Lady of Shalott* de Tennyson. Ilustrațiile stinseră ciuda lui Philip că era pus să citească lucruri copilărești. Era lumea sceneilor de Vis din feeria de la Todefright. Tocmai făcea

experiențe de modelarea șerpilor și dragonilor de lut, ca toarte pentru vase, și era impresionat de drăcușorii răi ai lui Fludd. Citi „Cenușăreasa“ și „Frumoasa adormită“, „Prințesa din Muntele de Sticlă“ și „Prințesa și bobul de mazăre“, „Soldățelul de plumb“ și, la urmă, „Doamna din Shalott“ și „Crăiasa zăpezii“. Făcu exerciții de scriere – era bun la asta, fiindcă dobândise precizie în mănuierea tocului și a creionului. Își testă abilitatea de a desena portrete imaginare, imitând liniile curgătoare din vestimentația și coafurile lui Burne-Jones.

Nu era chiar ceea ce dorea. Nu era stilul lui. Fludd ilustrase „Crăiasa zăpezii“. Împărăteasa lui avea o față lungă și ascuțită și zâmbea tristă într-un vârtej de fulgi de zăpadă, deasupra unui lac cu gheață încrețită. Era slujită de spiriduși diformi, iar minusculul Kai stătea încolăcit la picioarele ei, ca un melc adormit. Țesătura liniilor era, deopotrivă, fascinantă și înfricoșătoare. Voia să învețe din ea și să facă ceva diferit.

Basmele – de bine sau de rău, facilitându-i o viziune profundă ori simțul pericolului – i-au oferit analogii pentru a-i descrie pe oamenii din jurul său. Imogen era Frumoasa Adormită – se înțepase la deget și umbla în somn. El alterna imaginea aceasta cu o alta, mai mult visată, a ei ca o figură pe jumătate coaptă dintr-o oală nesmălțuită și necolorată încă, o palidă primă tentativă de a reprezenta o ființă vie. Geraint – care petrecea cât mai puțin timp acasă – era o versiune a lui Ashlad, dădea târcoale pe dinafara lumii, căutându-și norocul. Pomona le întruchipa pe toate Cenușăresele, din toate

vetrele, nefericite și desconsiderate. Mai venise de două ori în patul lui, dându-i teribile palpitații. Ce era de făcut dacă ea se trezea și-și dădea seama unde se afla?

Imogen nu l-a atins niciodată, nici din întâmplare. Pomona trăgea mereu de el, pipăindu-i halatul, mâinile mânjite cu lut, oprindu-se în spatele lui la masă ca să-i ciufulească părul. Nimeni nu-i comenta comportamentul, iar Philip cheltuia multă energie pretinzând că nu se întâmpla nimic.

Făcu încă două analogii riscante, aproape simultan. În cadrul muncii cotidiene, făcea ordine în depozitele lui Fludd, aranjând hârburile și sacii, măturând, ștergând pe jos. După ce va învăța să scrie bine, va eticheta totul, își propusese. Ceramica invadase o mare parte din spațiul destinat la conac servitorilor, lucru lipsit de importanță, de vreme ce nu existau servitori, în afară de o bătrână din mlaștini, care venea la curățenie, înceată și înțepenită, și fiica ei, care o ajuta la rufărie. Philip găsi o cămăruță încuiată. Îl întrebă pe Fludd dacă exista o cheie, iar meșterul răspunse scurt că nu, nu exista. Citind „Barbă-Albastră“, Philip își aminti de această întâmplare. Înregistră, doar pentru sine, faptul că oamenii din basme făceau întotdeauna exact ceea ce li se cerea să nu facă și se duceau acolo unde nu aveau voie să meargă. Nu înțelegea de ce și nu avea nicio intenție de nesupunere. Dar – poate din cauza lui Barbă-Albastră – se gândi că acea cămăruță era misterioasă.

Într-o zi, închizând un volum în bucătărie, unde citise, o văzu pe Seraphita intrând, după una din rarele ei incursiuni pe afară.

Mergea cu pași mici și ușori pe iarbă și pe pietriș, foarte încet, foarte ritmat. Spre deosebire de fiecele ei, se îmbrăca întotdeauna cu multă grijă. Purta muselină albă împodobită cu violete și un șal lila. Muselina curgea de pe un inel înalt; nu avea corset, ci un simplu brâu violet. Părul strălucitor, răsucit pe creștet, era prins în violete de mătase. Privea drept înainte, visătoare și distrată, schițând cu gura frumoasă o umbră de zâmbet permanent. Lui Philip i se păru că patinează pe gheață nepotrivită cu anotimpul, ori rula pe roțițe sau bile invizibile. Ea intră pe ușă și trecu pe lângă el, tot zâmbind fix, arătând că-l văzuse printr-o înclinare a gâtului lung, atât de ușoară, încât el se întrebă dacă i se năzărise. Îi amintea de ceva. Numaidecât știu de ce anume: de păpușa Olimpia din strălucitul spectacol al lui Anselm Stern, Olimpia, un automat – o păpușă *interpretând o păpușă*, în timp ce toate celelalte personaje păreau vii.

Philip nu știa cu ce se ocupau doamnele – poate se vizitau reciproc, mergeau la petreceri, la cumpărături, la călărie, la tenis. Nu și Seraphita. Ea se plimba, ședea în fotoliul ei cu privirea ațintită, plăcut, înainte, până la prânz, lucra puțin la războiul de țesut, mai aștepta oleacă și iată că se făcea ora cinei. Credea că treceau zile întregi fără ca ea să vorbească. Citind despre Doamna din Shalott, blestemată să nu vadă lumea decât într-o oglindă, se gândi la Seraphita Fludd și la ochii ei mari, luminoși, verzi-albăstrii. Dar Doamna plesnea de dorință și nemulțumire. Doamna se repezea de-a

curmezișul camerei să deschidă fereastra. Doamna Fludd nu se repezea nicăieri.

O altă ciudățenie a familiei era că toți făceau plimbări în împrejurimi, dar întotdeauna acestea erau solitare.

Geraint se alătura bandelor de tineri din mlaștini. Când îi întâlnea, tinerii din partea locului aveau tendința să-l evite pe Philip, sau să se strângă în grupuri și să-și bată joc de el de la distanță. Geraint nu făcu absolut nicio încercare de a-l prezenta cunoscuților săi, de fapt abia dacă îi adresa câte un cuvânt. Fludd pleca pentru zile întregi, încotoșmănat într-o haină de ploaie cu glugă, cu un toiag noduros și o pălărie cu boruri largi trasă peste ochi. Niciodată nu-l invita pe Philip să-l însoțească. Imogen se ducea la Lydd și, uneori, cu bicicleta, la Rye sau Winchelsea, ca să cumpere mâncare și ustensile de cusut. Câteodată, Pomona mergea cu ea. Nici ele nu-l invitau pe Philip – nu, credea el, pentru că nu l-ar fi dorit prin preajmă, ci pentru că nu le trecea prin cap. Așteptă câteva săptămâni, până când scrisul i se îmbunătăți evident, și compuse o scrisoare precaută către cei de acasă. Mai stătu puțin și-l întrebă pe Dobbin, venit în vizită, cum s-o expedieze. Dobbin îi dădu explicații despre oficiul poștal din Lydd și-i dădu un timbru. Îl întrebă pe Philip dacă dorea să meargă cu el, pe jos, la Lydd, ori prefera să împrumute o bicicletă de-a familiei Fludd. Imogen spuse că, bineînțeles, o putea lua pe a ei. Dobbin întrebă dacă Philip văzuse împrejurimile, iar băiatul răspunse că nu ieșise din Purchase House.

– N-ai văzut marea? se miră Dobbin.

– Nu, zise Philip. Eu nu am un orar de lucru, nici simbrie... Așa că mă descurc cum pot.

Dobbin insistă ca Philip să facă o plimbare la mare, cu el și cu părintele. Nu era nevoie de el *tot timpul* la atelier, oricât de stimulatoare era munca lui. Dobbin o întrebă și pe Seraphita, care era sigură că Philip trebuia să se plimbe din când în când; era bine să-l întrebe pe domnul Fludd. Întrebat, Fludd zise că, desigur, Philip trebuia să vadă marea. Era un băiat isteț. Își va da singur seama când se poate duce. Când nu se putea, își va da seama și de asta, se înțelege.

Așa că a mers pe jos, cu Frank Mallett și cu Dobbin, până în satul Dymchurch de pe țărmul mării. Dymchurch se apăra cu un zid de piatră de asaltul apelor sărate înfuriate și trebuia să te cațeri pe el ca să vezi marea și să ajungi la plajă. Au urcat treptele înguste, iar Frank și Dobbin au privit, binevoitori, cum protejatul lor admiră pentru întâia oară marea. Era o zi liniștită și însorită; valurile lingeau pașnic plaja, venind unul după altul, și erau absorbite de nisip. Philip simți în oase masa apei, dar nu avu nimic de spus, stătu doar acolo cu o înfățișare stoică. Frank și Dobbin așteptau. După un timp, Philip zise că era imensă. Cei doi îi dădură dreptate. Băiatul remarcă mirosul de sare și țipetele pescărușilor. Trecuse mult timp, își spunea, de când cineva așteptase ca el să *spună* ce anume făcea sau simțea, în loc de a face și a simți și gata. Știa că trebuia să lege cunoștință cu marea pe cont propriu,

pe propriile lui puteri. Câțiva copii se bălăceau lângă mal. Se întrebă cum anume era, dar trupul lui respinse ideea. S-a plimbat cu Frank și cu Dobbin de-a lungul plajei și i-a reușit tot mai bine să scoată exclamațiile așteptate, de curiozitate și mirare. Ridică o bucată de algă, intrigat de textura ei și de micile bășici de apă care se spărgeau. Adună câteva scoici roz, delicate, și o cochilie tăioasă. Frank și Dobbin erau încântați. S-au întors cu el în sat, l-au tratat cu o masă bogată la Ship Inn și i-au depănat povești cu contrabandiști, mai puțin interesante pentru Philip decât aspectul suprafeței mării și textura algelor. Frank Mallett se interesă dacă avea un bloc de schițe și un creion. Philip răspunse că nu, îl terminase pe cel din South Kensington. Domnul Fludd îi dăruise altul, dar îl isprăvisese și pe acela. Frank îi cumpără unul de la magazinul general din Lydd. Hârtia nu era de calitate, era cenușie și prea poroasă, dar era hârtie. Apoi l-au condus înapoi acasă.

La Puxty, pe drumul de întoarcere la casa parohială, Frank Mallett l-a întrebat pe Dobbin dacă îl îngrijora poziția lui Philip la Purchase House. Se pare că muncea din răspuțeri fără niciun fel de simbrerie, zise Frank. Nimeni nu se gândea să-i dea și lui cele trebuincioase traiului. Dobbin răspunse că lui Fludd îi era simpatic Philip. Se gândi un minut și zise că, pare-se, Philip era singura persoană care-i plăcea lui Fludd. Spera, zise, că Philip va făuri obiecte destul de profesioniste pentru ca atelierul de ceramică să încaseze niște bani din vânzarea lor. Atunci va putea primi simbrerie. Trebuiau să aibă cu toții grijă de bunăstarea lui.

În atelier, Philip îi spuse lui Fludd că se dusesese să vadă și el marea. Adăugă că nădăjduia să mai meargă. De ce nu, îi răspunse meșterul, spunând apoi că Philip ar fi trebuit să se ducă și la Dungeness. Dungeness avea să-l intereseze.

Philip călători pe jos până la Dungeness, într-o zi caniculară, când grozama strălucea, aurie, iar varza-de-mare era acoperită de semințe sferice, trecând de la verdele aprins la culoarea osului. Dungeness este mohorât și bogat, cea mai lungă promenadă de scânduri din lume, măturată de vânturi marine, de la răsărit și de la apus. Este locuit – bărci stau trase la mal pe plajele de pietriș rozaliu și există maghernițe stranii, negre de funingine, în care viețuiesc pescarii și în jurul cărora sunt îngrămădite cazane cu homari, ancore, vâsle rupte, năvoade. Înaintezi spre mare pe o suprafață împietrită care, de fapt, colcăie de viață bizară, de plante și creaturi ce prosperă sau suferă în condiții de climă extremă. La capătul promontoriului, pietricelele formează o movilă înaltă deasupra promenadei de scânduri, constant suptă de curentul negru, măcinată și aruncată pe țărm în altă parte. Între pietre, roz-ocru, crește varza-de-mare, cu fantastici franjuri de frunze purpurii, verde-deschis sau închis. Philip zări exemplare de iarba-șarpe-lui, de un albastru țepos și sinistre (poate doar din cauza numelui), cunoscute lui din luncile din Staffordshire, dar care aici i se păreau mai albastre și mai pline de viață. Văzu levănțică, maci purpurii și smocuri de valeriană trandafirie. Toate erau strălucitoare

și provizorii: iarna aveau să dispară ca și cum nici n-ar fi existat.

Aproape ceremonios, Philip parcurse promenada de scânduri până la îngrămădirea de pietriș de la capăt. Prima dată când veni – căci veni de mai multe ori – fu nerăbdător să ajungă la apă și nu percepu decât cu priviri fugare îngrămădeala umană și plantele tenace. Nu întâlni pe nimeni. Era aventura lui, simțea că acela era colțișorul său personal. Ajuns la capăt, se cățără sus pe bancul de pietriș, pietricelele se scurgeau în jos, răpăind, de sub tălpile lui, făcându-i urcarea lentă și anevoioasă. Dar iată marea, vizibilă de pe culmea aceea instabilă. Stând sub cerurile însozite, constată că era întunecoasă și adâncă, cu porțiuni încrețite de vânt și curenți contrari, care trăgeau încolo și-ncoace, cu valuri care se spărgeau neconținut de țărni, clintind și măcinând pietrele. Se gândi că ar fi fost frumos s-o vadă pe furtună, dacă ar fi izbutit să se țină pe picioare. Era la marginea Angliei. Se gândi la margini, la limite, la cum studiasse Palissy apa sărată, apa dulce, izvoarele și pâraiașele de pe uscat. Nici nu-i trecuse prin cap că pământul e rotund, că el stătea pe suprafața curbă a unei sfere. Aici, contemplând orizontul, simțind precaritatea sprijinului său, avu dintr-odată intuiția acestui fapt – o sferă uriașă, în zbor, acoperită în cea mai mare parte de apa aflată în continuă mișcare, dar ținută pe suprafață în timp ce se avânta în atmosferă și în străfundurile ei întunecate, brune, albastre, verzi, negre, acoperea un alt soi de pământ, mai rece, nisipuri și pietre neatinse vreodată de soare, unde, poate,

tot felul de lucruri viețuiau în beznă, se repezeau și se devorau unele pe altele, nu știa, poate că nu știa nimeni. Pământul rotund, cu dealuri și văi, sub suprafața lichidă. Era și plăcut, și înfricoșător să fii viu în bătaia soarelui.

Se așează pe pietrele calde și mănăcă pâinea cu brânză și merele aduse de acasă. Își spuse că trebuia să ia cu el, ca amintire, o pietricică. E un instinct ancestral să iei o piatră dintr-un loc pietros, să te uiți bine la ea, să-i conferi o formă și o viață care să lege ființa omenească de o masă de pietre neînsuflețite. Ridică piatră după piatră și le aruncă înapoi, încântat de o pată neagră, o vinișoară lucitoare, o gaură ce le străpungea. Le ținea în mână, le studia, le lăsa să cadă jos, le pierdea, strângea altele. Cea reținută în final – aproape enervat acum, neliniștit de movila măricică de respingeri – avea formă de ou cu linii albe trasate pe ea și găurele înguste, mici, ce nu răzbeau pe partea cealaltă. Ascunzișuri pentru creaturi minuscule, păianjeni de nisip sau viermi subțiri ca firul de păr.

Petrecu multă vreme desenând – frunzele verzei-de-mare, o carapace de crab fantomatică, o bucată de lemn adusă de valuri – doar din plăcerea de a privi și a învăța. Din când în când se uita pe furiș la apă, să vadă dacă-și schimbase aspectul – de fiecare dată și-l schimbase. Se simțea și el schimbat, dar nu avea cui să spună.

Reveni des și-și extinse investigația și asupra mlaștinii, descoperind bisericile normande clădite în

mijlocul fâșiilor de apă mlăștinoasă, împiedicate să se scufunde de diguri și șanțuri. Odată, într-o zi vântoasă, văzu, de pe înălțimea malului de pietriș, silueta îndoită a lui Benedict Fludd, luptându-se să înainteze de-a lungul țărmului, târâindu-și picioarele pe pietre, ținându-și pălăria cu mâna. I se părea că strigă la mare. Philip nu-l chemă, nici nu-i spuse după aceea că îl văzuse.

Desena, desena și desena.

După ce-și umplu blocul de schițe, se duse la Benedict Fludd și-i arătă modele izvodite după desenele sale, care, socotea el, puteau fi transpuse pe plăci de ceramică. Ideile îi ajungeau pentru o serie. Un model general de frunze de varză-de-mare și unul de alge încalcite, cu tipare în formă de cheie sau de bășici umflate. Un foarte delicat model dantelat, stilizat într-o zi în care, lângă biserica Sfântul Thomas Becket din Fairfield, văzuse digurile și iarba de mlaștină complet infestate de muște cu aripi lungi și picioare angulare, fragile.

Desenase o pânză geometrizată a trupurilor lor ce se atingeau. Mai făcuse un desen, cu boabele palide de semințe de varză-de-mare pe tulpinile lor separate și încă unul, cu foi de ferigă. Deveni preocupat de un principiu al decorării care folosea structura geometrică aflată la baza formelor naturale pentru a construi o nouă geometrie formală. Le marca pe hârtia gri, absorbantă, cu creionul moale, cât putea de bine. Îi spuse lui Fludd că știa cum să înțepe cu acul modelele de pe

hârtie ca să poată fi folosite în mod repetat pe ceramica nearsă, înaintea smălțuirii. Dar nu se pricepea să prepare emailurile. Aflase despre pulberea de cuie, care dădea un verde proaspăt ca mazărea, și despre diversele lucruri ce se puteau face cu manganul. Dar nu știa cum să obțină griul albastru-verzui al foilor de varză mai groase. Sau culoarea fantomatică a muștelor-cocor, care, afirmă el îndrăzneț, ar fi fost interesant de trasat pe un fond cobalt sau poate pe un verde mlăștinos.

Fludd îl complimentă pentru ochiul bun. Zise că hârtia lui era atât de proastă încât îi ruina desenele. Philip răspunse că era singura pe care o avea. Fludd deschise un dulap și puse în mâinile lui Philip câteva blocuri de schițe, precum și o cutie cu felurite creioane și tocuri. Zise că poate aveau să facă faianța. Puteau experimenta cu smălțurile.

Când avură o serie gata de ars, încărcară cuptorul și-și petrecură toată noaptea lângă el, alimentând focul cu lemne aduse de mare și pari fierăștruiți pe măsură. Lucru neobișnuit, Geraint se oferă să-i ajute. Îi plăcea drama cavernei de foc și era curios de rezultat. Arderea și răcirea decurseră surprinzător de bine. Cuptorul produse o serie de plăci albastre, aurii, verzi și stacojii, cu modelele de la Dungeness așternute peste culorile de fond în păienjenișuri gri, fumurii cu o umbră arsă, precum și un alt set, cu un smălț crem și modele albastre, carmin și verde-bronz. Philip era extaziat. Pomona spuse că erau foarte drăguțe.

Geraint întrebă dacă puteau face mai multe – mult mai multe.

– Nu e foarte greu, îl asigură Fludd.

– Le-ați putea vinde. Le-ați putea furniza arhitecților și altora. S-ar construi cu ele șemineuri minunate. Ar putea asigura un venit constant.

Geraint avea doar cincisprezece ani, dar era încontinuu neliniștit, aproape furios, din pricina lipsei unui venit constant. Îi vorbi despre plăcile de faianță lui Frank Mallett, când se duse la lecția de istorie. Îl întrebă pe preot dacă știa pe cineva care să aibă nevoie de faianță pentru decorarea vreunei case sau biserici. Zise că ar fi fost bine să aibă unde să expună plăcile – la Rye, Winchelsea, la Londra, ce știa el? Dar știa că era *posibil* să se găsească un loc. Tata e atât de nepractic, se plânse Geraint. E artist, nu creează lucruri pe care oamenii să vrea să le cumpere. Dar plăcile astea făcute de Philip arată splendid și cică pot fi repetate, mereu și mereu. Papa zice că-s foarte originale. Poate că sunt, ce știu eu. Dar știu că *o să placă* lumii. Numai că, oare cum să le vadă?

La dejun, Frank și Dobbin discutară problema cu Geraint. Lui Dobbin îi veni strălucita idee de a apela la domnișoara Dace. Ea cunoștea, fără îndoială, oameni dispuși să expună câteva plăci – foarte elegant – într-un bovindow, în vitrina unui magazin de artă sau chiar într-un butic modern. Până la urmă puteau închiria o vitrină proprie. Sau o sală de expoziție la Londra. Dobbin se duse cu gândul înapoi, la petrecerea de Sânzienă de la Todefright. Zise că participase și Prosper

Cain, de la South Kensington Museum. El personal văzuse operele lui Fludd de la muzeu: o vază splendidă și un fel de platou. Poate că domnul maior Cain îi putea ajuta. El, când venise prima oară la Purchase House, sperase să propună înjghebarea unei comunități acolo, cam ca a lui Edward Carpenter, dar diferită, având în centru arta ceramicii. Dacă totul mergea bine, zise, ocolind cu tact problema temperamentului problematic al lui Fludd, nu era posibil ca domnul maior Cain să trimită fonduri și asistenți care să ajute și să disemineze printre cumpărători informații despre o nouă direcție în arta ceramicii?

Geraint zise că totul depindea de Philip Warren, dacă acesta va rămâne la ei. El refăcuse cuptorul și proiectase plăcile.

Dobbin era sigur că Philip va rămâne, dacă i se dădea posibilitatea să lucreze.

Și dacă i se dădea de mâncare, adăugă Geraint, poate și o leafă din care să trăiască. Pare-se că *la asta* nu s-a gândit nimeni. Ai mei cred că e vulgar să te gândești la bani, e un lucru prea josnic ca să-i preocupe pe ei – dar eu știu că nu au bani. Nu au *niciun ban*. Nu pot cumpăra caolin, le sunt datori fermierilor pentru lapte și ouă, eu trebuie să-i linguesc în cel mai dezgustător chip pe prăvăliași ca să obțin ceai, cafea sau carne. Se luminează la față:

– Îi putem oferi măcelarului, în schimbul cărnii, câteva plăci de faianță, să le expună în prăvălia sa. Nu sunt vegetarian pentru că așa am vrut. *Îmi place carnea.*

În noiembrie 1895, Olive Wellwood rămase grea. Ședea la pupitru, în obișnuitele ei rochii largi, care-i ascundeau sarcina de musafiri și de copiii mici, încercând să scrie. Scrisul mergea greu când „aștepta un bebeluș”; străinul din pânțece parcă îi suga energia și-i deregla, în sânge și în creier, ritmurile frazelor. O parte a ființei ei nu voia decât să stea și să privească pe fereastră la peluză, așternută cu frunze ude asemenea unor solzi, la crengile cu frunzișul galben, cu puține frunze, sau total golașe, își spunea ea, încântată cel puțin de ritmurile shakespeariene, dar simțindu-se bătrână. Îi mai făceau plăcere trăinicia inertă a geamurilor de sticlă, a mobilelor lustruite și a șirurilor de cărți din jur, dar și magicul pom al vieții țesut în culori calde pe covorul de la picioarele ei. Nu se obișnuise cu ideea că era posesoarea acestor lucruri, niciodată nu le vedea ca pe niște simple obiecte casnice. Continuau să fie mai puțin reale decât puțurile de cenușă de la Goldthorpe. Continuau să aibă calitatea

pe care trebuie că o avusese palatul lui Aladdin, pentru el și pentru prințesă, după ce djinul îl înălțase din nimic. Încercase de câteva ori să scrie o poveste cu titlul „Siguranța caselor“, titlu ironic, întrucât casele nu erau sigure, vezi protestele construcției din paie și nuiele ale celor Trei Purceluși, ori casa din Biblie, clădită pe nisip. Casele aveau la temelie bani, iar Humphry se certase cu fratele său cel bogat și renunțase la slujba din mijlocul lingourilor de aur ale băncii din Threadneedle Street. Mintea ei suprainventivă juca aidoma unei pete de lumină peste bănci și turf, paie, nisip, nuiele și pietre cubice extrase din cariere, dar povestea nu venea, nu era gata, iar ea nu era pregătită să lupte cu teama de depozedare.

Iubea Todefright la fel de mult cât iubea orice ființă omenească, inclusiv pe Humphry și pe Tom. Când se gândea la reședință, îi apărea de fiecare dată sub două aspecte: prezența ei arhitectonică, sculptată – uși, ferestre, coșuri de fum, scări – și lumea construită de ea însăși în, prin și sub ea, lumea imaginară, interpenetrantă, cu intrările ei secrete în tunele și caverne, lumea subterană de sub frumoasa colină înverzită. Își imagina căminul ei așezat pe straturi terifiante de roci și depozite minerale – cremene și argilă, cărbune și șisturi, bazalt și prundiș, prin care șerpuiiau râuri și afluenți ramificați cu apă rece sau metale strălucitoare – aur și argint lichid – întotdeauna și le imagina lichefiate, precum mercurul, deși știa bine că nu erau.

Poate că toți scriitorii au citate cu valoare de talisman care, pentru ei, simbolizează forța, natura

intrinsecă a scrisului. Al lui Olive era din balada lui True Thomas, care fusese dus sub deal de către Regina Elfilor:

Zile și nopți, la număr patruzeci,
Pân' la genunchi se bălăci în sânge.
Soare sau lună n-a văzut în veci,
Și-a auzit doar marea cum se plânge.

Ar fi dorit să scrie despre asta – bălăceala în sânge, absența soarelui și a lunii, mugetul mării –, dar n-o făcuse niciodată, pentru că poveștile ei, deși din ce în ce mai bizare și mai sinistre, erau destinate copiilor. Pe vremea aceea proliferau istorioarele în spirit creștinesc, despre morțile exemplare ale unor prichindei care ridicau ochii spre îngerașii trecători dintre norii pufoși de pe bolta cerului. Nimic care să semene cu sângele roșu, până la nivelul genunchilor. Se gândi, scurt, la nașterea ce avea să vină, la sângele ce avea să curgă, la durerea ce avea s-o înțeleșteze, la posibilitatea ca străinul venit pe lume odată cu torentul de sânge să fie împes-trițat, inert și galben precum ceara, o păpușă cu pleoa-pele strânse, ca Rosy. Auzise de lichidul amniotic – fătul nenăscut nu plutea cu adevărat în sânge –, dar el pri-meia sânge, sângele ei, printr-un maț livid care-i putea da viață ori îl putea strangula. Lucruri despre care nu se vorbea și nu se scria. Din această cauză erau – simul-tan, intens – și mai reale, și mai ireale.

Scrisul era o necesitate. Dăinuirea reședinței Todefright depindea de el. Humphry vânduse câteva

articole, despre Lorzii Randului, despre sărăcia din East End, despre necesitatea ca tot pământul să intre în proprietate publică. Ținea cicluri de conferințe la Manchester, Turnbridge Wells și Whitechapel, unul despre Anglia lui Shakespeare, în colaborare cu Toby Youlgreave, unul despre administrația locală și unul despre istoria Marii Britanii. Era mulțumit, dar câștigul era inferior salariului de la bancă. Și lipsea de acasă cu zilele sau săptămânile. Olive își imagina cum îl devorează din ochi femei tinere așezate pe scaune tari, așa cum făcuseră și ea, și Violet. Avea păreri împărțite despre acest lucru. Nu-i plăcea să fie atinsă când era gravidă și simțea că abaterea atenției lui Humphry avea avantajele ei. Dar exista mereu riscul ca atenția să-i fie distrasă de tot, riscul unui scandal public, al slăbirii iubirii lui, al unei amenințări la adresa siguranței căminului.

Când îi lipseau ideile pentru povești, revenea, nu prea încântată, la narațiunile secrete care le aparțineau lui Tom, Dorothy, Phyllis și Hedda, rescriind unele pasaje în forme comerciale mai ușoare, rotunjindu-le și simplificându-le. Nimeni nu afirmase vreodată că lucrurile secrete și private erau inviolabile. Poveștile sunt povești, își spunea Olive, perpetuu re-vestite, mereu regenerate, ca rămele tăiate în bucăți ori ca răulețele ramificate de apă sau metal topit. Poveștile copiilor conțineau elemente împrumutate de la alți autori: propriul ei True Thomas o întâlnea pe Regina Elfilor în fusta ei de mătase verde ca iarba

și o sinistru Cârțiță din lumea de animale a lui Dorothy, în continuă metamorfozare, datora mult groazei iritate din copilăria lui Olive inspirată de „Degețica“ lui Andersen. Existau pasaje pe care le scria și rescria, modificându-le uneori radical, alteori înlocuind doar câte un cuvânt. Unul dintre începuturile lui „Tom sub pământ“ fusese scris la câțeva vreme după începutul original, adică întâlnirea cu Regina Elfilor. Poate că se putea folosi de el ca să construiască o poveste vandabilă, iar Tom se va strâmba și ea îi va spune că nu e *aceeași* poveste și-i va vorbi sincer, ca de la femeie la bărbat, despre terorii Fluxului de Bani Peșin.

Ridică tocul și începu să scrie pe o foaie nouă. Sângele curgea din inimă în cap și de acolo în degetele fericite, ocolind lacoma ființă adormită în ea. Va începe cu bebelușul. Uneori, bebelușul din poveste era un prinț de viță nobilă, alteori un voinic fiu de miner. Astăzi optă pentru prinț.

A fost odată ca niciodată un bebeluș prințisor, mult dorit și mult iubit, pe care, poate fiindcă își întârziase mult apariția în palatul ce-l așteptase cu sufletul la gură, toată lumea îl credea de o frumusețe fără cusur și foarte, foarte inteligent. Avea o fire veselă; deși i-ar fi fost ușor să fie răzgâiat, se pricepea să se distreze când rămânea singur, ceea ce, firește, se întâmpla rar – cu excepția nopților. La ușa camerei unde dormea era postată o santinelă, deoarece cunoscuta uritoare rea prorocise că i se va fura ceva. Numele prințului era Lancelin, scris Olive, apoi tăie numele, dar

îl scrise din nou, pentru că nu se putea gândi la unul mai bun sau diferit.

Noaptea, camera lui Lancelin se transforma (ca mai toate camerele copiilor) într-o peșteră plină de umbre. Umbrele sunt lucruri misterioase. Sunt reale și ireale, au și n-au culoare. Când luna strălucea prin ferestrele tăiate în piatră, ea lumina, parțial, unele obiecte. Lancelin avea o zuruitoare în forma unui mic zeu cu barbă și coarne, sub brâuul căruia o curea din piele de capră încrustată devenea un mâner de sidef, pe care Lancelin îl putea apuca. Brațele micului zeu erau întinse și de pe degetele lui atârnavau șiruri de clopoței – de aur și de argint, ca niște boabe de metal, iar în lumina lunii acestea deveneau metale de un cu totul alt ordin, metale lunare, lucioase și stratificate. Lui Lancelin îi plăcea să ridice în aer omulețul și să-l întoarcă pe toate fețele în lumina rece; atunci clopoțeii sunau, iar Lancelin își vedea umbra propriului braț, pe cei patru pereți, cu umbra jucăriei între degetele lipsite de substanță. Făcea ca sinele celălalt să fie când mai mare, când mai mic, când mai lung, când mai scurt, pe fundalul plapumei albe, ori plutind deasupra barelor pătuțului. Reușea să formeze o figură mai groasă și mai întunecată, absorbind tot întunericul în sine, așezat pe cuvertură. Sau un demon gri precum cenușa, alungit, gesticulând, ținând camera în brațe. Fără ochi, fără gură, tăiat în felii de gratiile pătuțului. Se

putea multiplica, își putea agita mâinile către mâinile de umbră, care fluturau a răspuns.

Mai erau și alte umbre în camera de noapte, cu care neînfricatul bebeluș era adesea gata să se joace. În golurile negre dintre piesele de mobilier se ațineau umbre despre care – dacă întorceai capul în așa fel încât luna să lucească pe mânerul aurit al unui sertar – credeai că au ochi strălucitori în beznă. Sau forme înalte și țepene ce stăteau prin colțuri unde puteau fi văzute sau vedeai prin ele.

Poate credeți că nu e normal ca unui băiețel să nu-i fie frică de umbre. Cu toții distingem chipuri amenințătoare în nodurile lemnului din care sunt făcute dulapurile, vrăjitoare în umbrele cren-gilor proiectate pe tavan, legănate în brațele vântului, rășchirându-și degetele lungi, nerăbdătoare să înhațe.

Dar lui Lancelin nu-i era frică și asta face ca tot ceea ce s-a întâmplat să fie și mai șocant.

Ceva mișcă în întunericul din colțul încăperii, lângă soclul lambriurilor. Lancelin se uită și râse, dar nu reuși să schimbe forma umbrei cu o mișcare din cap; după o clipă, aceasta începu să înainteze și bebelușul văzu că întunericul era solid. Umbra care apărură era unduioasă și lucitoare, avea o blăniță incoloră, întunecată, care reflecta lumina lunii. Avea labe mici și palide, cu gheare ascuțite, și un botișor tremurător, mustăcios. Și o coadă lungă, palidă, fără păr, care aluneca după ea, lovind uneori podeaua. Ochii aveau mici pupile roșii, incandescente.

Venea tot mai aproape, tot mai aproape, și Lancelin se pregătea s-o întâmpine. Era bucuros de prieteni noi. Umbra se ridică pe picioarele din spate, execută un salt scurt printre barele pătuțului și se ghemui la picioarele lui. Lancelin scoase un zgomot care semăna a întrebare. Creatura căscă gura, dezvelind șiruri de dinți albi-gălbui, ascuțiți ca niște ace. Își aplecă capul și începu să rupă și să sfâșie. Nu sfâșia plăpumioara albă și frumoasă, brodată cu flori, ci cusăturile invizibile din locurile în care umbrele lui Lancelin îi atingeau tălpile și vârfurile degetelor. Ar fi putut atinge blănița moale a capului ei activ, dar se temea de dinții ascuțiți și de zgomotul de foarfecă pe care îl produceau. Creatura nu-i dădu nicio atenție lui Lancelin. După ce reteză cu dinții tot conturul umbrei, o făcu sul, cu mișcări de rostogolire și învârtire ale lăbuțelor, alcătuiind o bocceluță. Luă bocceluța și sări cu ea, moale, jos din pătuț, în întuneric. Lancelin își ridică brațele în lumina lunii. Nu proiectară nicio umbră gri, nicăieri. Era ca și cum el însuși n-ar fi fost acolo.

Cu asta, Olive ajunse în punctul unde se oprise data trecută și nu-și putu imagina ce mai urma să se întâmple. Avea nevoie de o narațiune ordonată, opusul curgerii nesfârșite a râului subteran al lui Tom. Bebelușul nu putea urmări șobolanul în întuneric. Ce-ar fi făcut regele și regina cu un copilaș lipsit de umbră? Își aminti vag că existau basme despre

umbrele pierdute. De ce era înspăimântător să nu ai un al doilea eu, să nu proiectezi o umbră? Înțelese, neclar, că-l făcuse pe bebe atât de zâmbitor și de încrezător în sine fiindcă aceea era imaginea unicității neumbrite. Putea deveni una dintre ființele acelea ocrotite cărora nu li se permite să iasă din casă, din cauză că sunt vulnerabile – ca Frumoasa Adormită, care nu trebuia să vadă fusuri, ca Buddha, protejat de boală și de moarte. Trăia în perpetuă lumină solară, ceea ce era insuportabil. Va *trebui* să coboare în gaura de șobolan, nu exista alternativă, va trebui să pătrundă pe tărâmul umbrelor și să și-o recupereze pe a sa. Își imagină un imperiu al cloșanilor, plin de umbre ome-nești, bătându-și joc de un copil iscoditor. Era nevoie de un Ajutor – un câine, o pisică, un vierme (ba nu, chiar dacă era o ființă subterană și subtilă), un șarpe magic, poate, șerpui mănâncă șobolani...

Nu avea nicio idee cum să continue povestea. Dar exact în momentul acela – de ușurare, dar și de panică pentru scriitori – auzi scârțâitul roților trăsorii pe pietriș. Se întorsese Humphry. Așternu o frază:

„La început, regele, regina și curtenii observară doar că Lancelin era și mai frumos, mai radios și zâmbitor decât fusese până atunci. Apoi, unicitatea grațiozității lui îi alarmă.“

Oprește-te întotdeauna din scris *in medias res*, era o regulă pe care o învățase. Împinse în lături blocul de hârtie și coborî să-și salute soțul rătăcitor. Ca de multe alte dăți, Violet i-o luase înainte și-l ajuta să-și

scoată paltonul, îi luase geanta cu cărți și umbrela. El o sărută pe Olive, glumi pe sema burții ei, ceea ce n-o amuză prea mult.

Humphry intră în studio, să-și citească scrisorile. Formau un teanc respectabil, unele vechi de o săptămână, două, altele sosite abia cu o zi în urmă. Olive se așeză într-un scaun de trestie cu spetează, din colț. Nu avea chef să se întoarcă la treaba întreruptă, dar era ușor înciudată că fusese deranjată.

Humphry citi scrisorile, zâmbind numai pentru sine. Le reintroduse în plicuri – cu excepția facturilor. Apoi deschise un plic din care căzu o tăietură de ziar. Humphry citi și înlemni. Olive întrebă ce se întâmplase, iar Humphry îi înmână extrasul.

„Beregată tăiată în stația de cale ferată. Finanțist găsit mort.“ O clipă, Olive crezu că Basil își pusese capăt zilelor – reacția violentă a lui Humphry sugera ceva foarte grav. Dar nu despre Basil era vorba, ci de „Frederick Oliver Heath (treizeci și opt de ani), agent al Bursei, care în ultimele trei săptămâni nu mai putuse dormi din cauza pierderilor financiare grele ...“

– Îl cunoșteai, întrebă Olive?

– Nu, dar știu că avea necazuri din cauza Kaffirilor. Știu câteva lucruri pe care opinia publică nu le-a aflat încă. Sunt sigur – întotdeauna am fost sigur – că Basil e băgat până-n gât în porcăriile lui Barnato – numai că *porcării* e un cuvânt prea substanțial, trebuie spus *tenebre*, un nor obscur de mistificări,

prestidigitării și scamatorii, de promisiuni fără acoperire. Basil n-o fi vândut – în parte fiindcă nu vrea să recunoască, cred, că eu aș fi putut avea dreptate – *îl cunosc bine* pe Basil. Trebuie să-i telegrafiez. Am să iau șareta. Iartă-mă, iubito, abia am venit și iarăși plec...

Humphry era sincer afectat, dar în același timp drama îi insufla energie și-l excita. Ieși cu pași grăbiți, strigându-i lui Violet să pună omul să înhame poneiul, să-i aducă paltonul ...

Olive, rămasă în studioul lui Humphry, medită la cele două cuvinte folositoare, porcărie și tenebre. Scurt, mintea ei revizită și respinse poveștile lui Peter și Petey despre șobolanii de mină care ronțăie lumânările și gustările oamenilor. Începu să facă ordine în hârtiile lui Humphry și aruncă o privire scrisorii la a cărei lectură Humphry zâmbise. Începea:

„Iubitul meu drag ...“

Se uită la semnătură.

„A ta (fostă Fecioară) Marian.“

Nu, m-am prostit de tot, își zise Olive. E mult mai cuminte să nu citesc scrisoarea asta, care nu-mi e adresată. O citi.

Iubitul meu drag,

N-a trecut mult de când ai plecat și totuși deja totul, lumea întreagă, e un loc absolut diferit, mai gol și mai plin. Pe cuvânt că nu știu cine am fost și cum am trăit înainte de a te vedea și auzi. Femeia care sunt acum s-a născut în timp ce vorbeai despre frumoasa egalitate a iubiților schimbați din *Mult*

zgomot pentru nimic, despre cum pot iubi un bărbat și o femeie fără să aibă habar că iubesc și cât de rar îndrăgostiții din piese și povestiri se simt *în largul lor* unul cu celălalt. M-am gândit să le transmit învățăceilor mei acest crâmpoi de înțelepciune, dar n-am înțeles decât prea târziu (cu binecuvântată întârziere) că dorința mea cea mai profundă e să fiu *în largul meu*, în felul acesta, cu tine, cu tine însuți. Dacă ți-am combătut public ideile, am făcut-o doar fiindcă am căutat acea *degajare* în care se poate spune orice. Iar când ai rostit alte lucruri – când m-am simțit *personal apreciată* și pentru prima oară frumoasă și dorită (oricât de prudent, oricât de iluzoriu), am devenit sclava ta și sclava ta voi rămâne. Deși nu-mi pot închipui că tu ai dori să te joci de-a stăpânul – ești în primul rând *un prieten* și în al doilea rând *un iubit*, iar eu, eu strălucesc de bucurie.

Am scris până aici ieri, iubitul meu. Nu ți-am spus că nu mă simt bine, cât timp ai fost aici, fiindcă n-am vrut să irosesc nicio clipă din timpul nostru secret și nesigur. Dar nu mă simțeam bine și acum știu din ce cauză, cea mai naturală, cu adevărat un motiv de bucurie, cel puțin pentru mine. Urmează să fiu Mamă. Nu pretind nimic – nici sfaturi, nici ajutor – sunt o femeie independentă și așa nădăjduiesc să rămân. Dar, dacă totul merge bine, dacă putem continua să fim în largul nostru unul cu celălalt în asemenea împrejurări, mi-aș dori ca rodul iubirii noastre să ajungă cumva să-și cunoască tatăl – deși nu ca să aibă vreodată pretenții de ordin material.

O, iubitul meu drag, firește că mă tem, dar sunt răzbătătoare și nu-ți voi fi o piedică – te rog să mă crezi –, mă rog doar ca, dacă îți convine, să continuăm să ne vedem.

A ta (fostă Fecioară) Marian

Olive împături scrisoarea și zise „La dracu’!” de câteva ori. Era rău, foarte rău. Iată o femeie care însemna ceva, nu era doar o fustă frivolă. O persoană nu foarte deosebită de Olive, pentru care Humphry era real și care, după cum spunea, se simțea *în largul ei* cu el; cu alte cuvinte, el, la rândul-i, se simțea *în largul lui* cu ea. O profesoară de vreun fel sau altul, care-l auzise disertând despre Shakespeare. Cineva căruia el fi datora, de bună seamă, ceva, în ciuda poziției lui financiare și a negațiilor ei. „La dracu’!”, repetă Olive, începând să se înfurie, alimentând o flacără internă. „La dracu’ și la dracu’!” O îngrijora sincer situația în care se afla necunoscuta aceea. *Bineînțeles* că Humphry trebuia s-o ajute – era de datoria lui. Ea cunoștea foarte bine sentimentul special pe care îl degaja el – că se simte în largul lui în prezența femeilor; exact asta iubea și ea la el. Se gândi că asta se potrivea cu un soi de amor promiscuu – mai rar decât al lui Don Juan, cu cuceririle sale secvențiale – al unui bărbat care găsea femeile cu adevărat interesante. Dacă Humphry s-ar fi întors acasă în momentul acela, poate l-ar fi îmbrățișat, i-ar fi zâmbit, mânănită, și s-ar fi asigurat de propriul ei farmec și de propriul ei loc central în afecțiunea lui – de care, de fapt, nu avusese

motive să se îndoiască. Dar Humphry nu se întoarce acasă și dispoziția lui Olive viră spre suferință. Citi, aproape vindicativ, celelalte scrisori de pe birou și descoperi două articole refuzate. „O analiză foarte inteligentă, dar atât de partizană, încât nu pot considera că exprimă vederile publicației noastre.“ „Foarte interesant, ca de obicei, dar mă tem că nu avem loc pentru articole de un interes atât de redus pentru publicul larg.“ Olive se simți amenințată – ar fi trebuit să câștige bani cu prințisorul ei și sinistrul ei șobolan gras, nu să stea aici, așteptând să discute abateri ușoare, sau poate ceva mai rău. Todefright era amenințată. Olive zise: „La dracu’!“

Atunci când Humphry reveni acasă, ea zbârnâia ca un titirez, clocotind de mânie. În trena lui venea Violet, luându-i paltonul și pălăria.

– Am expediat o telegramă, zise el. Cred că trebuie să mă întâlnesc cu Basil, sunt absolut sigur că știu unele lucruri periculoase pe care el le ignoră. Aștept răspunsul la telegrama mea, după care plec. Treaba va avea consecințe teribile și durabile, dacă rețelele lui Barnato sunt date în vileag – și știu că nu e o chestiune de *dacă*, ci una de *când*.

– Poți să te întâlnești cu Marian, spuse Olive.

– Nu fi proastă, ea e la Manchester, răspunse Humphry, preocupat de mine de aur și de frați.

Își dădu seama că se trădase și-și privi iscoditor atât soția, cât și teancul răvășit de scrisori. Afișă zâmbetul vulpesc, concentrat, *interesat* de reacția lui Olive.

– *Touché*, zise. Tu, dintre toate femeile, ar trebui să ai înțelepciunea de a nu citi scrisorile altora. Nu e ceva serios, cred că-ți dai seama. N-are nimic de-a face cu tine și cu mine și de aceea n-ar trebui să te pretezi să citești documente private.

Întinse mâna ca s-o dezmiere, dar Olive îl plesni.

– Ba are de-a face cu mine, are foarte mult de-a face cu mine, vom pierde Todefright dacă nu câștigăm ceva bani și *nu eu* fac lucruri care aduc guri în plus. Eu muncesc și iar muncesc, trebuie să țin Todefright pe picioare de una singură, sunt bolnavă și stresată și am nevoie de odihnă...

– Bani, zise Humphry. Bani sau relații sexuale – ce e pe primul loc, care e mai sigur că stârnește ceartă și periclitează căsniciile? Iată o problemă interesantă.

– Nu-i o problemă interesantă, este *viața mea*, strigă Olive.

Până în acel punct niciunul nu știuse cu certitudine dacă va izbucni o ceartă monstruoasă ori dacă o puteau evita. Acum, că era limpede că va izbucni, trebuia să i se dea curs cât mai repede. Olive își prinse bebelușul nenăscut cu palmele și se puse pe strigat, ca o pescăriță de operetă. Humphry ar fi putut încerca s-o calmeze sau să-i ceară iertare – în orice caz, se văzu nevoit să renunțe la atitudinea de amuzament detașat și certitudine calmă. Nu intră niciodată în defensivă. Dacă era amenințat, ataca.

– Uită-te cum vorbești, zise. Cum poate face o femeie matură un asemenea tărăboi? Credeam că ai

devenit o ființă civilizată, dar nici pe departe, răgi ca o slujnică, ca o spălătoreasă...

Cearța luă diferite forme, trecu prin câteva cicluri de reproșuri și contrareproșuri, prin diverse sfășieri de sabie a țesăturii mariajului. Fu o ceartă lungă și rea.

Tom, Dorothy și Phyllis stăteau pe scări, trăgând cu urechea, gata să fugă în paturile lor dacă erau în pericol de a fi descoperiți. Auziră frazele pe care le auzeau întotdeauna.

– M-am străduit mereu să-ți iubesc toți copiii în mod egal, nu poți să mă acuzi că n-am făcut-o. N-a fost ușor, chiar dacă tu crezi că a fost. Iar tu nu-mi mulțumești.

– Și eu mă pot lăuda cu același lucru. Nu mă poți învinui că fac o deosebire între copiii tăi și ai mei. Toți își au locul lor în mod egal, echitabil, trebuie să recunoști.

Dorothy își prinse fața în palme. Ea era cea pe care o interesa corpul uman. Avea o idee clară despre cum veneau pe lume copiii. Era ușor să nu știi cine-ți era tată. Mult mai greu să nu știi cine era mama ta, deși se mai întâmpla și asta. Griselda sugerase modalități prin care lucrătoarele sociale strecurau în familii copii găsiți. Unele familii de la sate aveau structuri complicate în care nu se făcea deosebirea dintre bunici, mame, mătuși și surori mai mari; copiii creșteau convinși că mama lor le era soră, iar bunica, mamă. Oamenii aveau copii la vârste mai înaintate decât a ei de acum, știa asta. Dar aici, cine, cum? Lui Violet îi plăcea să spună că era „adevărata lor mamă“, dar,

din câte pricepea Dorothy, îi plăcea să afirme asta tocmai fiindcă ştia că nu e, oferea gratuit dragoste maternă din poziția de non-mamă, de mătușă fată-mare. Se vedea de la o poștă cine era mama cuiva, vedeai cum crește bebelușul nenăscut.

Era bizar, cu siguranță bizar, că exista obiceiul de familie de a expedia pe toată lumea de acasă înainte de venirea pe lume a unui copilăș. Ea nu fusese acasă la nașterea *niciunui* copil. Fusese cu Griselda ori în vacanță la mare cu familii de prieteni. Dorothy se simțea cu adevărat amenințată. A cui odraslă era sau nu era ea? Aproape inconștient se îndepărta de iubire. Avea să fie șireată. Nu-și va iubi cu prea multă pasiune părinții, părinții *în exercițiu*, în caz că iubirea s-ar dovedi disproporționată, nerez reciprocă, iar părințele un non-părinte.

Tom nu gândea limpede. Își simțea lumea amenințată, iar lumea sa era Todefright, întrețesută cu lumina pădurilor și pajistilor, cu vara și iarna, aurie sau geroasă, împletită de asemenea cu firele poveștilor mamei, ale căror culori smălțuite și umbre ca de cerneală, uși secrete și animale înaripate făceau ca adevăratul Todefright să pară uneori un loc îngălbenit, confecționat din ipsos, o simplă machetă a unui cămin, care astupa forma constant-mișcătoare a lumii de jos, cu intrarea pe dedesubt. Nu-și imagina – nici măcar *nu putea* să-și imagineze – că Olive n-ar fi fost mama lui, nici nu-i dăduse prin minte să încerce. Iar Humphry era Humphry – el fusese întotdeauna acolo.

Era posibil ca totul să se dovedească a fi carton și ghips, era îngrozită de această posibilitate în măruntaie și în spatele ochilor. Dar n-ar fi putut-o exprima.

Phyllis nu distingea toate cuvintele părinților care țipau. Se uita la Tom și Dorothy, căutând un indiciu despre cum să reacționeze. Erau supărați. De ce? Erau agitați. De ce? Ca întotdeauna, ea era exclusă – prea proastă, prea inocentă. Îl trase de braț pe Tom – el era mai îngăduitor decât Dorothy – ca să-l întrebe „Ce e? Ce e?“, întrebare fără sens, rămasă fără răspuns.

– Mai bine s-o tulim, o să ne prindă, zise Dorothy. Începu să urce repede scările, pe vârfuri.

În timp ce făcea asta, lucrurile se liniștiră în studio. Niciodată nu se înjosiseră să privească prin gaura cheii – prin urmare, nu-i văzură pe Humphry și pe Olive îmbrățișați, cu pânțelele ei greu apăsând pe pantalonii lui, cu capul ei îngropat în umărul lui, cu mâna lui care-i mângâia neconținut părul dat pe spate și cu un zâmbet mic pe gura lui nervoasă.

A doua zi, Humphry îi porunci rândașului să scoată șareta devreme și să-l ducă la gară. Olive apăru, complet îmbrăcată, cu palton și pălărie, cu mult înaintea orei ei de scolare obișnuite. Spunea că intenționează să-i facă o vizită lui Prosper Cain. Trebuia resuscitată povestea cu aventura de la muzeu. Îl interesa pe John Lane, editorul. Humphry zâmbi, o ajută să urce și plecară împreună, sporovăind vesel. Humphry înțelegea perfect că pentru Olive era necesar să restabilească echilibrul dintre ei mergând în vizită la un bărbat care

era, evident, un admirator. Înțelese, ceva mai întristat, și că neliniștile ei financiare și sentimentul că gospodăria depindea de scrierile ei, dar și teama că toate acestea erau amenințate de iminenta naștere erau îngrijorări reale, chiar dacă ea îl tachina, jucăușă, cu pretențiile ei de importanță și independență.

Tom, Dorothy și Phyllis îi urmăriră la plecare.

– Se pare că s-au împăcat, mai mult sau mai puțin, comentă Dorothy.

– Da, nu-i așa? întrebă Phyllis, dar nu primi niciun răspuns.

– Dacă tata se împacă și cu unchiul Basil, mă vor trimite cu siguranță la școală, zise Tom.

– Poate că o să te simți bine, spuse Dorothy, știind că pe Tom îl îngrozea ideea de a dormi și de a mânca împreună cu sute de ceea ce credea ea – și era sigură că și Tom credea – că sunt niște mici sălbatici.

– Poate că nu, replică Tom, înghiontind-o în coaste. Să mergem la casa din copac.

Împrejmuirea secretă te calma și-ți dădea energie, chiar și în umeda toamnă târzie, chiar și la început de iarnă. Acum, că frunzele căzuseră, era mai lesne de descoperit, dar încă protejată de un desiş de ferigă cu înfăţişarea naturală, pătrunsă prin toate ungherele, și de nivelul de jos al crengilor de conifere. Ca de obicei, Phyllis mergea la trei pași în urma celorlalți. Nimeni nu vorbea. Cu o parte a minții, Tom admira un bdiviu supranatural, în următorul crâng, având în șa un călăreț cu cagulă. Dorothy examina stâlpi de poartă

pe care un maestru de vânătoare bătuse în cuie rânduri de cadavre mici și țepene, ciori mânjite cu noroi, hermeline întinse, cârțițe ca niște petice jalnice, comprimate, de catifea. Era un nenoroc pentru Olive, care nu avea idee de toate astea, că Dorothy asocia la „povestea ei” despre antropomorfizatele creaturi blănoase din și de sub păduri și lunci astfel de dăunători și animale de pradă măcelărite. Dorothy avea la ea o traistă de piele, în care băga speciemenele atent desprinse din cuie și care puteau fi disecate și examinate. Nu se întreba dacă Olive știa că nu-i plăcea „povestea ei”. Taciturnă din fire, observa sec, în gând, că pe Olive o încântau într-o asemenea măsură creațiile sale, încât nu avea nevoie de reacțiile publicului-țintă. Dorothy, deși foarte inteligentă și pricepută la citit, nu era un copil îndrăgostit de lectură. Purta permanent în buzunar un volumaș, fiindcă o amuza într-un mod cam sinistru. Îl primise Olive ca să-l recenzeze în *The English Illustrated Magazine*, dimpreună cu un vraf de povești și basme pentru copii, dar nu era la fel ca toate celelalte. Titlul cărțuliei era *Mother Nature's Little Book of Bed-time Rhymes*, de Herbert K. Methley. Conținea poezioare glumete, spirituale, despre animăluțe care, dacă erau cât de cât antropomorfizate, păreau sinistre în acel travesti uman. Păianjenul și mantissa, mestecând membrele vii, nutritoare, ale perechilor lor. Cucul, marele pișicher, depunându-și ouăle camuflate (Natura era atât de colaboraționistă, petele de pe el semănau întocmai cu cele de pe ouăle rândunicii de salcie) și luându-și apoi zborul ca să cânte între crengi, în timp

ce progenitura lui harnică, toată numai piele, cu capul cărnos și orb, îi arunca unul după altul pe ceilalți pui din cuib și se transforma într-un monstru uriaș, în comparație cu ceilalți. Musca ichneumon, care-și depunea ouăle elegante sub pielea viermilor, cămări umblătoare, supte treptat până se sfrijeau. Dorothy îi arătase volumașul lui Tom, care-l respinsese cu o mișcare scârbită a mâinii – nu se număra printre băieții care smulgeau picioarele și aripile micilor viețuitoare.

– E o carte bună, fiindcă așa este lumea *cu adevărat*, spuse Dorothy. Și o face să pară amuzantă, ceea ce-i un lucru deștept.

– Despre ce vorbești, cum este lumea, ce vrei să zici? întrebă Phyllis, dar nici de această dată nu i se răspunse.

Prosper Cain era bucuros că Olive Wellwood îi abătea atenția de la problemele muzeului. Diverse ziare și reviste trecuseră la atac, criticând expozițiile itinerante, arătându-se șocate de achiziționarea de falsuri, inclusiv de farfuria lui Palissy, și mai ales deplângând faptul că educația artistică a britanicilor fusese „încredințată, în mod idiot și inexplicabil, unui militar“. Muzeul nu era decât o casă de binefacere pentru Armată. Actualul director, profesorul Middleton, nu era militar, ci un cărturar singuratic de la Cambridge, foarte nervos în prezența generalului-maior Sir John Donnelly, șeful Departamentului de Știință și Artă, și persecutat de irascibilul estetik James Weale, directorul Bibliotecii de Artă. Atmosfera era acră, iar Prosper Cain își pierdea o groază de timp pendulând între oameni incompatibili, cu propuneri inacceptabile. Neavând niciun om de încredere, se simțea abandonat. Era o plăcere să fie salutat cu zâmbetul cald, respectuos și admirativ al doamnei Wellwood, să i se solicite informații

practice sau anecdotice ușor de oferit. Observă, sub unduioasa rochie Liberty, în ce condiție se afla femeia. În mod curios, sarcina ei îi permitea să recunoască, în deplină siguranță, că o admira. Era ca o sculptură sau ca o pictură frumoasă și sănătoasă, deși nu i-o putea spune. Ea îl fixă cu ochii ei negri, lichizi, iar el se destinse și-i răspunse tot cu un zâmbet. O întrebă cum progresau poveștile cu copiii detectivi. Ea spuse că era interesant să construiești povești cu detectivi.

– Știți, domnule maior, o poveste, mai cu seamă una de mister, e cu susul în jos. Funcționează de-a-ndă-rătelea, ca un tunel cu oglinzi. Sfârșitul condiționează începutul, ca să zicem așa. Vreau ca întreprizii mei tineri să descopere chestii ascunse și de aceea trebuie să știu cine și unde le-a ascuns și de ce. Dar, de fapt, ele au fost ascunse doar ca să fie găsite.

Prosper Cain zise că el nu așa gândise problema. O întrebă dacă vreodată copiii o ajutau să zugrăvească personaje copii. El, unul, nu era sigur că știe ce gândesc și ce simt tinerii, deși avea două progenituri.

Olive își coborî vocea și se aplecă spre el.

– Știți, e un truism că scriitorii pentru copii trebuie să fie și ei copilăroși, în adâncul sufletului, să aibă sentimente de copil, să fie surprinși de lume ca și copiii.

– Scrieți din inima copilului din ființa dumneavoastră? Cel din mine nu știu sigur dacă mai există. Viața cazonă și muzeul nu încurajează spontaneitatea.

– Am să vă destăinui un secret. Nu-mi place cu adevărat să construiesc copii imaginari. Micile lor gâlcevi și inocența lor mă plictisesc cumplit. Copilul care

mai dăinuie în mine cred că trăiește în Țara Elfilor – nu în frumoasa și transparenta Țară a Basmelor, ci într-un loc mult mai sălbatic și mai periculos. Îmi place să văd cum ființe invizibile și creaturi stranii se infiltrează în lumea reală venind de *altundeva*, ca să zicem așa. Mi-ar plăcea să scriu *Morte d'Arthur*¹ sau *Goblin Market*, nu *Aventurile casetei ascunse*. Dar cititorii au o foame insașiabilă de aceste persoane mici și deștepte care fac pe detectivii și trăiesc peripeții minunate. Așa că mă străduiesc să le fac pe plac.

Ea râse. Spuse că vorbea prea mult despre propria-i persoană, îi părea rău, avea să revină la lista de întrebări. Prosper Cain o asigură că-i plăcea s-o audă vorbind despre sine. De fapt, enunță el, îi găsea munca și pe ea fascinantă. Spera că ea va continua să-l trateze ca pe un prieten și să-i vorbească neînhibat.

– Majoritatea discuțiilor mele, se plânse Prosper Cain, sunt plictisitoare, oficiale și dificile.

Olive zise că nu-l credea și că dacă lucrurile stăteau într-adevăr așa era păcat și trebuiau îndreptate.

Rămâne de ghicit ce ar fi vorbit în continuare, deoarece îi întrerupse Florence, care-l găsisse pe Geraint Fludd hoinărind de unul singur prin Cîrtea de Sud. Îl invitase la ceai. Băiatul declarase că sperase, într-adevăr, s-o vadă, era ceva despre care își aduna curaj să-l întrebe pe tatăl ei...

¹ Compilație a legendelor arthuriene alcătuită de Sir Thomas Malory (n. tr.).

Cerură ceai, care le fu adus. Olive îl studie pe Geraint. Avea cincisprezece ani, cu doi mai mult decât Florence, care, îmbrăcată sobru, ca o tânără doamnă, într-o fustă de serj și o cămașă în dungii, părea și mai mare. Geraint era îmbrăcat sărăcăcios, cu niște pantaloni uzați și o jachetă Norfolk. Încheieturile mâinilor îi ieșeau mult din manșete. Avea epiderma arsă de soare, ca de țigan, își spusese Olive, obrajii de un roșu-închis, îngemănat cu bronzul, iar gura elegantă. Părul cârlionțat îi cădea peste tot; un fel de Pan, gândi Olive, un copil sălbatic deghezizat ca un băiat normal, obișnuit, interesant de pus într-o povestire. Deopotrivă stânjenit și foarte hotărât, își zise ea, privindu-l cum se încruntă și cum îl urmărește pe domnul maior Cain pe deasupra ceștii. Băiatul nu știa cum să formuleze ceea ce venise să spună, înțelese Olive. Florence înțelese și ea asta și interveni:

– Papa, Geraint ar dori să te întrebe ceva. A venit anume pentru asta.

– Dă-i drumul, întreabă, spusese Prosper Cain, plin de o bunăvoință neobișnuit de afabilă, încântat atât de prezența lui Olive, cât și de întrerupere, care însemna prelungirea certă a momentului de intimitate.

– E greu, zise Geraint.

Intenționase să-l roage pe maior să-l ajute pe tatăl său la vânzări, să contribuie la punerea pe picioare a atelierului. Dar nu putea pleda și nu trebuia să dea în vileag sărăcia lucie a familiei sale – nu în ultimul rând pentru că ar fi fost un act de autoincriminare.

Domnul maior Cain și-ar fi făcut o părere foarte proastă despre el dacă ar fi procedat astfel.

Olive îl urmări cum căuta cuvintele potrivite în sufletul său. Deja îl transforma într-unul dintre copiii ei detectivi – sentimentul acela de responsabilitate adultă, la un copil, merita studiat. Ca și îmbujorarea și reticenta lui.

– Cred că tu – ori familia ta – l-ai ajutat pe băiatul acela pierdut pe care l-am întâlnit când am venit aici prima oară, băiatul fugit de acasă pe care Julian și Tom al meu l-au urmărit prin coridoarele subterane, zise ea. Ce mai face? Desenează grozav. Mai stă la voi?

– Da, mai stă. Da, în parte pentru asta am venit. Îi dă o mână de ajutor tatei – lucrează cu tata... Au pornit cuptorul și au făcut o mulțime de vase de care tata e foarte mulțumit. Voiam să vă întreb... să vă rog... dacă ați vrea să veniți să vedeți ce fac ei. Aici ezită puțin. Ai mei sunt lipsiți de *simț practic*. Cred uneori că suntem familia cea mai nepractică din țară. Nimeni nu se gândește...

Geraint își roti, disperat, privirea prin încăpere. Prosper, Olive și Florence se uitau la el, politicos și încurajator.

– Nimeni nu se gândește, domnule, la cum să vândă ceva, cum să aducă pe cineva să vadă ce anume fabricăm. Mama și surorile mele sunt foarte *artistice*. Fără voia lui, o notă de dispreț pur se strecurase în adjectiv. L-am avut pe omul acela, știți, Dobbin, care a fost și la petrecerea de Sânziene și la teatrul de păpuși, el dorea să-l ajute pe tata și să înființeze la

Purchase Hall un fel de școală sau o comunitate – loc ar fi din belșug, ar merge. Dar el nu l-a putut ajuta pe tata – îi lipsesc aptitudinile, cică – și tata s-a supărat, așa că Dobbin s-a mutat la vicar. Dar zicea că dumneavoastră ați spus că tata are geniu, că muzeul deține câteva din lucrările lui și am crezut... am crezut că poate veți ști ce trebuie făcut în continuare. Sau, oricum, veți vrea să veniți și să vă uitați la noile lucrări. Tatei îi place cu adevărat de Philip... Niciodată nu l-am văzut lucrând cu atâta zel.

Șovăi. Se îmbujoră din nou. Olive își spuse că roșeața lui era încântătoare.

– Problema e că... nimeni nu s-a gândit niciodată să-l plătească pe Philip. Nu e chiar *corect*. S-ar zice că eu sunt singurul care se gândește la asemenea lucruri – cine va cumpăra vasele, de unde să facem rost de lut, de substanțe chimice... și de mâncarea noastră, adăugă el, repede. Îmi pare rău, se scuză, acum într-adevăr roșu ca sfecla, deja regretând că se referise la mâncare.

Prosper Cain adoptă înfățișarea gravă de rigoare. Florence îi mai tăie lui Geraint o felie de tort.

– Am să vin la Rye. Îi aduc cu mine pe Florence și pe Julian, care e în vacanță, iar eu vin ca să văd noile lucrări și să văd ce e de făcut. Tatăl tău este într-adevăr un geniu și-i adevărat că n-are simț practic, ca mulți oameni eminente. Oare să-i scriu întâi sau pur și simplu să vin acolo?

– Scrieți-i, zise Geraint, dar așa, în general. Să nu-i spuneți că am fost aici.

– Sigur că nu. O să vin chiar în weekendul următor, când are Julian vacanță. Voi apărea în mod cu totul întâmplător.

– Te pot însoți și eu? întrebă, impulsiv, Olive. Îmi doresc foarte mult să văd și eu lucrările noi. Poate voi fi de folos cu ceva. Sau Humphry, el cunoaște o mulțime de lume din finanțe. I-aș aduce și pe Tom și pe Dorothy, ar fi o excursie frumoasă...

Prosper declară că ar fi extrem de fericit dacă ar veni și ea. Geraint se gândi să remarce că un număr mare de musafiri ar fi putut avea un efect negativ asupra tatălui său, dar imediat își spuse că obținuse tot ce sperase și că era mai bine să lase lucrurile să curgă de la sine. Olive îi citi gândurile.

– Nu cred că trebuie să-l inoportunăm toți pe tatăl tău, nu deodată. Ne vom aține în fundal și vom vedea dacă-l putem ajuta cu ceva. Și vom admira marea – va fi grozav să mai vedem o dată marea.

Geraint îi zâmbi și ea îi întoarse zâmbetul.

– Dar tu? Tu ce intenționezi să faci în viață? Ești și tu artist?

– Dumnezeu, nu, protestă Geraint, cu excesivă vehemență. Eu sunt de cu totul alt soi, lumea ar putea să creadă că sunt adoptat. Sunt neîndemânatic, iar ai mei zic că nu am gust.

– Și atunci ce nădăjduiești să faci?

– Ceea ce vreau, zise Geraint, relaxându-se după efortul acesta uriaș, ceea ce aș vrea, e să câștig o grămadă de bani și să trăiesc *confortabil*. Să lucrez la o bancă, sau așa ceva. Nu știu cum să încep.

– Începi prin a vorbi cu soțul meu, spuse Olive, căreia-i plăcea să dăruiască. El a renunțat la postul de la bancă, dar știe exact cum să găsească un loc pentru cineva. Asta, când vei fi absolut sigur ce îți dorești.

– O, sunt sigur. Numai la asta mă gândesc. Sunt absolut sigur.

Familia Cain și Wellwoodii din Todefright veniră la Rye și traseră la Mermaid Inn. Vremea, până atunci rece și furtunoasă, deveni brusc luminoasă, calmă, chiar căldică. Vara Sfântului Martin, remarcă Benedict Fludd, invitat la masă, într-un separeu de la Mermaid, cu Seraphita și copiii. Deseori există o vară falsă în cea de a treia săptămână din noiembrie, o iluzie destul de plăcută. Prosper se pregătise în stil cazon. Comandase o rață la cuptor, cu sos de ceapă, un munte de cartofi copti și de morcovi dați prin unt, iar ca desert o imensă plăcintă cu mere și frișcă. Veniseră cu trenul; din grupul de la Todefright făceau parte Tom și Dorothy; Violet rămăsese să aibă grijă de jumătatea mai mică a familiei. După prânz, îi explicase Prosper lui Florence, tinerii aveau să iasă la plimbare – poate de-a lungul plajei de la Dymchurch, de vreme ce ziua era blândă și îmbietoare. El dorea să stea de vorbă cu vechiul său prieten și pentru asta avea nevoie de liniște. Membrii familiei Fludd erau

flămânzi; mâncarea era îmbelșugată și gustoasă. Geraint vorbea cu Julian, așezat, în partea mesei destinată tinerilor, vizavi de Tom, al cărui chip îl studia. Dorothy discuta despre școală cu Florence. Florence avea să meargă la Harley Street College la începutul anului școlar. Dorothy nu știa încă ce se va întâmpla cu ea, dar știa că Tom avea să fie îndopat cu carte pentru admiterea la diferite școli.

Seraphita, Imogen și Pomona zâmbeau serafic. Fludd vorbea despre Sfântul Martin, adică Sfântul Martin de Tours – un soldat roman care-și dăruise mantaua unui cerșetor. Era înfățișat adesea cu un glob de foc, ori cu o găscă, deoarece găștele zburau în jur în timpul praznicului său. La biserica Sfântul Martin din Puxty era un vitraliu frumos, care folosea în mod foarte eficient sticla pentru a crea iluzia globului de foc.

Philip nu fusese inclus în grupul de oaspeți și nici nu se așteptase să fie. Luase cu el niște pâine și brânză și pornise, pe vremea aceea ciudat de necaracteristică anotimpului, într-o lungă plimbare. Merse până la biserica sa preferată din mlaștină, micuța biserică a Sfântului Thomas Becket, construită din cărămidă lângă Fairfield. Philip socotea bisericuța ca fiind a sa; știa puține despre Thomas Becket și ignora faptul că lăcașul de cult fusese construit pe proprietatea acestuia. Niciodată nu văzuse o biserică mai izolată. Se ridica în mijlocul pajiștilor apoase ce se întindeau, plane și imense, până hăt, departe și pe care, pe distanțe de mulți kilometri, oi grase pășteau iarba sărată.

Niciun drum nu ducea la ea, iar de acolo nu ajungeai la niciun sat, nu se vedea nicio șosea, nimic decât mlaștinile și cerul. Mlaștinile se inundau adeseori iarna, iar atunci biserica parcă plutea misterios pe apele revărsate, reflectată în luciul calm în zilele frumoase, bătută de vânturi aspre și înecată de ploi pe timp furtunos. Philip își alegea grijuliu drumul de la un smoc de iarbă la altul, pentru că pământul de sub picioare chiftea de apă ce bolborosea între smocuri. Ajuns la biserică, privi în jur la cerul necuprins, la orizontul plat, la aparent nesfârșitele pășuni punctate cu oi și se simți îmbrățișat de pace. Nu gândea prea articulat. Observa lucruri. Ciugulitul unei rațe în mișcare. Stângaci de frumoasă, aproape șchioapa înfățișare a picioarelor lungi, târâte, ale unui cocostârc ce-și agita aripile. Pești zvârcolindu-se în nămol. Modele desenate de vânt.

Șezu multă vreme pe o piatră în curtea bisericii, fără niciun gând. Timpul se scurgea atât de lent, încât n-avea niciun motiv să se ridice în picioare sau să schițeze vreo mișcare.

La limita vederii, pe cărarea dinspre Fairfield, apăru o figură. Silueta unei femei, cu fustă, cu capul învelit într-o broboadă, iar în mână cu ceva ce semăna a valiză mică. Se opri, sprijinindu-se de o poartă, mai merse puțin și apoi căzu la pământ, devenind o moviliță, și rămase jos. Philip se sculă și porni peste mlaștină, zicându-și că persoana care împărțea acum cu el pustietatea era un intrus, dar poate avea nevoie de ajutor.

Îi luă ceva timp ca să ajungă la ea. Cum se apropia – pe sărite, cu pași mari, uneori afundați în nămol – femeia nu mișca.

Dădea impresia că leșinase sau murise. Se năruise compact, transformându-și trupul într-o minge, cu fața pe brațul întins, cu geamantănașul de carton la îndemână pe nisipul ud. Philip îngenunche lângă ea. N-ar fi vrut să fie moartă. O apucă de umeri și-i întoarse, ușor, chipul către el. Obrajii erau murdari, buzele crăpate, ochii închiși. Dar nările și buzele îi tremurau: respira. O briză agită colțurile năframei ei țigănești, mai vioaie decât posesoarea. Purta o jachetă vătuită, boțită, peste o fustă gri. Avea gleznele umflate, pantofii îi erau crăpați și prăfuiți. Parcursese pe jos o distanță considerabilă.

Philip se ghemui lângă ea în iarba de la marginea drumului și îi luă mâna – acesta i se părea cel mai politicos gest pe care putea să-l facă. Se aplecă și-i spuse, blând, la ureche:

– Pot să vă ajut? Cum vă simțiți?

Femeia tremură ușor, se mișcă și deschise, scurt, ochii, privind soarele pe lângă capul lui Philip, care-l obtura. Ceea ce șopti, însă, fu chiar numele lui:

– Philip Warren.

Băiatul înțepeni.

– Îl caut pe Philip Warren, repetă femeia. Mă răătăcesc mereu.

Philip îi netezi pe spate părul și năframa de pe frunte, îi recompuse trăsăturile în minte și-și dădu seama că se uita la sora sa, Elsie. Cu un an mai mare,

Elsie era sora lui cea mai iubită și-i fusese cel mai greu s-o părăsească.

– Elsie, eu îs, zise el. Philip.

– Nu-ți văd chipul din pricina soarelui. M-am rătăcit. Am mers și am tot mers și n-am dat de oameni sau de case. Tu ce faci aici, departe?

Philip se simți ușor iritat.

– Întrebarea îi ce faci *tu* aici? Poți să șezi în fund?

Trase de ea, de-acum fără respect, ci cu fireasca intimitate familială. Ea se ridică în capul oaselor și-și netezi fustele, întinzându-și în față picioarele urâte. Întotdeauna fusese, în măsura posibilului, pretențioasă cu hainele și cu înfățișarea ei.

– Mama a murit, zise. Am venit să-ți zic.

– Nimeni nu mi-o scris.

– Nu-ți pui adresa pe cărțile poștale, nu? Probabil că nu vrei să fii *deranjat*. Dar mi-am zis că trebuie să știi că mama a murit. Mătușa Jessie i-a luat la ea pe ceilalți, în afară de Nellie, care și-a găsit de lucru. Eu am crezut că nu rezist, că nu pot supraviețui un an în aceeași casă cu mătușa Jessie.

– De ce-a murit mama?

– Intoxicare cu plumb. Asta o pândea și asta i-o venit de hac. Întreba de tine. Foarte des. Voia să capeți tu pensulele ei și ceașca Minton, toate-s în valiză. I-am promis că te găsesc. Ea știa că nu suport să stau la mătușa Jessie. Acu' te-am găsit, deși nu acolo unde mă așteptam.

Vorbea cu un soi de vehemență hotărâtă, cu un glas îngroșat de sete și de praf.

– N-ar fi trebuit să... continuă ea.

Brusc o podidi plânsul, lacrimi mici și fierbinți îi țâșniră de sub pleoape, prelingându-i-se pe obrajii murdari.

Philip în parte încerca, în parte refuza să se gândească la mama lui. O întrezări vag, slabă și cocoșată și, supărat, alungă imaginea din minte.

Elsie intui la următoarea întrebare:

– Pe cărțile poștale scria Romney Marsh și Winchelsea. Am mers pe jos până la Winchelsea și cineva de acolo mi-a spus că dacă sunt în căutare de olari, este un nebun într-un loc numit Purchase. Așa că am pornit încoace și, după cum vezi, m-am rătăcit.

– Atunci să vii înapoi cu mine. Poți umbla?

– Doar umblam.

– Ie, dar ai căzut. Te-am văzut. Poți sta pe picioare?

– N-am încotro.

Întoarcerea la Purchase House le luă mult timp și fu dureroasă. Elsie se lăsa pe umărul lui Philip din când în când și apoi șchiopăta singură, dreaptă, printr-un efort de voință. Era o fată subțirică, dar tare, cu pomeți înalți, ochi albaștri și o gură cu trăsături accentuate, nu fermă, dar nedispusă la compromis. Era o noutate această duritate a figurii ei.

Philip se rușina de sentimentul său cel mai puternic. Acesta era că *suferise o pierdere* – și nu la mama lui se gândea. Se gândea la solitudinea sa. Prin voință pură reușise să scape de Five Towns și să ajungă într-un loc nesperat, unde nimeni nu știa cine era sau

ce simțea, tot ce conta fiind faptul că era bun la ceea ce știuse întotdeauna că trebuie să facă – să făurească vase cu mâinile sale. Prezența unei surori – care avea să-și disemineze părerile defăimătoare, sau, la fel de penibil, părerile iubitoare despre el printre acești oameni care-l ajutau, dar pe care nu-l interesau persoana și sufletul lui –, se gândea, însemna o pierdere. În cele din urmă – umblând ostenit pe drum, acum printre gardurile vii – se gândi la sărmana lui mamă, care mereu pierduse ceva, aproape totul, cu excepția talentului de pictoriță care o omorâse și a liotei de copii care puteau să moară sau să se îmbolnăvească grav, prea mulți copii ca să fie hrăniți din venitul ei modest, așa că deveneau, prin creștere, slabi și pământii, ca Elsie. Care avea voință, își spuse, gândind cu furie, așa cum nu obișnuia des. Elsie avea voință, o voință, pare-se, puternică, precum a lui.

Se mai gândea că lui nu-i oferea nimeni niciun ban, nu avea ce să-i dea lui Elsie, va trebui să cerșească de dragul ei. O treabă neplăcută.

Când ajunseră înapoi la Purchase House, fură amândoi surprinși găsind bucătăria plină de lume. Era acolo tot grupul ce participase la dejun: Prosper Cain și Humphry Wellwood, Benedict cu Seraphita, Olive. Tinerii fuseseră la plimbare pe plajă și se întorseseră cu obiecte adunate de pe țărm, scoici și alge, cochilii tăioase, clești și carapace de crab, otrățel de apă, foi de ferigă cu aspect de piele, înălbite sau îngălbenite de soare. Erau prezenți și Arthur Dobbin și

Frank Mallett, invitați la ceai, dar nu și la masa de prânz. Seraphita se mobilizase să fiarbă un ceai insipid, pe care-l servea într-o mare varietate de cești și farfurioare de faianță, nu găseai două la fel. Imogen făcuse un tort care se lăsase la mijloc și se fărâmița pe farfurii. Stăteau toți în picioare în jurul mesei din bucătărie, privind-o tot timpul, așa că cei doi Warren, intrând tiptil pe ușă, văzură doar spinări îndoite și auziră murmuri de voci. Elsie se gândi, greșit, cu mintea tulbure, că Philip devenise membrul unei societăți mondene. Fură observați de Pomona, care dădu fuga la ei, strigând „Iată-l, iată-l!“ și mângâind brațul lui Philip. Toată lumea întoarse capul. Grupul îi examinează pe cei doi frați Warren.

– Aha, iată-te, zise și Benedict Fludd. Tocmai admirăm produsele tale. Ce-ai lucrat.

– Scuze, asta-i soră-meă Elsie, din Burslem, zise Philip. O venit să mă caute. Pe jos. Tot drumul de la Burslem.

Adunarea o cântări din ochi pe Elsie. Pe Elsie o intimidă pălăria lui Olive, neagră și amplă, decorată cu fructe și fundițe purpurii. Olive exclamă „Extraordinar!“ Seraphita întrebă „Zău?“ Frank Mallett observă că tânăra femeie părea gata să leșine de epuizare și trebuia să i se ofere grabnic un scaun și puțin ceai, ori poate un pahar de apă. Dobbin veni cu un scaun și-l așeză în dreptul ușii din spate. Elsie se năruie pe el. Toată lumea continua s-o privească atent. Distrată, Seraphita turnă ceai într-o ceașcă pe care Dobbin i-o dădu lui Elsie. Elsie i-o returnă:

dărdăia prea tare ca să poată ține frumos ceașca în mână.

Cumva era clar că Seraphita nu avea idee ce să facă și nu-și propunea să facă nimic.

Mai rămâneau Olive, femeie în toată puterea, și Frank Mallett, om al Bisericii. El se consultă cu Olive și căzură de acord că trebuia găsit un loc de odihnă pentru domnișoara Warren, precum și niște haine curate, provizorii. Aplecându-se deasupra lui Elsie, Olive observă că era foarte bizar să participe la descoperirea a doi fugari din aceeași familie. Se gândea ce reușită poveste ar ieși din asta, fata care străbătuse cu piciorul jumătate din Anglia ca să-și găsească fratele. Îi zâmbi, absentă, lui Elsie, studiind-o atent. Mai târziu, Elsie avea să-i spună lui Philip că femeia cu pălărie avea în ea ceva de vrăjitoare. Undeva, în spatele povestitorului satisfăcut, în mintea lui Olive licări amintirea propriei sale fugi de provincialismul din nord. Lui Philip nici nu-i trecea prin cap să le spună celor adunați acolo că-i murise mama, așadar Olive nu avea niciun indiciu că, în unele privințe, Elsie se situa foarte aproape de ipostaza ei mai tânără. Dar o simți, intui că exista ceva despre care fata refuza să vorbească.

Fu întocmită o expoziție – ideea lui Geraint – cu câteva dintre vasele noi și unul sau două aranjamente cu plăcile de faianță nou desenate de Philip. Fludd îl chemă la el pe Philip, ca să discute cu Prosper Cain despre smălțuri și despre cum alesese modelele, flora

de la Dungeness, frunzele de varză-de-mare și algele încâlcite, muștele cu picioare angulare și molura. Prosper vorbi ca un cunoscător despre smălțuri, admirând verde-albastrul cu răsfrângeri de oțel, roșul profund, irizat cu surprinzătoare aripioare alb-roz. Humphry zise – ceea ce se și aștepta de la el – că se putea face o avere vânzând judicios obiectele acelea. Văzuse vitrinele de expoziție ale fraților Martin, pe Brownlow Street. Ceva de genul acela ar fi putut fi util.

– Există o mulțime de magazine mici la Rye, unde se expune o grămadă de artizanat, spuse Geraint. De ce n-ar exista și un magazin *mai bun*, cu lucrări *mai bune*?

Humphry comentă că Geraint avea idei foarte bune – era, oare, și el ceramist? Nu, răspunse Geraint, nu, lui i-ar fi plăcut să lucreze la o bancă sau într-un post asemănător, o astfel de viață îl interesa. Humphry zâmbi. Tocmai se împăcase cu fratele Basil care, totuși, ținuse cont de avertismentele lui privind banca Barnato și acțiunile de la minele de aur din Africa de Sud și, întrucât prietenii lui erau ruinați sau se sinucisese, era gata să-și arate gratitudinea față de Humphry și se oferise să plătească toate taxele școlare ale lui Tom. Humphry îi spuse lui Geraint că era bine să se sfătuiască puțin cu fratele său, bancherul. Îl va duce să-l prezinte, atunci când se vor afla amândoi în oraș. Basil îl va consilia, poate chiar îi va găsi un post potrivit, totul la timpul său. Geraint roși și-i mulțumi.

Tom îl înștiințase pe Julian că urma să dea examenul de admitere la Marlowe vara viitoare. Zise că

în ultima vreme existaseră indicii că nu se va duce la
acea școală, dar acum ai săi erau în căutare de tutori
sau de colegii tutoriale. Nu era deloc sigur că asta își
dorea. Măsurându-l din ochi pe Tom, Julian își spuse
că era cel mai frumos băiat văzut de el vreodată.
Școala Marlowe avea să-l îndrăgească. Nu era sigur
că și Tom va îndrăgi Marlowe. Se gândi că el, Julian,
s-ar fi putut îndrăgosti ușor, foarte ușor, de Tom. Dar
tot ce rosti, pe un ton indiferent, fu că Marlowe nu
era cea mai rea dintre școli. Nu era rea deloc, de fapt.

Prosper Cain decretă că vasele erau opera unui
maestru, și încă a unui maestru aflat în plină forță
de creație. Admiră un platou ca o coadă de păun, cu
fructe de aur și argint împrăștiate pe toată suprafața,
și anunță că dorea neapărat să-l aibă, pentru muzeu,
dacă se va putea despărți de el, dar în orice caz pen-
tru el personal. Olive alese un obiect mic, roșu, pe
jumătate vas, pe jumătate sculptură, reprezentând
un demon negru încolăcit, cu coadă și coarne scurte,
care ținea o ceașcă de culoarea flăcării, scobită –
deopotrivă focul și vatra lui.

– Asta trebuie neapărat să-mi aparțină, îi zise
Olive lui Benedict Fludd. Diavolul ăsta are mutra cea
mai afurisită, e clar că e pus pe rele.

– Noroc că a ars bine, zise Fludd. Este una acolo la
care chipul nu transpare prin smalt. Aveți ochiul bun.

Se aplecă, galant, deasupra mâinii ei. Îi spuse lui
Philip să ambaleze vasul, dar Olive nu voia să-l lase
din mână și-l tot răsucea în dreptul ferestrei.

Frank Mallett o rugase pe Imogen să găsească, dacă putea, niște îmbrăcăminte pentru Elsie Warren, ale cărei haine erau prăfuite. Și poate puțină apă? adăugase, întrebându-se de ce femeile de la Purchase erau atât de moleșite și inepte. Imogen făcuse ceea ce i se ceruse, iar Elsie apăru timid în prag, într-o fustă neagră și lungă care se târa pe jos și un soi de bluză împletită, imprimată cu crizantele brune și portocalii. Niciunul dintre cele două articole de îmbrăcăminte nu-i venea bine. Imogen nu se gândise la ace cu gămălie sau de siguranță. Elsie era încălțată tot cu pantofii crăpați și murdari și purta încă năframa prăfuită, de care refuzase să se despartă fiindcă știa ce oribil îi arăta părul. Frank zise că spera să se simtă în largul ei. Ea privi defensiv prin cameră, apoi își ridică fusta și se puse să care farfuriile și cămile folosite. Găsi spălătoria și chiuveta. Ceilalți continuară să sporovăiască. Elsie reveni ca să-l întrebe pe Philip, în șoaptă, despre cârpe de spălat și apă fierbinte. Găsise ceva de făcut și înțelese că era un lucru util. Frank Mallett îi zâmbi și-i mulțumi, deoarece nimeni nu se gândea să facă asta. Prosper Cain și Humphry discutau cu Benedict Fludd despre galerii de artă și studenți. Julian vorbea cu Tom. Dorothy îl găsi pe Philip și-i declară că îi plăceau lucrările lui. I se părea uimitor că sora lui îi dăduse de urmă. Cum o ducea mama lui?

Philip privi fețișoara ageră, practică, curioasă a lui Dorothy.

– O venit să-mi spună c-o murit, zise el.

Dorothy spuse că-i părea rău, ceea ce era adevărat. Își imagină cum primise Philip vestea și-și zise că, desigur, se simțise prost că nu fusese de față.

– N-aveai de unde să știi, spuse.

– Aș fi putut trimite o adresă, dar n-am trimis-o.

– Probabil că te-a înțeles.

Dorothy nu știa sigur cât de înțelegătoare sunt mamele, dar pe chipul lui Philip se așternuse o expresie ursuză și voia s-o alunge.

– Nu știi dacă m-o înțeles. Elsie îi supărată pe mine. Mi-o adus pensulele mamei. Mama i-o spus să mi le dea mie.

– Vezi, a înțeles. Era bine să zici asta, chiar dacă nu era adevărat. Dorothy continuă: Sigur că Elsie e supărată pe tine. Dar a venit ca să vă împăcați.

Philip era posomorât. Dorothy își aminti ce mult îi plăcuse de el mai înainte.

– Plăcile alea de faianță, zise ea. Sunt foarte bune, o știi perfect. Felul în care izvodești modele din lucruri reale. Astfel încât vezi muștele și molura, le vezi cu adevărat...

– Eu chiar am vrut să fac vase...

– Și vezi și tu ce noroc ai avut. S-ar zice că-i un fel de *destin*, știi. Trebuie să continui să produci ceramică, asta e sigur.

Iarna de după Vara Sfântului Martin a fost umedă și severă. Sfârșitul anului de aur 1895 a fost lovit de întristare. Luni, 23 decembrie, întreaga familie Tartarinov a urcat în goană dealul către Todefricht, fluturând o telegramă. Wellwoodii s-au adunat în holul deja împodobit de Crăciun cu rămurele verzi, ilice și vâsc. Murise Stepniak, îi anunță Vasili Tartarinov. Basil avu viziuni cu bombe sau înjunghieri mișelești. Tartarinov plângea. Într-adevăr, Stepniak avusese o moarte violentă, posibil accidentală, posibil nu. Se urcase pe calea ferată, în apropierea casei sale din Bedford Park, și fusese tăiat de tren, ucis probabil instantaneu. Era vorba de o cursă locală, pe o linie simplă. Mecanicul fluierase și frânase, fluierase și frânase, dar degeaba. Greu de înțeles, zicea Tartarinov, gesticulând expresiv cu mâinile, ștergându-și transpirația de pe obraz, cum Stepniak nu reușise să sară în lături. Poate că-și prinsese piciorul de ceva. Poate că, fiind copleșit de necazuri personale și de necazurile lumii, hotărâse

să-și pună capăt vieții. Nu vom mai avea parte de altul ca el, se tânguia Vasili Tartarinov, în timp ce familia Wellwood comanda ceai și se străduia să-l reconforteze. Nu, nu vom mai avea parte de altul ca el, aprobă Basil, dorindu-și ca odraslele Tartarinov să se oprească din urlat și doamna Tartarinov să nu mai dea impresia că se sufocă de emoție.

Olive se sprijinea de speteaza unui scaun – i se părea nepoliticos să se așeze, dar toți mușchii o dureau. Își frământa, pe ascuns, cu degetele, șoldurile umflate. Vivacitatea cu care își imagina Tartarinov trupul sfâșiat al lui Stepniak îi aducea aminte că foarte curând și ea se va confrunta cu durerea și, posibil, moartea unei ființe sau chiar a două.

Tom tocmai fusese pe punctul de a se duce acasă la Tartarinov, ca să citească din Virgiliu cu Vasili. Ținea strâns în mână *Eneida* și un maculator. Încerca să-și țină gândurile cât mai departe de soarta lui Stepniak, înainte de a și-o imagina cu adevărat, dar nu reușea. Vedea șina lucioasă întinzându-se în față și în spate, masa aceea monstruoasă, tunătoare, învelită într-un nor de aburi, năpustindu-se într-un asalt final. Așa ceva se petrecea repede, trebuie că fusese rapid. Un zid negru în mișcare, un tunel solid care se deschide. *Facilis descensus averno*.

Stepniak a fost înmormântat pe 28. Între cele două date s-a sărbătorit Crăciunul, iar familia Wellwood a înălțat un pom decorat cu globuri și lumânări și a cântat „O ce veste minunată” și „Noaptea sfântă”. Au

fript două găște și au mâncat budincă de Crăciun, sferică, flambată cu irizații albastrui, ca o himeră captivă, se gândea Olive, născocind o poveste despre un spiriduș-flacăără ce se pune pe treabă într-o bucătărie din suburbii, provocând haos. După Crăciun, înainte de iminenta naștere, copiii mai mari fură trimiși să petreacă Anul Nou la familia lui Basil Wellwood, în Portman Square. Humphry îi dusesese la Londra, îi încredințase fratelui său și se alăturase cortegiului funerar al lui Stepniak, care defilă lent de la Bedford Park la Gara Waterloo, de unde coșciugul avea să fie transportat cu trenul până la crematoriul din Woking.

În ziua aceea se cernu o burniță londoneză pătrunzătoare și murdară. Sicriul era acoperit cu un strat de flori viu colorate, legate cu panglici roșii. În urma lui mărșăluiau radicali și revoluționari din toată Europa. La Waterloo s-au strâns sute de oameni. S-au ținut discursuri în germană, italiană, idiş, franceză și poloneză. Mulțimea rămase neclintită mai bine de o oră, ascultându-i pe liderii socialiști și anarhiști – Keir Hardie¹, Eduard Bernstein², Malatesta³, prințul Kropotkin⁴ și John Burns, un muncitor, sindicalist, fabian și

¹ James Keir Hardie (1856–1919), socialist scoțian, primul candidat laburist ales în Parlament. Considerat unul dintre întemeietorii Partidului Laburist (n. tr.).

² Eduard Bernstein (1850–1932), politician, liderul Partidului Socialist Democrat german. A revizuit teoriile lui Marx, întemeind „socialismul evolutiv” (n. tr.).

³ Enrico Malatesta (1853–1932), anarhist italian (n. tr.).

⁴ Piotr Alexeevici Kropotkin (1842–1921), geograf rus, revoluționar, avocat al comunismului de tip anarhist (n. tr.).

membru al Parlamentului pentru Battersea, organizatorul evenimentului. Eleanor Marx¹ vorbi ca totdeauna cu pasiune și luciditate; zise că Stepniak iubise femeile și că femeile aveau să plângă după el. William Morris, impresionant de gras și respirând cu dificultate, luă cuvântul din partea socialiștilor englezi și condamnă oprimarea rusească. A fost ultimul discurs al lui Morris la un miting în aer liber. Humphry Wellwood se duse cu trenul la crematoriul din Woking, cu familia îndoliată, șezând discret în spate și privind cu o curiozitate aproape tehnică cum trece sicriul printre ușile glisante, în vâlvătaie. Ulterior a produs o descriere mișcătoare a evenimentului pentru o revistă, insistând asupra durerii și solidarității internaționale, descriind deruta și sentimentul de pierdere ale mulțimii murate de ploaie, dar răbdătoare, de pe peron, plânsetele impresionante ale cernitei adunări din fața cuptorului.

A doua zi, 29 decembrie, era Sărbătoarea Sfântului Thomas Becket, prelatul turbulent și politicianul plin de cerbieie înjunghiat cu sălbăticie în fața propriului său altar. Un alt politician trufaș și cu voioșă de fier, Joseph Chamberlain, era secretar colonial în noul Cabinet conservator. În secret, acesta îl încurajase pe Cecil Rhodes², prim-ministru al Coloniei Capului din Africa de Sud, să-și trimită prietenul,

¹ Fiica cea mai mică a lui Karl Marx (n. tr.).

² Cecil John Rhodes (1853–1902), magnat minier, politician englez cu debordantă carieră în Africa de Sud. A dat numele său statului african Rhodesia (n. tr.).

pe doctorul Starr Jameson, în fruntea a cinci sute de oameni, să invadeze Republica Transvaal, a burilor. Președintele Transvaalului, Kruger, refuza cu încăpățănare să acorde drept de vot valurilor de imigranți formate din speculanți și mineri, *uitlanderilor*¹, căutători de aur kaffir. Înapoiindu-se la Todefricht, Humphry auzi zvonurile răspândite prin telegraf și ar fi dat orice să poată rămâne la Londra, să urmărească evenimentele și să scrie ceva tăios și spiritual despre sentimentele imperialiste, atât de deosebite de doliul internațional după Stepniak, ce infestau viața publică britanică. Privitor la problemele Imperiului, fabienii aveau opinii divizate – unii, inclusiv socialiști ca Ramsay MacDonald, îl urau din tot sufletul. Alții însă credeau în planificare pentru binele celor mulți, inclusiv al îndepărtăților locuitori ai coloniilor. Beatrice Webb, una dintre forțele socialismului de tip fabian, fusese îndrăgostită în tinerețe de Joseph Chamberlain² și consemna în jurnalul ei, la începutul lui 1896, că toată țara nu se mai gândea decât la politica internațională, că ocazia își găsisse omul potrivit și că Joseph Chamberlain era, astăzi, un Erou Național. „În vremurile acestea de restrîște, când toate națiunile ne antipatizează pe ascuns“, scria ea, „ne reconfortează gândul că avem un guvern format din oameni puternici și

¹ „Străin“ în limba afrikaans. Nume dat de buri imigranților de altă naționalitate decât olandeză (n. tr.).

² Joseph Chamberlain (1836–1914), om de stat și reformator englez. Secretar pentru Colonii. Tatăl prim-ministrului Neville Chamberlain (n. tr.).

hotărâți, care nu se intimidează și nu șovăie, ci sunt gata să ia orice măsură ca să ne țină departe de război, sau să ne asigure victoria dacă vom fi siliți să luptăm.“ Micuța Anglie, Marele Imperiu. În 1896, pe Humphry Wellwood îl interesau relațiile dintre armate și minele de aur, neguțătorii de diamante și agenții de Bursă. În mintea lui neobosită, nihilistul mort se îmbrâncea cu piratul Starr Jameson. Dar Olive îi smulsese promisiunea că se va întoarce imediat acasă, așa că se duse.

Deschise ușa de la intrare și fu salutat de un țipăt de durere din fundul plămânilor, urmat de suspine necontrolate – toate venind de sus. Începuse. Violet se ivi pe scări, îi luă paltonul, îl bătut pe umăr și zise:

– Naștere grea. Copilul s-a înțepenit și nu poate ieși. Sunt amândoi slăbiți, cred.

– Să mă duc la ea? întrebă Humphry. Olive prefera să fie singură în astfel de clipe.

Sărutându-l, Violet îl asigură că o va informa de întoarcerea lui, ceea ce o va mângâia puțin pe Olive. Va vorbi cu moașa, după care îi va pregăti lui Humphry o ceașcă de ceai ori un bol cu supă, să bea după călătorie. Pe toți copiii mici doica îi dusesese la Tartarinovi. În grija ei se aflau și copiii Tartarinov, familia fiind la înmormântare.

Violet se întoarse la căpătâiul surorii ei, dar reveni pentru a spune că poate Olive îl va primi pe Humphry mai târziu, deocamdată era cu doctorul și cu moașa. Un nou țipăt reverberă din cealaltă parte a palierului.

Humphry și Violet coborâra tiptil la parter. Se auzeau gemete frenetice, agitate și îndemnuri blânde la calm, rostite de reprezentanții profesiei medicale.

Olive crezuse că uitase ce însemna durerea. Se afla într-un tunel în care se oprise un tren înfierbântat. Era o creatură înțepenită într-un tunel de sub pământ, incapabilă să înainteze sau să dea înapoi. Simțea arc după arc de durere electrică, dar geometria imaginară nu putea defini problema: obiectul imobil și forța irezistibilă erau unul și același lucru, nu puteau nici să avanseze, nici să se retragă, așa încât explozia rămăne ultima soluție, ca o erupție vulcanică. Ceva avea să se înece înăuntrul ei, ceva avea să fie cuprins de flăcări. Doctorul o implora să nu-și mai arunce capul dintr-o parte în cealaltă, să nu-și mai istovească plămânii urlând și văitându-se, să facă un efort, de dragul bebelușului care nu putea ieși, și să-l expulzeze.

Se arcui, țipă și se scremu.

Copilul țâșni în lume roșu și furios, cu buzele negre și cu un scâncet de disperare. Era un băiețel. Îi curățară fața, îi tăiară cordonul ombilical, iar el se văita neconținut.

– Are un glas sănătos, remarcă doctorul.

– Și membre puternice, completă moașa, încercuind o coapsă micuță cu o singură mână, ștergând purpuriul organ masculin.

Peste tot numai sânge și apă. Olive simțea cum țâșnea din ea. Și placentă, ceea ce era bine. Moașa adună sul cearșafurile însângerate, șterse podeaua,

spălă mama și o aranjă sub o cuvertură frumoasă, trecând un pieptene prin părul ei năclăit de sudoare. Îl gădilă sub bărbie pe bebelușul înfășat.

– Acum îl chemăm pe tăticu', acum poți fi prezentat.

Îl așează în leagăn – unul nu nou, dar dichisit, cu cearșafuri apretate și panglici. Porni în căutarea lui Humphry, care-și golea bolul de supă, sorbit din ochi de Violet, în timp ce-i descria funeraliile, vremea, muzica, florile.

Humphry pătrunse în dormitor în stil tradițional, pe vârfuri. Olive îl privi de la distanță, cu mâinile inerte pe cuvertură. Moașa îi arătă bebelușul; avea păr roșcat, dar nu mult, și trăsături puternice, o frunte mare, o gură mare. Ce nume-i dăm, o întrebă Humphry pe Olive. Ea își mișcă trupul ca un sac însângerat. Alege tu, zise. Humphry se gândea la Shakespeare, pentru articolul despre Transvaal pe care dorea să-l scrie. Era cu gândul la Anglia. Șovăia între Harry și George. *Cry God for Harry, England and St George!* Harry era mai impetuos.

– Harry, zise, iar Olive zâmbin, spunând că era un nume bine ales, că și ea se gândise la acel nume. Harry Basil, propuse ea, gândindu-se cu câtă generozitate avea să achite Basil taxele școlare ale lui Tom.

În noul an 1896, Humphry se duse în Portman Square ca să-și aducă acasă copiii mai mari. Phyllis, Hedda, Florian și Robin fuseseră duși de Cathy, slujnica, în vizită la familia ei, la o fermă de lângă Rottingdean. Phyllis părusese gata să plângă și fusese îmbufnată. Prefera să fie cea mai mică dintre copiii mari, în loc de cea mai mare dintre copiii mici. Violet încercase să sugereze că era posibil ca familia Basil Wellwood să aibă loc și pentru ea, i-ar fi prins bine puțină independență, dar nu ieșise nimic din asta. În timpul parlamentărilor, Dorothy fusese posomorâtă și încordată. Dorea să fie cu Griselda, iar a o avea pe Phyllis în preajmă însemna exact *a nu fi* cu Griselda. Tom ar fi preferat să rămână acasă; nu avea nimic de împărțit cu Charles, care era mai mare decât el cu un an, dar nici nu se hârâiau.

Luară decizia ca Humphry să-l abordeze pe prietenul lui, Leslie Skinner, care lucra cu Karl Pearson în Departamentul de Matematici Aplicate de la

UCL¹, să găsească un meditator care să-i pregătească pe Charles și pe Tom pentru examenele de admitere de la Eton și Marlowe. Toby Youlgreave se învoise să-i ajute la istorie și literatură. Tartarinov îl prepara bine pe Tom la latină și Humphry propuse, bucuros, să întoarcă ospitalitatea fratelui său, oferindu-i lui Charles posibilitatea să stea la ei și să se perfecționeze la studiile clasice. Basil și Katharina considerau că tinerele domnișoare trebuiau să-și desăvârșească talentele: muzică, bune maniere, pictură, desen. Se oferiră s-o invite pe Dorothy să împartă cu Griselda lecțiile de artă. Griselda citise *Moara de pe Floss*² și o îndemna pe Dorothy să-l citească și ea. Ședeau în camera Griseldei, două Maggie Tulliver³ indignate, pentru care matematicile, latina și literatura nici măcar nu fuseseră luate în discuție.

S-au dus cu toții la ceai la Leslie și Etta Skinner, în salonașul strâmt al acestora din Tavistock Square, ca să-l cunoască pe meditatorul de matematici socotit de Leslie Skinner apt pentru această misiune. S-au dus cu toții, pentru că Humphry combina ceaiul cu o vizită la British Museum și-i plăcea să fie însoțit de Dorothy în astfel de ieșiri. I-a dus să vadă aurul vikingilor și marmurele lui Elgin⁴, i-a făcut să se înfioare în fața

¹ University College, London (n. tr.).

² Roman de George Eliot (n. tr.).

³ Eroina romanului sus-menționat (n. tr.).

⁴ Sir Thomas Bruce, al șaptelea lord Elgin, ambasador în Imperiul Otoman, a cumpărat de la guvernul turc obiecte de marmură din Parthenonul grecesc, ulterior achiziționate de statul englez pentru British Museum, unde se află și astăzi (n. tr.).

sarcofagelor egiptene ce conțineau femei și bărbați morți și înfășați.

Salonul era tapetat cu tapet verde-închis Morris & Co, stropit cu zmeură roșu-aprins și mobilat cu un set Morris format dintr-un jilț și scaune cu fundurile de papură. Erau covoare împletite pe o pardoseală neagră și rafturi înalte de cărți aranjate ordonat. Posibilul meditator era deja prezent, un neamț tânăr din München, dr. Joachim Susskind, într-un costum ros, cu cravată roșie. Dr. Susskind avea păr bogat și uscat de culoarea fânului și o mustață frumoasă, ondulată, asortată la freză. Ochii lui erau albaștri și triști, nu de un azuriu limpede, sticlos, ca ochii doctorului Skinner, ci de un albastru tulbure, decolorat, albastrul diluat, aproape alb, al unui fluture Small Blue, își spuse Tom. Părea blajin și nepericulos. Leslie Skinner îl recomandă drept nu doar un matematician de prim rang, ci și un eminent pedagog, ceea ce nu se putea spune despre mulți matematicieni. Dr. Susskind zâmbi modest. Zise că dorea să știe dacă lui Tom și lui Charles *le plăcea* matematica. Da, zise Tom. Nu, zise Charles. Dr. Susskind îi întrebă pe amândoi: de ce? Tom preciză că nu aritmetica îi plăcea, greșea adeseori la socoteli, ci felul în care se potriveau lucrurile la geometrie, sentimentul că descoperi ceva. Charles spuse că nu-i plăcea să se simtă cretin și asta era efectul matematicilor asupra lui. Leslie Skinner se interesă care materii *fi plăceau* lui Charles, iar Charles răspunse că niciuna, de fapt, nu-i dezvăluiau ceea ce dorea el să cunoască.

– Dar ce dorești să cunoști? îl întrebă, socratic, Skinner.

– Chestii despre viață. De ce sunt săraci săracii? Ce nu-i în regulă cu noi?

Humphry râse și zise că din păcate Charles nu avea să afle mare lucru despre sărăcie la Eton. Charles ripostă că el nici nu dorea să mergă acolo, dar nimănui nu-i păsa ce gândea el. Skinner zise că oricând era util să înveți cum să gândești, iar dr. Susskind spuse, aproape inaudibil, neprivind pe nimeni, că asta era într-adevăr o întrebare bună, o întrebare bună.

Cele două fete ședeau una lângă cealaltă, una brunetă, una de un auriu palid, cu părul lung periat peste umeri. Etta Skinner se răsuci brusc către ele și le întrebă, pe un ton pedagogic și ușor provocator, unde aveau să fie *ele* educate. Leslie Skinner își fixă privirile albastre asupra lui Dorothy și-i dăruî toată atenția sa.

– Tu ești domnișoara care vrea să se facă doctor.

Așa era, recunoscuse Dorothy.

– Atunci e momentul să studiezi serios științele.

– Știu, răspunse Dorothy, atrăgându-și o privire de reproș de la tatăl ei. Dar chiar știu, repetă ea, drept răspuns.

Se dovedi că Etta dorea să ofere o soluție. Ea însăși predă la Queen's College, în Harley Street, unde se țineau cursuri pentru persoane de sex feminin în vârstă de peste doisprezece ani, fie ca să le pregătească pentru o carieră didactică, fie ca să le perfecționeze cunoștințele și deprinderile, dacă predau deja. Dorothy

și Griselda puteau să asiste împreună – măcar din când în când. Griselda zise că avea să meargă la orele de științe cu Dorothy, dar cu condiția ca Dorothy să vină cu ea la orele de germană și franceză. Și de latină, o completă Leslie. Latina le va fi absolut necesară, dacă doreau să studieze la universitate, așa cum spera că doreau. UCL oferea femeilor posibilitatea să studieze științele. Skinner îi spuse lui Humphry că un bun fabian trebuie să se gândească la educația fiicelor sale tot atât de serios ca și la a fiilor. Humphry răspunse că Dorothy și Griselda erau încă niște fetițe. Nu tocmai, zise Skinner, zâmbind celor două fețișoare serioase. Nu prea. Se vedea de la o poștă că aveau să se transforme foarte curând în tinere femei. Privirea lui o făcu pe Dorothy să simtă o căldură neașteptată pe piele, dar și în interiorul corpului. Se foi puțin și își îndreptă ținuta. Griselda zise că părinții ei nu considerau necesar ca ea să fie educată. Ajungea, răspunse Skinner, să dorească *ea* să fie educată. Etta îl luă de braț pe Humphry, declarându-se convinsă că el putea explica familiei cât de mult ar fi însemnat, în ce măsură era dreptul... Griselda zise că Dorothy putea rămâne la ea și să meargă împreună la lecții, dacă familiile erau de acord. Humphry spuse că-i va duce dorul fiicei sale, dar Dorothy zise că s-ar putea să nu-i observe lipsa, întrucât el însuși lipsea acum foarte des de acasă.

Tom și Charles începură imediat să meargă la University College, ca să facă matematică cu Dr. Susskind, care împărțea un micuț cabinet neîncăpător dintr-o

anexă din spatele clădirii centrale cu un statistician ce strângea date despre greutatea, vârsta și înălțimea oamenilor. Mergeau în după-amiezile de luni și marți și primeau și teme pentru acasă. Fură măsurați și ei, pentru statistică. Apoi, în unele weekenduri, se duseră la Todefright ca să lucreze cu Vasili Tartarinov și să citească sub supravegherea lui Toby Youlgreave, în căsuța acestuia.

Lui Tom îi plăceau destul de mult matematicile și încerca să nu se gândească la consecințele câștigării unei burse la Marlowe. Se simțea ireal la Londra, ca și cum carnea și sângele i-ar fi fost suspendate, ca și cum ar fi fost doar un simulacru de băiat, plutind pe Gower Street cu casele ei elegante, fentând landourile pe Torrington Street. Matematicile, în special geometria, îi amplificau senzația de abstract. Abia aștepta să se întoarcă la Todefright. Se gândea neconținut la păduri și la casa-din-copac. Citise noul op al lui William Morris, *The Well at the World's End*¹, dar și *The Wood Beyond the World*² și *News from Nowhere*³. Și Charles citise aceste cărți, dar nu le discutau prea mult între ei, decât ca să glumească, atunci când temele erau grele, pe seama faptului că William Morris părea convins că băieții se puteau educa singuri când și cum poșteau, fără să depună un efort mai mare decât cel făcut pentru a învăța să vorbească când

¹ „Fântâna de la capătul lumii“ (n. tr.).

² „Pădurea de dincolo de lume“ (n. tr.).

³ „Știri de nicăieri“ (n. tr.).

fuseseră bebeluși. Joachim Susskind se delecta instruindu-l pe Tom, căci acesta avea instincte bune și primea repede, neavând nevoie de explicații elaborate.

Charles era mai lent și mai puțin înzestrat. Primea lecții suplimentare, acasă la dr. Susskind, într-o casă din spatele spitalului pentru femei, între gările Euston și St Pancras. Susskind, ce-i drept, era un profesor destul de priceput ca să știe nu doar *ce* nu înțelegea Charles, ci și *de ce* nu înțelegea. Cu vocea lui plăcută de neamț, explica exact elementele care blocau înțelegerea. La început n-a vorbit cu Charles decât despre matematică. Apoi, într-o zi, zise:

– Ai întrebat de ce sunt săracii săraci. M-a contrariat întrebarea ta.

– Ce nu înțeleg eu – dar nu înțeleg deloc – este de ce nu-și pune *toată lumea* întrebarea asta, *tot timpul*. Cum suportă oamenii să meargă la biserică și pe urmă să hoinărească pe străzi și să vadă ceea ce *toată lumea* poate vedea – și să li se spună ce zice Biblia despre săraci – și să mănânce mic dejunuri copioase... Pur și simplu nu înțeleg.

– Ți-am adus o carte de citit. Probabil că nu e bine s-o vadă cei de acasă. Dar cred că îți va spune ceva.

Așa a citit Charles Wellwood cartea prințului Kropotkin *Apel către tineri*, care-i îndemna pe tinerii doctori, juriști, artiști să se gândească bine cum ar trăi și ar lucra în contextul ororilor înfometării, bolii și disperării din lumea celor nevoiași. În carte, rețetele pentru o viață bună erau mai estompate decât vehementa

demascare a relelor. Tinerii erau sfătuiți să se organizeze, să lupte, să scrie și să publice despre asuprire, să devină socialiști. Nu spunea cum se putea transpune în faptă revoluția dorită. Charles îl întrebă pe dr. Susskind dacă mai avea și alte cărți asemănătoare. Cei doi se măsurară din priviri, neamțul blând și ușor emoționat, flăcăul englez încordat din cauza setei de noțiuni abstracte, alb la față, cu acnee pe frunte și obraji, cu ochii flămânzi.

Întrebă dacă Susskind era socialist. Acesta răspunse că era anarhist. Credea că lumea ar fi mai bună dacă s-ar aboli orice formă de autoritate, orice ierarhie, toate instituțiile. Asta ar constitui o *adevărată* revoluție. După aceea: armonie, toți dăruind totul tuturor, bunăstare generală.

Ceva din Charles respingea entuziasmul profetic al unor asemenea convingeri. Dacă bunătatea era într-adevăr simplă și naturală, cum putuse apărea autoritatea? Citise *News from Nowhere* cu un dram de scepticism. Nu era deloc sigur că întoarcerea la pastorală medievală și renunțarea la mașini erau posibile. Începea să creadă că Wellwoodii de la Todefright nu erau socialiști *adevărați* și nu înfruntau pieptiș problemele. În primul rând, aveau o casă plină de obiecte fabricate în serie mică de cei oropsiți pentru bogătași. Chiar el își auzise tatăl vituperând că Morris & Co comercializa țesături și tapiserii extrem de scumpe, cu imagini edenice și cu flora Paradisului. Cumva, alunecau departe de ororile pe care ar fi trebuit să le condamne.

Îi împărtăși toate astea, cum se pricepu mai bine, lui Susskind, care îi lăudă înțelepciunea și-i spuse că domnul Morris personal se autodefinise drept un visător de vise, ieșit din albia timpului său. Piotr Kropotkin avea încredere în presa scrisă. Poate Charles nu credea, însă nu departe de locul în care se aflau exista o astfel de tiparniță, care imprima o publicație lunară revoluționară intitulată *Torța anarhiei*. Poate îl interesa pe Charles să știe că publicația fusese înființată de trei oameni tineri – încă aproape copii – dintr-o faimoasă familie de poeți: Olive, Arthur și Helen Rossetti, la o vârstă mai fragedă decât a lui Charles de acum. Presa fusese recent mutată în podul unui grajd de pe Ossulston Street, dar inițial produsese o puternică literatură revoluționară într-o încăpere din subsolul reședinței domnului William Rossetti – un subsol în care *totul* era zugrăvit în roșu ca sângele, zise Joachim Susskind, zâmbind la evocarea entuziasmului tinerilor Rossetti. Adăugă, timid, că i-ar putea da lui Charles câteva exemplare din pamflet, ba l-ar chiar duce să vadă cum funcționează tiparnița, dacă el crede că poate merge. Dădea și el o mână de ajutor când putea. Iubea matematicile tot atât cât iubea revoluția, deci nu putea renunța la postul de la colegiu. Noua Ordine avea oricum nevoie de statisticieni și matematicieni. Profesorul Pearson privea situația cu oarecare simpatie, deși înclina mai mult spre socialismul lui Karl Marx decât spre anarhismul lui Kropotkin. Chiar își schimbase numele din Charles în Karl, în semn de omagiu pentru marele gânditor.

Charles dorea să vadă tiparnița. Dorea să constate că se face ceva pentru schimbarea stării de fapt. Acasă nimeni n-avea să-l descoasă dacă spunea că se duce la dr. Susskind. Așa că într-o după-amiază cei doi porniră spre Ossulston Street.

Ossulston Street putea. Prin șanțurile marginale curgea urină galbenă de cal, iar carosabilul era acoperit de bălegar solidificat. Charles pășea atent, străduindu-se să nu-și murdărească pantofii, dar totodată întrebându-se dacă avea vreo importanță ca încălțările să-i fie curate. Redacția *Torței anarhiei* se afla într-o mansardă deasupra unui grajd, în spatele ușii dosnice „pentru sticle și halbe“ a unui birt dubios, Bay Tree. Joachim Susskind și Charles trebuiră să treacă pe lângă un maldăr de gunoi ca să ajungă la scara de lemn care urca în pod. Brusc, lui Charles îi veni în minte cuvântarea lui Humphry din miezul verii, despre săracul care culegea și mânca boabe nedigerate de porumb dintr-un gunoi ca ăsta. Despre *acest lucru* trebuia să fie el informat. Își urmă pedagogul printr-o ușă șubredă într-o cameră lungă de lemn, ca un șopron, cu praful plutind în aer sau așternându-se gros pe stivele de broșuri și pamflete ce ocupau aproape toată podeaua. În aerul impur se simțeau mirosuri puternice: fum și zeamă de tutun, miasme umane de sudoare groasă și excremente, un iz pătrunzător de lapte acru și altul de grăsime râncedă. Și o putoare de câine, deși nu se zărea niciunul. Mai era și mirosul de bere acră. Într-un capăt al încăperii, un bărbat într-o jachetă soioasă se îndopa cu pâine prăjită și bucăți de costiță

de pe un ziar aşternut pe ceea ce părea a fi carcasa preseii de tipărit. Erau două-trei grupuleţe, dar niciunul nu dădea impresia că ar fi alcătuit din fraţii Rossetti. Un grup vorbea repede şi însufleţit în limba italiană. Un altul era format din trei inşi aşezaţi pe o laviţă, de care stătea rezemată o placardă: „Ziua Fiarei bate la uşă.“ Într-un colţ al încăperii era o saltea pe care cineva – poate mai multe persoane, nu una – sforăia sonor, sub o grămadă de zdrenţe şi un mănunchi de steaguri. Susskind îi spuse celui care se hrănea că din câte ştia tovarăşul Bartlett trebuia să lucreze la tiparniţă. El adusese articolul promis, despre legile antisocialiste germane. Adusese şi un tânăr captivat de ideile anarhiste. Tovarăşul Bartlett răspunse că era prea murdar de cerneală ca să strângă mâna tânărului tovarăş, dar dorea să afle cum îl cheamă. Charles zise că numele lui era Karl. Adăugă că ar fi vrut să fie util. Tovarăşul Bartlett îşi mătură mâncarea de pe tiparniţă şi începu s-o ungă cu cerneală. Charles/Karl se pomeni că se gândeşte îngrijorat la vestimentaţia sa, la care locuitorii din pod parcă priveau lung. Avea cămaşa curată şi apretată, jacheta scumpă îi era proaspăt călcată. Era *greşit* îmbrăcat; mai mult, avea să se murdărească şi va avea necazuri acasă. Fu salvat de Joachim Susskind, care scoase un şorţ muncitoresc din geanta sa de cărţi şi i-l dădu cu un zâmbet complice.

După acea primă vizită, Charles nu era deloc sigur că se va mai întoarce vreodată pe Ossulston Street.

Nimeni nu-i dădu prea multă atenție. Munci cât putu și plecă de acolo cu un teanc de fluturași și pamflete de citit. Totuși reveni, de multe ori, în prima parte a anului 1896, atât din respect pentru Joachim Susskind, cât și pentru că simțea că fraternizează cu *adevărata* clasă muncitoare. Era sigur că pe Herr Susskind – care de acum îi spunea Karl – îl preocupa soarta clasei muncitoare. Și îi plăcea *Torța*, când o citea. Primise câteva numere, ilustrate cu desene mișcătoare de femei disperate de către Lucien Pissarro¹. Conțineau texte de Lev Tolstoi și Piotr Kropotkin, comemorări ale martiriului anarhiștilor din Chicago din 1887, o dezbatere între quakerii pacifiști și susținătorii violenței, propagandă prin Fapte². Făcea reclamă reeditării cărții lui Morris *Useful Work vs Useless Toil*³ și-l ataca pe prințul de Wales pentru suma enormă cheltuită pe îmbrăcăminte. Conțineau însă și povești din *O mie și una de nopți* și basme germane de Otto Erich Hartleben. Karl citi instrucțiunile despre CUM NE PUTEȚI AJUTA:

Ia o duzină de exemplare din TORTA și încearcă să le vinzi sau să le distribui.

¹ Lucien Pissarro (1863–1944), pictor francez, fiul impresionistului Camille Pissarro. A trăit la Londra din 1910 (n. tr.).

² „Propaganda of the Deed”, concept care promovează violența fizică împotriva inamicilor politici, ca metodă de a agita masele și a cataliza revoluția. Susținătorul ei a fost anarhistul Mihail Bakunin (n. tr.).

³ „Munca utilă vs truda nefolositoare” (n. tr.).

Lasă exemplare din TORTA și alte publicații în vagoanele de tren, tramvaie, ospătării și alte locuri publice, ca să fie citite.

Convinge difuzorii de ziare să vândă TORTA.

Participă la mitinguri ca să sprijini oratorii și să ajuți la difuzarea literaturii.

Își procură un set de haine pentru Ossulston Street, pe care îl ținea în apartamentul lui Joachim Susskind – niște pantaloni vechi strâmți, un pulover scămoșat, un veston de la un magazin de amanet, o șapcă de muncitor pe care și-o trăgea pe ochi, delectându-se cu sentimentul că se deghizează, dar și că devine alt om. Toate acestea erau înfăptuite în cel mai discret mod de către dascăl și discipolul său – ei nici nu discutau, nici nu plănuiau asemenea rafinate, care pur și simplu *se întâmplau*. Discutară însă dacă ar fi fost „indicat“ ca tânărul Karl să meargă în Hyde Park, ori în altă parte, ca să vândă baloturi din *Torta* și hotărâră că putea s-o facă, dacă se ținea departe de Portman Square. Susskin și Karl băteau multe străzi londoneze în timpul în care se credea că Charles rezolvă probleme de matematică, sau luau parte la debateri, discutând liniștiți despre detenție și execuții, dacă plantarea bombelor era o datorie sau un act iresponsabil. Cei care se urcaseră pe eșafod la Paris și Chicago erau bravi martiri. Nu avuseseră „nicio altă opțiune“, susținea Susskind, iar Karl era de acord. Dar erau amândoi de părere că nu sunt, personal, uci-gași înnașcuți. Susskind afirmă, mergând pe Baker

Street, că-i plăcea să creadă că persuasiunea rațională era suficientă.

Într-o seară, la o adunare convocată pe Ossulston Street pentru a se discuta tocmai chestiunea necesității de a răspunde prin violență la violența asupritorilor, Karl avu parte de un șoc. Se strânseseră mai mulți oameni decât de obicei – câțiva tovarăși noi fuseseră scoși pe căi ilegale din Rusia. Cel care-i însoțea era Vasili Tartarinov, îmbrăcat în costumul pe care îl purta întotdeauna când le preda băieților latina și greaca. Charles/Karl ședea într-un ungher întunecat, cu șapca pe ochi. Habar nu avea ce i-ar fi făcut părinții dacă descopereau cum își petrecea timpul. Știa însă sigur că Joachim Susskind avea să fie tratat ca trădător și avea să-și piardă slujba.

Mitingul se dezlănă și se lungi. Se ținură discursuri lungi, iar omul cu lozinca declară că de vreme ce Ziua Judecății nu era departe, n-avea rost să te mai deranjezi să omori oameni. Oricum vor fi suprimați toți, curând. Se aduse un ceainic plin și ceaiul fu turnat în căni crăpate sau unsuroase. Tartarinov trecu pe lângă Karl. Îi spuse „Bună seară“ pe un ton oficial, distant. Karl ridică privirea spre el. Tartarinov îi făcu cu ochiul, după care reîngheță în izolarea lui formală.

La următoarea oră de meditație, Tartarinov îi salută pe Tom și Charles ca de obicei și, tot ca de obicei, acru, lăudă traducerea lui Tom, în contrast cu cea a lui Charles. Lucrau încă din Cântul al șaselea al *Eneidei*, unde eroul, după ce a rupt creanga de aur,

coboară în Lumea de Jos să pună întrebări răposatului său tată. Ajunseseră la pasajul unde Sibila și Eneas dau de un ulm imens, cu vise false atârând pe ramuri ca niște lilieci, iar umbrele unor monștri imaginari șuieră și scrâșnesc din dinți. Sibila îl avertizează pe Eneas să nu se repeadă cu spada asupra acestor vieți fără trup, iluzorii, fiindcă formele lor sunt tranzitorii și dispar repede. Tartarinov intonă latina cu un accent rusesc robust:

*et ni docta comes tenuis sine corpore vitas
admoneat volitare cava sub imagine formae,
inruat et frustra ferro diverberet umbras...*

Cu ochiul minții, Tom văzu gradații de materie umbroasă, irealități mai groase sau mai subțiri îmbârligându-se ca aburul unei locomotive ori ca fumul dintr-un horn, dar în beznă, sub crengile negre, *cava sub imagine formae*. Pe Charles îl enervase entuziasmul cu care scandase Tartarinov. Charles nu vedea nimic. Nu avea nimic în cap. Chestiile astea erau ireale, Gorgona, Harpiile, Himera, lucruri din copilărie. Nimicuri. Aștepta un alt semn de la Tartarinov, un nou clipit din ochi, pentru eul său de taină, de la un anarhist care, poate, își mângjise mâinile cu sânge și era departe de țara sa natală din pricina devotamentului pentru cauză. Dar Tartarinov părea realmente obsedat de poezia asta veche și moartă, compusă într-o limbă veche și moartă. E un om *dublu*, își spuse Charles, cu două fețe și două minți, oricât de inimos

ar părea. La rândul său, el, Charles/Karl, devenea dublu. Secretul îl făcea să se considere invizibil, o ființă subtilă care-și gândea gândurile proprii și avea țelurile ei, în timp ce băiatul din exterior rostea platitudinile pe care le rostesc băieții, despre crichet și meditații, despre cuiburi de păsări și pedepse. Asta îl îndemna apoi să se întrebe dacă și Tom era dublu și, dacă da, cum era oare Tom cel secret. Dar poate că Tom nu avea un dublu. Se părea că Tom îi lua, cu bunăvoință, pe Tartarinov și pe el, Charles, drept ceea ce păreau a fi.

Odată ce ideea unor euri secrete începu să i se ramifice în minte, aidoma rădăcinilor de copac, începu să-și privească altfel semenii, pe jumătate în joacă, pe jumătate ca pe o investigație periculoasă. După dimineața petrecută la Tartarinov, merse cu Tom pe drum, pe lângă pădure și în Downs, la căsuța lui Toby Youlgreave, care, insista acesta, îi aparținuse cândva unui porcar. Toby îi pregătea pe băieți pentru eseurile pe teme generale, pe care vor fi obligați să le scrie. Era o zi rece și proaspătă de iarnă, cu promoroacă pe sol și ninsoare în aer. Purtau șepci, fulare și mănuși de lână. Toby le dădu căni cu ceai și le coapse lipii pe vatra fierbinte. Podeaua micii lui camere de zi era populată de stive de cărți ca niște stâlpi, iar pe unele fuseseră puse cești de ceai, ori aveau copertele pătate cu unt. Le dăduse „Vise“ drept temă pentru eseu, spunându-le să ia cuvântul respectiv cum doreau – vise, coșmaruri, reverii, speranțe de viitor. Le atrăsese atenția că trebuiau să găsească exemple memorabile

pentru varianta aleasă. Îi puse să citească ceea ce scriseseră, ca la tutorialele de la universitate. Tom citea bine, clar, inexpresiv, puțin cam grăbit. Charles își doza ritmul, ascultându-și propria argumentare. Îi plăcea să dezbată, chiar dacă era vorba de vise. Tom optase pentru descrierea viselor reale, de noapte: cum le trăiai, ce însemnau ele. Știind că Tom va proceda astfel, Charles alesese în mod deliberat să discute sensurile moral și politic ale cuvântului, visul dreptății, visul vieții viitoare, Utopia. Tom scrisese despre senzația de a visa, alegând dintre vise pe cele în care visătorul nu e nici protagonist, nici observator, ci un fel de *privitor*, ca vocea care narează o povestire. Care aproape că glosează, dar nu tocmai, fiindcă totuși ești cam neajutorat, nu poți *lua hotărâri* în vise, dar ești conștient că te afli în vis, că te vei trezi în lumea reală. Uneori te forțezi să rămâi adormit, ca să vezi ce se mai întâmplă. Pe urmă erau visele în care te cufundai *cu adevărat* și din care aveai senzația că nu poți ieși – vise în care erai îngropat de viu, ori anunțat că vei fi spânzurat în zori (pe asta îl visa deseori), sau în care erai urmărit, iar fiara pe care o credeai pe urmele tale se dovedea că făcuse un ocol și te aștepta în față, la capătul coridorului. Lucrul ciudat era că visele în care erai implicat total erau aproape toate rele.

– Nu toate, îl contrazise Toby Youlgreave. Poți să visezi – aici ezită, delicat – că ești iubit de cineva, iar faptul că a murit este o greșală, el fiind totuși în viață.

– În acest caz, zise Tom, trezirea ar fi tot atât de îngrozitoare ca un vis urât.

Charles se întreabă dacă viața secretă a lui Toby era legată de iubire. De instinctul sexual. Revenea întruna la asta, deși poate din cauză că se încurca mereu în poezie. În poezie exista îngrozitor de multă iubire, îngrozitor de mult sex. Îi dădea fiori, dar nu era sigur că-i plăcea. Balivernă, își zicea, folosind unul dintre cuvintele vechi ale doicii sale. Balivernă. Secretul lui Toby e vreun soi de balivernă.

Propriul său eseu era o destul de perversă, dar neîndoielnic isteță, demolare a visului la o viață mai bună din *News from Nowhere* de William Morris și a comunităților asociate cu el, de oameni în cămăși pictate de mână și care nu mâncau decât legume. Scriesese că visul la Rai îi provocase întotdeauna îngrijorare, fiind atât de plictisitor. Nu aveai nimic de făcut în Rai, iar visele despre Raiul pe Pământ – întoarcerea la natură, traiul în grădinile de zarzavat și printre ghivece cu flori, fără vreo mașină la orizont, i se părea doar un refuz lănced de a da piept cu problemele reale și de a croi planuri pentru ce se cere făcut cu adevărat. Îl cita pe Morris, deși nu-i făcea plăcere:

Visător de vise, născut înainte de vremea mea,
De ce m-aș strădui să îndrept ceea ce e strâmb?

Morris era, cu adevărat – scrisese, cenzorial, Charles/Karl – „leneșul cântăreț al unei zile goale“.

În frazele lui vibra mânia, făcându-le când tăioase, când incoerente. Înțelegător, Toby Youlgreave se apucă să le facă mai suple și mai directe. Zise că poate era mai

bine să nu fie trase asemenea concluzii la un examen pentru câștigarea unei burse la o școală privilegiată.

Toby aștepta un comentariu – de la Tom, nu de la Charles – și Tom zise, gânditor, că se teme că asta e el, un visător. Toby Youlgreave privi fereastra căsuței care se opaciza în după-amiaza târzie și zise, aproape numai pentru sine, că asta erau ei toți, cei care trăiau atât de plăcut, visătorii. Mâncăți puțină tartă cu melasă, zise, luându-se singur peste picior. Am făcut-o special pentru voi doi. Cum ieșim din țara viselor? *Hic labor, hoc opus est*, mai spuse.

În acea lună iulie, Tom își trecu examenele de admitere ca prin vis. Olive era îngrijorată din pricina lui, dar el, personal, nu se temea: matematica era matematică, latina latină, știa ce avea de făcut tot atât de bine cum știa să arunce mingea de crichet sau să ghideze o bicicletă. Compuse un eseu despre Keats – „Poetul meu favorit” – pentru Marlowe și unul cu tema „Trăsăturile englezilor” pentru Eton. Marlowe îl acceptă, Eton îl respinse; ambele școli îl acceptară pe Charles. Pe Tom îl deranjă vag faptul că fusese respins. Nu era obișnuit cu așa ceva. Părinții lui Charles hotărâră că băiatul se va înscrie la Eton. Îi cumpărară o bicicletă nouă. Ușor angoasat, Charles se duse să se consulte cu Joachim Susskind. Zise că-și încălca principiile, cu siguranță, mergând la Eton. Surprinzător, dar Susskind îl îndemnă să se ducă. Lumea era imperfectă, zise el. Un singur băiat nu putea s-o schimbe refuzând să se lase educat. Era bine să meargă la Eton

și să învețe arta polemicii, să studieze clasa dominantă în esența ei absolută și să chibzuiască la modalitățile de a-i dejuca planurile. Trebuie să avem istețimea șarpelui, zise, citându-l pe Iisus Hristos – primul anarhist din istorie, susținea el –, dar nu adăugă și corolarul, și inocența porumbiței, fiindcă se gândea în continuare la propaganda prin Faptă și dacă era sau nu era just să dai lovituri simbolice. Susskind era agitat din pricina interzicerii accesului grupărilor anarhiste la lucrările celei de A Doua Internațională Socialistă, care se țineau în vara aceea la Londra. Anarhiștii refuzau să treacă la acțiune politică. Nici Susskind nu era sigur pe ce poziție se situa în această privință. Bakunin declarase că nemții erau anarhiști proști, fiindcă doreau să fie, simultan, Stăpâni și Robi. Anarhismul lui Susskind conținea un fel de disciplină germană, care se războia cu plăcerea tot germană de a împinge lucrurile până în pânzele albe.

Atât Tom, cât și Dorothy citiseră cartea lui Kenneth Grahame¹ *The Golden Age*, publicată cu un an înainte. Grahame îi dăruise volumul lui Humphry; fuseseră colegi la Banca Angliei, unde Grahame lucra încă – ocupa un post mai important decât al lui Humphry și fusese deja promovat secretar executiv.

¹ Kenneth Grahame (1859–1932). Scriitor scoțian, secretar al Băncii Angliei. Cea mai cunoscută operă a sa este cartea pentru copii *Vântul prin sălcii* („The Wind in the Willows”) din 1908 (n. tr.).

Ca și Humphry, colaborează la *The Yellow Book*¹ și, tot ca și Humphry, se străduia să canalizeze cultura spre East End. În 1893 publicase o lucrare intitulată *Pagan Papers*² – un omagiu adus zeului-țap Pan, cu frontispiciul desenat de Aubrey Beardsley³ – conținând povești despre copilărie, continuate acum în *The Golden Age*⁴. Dorothy îl întrebă pe Tom dacă el credea că plecarea de acasă, la școală, îl va schimba, ca pe Edward, personajul cărții. Tom îi răspunse vag că, firește, lucrurile nu vor rămâne așa cum erau și dintr-odată, pentru prima oară, își concentrează mintea visătoare asupra a ceea ce avea să se termine odată cu noul început, asupra a ceea ce-și făcuse lui însuși trecând examenul. Era plin de teamă și mâhnire, sentimente imposibil de împărtășit cu agera Dorothy.

În ciuda preferinței sale pentru legende și basme, Olive publicase și ea două cărți în anul acela, despre copii imaginari, scrise repede și ușor, dar oarecum sub constrângere. Avuseseră nevoie de bani, întrucât Humphry trebuise „să contribuie” la izolarea Fecioarei Marian la Manchester. Îi aruncase o privire piezișă lui Olive înainte de a-i solicita ajutorul, dar nu se lansase în declarații retorice de pocăință,

¹ Revistă literară britanică, a apărut la Londra între anii 1894 și 1897 (n. red.).

² „Documente pagane” (n. tr.).

³ Aubrey Beardsley (1872–1898), grafician englez, autor de desene în peniță influențate de arta japoneză. A subliniat eroticul și grotescul. Membru proeminent al Mișcării Estetice engleze (n. tr.).

⁴ „Epoca de aur” (n. tr.).

nu se bătuse cu pumnul în piept, îi spuse, aproape ca de la bărbat la bărbat: „E o fată bună, să știi. Are un creier brici. E curajoasă.“ Olive remarcase că el ar fi trebuit să se gândească la toate astea mai devreme și Humphry spusese, cu un rânjel de satir, că *se gândise*, se gândise la asta, dar, evident, nu suficient de temeinic. O invita pe Olive să zâmbească și ea. Succesul lui ca soț adulterin se datora în bună parte acestui zâmbet împăciuitoare pe sub mustață – erau femei în lumea largă cărora, pur și simplu, nu le putea rezista, dar ea, Olive, soția lui, era singura cu care împărțea secretele, singura cu care vorbea sincer, din străfundurile sufletului. Ea trăi un straniu sentiment de plăcere provocat de puterea independenței ei, când îi dădu un cec ca să achite facturile de la Manchester. Nu te mai supără atât de tare trădarea convențională a bărbatului, dacă el nu te ține în neștiință, lucru umilitor, și nu te consideră doar o nevastă și o ființă dependentă, ceea ce te anihilează.

Cele două povești ale lui Olive erau *Fugarul* și *Fata care a umblat mult pe jos* și se bazau, în parte, pe felul în care Olive își imagina istoria lui Philip Warren și pe a surorii acestuia, Elsie. Își pusese la contribuție amintirile proprii despre evadarea din orașul minier, din fumul industrial, pentru a ajunge în Grădina Angliei, în livezi pline de mere și grădini pline de legume curate, sănătoase. Cele două personaje ale sale erau copii preadolescenți care fugeau de o mătușă crudă și de un unchi bețiv. Se aciuau nu într-un loc ca Purchase, ci într-o comunitate de orfani și copii fugiți de acasă,

asemenea lor. Olive inventase un fel de guru al respectivei comunități, un Pied Piper care aducea vag cu Edward Carpenter prin idealismul său și plăcerea de a confecționa sandale. Dar nu reuși să împiedice această figură să fie ușor dominatoare, ușor sinistră, și-și dădu seama că asta se întâmpla deoarece copiilor le plăcea să citească despre o lume fără oameni mari, o lume în care își produceau singuri hrana și singuri decideau cum să se organizeze. Așadar îl înlocui pe personajul ce semăna cu Carpenter cu un băiat de paisprezece ani numit Robin, care-și făcuse cuibul într-un hambar părăsit și găzduia alți copii fugiți. Aceștia își spuneau Nelegiuții și învățaseră cum să culeagă ciuperci și fragi, să momească găini rătăcite să se ouă în dependențele lor. Olive era încântată de invenția ei și nu știu dacă să se supere sau să se amuze când află că Marian din Manchester își botezase fiul Robin. Îi spuse lui Humphry că era o dovadă de neglijență – ori de invidie – din partea lui să aibă doi fii numiți Robin, iar Humphry, cu zâmbetul său de satir, răspunse că tot ce dovedea asta era că el nu avea aproape nimic de-a face cu Marian și odrasla ei, cu excepția faptului că se îngrijea să nu le lipsească nimic. Olive nu-i atrase atenția că ea era cea care se îngrijise de asta. Oricum o știau amândoi.

În vara aceea, înainte ca Tom să plece de acasă, se duseră cu toții, copii mari și mici, iar între ei Phyllis și Hedda, în vacanță la mare, într-o localitate numită Selstrood, cu o plajă neamenajată ce privea spre Franța peste Canalul Mânecii; țara străină era uneori vizibilă

ca o dungă de umbră pe cer, alături stătea ascunsă în ceață sau nori, dezvelind doar din când în când o linie luminată, alburie, de rocă solidă, greu de deosebit de norul strălucitor sau de spuma valurilor. Închiriară un vechi prezbiteriu, mobilat minimal cu scaune și mese de lemn și paturi de fier, și campară așa cum le place englezilor s-o facă. Tom și Dorothy, dar și Charles și Griselda, venită cu ei, beneficiau de corturi trainice în livadă. Violet închirie o căruță cu măgar și-i plimbă pe cei mici pe ulițele pustii. Olive scria continuu. Avură picnicuri pe plajă, ducând coșuri cu bunătăți prin tufele de nalbă până la nisipul spălat de ape. Înotară. Se duseră în vizită, fi-rește, la Purchase House, care era tot în ruină, dar avea o înfățișare lustruită, precum și ceramică ordonată și curată, fără îndoială datorită lui Elsie. Olive îi studie pe Philip și pe Elsie. Elsie observă acest lucru, dar Philip nu. El învăța meserie, iar Benedict Fludd continua să fie în toane bune și să producă ceramică.

Veniră și alții. Veni Toby Youlgreave și stătu la domnișoara Dace, în Winchelsea. El discută literatură cu Griselda, iar Charles își văzu confirmată ideea că eul secret al lui Youlgreave era cavalerul rătăcitor al lui Olive Wellwood, sau poate altceva. Veni și familia Cain, care se încartirui la un han confortabil, aproape de Winchelsea. Prosper Cain simțea nevoia de odihnă și distracție. Anul acesta era îngrozitor la muzeu. Directorul, profesorul Middleton, fusese găsit mort în iunie, cu un pahar și o sticlută de laudanum alături.

Se ştia că lua regulat laudandum de când suferise de „aprindere de creier“ în studenţie, iar legistul dădu verdictul de moarte prin neglijenţă. Dar toată lumea, inclusiv Prosper, bănuia că-şi pusese singur capăt zilelor, din excesiva disperare provocată de neîntrerupta sa bătălie cu cercetători, militari şi bibliotecari. Campania din presa culturală împotriva prezenţei militarilor la muzeu se intensificase: în iulie, odată cu examenele lui Tom, dezbaterea bugetului în Parlament adusese o critică nimicitoare a modului în care era administrat muzeul, orchestrată de socialistul John Burns. Cain dorea să uite de toate astea. Se gândea că ar putea încerca să le convingă pe fiicele abulice ale lui Benedict Fludd să-şi caute locuri la noul Royal College of Art, format din fosta National Art Training School. Pomona era încă o copilă, dar Imogen împlinise şaptesprezece ani şi nimănui nu-i păsa ce se întâmpla cu ea. Ea nu vorbea cu Julian, care era cu un an mai tânăr şi predispus să hoinărească sardonice de unul singur. Broderiile ei – unele – erau destul de promiţătoare. Serbede, îşi spuse Prosper, onest, dar promiţătoare din punct de vedere tehnic. Se întrebă, pentru întâia oară, ce nu era în regulă cu Seraphita şi-şi aminti de sticluta de laudandum goală.

Fură multe picnicuri pe plajă, sub umbrele cu dungi albe, unde Olive şedea într-un vârtej graţios de muselină, cu o pălărioară de soare din bumbac, precum o regină la curte, îşi zicea Prosper, devenind şi el un curtean. Îi plăcea cum se mişcau liber Wellwoodii cei

mulți, în sus și în jos pe plajă, în apa sărată și afară din ea, adunând lucrșoare în plase și găleți, îndepărându-se călare pe biciclete. Avea respect pentru Olive Wellwood ca simbol al maternității, dar știa că ea își dădea seama că nu-și dezlipește ochii de talia ei, de mișcările iuți ale mâinilor ei, de curbele șoldurilor și coapselor de sub ea. Se temea, zicea, că Florence a lui avea prea multă *gravitas* ca să alege liber cu Dorothy și cu Griselda. Fusesse obligată la o seriozitate de adult, înainte de vreme. Uitați-vă la ea acum, cum șade pe un bolovan, privind pierdută marea, ca o sirenă. Nu știa cum să-și răscumpere vina față de ea. Olive îl întrebă, privind în jos la degetele lui groase care cerneau nisip, dacă se gândise să se recăsătorească – fie numai de dragul lui Florence. Și al lui Julian. Prosper răspunse că-și pusese problema, dar nu întâlnise nicio femeie care să-i cadă cu tronc. Sau cele întâlnite erau deja gata pețite. Știa că existau multe lucruri pe care nu le putea discuta cu Florence și că ea simțea, poate, nevoia de a le discuta cu altcineva. Olive îl asigură că, după ea, el se descurca destul de bine; era o persoană capabilă de înțelegere. Zise că Julian era acum un bărbat tânăr, nu mai rămăsese aproape nimic din copil în ființa lui. Nu-i plăcea, îi mărturisi, ideea că Tom pleca la Marlowe. Nu-l credea pe Tom la fel de răzbătător ca Julian.

– E caraghios de *inocent*, îmi spun uneori, zise ea, confesiv. Va încasa lovituri de la viață. A trăit încântător, ca o sălbăticiune, dar cu disciplina îi va fi greu să se obișnuiască.

Și vorbiră așa, liniștit, împărtășindu-și lucruri, cu o destul de plăcută mâncărime de sex neactivat. Era ca un dans. Lui Olive îi plăcea. Dreptul ei, își spunea, ținând cont de Fecioara Marian. Trebuia să existe o *echilibrare*, dacă ăsta era cuvântul, libertate pentru libertate, escapadă pentru escapadă. Năzbâtiile lui Humphry însemnau că și ea avea dreptul să-i cadă bine să fie admirată, adulată, să fie confidenta cuiva.

Toby o iubea exagerat de mult. Aștepta, mereu mut, nu știa ce și toată lumea observa asta, își spuse Olive; ea însăși trebuia să fie circumspectă și atentă, pentru că, acesta era adevărul, nu putea fără Toby, avea nevoie de el ca să vorbească despre mitologia zânelor, despre intriga povestirilor. Din când în când îl răsplătea pentru aceste conversații – nu se simțea negustoreasă, era vorba de iubire, căci îl iubea pe Toby – cu o îmbrățișare tăcută, pasională, gură la gură, piele pe piele, fața ei răzătoare lipită de fața lui uluită. El înțelesese de la bun început că asemenea momente puteau surveni numai dacă nu vorbea niciunul și dacă nu se refereau niciodată la ele. La început fusese stângaci, roșind feciorelnic, dar devenise priceput la strâns și lăsat din brațe, la înflăcărarea urmată de plictiseală și de un soi de indiferență. Ea îi ghida degetele în locuri ascunse, corpul ei fiind la început imobil, dar după aceea cuprins de tremur. Olive nu știa ce să *gândească* despre toate astea. Nu avea importanță, câtă vreme nu erau descoperiți, câtă vreme el nu se supraexcita, nu se indigna, nu devenea ursuz.

Toby conferențiasse la Winchelsea și Lydd, iarna și primăvara, vorbind despre credința anglo-saxonilor în spirite și despre elementele lui Paracelsus. Se împrieteniise la cataramă cu Patty Dace, Frank Mallett și Arthur Dobbin. Teosofii din cercul intern discutară, în salonul domnișoarei Dace, cartea lui Edward Carpenter *Love Coming of Age*.¹ Din grup făceau parte Herbert și Phoebe Methley, care vorbeau pe șleau și decis despre faptul că iubirea carnală și exprimarea ei erau ceva natural pentru persoanele de ambele sexe. Dacă Patty, Frank sau Dobbin așteptau o privire curioasă asupra trupurilor lor, când discutau asemenea lucruri –, iar aceste priviri erau aproape inevitabile – ei le întorceau privirile, politicoși și netulburați.

Olive dorea să se întâlnească cu Methley și-i ceru lui Toby să-i aducă pe cei doi soți la prânzul de duminică de la vicariat. Își dorea această întâlnire deoarece, ca și Frank Mallett, fusese profund tulburată de una dintre povestirile lui Methley. El scrisese o carte de povești minore despre aparițiile elfilor, numiți și „poporul de pe dealuri“, ori „oamenii de treabă“ (deși numai de treabă nu erau). Povestirile erau narate la persoana întâi de un naturalist pragmatic, care observa astfel de creaturi așa cum alții observă goanțele sau păsările rare. Introducerea cărții sublinia, destul de convingător, ideea că, într-adevăr, existau mai multe lucruri pe pământ și în ceruri decât puteau percepe oamenii cu simțurile lor limitate. Nu vedem

¹ „Maturizarea iubirii“ (n. tr.).

undele hertziene ori moleculele. Putem fi electrocuțați de o sârmă aparent inertă. Vedem cum se formează și se risipesc norii – dar unde s-a dus ceea ce, acum un minut, forma o masă mare, neagră-cenușie pe locul în care vedem acum un văl subțire, gri-albăstrui, de ceață atârând peste plopii din mlaștină? Cum se explică oare că semenii noștri raportează atât de frecvent, persistent și consistent, aparițiile ielelor, ba uneori și tranzacțiile încheiate cu ele, dacă ele nu există? La începutul Bibliei oamenii se plimbă și vorbesc cu Dumnezeu, apoi cu Îngerii, apoi cu niște voci invizibile. Unii oameni, printre care mă număr și eu, scria naratorul, al cărui nume, pretindea el, era Nathanael Carter, posedă acea viziune specială care le permite să vadă ființele astea, lucru, poate, cu nimic mai straniu decât a ști unde se ascunde păstrăvul în albia unui pârâu sau unde stă ascunsă mierea într-un trunchi de copac.

„Nathanael Carter“ pretindea că văzuse poporul elfilor încă din fragedă copilărie și că nu dăduse importanță acestui lucru, ca băiețaș, până când un dascăl îl certase spunându-i că minte, când descrise ce văzuse. De atunci nu mai zisese nimănui nimic. Înțelesese că putea vedea tocmai fiindcă rămânea mut.

Lui Olive nu-i trecuse nicio clipă prin minte că zânele sau spiridușii existau cu adevărat. Trăia foarte intens într-o lume imaginară, populată de lucruri și creaturi ce-și primeau energia și puterea de la alte născociri omenști, acumulate peste veacuri. Dar nu presupunea că aceste creaturi erau palpabile, sau că trăiau și-și urmăreau țelurile și în momentele când

nu „le inventa“ ea, ori nu le urmărea în minte. Nu-i așa? Nu-i așa? Citind poveștile lui Methley, fu pe jumătate convinsă că povestitorul văzuse cu adevărat ceea ce afirma că văzuse: la lectură, aveai senzația că citești despre niște lucruri reale, textul nu se înțepea în făgașele obișnuite ale basmelor. Cunoștea el cu adevărat unele lucruri ignorate de ea? Sau era, pur și simplu, un scriitor extrem de competent? Fie una, fie alta, trebuia să-l cunoască.

Creaturile lui nu erau prea simpatice. O poveste începea în felul următor:

Am dat peste o ființă din astea când am ieșit pe landă cu plasa de prins fluturi. Am zărit printre scaieți o zvârcolire de carne cenușie și mi-am spus că stârnisem un iepure tânăr, dar apoi ochii îmi formară cadrul potrivit ca să-l văd pe celălalt și el îmi apărură clar în câmpul vizual, ca și cum aș fi ajustat un binoclu. Ședea cu picioarele încrucișate pe un smoc de grozamă, iar trupul lui era gri-argintiu ca al salamandrelor, dar mai mat, cum e tuciul. Trebuie să fi avut aproximativ șaiszeci de centimetri înălțime, în poziție verticală. Avea aceeași culoare din cap până-n tălpi: păr lung și aspru de culoarea fontei, ochi de fontă în capul gri, ridat ca o plasă de păianjen. Nu erau ochi omenești, dar nici de pisică; nu semănau cu ochii niciunui animal sau pește. Nu cred că m-a văzut. Gura lui osoasă era ținută de efort, iar degetele lungi și ascuțite se mișcau repede. Jupuia un vierme gras – care, încă viu,

se zvârcolea – cu un cuțitaș triunghiular de piatră, șlefuit până la subțirimea unei frunze. Era gol-puşcă. Toți spiridușii văzuți de mine erau goi, cu excepția unei femele care umbla nevăzută prin Smithfield Market, purtând o fustă croită dintr-o singură bucată de stofă, ca o malaeză, și un șirag de perle.

Olive îi pomeni de această poveste autorului, care ședea alături de ea la prânz. Îl întrebă direct dacă văzuse cu adevărat spiridușul descris.

– Povestea sună adevărat, nu? Mă îndoiesc că le-aș putea inventa. Le mai înfloresc eu câte un pic, mai adaug ceva... dar, ca să le scriu, trebuie să le văd. Dumneavoastră nu? Splendidele dumneavoastră basme vibrează de forța autenticului, mi-am spus...

După vizită, Herbert și Phoebe Methley obișnuiau să se plimbe în direcția vechiului vicariat sau să asiste la meciurile de crichet și de oină de pe plajă. Methley purta cămăși de bumbac și o pălărie de soare pleoștită. Avea picioare lungi, bronzate și musculoase. Era bun la servit – prea bun, îi demola prea repede pe tinerii jucători aflați la bătaie – și un alergător neobosit. Olive ședea cu Phoebe, ori cu Prosper Cain, și-i urmărea pe toți cum fug. Herbert și Phoebe se scăldau cu Toby și cu copiii. Phoebe purta o cască din pricina căreia fața îi părea scobită, își spunea Olive, și un costum de baie cu o fustiță pliată pe șoldurile slabe.

Când rămânea între patru ochi cu Olive, Methley îi vorbea altfel, cu mai multă concentrare. Îi cerea sfaturi cu privire la scris, la editori, la literatură. Cum îl

vedea ea pe Bernard Shaw? Avea tipul ăla suflet, judecând după tot ce făcea și spunea? Dar pe Kenneth Grahame? Fusesse răpusă de farmecul lui? Nu era totuși cam anemic? El, personal, era bărbatul care privea o femeie ținută în ochi și nu-și întorcea privirea. Ce părere avea ea despre noua revistă a lui John Lane, *The Savoy*? Mărturisi că o invidiază pe Olive pentru plenitudinea și complexitatea vieții ei. Atâția băieți și atâtea fete, cu temperamente diferite. Nu pricepea cum își extindea iubirea ca să ajungă pentru o familie atât de mare – deși se vedea clar că izbutea. El nu avea o asemenea experiență. Ședeau pe plajă, ciugulind căpșuni dintr-o farfurie. Copiii, zise Olive, te legau de pământ, prin urmare te îngreunau puțin. Se simțea, zicea, ca o găină de fermă, o cloșcă cu pui. (Deși Violet era cea care, puțin mai departe, ștergea nisipul de pe fața lui Florian după o căzătură și curăța cu buretele pantalonii lui Robin, mânjiți cu noroi.) Methley observă că familia are o valoare inestimabilă când se pune problema scrierii de basme. Ea scria cu perfectă înțelegere a speranțelor și temerilor din mințile celor mici. Olive zise că după ea a avea copii nu reprezintă neapărat un avantaj. E suficient să fi fost tu, cândva, copil...

– Eu nu știu, zise Methley. Nu am copii și uneori, în zilele astea, pierd legătura cu cel care eram în copilărie. Credeți, doamnă Wellwood, că există un prag de vârstă dincolo de care devenim complet adulți, fără urmă de copil în noi? Cam care credeți că ar fi vârsta aceea? Nu mă refer la cea de a doua copilărie, trăită de toți cei care nu murim în floarea vârstei.

Își păstra vocea scăzută și era cât se poate de serios. Vorbele lui se potriveau cu un gând pe care-l avusese odată Olive. Că scrie pentru copilul care fusese, pentru copilul care mai era. Un pic zăpăcită, îl întreabă pe Methley dacă îi pare rău că nu are copii. În clipa în care vorbi, își regretă întrebarea. Existau foarte multe motive ca unele căsnicii să fie sterpe. Era mai bine să nu le menționezi.

El se înclină înspre ea.

– Am observat că există căsnicii fără copii în care cei doi soți înseamnă totul unul pentru celălalt, totul. Se poartă ca progeneriturile inexistente, fiecare îl iubește pe copilul din celălalt, au o capacitate de joacă și inocență care deseori – am remarcat – dispare din mariajul mai fecund. Deși pot de asemenea – ca să recurg la termenul lui Blake – să aibă fiecare *experiența* celuilalt, neînhibată de nicio terță prezență vigilentă...

Lui Olive nu-i veni în minte un răspuns prompt. Herbert Methley continuă:

– Nu e chiar adevărat că mariajul meu este nerodnic. Am senzația că mă pot încrede în dumneavoastră, doamnă Wellwood. Ca toți scriitorii buni, îngăduiți ca ființa dumneavoastră privată să fie dezvelită în public și știu că aveți un suflet nobil și înțelept. Eu, personal, nu am copii. Dar soția mea are trei fiice. A fost căsătorită cu un preot din Batley – căsnicie fericită, dar ruptă de realitate. Trăiau într-o lume de vis, cu fapte bune și rochițe drăguțe. Ne-am cunoscut – ea și eu – și ani la rând ne-am luptat să ignorăm ceea ce ne-a intrat în suflet și ne-a venit de hac. Ea era bolnavă.

Eu nu puteam scrie. Acuza o sfârșeală misterioasă, abia dacă reușea să se țină pe picioare și să umble. M-am dus să-i spun că plec de la Batley – mă gândeam să emigrez în Canada – și am luat-o de mână... Și am văzut, amândoi ca unul singur, că nu pot să plec, nu singur, niciodată. Așa că ea m-a urmat și de atunci trăim fericiți și suntem, cum spuneam, totul unul pentru celălalt. Celor mai mulți nu le suflăm nicio vorbă despre asta. Soțul ei refuză să divorțeze. Sau să-i permită să-și vadă fiicele; dar poate că e mai bine așa, ea și-a ales o nouă viață, orice pas înapoi la cea de dinainte ar fi dureros, extrem de dureros...

După două sau trei zile, Herbert Methley veni singur la vechiul vicariat. O găsi pe Olive în livadă, așezată la o masă pliantă și scriind. Purta o pălărie de pai simplă și o rochie largă, albastru-închis, nu foarte diferită de șorturile fiicelor ei. El rămase în picioare în fața ei, relaxat – trupul lui era întotdeauna în repaus, chiar dacă vocea nu.

– N-aș vrea să vă deranjez, dragă doamnă Well-wood. Nimeni nu cunoaște mai bine decât mine oroarea – neplăcerea ce-ți îngheață sângele în vene – de a ți se întrerupe fluxul scrisului. Am venit doar ca să vă aduc un neînsemnat cadou – iată-l – în care mi-am luat libertatea să vă scriu ceva. Poate că e cea mai bună lucrare a mea, dar judecați singură.

Îi dădu o carte împachetată și plecă. Olive era impresionată. Aproape nimeni nu știa ce dureros era ca altcineva să-ți rupă firul de cerneală al frazelor. Methley era un om cu bun-simț.

Pe pagina de gardă, scrisese:

„Pentru Olive Wellwood, femeie înțeleaptă și scriitoare foarte talentată, de la prietenul ei, Herbert Methley.“

Olive își îndeplini norma de scris și începu lectura cărții *Daughters of Men*, tolănită într-un hamac, după prânz.

Era povestea unui tânăr din provincie mort după femei. Debuta cu observația că foarte puțini bărbați recunoșteau că le plac femeile (la plural). Un bărbat cumsecade trebuia să o caute pe Femeia Unică, cea care avea să-i fie partener de suflet; dar cum o putea identifica, dacă nu explora, investiga, compara între ele femeile?

Prima parte a romanului detalia relațiile eroului cu diverse fete: colege de clasă, cântărețe din corul bisericii, fete ca niște driade în carne și oase, întâlnite când se plimba în pădure, în căutare de liniște și pace, fete care-l priveau cu interes din spatele tejghelelor de galanterie. Eroul se numea Roger Thomas. Descrierile aventurilor sale cu aceste fete erau codificate, dar textul reușea cumva să-ți inculce sentimentul că era vorba despre un experiment sexual extensiv și variat. Conținea suficiente descrieri de părți goale ale corpului și de electricitate senzuală, de mâini care trăgeau de desuuri, de gâturi feminine lungi și tinere, de ochi aplecați în jos, de splendide picioare tinere ridicându-se

¹ „Fiicele bărbaților“ (n. tr.).

de la glezne fine. Era și mult păr: negru ca murele și cârlionțat, castaniu lucios, palid ca inul. Cam pe la jumătatea cărții, lui Roger Thomas îi răpea atenția o femeie melancolică, măritată, dragălașa soție tânără a vârstnicului director de la școala sa. Îi simțise ochii inteligenți în ceafă. Începu să se teamă de felul în care îi va judeca ea flirturile inocente ori mai puțin inocente. El lucra acum ca profesor stagiar. El și ea ședeau unul lângă celălalt, la masa din bucătăria ei, corectând teze, întocmind liste cu rezultate de examen. Într-o zi, ea ridică mâna – cu tocul în ea – și-i trasă conturul buzelor cu degetele.

Deveniră amănți. Zăceau, îmbrățișați tragic, pe pături în pădure, pe covorul din fața sobiței, ce strălucea roșu, din camera lui închiriată. Plănuiră să petreacă un weekend clandestin într-un han și se iubiră cu abandon, deplângând scurgerea fiecărui minut de fericire. Intenționau ca aceasta să fie pasionata lor despărțire de păcat, dar povestea lor se termină exact așa cum își descriesese Methley legătura cu Phoebe.

Olive își spuse că romanul era cu siguranță autobiografic. Se gândi că Herbert Methley era un autor foarte bun când descria pasiunea carnală și manifestările ei și se miră că volumul nu fusese interzis de Lordul Șambelan ori confiscat de poliție. O interesau căile pe care descrierile scenelor de sex îi provocau cititorului – în acest caz, ea însăși – furtive senzuale. Cuvântul preschimbat în carne, murmură ea doar pentru sine, pe jumătate amuzată, pe jumătate iritată. El i-o făcuse intenționat, fără îndoială. Dar

reacția ei era confuză din pricina imaginii lui Phoebe Methley, ale cărei forme trupești și chip plăcut se interpuneau între Olive, cititoarea, și universul cărții. Nu-și putea alunga din minte încheieturile butucănoase ale degetelor lui Phoebe, ridurile incipiente de pe gâtul ei, burta și sânii ușor lăsați, strânse în costumul de baie.

Ce dorea Methley să simtă ea? Medită la relația dintre autori și cititori. Scriitorul concepea o incantație, ademenindu-l pe cititor în lumea sa magică. Cu vorbe meșteșugite, îl făcea pe cititor să simtă fiori pe sub piele, să-și întredeschidă buzele, să-i circule sângele mai iute. Dar scriitorul reușea acest lucru doar dacă cititorul era singur cu paginile tipărite și cu coperta ilustrată. Ce trebuia să simți – ce putea simți ea – dacă modelele originale ale oamenilor de hârtie erau mult prea solid prezente în mintea ta, în carne, oase și îmbrăcăminte prozaică? O jachetă de tweed de culoarea ghimbirului, o fustă de bumbac decolorată, cu floricele de lupin, un corset elastic care te strânge ciudat?

După câteva zile, Herbert Methley reveni și se așeză lângă ea la plajă. Tom, Charles și Geraint înotau. Fetele se plimbau, desculțe, pe tărâm, în costume de baie. Julian citea o carte. Methley o întrebă pe Olive:

- Ați citit cartea mea?
- Cu mult interes, îi răspunse Olive, înlocuind în ultimul moment cuvântul „plăcere” cu „interes”.
- Sunteți o cititoare avizată. Veți fi observat că unele părți ale poveștii sunt desprinse din viață. Mai

mult decât e cazul de obicei în opera mea. Țineam neapărat s-o citiți, ca să mă cunoașteți.

– Ah, zise Olive, plecându-și privirea.

El își puse mâna pe a ei, pe nisip. O strânse ușor. Ea nu-și retrase mâna.

– O iubire ca aceea – o istorie ce implică atâta suferință și o atare împlinire – formează o narațiune sacră. Îl schimbă pe om. Ca Roger din carte, m-am comportat și eu ușuratic, mă consuma ceea ce socoteam a fi curiozitatea universală privind senzualitatea și sexul. Dar, odată ce un bărbat s-a dăruit cu adevărat – odată ce s-au făcut sacrificii – nu se mai poate pune problema...

Olive își spuse, destul de înțepată, nu am nevoie de avertismente... Își extrase mâna și o folosi ca să-și aranjeze părul. Era posibil, firește, ca el să n-o avertizeze pe ea, ci să se blindeze împotriva propriilor sale înclinații, de care părea pe deplin conștient. Cu un zâmbet mic, ea zise, sobru, că ceea ce spusese el era foarte corect, foarte onorabil. Se gândi în sinea ei că acest tip de conversație era, în linii mari, mai tulburătoare decât devoțiunea lui Toby ori curtenia lui Prosper. Se va bucura când se va întoarce Humphry de unde se dusesese – spusese că la Leeds, dar tot atât de bine putea fi la Manchester.

Olive Wellwood avea treizeci și opt de ani. Provenea dintr-o clasă socială în care multe, poate cele mai multe, femei nu mai aveau mult de trăit după aceea vârstă și se gândeau mai ales la împuținarea puterilor și la moartea care le dădea târcoale. Și totuși, iat-o

aici, în magica Grădină a Angliei, încă sănătoasă la trup, cu un chip, credea ea, mai interesant, mai clar definit, da, într-adevăr, mai *frumos* decât atunci când fusese o fetișcană necoaptă. Plasele fine ale atracțiilor sexuale pluteau pretutindeni și-i atingeau epiderma, ca semințele de pădăie pe parașute albe, zburând în spirală, ca răbufnirile de ozon venind dinspre mare. Era încă *vremea ei*, își spunea, privind spre Canalul Mânecii și spre copiii ei – și spre Toby care se zben-guia cu ei și Violet, parcată lângă doică și cărucior – și spre Prosper, care înainta trudnic în direcția lor, cu o elegantă pălărie de panama. Copiii erau copii, copii binecuvântați, încă neformați. Dar observă că atenția lui Herbert Methley se desprinsese de ea; el privea acum, cu o expresie încântată, flecăreala fetelor – palida, finuța Griselda, repezita și bruneta Dorothy, visătoarea Pomona și inhibata Imogen, dră-gălașa Phyllis și sobra Florence, singura la care se întrezărea umbra femeii ce avea să devină.

– Nu-i așa că sunt frumoase? îl întreabă pe Methley, care-i aruncă o privire iscoditoare, zâmbi conspirativ și dădu aprobator din cap.

Băieții ieșeau din apă, pe nisip. Ca niște vietui-toare marine, se gândi Olive. Creaturi lucioase ale adân-curilor, ieșind pe plajă și asumându-și forme umane. Zburlitul Geraint și Charles cel cu gesturi precise, iar în spatele lor, călărind pe creasta unui val și apoi stând până la brâu în apa involburată, cu părul lipit de cap, de pe care curgeau șuvoaie – Tom. Parcă nu dorea să iasă din mare. Se aplecă și agită cu brațele

aurite suprafața apei. Era cea mai grațioasă creatură văzută de ea vreodată. Se făcuse amiază. Soarele era la zenit și strălucea direct pe băiatul ei de aur, care nu se reflecta pe suprafața mișcătoare a mării, spartă de el în particule sclipitoare, mii de fragmente sticloase, un mozaic de suprafețe, cum mii de picuri lucioși de apă prindeau lumina și-i proiectau curcubeie pe umeri și pe părul lung. Văzu acum că avea pe tot trupul firisoare fine, aurii, de păr. Firisoare fine și aurii, destul de lungi ca să se unească și să formeze modele picurătoare pe torsul și pe pulpele lui. Olive văzu – efectul pufului de pădărie și al ozonului – că nuielușa lui subțire (nu avea un cuvânt mai familiar) era pe jumătate ridicată și lipită de abdomen. Îl iubea pe Tom. Nu-l va putea păstra pentru ea. Tom o iubea și el – și în ce-l privea era încă *vremea ei* – dar avea să plece, să se schimbe.

Începu să fabuleze, în cealaltă lume. Regina din luminii, pe calul ei cu cincizeci de clopoței de aur și câte nouă la fiecare laț al coamei – orice ar fi însemnat un laț. Femeia și băiatul, în poieniță. O poveste. Surâse, aflată acum la o depărtare sigură, iar Herbert Methley se întrebă de ce surâdea, interpretând – cum era de așteptat – greșit.

Dorothy se duse la atelierul de olărit să vadă ce mai făcea Philip.

Philip lucra la roată, cu mâinile umede în interiorul peretelui de lut mișcător și crescând al unui vas. Dorothy rămase în prag să-l privească. Își atingea

buricele degetelor cu degetele de la cealaltă mână, încercând să-și imagineze, pe pielea ei, ce senzație avea el, lucrând. Era ceva extraordinar de precis. Philip ajunsese la finalul rotațiilor, finisă buza, netezi laturile cu un bețișor și ridică obiectul de pe roată. O salută pe Dorothy fără să se întoarcă. Ea nu fusese sigură că el era conștient de prezența ei. El zise:

– Ai vrea să faci o oală?

Dorothy răspunse că da. Philip îi găsi un halat și-i cedă locul în fața roții. Luă un bulgăre de lut, îl trânti pe roată și-l centră pentru ea.

– Acum, zise, apasă așa, cu ambele mâini, folosește-ți degetele mari și simte-l cum crește.

Dorothy apăsă. Lutul era umed, lipicios și inert, dar avea totuși o mișcare proprie, o reacție, un fel de viață. Roata se învârtea, lutul se rotea, Dorothy își ținea degetele țepene în cilindrul roșiatic care se înălța, îngustându-se, în ritmul roții. Dorothy era încântată. Dar, brusc, ceva se întâmplă – ritmul se întrerupse, pereții de lut se încrețiră, alunecară și se năruiră în interior și acolo unde înainte fusese un tub nu mai era acum decât un boț ce se smucea. Dorothy se întoarse către Philip să-l întrebe ce greșise. Ea râdea și plângea, amestecat. Philip râdea.

– Asta se întâmplă de fiecare dată, zise el.

Luă grămăjoara în mâinile lui ca s-o remodeleze și în același moment intră Elsie pe ușa magaziei cărând ceva și, neremarcând prezența lui Dorothy, îi întinse obiectul lui Philip.

– Uite ce-am găsit. Ai mai văzut așa ceva?

Apoi, observând-o pe Dorothy, se împurpură la față.

Dorothy se întrebă de ce se panicase așa – doar se cunoșteau, chiar dacă nu foarte bine – și pe urmă începu să înțeleagă ce anume ținea fata în mâini. Philip pricepuse imediat și sângele se ridică și în obraji lui.

– Era într-o lădiță, chiar în fundul unei debarale, explică Elsie.

Ceva alb și lucios. Un model mai mare ca în realitate, extrem de amănunțit, uniform smălțuit al unui penis cu testiculele aferente, pe care fiecare cută, fiecare zbârcitură, fiecare suprafață netedă strălucea.

– Nu-i opera mea, zise Philip.

– Nici n-am crezut asta, răspunse Elsie. Lui Dorothy îi spuse: Îmi pare rău. Nu era sigură dacă se totuia sau nu cu Dorothy.

Dorothy făcu un pas înainte, cu mâinile pline de lut umed.

– Pot să văd și eu? Voi învăța anatomia. Credeți că e conceput pentru a fi studiat în spitale?

– Nu, zise Philip. Cred... cred că este un Obiect falic.

Învățase cuvântul din comentariile lui Benedict Fludd. Cele două fete n-aveau idee ce însemna.

– Religios, într-un fel, explică Philip, pe jumătate rușinat, pe jumătate gata să izbucnească într-un râs isteric.

Dorothy apucă falusul și-l balansă în aer.

– E foarte mare, constată ea și o cuprinse un râs nestăpânit. Elsie râse și ea.

– Credeți... credeți – întrebă Dorothy – că este, într-un fel, un autoportret?

Lăsase amprente galbene de lut în locurile de unde apucase obiectul.

– Va trebui să-l speli, îi spuse lui Elsie, zguduindu-se iarăși de răs.

– Dați-mi-l mie, ceru Philip. Îl bag sub robinet. Pe urmă Elsie îl va pune imediat la loc, unde l-a găsit.

Degetele lui recunoscuseră perfecțiunea lucrării, simțiră ce simțise făuritorul, cum urmărisese acesta venele umflate ale penisului.

Când se opriră din răs nu știură ce anume să-și mai spună, dar simțeau că între ei se crease o anumită intimitate. Dorothy anunță că trebuia să plece. Întrebă dacă Philip voia să-i mai dea o lecție. Cu vocea îngroșată de răs, o întrebă pe Elsie dacă și ea confecționa piese de ceramică.

– Ie, zise Elsie. Din alea mici, când nu mă vede nime'. Îmi plac mici și subțirele.

– Nu mi-ai zis niciodată, o muștră Philip.

– Nu m-ai întrebat, răspunse Elsie.

Olive rescrise încă o dată începutul poveștii lui Tom.

TOM SUB PĂMÂNT

Lucrul curios este că atunci când tânărul Prinț nu era decât un copilandru vesel din fire, cu o curiozitate copilărească și un neastâmpăr absolut normale, inexistența umbrei sale parcă mai mult îi amuza decât îi alarma pe cei ce o observau. Dar când crescuseră și începu să dea primele semne că intenționează să se despartă de copilărie, rudele și curtenii se puseră pe bodogănit, când se credeau neauziți, și, fără știrea lui, îi întrebară pe înțelepți despre tâlcul ascuns al unei asemenea particularități. Acopereau oglinzile din încăperile în care stătea Prințul, ca și cum ele l-ar fi putut face conștient de propria-i absență, adică absență parțială, cel puțin. Băiatul observa umbrele altora, studiindu-le atent

cum cădeau prin curți sau stăteau suspendate pe ziduri, lățindu-se și îngustându-se, nimicuri vizibile, cu forme omenеști. Dar umbra personală nu și-o vedea, și presupuse o vreme că nimeni nu-și putea vedea propria umbră, ci numai pe cele ale semenilor. Dar la un moment dat văzu o fetiță care se juca, râzând, cu umbra ei, făcând-o să se cațere pe un zid, și proiectând iepurași de umbră, cu degetele ținute în lumină. Or, în degetele lui nu erau nici iepuri, nici balauri, sau, dacă erau, erau invizibili. Nu știa cui să i se adreseze în această problemă. Își spunea că părinții i-ar fi vorbit despre ea, dacă ar fi vrut sau dacă ar fi știut ceva.

Îi intră în obicei să facă lungi plimbări pe terenurile palatului, care erau enorme. Nu avea voie să treacă dincolo de porți, călare, ca nu cumva să fie răpit de bandiți sau de complotiști străini. Dar între zidurile de apărare erau crânguri mici și plăcute luminișuri semisălbaticе, precum și poteci lungi, cu arbori bolțiți deasupra lor. Își observă singur tendința de a ieși din ce în ce mai des pe vreme moho-rătă, când totul avea culoarea umbrei, sau în amiezile zilelor însorite, când nimic nu lăsa umbră sub soarele înălțat la zenit.

Avea locul lui preferat, unde un pâlц de mes- teceni înconjurau un dâmb mic pe care ședea, urmărind cum insectele preocupate intră și ies din găurile din pământ, sau citind o carte, sau admirând cerul prin frunziș. În mintea lui îl numea un loc magic – simțea că aerul avea aici

alt gust, era plin de mișcare și scânteietor, în liniștea perfectă.

Exista și o băncuță de piatră, dar nu se așeza pe ea. Ședea pe iarba caldă vara și răcoroasă toamna.

Uneori ațipea. Mai mult ca sigur că moțăia, pentru că își dădu seama că stătea cu ochii închiși și auzea clinchetul stins al unor clopote, un număr foarte mare de clopotei foarte mici, de care parcă debordau arborii. Clopoteii tăcură, iar el simți că trebuie să ridice privirea, altminteri timpul s-ar opri în loc.

În luminișul în care înainte nu fusese nimeni și nimic văzu o domniță frumoasă călare pe un cal alb. Animalul era argintiu cu nuanțe de crem, avea copite de culoarea abanosului și un gât semeț arcuit, cu o coamă fină, bogată și vălurită, în care erau împlețiți sute de clopotei de argint, dar și firisoare carmin; toate luceau în soare ca niște picături de rouă și răsunau când armăsarul își scutura capul ori și-l întorcea ca să-l privească pe Thomas. Șaua lui era din piele roșie, iar fusta largă a călăreței din catifea verde ca iarba, cu un luciu ca al unui câmp cu iarba înaltă unduind în lumină. Domnița purta cizme din piele fină, cu pin-teni de argint, iar el ridică ochii spre ea și-i văzu, în sfârșit, fața, cel mai frumos chip pe care-l zărise vreodată. Era fină, palidă, cu trăsături bine evidențiate: pomeți înalți și gură aprigă. Domnița avea un păr bogat, auriu, prins într-un fileu argintiu sub bereta țanțoșă cu pană lungă, verde și

curbată, neaparținând niciuneia păsări știute ori imaginate. Degetele înmănușate îi erau lungi și ținea între ele o cravașă cu mâner de abanos și măciulie de argint. Ochii ei erau verzi. Verzi ca ai unui motan mare și vigilent, nu ca ai vreunei femei sau ai vreunui bărbat pe care îl cunoștea. Nu părea nici bună, nici rea și îi trecu prin cap ideea că poate nici nu-l vedea, poate că locuia în alt univers devenit, pentru scurtă vreme, vizibil în lumea lui. Apoi își dădu seama că nici domnița, nici superbul ei bidiviu nu proiectau niciun fel de umbră. Curgeau pe ei luminile, de la clopoțelii și lucioasa piele a calului până la părul doamnei și fusta ei de catifea, dar nu aruncau niciun pic de umbră.

Ea se uită de sus la el și zâmbi, nici binevoitoare, nici răuvoitoare. Prințul se ridică, făcu o reverență protocolară, cum crezu de cuviință, și rămase, neumbrit, lângă grupul fără umbră. Intenționase să spună ceva gen „Omagii”, ori „Doamna mea”, dar ceea ce-i ieși pe gură fuse:

– Nu aveți umbră.

Își dădu seama că buzele lui rosteau cuvântul pentru prima oară.

– Sunt o Elfă, zise domnița. Vocea i se auzea ca sunetul unor țândări de gheață mișcate de vânt, asemenea clopoțelilor de argint din coama bidiviului. Sunt Regina din Țara Elfilor, iar noi nu avem umbre. Tu ești Thomas cel Sincer, ființă omenească; ar trebui să proiectezi o umbră, dar n-o faci.

– Mi s-a părut, la început, un lucru neînsemnat, zise el. O ciudățenie. Dar acum nu mă mai amuză.

– Nu te-ai născut fără umbră, îi spuse Regina Elfilor. Ți-a fost furată încă din leagăn de un șobolan uriaș, care a decupat-o cu dinții lui tăioși și a dus-o cu el, grijuliu, într-o gaură din pământ. Găuri de șobolan există pretutindeni, chiar și în castele, și ele duc sub pământ, departe sub pământ, în lumea umbrelor, unde regina întunericului le împletește, făcând din ele plase ca să prindă muritori și alte creaturi. Umbra ta stă împăturită într-un scrin din casa ei întunecată, unde a dus-o șobolanul, purtând-o în goană prin tunele și coridoare, ținând-o delicat în colții lui ascuțiți. Șobolanul este prietenul și valetul reginei. Pot folosi o umbră de om ca s-o captureze pe persoana căreia îi aparține, s-o țină înlănțuită în beznă și s-o pună să le îndeplinească poruncile. Tot regatul tău, când vei fi rege, poate fi condus de ei, prin manipularea din umbră a umbrei tale. Bucătică după bucătică, ei pot trage toată țara în întuneric, ca să nu mai vadă soarele.

– Se pare că eu sunt de vină, dar n-am făcut nimic, strigă Thomas.

– Răul poate fi produs fără voință sau acțiune. Dar voința și acțiunea pot preveni răul.

– Ce trebuie să fac? întrebă Thomas, văzând limpede că Regina Elfilor i se arătase anume ca să-i spună că trebuie să treacă la acțiune.

– Nu se pot folosi de umbra ta până când tu și ea nu sunteți maturi, și nu copii. Așadar, trebuie

să cobori sub pământ chiar acum, cât timp mai ești băiat, iar umbra e inofensivă, să o găsești și să o aduci înapoi, la aer.

– Și cum să procedez?

– Am să te duc eu o parte din drum. Urcă în șa, la spatele meu.

– Dar nu sunt pregătit, se împotrivi Thomas, gândindu-se la viața lui din palat, la obiectele din camera sa, la cărțile și jocurile sale, la părinții lui îngrijorați, la doica bătrână.

– Mai pregătit nu vei fi niciodată, zise Elfa și, aplecându-se, întinse mâna, cu cravașa în ea.

Îi trecu prin cap – era băiat isteț, chiar dacă onest și deschis – că poate femeia era o forță a răului, venită să-l distrugă.

– Dacă n-ai încredere în mine, asta va fi cea mai nefericită zi din viața ta, zise ea, iar el, în sufletul său, știa că avea dreptate. Așa că se ridică, îi luă mâna – uscată și rece – și sări ușor în șa în spatele ei, petrecându-și brațele pe după talia ei delicată și lipindu-și obrazul de rochia de catifea.

– Acum, spuse ea, vom călări, ca vântul, prin tărâmurile pustii.

Armăsarul porni cu un salt de pe dâmb și se repezi ca vântul (există creaturi care chiar zboară ca vântul) spre zidul înalt ce împrejmuia castelul. Acolo frână, se ridică pe picioarele din spate, se înălță și trecu mult pe deasupra zidului, cu capa verde fluturând și cu vântul în pletele lui Thomas.

Străbătură călare, în viteză, tot regatul, ajungând în ținuturi străine, unde făcură un scurt popas în fața porții unei livezi. Regina Elfilor îl avertiză pe Thomas să nu culeagă poamele ce-i făceau, îmbietor, cu ochiul de pe ramurile încărcate, pentru că păreau splendide, dar erau stricate și aveau să-l otrăvească. Dar îi dădu o plăcintă lăptoasă din coburii șei și un clondir de apă limpede să bea. Cerul începu să se întunece, nu ca acasă, ci ca și cum s-ar fi tras o cortină peste el, ori ca și cum ar fi intrat într-o grotă invizibilă.

— Aici e hotarul Țării Elfilor, îi explică Regina. Aici e tărâmul umbrelor prin care rătăcesc cei fără umbră.

Stâncile și iarba erau gri, un râuleț care curgea paralel cu poteca era gri, tufele pe lângă care treceau erau gri, ca blănița de șobolan, ca umbra, și se auzeau un fel de muget și o revărsare, ca de valuri spărgându-se de țărm. Pârâul gri se avânta și mai năvalnic peste pietrele gri, apa se spârgea în creste mici de spumă cenușie. Fusta domniței lucea încă verde, pielea calului încă sticlea albă ca o fantomă și palmele lui Thomas erau încă roșii datorită sângelui de om ce-i circula pe sub piele.

Râulețul se deschidea, alcătuiind un estuar cu pietriș, unde un val de apă se ridica și cădea, suficient de lent, cu spumă trandafirie și gri. Thomas nu putea vedea partea cealaltă a mării, a cărei suprafață licărea vast în fața lui, dar își dădea seama că nu era și ea gri, ci roșie ca sângele — poate

era chiar sânge. Pe bolta necuprinsă, de culoarea uniformă a ardeziei, nu se vedea nici soare, nici lună. Bidiviul își continuă drumul fără ezitare, intrând în marea însângерată și ridicându-și delicat picioarele mândre. În curând fu în apă până la genunchi, uneori până la piept. Thomas observă că apa începea să-i păteze pielea albă, dar apoi se scurgea de pe chișiță și de pe copitele argintate fără să lase urme permanente. Continuară astfel timp de ceea ce i se părură lui Thomas nu ore, nici zile, ci săptămâni, cu mugetul surd al apei în urechile lui, cu încrețiri gri sau carmin ale apei în fața ochilor.

În cele din urmă ajunseră la altă porțiune de țărм (sau n-aș avea ce poveste să vă mai spun) și calul începu să pășească pe un nisip fin. Strălucea galben, iar în fața ochilor lui Thomas se deschise o plajă lungă, mărginită de stânci albe de calcar, acoperite de o iarbă fină și verde, cu pescăruși albi țipând și zburând razant și câteva oi în echilibru pe marginea stâncilor, mestecând tufele pitice care creșteau acolo. Pereții stâncilor erau cariați de peșteri, iar din unele scobituri curgeau fire de apă, tăind canale bine definite în nisip, descriind meandre în jurul pietrelor. Thomas privi înapoi și acolo, departe în larg, se vedea o linie roșie – marginea sângelui – și un perete înalt, ca un val mare și amenințător – marginea lumii cenușii, dincolo de care nu se mai vedea absolut nimic.

– Asta e țara mea, zise Elfa, descălecând și ajutându-l pe Thomas să coboare de pe cal. Iar acum

trebuie să ne despărțim, fiindcă, deși trăiesc sub deal, nu pot să te însoțesc sub pământ, unde trebuie să mergi acum. O să-ți dau traista mea cu mâncare și plosca, umplută de la izvorul din livada mea, unde sper să ajungi și tu după o vreme. Drumul ce duce înăuntru – unul dintre ele, căci sunt multe – intră prin despicătura centrală dintre cele trei pe care le vezi în peretele de rocă. Trebuie să-ți găsești, pe ocolite, drumul până jos, unde te așteaptă elful întunecat și șobolanul. E un drum lung – mult de mers, de urcat, de târât, de cățărat. Galeriile de mină de acolo sunt populate de tot felul de creaturi, umane și neumane, ancestrale sau foarte tinere și derutate. Îți vei găsi camarazi și ajutoare – atâta lucru prevăd – și-ți vor ieși în cale chestii periculoase și chestii sălbatice, unele trimise de ea, altele cu misiunea lor proprie, fără legătură cu elfii, șobolanii sau umbrele. Faci bine dacă voiajezi în tovărășia altora, dar să-ți alegi cu grijă ortacii, pentru că acolo jos sunt lucruri rele care par normale, chiar prietenoase, la prima vedere.

Am pentru tine trei daruri. Primul – o lumină care strălucește în întuneric, făcută din licurici de elfi, închiși într-o sticlă, care vor produce o scurtă lumină orbitoare dacă scuturi recipientul și șoptești cuvintele *După Lumină*. Te avertizez foarte serios să nu spui nimănui că ai sticla asta – sau vreunul dintre celelalte lucruri. Al doilea este un plan imperfect al tunelelor ce duc la curtea întunericului. L-au întocmit Elfii Luminii, dar majoritatea

au pierit în coridoarele subterane, și nu se știe – căci nu a supraviețuit niciunul dintre cei care știau – cât este de precis și câte ramificații majore nu se regăsesc în el. Dacă ai putea însemna unde e greșit și unde este realmente folositor, călătorii care vor veni după tine îți vor fi recunoscători.

Al treilea este un lucru pe care nici eu nu-l înțeleg complet. O cutiuță de alamă în care stă suspendat – nu se știe cum, datorită căror legi ale fizicii, prin ce magie – un ac de cristal ce se învâрте și indică centrul. Se spune că și el emană o lumină bizară, albastră ca gențiana, când este destul de aproape de Ea Însăși, dar pentru asta nu bag mâna în foc. Ai vreo întrebare?

– O întrebare? Am o mie.

– Una. Trebuie să pleci repede și să nu privești înapoi, până nu vine fluxul și ne izolează de gura peșterii.

– Care e cel mai groaznic lucru de care pot da acolo jos?

– Cel mai groaznic? Elful negru și șobolanul sunt răi. Dar s-ar putea ca lucrul cel mai rău să fie umbra ta, când o vezi, dacă o s-o recunoști.

– Asta e rău, fiindcă trebuie s-o cauți.

– E rău. Hai, du-te repede și fii atent cum umbli.

În septembrie 1896, Tom îmbracă dichisita uniformă nouă și se urcă, la King's Cross, în tren, cu cete de alți elevi de la Marlowe. Familia – Olive, Violet, Dorothy, Phyllis și Hedda, Violet în brațe cu bebelușul Harry – venise să-l petreacă la gară, iar el înțelegea deja că se rușina de prezența rudelor. Prea multe, prea gălăgioase, prea feminine, prea agitate. Frumusețea mamei o evidenția într-un chip nedorit. Dorothy se remarcă în alt mod neplăcut, prin neglijența ținutei. Purtaseră, toți, discuții nesfârșite despre cât de scurt ar fi trebuit să-și tundă el părul. Îi fusese tăiat o dată, dar vărul Charles spusese că nu era suficient, frizura lui avea să fie considerată feminină, așa că acum părul îi era tuns atât de scurt, încât își simțea craniul gol și avea impresia că este un delincvent condamnat. Purta o pălărioară din bucăți de șnur și fetru auriu, cu un pompon și un bor mic și caraghios, care-i făcea fața chipeșă să semene cu un ou. Avea un blazer de aceeași culoare, roșu de burgundia, cu un unicorn brodat, în

auriu mat, pe buzunarul exterior de la piept. Ca boboc, nu avea voie nici să încheie complet nasturii vestonului, nici să-și țină mâinile în buzunare. Avea și o cravată de culoarea vinului roșu, cu licorne mici brodate pe ea, pe care, peste doi ani, avea voie s-o înlocuiască cu o cravată croșetată, iar la optsprezece ani cu un papion. La cămașă avea un guler țeapăn, rotund, care trebuia să fie neapărat îmbumbat – tot mai târziu, va fi permis să-l lase dezbumbat, iar și mai târziu, să poarte o cămașă cu gulere ascuțite, ca bărbații. Mama lui spusese că prezența unicornilor brodați putea fi interpretată drept un indiciu de imaginație. Tom nu credea. La urcarea lui în vagon, Hedda se puse pe urlat și trebuia să fie luată de acolo.

Așa că se duse spre nord. Marlowe se afla în văile din Yorkshire, în imediata apropiere a unui târg numit Fosters. O clădire oribilă, din lespezi de piatră cenușie, impozantă și sufocantă, cu fel și fel de turnulețe și porticuri anacronice. Tom îl zări pe Julian Cain și îl strigă, peste curtea interioară pătrată. Julian veni spre el, săltând – băieții cultivau un fel de mers săltăreț, de vulpe –, și-l informă *sotto voce* că nu trebuia să-l strige niciodată pe numele mic și că el nu avea voie să vorbească primul cu băieții mai mari. Tom îl întreabă de unde să știe el asemenea lucruri. Julian răspunse că avea să le învețe destul de repede, altminteri „*archets*-ii“ aveau să i-o scoată pe nas. Băieții care erau la Eton „prefecți“ și „*fags*“ se numeau la Marlowe „*archets*“ și „*butts*“. Julian se interesă în care clădire locuia Tom și i se spuse că în Johnson House – clădirile erau botezate cu numele

dramaturgilor din secolul al XVII-lea, urmașii lui Marlowe: Dekker și Jonson, Middleton și Ford, Webster și Turner (anglicizat de la Tourneur). Tom mai spuse că el urma să fie *butt*-ul lui Hunter. Hunter era *archet*-ul-șef de la Jonson, blond și vânjos, cu fața ca o lamă de cuțit. Era căptanul celui de al doilea unsprezece și al doilea vâslăș al bărcii de la Jonson. Prima impresie a lui Tom despre el era nefavorabilă, dar nu îndrăznea să-l întrebe pe Julian ce fel de băiat era acesta, de teamă să nu mai încalce vreun tabu. Oricum avea să afle curând. Julian era la Ford House, al cărei prim *archet* era un băiat cumsecade pe nume Jebb, care, fiind cel mai bun aruncător cu mingea din școală, nu mai avea nevoie să se afirme. Julian examinează ceea ce i se făcuse frumuseții lui Tom – îndesată acum în blazer și șapcă – și văzu că tot mai strălucea. Ceafa lui bărbierită era elegantă și vulnerabilă. Ca *butt* al lui Hunter, asta avea să-i aducă necazuri. Stai cât mai departe de Hunter, ar fi vrut să-l sfătuiască Julian, nu-i ieși în cale, dragul meu. Gura inocentă a lui Tom se apropia de perfecțiune. Tocmai zicea:

– Sunt atâtea de aflat și nimeni nu-ți spune nimic.

– Au să te învețe cu cafteală, zise Julian. Așa cum au învățat și ei.

Julian, la șaisprezece ani, împărțea o cameră cu alți doi băieți. Ca novice, Tom nu avea un loc al său. Nici măcar la privată, unde băieții ședeau pe o scândură lungă, aflată la vedere, cu găuri regulate în ea, și-și analizau, pe ascuns sau deschis, părțile intime. Nici în dormitor, unde stătea întins la numai cincizeci de

centimetri depărtare de un băiat pe nume Hodges și de unul numit Merkel, care, amândoi, emanau mirosul de brânză acrită caracteristic întregii școli. Hodges îl întrebă ce-i plăcea mai mult, să atingă sau să fie atins, iar Tom, împurpurându-se în obraji, răspunse că nici una, nici alta. El era, firește, atins, de Hunter, care avea banda lui de frați de sânge, membri solizi ai echipei de rugby, care practicau un soi de joc de gajuri cu nou veniții, constând din smulgerea de pe ei a articolelor de îmbrăcăminte, unul după altul, în timp ce-i testau cu privire la folclorul secret al școlii: „Cum numim o jigodie care-i lingusește pe *archet*-ii?“ „Un linge-cur“, răspunse bietul Tom, știind răspunsul. Dar ei nu se lăsară până nu găsiră lucruri pe care nu le cunoștea – că nu trebuie să zici ouă cu costiță, ci numai porc cu coji, că nu trebuie să spui extemporal, ci numai curpapir; ce trebuie să faci când te batem? Să spui mulțumesc, fiindcă-ți face bine, dacă nu, te batem și mai rău. Îi luară chiloții înainte de pantofi și șosete și toți, rând pe rând, îl pipăiră. Codul locurilor de felul ăsta subliniază apăsător că e o porcărie și o dezonoare să spui cuiva ce ai pățit. Tom n-a pârât. A dat de Julian la un cros prin văi, au alergat împreună o distanță scurtă și s-a gândit să-și descarce sufletul. Dar, privind-l pe Julian, și-a dat seama că Julian era la curent cu ce i se întâmpla, că și Julian, ca toți ceilalți, se aștepta ca el să rânjească și să îndure.

În scrisorile trimise acasă spunea că se adaptează și că are de îndeplinit unele sarcini, cum ar fi să facă

paturile *archets*-ilor și să le aducă lucruri de la prăvălia de potol. Își imagina un băiat rezistent și lipsit de imaginație și scria ceea ce-și închipuia că ar scrie un astfel de băiat. Humphry i se plânse lui Olive că scrisorile lui Tom erau cam sărace cu duhul pentru un băiat cu ambii părinți scriitori, dar Olive răspunse că era vorba doar de camuflaj, era sigură, elevii nu erau încurajați să-și arate adevăratele sentimente. În încheiere, scria de fiecare dată:

„Mulțumesc, mamă, că mi-ai trimis povestea.
Contează mult pentru mine.“

Ținând seama că mai erau șase copii în casă și, firește, Humphry, lui Olive îi era nespus de dor de Tom. El avea o influență inexplicabilă asupra capacității ei de a scrie povești izbutite – povești adevărate, nu gunoarie comerciale – și de aceea avea nevoie de el. Nu era, de fapt, nici muza, nici publicul, dar el era viața povestirii. Continuă să scrie pentru el *Tom sub pământ*, fără să se poată înfrâna. Nădăjduia că el nu se supăraseră pentru că schimbaseră numele eroului din Lancelin în Tom. Numele sunt lucruri pe care uneori scriitorii nu le pot controla. Dacă nu-i folosea numele real, Tom cel de sub pământ n-ar fi gândit și n-ar fi acționat atât de firesc. Intriga producea tot felul de incidente plăcute sau de complicații înfricoșătoare pe măsură ce Tom cel de sub pământ pătrundea mai înăuntru și mai adânc, de-a lungul impetuoaselor pârauri subterane, pe crestele de rocă din jurul craterelor

negre ale căror fund nici nu se vedea, nici nu se auzea; dacă o piatră dislocată cădea în ele, nu auzeai sunele aterizării ei. Uneori dădea peste caverne luminate de licărul giuvaierelor incrustate în ele, pe care o mână necunoscută le scosese din rocă și le șlefuisese. Uneori se auzeau în depărtare zgomote de activități – zgrepțănături produse, poate, de șobolani sau de animale mai mari, roți de vagonete învârtindu-se în galeriile învecinate, trecerea trenurilor sau a cetelor de gnomi și salamandre, de care Tom se ascundea în crevase, temându-se de fețele lor străine, întunecate, și de unghiile murdare și ascuțite.

Timpul se scurgea și micile epistole curajoase ale lui Tom continuau să sosească. Mulțumesc, Mater, pentru delicioasa prăjitură cu fructe, extrem de apreciată de către *archets*. Îmi mai poți trimite tartă cu melasă, archetului șef îi place (și mie, când îmi mai rămâne). Ieri s-a ținut un cros prin văi, de-a lungul unui pârau cu păstrăvi. Vremea era ploioasă, ne-am murat și ne-am umplut de tină, dar a fost plăcut să ieșim la aer curat și eu am scos un timp bun, venind pe locul trei. Încerc să mă perfecționez la rugby și-mi pot dovedi strădania cu o grămadă de vânătași. Fawcett Major a zis că fug onorabil, dar simțul meu tactic este egal cu zero. Am să mai lucrez la asta. Mulțumesc, mamă, că mi-ai trimis povestea. Contează mult pentru mine. Fiul tău iubitor, Tom.

Povestea era o treabă stânjenitoare. Cum să citească un băiat devenit dintr-odată mic, deliberat

privat de intimitate, zeci de pagini bătute la mașină, fără să atragă atenția asupra sa? Cum și unde să se ascundă? Povestea era o necesitate. Tom citind *Tom sub pământ* era o realitate; Tom ferindu-se de ochiul lui Hunter, Tom intonând declinări, Tom curățând chiuvelele și ascultând bancuri porcoase nu erau decât simulacre – o păpușă cu arc în formă de elev.

Se duse sub pământ. Școala era încălzită printr-un sistem de radiatoare pe bază de cocs, care bubuiau și se cutremurau. Acolo, jos, erau depozite de cărbuni și camere cu boilere, accesibile din vestiarele aflate la subsol. La o ieșire cu școala, Tom își făcu rost din stat de o mică lampă cu petrol pe o bază rotativă, numită lampă Kelly. Își aduse aminte cum, în zilele în care fusese Tom, urmărise un băiețel ascuns printre bolțile și coloanele subterane ale South Kensington Museum. Tom era unul dintre băieții aceia singuratici care își imaginează ușor și rapid că e unicul de felul său în toată comunitatea, că, într-un sens, e ciuca tuturor batjocurilor, a intimidărilor și a dușmăniei ordinare. Ca atare, nu i-a trecut prin cap că și alți desperado și-ar fi putut căuta sălaș acolo, printre lopeți și târnuri. Dar găsi urmele unor fugari anteriori – pe un perete, un desen în cretă, reprezentând un șir de băieți atârând în ștreang; un covoraș de călătorie grijuliu împăturit; o pernă și un ghiozdan frumos, închis cu o cataramă, sub un maldăr de saci. Trebuia să fie, ori să fi fost, cel puțin încă unul ca el. Așa că-și alese ascunzătoarea într-un colț foarte înghesuit și neplăcut, în spatele unui furnal ce trosnea și răgâia

pale de fum puturos. Nici măcar ceilalți fugari nu puteau considera acest ungher un refugiu. Își întinse acolo o pătură, trase pe el un sveter, aprinse lampa Kelly și citi *Tom sub pământ*, mânjind paginile cu degetele pline de funingine.

Prințul călător se învrednicea de feluriți tovarăși de drum, unii umani, alții neumani, dintre care unii îl urmăreau zile întregi înainte de a i se înfățișa, iar pe alții îi urmărise el însuși prin canale și cotloane. Unul era un spiriduș de mină, din categoria cunoscută ca *gathorn*, numit, ca toți cei de teapa lui, Gathorn. Subțirel și palid, putea emite o lumină albastru-cobalt din păr și vârful degetelor. Se descria drept timid, dar la pericol se dovedea a avea un curaj ezitant, dar real. Mai era o creatură târâtoare, semănând cu o salamandă, de lungimea înălțimii lui Tom, ca un mic dragon pe labe crăcănate, cu solzi de culoarea abanosului și ochi roșii precum cărbunii aprinși. Acesta șuierase și-și ridicase creasta la vederea lui Tom, dar Gathorn-ul îl calmase și-l cooptase în grup. Putea găsi oricând apă proaspătă, acolo unde se prelingea pe plăcile șistoase sau țâșnea prin fisurile marnei. Mai era un lucru care uneori era acolo, alteori nu, de forma unui tub imens, transparent, rotunjit la ambele capete, cu ochi și gură care apăreau și dispăreau la nimereală, din când în când, pe diferite secțiuni ale trupului. Era cunoscut ca Loblolly și căzuse ca o mărgică de chihlimbar în părul prințului, după care se umflase și se expandase ca să umple o întreagă cavernă. Putea curge pe sol sau să se micșoreze într-un pătrat greu de piftie, pe care tânărul

prinț să-l pună în buzunar. El te prevenea de cele trei pericole letale – Pericolul Focului, Pericolul Sufocării și Pericolul Alb – și-și întindea propriul corp ca o țesătură impermeabilă ca să împiedice cele trei grozăvenii să se infiltreze prin crăpături și găurele.

Întâlni și alte creaturi, cărora nu le arătă nici încredere, nici neîncredere. Pe Cutty Soams, foarte hazliu, de mărimea unei jumătăți de om, care ciobea cu târnăcopul într-o strălucire verde-muștar, gol până la brâu, dar purtând o cușmă verde, zdrențuită, și o barbă țepoasă și care-i preveni să nu meargă mai departe sau mai adânc – el n-ar îndrăzni, o, nu. Trimise grupul într-o direcție greșită, de-a lungul unei platforme care dădea într-un perete de rocă impetrabil. Poate că era în slujba Dușmanului, poate că nu. Erau conștienți de existența spionilor. Mici lilieci zburători cu ochii ca niște rubine ori diamante minuscule, atingându-ți părul cu degete osoase, dispărând în penumbră. Viermi de toate formele și dimensiunile, iuți sau lenți. Lumini dansânde după care avură inspirația să nu se ia. O figură sculptată pe un scaun de piatră, proiectat afară din peretele de rocă.

Și mai era și Băiatul Neastâmpărat. Era posibil – Tom cel din poveste nu respingea această posibilitate – ca Băiatul Neastâmpărat să fie chiar Umbra lui Tom. Era zărit numai și numai în depărtare, la capătul câte unui tunel, alergând repede. Zdrențăros și plin de praf, desculț și iute de picior. Uneori se întorcea spre ei și le făcea cu mâna, ca să-și bată joc de ei sau să-i invite, nu-și dădeau seama, înainte de a se topi în umbre.

Până la urmă îl găsiră, firește. Hunter și ciracii lui, Blewett și Fitch, străbătură sala cazanelor în halate de casă și târlci, luminând ungherele și spațiile de sub conducte și rafturi. Probabil că executau în mod regulat asemenea vânători de băieți, deși la asta nu se gândise Tom, care se simțea Tomallalone, unicul, singura țintă a batjocurii lor veninoase. Halatul lui Hunter era stacojiu, larg, asemănător cu robele judecătorilor, cu un cordon aurit în jurul mijlocului lui masculin, deasupra coapselor solide. Avea papuci lucitori, negri ca aripile de cărăbuș,decorați cu blazonul lui, care conținea pene și un grilaj de zăbrele. Subalternii lui aveau să-i curețe papucii de praf a doua zi. Ținându-și răsuflarea, Tom își aminti că și el îndeplinise respectiva misiune și era supărat pe sine însuși că nu-și dăduse atunci seama ce implicații avea. Trecură pe lângă ascunzătoarea lui, așa că putu respira din nou, dar apoi, firește, se întoarseră și Hunter zise:

– Să aruncăm o privire aici în spate. Ia te uită, ce avem aici? Un balic mic și rău, fugit din patul lui, cu o lămpiță și un teanc dezgustător de hârtii, dar și o pătură, ținând seama de toate. Să vii la mine mâine, Wellwood, că-ți însângerez eu bucele. Acum, arată-mi ce citeai. Vreo poveste obscenă, sunt convins.

Îi făcu semn lui Blewett să înhațe foile. Tom își dezgoli dinții, ca un șobolan, se dădu înapoi și gemu.

– Curpăpir, zise Hunter. Citește, Blue, să vedem cu ce și-o lua la labă porcu' ăsta mic.

Blewett citi. Citea prost, cu poticneli și pauze, folosind un nepotrivit și exagerat ton plângăreț:

Atunci Gathornul zise: „Trebuie să pătrundem și mai adânc, oricât de întuneric ar fi.“

Iar Tom spuse: „Aș da orice, aproape orice, ca să mai văd lumina zilei. Sunt fără umbră la lumina torței și a lumânărilor. Tot atât de bine aș putea fi lipsit de umbră la soare.“

Loblolly fredonă o melodie și anunță că existau șobolani pe aproape, îi adulmeca, mii de șobolani mișunând în tunel.

Iar Tom zise: „Mi-e teamă că nu mai ies viu de aici.“

– Ce soi de rahat e ăsta? se răsti Hunter. Povești de adormit copiii, bebelușii plângăcioși care au nevoie de păpică din asta înainte de culcare. N-o să uiți repede treaba asta, Wellwood.

– Dă-mi-o înapoi, cârâi Tom.

– Ai scris-o cu mânuța ta? O porcărie destul de isteată, nu? Dar tu știi ce facem noi cu porcăriile. Putem tăia foile, să le folosim la closet. Sau să le aruncăm, pur și simplu, aici înăuntru.

Zicând asta, deschise ușa cuptorului.

O flamă tâșni de pe suprafața cărbunilor incandescenti din boiler. Flăcări albastrii se văluriră, flăcări aurii licăriră, pe bucățile de cărbune expuse la aer se iviră pete de un roșu mohorât. Putoarea te sufoca. Fitch începu să tușească în timp ce Hunter arunca Tom sub pământ, pagină cu pagină, tenculeț de file după tenculeț de file, în gura căscată a cuptorului. Povestea se răsuci și se zbârci pe așternutul de foc.

Tom înhăță lampa Kelly, pe care o stinsese, și i-o azvârli lui Hunter în cap. Îl lovi în obraz, provocându-l o umflătură și o vânătaie, și-i umplu halatul cu pete mari, negre, de parafină.

– Poți fi exmatriculat pentru asta, zise Hunter, tamponându-și obrazul cu o batistă. Căcat răutăcios ce ești, ai putea fi târât în fața directorului, bătut în fața întregii școli. Ai putea fi *terminat*. M-ai rănit, dobitocule. M-ai rănit cu adevărat. Am eu grijă să nu uiți în veci. Dar cred că *ți-ar plăcea* să fii exmatriculat și nu cred că trebuie să capeți ceea ce-ți place. Așa că o să-mi țin gura, dar o să am grijă să plătești – mă doare și o să te doară și pe tine, nu te teme.

Îl plesni pe Tom peste urechi, ritmic, de câteva ori, transformându-i capul într-o cutie dureroasă.

– Mâine după ore te prezinți la mine. Gândește-te. Să-mi aduci bastonul negru, mâine după școală. N-ai să uiți, nu? Și, primul lucru, mâine, să-mi cureți halatul de petrol.

A doua zi dimineată Hunter își așteptă zadarnic inferiorul. Își trimise cercetașii să-l caute – probabil că tremura de frică într-o gaură, pe undeva, era paralizat de groază, curaj zero. Până la începutul orelor nu fu găsit și fu trecut absent în catalog. Se pare că nu încasă nici bătaia cu bastonul după ore. Noaptea nu și-o petrecu în dormitor. Hunter îl trimise pe Fitch să-l caute prin pivnițe, dar nu era nici acolo.

A doua zi, directorul întrebă toată școala dacă îl văzuse cineva pe Wellwood. Hunter îi arătase directorului contuzia și tăietura, spunându-i sec că autorul era Wellwood, care aruncase în el cu o lampă fierbinte, când îl prinsese citind după stingere. Directorul zise că, probabil, băiatul se ascundea. În minte îi dansa amintirea bolnavă a unui alt băiat chipeș de mai demult, spânzurat, cu fața tumefiată și acum deloc frumos, de un cârlig din pivnița de cărbuni. Îi porunci lui Hunter să-l găsească imediat pe Wellwood. Institui o căutare pe toate terenurile școlii. După încă două zile, înștiință poliția și-i telegrafie lui Humphry Wellwood.

Humphry și Olive luară trenul spre nord. Humphry era cam supărat, fiindcă nu-și putea termina la timp articolul pentru *Evening Standard*. Olive încerca să țină în mână firele mai multor povestiri, de la *Nelegiuiri* la *Tom sub pământ*. Exact în perioada în care cunoșteau o iritare continuă, normală, se găseau și în altă parte, înstrăinați, înghețați de frică, zgâindu-se la forme crude prin fereastra plină de fum, aburi, zarzavaturi uriașe.

Tom nu fusese găsit când ajunseră la Marlowe. Humphry numără zilele de când Tom dispăruse, iar el nu fusese anunțat. Își exprimă indignarea. Olive zise că scrisorile lui Tom fuseseră *perfect placide*. Cu ceea ce știa acum, *prea* placide, deloc în stilul lui Tom. Se întâlnește cu Hunter, care îi măsoară, insolent, din priviri și le arată, scurt, vânătăia și tăietura. Olive îl întreabă de unde le avea. Hunter explică atunci că Tom folosisese o lampă ca să citească o grămadă de aiureli

pe întuneric și, văzându-se descoperit, aruncase cu lampa în el. O lampă fierbinte e primejdioasă, adăugă Hunter. Se uita la ei flegmatic, aparent netulburat.

După ce Hunter ieși, Olive sugeră că ar fi bine să vorbească și cu Julian Cain, care-l cunoștea pe Tom din afara școlii și poate se bucura de încrederea lui.

Fu adus Julian, dar el declară că nu știa nimic. Întrebat mai insistent, zise că după părerea sa lui Tom îi era greu să se adapteze. Îl informă, precaut, pe Humphry că Jonson era faimoasă pentru disciplină și că novicilor – adică elevilor noi – le era uneori greu, la început. Humphry înțelese mesajul nerostit, dar nu avu ce face. Nici urmă de Tom și, după câteva zile petrecute la un han, Humphry și Olive se întoarseră acasă, la ceilalți copii ai lor, să aștepte vreun semn de la Tom, care nu veni.

Todefright deveni insuportabil. Phyllis plângea mult și era plesnită frecvent. Humphry bea whisky și discuta cu poliția. Olive se plimba de colo-colo. Mergea de la un capăt la celălalt al casei, gândindu-se că prin contracția mușchilor putea să îndepărteze durerea de trupul și de mintea sa. După trei săptămâni de mers continuu – câteodată se prăbușea în fotoliul cel mai apropiat și se trăgea de păr și de unghii – luă și ea puțin whisky de la Humphry, apoi ceva mai mult. La început seara târziu, apoi, cu înghițituri mici, în amurg, apoi și ziua, dar tot plimbându-se, plimbându-se. După șase săptămâni, pletele ei de un negru strălucitor deveniseră șterse și stufoase și – cu toate că nu plângea – ochii i se umflaseră de la whisky.

Violet se ocupa de toate. Mesele zilei, scrisorile către redacții, copiii mici, cărora nu li se spusese nimic, deși Violet credea că Hedda știa perfect de bine ce se întâmpla, chiar dacă n-ar fi putut spune ce gândea sau simțea Hedda în legătură cu asta.

Dorothy pleca des de acasă. Nu se ducea să stea cu Griselda, nici la lecțiile ei. Dispărea pur și simplu în ținut. Ciudat, dar nici Humphry, nici Olive nu-i remarcău absența, deși își manifestau deseori îngrijorarea pentru soarta celorlalți copii.

Dorothy se ducea la casa-din-copac, încă bine camuflată de frunzișul autumnal și de ferigile ce deveniseră aurii. Ședea tăcută pe marginea unuia dintre paturile de ferigă și aștepta. După șase săptămâni găsi, lângă ușă, o cană de lut ciobită și câteva firimituri de pâine mucegăite. Începu să se apropie pe furiș de casa-din-copac, venind din spate, nu pe cărările directe și astfel reuși, într-o zi, să se furișeze și să-l surprindă pe băiatul zdrențăros cuibărit ca un făt nenăscut în patul cu saltea de iarbă, cu pingecele rupte, o haină murdară mai largă cu câteva numere, o traistă pe care ea o recunoscuse, o claie de păr lung și murdar, plin de tot felul de lucruri, unele vii, altele cât se poate de moarte.

– Știam că vei veni aici, zise Dorothy. Cred că aș fi știut și dacă ai fi fost mort. M-am gândit că nu ești.

Tom scoase un sunet ca un scârțâit.

– Unde ai fost?

– Am lucrat pentru un paznic de vânătoare, zise Tom.

Era singura explicație pe care i-o dădu surorii sale sau oricui alcuiva. Semăna și nu semăna cu una dintre poveștile lui Olive, cu copii fugiți în lume. Lui Dorothy îi trebuiră încă două zile ca să-l convingă să se întoarcă la Todefright împreună cu ea. Dorothy nu-i mărturisi niciodată lui Olive că știuse cu două zile înainte unde se afla Tom și nu suflase o vorbă, fiindcă ea n-ar fi iertat-o.

Dând cu ochii de jerpelitul Tom, Olive trebui să se refugieze în garderobă, unde vomă violent și nero-mantic. Ieși de acolo, albă ca varul la față, își luă în brațe băiatul, care mirosea a lucruri indescriptibile și a cărui piele nu radia deloc. El deveni rigid și o împinse, instinctiv.

– Unde ai fost? îl întreabă ea. Ne-am îmbolnăvit de îngrijorare.

Tom nu răspunse. Olive își petrecu din nou brațul pe după umerii lui lăsați, inerti, și zise:

– Nu te trimitem înapoi la școală.

Olive ar fi dorit să-i spună, cu durere, dor și mânie, ce însemnaseră zilele de neștiință și de așteptare, dar știa că propria lui stare sufletească era prea fragilă ca să-l mai împovăreze și cu suferința ei. Mai trecuse prin asta și înainte, când mina fusese inundată, când demonul focului își revărsase, pufăind, veninul. Așteptase și știuse, tristă, că așteaptă în van; aproape că-și dorise ca siguranța să înlocuiască agonia incertitudinii. Din pricina unor astfel de așteptări mai vechi, ceva în ea crezuse că nu-l va mai vedea niciodată pe Tom. Dar iată-l în fața ei, înstrăinat și jegos.

– Sărmanul meu băiat, zise. Iar lui Violet îi spuse: Să facă o baie și să îmbrace hainele lui obișnuite. Iar lui Tom: Să-mi povestești ce s-a întâmplat atunci când vei crede de cuviință.

Dar el nu i-a povestit niciodată ce se întâmplase. Bănuind că i se confesa lui Dorothy, Olive o descusu pe aceasta. Foarte sinceră, Dorothy îi spuse că nu știa decât că Tom lucrase la un paznic de vânătoare. Lui Olive nu-i venea să creadă că Dorothy nu știa mai mult. După aproximativ o săptămână, Tom spuse ceva:

– Nu mai am povestea.

– Nu contează, am o copie. Nu te îngrijora. Știu ce s-a întâmplat cu ea. N-are importanță.

– Ba are, răspunse Tom și se duse să se închidă în camera lui.

Olive se simțea exclusă. Tom era o părticică din ea, ea era o părticică din Tom, iar băiatul acela diabolic, Hunter, retezase legătura. Era supărată pe Tom din pricina îndelungatei așteptări și a faptului că el nu se sinchisea de așteptarea ei. Nu era o ființă introspectivă. „Trecuse“ prin ceva rău și trata acest rău în felul ei obișnuit, scriind o poveste pentru copii despre un băiețuș inocent, terorizat de bățăușii școlii, pe care îi sfida cutezător. Transformă turnulețele neogotice de la Marlowe în decorul unei povești de groază gotice, încorporând o inimoasă chemare ca școlile să devină spații mai civilizate și mai prietenoase. Inocența nu trebuie înregimentată și brutalizată, precum răcanii

de la armată. Trebuie să ne îngrijim de tinerii noștri, să-i învățăm să fie buni, toleranți și încrezători în propriile lor puteri. Această carte a ei, intitulată *Fapte negre la Turnuri Negre*, înregistrează un mare succes. Julian Cain o citi în vacanța de Paște a anului 1897 și-și spuse că dacă ar fi în pielea lui Tom ar găsi cartea de neiertat. Între timp, Tom aproape se întorsese la „normal“, hoinărind liber prin pădure și făcând latină cu Vasili Tartarinov și engleză cu Toby Youlgreave. Olive îi dăruise un exemplar din *Turnuri Negre* cu dedicația „Scumpului meu fiu, Tom“, dar nici ea, nici altcineva nu putea spune dacă Tom o citise. El își făcuse obiceiul de a nu vorbi, pur și simplu, despre o mulțime de lucruri. Olive nu mai scrisese la Tom sub pământ decât după publicarea cărții *Turnuri Negre*. Atunci rescrise ultima parte, cea trimisă la Marlowe, descriind cum grupul fusese izolat într-o galerie, de fapt o fundătură, unde auzise un ciocănit cristalin de cealaltă parte a zidului de rocă aparent impenetrabil. Gathornul lovi cu târnăcopul dintr-o parte și alt târnăcop se făcu ecoul loviturilor sale, până când piatra se sfărâmă dintr-odată și se pomeniră într-o sală mare, luminată cu lămpi de argint, în care o creatură, nici femeie, nici păianjen, dar cu trăsăturile amândurora, torcea lungi fire argintii...

1896 fu un an trist. William Morris muri în octombrie, cam în perioada în care Tom se ascundea în deșisuri, iar Olive răătăcea neconsolată pe coridoare. Prosper Cain, încă întristat de sinuciderea directorului din iunie, era hărțuit, pe plan personal și profesional, de o susținută campanie mediatică împotriva prezenței militarilor la muzeu. Acuzați de incompetență și harababură, militarii contraatacă cu statistici și discursuri. Se constituie o Comisie Selectă a Parlamentului care să investigheze chestiunea; ea se întruni de douăzeci și șapte de ori în 1897 și de douăzeci și șase de ori în 1898. Din ea făcea parte Sir Mancherjee Bhownaggee, membru conservator pentru Bethnal Green, unde se aflau expuse obiecte de la muzeu. Alt membru era John Burns, parlamentarul socialist pentru Battersea. Comisia recomandă ca întregul Departament de Științe și Arte să fie reorganizat și îndatoririle tuturor funcționarilor să fie redefinite.

Se nășteau tot felul de instituții. Tate Gallery se deschise în Millbank în 1896, National Portrait Gallery se mută în același an din Bethnal Green într-o zonă vecină cu National Gallery. Între 1897 și 1901 se construiește The Whitechapel Gallery, o clădire Art Nouveau solidă și elegantă, proiectată de C. Harrison Townsend, produs al învățăturii, studiului și entuziasmului social de la Toynbee Hall. Un membru al Societății Fabiene, suferind de o boală incurabilă, se sinucise și-și lăsă întreaga avere fabienilor, ca să-și îndeplinească țelurile. Sidney și Beatrice Webb hotărâra că cea mai bună modalitate de a folosi banii era să înființeze London School of Economics, iar în 1896 bogătașa irlandeză Charlotte Payne-Townshend cumpără etajul superior de la Adelphi Terrace numărul 10 pentru primii studenți și lectori – deși acțiunea nu a avut girul tuturor fabienilor. Printre fabienii care-și exprimară dezacordul se numărau John Burns și Sir Sydney Olivier, care lucra la Colonial Office și predase la Toynbee Hall.

Se înregistrează și alte sinucideri. În 1897, Barney Barnato, coruptul Lord al Randului, sări peste bordul pachebotului și se înecă tocmai când se întorcea din Colonia Capului la o monstruoasă petrecere găzduită de monstruoasa lui vilă, nou construită în Park Lane, în cinstea Jubileului de Diamant al reginei Victoria. În 1898, Eleanor Marx, socialistă, femeie nouă, sindicalistă, traducătoarea lui Ibsen, se otrăvi aflând că iubitul ei Edward Aveling se căsătorise în secret cu o actriță și fusese silit să vândă documente din

arhiva tatălui ei ca să-și întrețină soția. Ultimul număr din *The Yellow Book*, distrusă cel puțin parțial de către Oscar Wilde, apărură în 1897. (Aubrey Beardsley desenase o copertă, până la urmă nefolosită, pentru primul număr din *The Savoy*, din 1896, înfățișând un *putto* gol pișându-se pe o *Yellow Book* aruncată pe jos. La apariție, coperta nu mai avea o *Yellow Book* și arăta un *putto* fără penis și testicule.)

În mai 1899, mica și bătrâna împărăteasă a Indiei, după ce fusese sărbătorită în vara toridă a lui 1897 cu emoția nădușită a supușilor credincioși, fu condusă într-un landou deschis, semiprotocolar, să-și îndeplinească ceea ce s-a dovedit a fi ultima ei misiune publică, ceremonia punerii pietrei de temelie a noilor clădiri proiectate de Aston Webb pentru ceea ce avea să devină The Victoria and Albert Museum. Piatra era granit roșu de Argyll și mistria împodobită cu care, ajutată de Aston Webb, o îngropase, fu păstrată ca exponat la muzeu. Regina tremura prea rău ca să poată urca treptele sau să vorbească, așa că discursul fu rostit de lordul președinte al consiliului, ducele de Devonshire, care o conștinse să-și adauge numele la cel al soțului răposat: „Ținând seama de rugămintea voastră, cu bucurie dispun ca în viitor această instituție să fie numită The Victoria and Albert Museum și sunt convinsă că va rămâne peste secole un Monument al Liberalismului înțelept și o Sursă de Progres și Rafinament.“

În 1899, înaltul comisar al Coloniei Capului se pregătea de război cu burii pentru minele de aur din Transvaal și Orange Free State. Burii invadară prompt Natal and Cape Province, ocupând orașele Ladysmith, Mafeking și Kimberley. Prosper Cain nu credea că războiul se va sfârși până la Crăciun. Se duse la Purchase House să discute cu Benedict Fludd, după ce le făcuse o vizită geniștilor care urmau să se imbarce pentru front la cazarmele din Lydd, unde se instruiău ca să devină experți în bombe și explozibili. Inventaseră un explozibil, lydditul, care urma să fie folosit în Africa de Sud pentru a arunca în aer poduri și ferme.

Lui Cain nu-i plăcea războiul. Nu era sigur că era unul just și nu știa sigur dacă putea fi condus cu succes. Cu un zâmbet sardonic, îi recită lui Benedict Fludd din Rudyard Kipling:

„Vă țineți departe de vădana din Windsor

Căci juma' din creație-i a ei:

I-am cumpărat-o cu spada și flama

Și-am sărat-o cu oasele noastre.

(Sărmani calici! – e-albastră de oasele noastre.“

– Văduvă Neagră, deci. Zise Fludd.

Acorda puțină atenție războiului, denunțându-l drept încă un rău într-o Lume Căzută. Cain, cu sau fără copiii săi, vizită des Purchase House între 1896 și 1899. Existase o vreme când, în fragedă tinerețe, Cain băuse cot la cot cu boema preraphaelită din care făcuse parte și Fludd pentru scurt timp și-i privise

cum dispar în noapte – „în căutarea disoluției“, spunea el întotdeauna, ridicând o mână palidă ca să oprească pe oricine ar fi vrut să-i țină isonul. Circulau zvonuri că pericolul îi producea plăcere. Dispărea deseori, când se afla în toane proaste, săptămâni la rând, iar prietenii și camarazii luau în calcul posibilitatea ca el să fie mort pe vreo uliță dosnică sau să plutească în apa neagră a Tamisei. Dintr-o dispariție de acest gen se întorsese acasă cu propria sa Frumoasă, Sarah-Jane, căreia-i spunea Seraphita, și o luase de nevastă. Prosper, pe atunci tânăr locotenent, participase la nuntă și-și mai amintea încă, deși cu tot mai mare dificultate, fața radioasă, voioasă și fericită a tinerei mirese, părul ei împletit cu flori, hainele presărate cu ele, ca în *Flora* a lui Botticelli. Ea îl privea pe Fludd cu adorație puțin tâmpă, dar mișcătoare, își spusese atunci locotenentul, negăsind-o apetisantă, fiindcă îi lipsea sarea și piperul. Atunci, în 1878, el avea douăzeci și trei de ani și Seraphita era, cu siguranță, mai tânără. Era și el îndrăgostit și în același an se însurase cu eleganta și secretoasa italiancă Giulia, ducând-o pentru scurtă vreme la Locknow, loc pe care ea nu-l putuse suferi, apoi întorcându-se la Londra pentru nașterea lui Julian, în 1880. Următoarea dată când îi văzuse pe cei din familia Fludd – abia după nașterea lui Florence și moartea Giuliei, din 1883 – Imogen avea patru ani, Geraint doi și Pomona unu. Între timp, Seraphita își dobândise înfățișarea absentă și neliniștită pe care o avea și azi. Copiii erau îmbrăcați cochet, dar cam neglijent. Fludd, descoperise, lipsea

iarăși de acasă zile și săptămâni întregi. Fabricase oale la Whitechapel și incendiasse o casă când i se dărmase un cuptor; după catastrofă, plecase pur și simplu în noapte și dispăruse. Nu Seraphita îi furnizase aceste informații lui Prosper Cain. Ea îi oferise ceai preparat cu apă nefiartă și din insuficiente frunzulițe și privese gânditoare pe deasupra capului lui. Prosper Cain găsisse câțiva cunoscători care să cumpere niște vase și să comande altele, iar după întoarcerea lui Fludd îl angajase la South Kensington pe post de ceramist consultant.

Avusese îndoieli privitor la recenta revigorare a energiei artistice a lui Fludd, după apariția lui Philip. Observase că ficele – Imogen cu siguranță, Pomona într-un chip mai straniu, mai smucit, mai plin de efuziune – căpătaseră înfățișarea absentă a Seraphitei. Din când în când mai dădea pe acolo, ca să încurajeze arderile, și-l surprindea ce viață lungă aveau atât munca, cât și profitul de pe urma ei. Credea că meritul era al lui Philip Warren, ale cărui modelare și, ulterior, smălțuire îl impresionau tot mai mult. Îl socotea pe Philip flegmatic – el se îngrijea de coșurile de tiraj și de umplerea cuptoarelor – și de aceea îl surprindeau delicatetea și complexitatea desenelor lui pentru vase și plăcuțe de faianță. Fludd avea o îndrăzneală care te lăsa mască. Philip era un finuț. Prosper Cain era deopotrivă amuzat și încurajat de suportul comercial neconvențional de care se bucura arta ceramicii. Geraint, încă în febra eforturilor de a scăpa de sărăcie, atrăgea intermediari și le flata pe marile doamne. Domnișoara Dace, Frank

Mallett și Dobbin țineau evidența comenzilor și livrărilor – acestea nu erau numeroase, dar sporeau ca număr. Din când în când, Fludd se făcea nevăzut, pe tăcute și fără niciun avertisment, ca odinioară, dar Philip îi continua, discret, munca. Casa semăna mai mult cu un cămin și mai puțin cu o șură dărăpănată, îi spuse Prosper Cain lui Olive Wellwood, cu care se plimba ocazional prin mlaștini, când veneau în vizită.

– O, zise Olive. E Elsie. Niciunul nu s-ar descurca fără Elsie.

Prosper zise că abia o observase, ceea ce, la un nivel subliminal, îi făcu plăcere lui Olive, deoarece, recent, Elsie devenise foarte drăguță, aproape frumoasă.

– Ea nu se străduiește să fie băgată în seamă, zise, onest, Olive. Are mână bună la reparat lucrurile, astfel încât ele funcționează. Știi, Prosper – se tutuiau de-acum – nu cred că vreunul dintre cei doi, Philip și Elsie, capătă vreun penny. Presupun că toate hainele ei vin de la ce aruncă alții și de la vânzările cu balotul ale lui Patty Dace. De el cred că are grijă Dobbin. Cred că Seraphita nu observă absolut nimic și nimeni nu îndrăznește să-i sufle un cuvântul lui Fludd, ca nu care cumva să intre într-o pasă neagră, ceea ce toți așteaptă să se întâmple de pe o zi pe alta, deși lucrează acum, cu unele întreruperi, de cinci ani.

Prosper Cain era contrariat. Olive continuă:

– Eu am observat – o femeie observă. Perdelele sunt țesute și mobilele și lingurile sunt lustruite. Pe servanță sunt boluri cu flori de câmp. Chiuveta e curată.

– Câți ani să aibă fata asta?

– Nimeni nu știe. Probabil vreo douăzeci.

– Crezi că ar putea – cu niște ajutoare – să se ocupe de câțiva studenți de la Royal College of Art? Amărății sunt foarte năpăstuiți de lucrările care se desfășoară la muzeu. Mi-a venit ideea – poate prea ambițioasă – să organizez o tabără de vară în grădinile și dependințele de la Purchase House – cu corturi de dormit, iar pentru doamne paturi în podurile cu fân – și, dacă avem noroc, câteva *master classes* ținute de Benedict Fludd.

– E cu adevărat o idee ambițioasă, zise Olive. Geraint va fi încântat. Am putea adăuga și altele: serate literare, montări de piese și așa mai departe.

– Marea atracție este Fludd și tot Fludd este factorul de risc, zise Cain.

Fludd era într-o stare de spirit destul de bună, fiindcă făcuse câteva vase de forme neobișnuite, cu păianjeni Văduva Neagră pândind pe fund, având suveicile în acțiune și o multitudine de ochi lucind ca opalul.

– De ce nu, de ce nu, zise el, să vină toți, să învețe să privească bine și să-și folosească mâinile.

Luau un ceai de afaceri; Frank și Dobbin erau și ei prezenți. Dobbin întrebă respectuos dacă Fludd era sigur că nu va găsi școala de vară poate deranjantă, posibil enervantă.

– Nu vorbi prostii, zise meșterul. Un cârd de domnișoare superbe este exact lucrul de care avem nevoie – unele dintre ele poate chiar vor avea o idee despre ce este vorba. De fapt, mă gândeam să modelez din nou femeii. Să vină.

– Trebuie să vorbim cu Elsie, îl temperă Frank, care, ca și Olive, era conștient de importanța fetei.

– Elsie va face ce i se cere. Elsie e o fată bună, zise Fludd.

Pe Elsie n-o întreba nimeni ce gândea și cum se simțea. Adică, cel puțin, cu egoismul juvenil pe care era obligată să-l disimuleze în totalitate, Elsie credea că nimeni n-o întreba ce gândea și cum se simțea. Își întocmise planul general din momentul în care pusese picioarul în Purchase House – poate chiar mai devreme, pe drumul prăfos de-a curmezișul mlaștinii, când observase că pe Philip îl deranjase apariția ei. Nu mergea până la a crede că el n-o dorea în preajma lui, dar nu excludea o asemenea posibilitate. Își dăduse seama că ceva lipsea din acel cămin – o femeie adevărată, își spusese, privindu-le pe cele trei femele Fludd, palide. Coate voinice, șiretenie, previziune, hărnicie. Îi adusese lui Philip pensulele fine ale mamei lor, din păr de cămilă. Pentru ea, păstrase trusa de cusut a mamei, cu ace, gheme de bumbac și de lână, o pereche de foarfeci ascuțite care nu fuseseră amanetate niciodată. Dar ar fi preferat să-i revină pensulele. Tocmai învăța cum să picteze porțelanul fin când mama ei pierise, murmurând numele lui Philip. Se gândise că va folosi acele și foarfecele ca arme ca să-și delimiteze un spațiu al ei. Pregătea supe delicioase din aproape nimic – un os de jambon și câteva păstăi de mazăre, fierte la foc mic. Gât de oaie Romney din mlaștinile sărate, cu ceapă și arpacaș. Trebuie spus că nu era ordonată din fire, înclinată spre

munca gospodărească. Îi plăcea să umble desculță și nu se sinchisea dacă avea găuri în lenjerie. Dar, în situația în care se afla, știa că trebuie să se facă utilă, că trebuie să se facă indispensabilă și avea grijă să fie. Învăță – de una singură, căci nimeni nu se gândi să-i arate – cum să brodeze cu împunsături simple, în cruciulițe, *petit point*, și desfăcea și refăcea ceea ce greșea Pomona. Găsise și cum să-l manevreze pe fratele său. Îl iubea pe Philip, dar credea că el n-o iubea. Era loc în inima lui pentru o singură pasiune, își spunea, iar aceea nu era familia. Prin felurite semne mute și retrageri tactice, îi dăduse de înțeles că nu aștepta nimic de la el, dar chiar nimic, decât să n-o alunge. El ar fi fost șocat dacă i-ar fi imputat că n-o iubește, drept care n-o făcu. Felul său de a fi era, oricum, foarte posac. La început, Elsie le întrebasese pe Seraphita și pe Imogen dacă poate cârpi cuverturile de pat sau dacă poate aduna resturi de materiale ca să îndeplinească un covoraș, iar ele, adresându-i zâmbetele lor dulci și goale, au zis că da, firește. Așa că se apucase de treabă, întorsese pe dos vechile cuverturi, născocise sisteme de stocare, găsise bucăți de muselină ca să acopere cu ele vasele proaspete pe caniculă. Se mișca prin casă iute și invizibilă – s-ar fi zis că toată energia scursă din cele trei femei palide se adunase, galvanic, în ea.

După ce instituise o ordine pe care o putea conduce și supraveghea, Elsie se strecura uneori, seara târziu, în atelierul de ceramică. Așa cum îi spusese lui Dorothy, fabrica vase mititele. Fludd nu avea lut pentru porțelan, dar ea amesteca argila cu caolin, făcând-o mai

ușoară, aprindea o lampă și picta mici desene complicate pe cești și farfurioare sau pe platouri de mărimea unei tăvițe pentru tocuri. Când venise aici fusese înfometată, numai piele și os și cu un păr lăptos și murdar. Acum, bine hrănită, foarte ocupată, devenise, așa cum remarcase Olive, mai mult decât atrăgătoare. Dintr-odată părul i se ondulase, devenind o masă luxuriantă, ținută în loc de un fel de năframă țigănească. Talia i se subțiasse, dar deasupra și dedesubtul ei apărră rotunjimi, iar Elsie era tentată să pășească țațoș sau să facă piruete, dar rezista, căci nu era nimeni s-o admire. Persoana cea mai nimerită pe care s-o dorească – unica persoană – era Geraint. El, ca și ea, avea energie, dar o folosea mai ales ca să se plimbe cu bicicleta, cât mai departe de Purchase. Iar dacă ea își despletea părul ori își făcea o cămașă nouă dintr-un sul de bumbac albastru, el nu băga de seamă.

Dar erau și oameni – în afară de Olive – care o observau. Într-o seară, lucrând la micile ei piese, fu surprinsă de Benedict Fludd, care intră impetuos în atelier, purtând un veșmânt aspru cu glugă, ca o rasă de călugăr, negru. Avea în mână o lumânare și ochii îi străluceau în penumbră deasupra flăcăruii.

Elsie își adună cănuțele, cum își adună cloșca puii. Fludd schiță un gest care semăna cu o blagoslovire.

– Continuă, te rog. Nu te emoționa. Te superi dacă te desenez la lucru?

– Nu, zise dârză Elsie, deși mușchii i se încordaseră.

– Muncește ca până acum. Lampa dă o lumină interesantă. Voi folosi cărbune. Ai un chip foarte interesant.

– Îmi pare rău, zise Elsie, zăpăcită.

Fludd râse și se puse pe desenat.

Înainte să se întoarcă fiecare în camera lui, Fludd îi arătă desenul. Consta din linii puternice și umbre hașurate. Era desenul făcut de un modelator în lut al corpului unei tinere cu adevărat frumoase. Îi desenase și mâinile, cu degetele pricepute ținând piesa de lut și penelul. Îi schițase sânii provocatori de sub cămașa de noapte, cu cea mai subtilă indicare a cutelor de bumbac ce îi acopereau. Elsie se declară copleșită. Îl întrebă, prea îndrăzneț:

– Pot să-l păstrez?

– Bineînțeles că nu, o refuză Fludd. Îmi alcătuiesc o colecție.

Și frunzări blocul de schițe, arătându-i crochiuri despre care ea nu știuse nimic: Elsie aplecându-și fața gânditoare deasupra vaselor pe care le spăla, Elsie stând deasupra unei plăcinte cu un cuțit în mână, Elsie dând de mâncare găinilor, cu poalele umflate de vânt. Găinile constituiau o minune de sugerare frustă a mișcării: una pășea țăntoșă, una își dăduse capul pe spate ca să cotcodăcească, una, cu aripile întinse, o ataca pe alta. Surprinsese și mișcările fetei așa cum surprinsese natura orătăniilor. Elsie se simți dezgolită, simți că i se răpise ceva.

– Nu știam, zise.

– Acum știi. Aș vrea să-mi pozezi pentru un studiu mai serios.

Elsie își strânse mai tare cămașa de noapte pe trup. Răspunse, puțin indignată și obraznică:

– Și cine să gătească, să curețe și să meargă la cumpărături, aș vrea să știu?

– În mod sigur nu familia mea de molii palide de mătase. Ei se ațin pe aici și habar nu au ce norocoși sunt. Eu știu. Domnul maior Cain ne aduce o trupă de studenți de la Royal College pentru școala de vară pe care o au în proiect. Ai accepta să ne fii model tuturor – mie și studenților? Ești o persoană deosebită pentru un ochi de artist. În sensul bun. Foarte deosebită. Se gândi câteva clipe. Sunt sigur că Dobbin sau domnul maior Cain sau părintele îți vor găsi o înlocuitoare când vin studenții. Atunci vei putea poza pentru noi. Încântător.

După plecarea lui, Elsie, într-o săptămână din fire, își spuse că s-ar fi putut uita la ceramica ei mică, nu numai la chipul ei și la alte părți ale corpului. Ar fi putut s-o încurajeze cât de cât.

Se întreba dacă a fi model putea constitui o carieră. Poate că nu una suficient de respectabilă. Dar i-ar fi păsat oare?

Erau obiecte de ceramică foarte drăguțe. Ar fi trebuit să le remarce.

Cursurile de vară se ținură. Humphry montă *Po-veste de iarnă*, cu el însuși ca Leonte, Toby ca Polixen^o, Geraint și Florence ca Florizel și Perdita.

Herbert Methley discuta cu Olive despre sex. Ședea lângă ea în timpul repetițiilor, când nu era nevoie de niciunul dintre ei. O scotea la plimbare, de-a lungul râului, pe lângă biserică, în mlaștină. Expunerile lui erau deopotrivă teoretice și picante. Tema principală erau dorințele femeilor. El zise că până nu de mult bărbaților le convenise să creadă că femeile aveau un libido scăzut, ori cu desăvârșire lipsă, erau creaturi pure sau văcuțe de lapte, proprietatea lor, a bărbaților. În cele zece porunci, nevestele erau listate laolaltă cu boii, măgarii, ogoarele, servitorii și slujnicele, ca lucruri pe care nu trebuia nici să le iei, nici să ți le dorești. În culturile semitice, femeile adulterine erau decapitate, dar nu și bărbații infideli. El, totuși, ca un bun discipol al lui Darwin, considera că libidoul

era preprogramat în ființa omenească – ca și la alte animale – datorită necesității de supraviețuire a speciei. Elsie Warren, elegantă, cu talia fină, cu o pălărie oară de pânză, venea rapid înspre ei cu un coșuleț pe braț. Presupunea cumva Olive, întrebă Herbert Met-hley, că o tânără ca aceea – studie foarte atent silueta care trecea pe lângă ei zâmbindu-le politicos – nu sim-țea chemările cărnii ca bărbații de aceeași vârstă? Foarte improbabil. Însăși Olive, spuse el, trăgându-i mâna sub brațul lui, era o femeie înțeleaptă și, ca el, o observatoare a naturii umane. Ea ce părere avea?

– Sunt mai mult o observatoare a naturii ne-umane – a naturii imagine, zise, evaziv, Olive. Depăn basme pentru copii. Prințul sfârșește totdeauna prin a se însura cu prințesa. Sau tânărul glumeț obține mâna prințesei datorită firii lui bune, ori fiindcă e cel de al treilea fiu. Ori prințul e transformat într-un cerb sau un porc și trebuie să fie desfermecat de prințesa isteată. Nu știu ce are asta de-a face cu ce numești dumneata necesitățile speciei. Toate poveștile se termină cu o cununie, dar e posibil că prezic un număr mare, nespecificat, de progenituri.

Treceau pe lângă un câmp îngrădit de un gard, unde păștea o ciurdă de vite maronii, greoaie, întinate, cu priviri lungi și fixe. Într-un colț, sub un ulm, o vacă era preocupată s-o încalece pe alta, executând mișcările pe care le-ar fi făcut un taur, deși lipsită de echipamentul necesar, dar provocatoare. Observară amândoi un tremur de excitație – sau de iritare – în zona încordată de sub coada vacii aflate dedesubt.

– Nu este asta o dovadă că am dreptate? Întrebă Herbert Methley. Sărmanele animale duc lipsa unul taur – pe care natura l-ar vrea printre ele, să-și păzească haremul și să întâmpine alți tauri cu furnitură amenințătoare. Dar ele simt nevoia...

Olive simți cum roșeața îi urcă de la sâni la față.

– Sper că nu v-am șocat. N-am avut o asemenea intenție.

– Ba cred că ați avut-o. Dar nu sunt șocată. Îmi însușesc punctul dumneavoastră de vedere. Științific vorbind – uitați-vă, s-a dat jos de pe ea și s-a îndepărtat –, acest exemplu este dovada care spuneți că este.

– Când vom putea preveni nedoritele repercusiuni ale urmăririi instinctelor noastre până la ceea ce numem John Donne singurul țel adevărat al iubirii, societatea noastră va fi diferită, iar noi vom fi transfigurați.

– De libertatea sexuală? Instinctele sunt cu totul altceva. Donne folosește cuvântul „iubire“.

– Dar dorința, câtă vreme există, nu tot iubire înseamnă? Orice devine ea. Uneori îmi spun că sunt tot atâtea moduri de a iubi o femeie câte femei există. Și uneori cred că, dacă femeile ar fi sincere, există tot atâtea căi de a iubi un bărbat câți bărbați există.

– Ah, dar un observator competent al naturii umane va trebui să studieze și indiferența, chiar repulsia și neplăcerea. Căci și ele sunt instincte.

Methley medită câteva clipe la remarcă ei, după care atacă direct:

– Sper că nu vă inspir nimic din toate astea.

Râse, nu tocmai în largul lui.

– Nu fiți prost, zise Olive. Nu despre noi doi vorbim. Suntem prieteni buni, ceea ce e un alt tip de relație între bărbați și femei, rară și greu de menținut.

Întoarsă la hanul unde stăteau, Olive constată că tot corpul îi era agitat de emoții amestecate. Firește, o discuție de asemenea natură nu putea să nu-i provoace furișări... da, sexuale. Inevitabil. Știa ce însemna dorința, ce însemna satisfacerea ei. Dar nu-și dădea seama dacă îl dorea pe Herbert Methley. Proximitatea trupului lui îl excita pe al ei într-un anumel, dar nu era sigură dacă ceea ce stârnea în ea nu era indiferență, repulsie și neplăcere. Nu era plăcut la privit, ca Humphry. Deși avea un soi de energie îngrozitoare care – de unde știa aceste lucruri? – te mișcă întotdeauna, precum o caracatiță imensă care tulbură apele sau bate cu tentaculele pe o lespede de piatră și alunecă înapoi în mare.

Dar era absolut sigură că la vârsta lui Elsie Warren nu-i trecuseră prin cap asemenea gânduri. Erau gândurile unei femei mature.

Benedict Fludd își ținea lecțiile de modelare a lutului în ceea ce fusese remiza pentru trăsură. Elsie curățase șirul de ferestruici pline de pânze de păianjen, iar Philip adusese coveți și găleți cu lut și apă de var. Grupul era format din cinci tinere foarte serioase de la Royal College (a căror experiență anterioară în ceramică fusese pictatul faianței) și dintr-un băiat sau doi. Dar mai erau și localnicii dornici să vadă ce le putea

pielea – Patty Dace, Arthur Dobbin, un învățător din Lydd, viitoarea directoare a școlii din Puxty, pe doamna Oakeshott, o văduvă tânără. Doamna Oakeshott venise din nord ca să ia un start nou, zicea, după tragica moarte a soțului ei într-o catastrofă feroviară. Era însoțită de fiul ei, Robin, care avea să înceapă școala la Puxty în septembrie, dimpreună cu puținii copii din mlaștini de vârstă școlară – în toată școala, de la cinci la unsprezece ani, nu erau decât paisprezece copii. Frank Mallett, membru al comitetului local pentru învățământ, fusese încântat să o descopere pe doamna Oakeshott și se temea deja ca ea să nu găsească insuportabile vremea aspră și singurătatea. Avea competențe excelente și un umor blând. Își adusese la Purchase și fiul, însoțit de un fel de bonă diminutivă, cu piciorușe subțiri și păr zburlit, o fată de vreo doisprezece-treisprezece ani pe care o cheamă Tabitha. Doamna Oakeshott avea o coadă groasă, răsucită, de păr blond-auriu, lucios, cu reflexe roz. Avea o față fină, de formă pătrată, placidă, dar atentă, și un zâmbet încântător. Purta ochelari pe care îi cam rătăcea și care îi erau recuperați de tineri sau de Dobbin când îi găsea prin smocurile de iarbă din livadă sau căzuți printre oalele puse la uscat în ateliere. Se pricepea la modelat.

Fludd o convinsese pe Elsie să pozeze, dar, în timp ce ședea la lecții, ea recapitula în minte ce trebuia adus de la fermă ori de la piață pentru masa următoare. Nimeni nu îndrăznea să-l contrazică pe Benedict Fludd, ca nu cumva el să înceteze să mai fie amabil

și să devină morocănos sau irascibil. Îi învăța cum să deseneze un cap. Nimeni n-o modela pe Elsie mai jos de gât. Încercau să-i reproducă părul rebel, gura ageră, ochii mari. De departe cel mai bun rezultat îl obținea doamna Oakeshott. Trasase corect unghiurile maxilarului și gâtului. Sprâncenele de deasupra ochilor inexpressivi erau vioaie și promițătoare.

Plimbându-se de colo-colo cu Robin, copilașul, micuța Tabitha dădu peste Violet Grimwith care, în livadă, citea cu voce tare grupului de copii Wellwood mici – Florian, Robin și Harry. Hedda, cam bosumflată, făcea și nu făcea parte din grup. Ea citea o carte, întinsă pe burtă în iarbă, gândindu-se că asta nu era suficient pentru ea, nu suficient, avea să înnebunească de plictiseală.

Tabitha se apropie pe nesimțite de marginea grupului. Violet ridică ochii din carte.

– Hai și șezi cu noi, dacă vrei. Cum îl cheamă pe băiețuș?

– Robin. Mamă-sa mi l-a dat mie în grijă.

Era mai în vârstă decât Hedda, dar mai scundă.

– Bine, adu-l și pe el în cerc, să asculte povestea, zise Violet. Citim *Pe spatele vântului de nord*. O cunoști?

– Nu, doamnă.

– Eu o știu, interveni Robin Oakeshott. Se așeză lângă Robin Wellwood. Îmi place. Citește mai departe.

Violet îl cântări din ochi și citi mai departe.

Doamna Oakeshott își oferî serviciile la montarea piesei. Îi dădu lui Imogen Fludd o mână de ajutor la

costume, dovedindu-se dibace cu bucățelele de șnur aurit și la confecționarea unor falduri abundente pentru Hermiona cea însărcinată. Lui Olive îi plăcu de ea. Tuturor le plăcea de ea. Ar fi fost greu să nu le placă.

Olive dădu peste doamna Oakeshott în locul de după gardul de tisă, unde așteptau intrarea în scenă, ajustând agrafa mantiei regale a lui Humphry. Văzu mâna lui Humphry pe ceafa doamnei Oakeshott, căutând mușchii încordați și relaxându-i, cum făcea și pentru ea. Făcu câțiva pași înapoi.

– Totuși, Marian, zise Humphry, oricât de sensibilă ești – suntem – ideea asta e pur și simplu idioată. Aș vrea să pleci acasă.

Marian Oakeshott își rezemă, intim, fruntea de umărul lui Humphry.

– E greu, zise. Dar te iubesc, foarte constant te iubesc, o, cât de mult, iubitule, oricât de disperată e situația.

– Da, te iubesc și eu, asta nu se poate schimba zise Humphry. Dar *nu se poate*, iar tu știi asta, ai știut-o întotdeauna.

Iar Marian Oakeshott își ridică brațele, trase în jos capul lui Humphry și-l sărută, iar el emise un sol de geamăt, o înhăță și o sărută pe spate. Olive îi văzu coafura tremurând și clătinându-se. Se gândi să pășească înainte, dar se retrase.

Hedda zăcea în iarba înaltă, cu fusta ridicată până deasupra chiloțelor și cu picioarele tot mai lungi, bronzate, întinse. Era norocoasă că nu suferea, ca

Phyllis, de febra fânului. Nu citea cu adevărat *The Golden Age*. Sunt un șarpe în iarbă, își spunea, un șarpe de taină. Violet ședea pe iarba prost cosită din livadă, la o oarecare distanță, într-un fotoliu de nuiiele jos, cosând. Hedda își petrecea mult timp spionând-o pe Violet, ca răzbunare fiindcă Violet o spiona pe ea, ascotocindu-i prin sertare și citindu-i însemnările. Ca și Phyllis, Hedda era tot timpul agitată fiindcă era exclusă din grupul copiilor mai mari, Tom și Dorothy, Charles și Griselda, acum și Geraint. Dar, în timp ce Phyllis se smiorcăia, Hedda era furioasă. În toate poveștile cu cavaleri și în toate miturile ei îi revenea rolul de trădătoare. Era Vivien, era Morgan Le Fay, era Loki. Îi disprețuia pe cei blânzi și cu ochi galeși: micuța fecioară Elaine, credincioasa Psyche, Nanna, soția plângăreată a lui Baldur. Ea era detectivul, care vedea adevărul de dincolo de aparențe. Nimeni nu e atât de drăguț pe cât pare – iată regula după care judeca ea caracterul unui om. Era cea mai oacheșă dintre copii, cu păr lung, negru și sprâncene negre foarte dese, mai totdeauna încruntate, și cu gene lungi și negre, frumoase în sine, mai ales când posesoarea dormea. Nu avea cu cine să vorbească despre investigațiile ei. Phyllis era o neroadă. Florian – un tânc. Își pusese speranțele în Pomona, dar și Pomona era o tâmpită, exact ca Phyllis. Cea pe care o ura era Dorothy, fiindcă Dorothy era mai mare și, într-un fel, obținea lucruri pe care Hedda nu le căpăta. Și pentru că o avea pe Griselda și stăteau mult împreună, iar Hedda nu avea pe nimeni. Dar Dorothy nu știa

ce știa – sau știa parțial – Hedda. Luase în considerație până și posibilitatea ca Tabitha să-i devină un soi de prietenă – ce bizar că ea, la zece ani, era cu certitudine o fată mică, în timp ce Tabitha, la doisprezece, îl avea în grijă pe Robin Oakeshott, fiind, deci, un fel de doică. Vedea Își dăduse seama că purtarea aparent simplă a Tabitheii era prefăcută. Tabitha avea gândurile ei și le păstra numai pentru sine. Hedda nu știa ce anume gândea și pricepea că Tabitha nu dorea ca ea să știe. Tabitha juca teatru și nu-și putea permite să apară vreo fisură în armura ei.

Olive trecu în fugă prin livadă, ridicându-și poalele fustei. Își trase un scaun lângă Violet, se aplecă spre ea și-i sâsâi ceva în ureche, disperată. Din locul ei, Hedda auzea perfect, dar făcea pe mortul.

– Tocmai am descoperit ceva oribil, Vi. Nu știu cum să procedez.

Tremura toată.

– Spune-mi mie, zise Violet.

Hedda știa că lui Violet îi plăcea rolul de duhovnic.

– Femeia aia... doamna Oakeshott... care nu-i o doamnă... e aceeași femeie... e Fecioara Marian.

– Era destul de evident de la început, zise Violet.

– Ce?

– Așa mi s-a părut și mie. De ce te-ai enervat?

– L-a sărutat. Și el pe ea. Am văzut!

– Ai făcut o prostie. E mai bine să nu vezi. Oricum, ea pleacă să fie directoare la Puxty. Tu ce te gândești să faci?

– Nu sunt de piatră, Violet, chiar dacă tu așa crezi. Am sentimente violente. Sunt... foarte, foarte furioasă, nu pot accepta promiscuitatea. Doar știi foarte bine. Nu-mi pot permite să mă agit, trebuie să lucrez.

– Păi, atunci nu te mai agita. Tu ești găscă cu ouă de aur, de care depindem toți. Inclusiv, îmi imaginez, coana Fecioară Marian. O să ieși în avantaj dacă o lași să meargă la Puxty, să-și câștige traiul. Nu ai nevoie de mai multe guri de hrănit.

– Dar a sărutat-o!

– Păi, îl știi cum e și ce face. Cu toate acestea, n-o să ne părăsească, în privința asta să nu-ți faci griji. Victima e conia Marian, nu tu, găscă proastă ce ești.

– Dar l-am văzut...

– Ei bine, ia-ți toate măsurile de precauție ca să nu mai vezi. Ai experiență, sărută și tu pe careva, sunt mulți care s-ar bucura, după cum știi.

Se întâmpla ceva, intui Hedda, ce-i depășea puterea de înțelegere, dincolo de lucrurile pe care le pricepea.

Olive râse scurt.

– Domnul Methley mi-a ținut o predică despre natura feminină.

– Încă unul care nu-și ține mâinile acasă.

– Ai observat?

– Nu sunt multe lucruri pe care nu le observ, zise Violet, cu o notă de satisfacție.

Asta e, își spuse Hedda, trebuie să știe totul, altminteri se simte... mai micuță... mai puțin importantă...

- Deci tu mă sfătuiești să-mi văd de treabă, ca și cum nimic... ca și cum n-aș fi observat nimic...
- Nu e asta una dintre marile tale realizări?
- Uf, ce rea ești cu mine!
- Mai degrabă invers, zise Violet.

În cea dintâi vară, școala se desfășura ad hoc și pe apucate, de la început până la sfârșit. Mai târziu, școlile își asumară deliberat un tipar care se dezvolta firesc, în momente imprevizibile, în acel prim an, când un eveniment singular – o prelegere, un seminar de desen, un recital de poezie sau, mai ales, o Piesă – se lega de altele, așa că Toby Youlgreave ținea o conferință despre poveștile italiene cu bebeluși abandonati care reveneau la părinți sub forma unor superbe domnișoare, în timp ce grupa de textile și broderie era pusă să conceapă modele florale și țesături pentru primul act al iernii, în alb și negru, și pentru festivalul primăverii din cel de al doilea act, în care Perdita presăra flori peste tot. August Steyning veni să contribuie la efectele scenice – mai ales Olive-Hermiona în chip de statuie – și rămase ca să-i instruiască pe tinerii Fludd și Wellwood în arta costumelor. Din *Poveste de iarnă* luă ceea ce se potrivea cu propria-i versiune a teoriei că marionetele ofereau o prezentare mai profundă a pasiunilor omenesti decât actorii vii, obsedați sau prea neîndemânatici. Îi arătă lui Florence cum să danseze „ca un val al mării“, îndoindu-i cu mâinile lui trupul, inculcându-i o paralizie a conștiinței de sine urmată, inexplicabil, de o libertate

nouă de mișcare fluidă, zicea Florence, flexându-și gleznele și încheieturile mâinilor.

– Ce mi-ai făcut? Mă simt de parcă mâinile și picioarele nu mi-ar aparține.

– Bun, zise August Steyning. Să reîncepem, sări, sări, alunecă, unește-ți brațele ca o lună plină și lasă-ți degetele s-o țină – este rece când o atingi... așa...

Florence se simțea plămădită din mercur.

Prosper Cain venea și el când putea, când îi permitau treburile de la muzeu. Ținu o prelegere despre meșteșugul artei și despre arta meșteșugului și despre cum – mai ales la pictură și sculptură – cele două sunt inseparabile. Ai nevoie de design, de noțiuni fundamentale de fizică și chimie, altminteri pictura ta nu se va usca sub smalt și lutul ars nu-și va păstra strălucirea. Dar mai aveai nevoie de ceva: de o viziune clară, care, după părerea lui, nu putea fi învățată de la altcineva, nici nu putea fi dobândită fără o exercitare continuă.

Vizită o oră de creație, la care mai mulți studenți – profesioniști și amatori – desenau scene din *Poveste de iarnă* pe pătrățele de faianță sau le imprimau ori le brodau pe o țesătură. Seraphita Fludd era, evident, cea care conducea atelierul, șezând într-un capăt al hambarului și zicând „foarte frumos, acceptabil” ori de câte ori i se aducea ceva să vadă. Cain, însoțit de Olive Wellwood, trecu prin spatele scaunelor și al șevaletelor, comentând. Propriii lui copii produse-seră forme florale foarte plăcute, ușor parodice, a lui

Florence olandeză, a lui Julian o versiune de porțelan de Sèvres.

– Foarte izbutit, își laudă Prosper Cain fiul.

– Foarte competent, vrei să spui, ripostă Julian. Pot face așa ceva cu o mână legată la spate. E o bătaie de joc. Nu posed viziunea bine definită pe care o înalțai în slăvi azi-dimineață. Nu e reală și știu că tu știi.

– Mă întreb de ce e absolut necesar să devină reală? zise Prosper, acceptând evaluarea de către Julian a propriei sale opere.

– Eu nu cred că arta trebuie să fie personală, continuă Julian. Ba chiar cred că nu e bine să fie. Totuși, ceea ce e greșit la frumoșii mei trandafiri roșii este că nu au nicio legătură cu mine. Nu au nevoie de mine, eu nu am nevoie de ei...

Când nu mai puteau fi auziți de alții, Olive îi spuse lui Prosper că era un om norocos, fiindcă putea discuta atât de liber cu copiii săi, adică, ar fi vrut să spună, insuflându-le senzația de libertate, ce creștere bună reușise să le dea, ce bine...

– Ambii părinți, zise Prosper. Bărbat și femeie, amândoi. N-a fost ușor. Din fire, soldații sunt extrem de masculini. Doar că trebuie să posede anumite calități feminine, priceperea de a coase și a curăța, de pildă, fiindcă trăiesc separați de sexul slab. În acest sens, ei sunt ca băieții pe care dr. Badley îi învață sânguincios, la Bedales, să mânuiască acul și să gătească. O concepție pe care eu, ca soldat, o găsesc atractivă. Tabere și cusătorie pentru băieți. Și teatru. Hai să vedem ce-a lucrat domnișoara Fludd. Mă interesează.

Iată-o aici și pe Imogen Fludd, în îmbrăcămintea ei imperfect cusută manual, lipsită și de artă, și de meșteșug. Desenase un pătrat în alb-negru și un buchetel de flori de primăvară. Desenul în alb-negru reprezenta flori de gheață pe un ochi de geam, petalele fiind definite cu șiruri meticuloase de puncte minuscule, o înșiruire care datora ceva ilustrațiilor lui Aubrey Beardsley pentru *The Yellow Book* și *The Savoy*, deși Prosper Cain nu-și închipuia că fata aia prostută putea înțelege formele viclene, senzuale, ale lui Beardsley. Buzele și clivajele florilor ei de gheață erau, desigur, inocente? Florile de primăvară erau pictate în culori vagi, pastelate, o impresie de trandafiriu, o umbră de galben pal, o pată albăstruie ce venea din încheietura ei palidă. Înceau să se cufunde cât mai mult în planul secund al planșei, roșind ușor fiindcă erau totuși prezente. El era pe punctul să rostească ceva banal și să treacă mai departe, când deodată formele se aranjară în capul lui și constată că fata avea, într-un fel neajutorat, tot mai viziunea bine definită la care pe bună dreptate renunțase Julian.

– Știi, astea ar putea fi reușite, zise el. De ce se ațin florile tale în mijlocul colii? Ca și cum ar cădea printr-un jgheab? Ar trebui să faci ceea ce subliniază constant domnul Morris, să extinzi formele vegetale până la marginile pătratului, ca să crească și dincolo de ele...

– Nu pot.

Nu ridică ochii, avea fața posacă.

– Păi, atunci, spuse Prosper, să le definim limitele.

Îmi dai voie?

Ea îi dădu cărbunele și creioanele colorate.

El închise florile de gheață în careuri. Pe urmă trasă un cerc în jurul florilor de primăvară, ca și cum ar fi decorat o farfurie sau interiorul unui coș. De mirare cum această limitare le trezi la viață. Prosper râse:

– Nu se simțeau în siguranță.

– Nu se simțeau în siguranță, repetă fata.

– Mai ai și alte lucrări pe care le-aș putea vedea? zise el.

Ea îi dădu un portofoliu. Găsi în el o serie de planșe cu peștișori colorați, avântându-se și încovoiindu-se, albaștri, galbeni și roșii.

– Încercam să ilustrez *O mie și una de nopți*, explică Imogen. Peștii vorbitori. Nu are formă, ca tot ce fac eu.

Prosper închise peștii într-o tigaie improvizată, cu două mânere, insuflându-le viață în același mod bizar.

– Nu că ai putea să-i socotești mai în siguranță, zise. Dar sunt mai vioi. Cel puțin au un scop: acela de a evada din tigaie.

– Și să sară în foc? întrebă, neîncrezătoare, Imogen.

– Te-ai gândit să te înscrii la Royal College? întrebă Prosper. Ai talent. Ai putea învăța o meserie.

– Nu știu, zise Imogen.

– Ar trebui să te gândești. O să vorbesc cu tatăl tău.

Văzu că ea ar vrea să-l roage să n-o facă și că apoi se hotărăște să tacă.

Când ieșiră din clasă, Olive îl întrebă de ce o încurajase pe Imogen Fludd și nu pe propriii lui copii. Care, susținea ea, erau, evident, mult mai înzestrați.

– Înzestrați, o, da, răspunse Prosper Cain. Dar fata aia posedă ceva ce ai și dumneata, dragă prietenă: intuiește forma lucrurilor așa cum dumneata intuiești forma poveștilor. Uită-te la lucrările ei. O artistă recunoaște o altă artistă.

– Eu nu sunt artistă. Scriu povești ca să-mi câștig pâinea.

– Aiurea, stimată doamnă. Știi bine că nu-i așa.

Așa se ajunsese, treptat, la reprezentarea piesei și la sfârșitul cursurilor de vară. Teatrul era o grădină sălbatică învecinată cu Purchase House, care fusese cândva o grădină riguros aranjată, dar cum avea garduri vii sălbăticate – tisă cândva frumos tăiată – zburlete și pline de smocuri, invadate de ruguri spinoase și de lemnul-Domnului. Steyning le ordonă câtorva studenți și asistenți – între care Dobbin și Frank Mallett – să confecționeze statui din *papier-mâché* pe schelete de sârmă, care în scenele hibernale rămâneau golăse, iar în cele estivale primeau ghirlande de flori de mătase și flori naturale, amestecate. Cumpărase lumini de rampă care alternau umbrele aruncate pe aceste forme, făcându-le să arate când pleșuve și sinistre, când clare și strălucitoare. Erau un hermafrodit cu coarne de țap și coapse păroase și o fată goală cu părul până la umeri, văzută din spate. Mai erau doi fauni ghemuiți, cu picioarele încrucișate sub ei, care rânjeau din colțuri

la scena secerișului, fiind absenți din palatul sicilian sculptat. Pe urmă era soclul Hermionei. Steyning era foarte exigent în privința acestui element: dorea ca statuia femeii să domine distribuția și publicul și să aibă în spatele ei o lună plină argintie, dar cutreierată de umbre. Voia ca atât mama de piatră, cât și fiica de carne să fie înveșmântate cast în nesfârșite falduri de pânză albă și o istovi pe Olive schimbând mereu atât locul în care trebuia să stea, cât și complicatul ei costum. Îi arată că în lumina selenară, cu spatele la astru și acoperită cu un văl, va străluci în penumbră, iar formele întunecate ale arbuștilor și capul ei misterios înfășurat, cu luna în fundal, vor crea un efect magic. Iar când cobora de pe soclu, trebuia să se miște ca un automat. Ca și cum nu voința ei, ci forța gravitației i-ar fi ridicat piciorul, i-ar fi îndoit genunchiul și i-ar fi ținut brațele întinse pe lângă corp.

– Nu știu ce să fac cu brațele.

– Practic, va trebui să ții faldurile cu mâinile, cât timp ești sus, ca să nu se desfășoare. Brațul drept peste piept, ținând vălul în dreptul umărului stâng. Brațul stâng în jurul mijlocului, ținând pânza ca să nu se umfle când te miști. Ai nevoie de inele albe pe degete, fildeș sau piatra lunii, văd eu ce găsesc.

Olive nu se prea pricepea să alunece ca un automat și nenumăratele repetiții o enervau.

– Ești înrudită cu omul de piatră din *Don Giovanni*, ești sora Galateei lui Pygmalion, cea de fildeș... Gândește-te la muzica împietrită...

- Sunt o femeie de o anumită vârstă, care a adus pe lume un număr de copii, replică, înciudată, Olive.

- Ai o statură superbă de femeie, zise Steyning, gândind tot în termenii sculptorului.

Așa că stătu acolo, la premieră, cu luna strălucind în spatele ei, născând umbre în veșmintele înfășurate pe care le ținea strâns, cu încheieturile degetelor albite. Surprinzător cât de greu era să rămâi nemișcată atât timp. Se gândi la corpul ei, de sub toate draperiile acelea albe neobișnuite, ca la manechinul unui visător, ceva vag și moale. Îmbătrânea. Avea cute pe burtă și pe umeri. Dar mai era în floarea vârstei. Prosper Cain o admira. Herbert Methley o dorea. O dorea și Humphry, dar pe el era supărată. Se mai înveselise puțin, recapitulând mental dialogul dintre el și Fecioara Marian și reamintindu-și că reieșea clar din spusesele lui că Humphry nu știuse nici că Marian era noua învățătoare din Puxty, nici că avea să participe la școala de vară. Va trece și asta, se gândea, ca atâtea altele. Își corectă - pe neobservate, spera - poziția, deoarece gleznele încordate începeau să-i amortească.

O femeie pusă pe un soclu vede peste vârful gardului viu deasupra căruia este înălțată. Acolo, pe aleea din spatele rândului de tisă, erau Humphry, cu roba și pantalonii regali, cu părul lui roșu, înălbit artificial de August, și Marian Oakeshott, într-o rochie frumoasă, crem cu flori de nu-mă-uita. Ea scutura cu mâna pulberea albă căzută din părul lui pe umerii de catifea ai mantiei. Un gest de soție. După ce

îndepărată pulberea, îl bătu cu palma pe braț, un gest și mai domestic. Cuprinsă de mânie, statuia trebui, totuși, să rămână neclintită. Se forță să se gândească la degetele scormonitoare ale lui Herbert Methley. Involuntar, își aminti de vacile acelea obscene și caraghioase. Ea era propria ei stăpână.

La *garden party*-ul de la lumina lunii prin care sărbătoreau succesul spectacolului, Olive stătea cu Humphry într-un cerc de admiratori ce o includea și pe Marian Oakeshott. Toți laudau imobilitatea și impasivitatea lui Olive în rolul statuii. Doamna Oakeshott comentă inteligent strălucita declamare a autoapărării Hermionei din actul I. Reuși chiar să reproducă exemple de accentuare inspirată. Încurcată, Olive se întoarse bucuroasă spre Herbert Methley, care făcu niște observații despre personajul Hermiona văzut ca Femeie, arătând cât de puține personaje ale lui Shakespeare erau credibile ca femei, întrucât erau concepute ca să fie jucate de actori tineri și acestora le reușeau mai bine rolurile de fete. Se întreba de multă vreme cum o poate juca un băiat pe Cleopatra. I-ar face multă plăcere s-o vadă pe doamna Wellwood în rolul Cleopatrei. Îi sărută mâna, ținându-i-o prea mult.

Și tot așa Olive se pomeni în pat cu Herbert Methley. Era un pat într-un han numit *Smuggler's Rest*, pe o bucățică de coastă cu vedere la Canalul Mânecii. Un pat desfundat, dând toate semnele că va scârțâi, într-o cameră cu pardoseală neregulată de scânduri și cu un geam ce se închidea greu, având și o perdeluță croșetată, cu pești pe ea. Proprietăreasa era o femeie

grasă, onctuoasă și exagerat de amabilă, care-i hră-
nise pe cei doi amanți cu stridii și pâine uscată cu unt.
Methley spunea că închiria uneori o cameră acolo, când
avea nevoie de singurătate pentru creație. Olive se
gândi că prin „singurătate“ se înțelegea „fără Phoebe“,
altminteri mica lui proprietate îi oferea suficientă soli-
tudină. Trebuiseră să se străduiască surprinzător de
mult ca să ajungă aici împreună. Să mintă în fel și chip.
Olive se urcase în trenul de Londra sub pretextul că
se duce la un editor, și coborâse la prima stație – de
asta era îmbrăcată atât de elegant, cu pălărie mare
și mănuși.

Ar fi fost mai bine dacă ar fi căzut, impulsiv, unul
în brațele celuilalt în șura de fân, dar, își ziceau, n-ar
fi fost practic, fiind înconjurați de studenți la artă și
de feluriți copii. Methley repetase cu insistență agree-
abilă: „Trebuie să vii la mine, trebuie, așa ne e sortit.“
Și se gândise la toate aranjamentele când venise să
i le propună, cu o ușurință pe care Olive își spusese
că era mai bine să n-o chestioneze. La prânz, nu fără
amărăciune și ironie, criticase teoriile „anemice“ ale
lui August Steyning despre jocul actoricesc imper-
sonal. Lipsite de sânge și de suflet, acuzase Herbert
Methley. Și așa există prea puțină pasiune în lume
ca s-o alungăm și de pe scenă, unde, dimpotrivă, ar
trebui să înflorească, fără piedici. Olive se simțea ruși-
nată stând acolo, mâncând stridii, discutând despre
Kleist și marionete, uitându-se în ochii unui prezu-
miv amant. Totul era prea deliberat, deloc spontan.
Își spunea că multor femei le-ar fi făcut plăcere situația,

dar nu și ei. Se întreba cum să-i arate că greșise și că trebuia să se întoarcă acasă, dar nu găsea nici cuvintele adecvate, nici tonul potrivit. Așa că-și măncă și tarta de căpșuni cu frișcă și-l urmă pe Herbert Methley în sus pe scările înguste de lemn.

În dormitor, el se aplecă să încuie ușa, apoi ridică mâinile ca să-i scoată pălăria. Ea stătea stânjenită, ca o statuie.

– Te gândești că ai făcut o greșeală și ar trebui să te întorci acasă, zise el. Ți-e rușine să comiți adulter dintr-un fel de dorință de răzbunare. Simți că totul e mecanic, lipsit de pasiune. Vezi, îți citesc gândurile, te cunosc.

– Drept la țintă, murmură Olive, râzând.

Se relaxă puțin.

– Sunt și eu scriitor, știu cum gândesc oamenii. Îmi strecur mintea în trupurile lor. Iubesc trupul tău, iar tu îl vei iubi pe al meu. Este – așa cum sexul este întotdeauna, draga mea – atât caraghios de comic, cât și pasionant de important. O să ne cunoaștem unul pe celălalt, în sensul biblic. Poate fi ceva mai uimitor?

În timp ce vorbea, se dezbrăca, își împăturea hainele și le aranja pe un scaun. Olive îi privi corpul din profil. Nu era palid, cu extremități roșietice, ca al lui Humphry. Peste tot avea o culoare galben-maronie: era bronzat de atâta expunere la soare în pielea goală. Ea pufni în râs. Ce caraghioase sunt trupurile oamenilor, își spuse, e deștept că a înțeles asta.

– „Ca să-te-nvăț, întâi de haine scap.

Ți-ajunge să te-acoperi cu-n bărbat.“

Ea nu recunoscuse citatul. El îi desfăcu repede catarama și începu să-i dezbumbe nasturii.

– Cu toate acestea, zise ea, găsindu-și vocea, ai dreptate. Chiar cred că ar putea fi o greșeală și mi-e rușine.

– Firește că așa crezi și firește că îți este, zise el, trăgând de pe ea rochia și trecând la desuuri. Dar intenționez să te fac să uiți aceste gânduri, curând, foarte curând.

Iar ea se aruncă în pat, cu părul încă prins în agrafe, pentru ca el să nu-i observe pielea ridată și pătată.

În timpul actului sexual, el vorbi mult. Humphry nu vorbea – Humphry era tăcut, viril, ca un lord. Methley avea o atitudine intimă, se curba în jurul ei, ca un șarpe, se gândea ea, ca o salamandă, murmurându-i la ureche: „E mai bine așa? Ți place mai mult aici? Sau aici? Nu-i așa că-i delicios?...“

Corpului ei îi plăcea ce-i făcea el, aproape de fiecare dată, iar când nu-i plăcea el observa imediat și schimba tactica, se corecta. Ea îi examină „scula“, care era îngustă și maronie, altfel decât cea groasă a lui Humphry. Să nu se gândească la Humphry.

– Nu te gândi, încetează să te mai gândești, o sfătui Herbert Methley la ureche, acum e momentul să te oprești din gândit, scumpa mea, iubirea mea.

Ea se opri într-adevăr din gândit și ajunse la un orgasm intens, unul cum nu mai cunoscuse, scoțând un țipăt format cu toți mușchii gâtului, care era sigură că se auzise în tot hanul.

– Ți-am spus că te cunosc, suntem făcuți unul pentru celălalt, îi șopti vocea în ureche, iar ea înțelese că era dificil să se abțină de la o a doua experiență ca asta, dar totuși era, totuși era... nu rușinată – jenată – de diferența dintre ele și de propriile-i mișcări involuntare.

Când era tulburată, Olive scria. Scria ca și cum ar fi visat, căutând sensul, sau, mai târziu, abandonând imaginile. Scria ca să se întoarcă în lumea cealaltă, mai bună. Întoarsă la Todefright, după *Poveste de iarnă* și *Smuggler's Rest*, așternu pe hârtie o lungă descriere a unui pasaj subteran, unde grupul de călători dădu de un obiect înalt și bandajat, un stâlp sau un prizonier, ceva, scrise, ca un model de ghips, înfășurat în bandaje umede pe cale de rigidizare într-o formă permanentă. Era gri-alburiu, un cocon mai mare decât în realitate. Cum îi era obiceiul, tânărul prinț se îndreptă cutezător spre el. Gathorn îl avertiză: „Nu pune mâna pe el. Sunt plasele țesute de ea și sunt veninoase.“ Prințul se apropie mai mult, pe coridorul întunecat, cu lampa cea mică, și prinse sclipirea unor ochi vii în găurile țesute ale orbitelor, ochi care vorbiră, deși gura era pecetluită, iar buzele formau doar o ridicătură ușoară. „E viu, trebuie să-l eliberăm“, îi spuse bravul flăcău bunului spiriduș.

Aici propria-i ingeniozitate o puse, pentru scurt timp, în încurcătură. Cum puteau elibera momâia, dacă bandajele erau otrăvitoare? Prințul o făcu folosindu-și lama magică, pe care o auzeau șuierând când venea în

contact cu lichidul și care sfârtecă bucățile solidificate. Ea vedea totul acum. Bandajele zăceau pe podea, niște fâșii ce se răsuceau, amestecate cu materie solidă, ca lutul sau porțelanul, ca niște așchii de unghii. După ce toate feșele fură înlăturate, ea păși afară din lințoliu, o femeie căruntă cu fruntea plecată și umerii gheboși, arătând, pe moment, prea bătrână și epuizată ca să supraviețuiască după eliberare. Ea se împletici înainte și tânărul erou o prinse în brațe, o rezemă și dintr-odată constată că era o frumoasă zână tânără, cu părul ca zăpada, plin de lumină și viață nepământească, cu ochii de smarald scăpărând de magie. Pe urmă redeveni bătrână, cu buzele albe și pielea întinsă pe oase.

Femeia îi spuse că era o zână puternică și că pătrunsese sub deal ca să-i ajute pe cei jefuiți de umbrele lor. Fusesse ademenită de întunecata Regină Țesătoare aici, unde o legaseră fedeleș în umbre moarte și viața îi fusese suptă din corp de către Țesători. Dacă ar fi avut suficient material ca să-i acopere și ochii, ar fi devenit aidoma lor. Dar îi mai rămăsese o fărâma de putere, în privire.

Olive se opri aici, nemulțumită. Imaginea era izbită, dar nu-și avea locul în povestea de sub pământ. Prezența acestei zâne aparent adultă i se părea că slăbește, nu întărește, conflictul dintre Regina Albă a Elfilor și Regina Neagră a Abisului. Cumva, nu reușise să introducă personaje feminine care să nu fie ipostaze ale celor două. Nu voiau să prindă viață, cititorii băieți le vor considera șterse, încurcau itele narațiunii.

Totuși, ideea unei ființe generoase legate în material mort de umbră era prea bună ca să n-o folosească.

Așa că rescrise paragraful, eliminând înălțimea, vârsta și frumusețea zânei și substituindu-i un spirit aerian, cu membre fine, păr ca lumina palid-aurie a soarelui și fără sex determinat. O fascinau spiritele pământene paracelsiene – silfi, gnomi, ondine, salamandre – dar, când începuse să construiască lumea subpământeană, se obișnuise să taie cuvintele și imaginile care făceau prea ușor legătura cu mitologia clasică și provocau reacții leneșe, facile, pe care prefera ca publicul ei să nu le aibă. Dorea ca toți cititorii – în primul rând Tom, dar se gândea, vag, și la alții – să vadă creatura eterică așa cum o inventase. Îi făcu părul zburlit, ca și cum ar fi avut vântul în el, transparent ca gheața, dar încălzit de razele de soare. Îi dăruí vene și mușchi în care se răsuceau azuriul cerului și auriul soarelui. Oasele creaturii erau tot transparente. Ochii? Ciudați ochi galbeni-aurii, cu o pată neagră în centru. Medită la creația ei, întrebându-se dacă, în caz că ar numi-o Silf, renunțarea la greceștile *y* și *ph* ar îndepărta asocierile cu mitologia clasică. Silf era apropiat de Elf, un cuvânt englezesc ceva mai înmuiat.

Silful nici nu se clătina, neputincios, din cauza vârstei, nici nu se tolănea ca o femeie pânguită în brațele băiatului. Dansa în jurul lui ca un foc de mlaștină, sărbătorindu-și libertatea, și avertiza grupul despre primejdiile nebănuite ce-i pândeau în următoarele coridoare. Declară că în locul lui Tom ar face cale întoarsă până ar mai putea, și că ar putea trăi foarte fericit și

fără umbră, într-o amiază perpetuă. Zise: „Poate că Umbra ta nu va voi să iasă înapoi la aer. Poate preferă să stea cu gnomii și cu salamandrele.“ Tom răspunse: „Umbra mea e a mea.“

„Poate că ea e de altă părere“, răspunse Silful, iar Olive, înnebunită, se întreabă care erau implicațiile acestei remarci, introdusă de ea dintr-un impuls venit de nicăieri.

La granița dintre secole, tinerii erau pe cale să devină adulți, adică unii dintre ei, iar bătrânii îi priveau pe tineri – cu epidermele lor curate și noile lor stângăcii și gesturi grațioase – cu un amestec de tandrețe, teamă și dorință. Tinerii doreau să scape de adulți și în același timp erau pregătiți să se supere pe orice indiciu că adulții ar fi dorit să scape de ei.

Familia lui Prosper Cain părea să nu aibă probleme, mai degrabă să nutrească speranțe. În decembrie 1899, Julian se duse la Cambridge și trecu examenul de admitere la King's College, unde i se acordă și o bursă. Urma să înceapă cursurile în toamna anului 1900. Florence se pregătea pentru certificatele superioare de la Cambridge la mai multe discipline și se apucase de studiul limbilor la Newnham College. Nou-numitul Victoria and Albert Museum era obiectul unei activități frenetice de construcție și reorganizare; se purta o polemică aprinsă între cei care îl considerau o „ colecție de curiozități ” și cei ce credeau că obiectivul lui

prioritar era educarea academică a meșteșugarilor și profesorilor. The Royal College of Art, cel care înlocuise The National Training School, unde Walter Crane fusese director între 1898 și 1899, era condus acum de un consiliu artistic, patru experți de la Art Workers Guild plini de idealism tip Arts and Crafts. W.R. Lethaby deveni primul profesor de design al colegiului, iar cursul lui fu energic reorganizat pentru „profesori de artă de ambele sexe“, „designeri“ și „lucrători în artă“. Exista o matroană pentru studente – în lipsa unui profesor de sex feminin – și un număr considerabil de tinere domnișoare.

Prosper Cain o urmărise pe Imogen Fludd. Nu putea suferi, își spunea, s-o vadă rătăcind prin Purchase House și arătând ca o corcitură între o fată ce paște găștele și o prințesă întemnițată. În 1900 avea douăzeci și doi de ani, cu aproximație, dar nici soț, nici profesie, nicio viață mulțumitoare acasă. Avea însă, gândea el, un talent artistic firav, dar autentic. Era sigur că ea ar fi trebuit să se elibereze din mrejele lui Benedict Fludd și din miasma inactivității Seraphitei și să învețe să facă ceva. Cain vorbi cu Walter Crane, admirator al ceramicii lui Fludd și cunoscător al imprevizibilității temperamentului acestuia. Aspiranții la calitatea de student trebuiau să treacă o serie de examene riguroase de arhitectură: douăsprezece ore pentru a desena un mic proiect arhitectonic; o ședință de șase ore de desen după model (bunăoară, gura lui David, al lui Michelangelo, în cărbune); desen artistic (să deseneze după model viu un cap, o mână

sau un picior); ornament și design (desenarea din memorie a unui pom înfrunzit – stejar, frasin, tei); inscripționarea de mână a unei propoziții date. Prosper Cain nu-și dădea seama dacă Imogen avea suficiente calități – ori suficient curaj – ca să participe la asemenea competiții publice. Îl convinsese pe Crane să-i permită tinerei să asiste la orele de la colegiu ca observator amator. Vor vedea ei cum se va dezvolta. Puteau ticlui o minciună politicoasă: că vine în vizită la curatorul Metalelor Prețioase.

În toamna târzie a lui 1899, Cain se duse la Lydd și-i împărtăși ideea lui Imogen, pe care o luase la o plimbare lungă pe țărm, după ce respinsese, cam brutal, dar ferm, insinuările Seraphitei că Pomona ar fi vrut să-i însoțească. Asta îi dădu senzația ridicolă că se comportă ca un bărbat venit în pețit, când, de fapt, nutrea sentimente cvasipaterne. Imogen purta o pelerină lungă cu glugă, fixată cu două agrafe din argint bătut, pe care Cain le socotea cât se poate de urâte. Gluga nu voia să stea pe cap și tot veșmântul flutura și plesnea în bătaia vântului dinspre larg. Dacă-și lăsa jos gluga, părul i se desfășura în vânt. Teoretic, acesta era legat cu o șuviță împletită care-l ținea pe ceafă ca pe o coamă, dar toată afacerea, credea el, era o colosală harababură. Ar fi trebuit să se ducă la coafor. Ar fi trebuit să poarte o pălărie cu puțin stil. Privea în jos, cu genele plecate, la ghețele foarte uzate ce încă o serveau și-și întindea mâinile prinse în mânuși de dantelă fără degete ca să țină la locul lor elementele de îmbrăcăminte ce se zbăteau în vânt. Avea, își spunea el, un chip foarte drăgălaș,

o față inocentă, care n-ar fi trebuit să dea impresia de letargie percepută de el.

– Doream să te prind singură, ceea ce n-a fost simplu. Am o idee pe care aș vrea să ți-o împărtășesc.

– Nu cred că...

– Te rog, ascultă-mă înainte de a mă refuza.

Suna exact ca implorarea unui pețitor.

Fata continua să privească în pământ.

El îi expuse planul lui. Îi explică răbdător că după o perioadă de ucenicie, după ce învăța cum se trag sforile, putea reuși la examenul de admitere, ca să devină un meșteșugar calificat sau profesoară, la alegerea ei.

– De ce? întrebă Imogen. De ce faceți asta pentru mine?

– Nu-mi place risipa, iar tu ești talentată.

– Există tot felul de motive, zise ea în vânt și în stropii de apă, ca acest lucru să nu se poată întâmpla. Nu se poate.

– Dar, dacă s-ar putea, ți-ai dori?

Ea își aplecă fruntea. Gluga îi căzu pe ochi.

– Am să vorbesc atunci cu tatăl tău. Chiar azi.

– Nu se poate... Nu trebuie să... Au nevoie de mine. Mama și tata, Pomona...

– Dar tu n-ai nevoie de nimeni? Fratele tău n-a considerat că trebuie să rămână în familie.

Într-adevăr, Geraint plecase de acasă, la birourile de contabilitate și de telegrame din City of London, și obținea succes după succes în banca lui Basil Wellwood.

– Presupun că am o oarecare înrăurire asupra tatălui tău. Îl voi convinge că ești pe mâini bune, fiindcă te invit să stai cu mine și cu Florence până vezi cum vine treaba cu colegiul. Ce obiecții să aibă?

– Nu înțelegeți, zise cu obstinație Imogen.

El se opri, o prinse de umeri și o privi drept în ochi.

– Nu, nu înțeleg chiar tot. Dar cred că înțeleg destul ca să-i prezint tatălui tău situația.

Și dintr-odată ea i se aruncă la piept și-și îngropă fața în umărul lui. Nu putea auzi ce bolborosea, iute și nervos, în vestonul lui, dar o ținu strâns, bătând-o pe spate, și simți că suspină sub mâinile lui.

Îl abordă pe Benedict Fludd cu o neliniște perfect mascată. Se duse să-i vorbească lui Fludd în atelier, vechea magazie plină acum de obiecte de ceramică puse la uscat și de blocuri de desen, în centrul căreia se găsea un fotoliu Morris & Co. Sussex, cu Fludd tronând în el.

– Am să-ți spun ceva – să-ți fac o propunere, zise el. În legătură cu Imogen.

Iarăși sentimentul acela jenant, caraghios, că se află la pețit.

– Ce-i cu Imogen? întrebă, cam cu mojiție, Fludd.

Prosper Cain îi spuse că-l impresionase talentul fetei și-i prezentă planurile sale de a-i asigura un viitor fericit.

– O duce foarte bine acolo unde e, reacționează Fludd.

– E singură și fără meserie.

– Familia are nevoie de ea. Eu am nevoie de ea.

– Tu îi ai pe Philip Warren și pe neprețuita Elsie. Le ai pe soția ta și pe Pomona. Consider că a venit timpul să-i dai lui Imogen libertatea.

– Ha! Ce crezi, c-o țin închisă?

– Nu, dar cred că e momentul să plece de acasă.

– Ești un măgar militar pompos și băgăreț. Și știi mai bine decât oricine că nu avem bani ca s-o ținem în orașul ăla murdar.

– Îți propun să fie oaspetele meu până când – sunt sigur că e capabilă și o va face – obține o bursă la Royal College. După aceea va putea să se întrețină singură. Dacă nu se mărită. Aici nu cunoaște prea mulți bărbați tineri.

– Crezi cumva că nu știu care-i datoria mea de tată? Iar datoria ei e să-și îngrijească părinții.

– Nu acum, nu încă, oricum ai privi-o. Bătrâne prieten, te porți ca un tată despotice dintr-un basm. Te cunosc și știu că nu ești așa. Știu că-ți iubești fiica...

– Zău? Chiar știi?

– Prea mult ca să te desparți ușor de ea. Dar te va iubi mai mult și va fi și mai fericită dacă te hotărăști s-o lași să plece. Și voi suporta eu costul acestei mișcări, dacă-mi dai vasul de culoarea sângelui de bou, cu șerpi fumurii, pe care am pus ochii de vreo doi ani. Locul lui e în colecție, știi prea bine.

– Tu nu știi nimic.

– Știu că nu știu. Dar am urmărit-o pe Imogen, iar tu n-ai niciun argument ca să n-o lași să vină la Londra.

– Ooh, ia-mi fiica, ia blidul și du-te dracului, Prosper Cain. Toarnă-ți un brandy. Uită-te la capetele de păpădie făcute de Philip pe farfuriile astea, cu semințele în vânt. E un băiat strălucit.

– E și el un bărbat tânăr, așa cum Imogen e o femeie tânără. Pot să iau și câteva lucrări cu păpădii, ca să le arăt curatorilor?

Imogen veni la Londra, iar Prosper îi spuse fiicei sale că trebuia să i se facă rost de o rochie și o pălărie decente, dar nu știa cum.

– Pălărie îi găsesc eu – știi ce bine mă pricep la pălării – și am să-i spun că e a mea, dar n-o mai port, zise Florence. E prea înaltă pentru rochiile mele. Găsesc eu o cale.

– Ce mult te iubesc, draga mea Florence. Întotdeauna vei fi atât de înțeleaptă?

– Nu, mă aștept să mă prostesc îngrozitor la bătrânețe. Se pare că li se întâmplă și altora.

În locuința familiei Cain din incinta muzeului, abstracție făcând de bubuiturile, rostogolelile și praful stârnite de programul de reconstrucție, Imogen păru, cu adevărat, că-și câștigă o veselă normalitate. Se dovedi înzestrată cu un neașteptat fler pentru desenul arhitectural, confecționează câțiva trandafiri și nu-mă-uita de mătase pentru pălăria simplă primită de la Florence și, din proprie inițiativă, se apucă să-și restructureze îmbrăcămintea, dându-i o formă potrivită pentru o studentă la arte. În casa Fludd, lucrurile erau

mai puțin vesele. După plecarea lui Imogen, Pomona reîncepuse să umble în somn. De câteva ori, drumurile i se terminară în dormitorul lui Philip; o dată veni complet despuiată, înfășurată doar în părul ei auriu, excesiv de lung și nu prea curat. Philip și Elsie discutară această întâmplare. Elsie era convinsă că Pomona juca teatru. Îl avertiză pe Philip că Pomona se dădea la el – efectiv – fiindcă era unica persoană de sex masculin la care avea acces. Zicea că Pomona era isterică și se prefăcea. Philip o contrazise: nu, nu era, dormea profund, își dădea seama după cum îl atingea. Ar fi vrut să-i spună lui Elsie că totuși carnea rece și goală a Pomonei, lipită de trupul său, îl tulbura și-l excita – era și el om – dar, deși de un alb-cremos extrem de ispititor, cu sâni mici și fermi și sfârcuri moi, de un roz palid, trupul ei era, în același timp, oarecum inert, cărnos, parcă mort, avea impresia, atât de profund dormea. Elsie nu-i relată lui Philip bizara conversație avută cu Imogen în ziua plecării ei de acasă. Fusesse o discuție atât de improbabilă, încât, încercând să și-o amintească, se întreba dacă nu cumva și-o imaginase. Imogen o îmbrățișase călduros – ceea ce nu-i stătea în fire, fiind de fapt prima oară când o îmbrățișa pe Elsie, pe care o ținuse până atunci la distanță, în toate privințele. O anunțase pe Elsie că trebuia neapărat să-i spună ceva. O trăsese după ea în bucătărie, sub pretext că verifică proviziile.

– Dacă te roagă să... pozezi pentru desene din viață, nu accepta. Adică, nu te dezbrăca, chiar dacă ai sentimentul că nu ți se întâmplă nimic. Mă înțelegi?

– Da, zise Elsie, gândindu-se, pervers, că dacă va avea chef își va scoate hainele de pe ea, pe când dacă ar fi fost întrebată cu zece minute înainte dacă va poza vreodată goală pentru un artist ar fi râs disprețuitor și ar fi zis „Pentru nimic în lume“.

În cele două familii Wellwood lucrurile erau mai puțin fericite și mai disputate decât la familia Cain. Ambii copii ai lui Basil Wellwood se opuneau destinelor dorite de părinți. Charles, sau Karl, se descurca destul de bine la Eton, iar în vacanțe participa, pe ascuns, la mitingurile Federației Social Democrate, cu Joachim Susskind și (tot cu Joachim Susskind) asista la ședințele Societății Fabiene, unde unchiul său ținea discursuri. Fabienii înșiși traversau o perioadă de dezbinare, fiind divizați în imperialiști – cei ce sprijineau armata britanică în războiul cu burii și credeau în răspândirea valorilor democrației britanice pe tot globul – și socialiști, preocupați de alimentarea cu gaz și apă, adică cei ce credeau că societatea ar trebui să se concentreze asupra treburilor interne, proprietatea publică și administrarea publică a terenurilor și mijloacelor de producție. Societatea înaintase o moțiune care exprima „profunda indignare față de succesul monstruoasei conspirații... care a dus la actualul război violent și nejustificat“. Moțiunea fusese respinsă pentru câteva voturi. Sydney Oliver, deși funcționar superior al Oficiului Colonial, era total împotriva războiului. Fiicele lui nebune arsese răfigia lui Joseph Chamberlain în Noaptea lui Guy

Fawkes¹ din 1899. Frații Webb credeau că războiul era regretabil și „de prost-gust”. Poziția lui G.B. Shaw era că societatea ar fi trebuit să stea cu mâinile în sân și să aștepte ca războiul să fie câștigat, iar atunci să ceară naționalizarea minelor sud-africane și condiții de muncă mai bune pentru mineri. În noiembrie se mai votă o dată și imperialiștii obținură majoritatea. Atunci un întreg cârd de fabieni se retraseră din societate – printre ei, Ramsay MacDonald, Walter Crane, directorul Royal College, și Emmeline Pankhurst, lidera campaniei pentru dreptul la vot al femeilor.

Charles/Karl și Joachim erau în plină agitație. Charles dorea să meargă la noua London School of Economics, pe atunci în al șaselea an de existență. Basil Wellwood – care nu studiasse la universitate – voia ca fiul său să se înscrie la Oxford sau la Cambridge și insista să dea examenul de admitere. Charles ceru răgaz, cel puțin ca să se hotărască. Credea că ar prefera să călătorească, să vadă lumea. Își spunea, deși nu o anunța cu voce tare, că ar vrea să meargă, cu Joachim, acasă la socialiștii germani. Era ceva obișnuit ca un gentleman englez să călătorească. Tot ce-i cerea, îi spuse Basil, era să-și obțină locul la Cambridge

¹ Guy Fawkes (1570–1606), complotist devenit notoriu, un fel de antierou al neamului, din cauza Complotului Prafului de Pușcă (Gunpowder Plot), din 1605, prin care se urmărea aruncarea în aer a Parlamentului și uciderea regelui, pentru a aduce în locul lui un monarh catolic. Eșuarea acestei încercări este sărbătorită anual pe 5 noiembrie (Guy Fawkes Night) prin focuri de artificii și arderea efigiilor teroristului (n. tr.).

înainte de a voiaja. Charles acceptă să se prezinte la examenul de admitere din decembrie 1900. Reîntors la Eton, depuse un minimum de efort școlar.

Griselda era deja amenințată că va fi debutantă în sezonul următor. În 1900, ea și Dorothy aveau șaisprezece ani și studiau – mai leneș, mai dezorganizat decât dacă ar fi fost băieți – în vederea obținerii certificatelor școlare și a diplomei de maturitate. Katharina organiza deja seri dansante pentru Griselda, cu tineri aleși pe sprânceană: harpă și pian, puncte de fructe și salată de homar. Griselda o implora pe Dorothy să participe și ea.

– Sunt paralizată de timiditate; dacă ești și tu aici, putem privi petrecerea din exterior, ne putem zâmbi reciproc, nu voi mai fi singură.

Dorothy răspunse că dansul nu avea loc în planurile ei de viață. Veni totuși de câteva ori. Ținea mult la Griselda, care avea un ten prea palid ca să fie considerată frumoasă, dar impresiona oarecum prin fragilitate. Dorothy i se plânse că nu are o rochie de petrecere. Griselda îi dăruie două din ale ei – una de mătase fildeșie, alta din șifon roz-închis. Violet i le ajustă. Dorothy o examinează atent și ceru să se elimine o mare parte din podoabe. Acest lucru o făcu pe Griselda mai zveltă, mai bine proporționată și mai atractivă. Băieții își apăsau palmele transpirate pe talia ei și discutau cu ea despre partide de vânătoare ori alte petreceri. Dorothy încercă să abordeze subiectul războiului, dar fu refuzată. Se obișnuie cu un subiect de fantazare care o sâcăia: să-i disece pe băieții cei mai stângaci sau cei

mai arătoși într-o sală de operație. Dacă le spunea că dorea să devină doctoriță, ei răspundeau cu fraze ca: „Sora mea a urmat un curs de moașe până i s-au născut copiii.“ Păreau a crede că Dorothy nu avea o concepție bine definită despre profesiunea medicală. Când, de fapt, ei nu aveau o concepție bine definită despre ea.

Griselda o întreabă dacă fusese vreodată îndrăgostită. Nu, răspunse Dorothy, ciudat, dar nu fusese, deși probabil că ar fi trebuit să fie, de vreme ce toată lumea părea îndrăgostită. Griselda îi mărturisi că uneori și ea se credea îndrăgostită. Confesiunea o surprinse pe Dorothy și o necăji întru câtva. Doar ea era fata isteată. Dacă Griselda era amorezată, ar fi trebuit să bage singură de seamă.

– Persoană cunoscută? întreabă, prea nepăsător.

– O, da, îl cunoști. Nu ghicești?

Prin mintea lui Dorothy se perindară băieții de la seratele dansante. Griselda îi trata pe toți la fel, pălăvrăgind amabilă cu ei, dansând elegant – nu glumea, nu flirta.

– Nu, nu ghicesc. Sunt surprinsă. Hai, zi.

– Nu se poate să nu fi observat. M-am îndrăgostit de Toby Youlgreave. Fără speranță, știu. Dar ori de câte ori îl văd, se petrece ceva cu mine. Asist la conferințele lui numai ca să-i aud vocea – ba nu, nu numai, și ceea ce spune este uimitor – dar când i-o aud, ceva tresare în mine.

– E bătrân, decretă, sec, Dorothy.

Rostise cuvintele prea vehement, deoarece abia reușise să nu spună „Dar el o iubește pe mama!“

– Știu, zise Griselda. E total impropriu, continuă ea, pe un ton lugubru. Adăugă, sentențios: Nu contează cât e de bătrân, oricum la vârsta noastră ar fi un dezastru să-ți întâlnești *alesul*, fiindcă nu e timpul potrivit. Întrucât e o iubire fără șanse, poate fi cât de bătrân pofteste. Adică este. Cât de bătrân este.

– Cred că mă iei peste picior, Grisel.

– Ba nu, nici vorbă. O bucățică rezonabilă și vigilentă din mine știe că mă folosesc de dragul de Toby ca să exersezi, în deplină siguranță, starea de îndrăgostită. Dar mai este și o părticică irațională, care leșină și se topește când îl văd. Ție nu ți se întâmplă nimic de felul acesta?

– Nu, zise Dorothy, sinceră și trufașă.

Fără vreun motiv, fetele pufniră în râs și hăhăiră până le lăsară puterile.

Prosper Cain era mulțumit de odraslele sale. Pe soții Wellwood îi neliniștea Tom. Într-un mod neașteptat și cam nefiresc, devenise un singuratic. Charles trecuse de examenele de absolvire cu note bunișoare. Tom, nu. Se descurcase bine la geometrie și zoologie și picase la toate celelalte materii, inclusiv la engleză – o adevărată performanță. Humphry și Olive fură surprinși, la fel Toby Youlgreave și Vasili Tartarinov, care se așteptaseră să ia examenele cu rezultate mai bune decât vărul său. Tom zise, laconic, că avea impresia că nu se concentrase suficient. Găsise întreaga situație – obligația de a scrie atâta – ireală și neîncadrabilă în timp. Ce avea de gând să facă, îl întrebă Humphry.

Pare-se că Tom habar nu avea. Era tot timpul ocupat. Își petrecea zilele bătând cu piciorul pădurea, dealurile, negândindu-se niciodată serios să evadeze din covata de ținut englezesc dintre South Downs și North Downs. S-ar fi zis că nu-i dispăcea singurătatea – Dorothy, de care fusese apropiat, locuia mai mult la Griselda decât la ea acasă, concentrându-se, cu îndărătnicie, asupra fizicii, chimiei și zoologiei. Se împrietenii – fără să-și angajeze afectul – cu paznici de vânătoare și tineri fermieri – se pricepea să prop-tească îndelung câte un gard, punând întrebări despre iepuri, fazani, păstrăvi și știuci. Ședea pe malurile râurilor cu o undiță în mână, observând algele și umbrele din curentul în care se ațineau peștii, ori cum se ascundeau ei pe sub pietre. Făcu exerciții ca să învețe să se apropie tiptil de iepurii de câmp și iepurii de pădure, așa cum recomandă Richard Jefferies¹, punând un picior înaintea celuilalt încet și ferm, eliminând cadența a două picioare, ținându-și brațele întinse pe lângă corp – brațele oamenilor, crede Jefferies, înspăimântă jivinele, așa cum le înspăimântă colții și putoarea animalelor de pradă. Tom deveni destul de îndemânatic în a se apropia de iepuroii tolăniți sau în a sta nemișcat în pădure, în amurg, așteptând să iasă bursucii, fârnâind. Le prindea mirosul de parcă și el ar fi fost o fiară sălbatică. Petrecea multe ore forțându-și, riguros, imaginația să înțeleagă necesitățile și limitările

¹ Richard Jefferies (1848–1887), autor de cărți despre natură și de descrieri ale peisajului englezesc (n. tr.).

trupului unei albine, al unui prihor, al unei râme sau al unei găinușe de mlaștină, al unei femele de cuc ce depune ouă sau al înrobitei mame vitrege a surogatului de pui. Făcea liste cu varietățile de iarbă de pe răzoarele ogoarelor arate sau cu numărul de păsări ce aveau cuiburi în tufăriș, sau cu fauna acvatică din heleșteul cu albie de lut din care se adăpau vitele cu buzele lor groase, mirosind a fân, bălegar și lapte. Pe toate acestea nu le considera pregătiri pentru un anumit stil de viață. Nu dorea să „fie“ naturalist și nu avea niciun interes să devină sportiv sau vânător profesionist. Citea încontinuu – în traista de pe umărul lui exista întotdeauna un volum –, dar numai două feluri de cărți. Citea tomuri scrise de naturaliști – în special de Jefferies, al cărui misticism moderat, dar adânc înrădăcinat în pământul englezesc, i se părea lui Tom că face parte din trupul său. Mai citea și recitea romanticele cărți ale lui William Morris cu îndrăgostiți tragici, primejdii cutremurătoare, voiaje nesfârșite – printre acestea *News from Nowhere*, cu idealizații ei meșteșugari fericiți trăind în vilișoare de piatră și bogătele lor recolte de legume, flori, vinuri și miere. Existau multe lucruri despre care nu citea. Evita intrigile amoroase, simțind ceea ce definea el drept plictiseală sau dezgust, știind însă pe jumătate, în secret, că era vorba de un fel de teamă. Nu citea – ca mulți copii de fabieni și renegați din clasele sus-puse, precum Charles/Karl – patetice descrieri ale condițiilor de trai ale clasei muncitoare din Manchester, Londra, Liverpool sau Birmingham. Poate și mai surprinzător

pentru un băiat cu preocupările sale, nu citea nici reportaje de călătorie sau relatări despre expedițiile din afara granițelor Angliei. India nu-i stăpânea imaginația, nici preriile nord-americeane ori junglele Americii de Sud. Știa ce lupte sângeroase se desfășurau pe Veldtul sud-african, știa că acolo burii tenace și voi-nici opuneau rezistență Angliei imperiale, dar imaginația sa nu lua parte la bătăliile galante, nu suferea din pricina rănilor și eșecurilor. Încă și mai puțin îl interesau băștinașii negri sau ciocolatii din ținuturile acelea îndepărtate. Se îngropa în var cu viespile solitare sau cu fluturii de culoarea albastră a cerului care-și depuneau ouăle în mușuroaiele de furnici. Citi lucrările lui Darwin despre râme și acceptă – fără multă gândire – opiniile acestuia privind lumea animalelor, inclusiv a animalului uman, ca fiind un perpetuu efort și o luptă violentă pentru existență și obținerea de avantaje. Sexul îl interesa numai la viețuitoarele englezești – cunoștea viața domestică a hermelinelor și cum se împreunează ogarii și caii campioni. Iubirea îl interesa ca fiind ceva îndepărtat și lipsit de speranță din lumea visurilor romantice. Umbla pe pământ, observând amănunte precum un cercetaș ori un vânător: o crenguță ruptă, o grămăjoară de pietriș mutată din loc, un smoc de scaieți neobișnuit de des, niște urme de cerb roșcat, găurile din turf săpate de clonțurile păsărilor de pradă. Sub pământ, într-un ținut imaginar, cu tunele de piatră și scări în spirală, căutătorul văduvit de umbră și echipa lui de încredere, necrescând deloc mai mari, neschimbându-și deloc intențiile,

călătoreau mai departe spre regina neagră care le flutura în față păienjenişurile, capcanele, linţoliile.

Olive Wellwood, aflată în vizită la Prosper Cain în casa lui de la Londra, plină de praful de la lucrările de construcţie şi zguduită de lovituri de baros şi de scrâşnetul scripetilor, îi spuse curatorului Metalelor Preţioase, confidenţial, că fiul ei o îngrijorează. Ştia că pentru Cain grija ei maternă era atractivă; creă, deliberat, o atmosferă de neajutorare şi căldură; era tot atât de adevărat, recunoscuse ea cu un mic spasm de teamă, că-şi făcea probleme pentru Tom. Fusesse un copil atât de solar, zise, cu un temperament atât de dulce, de luminos. Dar acum părea că tânjeşte fără ţel şi nu avea prieteni.

– Am sentimentul că nu-l mai cunosc, zise Olive.

Maiorul Cain spuse că era, probabil, o criză frecventă în relaţiile părinţi-copii. Copiii cresc, pleacă de acasă. Da, răspunse Olive, dar Tom nu plecase de fapt de acasă, tocmai asta era problema. Plecase, adăugă ea subtil, în sine însuşi.

Luă mâna lui Prosper Cain în mâinile ei.

– Mă întrebam dacă Julian – el şi Julian se pare că se plac –, mă întrebam dacă Julian ar putea veni la noi, ca... să spunem... să facă o plimbare cu Tom, să vorbească puţin cu el?

Cain se gândi că este întotdeauna riscant să te foloseşti de un membru al unei generaţii împotriva altuia. Răspunse, precaut, că, din câte ştia, Julian fusese supărat când Tom evadase de la Marlowe.

– Întocmai, atunci a început totul, spuse Olive. Nu vreau să-l rog pe Julian să-l descoasă pe Tom, n-ar fi un lucru înțelept. Doar să vină și să se plimbe cu el, să discute cu el.

Așa că Julian îi scrisese lui Tom, rugându-l să-l însoțească într-o plimbare prin Pădurea Nouă. Scrisoarea – ceea ce era adevărat – că simțea nevoia să scape un timp de Londra și de studiile academice. Se gândea că ei doi ar putea dormi sub cerul liber și să mănânce la hanuri. Tom întârzie cu răspunsul, dar până la urmă trimise o carte poștală alb-negru, promițând că va veni.

Când dădu iarăși cu ochii de Tom, Julian pricepu numaidecât că era îndrăgostit de el. Ori știu – fiindcă Julian avea o gândire bivalentă – că îi făcea bine să fantazeze că fusese mereu îndrăgostit de Tom. La optsprezece ani, Tom era chipeș în aceeași manieră în care fusese drăgălaș la doisprezece, avea aceeași grație timidă, rapidă, stângace, aceeași față perfect proporționată, aceleași – căci Julian deținea de acum experiența – fese apetisante în pantalonii de flanelă. Încă arăta ca un profil dăltuit în marmură, cu masa de păr galben ca mierea și genele lungi, aurii, care aproape îi băteau obrajii când clipea. Gura îi era calmă și liniștită, iar ciudățenia că îi crescuse mult păr pe față și pe corp nu făcea decât să complice efectul de sculptură, așternând peste el un văl. Bărbații care iubesc băieții, își spunea Julian, iubesc, pur și simplu, frumusețea, în timp ce bărbații care iubesc fetele nu iubesc frumusețea.

Existau și fete splendide care aveau același efect ca băieții frumoși, dar fetele trebuiau considerate și ca viitoare mame, nu erau doar frumoase și atât. Nu-și făcea iluzii că sărutându-l pe Tom sau doar atin-gându-l ar fi putut comunica în vreun fel cu sufletul băiatului. Corpul lui Tom era opac. Dacă îl anima un suflet, Julian simțea că ar fi prezumțios și probabil inutil să încerce să comunice cu el. Privi lumina reflec-tată de firele de păr de pe brațul lui Tom, când acesta își aruncă rucsacul pe spate. Trăi aceeași senzație – în afară de o tresărire în pantaloni – pe care o avea când tatăl său îi arăta o lingură medievală lucioasă, scoasă din învelitoarea ei. În sinea lui își spuse că Tom făcuse bine plecând de la Marlowe într-un chip atât de precipitat. Dacă ar fi rămas, ar fi devenit pradă pen-tru vânători și ar fi învățat, probabil, ca mulți alți băieți, cum să fie un flirt urâcios. Acest gând îi veni lui Julian odată cu multe altele, când umblau pe pote-cile dintre lanuri sau prin păduri, căci lui Tom nu-i plăcea să converseze, ci doar să țină pasul, într-o tăcere camaraderească, așa că Julian vorbea cu sine însuși, în minte. Julian hotărî, pe ascuns, că trebuia să se poarte cât mai frumos, dat fiind faptul că cei mari i-l încredințaseră, proteste, pe Tom.

Tom nu privea aproape deloc în direcția lui Julian. Scormonea cu vârful bățului tufișurile sau se oprea, ridi-când mâna, ca să asculte în tăcere ciripitul păsărilor ori diverse foșnete. Despre sine, Julian știa că nu este fru-mos, nici măcar chipeș. Era mărunțel și vânjos, cu fața prelungă, îngustă și mobilă; era ușor crăcănat și umbla

adus de spate, cu precauție – spre deosebire de Tom, care umplea tot spațiul din jur. Dat fiind faptul că avu-
sesse flerul să nu spună nimic atâta vreme, în cele din
urmă Tom încercă să inițieze o conversație. Vorbea de-
spre tufărișuri și șanțuri. Indica locurile potrivite pen-
tru instalarea lațurilor. Găsi o orhidee – „absolut rară”.
Discută despre împădurirea bună și cea rea.

Noaptea – dormeau afară, pe păături împăturate și
pânză impermeabilă – vorbea despre stele. Le cunoștea
pe toate, ca și planetele și constelațiile. Strălucitoarea
Venus, aproape aliniată cu Marte cel roșu, Mercur,
palid la orizont. Capul constelației Hydra, „imediat la
stânga de Canis Major”, dincolo de Gemeni. Luna ghe-
boasă, pälind.

Nu vorbea despre sine. Nu rostea niciodată cuvîn-
tele „vreau” și „sper” și doar rareori „cred”. Își exprimă
totuși un fel de tristețe impersonală provocată de
extincția unor specii de animale de pradă, exterminate
de vânători: uliul găinilor, jderul de pin, corbul. Spe-
culă din ce motive nevăstuica, hermelina și cioara se
dovedeau mai șirete și mai rezistente.

– Poate ar trebui să te faci naturalist, spuse Julian.
Să studiezi zoologia și să scrii cărți sau să lucrezi la
Natural History Museum.

– Nu cred, răspunse Tom. Eu nu scriu.

– Dar ce vei face? Ce intenționezi să devii?

– Ții minte că la petrecerea de Sânziene ne-au
întrebat pe toți ce vrem să ne facem? Iar Florian a
răspuns că dorește să fie o vulpe în vizuina ei?

– Ei și?

– Mi-a plăcut răspunsul lui.

– Dar, de vreme ce nu poți să fii o vulpe în vizuina ei...? Întrebă Julian, cu multă, multă blândețe.

– Nu știu. Fața lui Tom se întunecă. Nu mă lasă în pace, continuă el. Vor să merg la Cambridge. Să mă oblighe să dau examene și așa mai departe.

– Nu e rău la Cambridge. E un loc frumos. Plin de oameni interesanți.

– Cambridge e bun pentru tine. Ție îți plac oamenii.

– Și ție nu?

– Nu știu. Pur și simplu nu știu cum să-i iau.

Următoarea zi fu caniculară. Găsiră un râu și Tom propuse să înoate în el. Își dădu jos rucsacul, se dezbracă până la piele, își împături ordonat hainele și le așază peste rucsac. Apoi intră în apă, pășind gingaș printre trestii de la mal. Julian ședea pe mal, între florile de piciorul-cocoșului, și-l privea, vrăjit. Niciodată, își spunea, nu va uita imaginea penisului lui Tom lipit de coapsa lui păroasă când se aplecase să-și așeze hainele. Nu va uita niciodată imaginea acelor coapse mișcând prin apa verzui-cafenie către un loc brusc mai adânc, așa încât el dispăru și se ivi din nou, cu lintiță presărată ca niște confetti în părul des. Tom nu era doar luminos, era și bronzat. Toate părțile corpului său expuse la soare căpătaseră o culoare roșcat-maronie, pe care străluceau firisoarele de păr mai deschise la culoare. Un V acolo unde era gulerul cămășii, brățări de altă culoare pe brațe, diferite dungi aurii, ca la zebre, pe pulpe și coapse.

– Hai, intră. Ce faci?

– Te privesc.

– Păi, nu mă mai privi. Hai înăuntru, să simți apa, ce delicioasă e. Caldă deasupra, rece și vâscoasă dedesubt. Am nămol și aluviuni între degete. Hai, intră.

O, ce mult mi-ar plăcea să intru în el, își spuse Julian, dezbrăcându-se, pipăindu-și membrul cu degete precaute. Nu pot să cred că știe atât de puține lucruri câte se prefacă a ști. Ar fi un tip îngrozitor de plicticos. Ar fi, dacă n-ar fi frumos. Nu, nu e corect, e drăguț, e drăguț în toate privințele, orice ar însemna acest epitet ridicol. Un domn tânăr și drăguț. Dar trist, intuiesc eu, trist sub toate aparențele. Genunchii îi intrară în apă, apoi și membrul rușinos. Tom îl împrășcă – de la distanță, mereu de la distanță – cu mari curcubeie de stropi, după care se îndepărtă înotând împotriva curentului, ca un păstrăv.

– Îți arăt unde se ascund știucile, îi strigă. Știu. E bine, e o distracție pe cinste.

– Da, îl aprobă Julian, delectându-se cu apa ca senzație înlocuitoare. O distracție pe cinste.

Când ședeau la soare, ca să se usuce, Tom întreabă:

– Care este poezia ta favorită?

– Numai una? Îți pot înșira zece. Bătrân nebun dezordonat, tu, soare¹. Să te aseamăn cu o zi de vară²?

¹ Din poemul lui John Donne „The Sun Rising“ (n. tr.).

² W. Shakespeare, *Sonetul 18* (n. tr.).

Odă la o urnă grecească¹? Caliban în ochii lui Setebos²? Al tău?

What was he doing, the great god Pan
Down in the reeds by the river?³

- Ți-o pot recita în întregime. O fac adesea.
- Spune-o.

Ce făcea el, marele zeu Pan,
Jos între trestii de pe râu?
Împrăștiind ruină și semănând interdicere
Împroșcând și vâslind cu copite de țap?
Și rupând nuferi de aur plutind
cu libelule în jos pe râu?

El le tăia scurt, marele zeu Pan,
(Ce înalt mai stătea el în râu!)
Le scotea miezul, ca pe o inimă de om
Minuțios, dinspre inelul exterior
Și îndesa sărmana floare uscată și goală
În găuri, stând acolo, la râu...

Asta e calea, râdea zeul Pan
(Râdea stând acolo, la râu)
„Singura cale, de când început-au zeii

¹ Poezie de John Keats (n. tr.).

² Poem de Robert Browning (n. tr.).

³ Din poemul „A Musical Instrument” de Elizabeth Barrett Browning (n. tr.).

Să producă muzica dulce

Și să succeadă unul altuia.“

Apoi, lipindu-și gura de gaura trestiei

Suflă putere în râu...

Dar pe jumătate animal este marele zeu Pan,

Care râde cum stă lângă râu

Făcând din omul simplu poet:

Adevărații zei regretă costul și durerea,

Regretă trestia ce nu crește la loc

Ca trestie, cu alte trestii de pe râu...

La Purchase House lucrurile se deteriorau. Benedict Fludd avusese întotdeauna toane schimbătoare: erau zile în care lucra cot la cot cu Philip, cu furie, dar și intervale când nu făcea nimic, stând nemișcat în fotoliu, mârâind dacă Philip îi solicita informații ori bani, rățoindu-se la Seraphita, dacă catadicsea să-i vorbească. După plecarea lui Imogen la Londra, intră imediat în cea mai cruntă depresie, stând și uitându-se fix la opera lui Palissy, sau ținându-și, cocârjat, capul în mâini, de parcă l-ar fi durut. Când se termina perioada de lânchezeală, nu se întorcea la muncă, ci ieșea iute și fără niciun avertisment din casă și hoinărea prin mlaștini, fără haină sau pălărie, nici măcar în zilele cu ploaie și vânt. În una dintre cele mai rele zile, trânti la pământ o tavă întreagă cu boluri proaspăt smălțuite, mormăind că sunt niște avortoni hidoși.

Nu erau, iar Philip aproape că se înfurie văzând distrusă atâta muncă bună. Dar Philip era precaut în legătură cu sentimentele pe care își putea permite

să le aibă și nu-și îngăduia să-i arate meșterului mânie sau dispreț.

Dar i se plânse lui Elsie: e tot mai rău. Amândoi știau la ce se referă. Elsie îi spuse că încercase să vorbească și cu doamna Fludd, dar fără niciun rezultat. Doamna Fludd îi zisese că soțul ei avea multe pe cap și era dificil din fire, cum Elsie bine știa.

Într-o zi, la Dungeness, pe timp amestecat, cu răbufniri de vânt, când peticele de lumină de pe ape, dureros de însorite, alternau cu șfichiuri de vânt și nori zdrențuiți care curgeau peste soare, Philip, aflat într-una dintre plimbările lui solitare în care aduna resturi de lemn, scoici și pietre cu forme bizare, îl văzu pe Fludd la marginea apei, agitându-și brațele și răcnind ceva neauzit către mare. Philip se gândi să-l ocolească de departe, sperând să nu fie observat. Dar văzu că Fludd, în cizme și pantaloni de cord, stătea până deasupra gleznelor în flux. Nu e ușor să mergi repede pe scânduri înclinate. Philip schimbă direcția și se îndreptă spre Fludd. Pietrișul trosnea și scârțâia sub tălpi. Meșterul amenință orizontul cu pumnul și făcu alți pași înainte, rotindu-și brațele ca o moară de vânt. Era acum în apa mării până la șolduri și plesnea cu palmele crestele înspumate împinse de vânt. Philip nu se aventurase niciodată în apă de pe această porțiune de țărm. Credea, fără să știe de ce, că panta accentuată continua și apa devenea rapid mai adâncă decât un stat de om, străbătută de curenți înșelători. Începu să fugă stângaci către olar, care mai făcu doi-trei pași scârțâitori înainte, intrând în apă

până la brâu. Philip nu ştia să înoate. Calculă ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi placat pe Fludd şi ar fi căzut şi el în marea care te suga. Ajunse în locul în care se afla Fludd şi urlă în vânt:

– Domnule, întoarceţi-vă! Haideţi acasă!

Amândoi stătură acolo un moment, bătrânul legănându-se cu valurile, plesnind apa cu palmele lui mari, tânărul calculând înnebunit echilibrul şi stabilitatea, înaintând, cu grijă să rămână cu ambele picioare pe teren ferm.

– Benedict Fludd! răcni el.

Meşterul se întoarse către el în cele din urmă, cu gura strâmbă sub părul pleostit, cu torsul clătinându-se.

– Du-te acasă! îi porunci şi căzu într-o parte în mare, cu un pleoscăit.

Se ridică, stând, evident, în genunchi pe scânduri şi alunecând pe panta ţărmlui, strigând la Philip că e un idiot şi o pacoste. Tânărul păşi înainte, cu paşi mărunţi şi chibzuiţi, şi înhăţă cămaşa murată de flanelă.

– Mai bine ieşiţi acum. Mai bine veniţi acasă.

– Lasă-mă în pace.

– Cum aş putea? răspunse Philip, trădându-şi supărarea. Trebuie să vă duc acasă. Ajutaţi-mă.

Benedict Fludd lovi cu piciorul în aer – nu era clar dacă voia să se elibereze de Philip sau să-l ajute – şi pietricele se rostogoliră într-un şuvoi gros sub apă. Philip apucă trupul masiv al lui Fludd în braţe şi trase.

– Trebuie să mă ajutaţi, insistă, cu logică disperată. Trebuie să vă ajutaţi şi pe dumneavoastră. Haideţi, vă rog.

Cumva reușiră să se cațere împreună pe țărmul uscat, adică nu chiar uscat, ci ud de apa ce se scurgea de pe ei și de stropii suflați de vânt din mare.

– Trebuia să mă lași să-mi văd de socotelile mele, zise Fludd, destul de blând. Îmi propusesem să merg pur și simplu înainte și în adânc. Ai greșit oprindu-mă.

– De ce? Întrebă Philip. De ce sunteți așa? Sunteți un mare artist. Puteți face lucruri la care majoritatea oamenilor nici nu visează.

– Mă lasă. Nu mai pot face nimic. Cred că voi fi neputincios... neputincios... neputincios pentru tot restul vieții. Și atunci îmi spun: de ce să trăgănez?

– E doar o toană. Le-ați mai avut și altă dată, gândurile astea negre. V-am observat. După care ați creat lucruri uimitoare. Vasul cu soarele și norii, țineți minte? Și cel ca un damasc aprins. Țineți minte? Asemenea opere n-ar exista dacă v-ați îneca!

– Îți pasă mai mult de vase decât de mine.

– Dacă e adevărat, explicația e că sunt ca dumneavoastră. Și de data asta aproape că ne-ați înecat pe amândoi, ceea ce nu e drept.

Philip nu consideră ciudat că nu încercase să-l înduplece pe Fludd să-și salveze viața de dragul soției și al fiicelor.

Într-o zi, când se afla la Lydd la cumpărături, Philip se bucură să-l întâlnească pe Arthur Dobbin. Îi spuse lui Dobbin că Fludd era „foarte deprimat”, pare-se din cauza plecării lui Imogen la Londra.

Întrebă dacă Frank Mallett nu le-ar putea face o vizită. Dobbin se întoarce la Puxty cu bicicleta și-i spuse lui Frank, care se urcă și el pe bicicletă și pedală până la Purchase House. Fludd nu era acasă – iarăși hoinărea prin mlaștini –, așa că Frank reuși să vorbească doar cu Philip, care-i descrie comportamentul înfricoșător al lui Benedict Fludd, declarând că ajunsese la capătul răbdării, pentru că nu-l putea supraveghea mereu – asta l-ar fi împins la o purtare și mai extravagantă – și, mai mult, trebuia să lucreze, altminteri nu intra niciun ban în gospodărie. Philip mai spuse că Fludd nu putea suferi ideea de a fi examinat de un doctor, ceea ce nu era bine. N-ar putea Frank să vorbească despre asta cu el? Dintr-un impuls brusc, adăugă că Pomona era somnambulă.

– Vine mereu în dormitorul meu. Mi-e rușine. Știu ce gândești, dar ea doarme profund – doarme tun. Elsie nu m-ar crede, dar poate că tu, da.

– Familia asta mă lasă perplex, zise Frank Mallett. Tu și Elsie ați salvat-o. S-ar putea ca domnul maior Cain să o fi salvat pe Imogen, dar i-a deranjat pe ceilalți. Ce mai face doamna Fludd?

– Nu-mi dau seama, răspunse Philip. Câteodată o văd, când mă străduiesc s-o duc pe Pomona înapoi în patul ei. Coboară în capot, despletită, și bea brandy. Arată ca un spălător de vase.

– Un spălător de vase?

– Boțită și striată. Inexpresivă.

– Sincer să fiu, mă cam intimidăză Benedict Fludd.

O să vorbesc, firește, cu el. Am să-i scriu și domnului maior Cain.

– Sperasem s-o faci, se încruntă Philip. Când lucrează, e periculos. Ceramica e o muncă lentă, cere calm, o mână ușoară – iar el face totul în pas alergător. Dar face bine ce face în pas alergător – mai bine decât voi putea eu vreodată, domnule Mallett. A spart o serie întreagă de boluri făcute și pictate de mine – le-a trântit pe jos.

– Te scoate din minți?

– Nuuu, zise Philip, încet. Îl iubesc, într-un fel. Dar îmi bagă frica de Dumnezeu în suflet.

Benedict Fludd îl întâmpină pe Frank Mallett cu un rânjel neplăcut și-i spuse că deocamdată nu avea nevoie de un duhovnic.

– Nu mai fac mulți purici pe lume, tinere, și voi avea nevoie de dumneata ca să mă spovedesc. Dar până atunci, mai bine să nu te apropii. Nu te-am chemat. Am nevoie de solitudine.

– Nu locuiți singur în casa asta, domnule Fludd.

– Ce vrei să spui? E casa mea.

– Am venit în vizită la doamna Fludd. Și la domnul Philip Warren.

– O, ieși afară, până nu arunc cu ceva în dumneata. Sunt într-o pasă neagră, așa că e mai bine să mă ocolești.

– E greu pentru Philip.

– Știu.

Când îi parveni scrisoarea lui Frank Mallett, Prosper Cain tocmai se pregătea pentru una din vizitele la Grande Exposition Universelle de Paris, care se deschisese în aprilie, deși multe pavilioane nu erau terminate. Între Anglia și Franța relațiile politice erau înghețate, din cauza războiului cu burii. Prințul de Wales, care era președintele secțiunii britanice și supraveghease construirea British Palace, refuzase să pună piciorul în Paris în 1900. Câțiva expozanți britanici loiali se retrăseseră, dar Victoria and Albert Museum ținea constant legătura cu experții în arte decorative din Franța, Germania, Austria, Belgia și alte țări în care „arta nouă” înflorea și era subiectul expozițiilor. Pe Prosper Cain îl interesau noile bijuterii, atât ale francezului René Lalique, cât și splendidele lucrări austriece de la noile Wiener Werkstatte și ale lui Koloman Moser. Fusesse la noul muzeu de Arte Decorative din Viena și îl pasiona *Jugendstilul* de acolo și din München. Își programase o ședere mai îndelungată în iunie și se gândea să-l ia cu el pe Benedict Fludd, ca să se familiarizeze cu noile stiluri din ceramică și să-l scoată, măcar pentru o vreme, din mocirla dezolării. Câteva dintre marile boluri și vasele vag sinistre ale lui Fludd erau expuse în pavilionul britanic al lui Edwin Lutyens.

Cain se duse la Purchase House și-l ispiti pe Fludd arătându-i câteva piese de ceramică din seria „Paradis”, decorate, complicat, cu păsări, animale, fructe, îngeri și nuduri umane, pe care nu le mai văzuse de douăzeci de ani, de când le cumpăraseră un colecționar belgian. Își exprimă convingerea că lui Fludd i-ar

plăcea să admire lucrările lui Gallé¹ și să inspecteze Art Nouveau. Meșterul se uită chiorăș și bombăni, zicând că nu mai fusese la Paris de douăzeci de ani. Era un oraș tentacular, probabil și mai nesuferit acum, cu mulțimile puturoase de mâncători de usturoi. Dar o luminiță de curiozitate îi sticli în ochi, contemplând aceste orori, și se învoi să meargă.

Prosper se decise să-și ia cu el și fiul, întrucât spera ca el să-l moștenească profesional. Îl invită pe Julian să aducă și un prieten, iar Julian spuse că i-ar plăcea să-l cheme pe Tom, dacă dorea să vină, dar nu credea că dorea. Se dovedi că Charles Wellwood intenționa să meargă și el. Julian îl întreabă pe Charles dacă ar vrea să-l întrebe pe Tom.

Charles se duse la Todefright ca să-l invite personal pe Tom. Wellwoodii de la Todefright ședeau în grădină, bând ceai în lumina soarelui de vară. Charles explică imediat că Prosper Cain forma un grup pentru o excursie la Marea Expoziție și că lui Julian i-ar fi plăcut să vină și Tom, dar el deschise gura ca să spună, fără a se gândi, că prefera să nu.

– Nu vine, i-o luă înainte Phyllis. Nu se mai duce nicăieri, niciodată.

– Tom e un schimnic, zise Hedda. Știi, Charles, Tom se poartă tot mai ciudat. Păcat că nu sunt eu cea invitată.

¹ Émile Gallé (1846–1904), artist în sticlă, reprezentant de frunte al Art Nouveau (n. tr.).

Tom închise gura, apoi ochii. Când deschise gura din nou, spuse că ar fi încântat să meargă.

Se purta tot mai ciudat. Nu dorea să se comporte ciudat. Dorea să fie invizibil.

Charles anunță că Prosper Cain îl convinsese pe Benedict Fludd să-i însoțească. Tom presupuse că în cazul ăsta avea să vină și Philip Warren. Philip chiar avea nevoie să se familiarizeze cu arta nouă.

Reieși că nimeni nu se gândise la Philip. Cântărind ideea, o găsiră bună. Philip era exact persoana care putea fi inspirată de noua lume a artelor și meșteșugurilor, precum și de speranța pentru dezvoltare socială întruchipată de expoziție. Așa că Fludd îl informă pe Philip că urma să călătorească la Paris, iar Cain îi cumpără un costum nou.

Pe puntea pachebotului, traversând Canalul Mânecii, Philip își dădu seama, șocat brusc, că habar nu avea unde erau Franța, Parisul sau Europa. Zărise, în zilele frumoase, linia țărmului francez, stânci albe deosebite de cele englezești, forme solide neclare, topite în ceață, care-l fascinaseră. Îl fascinau întotdeauna peliculele transparente și substanțele care pe jumătate ascundeau, pe jumătate puneau în valoare alte obiecte, diferite. Vedea coasta Franței făcând analogii cu smălțurile. Ieșise și pe valurile Canalului, la pescuit de scrumbii – pielea de scrumbie, ca și cerul cu nourași albi, era o altă structură infinit de fascinantă. Când își dădu seama că are nevoie de calm, încercă să se liniștească admirând efemerele, repetatele brazde

și săgeți din apa despicată de etravă. Nuanțe de verde ca sticla, verde plin de aer argintiu, câtă spumă albă, ce întunecime dedesubt. Fludd stătea lângă el, cu mâinile pe balustradă, privind fix, la fel de atent, în apă. Philip știa că ei doi vedeau același lucru. În spatele lor, cei trei tineri pălăvrăgeau și râdeau. Julian spusese un banc ce presupunea imitarea unui francez. Charles râdea. Prosper Cain citea ceva ce arăta a catalog. Philip își dădea seama că era deopotrivă nerăbdător și înfricoșat. Altă țară, alți oameni, alte obiceiuri, mâncare ciudată. Era singurul din grup care nu călătorise până atunci.

Julian mai fusese la Paris de câteva ori. Cunoștea muzeele și galeriile; fusese la cafenele, se plimbase cu barca pe Sena. Charles stătuse în cele mai bune hoteluri și călărise în Bois de Boulogne. Tom fusese aici într-o vacanță cu familia, cu ceva timp în urmă, cu Violet la comandă, și-și mai amintea șters de Notre Dame și de febra musculară. În tinerețea sa risipită, Fludd petrecuse mult timp în apartamente de mansardă, bând, fumând și explorând femeile.

Singur Prosper Cain era cât de cât pregătit pentru efectul produs de Grand Exposition Universelle.

Expoziția putea fi văzută ca o serie de paradoxuri. Gigantică și exorbitantă, se întindea pe o mie cinci sute de acri și costase o sută douăzeci de milioane de franci. A atras patruzeci și opt de milioane de vizitatori plătiți, construcția a durat patru ani și cuprindea noul

și elegantul pod Alexandre III, arcuit peste Sena, Grand Palais, cu acoperișul lui de sticlă, precum și simpaticul, trandafiriul Petit Palais. Poseda farmecul idiosincratic, metafizic, al tuturor reproducerilor umane meticuloase ale realității, un șarm pe care îl asociem cu miniaturile, teatrele de jucărie, teatrele de marionete, căsuțele păpușilor, câmpurile de bătaie de mușama, cu oștirile de plumb amplasate de-a lungul pădurilor și colinelor nu mai înalte de câțiva centimetri. Avea plăcuta regresie la infinit a cutiilor de biscuiți pictate pe capacele cutiilor de biscuiți. Privea în viitor, conținând mașinării și armament de ultima oră, fotografii cu meșteșugari în mod evident încântați de munca lor. Conținea o machetă a Parisului medieval, cu taverna și trubaduri, cerșetori pitorești, doamne cu coc. Erau și utilități noi – diverse closete publice peste tot, de la cele obișnuite până la cele luxoase, cu apă curentă și prosoape, cabine telefonice, scări rulante, un trotuar rulant cu trei viteze. Erau un palat al oglinzilor și un sătuc elvețian, perfect reprodus, cu un munte, o cascadă, țărani și vaci. Pe malul stâng al Senei se înșirau palatele națiunilor, unele cu turnuri medievale, altele baroc sau rococo. Statele Unite asigurau serviciile telegrafice, apă cu gheață și prețurile de la Stock Exchange pentru oameni de afaceri aflați departe de casă. Kaiserul în persoană supraveghease albiturile de masă, paharele, argintăria și porțelanurile din restaurantul pavilionului german. El trimisese, de asemenea, o colecție completă de uniforme militare prusace. Italienii reproduseseră Catedrala San Marco. Britanicii

fi însărcinaseră pe Edwin Lutyens să construiască un model perfect al unei case de țară iacobine, pe care o umplură cu tablouri de Burne-Jones și Watts, cu mobilă și decorațiuni de la Morris & Co.

Erau și un Palat al Electricității, cu un Turn de Apă în față, o sală cu generatoare electrice și un hol conținând sute de automobile, de toate dimensiunile și formele. Castelul tirolez se învecina cu Pavilionul Alcoolului Rusesc, Palatul Opticii și Palatul Femeii stăteau lângă Palatul Ecuador, cochet ca o cutie de bomboane, care, ulterior, avea să servească drept bibliotecă municipală în Guayaquil. În Place de la Concorde, unde îți cumpărai biletele, se ridica uluitoarea și neiubita Porte Binet, o cale de acces monumentală, precum ceva din *O mie și una de nopți*, decorată cu ghips policrom și cu mozaicuri, ținută pe toată suprafața cu caboșoane de cristal. Era flamboiant de artificială, dar se inspira din forme de viață naturale: vertebrele de dinozaur, structura celulară a fagurelui, operculii madreporarilor. În vârful ei stătea efigia monstruoasă a unei femei, La Parisienne, cu sâni imenși și înaltă de doi metri, modelată după Sarah Bernhardt, într-un negljeu sau capot conceput de însuși Paquin. Pe cap purta stema Cetății Paris, o proră, ca o tiară cu vârf. Era unanim detestată și batjocorită.

Cele mai mari două obiecte din expoziție erau tunul cu bătaie lungă Schneider-Creusot și setul de mitraliere cu foc rapid Vickers-Maxim. Kaiserul nu fusese invitat la această somptuoasă prezentare, nici la vreo alta. Și consilierii săi, și organizatorii francezi

se temeau să nu facă vreo remarcă jignitoare sau incendiară. Dacă trupele britanice măcelăreau buri, nemții se băteau, în lumea întreagă, cu chinezii. Kaiserul îl muștrase pe Krupp fiindcă echipase forturile chinezilor cu tunuri care trăgeau în canonierele germane. „Acum, când îmi trimit soldații să se lupte cu bestiile galbene, nu e momentul să încerci să storci bani dintr-o situație atât de gravă.“

În ciuda asasinatelor, rebeliunilor și războiului de la ei de acasă, chinezii construiseră un pavilion elegant și costisitor în acest strălucit microcosmos parizian. Era sculptat în lemn roșu-închis, cu gresie verde ca jadul și acoperișuri de pagodă și avea o ceainărie elegantă. Se afla în secțiunea exotică, lângă o pagodă japoneză și un teatru indonezian.

Art Nouveau, Noua Artă, privea, paradoxal, în urmă, flirtând cu Antichitatea, Sfînxul, Himera, Venus sub Tannenberg, păunii persani, melusinele și Fecioarele Rinului, împreună cu un Pan păros pe picioare și preotese orientale, periculoase în veșmintele lor cu falduri. O parte din noutatea sa venea din visarea profundă a unui trecut pierdut, care informa atât cavalerii rătăcitori palizi și domnițele de porțelan ale lui Burne-Jones, cât și simțul lui Morris pentru secvențe de saga de pe tapiseriile lui multicolore. Dar, totodată, era radical inedită prin folosirea liniilor spiralate, încolăcite, sinuoase, derivate din forme naturale, prin redarea în metal a unor nou observate forme de copaci, prin abandonarea valorii solide a aurului și diamantelor

în favoarea încântărilor estetice produse de metalele neprețioase și de pietrele semiprețioase, de sîdef, de lemnul granulat, de ametist, coral și piatra lunii. Era o artă simultan de încremenire înghețată și imagini în mișcare rapidă. O artă a umbrelor și luciului, care înțelegea noua forță ce transfigura expoziția și secolul care bătea la ușă. Electricitatea.

Americanul Henry Adams vizită și revizită expoziția cât timp rămase deschisă, mânat de o combinație precisă și necruțătoare a curiozității științifice cu cea religioasă. Scrise un capitol enigmatic din *The Education of Henry Adams* și-l intitulează „Fecioara și dinamul”. Realizase unde se afla centrul – în galeria mașinilor, la dinamuri. Începea, scrise, „să simtă dinamurile de patruzeci de picioare ca pe o forță morală, așa cum creștinii timpurii simțeau Crucea.” Dinamul nu era decât „un canal ingenios folosit pentru a transmite undeva căldura latentă din câteva tone de cărbune ordinar ascuns într-o carcasă de motor ferită cu grijă de ochii oamenilor.” Dar se pomenea comparându-l, ca un câmp de forță, cu prezența Fecioarei, a Zeiței, în impunătoarele catedrale medievale ale Franței. „Înainte sfârșitului, omul începea să i se roage Lui, instinctul moștenit îl învăța să se exprime natural înaintea forței aceleia tăcute și infinite.”

Generatorul care asigura funcționarea expoziției era instalat la parterul Palatului Electricității. La început, dăduse un rateu. În fața lui se înălța Chateau d'Eau, proiectat să fie strălucitor luminat de un curcubeu. Erau șiruri de fântâni arteziene, ca la Versailles, iar

palatul era acoperit cu vitralii și ceramică transparentă și dominat de o statuie a Spiritului Electricității, într-un car triumfal tras de hipogrifi. Când toate astea nu prindeau viață, noaptea, totul era o cavernă neagră, neliniștitoare, o gaură căscată. Dar muncitorii îl îngrijeau, îl gresau, îl lustruiau, îl dezmierdau ca pe o fiară ce trebuia trezită din toropeală. Adams avea dreptate: un buchet de flori proaspete fusese așezat pe spinarea turbinei, ca o ofrandă. I se simți pulsul și prinse, cutremurându-se, viață. Iar când funcționa, transforma fațadele clădirilor în rubine, safire, smaralde, topaze și stofa neagră a nopții într-o țesătură cu fire pâlپâinde. Turnul de Apă producea diamante lichide, împestritate cu opal schimbător, granat, olivină. Sena însăși devenea o panglică agitată, jucăușă, de lavă colorată, în care șuvițe de variate culori se împleteau, se dădeau la fund și se ridicau din nou, schimbate și reaprinse.

Portale splendid luminate, curbate ca flora unui paradis artificial, duceau jos, la șarpele electric scânteiitor al metroului. Întreaga expoziție era înconjurată de un trotuar mobil, pe care cetățenii erau purtați cu trei viteze diferite, țipând de uluială și ținându-se unii de alții în timp ce treceau de pe o bandă pe alta. În reviste se scria furibund despre „frumoasa electricitate“.

Palatul Electricității era înțesat cu avertismente. *Grand Danger de Mort*. O moarte fără colți, gheare, strivire. O moarte invizibilă, parte dintr-o forță animatoare invizibilă, minunea nouă a secolului nou.

Petrecerăa oferită de Prosper Cain se ținea în încăperile hotelului Albert din Montmartre. Cain era ocupat până peste cap: vizită Pavilionul Bing, ca să studieze farmececele Art Nouveau, și Petit Palace, ca să examineze bogata colecție de artă istorică. Se duse în repetate rânduri la secția de artă decorativă germană, unde eleganța nouă a Munchenului era etalată în săli decorate de von Stuck și Riemerschmidt, în stilul lor tânăr și nou, *Jugendstil*. Vizită sălile austriacă și maghiară, în care linii curbe se îmbârligau îndrăzneț în jurul unor piese de mobilier simple, dar luxoase, sugerând o dulce depravare.

Dimineața, când tinerii ieșiră din casă, gata să se urce în omnibuzul acoperit cu o tendă vărgată și tras de patru cai, de pe o străduță lăturalnică ieși o formă omenească și-i salută ridicându-și pălăria. Era Joachim Susskind, care-și exprimă plăcerea și bucuria de a-i vedea acolo. El participa la un congres și văzuse deja o mare parte din expoziție – în niciun caz pe toată,

i-ar fi trebuit câteva luni. Se temea că pavilionul german li se va părea prea ostentativ. Dar existau acolo lucruri din Münchenul său natal de care era mândru.

Julian își spuse imediat că Susskind nu dăduse peste ei din întâmplare. Își plănuise venirea cu Charles. Speculațiile lui Julian erau de natură sexuală, nu politică. Analiză mustața lui Susskind, de culoarea fânului, și-și spuse că nu putea fi plăcut să te sărute el. Cântări în minte trupul zvelt al blondului Charles și decise că Susskind era îndrăgostit de acesta, așa cum dascălilor li se aprind călcâiele după băieții ageri și siguri de sino. Zâmbetul cu care îi salutase fusese atât autodepreciativ, cât și flămând, chibzui Julian, încântat de perspicacitatea sa. Deoarece se concentrase asupra lui Susskind, nu observase dacă Charles era rușinat, tulburat ori bucuros. Când îl privi, constată că roșise, precis din cauza conștiinței că se pretase la un subterfugiu – dar ce altceva mai era? Julian era curios, dar îl interesau mai mult perspectivele deschise de întâlnirea aceea pentru el însuși.

Ajunși în incinta expoziției, Julian întrebă, dezinvolt, ce dorea să vadă fiecare. Tom zise că lui i-ar plăcea să se dea cu trotuarul mobil și să se urce pe Roata Mare. Cu ochii la Susskind, Charles spuse că ar vrea să vadă Holul Dinamurilor și automobilele. Julian afirmă că pe el îl interesa Pavilionul Bing, cu decorațiunile pe care tatăl lui îi spusese că trebuie să le vadă neapărat. Căzură de acord să se întâlnească mai târziu la ceainăria vieneză și să mănânce prăjituri.

Când Charles și Joachim Susskind nu mai puteau fi auziți de Julian și de Tom, profesorul zise, puțin emoționat, că dorea să-i prezinte lui Charles o tânără domnișoară. O fată care ținea conferințe despre anarhie și problema sexului. Ca și el, venise la Paris ca să participe la Al Doilea Congres Internațional Anti-Parlamentar. Era, de asemenea, delegată la o întrunire secretă a malthusienilor, care intenționau să discute problema controlului demografic, strict interzis în Franța. Domnișoara se numea Emma Goldman. Venea din America, unde era un important lider anarhist și câștiga ceva bani făcând pe ghidul la expoziție pentru turiștii din țara ei natală.

– Ea va ști, fără îndoială, ce ne-ar plăcea nouă cel mai mult să vedem și să aflăm, zise Susskind. Dar, discreție – să nu suflă nimănui ce ți-am spus. Am promis că ne întâlnim în fața Pavilionului Femeii.

Julian plănua o schemă prin care să ajungă mai aproape de Tom, fără să fie deloc sigur ce anume voia să obțină în cele din urmă. Era extrem de tensionat, cu nervii încărcăți de electricitate, o stare care-i producea o bucurie intensă. Înainte de plecare, se examinase în oglinda din camera de hotel, încercând să-și vadă trupul prin ochii inimaginabili ai lui Tom. Era subțire, dar arăta agreabil și bine făcut sub jacheta de cord și cămașa albastru pal. Pe de altă parte, era... mic, scund... niciun epitet nu-i făcea plăcere. Avea tenul oacheș al strămoșilor săi italieni, iar ca mustață, o liniuță neagră și subțire. Ochii îi erau cufundați în

orbite. Părul îi stătea lins – așa arăta bine. Cum apărea el în ochii lui Tom, care era auriu-roșcat și dezinvolt, cu forme sculpturale, în timp ce el, Julian, părea desenat din peniță?

Julian se simțea bine în starea de îndrăgostit. Simțise nevoia să afle câte ceva despre sex. Mai precis, îl interesa să știe cum simțea ejacularea în contact cu corpul altcuiva, spre deosebire de mâna proprie și cearșaf. Dar era suficient de isteț ca să-și dea seama că ceea ce-i plăcea cu adevărat la „starea de îndrăgostit“ era tensiunea neconsumată. Școala te transforma într-un cunoscător de băieți frumoși, puști în stihare, cu fețe angelice, întotdeauna delicios îmbălsămați cu sudoare când trudeau după un meci de fotbal ori loveau mingea cu bâta, băieți ingenuncheați, speriați, la picioarele cuiva, lustruind o gheată. Frumusețea lor consta în pericolul – mai mult, în unele cazuri, în imposibilitatea – de a-i atinge. Chipurile lor grave, blânde sau răutăcioase pluteau în penumbra imaginației în timp ce-ți scriai eseul doct despre Formele Divinității la Platon, ori îți acopereai capul cu perna solitară și adormeai. Firește, trebuia să crezi că printre aceste încântătoare creaturi se găsea, *in potentia*, mult râvnitul prieten apropiat, de care nimic nu trebuia ascuns și care avea să înțeleagă, să ierte și să admire totul. Dar Julian era suficient de deștept și de rațional ca să știe că momentele cele mai intense ale iubirii erau cele de dinaintea împărtășirii ei de către celălalt. „Iubirea-i o lumină stabilă, ori una care crește/ Și primul ei moment după amiază-i noapte.“ „Cum va fi când

papilele excitate vor cunoaște/ Nectarul dragostei, de trei ori purificat?”

Dorea el cu adevărat să afle?

Credea uneori că alegea să iubească oameni ca Tom, care i se păreau, într-un fel oarecare, simpli și buni, dar opaci, ca să conserve o singurătate esențială a propriei sale ființe, mai profund necesară decât orice contact uman. Îi plăcea să aducă zâmbetul pe buzele lui Tom. Îi plăcea să-i dăruiască lucruri și să-l vadă îmbujorându-se de plăcere. Dar cel mai mult îi plăcea când se întorcea în dormitorul lui solitar și se putea contempla, provocându-și singur plăcere.

Nu era un tip de moralitate învățat de la cineva. Iubirea este lucrul cel mai important, spuneau cărțile, spuneau dascălii. Era obligat să creadă că aveau dreptate. Sau că ar fi putut avea. În consecință, avea să-l iubească pe Tom, să vadă cum este, să sufere, delicios, din cauza distanței dintre ei.

Coborâra din omnibuz și se așezară la coada de bilete de la Porte Binet. Călătoriră cu trotuarul rulant prin dreptul diverselor atracții și al ferestrelor caselor pariziene, unele oblonite decorativ, altele oferind crâmpie de imagini de camere de zi sau balcoane străine. Fiecare bandă a escalatorului avea stâlpișori cu mânere de alamă, precum aceia care schimbau viteza să-și poată găsi echilibrul. Femeile chicoteau și-și țineau fustele strâns când executau mica săritură. Domnii și hoții de buzunare le ofereau brațul pentru sprijin. Redeveniți ștregari, Julian și Tom executară câteva

transbordări rapide, ținându-se strâns de mână. Erau mii de oameni, din sute de orașe și țări, purtând pungi cu mâncare, bastoane elegante, umbrele de soare, cutii. Peste tot plutea un miros străin. Julian știa că provenea din amestecul de usturoi și brânză. Tom nu știa. Îl adulmecă precum un ogar la vânătoare pe câmpie.

Se duseră la Roata Mare. Șezură unul lângă celălalt în mica lor cabină, în soare, și se înălțară spre cerul albastru, paralel cu verticala cușcă de fier a Turnului Eiffel și cu hornurile fumegânde ale termocentralei. Contemplant fluviul, cu podurile lui, palatele imagine de pe mal, imensul Glob Ceresc în interiorul căruia puteai străbate toate zodiile.

Julian remarcă, râzând, că se teme de vertij. Atângându-l încurajator cu mâna, Tom îi spuse că secretul era să te uiți afară, nu în jos. Adăugă că se simțea foarte bine acolo sus și că pe el îl îngrijora mai mult senzația de sufocare pe care o avea în mijlocul gloatei. Spuse că nu era sigur că ar putea trăi vreodată într-un oraș mare. Ce gânduri avea, îl întrebă Julian. Continuau să urce. Lui Julian îi reveni în minte citatul din Donne. Chiar sus, în punctul culminant, avea să-l atingă pe Tom. Tom zise că lui îi plăcea să trăiască sus pe coline și că nu știa ce altceva își mai dorea, deși presupunea că trebuia să-și dorească să facă și el ceva. Râseră amândoi la ideea că se gândeau, acolo sus, deasupra Parisului, pe cer, la a fi „sus pe coline“. Începu coborârea și exact în acel moment Julian se înclină către Tom, aparent accidental. Tom reacționează strângând confortabil din umeri. Nu simțiră nicio gădilare electrică.

Prosper Cain era foarte ocupat cu treburi personale și pentru muzeu. Schimba informații și sfaturi cu noul muzeu Austriac de Arte Aplicate. Îl interesa să cumpere de la scandinavi noi lucrări în metal. Îl îngrijora entuziasmul unuia dintre jurații de la expoziție, George Donaldson, care cumpărase o colecție de modele de mobilier Art Nouveau ca să le doneze la Victoria & Albert. Personal, Cain se delecta în compania designerilor din Austria, Germania și Belgia. În anumite contexte franceze, faptul că era militar producea o oarecare stânjeneală socială. Simțea că-l considerau vinovat de aventura militară din Africa de Sud, pe care, de fapt, o dezaproba, atât ca soldat, cât și ca animal politic.

Avea și conflicte cu ofițerii francezi legate de Afacerea Dreyfus. Întotdeauna crezuse în probabilitatea ca nefericitul ofițer evreu, condamnat cu șase ani în urmă pentru înaltă trădare și deportat în Insula Diavolului, să fie nevinovat. Prin furia suporterilor și investigațiile celor îndrăzneți, prin sinuciderea principalului acuzator, devenise cert că Dreyfus însuși fusese trădat în mod oribil. Anul trecut – o umbră jalnică de om – fusese adus înapoi în țară și rejudecat. Și găsit vinovat încă o dată. Ceea ce îl oripila pe Cain la fel de mult pe cât îi scandalizaze pe suportorii francezi ai împricinatului. Acum, Dreyfus fusese grațiat, ca să se prevină un incident internațional sau violența stradală cu prilejul expoziției. Formidabilă chestie, își spunea Cain, grație pentru o infracțiune niciodată comisă.

Relațiile dintre francezi și englezi erau mai încordate decât oricând. Francezii publicau caricaturi jignitoare cu Văduva de la Windsor, reprezentând-o ca pe un păianjen veninos și dement sau ca pe o vrăjitoare cu ochii bulbucați. Se vorbea că tensiunea internațională ar fi putut duce la un război între Franța și Marea Britanie. Cain surâse la aspra dedicație de pe un vas de Gallé, montat în argint, purtând în *appliqué* un iris flamboiant și un citat despre Dreyfus de Zola: „Nous vaincrons. Dieu nous mène.”¹ O vază asemănătoare îi fusese dăruită lui La Bernhardt, și ea o pătimașă dreyfusardă.

Julian avea întâlnire cu tatăl său la Pavilionul Bing și se duse acolo devreme, ca să poată trece în revistă, cu Tom, încântătoarele exponate. Julian îi privea cu suspiciune pe esteții englezi. Pe Wilde îl socotea inept și sordid, fără a-i cunoaște prea bine opera, iar Aubrey Beardsley îl încânta și îl alarma cu malițiozitatea lui, pe care îi plăcea s-o vadă, dar n-ar fi vrut s-o împărtășească. La nouăsprezece ani, încă nu știa ce fel de om avea să fie și era foarte dureros conștient de acest lucru. Dar n-avea să opteze pentru mascara, pot-pourri și crizanteme verzi. Ca și kaiserul Wilhelm și Prosper Cain, Julian aprecia în secret conlucrarea opulenței cu severitatea într-o uniformă militară bine croită. Dar – de asta era absolut sigur – nu avea nicio

¹ „Vom învinge. Dumnezeu ne îndrumă”, în limba franceză în original (n. tr.).

intenție să se înroleze. La expoziție își descoperi un eu european, care râvnea să se gândească tocmai la noua eleganță europeană. Constată că vestonul de catifea îi cădea mai bine pe umeri. Se gândi că s-ar putea să-și cumpere pantofi noi.

Siegfried Bing, din Hamburg, îi introdusese pe cunoscătorii francezi în arta japoneză; avea o galerie în rue de Provence unde expunea picturi de ultima oră – nu doar impresioniști, ci și simbolști și onirici. Pavilionul care-i purta numele avea forma unui micuț conac imaginar. După expoziție, avea să fie transportat la Copenhaga. Era acesta un alt aspect al expoziției care semăna cu basmele rusești, în care găseai case zburătoare, sau cu poveștile arabe despre palate transmutate peste noapte în țări de peste pustiuri și oceane. Senzația era amplificată de Palatul Oglinzilor, care, în interior, era o falsă infinitate de peisaje exotice din Orientul Mijlociu, în care figura ta era repetată la nesfârșit din toate unghiurile, de sus și de jos, înaintând și retrăgându-se, suspendată în vid. În plus, mai era Palatul cu Susul în Jos, unde, ca în poveștile pentru cei mici, umblai pe tavan și te uitai la mesele și scaunele de jos. Pe fațada acestuia se întindea o frescă înfățișând două brunete tinere și mlădioase cu degetele înmănușate în negru, mijlocele trase prin inel, fese mici și rotunde, vizibile sub îmbrăcăminte strâmtă, și fuste umflate sau cozi de păun. Stăteau în fața unei căscioare de basm din pădure. Te priveau îmbietor peste umeri. Pe Julian îl luă prin surprindere comentariul lui Tom, care regreta că

mama lui nu era acolo să le vadă, i-ar fi plăcut nespuse de mult. Aveau șaluri transparente, care le fluturau de pe umeri ca niște aripi.

Înăuntru, o serie de încăperi mobilate fiecare altfel, toate opulente și simple în același timp, cu lemnărie lucioasă, pestriță, cu intarsii din lemn de altă esență, pânzeturi țesute din fire tari de damasc și fire subțiri ca pânza de păianjen, tapiserii, aramă bătută, sticlă, ceramică fină și pete aurite ce luceau prin ungherele întunecate. Cu plăcere ascunsă, Julian îl „înșurubă” pe Tom în aceste decoruri neobișnuite. Arăta ca și cum tocmai intrase în lumea de chitru și damasc, venind de pe peluza verde a unui sat englezesc, după ce abia-și pusese jos bâta de crichet. Totodată, arăta ca sculptura elenă a unui tânăr atlet, care n-ar fi fost nelalocul lui aici, gol-goluț, cu excepția unor foi de viță filigranate.

Intrară în cea mai elegantă încăpere, o cameră de toaletă de Georges de Feure, în culori lunare, cu mobila din lemn de frasin unguresc, decorată cu intarsii de aramă, și o tapiserie de mătase vălurită, cu flori stilizate albastre și gri, schimbându-și forma la lumină, țesute din fire de argint bătute. Scaunele erau acoperite cu pânză albastru-cenușie brodată cu trandafiri de mătase albă. Julian își spuse că i-ar fi plăcut să-l vadă pe Tom într-un halat de casă de mătase, în picioare în camera aceea. Își imaginează halatul în culoarea albastră a miezului de noapte, și-l imaginează în griul-închis al fontei – combină cele două culori, în timp ce Tom se muta de colo-colo, împins de o curiozitate autentică și regretând din nou că mama lui nu era acolo să vadă.

– Ar însemna atât de mult pentru munca ei, oftă Tom.

Își vârî mâinile în claia lui de păr blond, provocând mișcări temporare ca niște coarne. Intrară apoi într-un dormitor, unde un pat larg era acoperit cu o cuvertură brodată în toate culorile discrete. Julian încercă să și-l imagineze pe Tom tolănit, gol, pe ea, în timp ce Tom rămăsese în picioare, cam țeapăn, admirând baldachinul. Un mare număr de doamne și domni mondeni intrară în mica încăpere, scoaseră exclamații la vederea accesoriilor și făcură, cu voce tare, câteva observații privind modurile de utilizare a patului. Tom se declară brusc obosit, se simțea copleșit și ar fi fost bucuros să stea jos undeva.

Se odihniră într-o cafenea din apropiere, așteptându-l pe Prosper Cain. Comandară *citrons pressés* și Tom își ciufuli și mai tare freza cu degetele. Lui Julian nu-i venea în minte nimic de spus, iar Tom nu zicea nimic, așa că Julian îl întrebă:

– Nu ți s-a părut ciudat că Herr Susskind a apărut brusc, uite-așa?

– Ce e ciudat? Ai crede că toți oamenii din lume și-au dat întâlnire aici. Nici nu pot să respir, atâția oameni mă înghesuie. Recunosc însă că dacă-s așa de mulți, se reduc șansele de a întâlni o anumită persoană.

– Cred că a aranjat asta cu Charles. Sigur știa că suntem aici. Poate că între el și Charles este ceva.

– Ceva?

- Poate că-l iubește pe Charles. Părea emoționat.

- La asta nu m-aș fi gândit. Însă e bizar. O dată am dat peste ei doi, din întâmplare, în Hyde Park. Treceam pe acolo cu papa. S-au prefăcut că nu ne văd și i-am ignorat și noi. Papa a zis că un gentleman se uită în altă parte. Mi-am dat seama că toată lumea era stânjenită, nu știu de ce.

- Ai fost vreodată îndrăgostit? îl întrebă Julian. Îndrăgostit cu adevărat?

Tom își plecă privirea la tăblia mesei. Julian se gândi imediat că sărise peste cal. De fapt, Tom socotea că Julian, fiind un tip sofisticat, și-ar bate joc de un răspuns sincer. Totuși, răspunse:

- Doar în imaginație.

- Misterios răspuns. Cum așa?

Tom rămase mut. Apoi vorbi:

- Nu știu de ce am zis asta.

- Voiai să spui că iubești în imaginația ta oameni reali pe care nu-i iubești... în carne și oase, ca să zicem așa? Sau că în imaginație iubești oameni pe care nici nu-i cunoști?

Tom ridică ochii, îmbujorat. Julian îl măsura din ochi cu un zâmbet întrebător, dar binevoitor.

- Mai degrabă a doua situație... Dar sunt amestecate. Știi, nu poți să nu te întrebi cum ar fi...

Întrebând „cum ar fi“, Tom se referea la cavaleri și domnițe ce călăreau împreună prin codri, pornind din cetăți spre târâmuri pustii și necunoscute. Încă din copilărie avea obiceiul de a-și insera propria imaginație în personajul Sir Gareth, din „Gareth și

Lynette“ de Tennyson, căruia mama lui îi ceruse să fie un umil hornar la palatul regelui Arthur și care plecase călare în prima sa aventură însoțit de o tânără femeie ironică și cicălitoare, acuzat de ea că miroase a bucătărie, ca o ciupercă putredă, pentru ca în cele din urmă să înțeleagă ce bărbat puternic și cumsecade era și, regretându-și cuvintele, să-i păzească somnul ca o mamă exagerat de grijulie. Habar nu avea de ce îl preferase pe Gareth mai complicatului și mult mai pasionatului Lancelot.

– Presupun că ne antrenăm în cărți și pe frumoșii băieți de la școală, zise Julian. Până când găsim o dragoste reală...

Tom se strâmbă și Julian își aminti cât suferise la Marlowe.

Sorbiră din *citrons pressés* și Julian întrebă:

– Nu ți se pare cam apăsător ca tot ce ai în față – toți oamenii care au să conteze, dar pe care încă nu-i cunoști, toate alegerile pe care va trebui să le faci, tot ce ai putea realiza, toate eșecurile posibile – să fie în momentul ăsta ireal? Viitorul zumzăie pe lângă capul meu ca un nor de musculițe.

– Când îmi vine ideea asta, răspunse Tom, eu mă gândesc la peșteri de gheață, nu pot să spun de ce, la lucruri încremenite în forme stranii, la tunele sfredelite în...

– Îți vorbesc despre tinerețea lipsită de griji și în același timp încearcă să te modeleze, să facă din tine un gentleman, un constructor de imperii, ceva de genul acesta. Eu nu vreau să am nimic de a face cu

Imperiul. Nu vreau să stăpânesc pe nimeni, să poruncesc cuiva să facă ceva.

– Dar ce vrei? întrebă de data aceasta Tom. Julian zise:

– După ce am văzut toate astea – atâtea minunății create de oameni pentru semenii lor – am impresia că-mi doresc ceea ce vrea tata pentru mine – e foarte banal și neobișnuit să fii de acord cu tatăl tău, împotriva căruia ar trebui să te răzvrătești ca un bărbat – ...nu mi-ar dispăcea să fiu colecționar sau negustor de obiecte de artă. Și, normal, îmi doresc să iubesc pe cineva. Să iubesc și să fiu iubit.

Îl privi drept în ochi pe Tom, care, cu bărbia pe palme, privea, neconcentrat, doamnele din jurul Pavilionului Bing, care făceau semne. Julian se întrebă dacă Tom mima doar această inocență distantă. Era convins că nu.

Își spuse că niciodată nu întâlnise o persoană mai virginală.

Karl Wellwood descoperea sexul într-o manieră cu totul diferită. Joachim îl dusesese în mare grabă la Palatul Femeii, o construcție modernă și elegantă, având în holul de la intrare statui de femei celebre, cu Teodora, împărăteasa Bizanțului, stând cot la cot cu Harriet Beecher Stowe. Acolo se întâlneau cu faimoasa Cassandra, cu anarhista Emma Goldman, care tocmai se despărțea de un grup de turiști americani preocupați. Emma era o femeie cu înfățișarea serioasă, cu părul negru tuns scurt, ochii adânciți în orbite și un

papion negru la gâtul unei cămăși dungate. Îi dădu un pupic lui Joachim Susskind și-i strânse mâna lui Karl, anunțând că oricine beneficia de încrederea lui Joachim era și prietenul ei. La începutul anului, o auziseră la Londra vorbind cu patimă împotriva războiului din Africa de Sud, punându-i spiritual la punct pe ascultătorii care o șicanau, argumentând cu luciditate. Bunul ei simț, pasiunea pentru toleranță și dreptate, similare cu ale lui Piotr Kropotkin, care vorbise în aceeași secțiune cu ea, erau factorii care-l făcuseră pe Charles să simpatizeze anarhismul, deși, ca fiu al unui prosper om de afaceri, nu putea să nu simtă că acești idealști individuali nu vor reuși să salveze pe nimeni dacă nu se organizau mai bine.

Se îndreptară rapid spre Boulevard St Michel, unde Susskind și Goldman trăseseră la același hotel. Goldman îl informă pe Charles că-și câștiga traiul făcând pe ciceronele la expoziție și pregătind prânzul pe un arzător cu spirt pentru un grup de prieteni de la hotel:

– Mă pricep la gătit, te vei convinge singur. Vă invit la masă și plătiți cât puteți.

Era, zise, împinsă la disperare de pudibonderia învățătoarelor americane, rușinate de goliciunea statuilor de la Luvru.

– Atunci, mă întreb, ce părere au ele despre femeile ce se vând pe toate trotuarele? Dar nu îndrăznesc să le întreb, fiindcă trebuie să zâmbesc și iar să zâmbesc, ca să-mi câștig pâinile și peștii. Zău dacă nu mi-ar plăcea să-i ghidez prin bolgiile unui loc mai încins. Ați văzut

Poarta Iadului de Rodin? Trebuie s-o vedeți neapărat, și nu o singură dată – e o capodoperă. Tipul ăla știe ce mult contează sexul în lumea modernă – în orice lume.

Trăncăni așa despre sex, cu umor, indignare și un soi de patimă socială, nouă pentru Karl. Discutase despre sex cu Kropotkin, le spuse ea în timp ce mergeau pe trotuarul mobil, și fusese obligată să-i spună că-l subestima fiindcă nu mai era tânăr. El avusese buna-creștere să râdă și să-i dea dreptate. Lui Joachim Emma îi spuse, *sotto voce*, că societatea malthusienilor se întrunea în secret – dacă l-ar interesa, i-ar spune unde și când, dar poliția trăgea cu urechea și nu dorea, în prezent, să facă pârnaie din cauza controlului nașterilor, aceasta nefiind decât o parte din misiune, din misiunea integrală.

Ajunseră la hotelul de pe Boul' Mich' și mâncară ciorbă rusească de bere, tocăniță de vită cu cartofi fierți, totul gătit pe lampa de spirit. Camera plutea în fumul mahorcii rusești și al țiğărilor Gauloise franțuzești – profilul fiecăruia era încețoșat, în ochii lui Charles, și adunarea se întreținea în multe idiomuri, parcă la nimereală: franceză, rusă, italiană, germană, americană, olandeză. În acea companie, Joachim părea răvășit și zâmbitor, cu părul ciufulit și gulerul cămășii descheiat. În engleză, vorbea timid și cumpătat. În germană, glasul îi părea aspru și avântat. Se vorbea despre unul Panizza, care fusese arestat pentru blasfemie la München, dar acum fusese eliberat și se găsea la Paris. Emma Goldman zise că Panizza trecuse pe la ea – ceea ce o mișcase și o emoționase – ca s-o invite

la un dineu cu Oscar Wilde. „Scumpul de Hyppolite“, zise ea, întorcându-se către iubitul ei, o adusese cu picioarele pe pământ – era seara când se întruneau tovarășii – dar i-ar fi făcut mare plăcere să-l cunoască pe Wilde.

Karl îl cântări din ochi, curios, pe Hyppolite. Un om mărunțel, agitat, îmbrăcat elegant și cu mâinile bandajate. Era un ceh scăpătat, care-și ruinase epiderma lustruind cizme pentru bani. Ca exemplu de „amor liber“ nu-ți inspira nimic. Se dădea în spectacol. Zise ceva despre Wilde, fie în rusă, fie în cehă, pe un ton disprețuitor. Altcineva, un Dr. Cutare cu tâmplele albe, se declară surprins că Emma Goldman, femeie cu scaun la cap, lua apărarea unui pervers seducător de teapa lui Oscar Wilde.

De aici se ajunsese la o dezbatere furtunoasă pe problema inversiunii sexuale și a „variației de sex“. Aproape tot timpul se vorbea germana. Karl își însușise această limbă la îndemnul mamei sale. Se gândea că Susskind știa că el înțelegea germana, dar, dintr-un motiv necunoscut, nu dezvăluise acest lucru. Găsi că avea un instinct pentru secrete. Îi făcea plăcere să aibă o viață secretă și, în cadrul acestei vieți secrete, îi făcea plăcere să țină secrete. Ascultă comentariile înfocate la ideile lui Panizza despre masturbare, viol și perversiuni sexuale cu fața imobilă pe care absolvenții de la Eton știu să și-o confecționeze, curtenitor de neatent. Lumea în care intrase îl făcea să palpita și să se teamă. Dacă erai liber-cugetător german, puteai fi băgat la închisoare pentru blasfemie,

ca acest Panizza, sau pentru *lèse-majesté*, ca Johann Most, ori zăvorât într-un azil și declarat nebun. Prin norișorii de fum examina atent chipurile ațintite și asculta vocile serioase, amar-ironice, vesele. Era și nu era acolo. Putea pleca acasă în orice moment și să închidă ușa respectabilității după el. Dar, își spuse, nu se juca, era aici pe bune. Trebuia făcut ceva împotriva inechităților sociale.

Conversația ajunsese la viitorul discurs al Emmei Goldman despre traficul cu femei. Discuția se purta în engleză. Ce altă modalitate aveau majoritatea femeilor de a-și câștiga pâinea zilnică, întreba Goldman, decât să-și vândă trupul? Cum puteai blama o femeie care era o slujnică ținută într-un beci sau o muncitoare la o fabrică pentru faptul că-și dorea căldură umană și o hrană mai consistentă, da, și straie mai făinuțe? Simbriile erau atât de mici încât până și femeile măritate se prostituau. Cu aprobarea bărbaților, de cele mai multe ori. Bărbații care le foloseau pe aceste femei veneau acasă și-și infectau soțiile – și ele cumpărate – cu sifilis. Dar, bineînțeles, nu bărbații erau cei pedepsiți de stat, cu poliția și doctorii lui – o, nu! Femeile. Femeile trebuiau să preia controlul propriilor vieți și al propriilor corpuri.

O muiere slabă, într-o rochie cenușie, tușind la intervale regulate, se interesă dacă sosise provizia de gume. Era oare adevărat că americanii intenționau să demonstreze la congres cum trebuiau folosite?

Goldman zise că spera că da.

Charles se simți vag excitat. Nu la modul cuviincios. Mai târziu, întorcându-se la hotel, privi atent toate femeile pe lângă care treceau, grupulețele de fete simpatice, zâmbitoare și îmbietoare, cu fuste colorate și corsete proeminente, elegant-plimbăreața *demi-monde*. Nu văzuse în viața lui un nud de femeie, în afara celor sculptate în piatră sau bronz. Știa vag de despicături și protuberanțe pe care va trebui să le cunoască. Putea face o faptă bună cumpărând această cunoaștere – și-ar da obolul la un prânz întremător –, dar tocmai fiindcă era obligat să le vadă pe creaturile acelea, care se fâțâiau zâmbind și făcându-ți cu ochiul, ca pe niște oameni aflați la ananghie, i-ar fi fost greu, probabil imposibil, să negocieze cu ele. Totul era o minciună. Mai mult, după cum insistase Goldman, se punea și problema bolilor venerice. Piesa condamnată a lui Panizza, *Consiliul Iubirii*, îi dezvălui Joachim, îi prezenta pe Dumnezeu, Maria și Iisus în ceruri ca pe o familie degenerată, care-i acordă Necuratului licența de a introduce sifilisul în lume ca să-i pedepsească pe papii Borgia pentru deșănțatele lor orgii. În Anglia, Joachim n-ar fi vorbit niciodată astfel. Karl își puse pentru prima dată întrebarea cum se descurca Joachim cu sexul. Nu putu concepe o modalitate de a-l întreba.

Luă cina cu familia Cain, Tom, Fludd și Philip. Fiecare vorbi despre ce văzuse la expoziție. Charles nu pomeni de Emma Goldman și nu discută despre femeile ce făceau trotuarul. Cain considera un semn bun

faptul că popoare aflate în război unele cu altele – bunăoară germanii și chinezii – coexistau în această cetate imaginară. Benedict Fludd, care alterna înflăcărările cu perioade de posomoreală, observă că probabil Cain nu citea ziarele. Un anarhist ieșise din mulțime cu pistolul în mână și trăsesese de la mică distanță în regele Italiei. Acum trei ani, continuă Fludd, o încercare de a-l înjunghia eșuase. De data asta izbutiseră. Regele murise. Oare ce sperau să obțină?

– Haos, răspunse Prosper Cain. Sunt nebuni.

Karl își păstră și în această împrejurare mutra imobilă de pocherist de la școală. Începea să recunoască dilema morală în care se afla. A aparține, a crede într-o idee însemna, pesemne, a-ți da asentimentul pentru niște lucruri care, dincolo de credință, erau caraghioase sau revoltătoare. Încercase să fie un bun creștin, se forțase să creadă în Imaculata Concepțiune și în Înviere. Pe anarhiști îi găsea irezistibil de captivanti. Dar nu putea – pur și simplu nu putea – accepta că asasinarea simbolică a unui monarh bătrân, zăpăcit sau izolat de lume, ar promova în vreun fel justiția sau libertatea. Apoi se strădui să vadă totul din punctul de vedere al anarhiștilor. Formulă o definiție: sunt mai întregi la cap și mai lipsiți de minte decât majoritatea oamenilor. Au o idee mai valabilă despre firea umană, ceea ce este, poate, doar o idee. Dar sunt serioși și reali, în hotelul ăsta ori în altă parte, acest *soufflé* e un nimic umflat cu aer, iar femeile în splendide rochii de seară de la masa vecină sunt vândute și cumpărate.

Totuși, era un *soufflé* delicios, servit elegant cu portocale de Sevilla și Grand Marnier. Gustul lui îți întârzia pe limbă ca o benedicțiune.

Philip petrecuse mult timp de unul singur. Fludd refuza să se ridice din pat, ori stătea la hotel, posac, și bea cafele și coniac. Pe Philip îl îndemna să iasă în lume și să se cultive. Philip se plimba kilometri întregi, privind luminile orașului, transpunând ceea ce vedea în idei pentru ceramică și eșuând jalnic. Era prea mult pentru el. Artă sa personală i se părea mică, provincială și îndepărtată, se simțea un mocofan ignorant.

Găsi standurile cu ceramică de pe Esplanade des Invalides. Se simțea atras la expoziția specială de la Gien Faïencerie de exponatul ei principal, un colosal orologiu de ceramică, înalt de peste trei metri și amplasat pe un pedestal sculptat. Se gândi că avea o formă năstrușnică și rămase mut de respect față de extraordinara îndemânare tehnică cerută de construirea unui astfel de obiect. Avea forma unei vase foarte înalte, decorată cu un substrat auriu cum nu mai văzuse și înmugurind, ca să zicem așa, la umeri, în spirale și pendante de frunziș verde, turcoaz și albastru, din care, ca niște fructe stranii, se iveau un mănunchi de lumini electrice sferice. Deasupra, trei cupidonii despuiați îngenuncheau sportiv, ținând pe umeri un ceasornic de forma unui glob celest albastru pal, ținut cu stele, care marca timpul cu ajutorul unui mecanism ascuns, arătând defilarea orelor într-o fereastră situată la Ecuator. Un alt cupidon, prevăzut cu aripioare, stătea pe

vine în vârful globului, strângând în mână o torță – ea însăși o puternică lumină electrică.

Philip începu să deseneze orologiul. Disprețul față de cupidonii cu buze țuguiate și față de ce numea el „zorzoanele ceramice“ i se trăgea de la Benedict Fludd. Își spunea că poate reușea să-l scoată din pat cu vederea asta monstruoasă. Vizitatorii îl îmbrânceau și uneori îl rugau să le arate schițele. Un tânăr cam de vârsta lui, în salopetă de muncitor, ieși dinăuntru stândului și ceru să vadă ce desena. Comentă talentul la desen al lui Philip în franceză, din care băiatul nu pricepea o iotă, dar pe un ton prietenos și admirativ. Philip îi comunică, pe englezește, că nu vorbea franțuzește. Își puse jos blocul de desen și creionul și indică prin mimică faptul că era olar, petrecându-și degetele înăuntru unui cilindru imaginar de lut imaginar ce se învârtea pe o roată imaginară. Francezul râse și mimă și el pictatul unor flori fine cu o pensulă fină pe o suprafață netedă. Philip se arătă cu degetul și zise:

– Philip Warren.

– Philippe Duval, răspunse francezul. *Venez voir ce que nous avons fait.*¹

Îi arătă lui Philip vase de porțelan din pastă moale, cu glazură de alamă flambé și vase în formă de spirală sau de pilastru, pictate pe biscuit, una cu bujori, alta cu clopoței. Philip își luă notițe și desenă clopoței în caietul de schițe. Erau tot felul de noi metode; își mimă

¹ „Vino să vezi ce-am lucrat noi“, în limba franceză în original (n. tr.).

admirația față de acestea și Philippe îi spuse în franceză că erau al dracului de dificil de făcut, ceea ce Philip înțelese. Era și o încercare aproape izbutită de a obține roșul secret chinezesc. „Chinezesc“, zise Philip. *Oui, chinois*, răspunse Philippe. Și vase cu vinișoare, argintii și aurii. Toate foarte fanteziste, gândi Philip.

Dar iată că Philippe scoase dintr-un cotlon niște piese absolut diferite, mai timpuriile și celebrele reproduceri Gien după majolica italiană din Renaștere, iar Philip se îndrăgosti de ele. Se îndrăgosti de culori – galben-auriu nisipos, albastru-indigo, verde lucind pe un fundal negru sau delicat pe o smălțuire albă. Se îndrăgosti de creaturile ce se încolăceau ori se ridicau, gesticulând, pe suprafețe: fauni încornorați cu urechi ascuțite și bărbi care împungeau, ale căror șolduri păroase se transformau, sub talie, în frunziș albastru, verde și auriu. Îi plăceau rămurelele spiralate, stilizate, de muguri de măr auriu și fin trasatele tentacule și trompe. Erau băiețași mlădioși auriți, cu zâmbete parșive, și dragoni albaștri cu copii cu coadă de pește – nu *putti* dolofani, băieți arămii care râdeau – și fauni și delfini, toți făcuți repede, strălucitori și luminoși. Își aminti de teancul său de desene după sfeșnicul din Gloucester, cu bărbații, maimuțele și dragonii lui, iar în cap îi pâlpoi o idee despre cum ar fi putut să nascocoască modele proprii noi, combinându-le pe cele două pe ramurile unui copac nemuritor, cu spațiu pentru toată lumea. Îl rugă pe Philippe să-i acorde timp ca să deseneze un model sau două. „Arabescuri“, zise Philippe. Desenă pentru Philip imaginea unui alt ceasornic,

decorat cu aceste creaturi, și-i arată foarte interesantul model de la bază – un spărgător de valuri grecesc, cu un fir de fragi sălbatici atârând.

Băură o cafea într-o cafenea minusculă și comunicară prin desene, pe rând. Philip desenă modelele de pe faianța de la Dungeness, Barba Bătrânului și molura, iar Philippe desenă alte creaturi, boluri cu toarte în formă de dragoni, harpii încolăcite peste crengi cu frunze. Philip desenă ciupercile lui Fludd, dar nu știa cum să-l descrie pe Fludd. Așa că desenă un meșter olar așezat la roată și o calfă cu o mătură și se identifică drept calfa și, tot împungând cu degetul, îi explică lui Philippe că se va duce să-l caute pe Fludd – imită sforăitul acestuia – ca să-l aducă la stand. Philippe avea părul negru și o față foarte curată, ascuțită.

– Mă întorc, promise Philip.

– *Au revoir, donc*, zise Philippe.

Tom şedea în sumbra bibliotecă din Pavilionul Englez, după-amiaza târziu, când era închisă pentru public. Invitaţilor curatorului special al Metalelor Preţioase de la Victoria and Albert Museum li se permitea accesul. Tom se putea imagina în secolul al XVII-lea, înconjurat de volume legate în piele şi de tapiserii luminoase cu subiectul Căutarea Graalului. În faţa sa atârna pictura lui Bourne-Jones cu visul lui Lancelot de la Capela cu Potirul Sfânt. Luminişul din pădure era dezolant şi luminat de lună. Razele lunii, de un auriu pal, luceau pe crupa armăsarului legat, pe faţa cavalerului adormit şi pe a îngerului care îl privea. Cavalerul era pe jumătate culcat, cu elegantele picioare îmbrăcate în zale încrucişate ca într-o efigie, tânăra lui faţă fină exprimând nu odihna, ci o epuizare totală. Scutul şi-l proptise într-o tufă răsucită, golaşă; luna scânteia pe spada lungă şi pe chivăra de pe pământ, de la picioarele sale. Expresia de pe feţişoara albă, îngrijorată, a îngerului era aproape una

de groază sau oroare. La baza zidului capelei creșteau tufe de spini. Tom se simțea profund mișcat de toate astea. Scoase ultimul episod din *Tom sub pământ* din sacul cu cărți și-i scrisese mamei:

Scumpa mea mamă,

Îți mulțumesc pentru că mi-ai trimis mărturia Silfului. Cred că e unul dintre cele mai bune lucruri scrise de tine, foarte tulburător și palpitant. Sper că-l vom întâlni pe Silf încă de multe ori – e substantiv feminin ori neutru? Pari nehotărâtă. În ceea ce privește ortografia, cred că ai dreptate. Silf e mult mai misterios decât Sylph și astfel scapi de tot felul de asocieri aiurite.

Eu mă simt foarte bine aici, unde văd o mulțime de lucruri, unele distractive, altele instructive, altele de-a dreptul frumoase. M-am urcat pe Turnul Eiffel, m-am dat cu Roata Mare și m-am aventurat cu noul tren subteran, metroul, ale cărui porți sunt ca intrările din Țara Basmelor. Totul funcționează pe bază de electricitate – totul zumzăie și zbârnâie – și pretutindeni sunt păduri de lumini care clipeșc sau scapără. Nu știu cu ce să le compar: Bâlcii Deșertăciunilor, Camelot sau uneori chiar Pandemonium. Nu sunt făcut ca să trăiesc în atâta zarvă, zău că nu, mă gândesc adesea la o plimbare liniștită prin Downs dimineața devreme, cu iarba plină de rouă și soarele răsărind. Aș vrea mult să fii și tu aici. Ai valorifica mult mai bine decât mine vraja și

artificiile astea. E ca povestea ta despre un palat aflat într-un palat din cadrul altui palat. Tu te pricepi să scoți povești din aproape orice.

Julian se poartă frumos cu mine și sper că suntem prieteni adevărați. Dar el este sofisticat și atât de... nu găsesc termenul... sardonice! Adică nu chiar... Știi tu ce vreau să spun: că nu mă simt chiar în largul meu în prezența lui, dar nu îndrăznesc să-i spun ce simt, ca să nu mă ia de prost. Domnul maior Cain este foarte amabil și ne explică toate obiectele de artă. Ai muri de plăcere să vezi bijuteriile. Domnul Fludd este un individ misterios. Se pare că-și petrece multă vreme în pat și e îngrijit de Philip, presupun. Sperăm să vedem dansând o persoană numită Loie Fuller. Cred că aici se găsește hrană de tot felul pentru imaginația ta. Cât despre mine, am momente în care mă bucur sincer de lucruri precum trotuarul mișcător, șerbetul în pahare mici sau diorama rusească. Dar uneori – de cele mai multe ori, cred – aș vrea să fiu acasă, să stau în grădină cu o limonadă și să citesc despre Silf.

Fiul tău iubitor,
Tom

Prosper Cain veni la modestul hotel unde locuiau Benedict Fludd și Philip. Dădu de Philip, care-l anunță că meșterul era încă în pat și ordonase să nu fie deranjat. Cain zise că trebuia să fie deranjat, și încă imediat. Doar știa prea bine că era programat

să viziteze standul lui Lalique și să ia prânzul la Pavillon Bleu cu Siegfried Bing. Philip spuse, scurt, că el nu îndrăznea să-l deranjeze pe Fludd.

– Eu îndrăznesc, zise maiorul Cain. Îl măsură din ochi pe Philip. Cum ți se pare expoziția?

Philip îi povesti amănunțit vizita la expoziția de ceramică și scoase carnetul de schițe ca să-i arate domnului maior Cain ceasornicul cel monstruos.

– Ai văzut și altceva decât oale, Philip?

– Încep să mă orientez prin expoziție, domnule. Mi-am făcut un prieten franțuz la locul numit Gien. Nu vorbește englezește. Este decorator.

– Ar trebui să te distrezi și în același timp să-și lărgești cunoștințele. Ai văzut giuvaiererele? Ai fost la Pavilionul Bing?

– Nu.

– Benedict ar trebui să-ți arate câte ceva. Eu am vrut să le arăt lucrările tale unor agenți de vânzări de aici. Ai putea veni să desenezi pentru ei. Poate am eu nevoie de tine, dacă Fludd nu-i în formă.

Benedict Fludd zăcea sub un cearșaf pătat cu vin, cu capul încurcat într-o pernă franțuzească lungă, făcută serpentină.

– Ieși afară! strigă la Cain.

– Nu ies. Iei masa cu Bing, după cum bine știi. Scoală-te. Îi ești dator lui Philip Warren – dar și ție – să le arăți oamenilor ăstora ce-a realizat. Pe Bing îl interesează vasul tău cu imaginile iazului. Foarte mult. Scoală-te. În armată avem metode dure ca să

obligăm oamenii să se scoale. Scoală-te și spală-te, individ dezgustător ce ești!

Prin urmare, se adunară cu toții la standul Lalique. Era o altă locuință imaginară, cu draperii din falduri de tifon. Lilieci din moar alb strălucitor fulgerau în ogivele ferestrelor înalte și era un paravan sinistru, delicat, încântător, format din cinci femei de bronz goale, cu aripi imense, scheletice, ca venele de bronz ale moliiilor, atârând pe lângă ele. Exponatul cel mai băcător la ochi era un ornament mare, de forma unui bust de femeie turcoaz ieșind din gura unei libelule lungi, lungi, cu corpul îngustat și alungit bătat, la intervale regulate, în pietre prețioase albastre și verzi și descrescând la bază până la o furcă mică, aurită. Capul femeii era încoronat cu o podoabă care era o eche, ori un scarabeu despica, ori ochii de insectă ai unei ființe aflate în plină metamorfoză. De pe umerii femeii atârnavau mâneci care fuseseră odată rigide și largi și realist reproducele aripi de libelulă, făcute din email nou, transparent, nedublat, cu vinișoare de aur și bătat cu rondele de turcoaz și cristal. Bestia avea gheare uriașe de dragon, desfăcute pe ambele părți ale capului femeii, pe brațe musculoase de aur. În jurul acestei piese erau giuvaiere mai puțin importante, în formă de insecte sau flori. Philip îl întrebă pe Fludd dacă știe cum se obține emailul transparent. El îl puse să se uite la o broșă alcătuită din două rădaște absolut realiste, cu cleștii încheștați, cu asprimea chitinoasă a elitrelor perfect reprodușă.

– Hmm, zise Fludd. Încă un vrăjitor franțuz care modelează după natură, îmi imaginez. Ca Palissy.

Meșterul prindea viață. Scoase o lupă și examină micuțele ouă de turmalină care stăteau ca o crustă pe posteriorul insectelor și la piatra sângerie strânsă cu cleștii de amândouă.

Julian îi desluși lui Tom că un alt giuvaier în formă de inimă, cu două libelule prinse una de cealaltă, era, de fapt, o reproducere fidelă a actului copulării. Adevărat, aprobă Tom, cu interes de naturalist.

– Am vrut să-ți fac o surpriză, zise Olive Wellwood, plutind înspre ei sub o pălărie crem încărcată cu fluturi și albine de mătase. Arată-te surprins, dragul meu. N-am mai rezistat, după frumoasa ta scrisoare...

O însoțeau Humphry, elegant într-un chip neos-tentativ, și August Steyning, în haine gri-molie și cu o lavalieră albastru-păun.

Urmară exclamații și sărutări. Olive era frumoasă și însuflețită, cu o roșeață incontrollabilă în obraji. Avea o umbrelă de soare de mătase de culoare roz, care, la lumina zilei, făcea ca fața-i umbrită să pară trandafirie cu nuanțe de roz pal. Tom avu un sentiment de care își aminti imediat, deși nu se așteptase să-l mai trăiască. Olive în carne și oase, Olive parfumată cu esență de trandafir nu era partenerul secret din lumea subterană căruia îi adresase scrisori. Acela era un fel de al doilea eu, care-i scria și-i popula visele. Aceasta era o femeie vioaie, sociabilă, în *broderie anglaise* vapoasă, asupra degetelor căreia Prosper Cain își apleca, galant, capul.

– Ce încântat sunt să vă văd, dragă doamnă Well-wood. Decorul potrivit, între flori și libelule. Nu știam că intenționați să vizitați expoziția.

– Eu însămi n-am știut. A fost o decizie nepremeditată, determinată de o scrisoare de la Tom – ce aiurea mă exprim, ceva nepremeditat nu poate fi determinat – o scrisoare în care îmi descria toate atracțiile și plăcerile, așa că am fost atrasă irezistibil... și am descoperit că August Steyning deja plănuia să vină încoace, deci ne-am alăturat lui. Trebuie să ne spuneți totul, să ne arătați toate lucrurile astea minunate...

Exagerează, își spuse Tom. Ceea ce nu avea de unde să știe era că sosirea lui Olive era rezultatul unei inițiative a lui Herbert Methley, care încercase, cu perseverență, chiar cu duritate, să o facă să îndeplinească un act sexual considerat de ea dezgustător. Se aprinsese în obraji ca focul. Lacrimi îi țâșniseră din ochi. Nu știa dacă Methley era un pervers nenorocit sau dacă ea însăși era – cum o acuza el – prea naivă și rece ca să-l înțeleagă și să-i vină în întâmpinare. Dintr-odată nu mai putuse suporta mirosul lui, i se smulsese din brațe, se dăduse jos din patul închiriat și gândise: „Trebuie neapărat să plec.“ Îi făcea o deosebită plăcere să-l vadă pe Prosper Cain, a cărui admirație pentru ea era galantă și de modă veche. Și pe Tom, firește, îi făcea plăcere să-l vadă. Tom o iubea mai mult decât orice altă ființă.

Prosper Cain cumpăra bijuterii. Îi plăcea să achiziționeze podoabe mici și era în căutarea cadoului perfect pe care să i-l ducă lui Florence, acasă. Îi cumpărase deja un pieptene de corn făcut de Lalique, cu semințe de sicamor sculptate pe el, iar acum ezita dacă să ia o neobișnuită broșă în formă de anemonă, în care frumoasa floare era despuiată de toate petalele, cu excepția uneia, din email roz, montată între răsucite rădăcini de fildeș prin care se uitau chipuri stranii. Poate că nu era bine să dăruiești o imagine a decăderii și descompunerii, oricât de frumoasă, unei fete tinere! Găsi un mac emailat *pliqué-à-jour* – „ca o picătură subțire și clară de sânge“, cum descrisese Browning lalelele sălbatică – și îl cumpără ca să-l prindă în coșițele brune ale ficei sale. Pe urmă examinează altă bijuterie, care combina semințe transparent emailate de pana-zburătorului cu un scaiete somptuos din argint emailat și sticlă opacă. Olive, care atingea giuvaieră cu vârful unui deget înmănușat, ținând o brățară șerpuiindă în dreptul încheieturii ca s-o evalueze, se întrebă subit dacă cea de a doua bijuterie nu era cumva o ofrandă destinată ei. Avea un luciu stins, ca de basm. Cain privi cum era împachetată și o vârî în buzunar, împreună cu macul. Se gândea să i-o dăruiască lui Imogen Fludd, dacă fata nu avea să se rușineze. Pe Imogen o interesa acum designul bijuteriilor – scara mică, tehnica precisă, migala și delicatetea făuririi se potriveau cu temperamentul său. Dar Londra gemea de doamne care lucrau cu email și făceau șiraguri de mărgele.

Dacă doreasă-și asigure independența prin intermediul giuvaierelor, trebuia să o facă bine, ireproșabil.

Era o greșeală să vrei să vizitezi Grand Palais într-un grup numeros. Erau mii de tablouri la Décennale, unde se expuneau opere din ultimul deceniu al secolului, produse în toate țările participante. August Steyning îi anunță fără menajamente că fiecare trebuia să meargă în ritmul său și să vadă ceea ce-l interesa, până la ora prânzului când aveau să se adune – „cu scop” – în dreptul tabloului lui Jean Weber, *Les Fantoches*. Se învârtteau prin săli câte unul sau câte doi: Steyning, Cain și Olive, Tom și Julian, Charles și Joachim Susskind, Fludd și Philip, care se simțea copleșit de dimensiunile, greutatea și întunecimea majorității lucrărilor. Era îngrozit de tablourile vaste înfățișând grămezi de morți sau de muribunzi printre care se furișau șerpi și cadavrele erau străjuite de îngeri mititei înaripați. Într-o pictură intitulată *Înspre abis*, o femeie în rochie modernă, cu aripi imense de liliac și o bonetă umflată de vânt, înainta împotriva vântului, urmată târâș de un alai de nuduri geriatrice și bărboase, feminine și cu priviri sfidătoare, toate *in extremis*, unele dându-și deja duhul. Timid, Philip îl întrebă pe Fludd ce semnificație avea tabloul.

– Nu știu, zise Fludd. Poate că ea e Femeia, dar nu te prea inspiră, seamănă cu o guvernantă ticnită. Poate că e Capitalismul, dar arată a vampir nefericit. Sau Biserica ar mai putea fi. Sau Sifilisul. Oricum, e foarte franțuzească. Prefer ceramica. Nu trebuie

să îngrămădești semnificații peste ea. Ea este exact ce este: lut și chimie.

Julian, acum pasionat de Art Nouveau și de artiștii Secession, îl trase, grăbit, după el pe Tom, ca să i-l arate pe Klimt, a cărui delicioasă *Doamnă în roz* lucea stins și a cărui ambițioasă alegorie *Filozofie* strălucea elegant. Joachim Susskind și Charles fuseseră atrași de *Cursa fericirii* de Rochegrosse, o grămadă conică, isterică, de oameni în fracuri, rochii de gală și muncitori în pulovere dungate care se cățarau unii peste alții, în așa fel încât nenumărate brațe disperate, în mâneci negre sau mănuși de mătase, ieșeau din formație ca niște țaruși îndreptați spre cer, pe un fundal de coșuri de fabrică. Susskind găsi pictura impresionantă, ca imagine a capitalismului. Mai chibzui un minut și zise că poate un tablou foarte scump, care absorbise ani de muncă, nu era cea mai bună unealtă pentru făurirea unei societăți echitabile.

La *Les Fantoches*, unde se întâlneau, erau și mai multe trupuri de femei goale. Un spațiu ce arăta ca un pod de artist, cu un divan lung sub acoperișul în pantă. Lumina pătrunsă prin cele patru ochiuri de sticlă ale ferestrei cădea pe trupul gol al unei femei care zăcea în diagonală pe aproape toată pânza. Își ținea capul aplecat într-un unghi nefiresc. Brațele îi erau deschise larg și îndoite, cu pumnii duios încheștați. Avea părul negru, ochii închiși, expresia feței încruntată sau, poate, îmbufnată. Își ținea picioarele desfăcute și micuța ei despicătură era vizibilă, deși

nu se vedea păr pubian. Un picior i se odihnea, strâmb, pe o pernă brodată aflată pe podea; celălalt era prins, la fel de strâmb, în cuvertura brodată de pe canapea. Dădea impresia că stă inconfortabil și că e complet inertă, cu cărnurile ca plastilina. În spațele ei se afla un bărbat chipeș, bărbos, cu fața întoarsă, atent, către o păpușă ori o marionetă, a cărei talie o încercuia cu ambele mâini – cei doi păreau adânciți în conversație. Restul picturii era populat cu păpuși sau marionete ce luceau în penumbră – o siluetă javaneză, o regină a Bizanțului, verticală, subțire, prezență puternică, o Rapunzel plutind în prim-plan, toată numai păr lung și ochi imenși, visători. O păpușă articulată, asexuată, zăcea cu fața în jos pe genunchii femeii. Un fel de Punchinello se întindea pe genunchiul bărbatului. Punchinelloul avea inerția lipsită de viață a unei bucăți de stofă, care diferă de carnea inertă a femeii.

Când sosi August Steyning, înțelesesă de ce alesese tocmai această pictură. Era însoțit de maestrul păpușar din München, cel care dăduse reprezentația de la petrecerea de Sânziene. Anselm Stern era îmbrăcat sobru, în frac negru și o pălărie neagră cu boruri largi. Cu el, slab și nervos, cu beretă și lavalieră albastră, se afla un tinerel, evident fiul său, prezentat drept Wolfgang. Niciunul nu era înalt: amândoi aveau ochi mari și negri, nasuri și guri colțuroase. Humphry îi rugă pe Steyning și Stern să le explice pictura.

– Nu putem accepta nimic. Femeia este vie sau moartă? Ignoră bărbatul cărnurile femeii de dragul

artei și, dacă da, trebuie să-l considerăm vinovat ori să-l admirăm? Ar putea-o deștepta la viață pe moartă dacă i-ar acorda atenția pe care i-o acordă frumoasei păpuși? Ea pare cumplit de incomod așezată și gata să alunece de pe canapea în orice clipă.

– E despre hotarul dintre real și imaginar, râse Steyning. Imaginarul e mai plin de viață decât realul – mult, mult mai plin – dar artistul e cel care insuflă viață acestor figurine.

– Ce păcat, zise Olive, că n-au pictat mai multe femei alegorii despre imaginație. Femeia asta arată ca o grămadă de lut într-un ciorap.

Totți ochii se ațintiră asupra lui Anselm Stern.

– Ceea ce pune omul în artă, zise acesta, într-o engleză șovăielnică, e rupt din viață, asta e sigur. Artistul insuflă energie figurinelor. E energia lui personală, dar și energie cinetică. Care sunt mai reale pentru mine: figurinele din cutia din capul meu ori figurinele de pe stradă?

– Îl putem considera pe artistul ăsta un vampir, zise, provocator, Steyning. A supt viața din biata fată și o pompează în mădulare de lemn și chipuri vopsite.

– Are o figură interesantă, remarcă Stern, zâmbind echivoc.

Philip îl trase de mânecă pe Fludd și-i atrase atenția că Punchinello cel întins era exact imaginea răsturnată a femeii culcate.

– Mesajul e, conchise Stern, că arta e mai vie decât viața, dar nu întotdeauna artistul plătește.

Câtăva vreme nimeni nu știu precis dacă Wolfgang Stern vorbea englezește. Joachim îi șopti lui Charles că Anselm Stern era o figură importantă în viața artistică a Münchenului și că simpatiza cu anarhiștii și idealiștii.

– Nu e un terchea-berchea englez. Ia masa cu von Stuck și cu Lehnbach, opera lui e discutată în *Jugend* și *Simplicissimus*. Asta știu. Pe fiul său nu-l cunosc.

Între tineri, Philip era oaia cea neagră. Se pomena frecvent singur. Wolfgang Stern îl găsi așezat pe o bancă și desenând. Se așează lângă el.

– Pot? întrebă. Philip încuviință din cap. Wolfgang zise: Pot să mă uit? Vorbesc prost engleza, dar o citesc mai bine.

– Eu am susținut o lungă conversație prin desene cu un franțuz, zise Philip, dând înapoi paginile până la discuția cu Philippe: desene, faianța Gien, micile figurine grotești de pe urnele și farfuriile de majolică.

– Ești artist?

Philip repetă gestul-semnătură, cu mâinile înăuntrul cilindrului de lut care se rotea. Wolfgang râse.

– Dar tu? întrebă Philip.

– Sper să fiu *artiste* dramatic. Cabaret, piese noi, de asemenea *puppen*, ca tata. München este bun pentru artiști, dar periculos.

– Periculos?

– Am avut... legi rele, rele. Lumea stă la închisoare. Nu poți spune ce gândești. Pot să văd opera ta?

Philip se străduia să conceapă un model nou de trupuri dantelate și împletite, în parte omenești, în parte animalice, în parte dragoni sau strigoi. Făcea combinații imposibile cu luptătorii și maimuțele de pe sfeșnicul de la Gloucester, satirii și tritonii de majolică, femeile-insecte ale lui Lalique, femeile goale care se lăfăiau, zâmbeau și mureau pe toate imensele tablouri simboliste. Desenele la care lucra combinau marioneta flască și femeia inertă din *Les Fantoches*; acorda prea multă atenție sânilor și proporțiile erau urâte. Wolfgang râse, atingându-și un sfârc cu degetul. Philip râse și el și zise:

– Am văzut marionetele tatălui tău la München. *Cenușăreasa*. Și o piesă despre un automat-femelă, Sandman sau cam așa ceva. Ele când prind viață, când nu prind. Supranatural.

– Supranatural?

– Ca fantomele, spiritele, gnomii. Mai vii decât noi, în unele privințe.

Wolfgang zâmbi și întrebă din nou:

– Pot?

Luă creionul lui Philip și începu să deseneze împletituri proprii de forme – spiriduși negri rânjind, femei cu aripi de liliac.

– Simplicissimus, zise, iar Philip nu înțelese.

Se duseră la Pavilionul Rodin, în Place de l'Alma. Erau adunate aici majoritatea sculpturilor lui Rodin în bronz, marmură și ghips; pe pereți atârnavă un mare număr din desenele lui. Peste tot – forme vaste de

mușchi și cărnuri sculptate. Delicate chipuri feminine, înghețate, ieșeau din piatra aspră ori se retrăgeau în ea. Pretutindeni, o înfricoșătoare energie – zvârcolindu-se, aspirând, urmărind, evadând, înhățând, urlând, holbându-se. Primul impuls al lui Philip a fost să se răsucescă pe călcâie și să o rupă la fugă. Era prea mult. Era atât de puternică încât avea să-l desființeze – cum mai putea făuri el omuleți de lut și vase modeste în fața acestui vifor de creație competentă? Și totuși, exista și un impuls contrar. Unul atât de puternic, încât unica reacție la el era să făurești ceva. Gândea cu ochii și cu degetele în același timp. Simțea o nevoie disperată să-și treacă palmele peste coapse și buze, degete și șuvițe de păr sculptat, ca să simtă în ce fel fuseseră create. Se îndepărtă pe nesimțite de grupurile Wellwood și Cain. Trebuia să rămână singur cu ceea ce era acolo. Benedict Fludd se desprinsese și el de ceilalți. Philip îl urmă. Fludd măsura din priviri Femeia Ghemuită, care stătea pe vine, ținându-se de o gleznă și de un sân, cu despicătura feminină la vedere, sculptată cu dragoste. Meșterul vorbea măsurat gândului lui Philip:

– Țipă s-o atingi.

Și o atinse, trecându-și degetele prin crăpătura ei, ținându-i sânii în cupele mâinilor. Philip nu-i urmă exemplul, ci privi temător în jur, să vadă dacă se apropia vreun paznic ori însuși artistul înfuriat.

Artistul se afla într-adevăr în pavilion, pe care îl socotea atelierul său personal. Stătea de vorbă cu doi domni, unul înalt și foarte prost îmbrăcat, cu plete lungi,

slinoase, înfășurat într-un palton, în ciuda vremii calde. Celelalt era și el ponosit și avea mișcări bruște, prost coordonate. Stăteau în fața machetei de ghips alb a Porților Iadului și Rodin, cu barba roșie proiectată în afară, cu ochii albaștri scăpărând, le explica mărețul proiect cu gesturi largi sau amenințătoare.

– Dumnezeuule, zise Steyning, e Wilde. Am auzit eu că aici își pierde timpul prin cafenele și acceptă ceai de la băieții algerieni. Nu mai are niciun sfânt și oamenii îl huiduie pe stradă. Se ascunde în spatele unui ziar, ca să nu-și facă de râs vechile cunoștințe.

– Ar fi frumos să-i spunem bună dimineța, reflectă Humphry. Prețul a fost teribil, dar a plătit deja.

Anselm Stein spuse că celălalt domn era Oskar Panizza – „scriitorul nostru notoriu de piese obscene și de satire – exilat aici la Paris. E un alienist – un nebun care studiază nebunii.”

– Un anarhist, adăugă Joachim Susskind, care crede că totul e permis. Ar fi frumos să-i spunem și lui bună dimineța.

Olive se simți încălzită de admirație față de Humphry, în timp ce el păși, urmat de August Steyning, spre marele păcătos. Ce mărinimos era. Cât îl iubea când înfrunta riscurile. Dar ea rămase pe loc.

Senzualitatea copleșitoare a lucrării nu rămăsese fără efect asupra lui Olive. Izbutise să strivească sau să comprime memoria carnală a neplăcerii provocate de Methley într-un fel de rondel comprimat de carne brună, care putea fi evitat când se ridica în conștiința ei – ah, iar asta, uită-te în altă parte –, dar opere ca

Femeia Ghemuită o reanimau, ca pe un șarpe încălzit la sân. Danaida era splendidă. Albă și strălucitoare, avea spatele arcuit de disperare, fața lipită de piatră, părul de marmură îi curgea pe tâmpile în vălurile albe, înghețate. Era o locuitoare a lumii subterane, blestemată împreună cu cele cincizeci de surori ale sale pentru că-și înjunghiasse bărbatul, condamnată să încerce etern să care apă într-un ciur, simbolul inutilității veșnice. Dar frumusețea ei îți tăia răsuflarea. Olive îi atinse timid urechea cu un deget înmănușat. Tom se concentrează asupra acestei frumuseți. Nu voia să aibă nimic de-a face cu Oscar Wilde.

Lui Julian i-ar fi plăcut să-l cunoască pe Wilde, deși ceea ce reprezenta Wilde îi displăcea. Rămase la câțiva pași în spatele lui Steyning și al lui Humphry, când aceștia dădură mâna cu marele hoinar. Ei dădură mâna și cu Rodin, ceea ce și Julian ar fi dorit să facă. Wilde arăta îngrozitor. Avea pielea plină de pete roșii, dizgrațioase, pe care încercase în zadar să le mascheze cu pudră ori cremă, ori amândouă. Când își deschidea gura cărnoasă, expunea o gaură neagră acolo unde îi lipseau dinții neînlocuiți de o placă dentară. Se declară mișcat că Steyning îl recunoscuse – „mai aveți de făcut lucruri mărețe pe scenă, în timp ce eu mă învârt ca frunzele moarte de pe trotuar“. Îl prezentă pe Panizza – „un *poète maudit* ca mine, pe care nicio slăbiciune omenească nu-l surprinde, fiindcă le-a cunoscut pe toate...“ Când Rodin și Panizza se întoarseră cu spatele, Wilde se apropie de Humphry și-i șopti la ureche că i-ar fi infinit

recunoscător pentru un împrumut temporar – fondurile îi erau considerabil micșorate și insuficiente.

– Mirosea groaznic, îi povesti Humphry, mai târziu, lui Olive. I-am dat ce aveam prin buzunare, fiindcă putea atât de rău, încât m-am simțit vinovat de duhoarea lui. Stătea acolo, împruțit, în fața Porții Iadului. A plecat târșându-și picioarele – îi era teribil de rușine că primise bani – bombănind că se duce să bea ceai de mentă. Însăși gura lui era Poarta Iadului.

Examinară temeinic Poarta Iadului. Fiecare văzu altceva decât ceilalți. Porțile erau doar fantoma a ceea ce aveau să devină. Multe figuri mărețe de oameni frumoși și damnați nu fuseseră fixate încă pe cele două lespezi albe, care aveau o înfățișare aproape abstractă, cu învârtējiri misterioase și spirale dure de ghips. Dar coloanele verticale ale cadrului și spațiul regresiv al timpanului colcăiau de forme omenеști legate unele de altele în felurite chipuri revoltătoare, prădalnice, pofticioase. Julian îl cunoștea pe Dante, citit în amintirea mamei lui pierdute. Căută Cercurile Infernului, care nu se regăseau acolo, dar se pierdu în vălmășagul existent. Pe Tom îl uluia existența atâtor bebeluși morți în Iad. Olive fu îngrozită, sinistru, de figura unei bătrâne – o femeie foarte bătrână – care cădea sau se ridica în dreptul coloanei din stânga, cu toate detaliile cărnurilor ei decăzute înregistrate necruțător, dar cu dragoste: sâni plați și moi, coapsele ofilite, sacul burții ce atârna. Un copil mort o călca pe cap, altul își apăsa fața în stomacul ei. Olive stătea acolo, în rochia

de un roz pal, sub pălăria cu trandafiri, și strângea, convulsiv, mânerul elegantei umbrele de soare roz. Era supărată pe sculptor, fiindcă observase decăderea cărnii cu atâta plăcere indiferentă, nici iubire, nici ură, își spunea ea, ci plăcerea măiestriei în tot ce făcea. Se simțea posedată, dar rămase pe loc, rozalie și încântătoare. Ca și Charles/Karl, observase și ea midinelele și prostituatele și-și spusese, cu realism nordic, că printre ele ar fi fost și ea, dacă n-ar fi beneficiat de mila lui Dumnezeu, de o siluetă și un chip fermecător, de generozitatea și excentricitatea lui Humphry. Îl surprinse pe sculptor spionând-o cu coada ochiului. O dezbrăca din priviri? Ce vedea el, bărbatul ăsta care știa cum să redea pasiunea stângace, rușinea și nerușinarea și voracitatea femeilor? Își coborî modest fruntea în penumbra borului pălăriei, își clătină fundul în fustă și se duse să vorbească cu Prosper Cain.

Philip nu putea suporta Porțile. Erau și mai nesuferite decât Femeia Ghemuită, întrucât ele, ca și ceea ce avea el în minte, formau un tipar de figurine umane înlănțuite. Nu putea discerne și analiza modelul, deși prezența lui strivitoare îl anihila. Voia să-și sfâșie în bucăți caietul de schițe, dar în loc de asta îl trase afară, încăpățânat, și începu să deseneze unicul ritm pe care era sigur că îl identifică, un dans al rondelilor repetate în timpan, țâțe și fese, obraji și bucle, amestecate cu cranii rânjitoare și figuri grotești. Gândește cu degetele, de aproape, știa Philip. Și o formă îi inspiră ideea alteia, chiar înainte de a o fi terminat pe prima.

I se întâmplă vreodată să nu găsească forma? Cred că nu, cred că nu se teme decât că n-o va transpune bine în material.

Desenul îl liniște. Se ghemui la marginea postamentului și inventă un sistem de semne ca să termine repede. Probabil că-l vor lua pe sus ca să mănânce mâncăruri franțuzești și nu va apuca să vadă totul.

Peste coala lui căzu o umbră. Ridică privirea. Rodin se uita de sus la desenul schițat. Philip își strânse blocul de schițe la piept.

– *Je peux? Ne vous inquiétez pas, c'est bon*, zise sculptorul. Fața lui Philip era roșie și transpirată. Benedict Fludd veni lângă ei. Rodin întoarse foaia. *Ah, bon, c'est intéressant. Un potier comme Palissy.*¹

Philip înțelese cuvântul „Palissy“. Se uită la Fludd, apoi, mașinal, își îndreptă mâinile spre Rodin și desenă cu degetele în aer forma de lut pe roată. Fludd râse baritonal, făcu același gest și zise:

– *Benedict Fludd, potier, élève de Palissy, épouvanté par Auguste Rodin. Anglais. Philip Warren, mon apprenti. Qui travaille bien, comme vous voyez, je pense.*²

Rodin zise că-i erau cunoscute lucrările lui Fludd. Bătu în omuleții de majolică Gien și cei de pe sfeșnic cu degetul murdar de lut și spuse că erau interesanți.

¹ „Pot? Nu vă neliniștiți, e bună. (...) A, bine, e interesant. Un ceramist ca Palissy“, în limba franceză în original (n. tr.).

² „Benedict Fludd, olar, elev al lui Palissy, înfricoșat de Auguste Rodin. Englez. Philip Warren, ucenicul meu. Care lucrează bine, cum vedeți, cred“, în limba franceză în original (n. tr.).

Stați așa, zise. Deschise un dulap și scoase din el un bol mare, verde palid, cu o figură de femeie răsucită incizată în sticlă. Pe acestea, spuse, le făcuse cu mâna lui, la atelierele de porțelan din Sèvres.

– Sunt multe de învățat, despre toate formele posibile ale lutului, decretă el. Iar lui Fludd: Vă cunosc lucrările. Sunteți un maestru.

Fludd trecu peste porțelan cu palmele, cum făcuse cu Femeia Ghemuită. Era în toane bune, vioi și blajin.

De pe trotuarul mișcător începu să se uite după femei și să comenteze pentru Philip, cu voce scăzută, formele și ținuta acestora. Îl întrebă pe Philip dacă se distrează – și uită-te, rogu-te, la obrazul acela scump și supărat, la cea cu pălăriuța lucioasă – ce zici, îți îmbogățești cunoștințele despre lume?

– E cam mult. Prea mult, prea nou, prea bun, totul dintr-odată.

– Și prea multe stimulente, presupun, cu toate formele ale femeiești trecând pe sub nasul tău pe banda de viteză?

– Plutind sau stând pe loc, oftă Philip, prea mult.

– Cred că trebuie să-mi fac datoria și să te educ, zise Fludd. Diseară te scot în oraș. Numai tu și cu mine.

Benedict Fludd – mai bine zis Prosper Cain, în numele său – vânduse un vas foarte mare, albastru precum cerul de noapte, cu niște umbre de dragoni aurii, lui Siegfried – numit uneori și Samuel – Bing. Avea bani franțuzești în buzunar. Îl conduse pe

Philip pe străzi când întunecoase, când luminate de flăcările felinarelor, când tăcute, când fremătând de voci stridente, până la o ulicioară strâmtă cu clădiri înalte, unde, la etajele superioare, se vedeau gămălii de lumină în spatele storurilor trase. Fludd ciocăni imperativ într-o roletă și, după o vreme, ușa fu deschisă de o servitoare suplă, în rochie neagră. Fludd îi spuse, în franceză, că era așteptat de Madame Maréchale. Adăugă că Philip era ucenicul său, termen strecurat de curând în relația dintre ei doi, dar pe care Philip îl recunoscuse și în limba străină.

Urcară o scară îngustă, tapetată, și fură introduși într-o încăpere cu multe lămpi puternice, dar mici, având abajururi de sticlă incrustată, de culoarea vinului roșu, a zmeurii, a topazului. Camera era plină de femei, în diferite stadii de dezbrăcare. Unele aveau părul împletit cu migală, altele îl purtau despletit, ca fetele tinere. Purtau rochii ambigui, ceva între halate de dimineață și capoate, descheiate ca să lase să se vadă sânii care se legănau, uneori ca să se vadă mai mult. Era un talmeș-balmeș de mirosuri: rădăcină de iris – pe care Philip n-o mai întâlnise până atunci și i se păru grețoasă – ulei de trandafiri, fum de țigară, toate subliniate de vagi izuri de trup omenesc. Prin pâza de fum distinse chipuri: fețe obosite, fețe surâzătoare, unele de vârstă mijlocie, altele foarte tinere. Stăpâna casei – complet și foarte modern îmbrăcată – se repezi să-l întâmpine pe Benedict Fludd. Se aduse șampanie, iar Philip, șezând acum cu grijă pe marginea unei sofale, cu ochii la un șir de femei curioase, gustă din ea

pentru întâia oară. Îl mai calmă. Era excitat și speriat. Se aduse și mai multă șampanie. Era privit și discutat în incomprehensibila limbă franceză. Benedict Fludd ședea într-un fotoliu decorat cu trandafiri câte niște căpățâni de varză, cu o tânără pe genunchi, o fetișcană cu părul lătos, îmbrăcată în bumbac alb și desculță și, își dădu seama Philip, fără nimic sub bumbac. Doamnele care-l cântăreau din ochi erau mai vârstnice și mai îndrăznețe. Îi zâmbeau profesional, dar destul de binevoitor.

– Alege, Philip, îl îndemnă Benedict Fludd. Ai ce învăța de la ele. Sunt fete de treabă. Le cunosc bine.

Philip nu credea că le cunoștea prea bine, dat fiind că Fludd își petrecea toată viața vagabondând prin mlaștini sau îngrijind cuptorul. I se făcu, dintr-odată, dor de pustietatea de la Romney și de iarba din smârcuri. În ultimele zile îi fusese dat să contemple prea multe trupuri, în prea mare măsură, și nu știa dacă era sătul ori supraexcitat. Își aminti de Femeia Ghemuită și simți mișcându-se în el o dorință primitivă. Mai bău puțină șampanie și se uită mai atent la femei. Una avea fața osoasă, puțin diferită de a statuii lui Rodin, și o gură mare și severă. Purta un capot din *crêpe-de-Chine* cu un fel de jabou argintiu deasupra unor flori japoneze, care-i aminteau de năstrușnicul email de pe porțelanurile de Gien, admirate de el fără plăcere. Nu știa cum îți „alegi” o doamnă, așa că o întrebă, în englezește, cum o chema. Rose, îi răspunse ea, mă cheamă Rose.

Rose îl conduse sus, într-o cămăruță cu un pat amplu, o oglindă imensă și alte lămpițe cu abajur. Era curios și timorat. Aflase de pericolul îmbolnăvirii. Poate că se omora cu mâna lui. Lucrul ciudat era că se simțea obligat să continue – Fludd se aștepta la asta, era în joc bărbăția lui, existau lucruri pe care trebuia să le afle. Femeia se dezbracă și se așază lângă el pe pat, mirosind a tabac. Un machiaj gros îi împiedica pielea obrazilor să respire. Părea bună la suflet. Începu să-l învețe părțile corpului în limba ei, turnându-i și mai multă șampanie, udându-i cu ea degetele, bărbia și fruntea în timp ce le numea în franceză, lingând șampania de pe ele. Tors, ombilic, penis, coite. Trupul lui răspundea la atingerile ei. Degetele lui, cu care gândea, începură să exploreze trupul femeii, simțind diferența dintre carne și lut, greutatea unui sân, căldura și umezeala ei de sub capot. Fulgerător, și-o aminti pe Pomona împingându-se, goală, sub pătura lui la Purchase House. Rece și albă ca marmura, ca Danaidele. Rose avea degete istețe, poruncitoare, cu care și ea gândea. Philip – crescând repede, în toate sensurile cuvântului – se gândi că numirea părților anatomice trebuia să fie un tratament aplicat de ea tuturor străinilor, dar pe urmă își spuse că nu-i pasă, totul era atât de senzual și de eficient. Rose se purta generos cu el. Supraexcitat, ejaculă imediat, iar după aceea ea reuși să i-o întărească din nou și-i arată modalități mai subtile de a obține plăcere, ritmuri mai domoale, până când el ajunsese să gândească, în sfârșit, cu mădularul bărbătesc, așa cum se întâmpla când se răsfața în singurătate. Își

spuse că, desigur, Rodin gândește mult în felul acesta. Îi trecu prin cap imaginea neclară a unui vitraliu de biserică din mlaștini, înfățișând Izgonirea din Rai, femeia întinzându-i bărbatului fructul sferic al pomului cunoașterii Binelui și Răului și șarpele cu limba despicață privindu-i satisfăcut. Pentru el povestea nu avusese niciodată vreo noimă și n-o crezuse, dar acum, dintr-odată, în timp ce se împingea în primitoarea Rose, strângând-o de sâni, văzu totul în trupul său: mărul rotund, șarpele sinuos și tare, cunoașterea goliciunii, a Binelui și Răului.

– *Bon?* întrebă Rose, cu preocupare profesională.

– *Bon*, răspunse Philip, visător, simțind umezeala sexului ca pe apa de înmuiat lutul.

August Steyning invită pe toată lumea s-o vadă pe Loïe Fuller producându-se în teatrul ei personal; a doua zi se întorceau cu toții în Anglia, așa că dansul era episodul final al vizitei. Imaginea lui Loïe Fuller era omniprezentă la expoziție: silueta ei în plină piruetă încorona Palais de la Danse și domina intrarea în propriul ei teatru, cu vălurile fluturânde solidificate în ipsos. Figurine și statuete de bronz cu imaginea ei erau de vânzare aici și în alte părți. Philip îi spuse lui Fludd că fără îndoială existau metode mai eficiente de a realiza imagini cu pânze plutitoare decât acești stropi solizi care-i aminteau de untul topit. Clădirea teatrului, joasă și albă, cu frontispiciul ei modelat în așa fel încât să semene cu un șal sau cu o fustă tivită cu franjuri, îi amintea, mai gândea Philip, de

un tort cu glazura încă nerăzuită. Un portal jos, ca intrarea într-o peșteră sau cavernă. Înăuntru – fluturi enormi și flori așijderea, precum și un șir de femei-fluturi din bronz, de Lalique.

– Așa trebuie lucrat, îi spuse Fludd lui Philip. Vânos și cu mult spațiu.

Tot Lalique proiectase și iluminatul, în lămpi de bronz suflat cu aur. Spiriduși surâzători erau grupați în jurul feței misterioase a unei seducătoare, iar deasupra capului acesteia erau suspendate becurile electrice, ca niște delicați ghiocei pe tulpini subțiri.

Dansurile lui Fuller depindeau de doi factori: înfășurarea și desfășurarea unor bucăți lungi de pânză și iluminatul electric, prin lanterne magice acoperite cu gelatină de diferite culori. Trupul i se vedea doar pe jumătate, prin spirale transparente, translucide, opace. Mânua voalurile cu ajutorul unor baghete. Văzură „Zborul fluturilor“ și „Radium“, o compoziție iridiscență, pâlپătoare, dedicată lui Pierre și Marie Curie. În încheiere, urmăriă Dansul Focului, cu dansatoarea luminată de dedesubt de o lanternă ce emitea o intensă lumină stacojie. Mătăsurile vălurite deveniră suvoaie de magmă vulcanică, deveniră flăcările înteteite ale unui rug uriaș, deveniră cuptorul Holocaustului. Răsună „Cavalcada Walkirilor“, iar femeia se rotea într-un cocon de foc – asemenea argilei roșii, asemenea marmurei albe luminate sângeri, zâmbind în toiul vâlvătăii, pășind peste focurile incandescente sau neconsumate ale gurilor iadului. Cu toții priveau cu

gurile căscate. Julian se întrebă dacă era un dans vulgar, apoi se pierdu în învolburările de mătase. Tom era cuprins de fericirea aceea pe care o simți când ești închis în ireala cutie a teatrului. Olive își aminti de sentimentul straniu pe care-l avusese ca Hermiona, înfășurată în faldurile marmoreene ale giulgiului sau rochiei de mireasă. Își aduse aminte de părul de marmură curgător al Danaidelor lui Rodin și simți că totul era un singur obiect, că balerina, femeia sculptată, suprafața vitroasă, luminată, a fluviului de afară, cu firele lui de smarald, opal, ametist, heridot, șuierând și trosnind de electricitate, electricitate, un fluviu al vieții, un fluviu al morții, erau unul și același lucru. O făcea să dorească să scrie – lucrurile încântătoare, ca și cele înspăimântătoare, îi deșteptau o vie poftă de scris.

După ce se întorseseră cu bine la Todefright, Humphry se așază la birou ca să redacteze un articol despre expoziție și Arta Războiului și Arta Păcii.

Olive născoci o poveste în care, noaptea, doamnele de mătase și splendorii păuni, manechinele și bărbații și fecioarele de marmură, marionetele, licăritorii fluturi, lucitoarele libelule și peștii de pe tapiserii prindeau viață și-și țineau propriul târg de bunuri magice în spațiile umbrite și sălile somptuoase, nepopulate, ale Pavilionului Bing.

În mlaștină, zilele de vară caniculare erau lungi. În absența lui Benedict Fludd și a lui Philip, Elsie avea mai puțin de lucru, iar Seraphita și Pomona oricum nu făceau nimic. Uneori ședea în livadă, cu lucrul de mână. Elsie deretica, făcea curățenie și cosea și ea câte ceva. Ajunsese la vârsta la care fiecare porțiune a epidermei îi era înflorată de dorința de a fi atinsă și folosită, dar tot ce-i stătea la dispoziție era o casă veche și prăfuită și două femei ușor scrântite, îmbrăcate în lungi capoate imprimate. Cât despre ea, purta straie confecționate din haine primite de la alții, pline de crini de un auriu pal, păsări și rodii. Ceea ce-și dorea era o fustă strâmtă, neagră, funcțională, și o bluză albă cu guler, strânsă pe talia-i subțire. Nu avea bani și nici nu vedea cum ar fi putut cere, dat fiind că fondurile gospodăriei abia dacă acopereau costul pâinii, laptei și legumelor. Mai era și problema pantofilor primiți de pomană – nicio pereche nu i se potrivea. Picioarele ei – pe care și le știa frumoase – aveau rosături, călcâie

înăsprite și degete înroșite la articulații. Prefera să umble în niște sandale ca niște coșulețe, prea largi, dar care cel puțin n-o jenau. În sinea ei recunoștea că, din tot ce-și dorea, cel mai mult râvnea la o pereche de pantofi noi, încălțări numai ale ei. Încălțăminte care să nu-i distrugă picioarele. De fapt, mai mult decât orice dorea să fie iubită, să simtă mâini de bărbat cuprinzându-i talia și mângâindu-i părul frumos. Avea sângele înfierbântat, dar n-avea rost să se vaite, sau măcar să recunoască în sinea ei că era în călduri. Se apuca să dreagă ce se mai putea, atacând țesături Morris & Co cu foarfeci de croitorie, convertind amplele rochii de gală în fuste cu croială simplă, prin tiviri și însăilări. Într-o vitrină din Rye văzuse o cingătoare din piele moale, de culoarea vinului întunecat, cu o cataramă în formă de vârf de săgeată, pe care și-o dorea cu patimă, ca substitut pentru strângerea mâinilor, ca o provocare pentru ochi.

Seraphita nu-i spunea nimic despre fuste. Privea mereu în gol, ca o păpușă de porțelan, ca o zeiță de grădină, gândea Elsie. Casa nu mai avea multe secrete pentru Elsie. Știa unde își ascundea Seraphita sticlele – sticle brune de bere neagră, sticlute albastre cu laudanum: în coșulețele cu gheme de lână și perii de păr. Nu se atingea de respectivele recipiente și nu le mișca din loc; ba chiar se gândea să se ofere să i le procure, dar Seraphita avea darul de a face urechea toacă la tot ce i se spunea și fără îndoială poseda un sistem propriu care funcționa satisfăcător, deși nu-ți dădea niciodată impresia că e suficient de trează ca să conceapă unul.

Elsie ştia că Pomona era vrednică de compătimire. Fetei îi plăcea să se țină scai de ea, neoferindu-se nicio dată s-o ajute la treburile gospodăreşti, dar admirând dulce realizările lui Elsie, cum ar fi o supă gustoasă, un aranjament floral drăguţ, ferestrele sclipitor de curate prin care soarele intra în casă mai strălucitor ca oricând. Pomona o atingea pe Elsie. O mângâia pe păr când Elsie se aşeza să coasă, o întreba dacă e fericită. Spunea: „Nu prea avem chef de viaţă aici, acum că Imogen nu mai e“, iar Elsie îi replica, înţepată, că erau atât de multe treburi de făcut. Cineva ar trebui s-o educe pe fata asta, s-o scoată în lume ca să cunoască posibili pretendenţi la mâna ei sau să înveţe o meserie, gândea Elsie, nu cu prea multă simpatie. Ar fi vrut ca Pomona să păstreze distanţa. Prefera să fie singură când cosea. Făcea o fustă destul de reuşită, rezonabil de sobră, brodată cu rămurele de salcie.

Când putea, intra şi în atelierul de olărit. Bulgării de lut erau înveliţi în pânză udă, căldările cu apă de var erau tentante şi ea îşi trecea degetele prin ele, doar ca să le simtă. Lua câte puţin lut – nu însemna furt, putea fi turtit la loc – şi plămădea din el figurine mici, femei şezând cu braţele în jurul genunchilor sau stând trufaşe în poziţie verticală, goale, balansate pe picioare elegante.

Cămara încuiată îi stârnea curiozitatea. Îşi spunea că făcuse curat pretutindeni şi ar fi trebuit să măture şi acolo, dar de fapt era vorba de străvechea provocare a singurei uşi zăvorâte. Desenul operei lui

Bernard Palissy de la Kensington Walhalla era prins în piuneze pe ușa încuiată, cu un colț atârând peste gaura cheii. Fără să se preocupe serios, începu să caute chei cu destinația necunoscută, spunându-și în același timp că dacă încăperea deținea un secret, cheia se afla cu siguranță în cu totul altă parte. Dar iată că într-o zi, urcată precar pe un taburet ca să ajungă la o poliță de sus, găsi un borcan urât pentru sare, de forma unui grifon cu clonț amenințător și creastă țeapănă, și auzi înăuntru un zăngănit metalic. Borcanul era împins departe, în umbră. Elsie îl apucă și îl dădu jos. Îl înclină și creatura scuipă afară o cheie subțire de fier. Elsie puse cheia în buzunarul de la șorț și zâmbi ca o pisică. Așeză borcanul la loc. Apoi așteptă. Așteptă două zile, până când Frank Mallett le invită pe Seraphita și pe Pomona la un picnic la vicariatul din Puxty. Când toată casa fu numai a ei, scoase piunezele care fixau desenul lui Palissy, descoperind încuietoarea. Cheia intră lin și se răsuci ușor, ca unsă. Cămara era un adevărat depozit. Un raft de piatră străbătea trei dintre pereți, iar deasupra și dedesubtul lui erau alte polițe, până sus, la tavanul spoit cu var. Exista o ferestruică zăbreliată, cu o plasă de sârmă ca să nu intre muștele, plină de praf.

Pe rafturi se aflau vase. Elsie se așteptase la cu totul altceva. Unul sau două erau boluri mai mari și pântecoase, dar majoritatea erau mici și luceau stins în penumbră, porțelan cu glazură albă, biscuit nesmălțuit. Când se apropie ca să le distingă mai bine, sub picioarele lui Elsie trosniră cioburi, ca și cum cineva

ar fi scăpat, ori aruncat pe podea un adevărat covor de fragmente.

Piese de ceramică erau himere obscene, pe jumătate vase, pe jumătate oameni. Aveau o linie clară și pură și erau contorsionate în toate pozițiile și formele de exhibare și împreunare sexuală posibile. Fete zvelte își apucau și își arătau modelele complicate, în formă de vază, ale labiilor și canalelor sexuale interioare. Stăteau trântite pe spate, cu pelvisul împins în sus, la vedere. Ședeau într-o disperare mută pe buzele unor urcioare înalte, acoperindu-și, defensiv, sânii, cu pletele lungi căzute peste fețele aplecate. Erau și modele anatomice clinice – întotdeauna elegante, întotdeauna precise și făurite cu economie – ale organelor genitale masculine și feminine, separate sau împreunate. Erau perechi, în îmbrățișări încordate, posibile sau imposibile, duioase sau teribile.

Unele dintre ele aveau fața lungă și umerii căzuți ai lui Imogen, altele semănau cu dolofana Pomona. Masculii erau fantasme fără chip. Elsie călcă pe rămășițele altor versiuni, către ele, observând că brațele și picioarele agitate, gurile căscate și mâinile transformate în gheare nu erau de aceeași vârstă, ci coborau pe scara anilor până la copilărie. Erau atât de multe, își spuse Elsie, încât păreau un recif de corali ridicându-și, sub apă, degetele de piatră. Lui Elsie îi venea greu să le privească, în starea de excitație trupească în care se afla. Ceva din propriul ei corp răspundea la deschiderea, penetrația, șocul vizual al acestor obiecte. Dar, dincolo de reacția sexuală, mai puternică

decât ea, era teroarea. Nu neapărat teroarea provocată de ceea ce fetele fuseseră silite să facă ori poate doar își imaginau că făceau. Teroarea inspirată de energia feroce care făurise atât de multe, atât de multe obiecte, împinsă de o nevoie pe care nici nu dorea să și-o imagineze. Se trase înapoi. Avu prezența de spirit să-și scoată pantofii detestați și să-i învelească în șorț, ca să-i curețe de urme. Își închipuia că autorul acelei stranii expoziții n-ar fi fost prea bucuros de vreo urmă care să-i indice că o descoperise ea.

Nu știa dacă i-ar fi vorbit lui Philip despre descoperirea sa, în caz că el ar fi fost acasă. Se simțea stăpânită de o nevoie profundă de a nu spune nimănui, de parcă tăcerea ar fi putut face să dispară etajerele, obiectele alb-lucitoare și lumina prăfoasă. Or, tăcerea avea exact efectul contrar. Era obsedată. Când Pomona se întoarse de la ceai, creierul neascultător al lui Elsie o dezbracă, scoțându-i la iveală trupul alb ca laptele, îi îndepărtă picioarele, astfel că atunci când fata o mângâie pe braț, Elsie o plesni pentru prima dată peste mână și, țipând „Nu face asta!“, se întoarse cu spatele la Pomona, pe fața căreia se citea tulburarea, și încercă să se calmeze.

În weekendul din august când banca luase vacanță, Geraint veni acasă să-și vadă mama și sora. Basil Wellwood îl aduse în Kent, în Daimlerul lui cel nou. Avea o afecțiune de naș față de „tânărul Gerry“, cum era cunoscut acum, iar Gerry îi răspundea cu aceeași monedă, punând întrebări inteligente despre

mine, titluri de rentă și piețe, ceea ce Charles nu făcea niciodată. Geraint avea acum un serviciu de funcționar în departamentul schimburi valutare de la Wildvogel & Quick. Avea o locuință în Lambeth și trecea zilnic pe jos peste Podul Londrei, în mijlocul unei mulțimi de bărbați îmbrăcați în negru, grăbiți și preocupați, semănând cu o armată de furnici sau cu un flux noroios ca sumbrul fluviu de dedesubt. Se împăuna cu îmbrăcămintea nouă, semn al unei metamorfoze totale, o larvă devenită libelulă. Găsea că murmurul, zumzetul, căldura și mirosul gloatei umane erau lucruri dintre cele mai alarmante, dar era hotărât nu numai să se obișnuiască, ci chiar să se învețe să-i placă. Se purta amabil cu colegii și învățase să participe la farsele lor, la ieșirile în grup, când să fie entuziasmat, când să se arate reținut. Era șiret, în mod deliberat, mai degrabă decât instinctiv. Avea un scris precis și frumos – moștenise ochiul ager al tatălui său. Descoperi că avea o înclinație pentru calculul exact și asta-i provoca o deosebită plăcere. Această calitate nu i-ar fi fost de niciun folos într-o casă veche și plină de praf din mlaștina deprimantă.

Deseori simțea că moare de plictiseală, dar nu căsca niciodată. Erau multe de învățat. Privea în jur și băga la cap. Urma să aibă un conac la țară, servitori, șampanie și – mult mai vag – o soție elegantă în rochii moderne superbe. Despre City și Bursă avea o părere ambiguă. Iubea conformismul lumii financiare, avântul pur pus în slujba obținerii de bani. Învățase să iubească atmosfera ei sură, în care plutea o pâclă subțire, alcătuită

din funingine și praf, un aer gros ca sedimentele de pe geamurile jengoase, de o culoare simultan respectabil de discretă și pe cale de dispariție, ca penajul incolor de pe piepturile porumbițelor de pădure. Și, vag, începuse să creadă că centrul acestei lumi era atât un obiect, cât și o cheie simbolică, un indiciu, pentru toate celelalte lucruri: aurul ce dormea tăcut în monedele de un sovereign și în lingourile depozitate în seifurile Bătrânei Doamne de pe Threadneedle Street și în camerele blindate de la Wildvogel & Quick. Căci și cifrele pe care le scria cu cerneală în coloane ordonate, și telegramele și biletele de bancă erau, la rândul lor, simboluri ale lucrurilor, a căror soliditate îi încânta imaginația. Obiecte cum ar fi roțile de bicicletă, generatoarele, cimentul dens, baloturile de mătase și stivele de cherestea, piramidele de covoare de un roșu amurgit, butoiășele de ceai căptușite cu zinc, sacii cu cafea boabe, traulele, vapoarele, mașinile de scris, vinurile și zahărul, cărbunele și sarea, gazele din baloane, uleiul din sticle și butoaie, mirodeniile sigilate în cutii de plumb. Toate pline de un praf curios de neastâmpărat, care se ridica, plutea și se așeza neîncetat. Praf de la tăciunii a mii de vetre, amestecat cu sedimente de zahăr și mirodenii, amestecat cu luciul imaginat al pulberii de aur.

Cândva, aceste lucruri erau stocate în depozite imense și boltite de lângă docuri, dar acum aveau loc schimbări, după cum îi explica Basil. Magaziile deveneau sarcofage goale și reverberând de ecouri, datorită telegrafului și navigației cu abur. La Baltic

Exchange, îi spunea Basil lui Gerry, se primeau trei telegrame pe minut. Fiecare putea avea ca efect expedierea unui vapor, care făcea nu mai mult de o săptămână din State, doar patru sau cinci săptămâni din Australia ori din Orient. Marii angroșiști trebuiau să-și schimbe metodele, dacă nu voiau să dea faliment.

Cu ochii minții, Geraint vedea cum se învâрте globul pământesc, cu vastele pete roșii ale Imperiului, cu frontierele schimbătoare, întretăiate de liniile invizibile ale telegramelor și de siajele vizibile ale marilor pacheboturi de fier ce-și croiau vajnic drum prin spuma zburătoare a valurilor, ori pe mări nemișcate ca oglinda.

În Daimler, în frumoasa sâmbătă a vacanței bancare, Basil Wellwood vorbea despre aur. Era nevoie de aur pentru finanțarea războiului din Africa de Sud, împotriva căruia scrisese Humphry, denunțându-l drept un conflict care avea la bază interesul pieței aurului de la Londra, rezervele de lingouri, interesul speculanților. Basil era neliniștit, fiindcă lordul cancelar¹ alesese ziua aceea de la începutul vacanței bancare, când Bursa era goală și City era pustiu, ca să anunțe un împrumut de război, menit să refacă rezervele consumate de monede și lingouri de aur deținute de Banca Angliei. Investitorii erau dezavantajați. Trenurile nu vor fi punctuale din cauza vacanței, iar timpul era un factor vital în acest moment delicat. Mișcarea era incorectă. Geraint aprobă, dând din cap. Menționează minele sud-americane – Camp Rind, Crickle Creek – din care

¹ În Marea Britanie, ministrul de finanțe (n. tr.).

corporațiile intenționau să-și refacă depozitele subțiate de închiderea atâtor mine sud-africane de când începuse războiul.

Correspondența pe aceste probleme cădea în sarcina lui. Munca era mai interesantă decât ai fi crezut, fiindcă patru funcționari de la Wildvogel & Quick plecaseră pe front cu regimentul City Imperial Volunteers. Tinerilor patrioți li se promisese, firește, că li se vor păstra posturile. Se produsese un incident extrem de neplăcut când *The Daily Mail* acuzase o altă bancă germană că-și anunțase doi angajați din această categorie că vor fi concediați. Ziarul nu numise banca, dar se știa că era vorba de Kahn și Herzfelder, iar Maurice Herzfelder fusese înconjurat, îmbrâncit, bruscăt, trântit pe jos și lovit cu piciorul în corp și în cap de funcționarii furioși din Kaffir Circus. Poliția nu reținuse pe nimeni. Bursa era un loc în care se strângeau găști de anarhiști, cu un comportament sălbatic. Gerry se aflase acolo pe 18 mai, când se anunțase Ajutorul pentru Mafeking. Toți mărșăluiau, urlau și cântau, fluturând drapele, suflând în trâmbițe și întinând imnuri, acompaniați de claxoanele birjelor. Și Gerry mărșăluise cântând „Rule Britannia“ și „God Save the Queen“. Mintea îi fusese conectată la psihicul colectiv. Fusese o experiență nouă pentru el, înainte nu mai cunoscuse așa ceva.

Vremea din weekendul acela era de aur. Basil și Gerry ședeau în spatele șoferului, privind încrezători lanurile de grâu și plantațiile de hamei. Ajunși la

conacul Wellwood, Basil, dintr-un exces de ospitalitate, îl invită pe tânărul său funcționar la un pahar de sherry, apoi îi ordonă șoferului să-l ducă pe musafir și bagajul său, pe drumurile de țară, la Purchase House. Avea să fie o surpriză plăcută pentru familia lui să-l vadă venind cu automobilul. Nu s-ar aștepta la așa ceva. Geraint era ușor neliniștit, crezând că poate ai lui nu se așteptau să-l vadă defel – intenționase să le facă o surpriză. Îl frământa faptul că nu știa cum să procedeze cu șoferul: oare aștepta un bacșiș, era cazul să-l poftească în casă, cum să se descurce? Cotiră și ieșiră lent din Grădina Angliei, în mlaștină, și rulară pe aleea lungă spre Purchase House. Aici, nici țipenie. Intrară în curtea grajdului, pustie și fierbinte ca un cazan încins. Nu le ieși nimeni în întâmpinare. Geraint zise că poate s-ar găsi o bere ca șoferul să-și astâmpere setea, dar omul refuză politicos (avea berea lui personală în coșulețul cu mâncare, ardea de nerăbdare să se întoarcă la familia sa, era conștient de dilema socială a lui Geraint și doar marginal interesat să le arate automobilul locuitorilor de la Purchase House, dacă avea să se ivească vreunul). Geraint rămase în mijlocul curții, cu geamantanul la picioare, și privi cum șoferul băgă în marșarier și iese din curte, cu o serie de pocnituri și pârțâieli ale eșapamentului.

Elsie Warren ieși din atelierul-lăptărie exact la timp ca să zărească dosul înalt al mașinii dispărând printre copaci. Îl salută civilizat pe Geraint, arătându-se surprinsă exact cât trebuia atât de apariția lui, cât și de

modul în care călătorise. Spuse că mai văzuse un automobil sau două la Rye, erau absolut uimitoare. Zise că-i va pregăti patul și că mama lui, ca de obicei, dormea după-amiază. Nu știa pe unde umbla Pomona. Poate ieșise cu bicicleta. Îi era foame?

Lui Geraint îi era tare foame. Cât ai clipi, Elsie scoase o salată de homari excelentă și pâine moale, neagră.

– Am un băiat de pescar, explică ea, care aduce din când în când homari și crabi, ca un pretext ca să mai zăbovească pe aici.

Geraint o cântări din ochi cu o oarecare curiozitate. Așadar, avea un suspinător? Văzu că ea știe ce gândește – își netezi fusta pe șolduri, dornică să arate bine. Constată că se făcuse foarte drăgălașă, că silueta ei era exact așa cum trebuia să fie, că avea un chip plin de viață. Se uita cum ea îi observă privirile. Amândoi deciseră să nu vorbească. El îi examină veșmintele arts and craft recroite. Nu stăteau perfect pe fată. Își aminti cum strigase la Prosper Cain că nimănui nu-i trecuse prin cap să-l plătească pe Philip. Nu știa dacă Philip primea acum leafă, dar cel puțin fusese dus la Paris, în scopuri educative, așa îi spusese Imogen și Florence când trecuse pe la muzeu. Se întrebă dacă Elsie era plătită. Se gândi că dacă el nu avea să afle, nimeni nu o va face. Cineva – invizibilul băiat de pescar! – o să se țină de Elsie Warren, o să vrea să o ducă de aici, să facă dragoste cu ea, să facă din ea o soție și o mamă. Ar fi calea firească, dar și ceva foarte neconvenabil. Se gândi că trebuie să vorbească neapărat cu Elsie.

Intră Pomona și i se aruncă în brațe, sărutându-l și strângându-l. Ei îi spuse ceea ce nu-i spusese lui Elsie: că devenise o femeie frumoasă. Ea își scutură claia de păr blond și-și plecă ochii. Imogen îl rugase să aibă grijă de Pomona. Ea urma un curs de bijutier și desena mici pandative de argint și email. Părea calmă, ceea ce-i aminti lui Geraint că pe vremuri nu i se păruse calmă, doar molatică și ștearsă. Zicea că-și făcea griji pentru Pomona, fiindcă aceasta, formulase Imogen abscons, trebuia să „suporte totul“, acum că ea și Geraint plecaseră de acasă. Geraint îi aruncase o privire întrebătoare, peste masă, lui Florence Cain, care turna ceaiul. O admira pe Florence, care, la șaptesprezece ani, era cu doi ani mai tânără decât el, cu unul mai mică decât Pomona și cu mai bine de patru ani decât Imogen, dar părea mai înțeleaptă și mai sigură de sine decât oricare. Considera că Florence era frumoasă, ca icoana unui sfânt italian. Credea că e „așa cum se cuvine“, fără să-i analizeze îmbrăcămintea sau felul în care ducea tava de ceai. Imogen îi spusese „Nu lua în seamă pe Florence, e doar o prietenă“, iar cel care roșise când li se întâlniseră privirile fusese Geraint, nu Florence. Își aminti de Florence în timp ce o privea pe Pomona, ghemuită în brațele lui, mângâindu-l pe față. Fata avea ochii umeziți.

– Totul e bine, Pommy? întrebă Geraint. Ți-a fost dor de noi? Ai ceva planuri?

În acest punct, Seraphita coborî și ea, somnoroasă, și se arătă corect surprinsă de prezența fiului ei schimbat, în noua lui jachetă de in. Se interesă, vag, dacă

Elsie „avusese grijă“ de el, iar Geraint răspunse că da. Elsie se apucă, brusc, să strângă vesela folosită. Seraphita ședea maiestuoasă și surâdea.

– Povestește-ne despre... începu Pomona. Povestește-ne despre...

Nu-i venea în minte ce să întrebe despre o viață complet necunoscută ei.

– Am venit cu automobilul, se laudă Geraint. Domnul Wellwood i-a ordonat șoferului să mă aducă acasă. E foarte atent cu mine...

Niciodată nu va putea să discute cu cele două femei despre lingouri de aur și credite, despre televiziune și pulberea de aur.

Vacanța ticăia și se scurgea în atmosfera însoțită. Geraint făcu niște plimbări sănătoase, solitare, prin mlaștină, și merse cu bicicleta cu Pomona. Elsie găti câteva feluri savuroase, șprot prăjit, crab cu maioneză și salată de cartofi cu muștar. Veniră, invitați la ceai, Herbert și Phoebe Methley și-i puseră întrebări despre viața din City pe care membrii familiei sale nu i le puseseră. Le descrie marșul grăbit al bărbaților pe Podul Londrei, învâlmășeala de la Bursă, celebrarea Ajutorului pentru Mafeking. Herbert Methley spuse că în general se credea că Banul nu are suflet, dar era o credință falsă. Mammon era o mare putere spirituală, care-i tulbura și pe îngeri, și pe demoni. Mammon dirija oribilele măceluri din veld. Aurul declanșase războiul, tot aurul îl întreținea. Perorația lui îl supără pe Geraint. El știa că aurul era un soi de forță vie, dar

personificarea îl șubrezea și îl sentimentaliza, iar el simțea asta, fără a fi capabil să o exprime nuanțat în cuvinte. Vedea aurul cu ochii minții, lingouri strălucitoare, un torent fierbinte curgând din creuzet. N-avea nevoie de niciun demon ros de molii.

– Nu-mi închipuiam că totul e atât de pasionant, zise Pomona.

– Este, o asigură Geraint. Banal, mecanic și pasionant.

Elsie trecu pe lângă ei ca vântul, aducând biscuiți proaspăt copti și un borcan de gem de agrișe excelent.

Îi plăcea să respire aerul mlaștinii, se simțea mai zdravăn la trup, dar nu fu nefericit când veni timpul să plece. Înainte, avu o scurtă discuție cu Elsie. O rugă să iasă în livadă, că voia să-i spună ceva. Pășiră printre pomi.

– Ai nevoie de ceva? o întrebă Geraint. S-ar părea că faci miracole de genul celui cu pâinile și peștii; simt că e de datoria mea să te întreb dacă ai destui... destui bani ca să te descurci. Mama e total lipsită de simț practic.

Elsie îl surprinse. Se așeză pe o moviliță cu iarbă și-și întinse picioarele. Își scoase sandalele butucănoase.

– Uită-te la picioarele mele, zise.

Picioarele ei erau urâte. Erau roșii și julite, aveau bătăături și umflături, chiar sângerau puțin. Ea zise, sec, dar cu intensitate:

– Vreau pantofi numai ai mei. Nu pot umbla mereu și să fac tot ceea ce fac cu astfel de picioare. Primesc

încălțări de la Frank Mallett, niciuna pe măsură, am picioare înguste. Uită-te la ele, domnule Fludd. Uită-te. Sunt picioare de femeie bătrână. Sunt strivite și arată ca picioarele de babă. Pe cuvânt că aş fi mai folositoare dacă aş avea pantofii mei.

– Trebuie să te întreb – iartă-mă: ești plătită?

– N-am de ce să te iert și cred că știi răspunsul. Nu, nu sunt plătită. Primesc un pat, mâncare și haine purtate. Nu mă plâng. Știu că banii sunt puțini, dar de pantofi chiar am nevoie.

– Nu... intenționezi să pleci, să te duci altundeva?

– Ascultă, întotdeauna am jurat că niciodată, niciodată nu mă voi angaja, orice-ar fi. Aș fi rămas la Potteries să decorez oalele și aş fi avut o meserie. Ca mama, care a murit. Când a murit, am venit aici în căutarea lui Philip, pentru că așa a vrut ea. Îl iubesc pe Philip, domnule Fludd, el e tot ce iubesc. Știu că are și a avut întotdeauna dreptate – are talent, e mânat de el. Asta-i o lume de vis, fiindcă tatăl tău e un adevărat maestru. Philip învață ce nici n-ar fi visat să învețe. Nu cred că e din cale-afară de bucuros că sunt și eu aici cu el – el a fugit de acasă, ca să fie altundeva, iar eu îi amintesc de ce a lăsat în urmă. Dar, până mă străduiesc eu ca toată lumea să aibă de toate, Philip e liber – poate făuri vase, poate inventa, poate lucra. Nu mi-am dorit niciodată să țin o casă. Am și eu micile mele ambiții. Nu pot suporta trândăvia de aici – iartă-mă, sunt cam dură – îmi place să fac ordine, să dreg lucrurile și să le pun pe roate, să înveselesc puțin viața.

Se ambala tot mai tare. Vorbea rapid, tăios, furios.

– Și mă simt ridicolă în Țoalele astea înflorate și brodate, aș dori ca domnul reverend Mallett să mă vadă în haine ordinare, banale, că nu-s păpușă, nici mătușa Sally. Îmi pare rău, n-ar trebui să mă plâng atâta, n-am avut intenția. Dar să știi, domnule Fludd, că zicala e adevărată: mă omoară picioarele. Îmi pare rău. Acum tac, iartă-mă.

Geraint se așează pe iarbă lângă ea. Spre marea lui surprindere, îi luă în palme un picior fierbinte și se aplecă deasupra lui.

– Cât costă pantofii?

– Nu știu. Dumneata te pricepi mai bine decât mine. Porți haine normale – frumoase, îndrăznesc să spun – și pantofi buni.

Pantofii lui din City costaseră salariul pe o lună. Le îngrijea pielea lucioasă ca pe propria epidermă – de fapt, era mai moale decât pielea lui, care avea tendința să se lase cuprinsă de acnee. Geraint Fludd avea de puțină vreme banii lui, câștigați cu sudoare și era ceea ce Elsie ar fi numit strâns, foarte strâns la pungă. Dar acum scoase punga și numără patru jumătăți de coroană, de argint, în palma lui Elsie.

– Ar trebui să fie destul pentru niște pantofi. Data viitoare când vin, vreau să te văd umblând fără chinuri și făcând plimbări lungi.

Ezită. Ar fi vrut să spună că o va însoți la alegerea pantofilor. Își enumera în minte micile plăceri la care va trebui să renunțe de dragul pantofilor ei și îl cuprinse o căldură plăcută, a generozității, imaginându-și degetele mici mișcându-se confortabil în noile teci de piele.

Dar a merge la un magazin de încălțăminte cu femeia asta tânără era ceva necuviincios, ceva prea intim. S-ar comporta ca și cum ea ar fi fost... un fel de slugă, iar el patronul și stăpânul, ori ca un evasiament care face daruri, așteptând răsplata în natură. Zise, puțin cam încordat:

– Știu că faci pentru familia mea mult mai mult decât e necesar... mult mai mult decât ei... noi... apreciem cu adevărat. Zău că știu.

Elsie zâmbi trist. I-ar fi plăcut să fie cineva cu ea în epocalul moment al cumpărării pantofilor. Poate că trebuia să-l aștepte pe Philip. Dar o omorau picioarele.

Geraint se întoarse la Vetchey Manor cu cabrioleta și după o zi sau două Elsie străbătu pe jos mlaștina și urcă dealul până la Rye. Acolo erau două sau trei prăvălii cu pantofi și botine, iar în vitrina uneia – Jas. Plaskett, înf. 1872 – se lăfăia cingătoarea din piele roșie cu catarama ca un vârf de săgeată. Elsie rămase în fața vitrinei, pe pietrele de pavaj, calculând în minte. Nu voia ca prima ei pereche de pantofi să fie niște ghete de umblat prin tină, ca ale femeilor muncitoare, dar știa, cu un realism necruțător, că dacă își cumpăra încălțări cât de cât arătoase, ori chiar stilate, nu se va îndura niciodată să le poarte la treabă, ca să străbată curtea, să fugă în sus și în jos pe scări, să meargă la Lydd. Trebuia să-și cumpere pantofi adecvați, care, curățiți și văcsuiți asiduu, să arate acceptabil sub fusta simplă, după ce va face rost și de ea. O clipă nădăjdui că banii de la Geraint i-ar ajunge ca să-și cumpere și

pantofi, și cordonul roșu. Socoti furibund. Câtă vreme nu intra în prăvălie, își putea imagina că este posesoarea cingătorii.

– Mă întrebam la ce visezi, zise o voce plăcută din spatele ei. Elsie tresări. N-am vrut să te sperii, continuă Herbert Methley. De vreo douăzeci de minute te urmăresc cum chibzuiești și până la urmă nu m-am putut abține să nu te întreb la ce te gândești, de ce te încrunți și murmuri ceva doar pentru dumneata. Nu trebuie să-mi răspunzi, știu că sunt impertinent.

– La pantofi, râse Elsie. Mă gândeam la pantofi. Prima oară în viață îmi cumpăr niște pantofi. Nu mă pot decide. Nu știu ce să aleg.

– Și până nu alegi, toți pantofii sunt ai tăi și te poți gândi la ei, zise scriitorul.

– Da, ca și cordonul ăla elegant cu săgeată de acolo. Aproape că mi-ar ajunge banii și de cordon, dacă aș alege ghetete mai ieftine. Dar de cingătoare n-am nevoie; îmi trebuie pantofi care să nu mă jeneze.

– E, într-adevăr, o decizie importantă. Eu sunt autor de povești, știi, deci trebuie neapărat să aflu dez-nodământul. Cred că e bine să probezi încălțările – cât de multe perechi poți, ca să-ți vezi picioarele din toate unghiurile și în toate formele posibile. Cu siguranță vei constata că unii dintre pantofii care în vitrină arată bine, promit să fie eleganți și confortabili, sunt înșelători și te vor răni la călcâi sau îți vor freca degetul mare. Alții, care nu arată cine știe ce pe raft, vor fi ca niște mănuși croite special pentru piciorușele și gleznele tale elegante. Într-o lume ideală, ți-ai cumpăra

pantofi de oraș, pantofi de dans și pantofi simpli pentru lucrul în gospodărie, dar dumneata, presupun, trebuie să găsești o singură pereche care să fie toate astea la un loc, ceea ce nu e simplu. Sper că mă lași să te ajut. Am un ochi bun când e vorba de picioarele doamnelor, mi s-a spus de nenumărate ori. Pe cuvânt că vreau să știu cum se va sfârși povestea asta.

Așadar, intrară în prăvălia întunecoasă, mirosind a piele, și Elsie se așază pe un scaun tapițat, cu Herbert Methley îngenuncheat lângă ea într-o parte și cu tânărul vânzător îngenuncheat în cealaltă parte, aducând din ce în ce mai mulți pantofi din depozitul din spatele tejghelei. Methley îi mângâia picioarele pe care ea le introducea, grijulie, în pantofi negri și pantofi maro, pantofi cu tocuri mici și pantofi cu modele perforate sau ghete trainice. El prezicea cu o precizie nepământească care încălțări îi vor veni ca turnate, respingându-le pe cele prea grele sau pe cele care o puteau pișca. O puneă să umble cu fiecare pereche și să-și răsucescă trupul ca s-o vadă din toate unghiurile, o întreba până unde îi ajungeau degetele și dacă o frecau la călcâie. Era o situație bizar de intimă. Reduseră oferta la doar două perechi, multă vreme după ce Elsie, dacă ar fi fost singură, ar fi optat pripit pentru cei mai ieftini sau cei mai urâți, din sentimentul că nu „merita” ceva mai bun.

– Să-i simți ca pe niște mânuși, Elsie. Ei trebuie să fie un suport bun pentru toate oscioarele care lucrează atâta în bolta piciorului tău și trebuie să-ți

poți mișca toate degetele, fără să ai senzația că porți cutii de ambalaj în loc de pantofi. Mie, personal, îmi plac ăștia negri cu tocul mic. La prima vedere – sau nu la prima vedere – au o anume eleganță – severă, dar fină – și totuși sunt sigur că țin la tăvăleală.

Elsie fu de acord să cumpere perechea respectivă și era gata să se întoarcă la Purchase House cu ei în picioare. Methley o sfătui:

– Poartă-i în fiecare zi câte puțin, până vă împrietenii. Trebuie încălziți și întinși încetul cu încetul. Ca să se dea după piciorul tău. Îmi dai voie să te conduc înapoi la Purchase House? Oricum am ieșit să mă plimb și tovărășia ta mă încântă.

Elsie era tulburată. În ochii ei, Herbert Methley era bătrân, din generația taților. Poate că bunăvoința și... și *insistența* lui erau părintești, deși nu credea. Era mult mai urât, dar și mult mai interesant și interesat decât Geraint. Primise rest de la jumătățile de coroană ale lui Geraint, dar nu suficient pentru cordonul roșu. Ea zise că i-ar face plăcere compania lui și atunci, ca un scamator, el scoase din buzunar un pachetel legat cu sfoară.

– Pentru tine, zise. Desfă-l.

Era, vezi bine, cordonul roșu.

– Nu-l pot primi.

– De ce nu? Nu oricând poți face cuiva o surpriză, oferindu-i exact ceea ce-și dorește. Și ai dreptate, ai un gust excelent, este foarte frumos.

Avea o formă care să se așeze pe șolduri și să țin-tească în jos, ca o săgeată, între ele. Herbert Methley

insistă să i-l prindă chiar el la brâu și mâinile lui prelungi, foarte scurt, îi pipăiră forma, zăbovind o clipă, țintind și ele în jos.

După aceea se întoarseră acasă, peste mlaștină, umăr la umăr, fiecare conștient de prezența celuilalt.

– Oare te superi dacă folosesc picioarele tale – și pantofii – într-un roman pe care tocmai îl scriu? o întrebă el. Este exact exemplul de care am nevoie...

– Exemplu pentru ce? Elsie nu era nici plăcut, nici neplăcut impresionată.

– E un roman despre... despre ce nu-i bine în viața femeilor. Îmbrăcămintea femeilor este o formă de oprimare, o închisoare.

Elsie se gândi la saltul de la subiectul pantofi la subiectul libertate. Afirmă că nu avusese ocazia să mediteze la astfel de lucruri. Avea prea mult de lucru, fu cât pe aci să protesteze, dar se înfrână, simțind că afirmația ar fi părut prostească.

– Dar ar trebui să te gândești, Elsie. De ce să stea fratele tău în veselul Paris, iar tu, aici, să fii o sclavă domestică, fără pantofi?

– El e un foarte bun olar. Eu, nu.

– Te-ai gândit vreodată la ce ai putea fi, dacă ți s-ar oferi o șansă?

– N-are rost, răspunse Elsie.

Se gândi la nemulțumirea ei, că trebuia să se descurce de azi pe mâine pentru leneșele de la Purchase House. Se gândi la camera plină de urcioare libidinoase. Erau câteva în care figurinele feminine se lăsau pe spate, cu degetele între picioare, în punctul

spre care ținea vârful de săgeată al noului cordon roșu. Herbert Methley o tulbura și o excita, nu neapărat într-un mod plăcut. O răscolea așa cum Geraint și băiatul pescar nu reușeau s-o facă. Trebuia să-și păstreze cumpătul.

– Și ce se va întâmpla cu personajul fără pantofi? O sfârșește bine?

– Își dobândește singură libertatea și dansează desculță, zise Methley. Învăță să trăiască.

Elsie nu întrebă cine avea s-o instruiască pe fata desculță. Făcu o remarcă despre priveliștea deschisă din mlaștină și despre cântecul ciocârliei. Methley se lăsă prins de subiect și mărșăluiră așa mai departe, demonstrând un mare interes pentru florile de câmp și oile din mlaștină, pomii bătuți de vânt și Canalul Militar Regal, de-a lungul căruia merseră o vreme, pe malul de o formă aparte. Methley părăsi drumul înainte de a coti spre drumeagul ce ducea la Purchase Hall. Elsie îi mulțumi, cu o oarecare rețineră, pentru ajutor și pentru cingătoare.

– Cred că ar fi bine să vii la întrunirea despre drepturile femeilor, organizată de domnișoara Dace la Lydd, zise el. Cred că ar trebui să te intereseze. Drepturile femeilor sunt pe cale să sufere o transformare radicală. Tu – tu însăși – ar trebui să te gândești la asta.

Elsie răspunse că va trebui să se gândească ce să facă pentru a putea merge.

– Soția mea și cu mine vom fi prezenți. Te vei regăsi printre prieteni.

– Va trebui să cer voie, zise Elsie, deja puțin răzvrătită pentru că trebuia să-i ceară voie pentru orice Seraphitei.

– Poate că doamna Fludd dorește să participe și ea? Încercăm să comunicăm cu toate femeile.

Elsie nu avea idee cât se temea Seraphita Fludd ca ea, Elsie, să nu dispară la fel de brusc și de misterios precum apăruse.

Domnișoara Dace închiriasse un fel de cabană de bârne, mult lăudată, din Lydd, cunoscută vag sub numele de Club Hall, deși nu aparținea exclusiv vreunui club anume. O folosea Armata, pentru conferințe și evenimente sociale. Capela era utilizată pentru vânzarea obiectelor casnice vechi. Conferențiarilor de la Extensiunea Universitară o foloseau seara, pentru educarea clasei muncitoare. Domnișoara Dace pusese afișe care anunțau o zi întreagă de dezbateri pe tema generală „Femeia viitorului”. Erau cinci vorbitori, începând cu ea însăși și terminând cu Herbert Methley. Exista, ca de obicei, riscul ca publicul să nu întrecă ca număr oratorii. Domnișoara Dace îi ademeni pe teosofi și pe doamnele din cercul de cusut cu făgăduiala că la mijlocul zilei se va servi un prânz rece excepțional. Vorbi cu nevasta unui maior, teosofă, rugând-o să îndemne și alte soții să participe. Se știa că soția colonelului era o antisufragetă vehementă. Nu era exclus să vină – ori să trimită o aghiotantă – ca să șicaneze.

Din partea parohului de la All Saints din Lydd nu te puteai aștepta să participe, deși era posibil să fie de față unele enoriașe cu independență de gândire din parohia sa. Frank Mallett și Arthur Dobbin aveau să fie prezenți, fiindcă erau discipoli fideli ai lui Edward Carpenter și fiindcă printre vorbitori se număra directoarea școlii din Puxty, doamna Marian Oakeshott.

Familia de la Purchase House primi un fluturaș. Seraphita îl puse, iritată, pe masa din bucătărie. Elsie zise, poate prea hotărâtă:

– Mie mi-ar plăcea să iau parte, dacă nu se supără nimeni.

Seraphita își lăsă capul într-o parte, ca și cum ar fi căutat obiectii și i-ar fi fost greu să le găsească.

– Credeți că veți participa și dumneavoastră? o întrebă Elsie.

– O, nu, nu cred. Nu cred în agitația în jurul votului și sunt sigură că despre asta va fi vorba. Nu văd ce schimbare majoră ar aduce voturile. Femeile sunt... Femeile trebuie să...

Lăsa majoritatea propozițiilor neterminate.

– Vin eu cu tine, se oferi Pomona. Mai schimb și eu decorul.

Pomona căscă drăguț. Elsie fu supărată o vreme. Dorea să facă și ea ceva pe cont propriu. Dar Pomona avea dreptate – avea o nevoie disperată de o schimbare de decor.

Porniră peste mlaștina Denge. Era o dimineață caldă și încremenită. Elsie se îmbrăcase cu multă atenție. Purta o bluză albă de bumbac, fusta cu rămurele

de salcie, cordonul roșu și pantofii noi. Își confecționase o pălărie, folosind ca bază calota unui vechi clop de paie găsit printre hainele dăruite de Frank Mallett. O cususe frumos și o împodobise cu capete de șnur roșu recuperate din coșul de cusut al Seraphitei și cu un fel de floare alcătuită din bucăți răsucite de tifon și dantelă. Ieșea pentru prima oară în lume cu pălărie. Pomona purta o rochie lungă de păstorită, de culoarea mărului verde, generos brodată cu fluturași și floricele. Ea nu avea pălărie. Părul blond ca paiul îi flutura liber pe umeri. După mutra ei, s-ar fi zis că arde de nerăbdare să comenteze ținuta lui Elsie, dar până la urmă se abținu.

Club Hall era una dintre structurile acelea din lemn cu ferestrele plasate prea sus ca să poți privi prin ele. Se aflau acolo un podium pe care ședeau vorbitorii și câteva rânduri de scaune de lemn, dintre care erau ocupate poate primele șase, capetele femeilor așezate acolo fiind absolut invizibile sub marile farfurii și roți ale pălăriilor lor, cu umerii un amestec de griuri de celibat și nuanțe mai vii, de verde și purpuriu. Erau de față șase bărbați, inclusiv Herbert Methley, așezat pe podium alături de soția sa, Frank Mallett cu Arthur Dobbin și Leslie Skinner, venit ca sprijin moral pentru Etta, care avea să ia și ea cuvântul. Mai era un militar, expert în explozibili, venit cu soția, membră a Anti-Suffrage League a doamnei Humphry Ward. Pe podium mai era și un băcan cu înclinații cărturărești, cursant la școala serală a doamnei Marian Oakeshott.

Elsie și Pomona se așezară cu două sau trei rânduri mai în spate de locurile ocupate. De pe podium, Herbert Methley le zâmbi, aprobându-le venirea. Elsie îi răspunse cu un surâs abia schițat. Pomona își împreună mâinile palide în poala înflorată și-și răsuci fața spre lumina ce se strecura prin fereastra prăfuită.

Fură cinci vorbitori, trei înainte de prânz și doi după. Prima luă cuvântul domnișoara Dace. Ea vorbi precis și elocvent despre nedreptatea faptului că femeile nu erau reprezentate în Parlament și, ca atare, nu aveau posibilitatea să voteze în probleme vitale pentru viața, munca și sănătatea lor. Observă, sec, că atunci când cuvintele „femeie“ ori „feminin“ apăreau în textele legilor, era fără excepție vorba despre legi care înrăutățeau condiția femeii, privând-o și mai mult de libertate. Votanții erau contribuabili și proprietari de gospodării, dar femeile, care aveau același statut, erau obligate să plătească impozite, fără ca opiniile sau nevoile lor să fie consultate și reprezentate. Elsie se silea din răspuțeri să înțeleagă totul. Îi plăcea tonul ironic și pasionat al domnișoarei. Reuși să se dumirească ce anume însemna „sufragiu“, după ce crezuse toată viața că era un cuvânt legat de suferințele femeilor. Trebuia să fie ca pasajul din Biblie cu „Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți“. Numai că domnișoara Dace voia ca Parlamentul să le lase pe femeile singure, gospodine și plătitoare de impozite, ca ea însăși, să voteze la alegeri și un fel de mânie se ridică în sufletul lui Elsie, fiindcă nu înțelegea cum ar fi putut-o ajuta asta pe o tânără

femeie lefteră, ajunsă într-o casă cu o cămară plină-ochi de boluri și urcioare de formă feminină, frumoase și obscene, ea însăși clocotind de nevoi trupești pe care nu le putea suferi, ea însăși suferindă. Dar domnișoara Dace era o femeie de treabă, spunea lucrurile pe șleau, din punctul ei de vedere era o femeie care gândea bine.

Când Patty Dace ajunsese la concluzii, se ridică să ia cuvântul soția colonelului. Țara, zise, purta un război teribil, pe meleaguri îndepărtate, iar Imperiul Britanic cerea responsabilitate exercitată până hăt-departe, în locuri pe care gospodinele britanice nici nu le cunoșteau, nici nu le puteau înțelege. Femeile să păzească doar Căminul și valorile Casei și să lase milităria și economia pe seama bărbaților, ale căror preocupări firești erau. Replica domnișoarei Dace fu că se putea considera că femeile întreprinzătoare care vizitaseră lagărele de concentrare, unde femeile și copiii burilor fuseseră închiși de soldații britanici, contribuiseră la bunăstarea morală a armatei și la îmbunătățirea sortii burilor suferinzi. Din sală se auziră foșnete și tropăituri. Elsie nu știa ce era un „lagăr de concentrare“. Domnișoara Dace se năpusti asupra soției colonelului, întrebând-o: Ar scoate ea femeile din administrația locală și din comitelele Legii Săracilor, în care puteau fi alese acum și unde făceau treabă atât de bună? Nu, răspunse soția colonelului, recunoștea că munceau competent.

– Întotdeauna e așa, concluzionă domnișoara Dace. Până aici da, mai departe, nu. Teoria dumneavoastră

se opune oricărei folosiri a femeilor înainte de a fi fost încercată în practică, iar acum strigați, ca și regele Canute către fluxul mării: până aici da, mai departe, nu! Dar fluxul va continua să înainteze și să se ridice, veți vedea!

Pe urmă luă cuvântul nu Herbert, ci Phoebe Methley.

Elsie o examină atent pe soția lui Herbert Methley. A fost cândva o femeie atractivă, își spuse, folosind cam crud timpul trecut. Purta o fustă simplă, de culoare închisă, și o cămașă albă, cu o fundiță negru-verde la guler. Pălăria ei era neagră, împodobită cu o panglică verde. Părea blândă și competentă. Subiectul pe care intenționa să-l dezvolte era „Locul femeii“. Începu prin a se declara recunoscătoare antevorbitorului fiindcă ridicase problema valorilor sacre ale Căminului, pentru că exact despre Cămin dorea să vorbească și ea. Când termenul era folosit ca acum, credea ea, toată lumea își imagina tabloul idilic al unei femei într-o căsuță luminată de soare, cu o grădiniță, un foc vesel iarna, înconjurată de copilași rubiconzi și zâmbitori, poate cu un sugăr în brațe, gândindu-se intens ce mici plăceri să-i ofere bărbatului, la întoarcerea lui acasă după o zi grea la birou sau la club. Capul acestei femei va fi plin de rețete delicioase de prăjituri și jeleuri, de încântătoare teci noi pentru pernițe și de decorațiuni originale pentru pălării și piepții rochiilor. Puține femei beneficiau, de fapt, de

o asemenea stare de fericire. Femeile bogate nu-și îngrijeau copiii, nu-i vedeau cu zilele sau săptămânile, delegau bone ca să aibă grijă de sănătatea lor și guvernante ca să se ocupe de mințile lor și, imediat ce era posibil, îi trimiteau departe, să fie brutalizați și să sufere de dor de casă. În consecință, astfel de femei mureau de plictiseală. Femeile nu-și puteau folosi mințile, fiindcă nu fuseseră hrănite decât cu floricele de zahăr, supe pasate și ace de pălărie. Pe de altă parte, majoritatea muncitoarelor – și existau mii și mii de femei muncitoare, care nu doar că puneau pe masă pâinea zilnică a familiei, dar și curățau cât puteau și ungeau pe pâine untura de care făceau rost – puneau cu adevărat mare preț pe Cămin și pe coeziunea familială, indiferent cât de mulți adulți și copii dormeau în aceeași cameră – pentru că la numai un pas depărtare de Cămin era Fabrica, o bătaie de joc la adresa Căminului și a muncii. „Valorile Căminului” erau fantome de hârtie, abstracțiuni.

Și nu cumva să creadă doamnele că sentimentul datoriei, influența exercitată de ele în sferele indicate, Acasă, au vreo importanță în fața Legii. O femeie care-și protejează copiii de un tată violent sau nerezonabil nu are nicio șansă să-i ia cu ea dacă părăsește nefericirea din domiciliul conjugal. Bărbatul poate pretinde că, în afara Căminului, nu numai că e nevrednică să-și îngrijească odraslele, dar nici măcar nu merită să le vadă, ori să-și viziteze copiii care au fost lumina ochilor ei, chiar dacă i s-ar frânge inima. Sub sentimentele dulcele despre sfera fericirii domestice, sub

cuvintele ipocrite despre înțelepciunea maternității, se găsea cruzimea. Era adevărat că o femeie tânără sedusă de un bărbat plauzibil – un patron, fiul unui patron – dacă nu se mărita, era unica răspunzătoare în fața legii de soarta nefericitului ei copil. Dar o femeie măritată, despărțită din orice motiv de soțul ei, înceta să mai aibă vreun drept de mamă.

Spiritul lui Elsie bătea în retragere pe măsură ce doamna Methley se înfierbânta. Avea dreptate, de bună seamă, dar se implica mult prea pățimaș. Elsie nu dorea să o mai vadă atât de pățimașă. Doar soții Methley nici nu aveau copii.

Elsie se gândi la mama ei. Și ea muncise. Și ea fusese bună în meseria ei, iar aerul din atelierele de ceramică o îmbolnăvisese. Și ea încercase să facă un cămin pentru ei. Avuseseră o mușcată într-un ghiveci, pe pervaz. Avuseseră o farfurie Minton – una Secundară – agățată în cui pe un perete. Toți știau ce însemnau acele lucruri. Însemnau că erau o familie respectabilă. *Doar* respectabilă. Încercă să se gândească la faptul că nu i-ar fi displicut să fie închisă în colivia aurită a unui Cămin respectabil – făcuse un efort apreciabil de a construi un surogat de Cămin la Purchase House, nu atât din dorința de a avea o casă, cât fiindcă nutrea față de dezordine, urâtenie și disconfort o ură neîmpărtășită de femeile de la Purchase. Toată vorbăria asta despre ce făceau sau ar putea face sau ar dori să facă femeile era destabilizatoare. Ea își dorise pantofi și un cordon și acum îi avea. Voia...

voia... voia să trăiască. Dar începea s-o enerveze faptul că gândise atât de puțin. Cine ar fi fost acum, dacă și-ar fi pierdut toate nopțile citind? Își ridică fața sub pălăria elegantă, ca să se uite la femeile de pe podium, care obțineau atât de multe prin faptul că gândeau și erau nemulțumite. Văzu că privirea întunecată a lui Herbert Methley era îndreptată către ea. Un zâmbet foarte discret îi mizea sub ciucurii mustății și în colțurile ochilor inteligenți. Elsie se încălzi în obraji. Își plecă ochii, deși i-ar fi plăcut să n-o facă. Atinse vârful de săgeată al cingătorii roșii. De unde ședea, el nu-i putea vedea mâinile.

Cea de a treia la cuvânt fu doamna Henrietta Skinner, reprezentanta Societății Fabiene, care vorbi curajos și deschis despre Femeile de Vânzare. Îi laudă pe Josephine Butler, al cărei curaj dusese la respingerea Legii Bolilor Contagioase, precum și pe W.T. Stead, care, prin poate senzaționala, dar eficienta demascare a Birului pe Feciorie, înfierase negoțul de fete virgine, obligând Parlamentul să ridice la șaisprezece ani vârsta la care o fată se putea căsători. Elsie își spuse că doamna Skinner avea înfățișarea unei tarte pe hârtie gofrată: capul ei rotund, de sub o pălărie de paie „rurală“, era cocoțat pe movilița alcătuită de hainele Liberty ce atârnau pe ea în falduri verzi-argintii, ca un cort. Mâinile, de asemenea, îi erau mici, palide și grăsuțe. Le folosea ca să schițeze gesturi foarte precise, ca de înjunghiere, pentru a-și ilustra detestabilele teorii. Nici prin gând nu-i trecea să se scuze, zicea,

că apela la cuvinte pe care societatea simandicoasă era obișnuită să le ascundă în spatele aluziilor și eufemismelor, ele însele o părticică din răul și oprimarea la care nu dorea să se refere. Va vorbi despre prostituție, va vorbi despre boli venerice, va vorbi despre răul trupesc pricinuit femeii de examenele medicale indiferente și inutile la care trebuia să se supună. Spera că nimeni nu va dori să părăsească sala, auzind-o că vorbește despre astfel de lucruri. Ignoranța era ucigătoare. Bărbații – soți și tați – mânați de ceea ce considerau ei necesități și urgente „naturale“, ieșeau în lume și se contaminau de la femeile bolnave cu afecțiuni pe care le transmiteau mai departe, nu doar altor femei și fete așa-zis „decăzute“, ori copilelor care, certificate drept virgine, erau cumpărate și vândute, ci și propriilor lor soții inocente și ignorante și generațiilor următoare, sugarului din leagăn, fiicei care-și alinta păpușa în camera copiilor. Dar nimeni nu se gândise să-i supună și pe bărbați la examene medicale. Era de neconceput că ei ar fi acceptat așa ceva.

Dar cine erau „femeile decăzute“ despre care imaginația colectivă credea că-i duceau la pierzanie pe acești bărbați cu nevoile lor firești, vopsindu-se cu ruj de buze și henna, arătându-și gleznele apetisante și îmbăindu-se în parfumuri exotice? De cele mai multe ori erau fete și mame muncitoare, care nu reușeau să-și hrănească odraslele cu simbria de la locul unde trudeau, ai căror bărbați suferiseră accidente ce-i împiedicau să mai mânuiască lopețile și târnăcoapele

sau să care poveri. Erau servitoare tinere, seduse de stăpânul casei ori de fiul lui și date afară fără scrisori de recomandare când se aflase că rămăseseră însărcinate. Bărbații trebuiau să-și controleze nevoile ori să fie considerați răspunzători pentru consecințe.

Pomona își ținea mâinile împreunate, defensiv, în poală. Tremura ușor, deși pe față nu i se citea decât o atenție detașată, ca a unui școlar care se gândește, în realitate, la altceva decât la subiectul lecției. Elsie încetă să mai asculte ce-i spunea trupul și se concentra asupra Pomonei. Ce i se întâmplase Pomonei, ce știa Pomona, ale cui coapse albe erau întinse, încovrigate și răsucite în formele albe de porțelan? Servise ea drept model sau el *le ghicise* doar? Elsie nu voia să știe. Nu credea că el le intuise. Își imagină, scurt, degetele lui lucrând. Își aminti că existau la Burslem familii în care fratele mai mic sau sora mai mică a unei fete erau, se spunea, copiii respectivei surori, făcuți cu tatăl sau cu fratele. Dormeau toți claie peste grămadă, cărnuri peste cărnuri. Măcar aici avea un pat al ei și se zvârcolea în el, consumată de o dorință nedi-recționată. Îi păsa lui Elsie de Pomona? Nu voia să-i pese. Dorea. Dorea. Nu credea că cineva putea s-o dorească vreodată pe Etta Skinner, așa că ce cunoaștere interioară despre aceste lucruri putea să aibă Etta Skinner? Îl privi pe profesorul Skinner, chipeș din profil în lumina încărcată de fire de praf, și se întrebă dacă avea și el necesități din astea, dacă făcea ceva ca să și le satisfacă? Strânge vreodată în brațe movița aia de carne? Își netezi fusta pe șolduri.

Membrii clubului domnișoarei Dace preparaseră pentru public și vorbitori un dejun constând din salate. Lui Elsie îi era foame. Înaintă spre masa cu farfurii și cești de ceai, urmată de Pomona, care se ținea de ea ca și cum ar fi fost legate prin magneți, atât de strâns încât aproape cădea peste călcâiele lui Elsie. Frank Mallett le observă și se declară încântat că le vedea. Le întrebă dacă pentru ele dimineața fusese utilă, iar Pomona spuse, dintr-o răsuflare:

– O, desigur, foarte.

– Și pentru tine? o întrebă Frank pe Elsie.

Elsie repetă cuvântul „utilă“, chibzuind la ce anume ar fi trebuit să fie utile cuvântările. Frank le zâmbi. Spuse că lumea ar fi fost mai bună dacă asemenea probleme le-ar fi interesat în mod activ pe mai multe femei.

– Pe mine mă fac să-mi dau seama cât de ignorantă sunt, zise Elsie. Mă fac să văd că nu știu destule și nu gândesc destul.

În tonul ei se simțea ciuda.

Din spatele ei, Herbert Methley interveni:

– O, dar vei ști destule și vei gândi destul. Mă bucur foarte mult că mi-ai urmat sfatul. Mă bucur să te văd – și încă arătând atât de bine, continuă el, zâmbind în direcția cordonului și a pantofilor. După-amiază vorbesc și eu, după doamna Oakeshott. O să mă intereseze ce impresie ți-am făcut.

Elsie se întreba dacă să-l întrebe pe Frank Mallett despre cămară – nu acum, dar în curând. Îi stătea ca o

povară pe suflet. Dar preotul se îndepărtase ca să salute alte femei, zâmbind curtenitor. Herbert Methley zise:

– O să-ți placă ce are de spus doamna Oakeshott. Poate te vei lăsa convinsă să vii la cursurile ei serale de dramă. Sunt sigur că va fi încântată să te vadă acolo.

Se uita ținută la centura roșie. Rușinată, Elsie ar fi vrut s-o pălmuiască pe Pomona fiindcă se băga în ea, împiedicând-o să gândească limpede. Ar fi dorit ca Pomona să dispară pur și simplu. Pomona, însă, afirmă alb că și pe ea ar fi interesat-o orele de literatură.

După prânz, când este întotdeauna un timp mort pentru oratori, fiindcă are loc digestia, Marian Oakeshott atacă subiectul educației femeilor. Era frumoasă și aurită: pălăria sa avea flori de pajiște englezească pe pânză maro, rochia ei de stofă *café-au-lait* era tivită cu horbotă bogată. Purta o centură cu cataramă ascuțită, asemănătoare cu a lui Elsie, iar la gâtul rochiei avea un șirag de flori de mătase, viu colorate. Avea o voce plină și caldă. Discursul său consta dintr-o suită de povești simple, care o impresionară pe Elsie. Povestea lui Elizabeth Garrett Anderson, care, prin splendidă perseverență și bună purtare, devenise doctor asistând la cursuri și la demonstrații practice de la care toată lumea voia s-o excludă. Acum doi ani stăruitoarea doamnă fusese aleasă președinte al filialei din East Anglia a aceleiași British Medical Association care dezbătuse la început dacă femeile sunt capabile să studieze riguros medicina.

Vorbi apoi despre Millicent Garrett Fawcett, fiica doctorului și lidera sufragetelor, care luptase fără preget nu doar pentru dreptul la vot, ci și pentru cauza admiterii femeilor la Cambridge. Doamna Fawcett avusese onoarea și plăcerea de a-și vedea fiica, Philippa, studiind matematicile la Cambridge, plătându-se *deasupra laureatului de onoare*.

Elsie nu știa ce este un laureat de onoare și nu-și putea imagina Cambridge. O miră resentimentul stărnit în ea de această poveste. Chiar atunci, doamna Oakeshott începu să depene povești despre femei – reale sau imaginare – care, ca să folosim metafora creștină citată cu atât succes de doamna Methley, își îngropaseră în țărână talentele. Pentru o femeie nu este ușor să studieze. Dacă o familie nu-și permite să-și țină toți copiii la școală, își va trimite fiii, iar pe fiice le va ține acasă, să mânuiască fierul de călcat, acul și vâtraiul, să asigure tot confortul băieților școlari. „Datoria“ este un cuvânt care acționează mult prea des ca o magie restrictivă, făcând-o pe femeie să renunțe la o parte importantă din personalitatea ei și astfel, mult prea des, să-și descumpănească și să-și dezamăgească soțul prin trivialitate, incapacitatea de a-și măsura mintea cu a lui. A nu se crede că multe femei nu erau gata învinse. Bolile nervoase moderne, era sigură, erau pricinuite în bună parte de infectarea inteligenței nefolosite. Femeile trebuiau să aibă dreptul – și să spere – să studieze în grupuri de oameni egali ca inteligență. Acesta era unul dintre motivele pentru care înființase cercul de lectură, unde se vor

studia nu numai *Moara de pe Floss* și *Jane Eyre*, ci și *Casa cu păpuși* a domnului Ibsen, o piesă admirată și hulită în egală măsură. Ea, personal, nu se gândise că va apuca să vadă, cât trăia, o reprezentare atât de teribilă, atât de dramatică, a minciunilor de suflet care o coboară pe o femeie matură – o femeie inteligentă – la statutul de păpușă sau marionetă, manevrată de sfirile unei concepții învechite despre datorie, într-un Cămin care este de fapt o Casă cu Păpuși. Spera, dacă găsea prin vecini actori destul de curajoși ca s-o ajute, să monteze și ea acea piesă atât de controversată.

Elsie citea mai cursiv decât Philip, deși avea aceeași educație trunchiată și incompletă. Lua în mână câte o carte la Purchase Hall și încerca să priceapă ceva. Recunoștea ușor foamea de ceva diferit de munca din gospodărie, despre care vorbea Marian Oakeshott. Gândea mult mai rapid decât de obicei și reflecta, sardonice, la faptul că femeile cu mintea înfometată, frustratele gânditoare la care se referea Marian Oakeshott, vor avea veșnic nevoie de ea, de Elsie sau de alta ca ea, să le care cărbunii, să le toace carnea, să le cârpească și să le spele rufele – altminteri n-ar putea supraviețui. Cineva în bucătărie, care să scoată cenușa. Iar dacă evadai din bucătărie, ca o prințesă deghizată dintr-un basm, trebuia neapărat ca o altă cenușăreasă să-ți ia locul.

Realitatea era că dorea să scape.

Era, poate, un nenoroc că ultimul vorbitor urma să fie Herbert Methley.

Herbert Methley abordă subiectul libertății sexuale, al trupului eliberat – în special trupul femeii. Nu indică fără echivoc că aceasta era tema prelegerii sale. Zise că avea să vorbească despre Femeia Viitorului, comparând condiția imperfectă, accidentală, a Femeii Prezentului cu cea a femeilor din lumile necivilizate ale altor civilizații sau ale altor perioade istorice. Vorbi despre protozoarele asexuate, care se înmulțesc și se transformă neîncetat, despre animalele trăitoare în turmă, vitele cu crupe calde, inteligenții elefanți ai căror pui erau îngrijiți în colectiv. Vorbi despre civilizațiile antice în care femeile erau mai prețuite, plasate uneori deasupra bărbaților, învestite cu puteri de zeițe ori de păzitoare ale legii. Vorbi despre Mama Dreptate ca de o forță structurantă a societății, despre puternica frumusețe umană a zeițelor de ceramică dezgropate în Troia Elenei și în Creta lui Pasiphae. Vorbi despre matroanele și vestalele romane, despre dansatoarele sacre de la templu.

Ajunse apoi la femeile moderne, care, în lumea descrisă de el, erau deopotrivă victimele și corupătoarele bărbaților. Simbolul acestora era „gătitul” – astfel de femei vorbeau de „găteală”, nu de îmbrăcăminte. Femeile se „găteau” din dubla dorință de a stârni și a respinge atenția naturală a bărbaților. Se parfumau, se împopoțonau cu flori, pene și blănuri jecmănite de la alte viețuitoare. Se supuneau unor chinuri cumplite, precum corsetele din oase de balenă în care-și înde-sau trupurile ca să capete forme care să le demonstreze „găteala”, blazonul diferenței și servituții lor.

Purtau încălțăminte caraghioasă, care le strivea degetele și le modifica mersul, obicei nu foarte diferit de barbara bandajare a labelor picioarelor la chinezoaice. Toată „găteala“ asta era, în egală măsură, ademenitoare și respingătoare. Femeile de astăzi erau la fel de împopoțonate ca păunii sau ca bărbătușul păsării paradisului – înzorzonate cu aceste simboluri masculine ale dominării și combativității –, dar tânjeau, ca niște porumbește captive în cușca frumos împodobită.

Femeile trebuiau să fie libere să se întâlnească și să discute de la egal la egal cu alte ființe omenești, de ambele sexe. Să poarte haine simple, dar frumoase, să nu mai existe motive false de rușinare. Glezna unei femei este un lucru dragălaș. Nu e scandalos ca ea să călărească o bicicletă, într-un costum care dezvăluie această parte plăcută a anatomiei ei.

Ridică ochii și privi în spatele sălii.

– Nu există niciun motiv ca o îmbrăcăminte decentă să fie severă, diformă sau urâtă. O tânără domnișoară trasă prin inel, în viitor ca și astăzi, trebuie lăsată să se bucure de un cordon frumos. Nu există o legătură directă între comportamentul rațional și puritanismul retrograd, pudibond. Să nu uităm că femeia este femeie, nu o canapea sau un blat de tort.

O familie și o ființă omenească în cadrul unei familii pot reconstitui o imagine a trecutului în mod voluntar sau involuntar, imagini construite cu atenție ori dictate de arbitrar. O mamă își amintește cum familia ședea pe peluză, într-o anumită zi de vară, cu o cană de limonadă la gheață, și toată lumea zâmbea; ea pune în album singura fotografie în care toți zâmbesc și ține ascunse vederii, într-o cutie, nefericitele poze cu fețe încruntate. Un copil ține minte, din multe, foarte multe întâmplări uitate, o cățărare în Downs sau o fugă în zig-zag prin pădure și-și construiește identitatea în jurul acestei amintiri. „Țin minte când am văzut ghionoaia.“ Dar amintirile i se schimbă la vârsta de doisprezece, paisprezece, douăzeci, patruzeci și optzeci de ani și se prea poate că la nicio etate n-au fost reprezentări exacte a ceea ce s-a întâmplat. Amintiri ciudate persistă, din cauze inexplicabile. O pereche de pantofi în care nu te-ai simțit bine niciodată. O rochie de petrecere în care

o fată s-a simțit mereu caraghioasă, deși în fotografii arată destul de bine. O ceartă violentă între mulți copii, declanșată de împărțirea părtinitoare a unui tort ori de extrem de dezamăgitoare decizie de a nu merge anul ăsta la mare. Există de asemenea amintiri la fel de esențiale și de structurate ca oscioarele din degetele de la mâini și de la picioare. O cingătoare roșie de piele. O cămară întunecoasă plină de vase de ceramică frumoase, dar obscene.

Și există amintiri obștești, care marchează timpul. Erau cu toții victorienii și iată că în ianuarie 1901 scunda bătrânică, Văduva de la Windsor, Regina și Împărăteasa, își dădu obștescul sfârșit. Familia ei era împrăștiată în toată Europa și trăsnaile, certurile și înfumurările lor influențau viețile tuturor celorlalte familii. Când sănătatea a început să i se deterioreze, nepotul ei german, Kaiserul Wilhelm, a întrerupt sărbătorirea bicentenarului Coroanei Prusace și s-a urcat în trenul special ca să traverseze Canalul și s-o vadă. Nu era cazul, a anunțat el, să fie primit cu onoruri, ca împărat. Venea ca un simplu nepot la bunica sa. Poporul pe care îl conducea s-a supărat că nu respectase ostilitatea germană față de războiul cu burii. Mătușa lui prin alianță, prințesa Alexandra de Wales, care-i detesta pe Hohenzollerni, credea că mai bine ar fi stat acasă. Canalul Mânecii era strălucitor de însořit și bătuit de furtuni furioase. Prințul de Wales, în uniformă prusacă, își așteptă nepotul la gara Victoria. Paturile de moarte, ca și nunțile, generează drame, deopotrivă comice și teribile. Kaizerul cântări

din priviri patul de suferință. Se așază la căpătâiul bunicii sale, proptind-o cu brațul cel bun, cu doctorul pe partea cealaltă. „A trecut dincolo încet, în brațele mele“, zise el. Se făcu și eroul procesiunii funerare, călărind în dreapta noului rege pe un enorm armăsar alb. La Windsor, caii care trăgeau afetul de tun cu sicriul se poticniră. Wilhelm sări jos de pe bidiviul alb și dresă harnașamentele. Își continuară drumul, lin. Mulțimea engleză îl ovaționează pe Kaiserul neamț. Iahtul său, *Hohenzollern*, era acum amarat în Solent și familiile regale îi sărbătoriră ziua de naștere, pe 27 ianuarie. S-ar fi zis că n-are de gând să se întoarcă acasă. Propuse o alianță între cele două națiuni teutonice, britanicii să controleze mările, germanii uscatul, în așa fel încât „niciun șoarece să nu miște în Europa fără permisiunea noastră și atunci, cu timpul, toate țările vor ajunge să înțeleagă necesitatea dezarmării parțiale“.

Prințul de Wales înscenă o rebeliune de familie personală, anunțând că va domni cu numele de regele Edward. Victoria și Albert îl botezaseră Albert Edward, dar el alese să se adauge la șirul celor șase regi Edward ce cârmuiseră până atunci Anglia. „Nu există decât un singur Albert“, declară el în discursul de încoronare, „cel cunoscut, pe merit, cred, în consens universal, drept Albert cel Bun“.

Dar el nu era un om bun, în genul lui Albert. I se atribui imediat porecla de „Edward Mângâietorul“. Se dădea în vânt după femei, sport, mâncare bună și vinuri. Hilaire Belloc a scris o poezie despre sindrofile edwardiene:

Fi-vor jocuri de bridge, pileală pân' la trei
Și după aia mulți vor bâjbâi
Pe coridoare într-o *robe de nuit*
O pijama ori alt fel de narcotic.

O aprigă matroană va fi pusă să se descurce
Cu Domnul, care nu-i „exact ce credem”,
Dându-i soției lui prilejul de-a fugi
Și doamna James îl va distra pe rege.

Exista sentimentul că acum era voie să te distrezi, ba era chiar obligatoriu. Volanele negre rigide, colierele de jais, bonetele imaculate, eufemismele și deferența, seriozitatea încruntată, sentimentul datoriei, întrebările despre înțelesurile profunde ale lucrurilor erau numai bune de luat peste picior, de transformat în sperietori și măști de Halloween. Lumea vorbea – și gândea – serios ori frivol, despre sex. Concomitent, dovedeau o propensiune paradoxală pentru a se refugia în copilărie, a citi și a scrie povești de aventuri, basme despre animăluțe cu blană, drame despre copii prepuberi.

Olive Wellwood deveni, cam fără voie, matriarh. Construisese singură imaginea frumoasă a familiei de la Todefright, ca fiind una inocentă și confortabilă. Erau fii și fiice și bebeluși în felurite stadii de mers, târâș, de-a bușilea sau clătinându-se pe piciorușe, erau copii care aveau aventuri reale ori imaginare în păduri și în Downs, erau adunări spontane, în jurul

sobei, iarna, pe peluză, vara, când tinerii se amestecau cu bătrânii și se discutau tot felul de lucruri, în glumă sau cu serios bun-simț. Erau scârțâitul constant al peniței în studio, coletele cu manuscrise duse de Violet la poștă, cecurile satisfăcătoare ce soseau odată cu scrisorile admirative de la cititori copii sau adulți. Autoarea tuturor acestora era ea, la fel de sigur cum ea era autoarea universurilor de basm și aventură care, pentru ea, erau mai reale decât micul dejun ori ora îmbăierii. Numai ea și Violet știau că ambele lumi fuseseră construite împotriva și în ciuda vieții aspre din puțurile cu cenușă, tăciuni, orori subterane zgomotoase și praf negru depus peste tot. Codrii, Downs, gazonul, vatra, grajdurile constituiau o realitate *reală*, ținută în viață de o perpetuă voință creatoare. În momentele de slăbiciune, se gândea la grădina ei ca la palatul de basm pe care prințul sau prințesa nu trebuiau să-l părăsească, fiindcă s-ar fi produs un adevărat cataclism. Trăiau în interiorul unui cerc de foc, dincolo de care secerau și măturau spiritele rele. Făurise, scrisese lumea asta cu forța de invenție cu care își povestea basmele.

Nu putea să-și imagineze că vreunul dintre locuitorii acestei grădini îngrădite ar fi dorit s-o părăsească sau s-o schimbe, deși poveștile ei spuneau altceva. Și era obligată să ignore multe lucruri ca să persiste în calmul ei și să asculte scârțâitul liniștitor al peniței.

Cam la data decesului bătrânei regine, avu un mare succes de public cu o colecție de basme printre

care se numărau povestea cu spectrele și păpușile de la Grande Exposition și sinistra, dar isteața poveste *Oamenii din căsuța din casă*, în care o fetiță ținea captivi niște omuleți în casa păpușilor, doar pentru a deveni, la rândul-i, prizoniera unui copil gigantic.

O revistă mondenă trimise o tânără reporteriță să-i ia un interviu doamnei Wellwood și un fotograf să-i facă poze, șezând pe un balansoar lângă șemineu, într-un capot de catifea, citindu-le copiilor adunați în jurul ei, de la Phyllis, acum de paisprezece ani, și Hedda, acum de unsprezece, în rochii severe și cio-rapi negri, cu părul lung strălucindu-le pe umeri, al lui Phyllis blond, al Heddei negru, până la Florian, acum de nouă ani, și Robin, de șapte, și Harry, de cinci, în costumase de marinar. Violet împărțise cacao și biscuiți și nu apărea în poze. Reporterița, Louisa Catchpole, descrie cu reverență capetele lucitoare ale ascultătorilor – „ai fi putut auzi chițcăitul șoare-celui sau fojgăiala unui gândac“, scrise ea, intrându-și în mână. Îi întrebă pe copii care era povestea favorită a fiecăruia și fu ușor contrariată de ce află. Ca urmare, Olive trebui să-i explice că fiecare odraslă avea o poveste numai și numai a ei, la care ea adăuga mereu câte ceva și pe care le ținea încuiate într-un dulap de sticlă, într-un volum special ornat. Spunând că ideea i se părea încântătoare, Louisa Catchpole o rugă să-i arate cărțile. Fotograful prinse pe film dula-pul și copertele poveștilor individuale, ilustrate cu multă imaginație. Domnișoara Catchpole le spuse copiilor că erau privilegiați, întrucât aveau poveștile

lor, astfel însăilate. Phyllis fu cea care îi răspunse. O, da, se simțeau foarte privilegiați.

Interviurile și fotografiile apărură sub titlul „O Mamă Gâscă modernă“. Articolul vorbea despre prezența maternă calmă a doamnei Wellwood, de glasul ei expresiv, care asezona poveștile cu mistere, pericole și emoții, totul la lumina pâlپătoare a focului, în care se vedeau și mai multe creaturi magice. Doamna Wellwood, susținea domnișoara Catchpole, era ferm convinsă că viețile imagine ale copiilor jucau în educarea lor un rol cel puțin la fel de important ca verbele și triumphiurile. Familia ei recunoscătoare era mult mai extinsă decât copiii simpatici strânși în jurul ei, și trăia în tot felul de case, mai bogate sau mai simple, oriunde se putea cumpăra sau împrumuta un volumaș de basme. Oamenii din epoca noastră, credea ea, nu-și mai uitau copilăria, așa cum făcuseră victorienii cei serioși. Poveștile pentru copii, precum cele scrise de doamna Wellwood, erau citite și discutate de mici și de mari, cu încântare. Un copil ager trăiește în continuare în orice adult vîoi, iar doamna Wellwood știa cum să li se adreseze acestor copii, așa cum știa să-i farmece pe ai săi.

A fost odată ca niciodată o fetiță care se purta foarte frumos cu viețuitoarele mici. Construia cuiburi și le agăța prin copaci, sperând că păsărelele le vor folosi. Se ducea în parc să prindă mormoloci, îi puneă într-un borcan mare de marmeladă și plângea amarnic văzând că toți mureau. Făcea căsuțe din cutii de chibrituri pentru omizi și buburuze. Și avea și o minunată casă de păpuși, locuită de o familie de păpușele cu fețișoare drăguțe de porțelan și trupuri împăiate.

Gătea mâncăruri foarte gustoase pentru păpușicile din căsuță. Jeleuri cu mure întregi, chifle cu câte o singură stafidă înăuntru, tarte mici, depășind doar puțin diametrul farfurioarelor minuscule de porțelan din casa păpușilor. Le prepara cupe de înghețată cu jeleu de coacăze în vârf și biscuiți delicioși cu flori glazurate. Partea neplăcută era când mâncărurile se înmuiau și trebuiau aruncate – ca să nu atragă șoareci sau alte

jivine urâte, șvabi sau libărci, îi explica mămica ei. Mămica ei ținea mult la igienă.

Pe fetiță o chema Rosy. Mamei ei îi plăceau trandafirii. Căsuța păpușilor era vopsită în multe nuanțe de trandafiriu. Cosea plăpumioare, păturici și covorașe roz pentru păpuși. Încercase și hăinuțe, dar nu cosea destul de fin și păpușile arătau caraghios purtând jachetele și pălărioarele făcute de ea. Așa că fetița cosea din ce în ce mai multe cearșafuri și pături. Unele păpuși aveau fiecare câte zece ori douăsprezece.

Zicea că păpușile își făceau singure paturile și-și găteau singure, mergeau la școală și după aceea dormeau, dar nu prea avea talent la prefăcătorie și știa foarte bine că orice mișcare a lor depindea de degețelele ei agile.

Într-o zi, când se afla în parcul municipal, căutând mici creaturi, i se păru că vede o insectă intrând iute sub o rădăcină de copac. Râse tare, fiindcă gângania arătase ca o doamnă bătrână într-o haină țeapănă. Dar deodată văzu că era chiar o doamnă bătrână într-o haină țeapănă, care îi flutura sub nas un fel de baston, confundat de Rosy cu antenele insectei. Se așeză pe pământ, foarte încet și nu prea aproape – avea o tehnică perfectă de observare a viețuitoarelor – și după o vreme apărură alți doi omuleți, alergând prin iarbă, umbriți de frunze și de pietre, îmbrăcați în același tip de haine maronii, rigide ca niște tuburi. Capețele le erau acoperite de pălărioare rotunde, de un

negru strălucitor. S-ar fi zis că încercau să se deghezeze în gândaci.

Din acea zi, fetița veni deseori să privească micile ființe. Constată că aveau și ele, ca furnicile, trasee, pe care le urmau neabătut, în fugă. Aduse cu ea o lupă dăruită de unchiul ei și studie rădăcinile copacilor, sub care omuleții intrau în pământ. Găsi acolo dulapuri și cămări cu polițe abia vizibile, pline de pachete și baloturi învelite în frunze uscate și de cârlige mici, de care atârnavă plase fine pline de semințe – de scaieți, de florea-soarelui și jir. Sub altă rădăcină descoperi o aproape invizibilă piață acoperită, cu coșârci din coajă de nucă puse pe mese făcute din rămurele – toate șiret deghizate să arate ca niște grămezi întâmplătoare pentru ochiul omului sau pentru un ochi iscoditor de cățel. Erau minuscule urcioare de lut și străchini conținând un lichid mai gros decât apa, poate suc, poate miere diluată. Erau platouri din coji de castane pline cu ceva ce aducea a carne proaspăt tocată, dar Rosy nu putea spune ce fel de carne.

Îi urmări cum vin și pleacă, le învătă ritmul întrunirilor. Marțea dansau, sub rădăcina cea mai puternic arcuită. Muzica lor nu era pentru ea mai mult decât o șoaptă, acompaniată de un chițcăit și o zgrepțănătură. Le vedea instrumentele ca niște scripci, fluierașele din pai – dar nu și coardele și arcușurile ori găurelele pentru degete. Nu se duceau la piață în fiecare zi. Mergeau de două ori pe săptămână, îmbulzindu-se și împingându-se și...

cotcodăcînd ca găinile, aproape inaudibil. Presără niște mărgeluțe fine de sticlă în jurul rădăcinilor, să vadă ce vor face cu ele. Omuleții le ocoliră.

Fetița se gîndi cît de mirate vor fi micuțele ființe cînd vor fi mutate din lumea lor anostă și tainică în confortul roz, mătăsos, al casei ei de păpuși. O convinse pe maică-sa să-i cumpere o plasă fină de fluturi – cu diametrul mic, pentru muncă de aproape – și se duse în parc, luând cu ea și niște borcane pentru gem, cu capace și bucățele de sfoară. Așteptă pînă cînd hora omuleților se încinse zdravăn, puse gura plasei peste rădăcina arcuită și amestecă viguros printre dansatori cu un băț, în așa fel încât aceștia săriră în sus și se împrăștiară în toate direcțiile. Așa cum sperase, câțiva făcură greșeala de a sări drept în plasă. Îi scoase de acolo – prinsese vreo opt – și îi introduse cu grijă în borcane. Duse borcanele la ochi și le scrută cu atenție. Capturase trei doamne bătrâne, doi copii, o femeie tînără și doi bărbați de vîrstă nedeterminată. Stăteau cu toții întinși pe burtă, sub mantiile lor mici, încercînd să treacă drept insecte moarte ori frunze veștede. Dar ea știa ce știa.

Întoarsă acasă, scutură plasa în dreptul ușitei căsuței de păpuși, pentru ca omuleții să cadă înăuntru. Ei nu căzură. Trebui să-i împungă cu o andrea, ceea ce ar fi putut părea un act de cruzime, dar era spre binele lor. Abia atunci se târără și se rostogoliră în casă, prăbușindu-se pe podeaua camerei de zi. Plină de solitudine, Rosy trase perdeluța

trandafirie peste fereastră, ca omuleții să-și revină în penumbră și intimitate. Pe urmă zăvorși ușa de la intrare și plecă. Aveau să-și revină, își spuse ea, să se familiarizeze cu locuința și să se joace cu ea. Când se întoarse, omuleții trăseseră perdeluța și stăteau cu fețișoarele ca niște mărgele lipite de geam, privind afară. Văzând-o pe Rosy, se dădură înapoi și se târâră sub paturile păpușilor și în spatele arătoaselor canapele. Rosy le vârî cadourile prin ușă – tarte și pandișpan, floricele de zahăr și milles-feuilles, o grămăjoară de rochii de bal și jachetele de catifea din garderoba păpușilor. Dintr-odată observă că micile creaturi trăseseră și îngrămădiseră păpușile rezidente într-un fel de maldăr de gunoi, într-un colț al bucătăriei. Le dădu câteva ceainice păpușești pline de limonadă, să bea, dacă le era sete.

Ei refuzau să se joace. Erau mai răi decât păpușile, pentru că scoteau țipete mici dacă încerca să-i ia în mână și să-i îmbrace, iar unul îi mușcă sau îi înțepă degetul mic, pe care apărură o vânătăie urâtă. Nici nu se atingeau de mâncarea gustoasă și sfâșiară rochițele elegante, alcătuint din zdrențe un soi de cuib, pe paturi și pe canapele. Fata știa ce ar fi trebuit să facă, dar, din încăpățănare și fiindcă era singură și avea intenții bune, se așeză și le șopti prin gaura cheii și pe hornul căsuței că nu dorea decât ca ei să se joace, să se bucure de lucrurile din căsuță și că, dacă se jucau cu ea, avea să le dea tot felul de lucruri care le lipseau, roabe, scrinuri, chiar și un mic omnibuz. Ei făceau pe

morții. Fata se gândi că poate mureau de foame și-i veni ideea de a le da tigăițe de păpuși pline cu terci de ovăz, mai asemănătoare cu mâncarea ce se vindea în piața lor.

Începea să simtă, fără să-și dea seama, că ea era vulgară și monstruoasă. Măinile ei dolofane i se păreau niște șunci, iar degetele, niște tăvăluguri.

Îi imploră: „Vă rog frumos, jucați-vă cu mine, e o casă atât de drăguță.“

Acum trebuie neapărat să știm că Rosy locuia într-o casă de la marginea unei lunci, lângă un pârâu rece ce cobora, sărind și improșcând, de pe panta muntelui și forma iazuri cu apa nemișcată în iarba de la șes, sub sălcii și plopilor albi. În vechime, ținutul din partea asta a râului fusese cunoscut sub numele de Teritoriul Contestat și nimeni nu construise nimic acolo, fiindcă peste și dincolo de munte se afla o țară ciudată în care nu se aventura nimeni și de unde, ocazional, veneau lucruri și creaturi bizare. Se povestea despre haite de lupi feroși, care se scurgeau pe versanți ca niște nori de furtună, despre oameni blonzi în mantii verzi și cizme moi, vânzând mâncăruri nemaivăzute care ți se topeau în gură și le împingeau pe tinerele femei la foamete și moarte, fiindcă refuzau orice altă hrană după ce gustau vafele alea palide și fructele de pădure dulci ca mierea. Mai erau și povești cu uriași, care treceau cu un singur pas colosal peste lanțul muntos și băntuiau la șes, umplându-și

buzunarele cu vite și oi, smulgând pomi întregi din rădăcină și lăsând în urmă gropi pline de nisip – urmele pașilor lor. Lui Rosy i se povestiseră aceste „basmе cu zâne“ și-i plăcea să le asculte. Ca toți copiii, nu se mulțumea cu ceea ce vedea și atingea imediat. Tot ca toți copiii, găsea mângâiere în faptul că, din câte știa, balaurii și vrăjitoarele, uriașii și demonii de lemn sunt reali doar într-o altă lume, unde poți călători cu mintea, dar nu și cu trupul. Ținutul de dincolo de munte își schimba constant culoarea, forma și topografia, în funcție de cum și-l imagina Rosy, cu mici țipete de încântare și de teroare nepericuloasă, lângă vatra focului.

Dar poate că ne imaginăm astfel de lucruri numai și numai datorită faptului că undeva sunt și au fost așa cum ni le imaginăm? Rosy nu spuse nimănui de omuleții din căsuța ei de păpuși, care erau suficient de palpabili și de supărați ca să fie reali și independenți. Dar secretul lor nu trebuia împărțit cu nimeni, în caz că, deși făcuți din materie solidă, s-ar fi volatilizat.

Într-o zi, Rosy, culcată pe burtă, se uita prin fereastra căsuței păpușilor. Mama ei se dusese pe malul celălalt al râului, în sat, la cumpărături. Auzi un zgomot greu și surd, ca un baros pe un drum sau într-o fierărie. Buf, buf, buf, o izbitură regulată. Dușumeaua casei se zguduia, iar Rosy tremura odată cu ea. Geamurile casei ei se întunecară. Auzi

un vânt mare suspinând și fremătând în coșul sobei. Își ridică fruntea, încercă să privească afară pe fereastră, dar la început nu desluși nimic. Era o beznă neagră și catifelată, cu țândări concentrice de un albastru palid, amestecată cu firișoare argintii și lumini verzi ca smaraldul. Cercul de țândări era înconjurat de ceva alburii, între smântână și albuș de ou fiert moale. Era un ochi. Un ochi cât fereastră de mare. Se auziră un geamăt și o bufnitură enorme, ca atunci când cade un stejar. Apoi casa ei începu să se legene, dintr-o parte în cealaltă. Pe urmă se ridică, de parcă o creatură imensă ar fi smuls-o din rădăcini, și chiar asta se întâmpla. Lui Rosy i se făcu foarte rău și se agăță de un taburet, ceea ce nu-i fu de niciun ajutor, deoarece taburetul o lua razna pe podeaua înclinată, apoi venea înapoi. Casa fu ridicată, scuturată și lăsată să cadă cu un zgomot înfundat în beznă moale. Apoi se ridică din nou și începu să se miște, smucitură cu smucitură – smucituri uriașe – salt după salt. Ceva, cineva, aruncase casa întreagă într-un sac monstruos și pleca undeva cu ea. Rosy izbucni în plâns. În cele din urmă – fiindcă deplasarea în salturi dură multă vreme – alunecă în ceva între leșin și somn.

Mai târziu, privi temătoare prin geamul de la bucătăria casei ei. Văzu niște stâlpi uriași, cioplîți, ridicându-se până dispăreau din vedere și-și dădu seama că erau picioarele unei mese imense, a cărei tăblie nu se vedea. Distinse o găleată de mări-mea casei în care se afla și o sumedenie de pături

colorate, puse una peste alta, ceea ce înțelese că era muchia unui covor de mărimea unei pajști. Pe urmă iar auzi bufnituri și văzu un pantof lustruit, cu o șosetă groasă, albă, în el, pantoful unei fetițe, pe un picior enorm. Se auziră un foșnet și un bufnet și ochiul se lipi din nou de geam. Ușa din față se deschise. Rosy se ghemui de frică lângă peretele bucătăriei. Copila gigantică murmură și articulă niște sunete care, își dădu seama Rosy, se doreau a fi cuvinte liniștitoare. O mână grasă, de dimensiunile sofalei, se strecură prin ușă, întinzând spre Rosy degete ca niște perne alungite. Fetița fu prinsă între degetul mare și index, trasă, deși opuse rezistență, afară prin ușa ei proprie și azvârlită în sus, în aer. Copila uriașă ședea pe covor, într-o grămăjoară de fuste stacojii, ca văluririle unui peisaj deluros. O prinse cu două degete pe Rosy de talie și o ridică în dreptul ochilor, încruntându-se în timp ce o privea. Copila avea o claie de păr blond, des, radiind în jurul capului ei, ca soarele. Respirația i se auzea ca o forjă. Un ochi de mărimea aceea este ceva teribil: culoare umedă în jurul unui gol negru care duce la o inteligență necunoscută. Se auziră și alte sunete liniștitoare, ca niște bubuieli.

Rosy se zbatu, se răsuci și scuipă, ca o mătă infuriată. Mușcă din toate puterile degetul ce o ținea, făcând-o pe copila gigantică să urle atât de tare că Rosy crezu că i se sparg timpanele. Continuă să se zbată, să zgârie și să muște. O lacrimă imensă se ivi pe pleopa inferioară a marelui ochi, se scurse

și pică, aidoma unei uriașe sfere lichide, pe mâna care o ținea pe Rosy. Fu urmată de încă una. Rosy se pomeni îndesată înapoi prin ușă; degetele extra-seră cheia, se încurcă și în cele din urmă o răsuciră în broască, din exterior. Tot din exterior obloanele fură trase peste ferestre și lumea lui Rosy se cufundă într-un întuneric prăfuit.

Îi dăduse cu totul uitării pe omuleții din căsuța păpușilor. Își aminti de ei doar când copila gigantică deschise iar ușa, ca să împingă înăuntru un platon de dimensiunile unei tăvi pentru ceai, plin de bucăți tăiate dintr-un fruct sau legumă – nap ori pară – cu un miros grețos insuportabil. Pentru moment avea provizii suficiente – bucătăria și cămara erau ticsite de pesmeți, biscuiți și brânzeturi. Dar repulsia față de mâncarea gigantilor o făcu să aibă brusc remușcări din cauza a ce le făcuse prizonierilor ei. Îngenunche, așadar, lângă căsuța păpușilor, cu obraji brăzdați de lacrimi, trase zăvorul care ținea peretele din față închis și șopti:

– Îmi pare rău, îmi pare tare rău. V-aș da drumul, n-ar fi trebuit să vă închid, dar acum suntem cu toții captivi. Presupun că nu înțelegeți nimic din ce vă spun. Vreau să știți că-mi pare rău. Foarte rău.

Omuleții se ghemuiseră în cuibul alcătuit din hainele de pat de jucărie. Una dintre micuțele doamne bătrâne se ridică în picioare. Spre uluirea lui Rosy, vorbi. Avea o voce înaltă și pițigăiată, ca

a unui greiere care-și folosește picioarele drept arcuș. Ca s-o audă, Rosy trebui să-și țină respirația.

– Ba te înțelegem. Adică, înțelegem limba ta. Nu înțelegem de ce ne-ai făcut prizonieri și nu vrem să fim. Vrem acasă.

– O, ce bine ar fi să puteți merge. Dar ceva – cineva – ne-a dus departe, pe mine și casa mea, iar acum suntem încuiați într-o bucătărie gigantică. Haideti să vedeți.

O ridică pe bătrâna doamnă, cu infinită grijă, și o puse pe masă, ca să privească printr-o crăpătură din oblon. Doamna bătrână îi porunci lui Rosy să-i aducă și pe tovarășii ei. Ea îi rugă, foarte politicos, să intre în coșul cu lucruri de cusut și în felul acesta izbuti să-i ridice pe toți până la fereastră.

Era clar că pentru ei ceea ce vedeau nu avea nicio noimă. Rosy le explică:

– Țasta-i un picior de masă, iar aia-i o margine de covor. Țasta-i un platou cu mâncare pe care mi-a dat-o mie s-o mănânc, dar e grețoasă și pute îngrozitor. Vă rog să mă credeți. A luat cheia și a încuiat ușa pe dinafară. E un monstru.

– Tu ești un monstru, șuieră unul dintre omuleți, sever. Recunoaștem noi un monstru când îl vedem.

– Oh, de-ați ști ce rău îmi pare, repetă Rosy.

Îi dădură lacrimile. Lacrimile îi căzură în coșul de lucru, printre omuleții captivi, unul dintre copiii minusculi fiind lovit drept în față de un glob de lichid sărat.

– *Vedeți, zise Rosy. Nu putem ieși de aici.*

– *Tu nu poți, replică bărbatul cel mic. Noi putem. Ne putem strecura pe sub ușa casei tale, care nu se închide bine. Putem evada ușor, numai că nu știm unde să mergem și ce ne așteaptă.*

În acest punct amuțiră cu toții, fiindcă se auziră pașii strivitori ai copilei uriașe. Crăpăturile din obloane se umplură de roșul luminos al fustelor ei. Monstrul cercetă dacă oferta de hrană fusese acceptată și oftă adânc văzând că nu fusese. Vorbi incomprehensibil, bubuind ca o orgă dintr-o catedrală. Rosy tăcu mîlc. Ușa se închise la loc și cheia fu răsucită în broască.

Rosy spuse:

– *Când se face noapte, puteți ieși toți și fugi undeva. Cred că sunteți atât de mici încât monstrul nici nu vă vede. Puteți fugi ca păianjenii.*

Dar micuța doamnă bătrână spuse ceva surprinzător:

– *Dacă dumneata, domnișoară Monstru Rosy, ai împinge cheia dinăuntru ca să cadă pe jos, noi putem aluneca pe sub ușă, unde încep treptele, și să ducem cu noi o ată, ori o sfoară, cu care să legăm cheia ca s-o poți trage la tine, înăuntru, să descui ușa și să ieși.*

Rosy rămase interzisă.

– *Dar de ce ați vrea voi să mă ajutați să fug?*

– *Păi, zise altă femeie, printre altele, ni se pare că picioarele tale sunt cu mult mai lungi decât ale noastre, dacă se pune problema să ne*

întoarceam acasă. Sau să zicem că nu suntem de acord cu capturarea oamenilor ca să faci din ei jucării. Sau amândouă. Adăugă: Nu mai plânge. Suntem deja leoarcă.

– Chiar dacă aş ieşi şi eu, zise Rosy, nu ştiu unde ne aflăm şi cum să părăsesc bucătăria.

– Asta e posibil, zise omuleţul. Fiecare lucru la timpul său. Mai întâi evadăm, apoi ne ascundem şi ne ascundem – ne pricepem la ascuns, te povăţuim şi pe tine – şi după aceea ne gândim cum ajungem acasă.

– E sigur că am trecut peste munţi.

– Atunci găsim muntele şi trecem înapoi. Un sfat, tinere monstru. Într-o rochie de un roz strălucitor, te vezi de la mare distanţă. Până se lasă noaptea, caută-ţi nişte haine de culoarea umbrelor şi a frunzelor moarte. Pregăteşte o bocceluţă cu hrană comestibilă, inclusiv nişte ovăz pentru noi. Putem călători în coşul tău, ascunşi printre papiotele de ată. Gândeşte-te la ce lucruri îţi sunt necesare într-o călătorie. Ceva cu care să tai şi să împungi. Ceva de băut, pentru tine şi pentru noi. Acum du-te şi caută sfoară, ca să facem legătura prin care să tragi înăuntru cheia.

Rosy făcu ceea ce i se ceruse. Aşteptară venirea nopţii şi totul se desfăşură conform planului.

Ca să aflăm cum a decurs călătoria plină de primejdii înapoi acasă, cum i-a ajutat copila cea mare pe omuleţi, cum au ajutat-o ei pe ea, va trebui să aşteptăm o altă poveste...

Niciun copil, se spune, nu are părinții pe care i-a avut altul. Ai lui Tom fuseseră mai tineri și mai nebnatici decât aveau să fie vreodată ai lui Robin. Harry nu cunoscuse niciodată o familie în care să nu existe copii mai mari, liberi și puternici, cu venituri și plecări misterioase, neînțărcați în camera copiilor. Pentru cei mici, familia era o turmă de creaturi care se mișcau agățându-se de lucruri și sporovăind, împărțeau între ele odăi, dar și sentimente și opinii. Tom și Dorothy erau mari și destul de independenți ca să înceapă să se gândească la viitorul lor departe de Todefright, cu speranțe fragile și temeri, iar în cazul lui Dorothy cu o ambiție riguroasă, dar uneori descurajată. La sfârșitul anului 1900, Tom împlini optsprezece ani. Părinții aveau planuri cu el: urma să-și dea examenele de absolvire la toamnă și apoi să încerce să obțină o bursă pentru King's College, Cambridge. Îi angajaseră meditari – pe Toby Youlgreave și Joachim Susskind. În afară de asta, nu se gândeau prea mult la ceea ce

putea fi – ori nu era – în capul lui Tom. Olive continua – sporadic – să dezvolte aventurile lui Tom în lumea subterană, iar tânărul le citea, simțindu-se tot mai stânjenit, aproape *vinovat*, din cauză că se lăsa captivat de o poveste. Avu o răbufnire de mânie când ziaristei i se arătară cărțile secrete, cu toate că nu erau cu adevărat secrete, de vreme ce știa de ele toată lumea. Zise că astfel de lucruri intime de familie nu se arată străinilor, ca și cum te-ai fâli cu ele. Nu era *frumos*. Olive preciză că nu intenționase să se fâlească, pur și simplu se întâmplase. Cearta se stinsese, dar Tom mai fierse în sinea lui două sau trei săptămâni.

Nici Humphry, nici Olive nu știau precis la ce materii se pregătea pentru examenul de absolvire. Humphry petrecea mult timp departe de casă, scriind și conferențiind. Olive stătea în biroul ei și înne-grea hârtia. Violet făcea fripturi și plăcinte cu rinichi, cârpea ciorapi și îi dădea lui Tom lapte cu biscuiți, înainte de culcare, când părea ostenit. Toby și Joachim își dădură seama că era posibil ca Tom să nu ia examenele de absolvire. Asta, în parte, fiindcă uneori tânărul nu se prezenta la meditații – se plimbase îndelung, dormise afară, în cort, uitase, îi părea rău. Joachim și Toby nu-i anunțau pe Humphry și pe Olive despre aceste absențe. Îl însoțeau pe Tom în plimbările prin ținut și, pe parcurs, discutau despre Shakespeare sau despre botanică.

Rezultatele obținute de Tom la examene, toamna, fură bizare și pestrițe. Primi o distincție la botanica elementară, dar pică la principiile fundamentale ale

științei. Căzu la latină și trecu la limită la engleză. Obținuu o notă de trecere la fizica elementară – sune-
tul, căldura și lumina – dar nu și la matematici, lă-
sându-l pe Joachim mut de uimire. Pentru meditari,
situația era destul de neplăcută. Ei credeau, totodată,
că Humphry și Olive ar fi trebuit să fie mai tulburați
de caracterul împărțit al rezultatelor, dovada lipsei
de interes și de concentrare a lui Tom. Dar și-au spus:
Nu-i nimic, poate repeta examenele paralel cu cele
pentru Cambridge. Va găsi el o modalitate de a le trece,
spuneau părinții, fără să-și poată justifica speranța
cu vreun argument concret.

În lunile de dinainte de examenul pentru Cam-
bridge, Tom ieșea din ce în ce mai des din casă, hoină-
rind indiferent de vreme. Mergea cu manualele lui la
casa-din-copac. Dorothy, care-și făcea griji pentru el,
nu știa dacă le deschidea vreodată. Știa însă că se îm-
prietenise cu paznicul de vânătoare și făcea ronduri în
compania acestuia, urmărindu-i pe braconieri și ani-
malele de pradă, căutând să descopere capcanele ili-
cite. Paznicul fusese ostil la început – paznicilor de
vânătoare nu le sunt dragi copiii vagabonzi și oamenii
ieșiți la picnic –, dar până la urmă îl acceptase pe Tom,
ca ucenic serios. Într-o zi, Tom îi arătă lui Dorothy
grinda transversală de pe peretele dat cu catran negru
al unei cabane de vânătoare. Erau acolo, ținuite în cuie,
rânduri de vietăți moarte cu ciocuri ascuțite, de vie-
țuitoare cu colți ascuțiți în gurile căscate agonic. Unele
muriseră de curând – o bufniță cu aripile pironite, o
gaită cu gâtul frânt, o pereche de hermeline. Unele

putreziseră din cauza apei și a vântului, nemaifiind decât niște petice de piele tăbăcită cu câte un oscior, ori colț, ori clonț legat de ele. Dorothy zise că era oribil, dar Tom spuse că nu, era exact așa cum se petreceau lucrurile, exact cum lucra natura. Dorothy îl întrebă în glumă:

– Poate ți-ar plăcea mai mult să te faci paznic de vânătoare?

– O, nu, răspunse Tom. Trebuie să merg la Cambridge; toți așteaptă asta de la mine. Doar că... îmi place să aflu de la Jake lucruri noi. E ca atunci când înveți ceva nou, bunăoară să lucrezi lemnul...

În săptămâna de dinaintea examenelor pentru Cambridge, Tom ieși într-o seară, nu cu Jake, ci singur. Nu se mai întoarse. Fură formate patrule de căutare – cu întârziere, întrucât toți se așteptaseră să vină ca de obicei acasă. Fu descoperit zăcând fără cunoștință, cu o încheietură ruptă și sânge în păr, într-o crevasă nu prea adâncă. Glezna îi era încă prinsă în sârma în care se împiedicase, urmărind braconieri la lumina lunii, pe marginea crevasei. Două zile nu-și recăpătă cunoștința, iar când își reveni se dovedi că era amnezic și nu-și aminti ce i se întâmplase. Violet îi aduse o supă de carne hrănitoare și i-o dădu cu lingura. Stătea, bandajat, între perne, privind indiferent cerul prin fereastră.

Date fiind împrejurările, nu se mai puneă, desigur, problema să se prezinte la examenele de admitere de la Cambridge sau măcar, cu încheietura lui ruptă, să dea restanțele la probele la care căzuse.

Dorothy se gândi că, dintr-un anumit punct de vedere, situația îi convenea lui Tom.

Tom și Dorothy observau că în familie se petreceau lucruri tainice sau ciudate, dar, în general, nu se oboseau să se gândească prea mult la ele. Auzeau exclamațiile teatrale ale lui Olive din spatele ușilor închise sau îl vedeau pe Humphry umplându-și valiza și plecând în graba mare; înregistrau aceste evenimente și nu comentau. Amândurora le era frică să nu dezgroape lucruri pe care era de preferat să nu le cunoască. Hedda nu avea asemenea inhibiții. Ea era o cercetașă, o detectivă, o descoperitoare și o demascatoare. În 1901 avea unsprezece ani și nu ținea nici de grupul țăncilor, nici de cel al copiilor mari. Petrecuse multe ceasuri din copilăria ei aștinându-se pe lângă casa-din-copac și încercând să tragă cu urechea la conversațiile la care nu fusese invitată să participe. Hedda fusese cea care ciulise urechile când numele Marian Oakeshott fusese pronunțat la masă, în treacăt, dar cu subînțeles, tot ea recunoștea scrisul doamnei Oakeshott pe plicuri, chiar dacă nu mersese până la a deschide vreo scrisoare. Avea somnul ușor și noaptea lipăia prin casă, aștinându-se pe scara din spate, stând în umbra dulapurilor înalte de pe palier. Știa că cei mari umblau pe furiș prin casă noaptea. Știa – dar deocamdată nu spusese nimănui – că Humphry Wellwood o vizita pe Violet Grimwith în orele de dinaintea zorilor. Întotdeauna închidea ușa încet și fără zgomot, de parcă ar fi fost de catifea. Deși o tenta, nu îndrăznise niciodată să-și lipească urechea de gaura cheii.

Apoi, într-o noapte, de după respectiva uşă se auzi mai mult decât un susur sau un chicotit. O furtună de hohote de plâns, sonore şi pătimăşe, murmure întrerupte şi şşş-uri rostite de o voce bărbătească. Violet se văita, iar Hedda se apropie tiptil, pentru că acum auzea vorbele din vaiete şi era clar că cei doi din cameră erau prea prinşi de cearta lor ca să fie atenţi la copiii care trăgeau cu urechea.

– Probabil că te înşeli, zicea vocea lui Humphry, străduindu-se să rămână calmă.

– Nu m-am înşelat nici înainte. Abia am împlinit patruzeci de ani, e perfect *posibil*. Nu mai pot trece prin asta încă o dată, nu mai pot, nu mai pot. Să mă ascund, să mă doară, să mă tem. Mai bine mor. Şi de data asta *ea* mă va ucide, *ea* mă va...

– Potoleşte-te, floricea mea, zise Humphry, nici vorbă de aşa ceva. O să am grijă de tine, întotdeauna am avut, o să găsim o soluţie, întotdeauna am găsit. Suntem oameni deştepti, tu şi cu mine. Suntem bine intenţionaţi.

– De data asta *ea* mă va distruge. Şi nu mai suport tăinuirea şi minciuna. Copiii născuţi din corpul meu nici nu ştiu că sunt ai mei, deşi într-un anumit sens *toţi* sunt ai mei, *toţi*, cine le e mamă dacă nu eu? O, Booby, nu putem s-o luăm de la început, să ascundem, să ne prefacem, să minţim. Sunt prea obosită, prefer să mor. Nu-i exclus să-mi fac-seama...

– Şi atunci ce s-ar întâmpla cu frumoasa ta familie? Linişteşte-te, fii calmă, inspiră adânc. Cobor să-ţi aduc puţin brandy.

– Mai bine gin, zise vocea lui Violet, înecată în suspine. Mai bine un pahar mare de gin curat.

Hedda păși repede în umbra dulapului înalt și se lipi de perete. Silueta subțire a tatălui ei trecu pe lângă ea și zbură în jos pe scările din spate. Gândurile îi fuseră deturnate de caraghioasa poreclă. „Booby“ diminua prestigiul inteligentului și elegantului ei tată – la fel cum revelarea relației lui cu Violet îl degrada în ochii ei. Era cu mult mai neplăcută decât greșeala cu Marian Oakeshott. Heddei nu-i plăcea nici ideea că Olive – al cărei păcat suprem, în ochii ei, era detașarea, lipsa de atenție – ar fi fost în stare să „ucidă“.

Abia atunci își dădu seama ce auzise: că unii dintre copii – număr nespecificat – erau, după cum spusese Violet, ai lui Violet, „născuți din corpul ei“.

Care? Care copii nu erau ceea ce credeau că erau?

Ce însemnau toate astea?

Hedda își auzi tatăl întorcându-se, în vârful picioarelor încălțate cu papuci. Așteptă să intre iarăși în cameră, cu o sticlă și două pahare, apoi se retrase. Se petrecuse o schimbare în ea, deși nu o conștientizase încă.

Hedda convocă o întâlnire a copiilor mari în casa-din-copac. Întrunirile erau anunțate mai întotdeauna de Tom, uneori – când aveau de discutat probleme practice, bunăoară darurile la aniversări – de Dorothy. Copiii mai mari erau Tom, Dorothy, Phyllis și, acum, Hedda. Le spuse să vină neapărat, era vorba de ceva foarte important și secret, cât se poate de secret.

Ședeau pe butucii folosiți drept scăunele, în interiorul mascat de ferigile uscate. Tom turnă limonadă dintr-o sticlă într-o colecție pestriță de câni smălțuite, albastre, albe și negre. Zise, cam arogant:

– Ei, despre ce e vorba?

Dintr-odată, Hedda nu știu cum să înceapă. Imediat ce va deveni cunoscut, secretul avea să înceapă să acționeze asupra lor. Pentru moment, n-o rodea decât pe ea.

– Am aflat ceva.

– Mereu afli câte ceva. N-ar trebui să spionezi.

– Dar e ceva *important*. Ceva ce schimbă totul.

Tom se gândi la falimentul financiar. Dorothy avu o viziune în care tatăl lor îi părăsea, poate ca să trăiască împreună cu doamna Oakeshott. Phyllis șezu și mai nemîșcată decât înainte. Avea o capacitate extraordinară de a nu se mișca, ceva între control voluntar și inerție.

– Hai, dă-i drumul, zise Tom. Dacă tot ai început, spune-ne ce-ți stă pe suflet.

– Am văzut. Am auzit. El intră în dormitorul lui Violet noaptea târziu și rămâne mult timp acolo. L-am mai văzut și altă dată. Fac zgomote. Înțelegeți ce se petrece acolo.

– Nu știi, dacă nu i-ai văzut, o contrazise Dorothy.

– Fac zgomote de îndrăgostiți, izbucni Hedda. El îi spune „floricica mea“. Iar ea îi zice „Booby“.

Revelația îi supără și-i înfurie pe toți. Erau supărați pe Hedda fiindcă îi obliga la această cunoaștere. Mai puțin pe Humphry și pe Violet pentru ceea ce făceau și spuneau.

– Astă-noapte, ea plângea de-și dădea sufletul. Zicea că e sigură de ceva și că nu s-a înșelat nici înainte. Că-și dorește să moară. Zicea că-i e tare frică.

– Și? întrebă Tom, a cărui imaginație refuza să funcționeze.

Hedda se uită la Dorothy, care avea să interpreteze lucrurile din perspectivă clinică. Fruntea Heddei era încrețită de durere și mânie.

– Spunea, continuă Hedda, că va avea un bebe, asta spunea. Și a mai zis ... că a mai avut copii, zicea... am auzit-o... că unii dintre noi suntem în realitate ai ei. „Născuți din corpul meu“, spunea.

Melodramatica sintagmă și cuvântul „Booby“ îi făcură pe Tom și pe Dorothy să considere povestea improbabilă. Dar, odată ce lucrurile fuseseră spuse, deveniseră o realitate a lumii lor. Enervarea lor față de Hedda crescuse.

– Și? zise Tom, cu puțin optimism. Dacă nu se îndoia de ceva în lume, era de faptul că era fiul mamei sale. Nu știu ce crezi că am putea face noi.

– Dacă nu suntem... cine credem că suntem, poate e bine să știm.

– Nu sunt de aceeași părere, zise, sec, Phyllis. La ce bun? Continuăm să fim aceiași oameni, locuind în aceeași casă, aceeași familie.

Lui Dorothy i se învălmășeau gândurile în cap. Nu privea lucrurile ca Tom, n-o atrăgea decât marginal viața de grup. Diferit. Toți copiii erau „diferiți“, presupusesse ea dintotdeauna. Avea sentimentul că prezența ei o irita mereu pe Olive. Își spusese că asta se datora,

poate, faptului că Olive îl iubea cu prea mult abandon pe Tom ca să-i mai rămână dragoste și pentru ea. Dar poate...

I se ivi în minte povestea scrisă de Olive pentru ea. Era despre schimbătorii de formă, omuleți repeziți, cu mersul grăbit, care atârnau piei de animale în cârligele din bucătărie și se îmbrăcau apoi cu ele, devenind pe jumătate arici, ca să iasă afară, prin tufe și șanțuri.

Violet era o persoană mică, repezită și ocupată, cu o natură casnică, ca și femeile-arici cu șorțuri din bucătăriile subterane din povestea lui Dorothy.

Dorothy își dorea să nu aibă imaginație. Își dorea să cântărească substanțe chimice și să repare mădule și organe. Dar imaginația ei era dreaptă și puternică. Dacă cineva era copilul lui Violet, aceea era cu siguranță ea.

Nu vorbi cu nimeni despre asta. Îi spuse Heddei:

– Îmi vine să te zgâlțâi de să-ți clănțanească dinții.

– Nu știu de ce sunteți toți atât de supărați pe mine. Pe ei ar trebui să fiți supărați.

Un soi de prohibiție adânc implantată îi împiedica pe toți patru să facă efortul de a-și imagina emoțiile, deliciile și groaza simțite de Booby și de „floricică”. Aveau mințile ocupate de problema rearanjării tiparelor de familie, ca pe niște table de șah de pe care lipsea un nebun, dar se găseau dintr-odată prea mulți cai, sau pe care regina descria, beată, zigzaguri.

Cunoașterea înseamnă putere, dar nu și dacă e o cunoaștere parțială și cel care cunoaște este un copil dependent, deja tulburat de schimbările trupesti, de

emoții vijelioase, de sentimentul că dincolo de zidul grădinii așteaptă o lume amenințătoare. Cunoașterea mai înseamnă și frică. Tom se luptă cu dezvăluirea făcută de Hedda pierzându-se într-o lungă plimbare, mărșăluind prin Downs cu sacul de dormit în spate. Mersul rapid e o metodă bună de a stăpâni orice fel de emoție, dorință, panică.

Phyllis rearanjă totul în scrinul ei și în micuțul pupitru. Cârpă un șorțuleț rupt. Violet zise că l-ar fi cârpit ea, iar Phyllis răspunse că știa, dar voise să se ocupe ea, cu mâna ei.

Hedda se gândi, necruțător, că un plus de cunoaștere ar toci amenințarea cunoașterii în posesia căreia se aflau deja. Asculta atentă fiecare frază schimbată de adulți între ei și hotărî că, de vreme ce fuseseră păcăliți atât de urât, avea tot dreptul să citească scrisorile celor mari când s-ar ivi ocazia.

Dorothy privea lumea ca și cum ar fi fost gata să dispară. Obiectele de ceramică folosite zilnic, borcanele cu mirodenii, deschiderea în evantai a scărilor, porumbeii din curtea grajdurilor. Ceea ce fusese odinioară real era acum ca o pojghiță groasă, o mușama colorată aruncată peste un cazan cu vapori care-și schimbau încontinuu forma efemeră, îmbrățișând, amenințând, privindu-te cu ură.

Se uită la Violet. Întotdeauna se învinuise că nu-i plăcea de ea. Violet era cusurgie și preocupată de fleacuri, Violet era întruchiparea sorții femeilor, pe care voia s-o evite pregătindu-se pentru o profesiune. Își dădea seama acum că o disprețuise pe Violet fiindcă

îngrijea progeniturile altei femei. Ideea asta trebuia corectată. Violet îi spusese odată că ele (Violet și Dorothy) aveau ochii la fel, iar ea voise să replice că nu-i adevărat, dar trebuise să recunoască, totuși, că avea dreptate. Dorothy își formase deprinderea de a se uita pe furiș la Violet, ceea ce o făcea pe Violet să ridice din umeri, ca deranjată de un bâzâit de țânțar. Nici acum Dorothy nu o simpatiza pe Violet și nu-i părea rău de ce i se întâmplase decât într-un fel abstract.

Încetă să-și mai citească basmul din caietul cu pagini verzi ca frunza. I se adăuga câte un paragraf doar ocazional, când Olive avea chef să se gândească la lucruri sălbatice și la omuleți repeziți. Nu era ca *Sub pământ*, ale cărui episoade curgeau compulsiv, prin tunele și coridoare. După o vreme, supărată și dezgustată, își dădu seama că Olive nici măcar nu observase că n-o mai citește. Ideea cinică i se confirma: Olive scria pentru Olive și-și găsea cea mai mare satisfacție în actul de a se scrie și a se citi pe sine.

Și la Purchase House existau secrete ascunse, deși poate acolo mascarea era mai precară, mai străvezie decât la Todefright. Philip se reîntorsese de la Paris doldora de cunoștințe noi despre cum funcționa corpul omului și de noi temeri că s-ar fi putut să se infecteze de la tutorele său cu microbii nebuniei și morții. Dar avea noroc. Avea un trup sănătos, nu-l chinuiau decât o ușoară durere de cap și lăcomia năvalnică de a o face din nou. Era nervos și supărat pe Benedict Fludd, care intrase în ceea ce era pentru el o fază de

inventivitate voioasă și avea constant nevoie de ajutor. Se simțea înstrăinat de Elsie, cea care stătea mereu acasă, în bucătărie. Nici nu-i observă pantofii noi și cordonul roșu. Îi venea mult – mult – mai greu să rămână flegmatic când Pomona intra, în transă, în dormitorul lui. Nu o dorea neapărat pe Pomona – nurii ei juvenili și tari aveau ceva de marmură, poate chiar de săpun – dar dorea atât de tare o femeie, încât îmbrățișările alunecoase, adormite, ale Pomonei deveniseră un ade-vărat supliciu.

Elsie nu-și mai putea alunga din minte urcioarele modelate cu nimfe obscene. Dar multă vreme nu i le arătă lui Philip. La început se temuse ca nu cumva Fludd să observe că fuseseră mișcate și întrebuințate, sau să apară din senin și s-o prindă *in flagrante delicto*, contemplându-le, dar în primăvara lui 1901, într-o zi în care Fludd plecase la Londra să se întâlnească acolo cu Prosper Cain și cu Geraint, când Seraphita și Pomona luau ceaiul la domnișoara Dace, la Winchelsea, îl anunță pe Philip că trebuia să-i spună și să-i arate ceva.

Veni cu cheia. Stăteau în umbra plină de pânze de păianjen a cămării încuiate, privind formele ce luceau alb, containerele caste, în formă de floare care, văzute din alt unghi, deveneau pânțece umflate de femeie. Ca și Tom și Dorothy cu Hedda, Philip fu contrariat și rușinat de dezvăluire. Ar fi fost mai decent, simțea el vag, ca Elsie să se fi prefăcut că nu văzuse nimic. Zise „Și?“, cu sensul de „Și ce dacă?“, dar cuvântul sună fals. Curiozitatea profesională învinse atât excitarea erotică,

cât și dezgustul. Luă în mână o vază sau două, întoarse pe spate o copilă tolănită într-o rână și descoperi un clitoris umflat, de dimensiuni impresionante. Îi venură în minte degetele lui Fludd pe creaturile lui Rodin.

– Ele sunt, zise Elsie. Face obiecte de ceramică despre *ele*. Nu e corect.

– Firește că nu e. Dar sper că ele nu știu. Nu-i treaba noastră. Mai bine le încuiem la loc.

– Eu cred că ele știu. Dar n-am idee ce cred despre asta. Poate că el...

Poate că el intră în ele, dorise să spună, dar nu putuse. Lui Philip însă nu-i scăpă înțelesul tăcerii ei.

– Nu-i problema noastră. N-ar trebui să te gândești la astfel de lucruri.

– Trebuie neapărat să-ți spun ceva. Va trebui să plec. Va trebui să te descurci fără mine.

Philip se întoarse spre ea, ținând încă în mână fata-ntinsă-pe-burtă. Se bâlbâi. I se oferise o slujbă? Se gândea să se mărite?

Nu, zise Elsie. Dar avea să aducă pe lume un copil. Avea să fie azvârlită afară. Dacă ai fi cântărit bine toate astea, ți-ai fi dat seama că nu merita să fie dată afară din casă, dar așa se va întâmpla. Va trebui, zise ea, cu dârzenie de oțel, să găsească un sălaș din acela pentru Femei Decăzute despre care vorbeau binevoitorii. Avea nevoie de ajutorul lui Philip pentru asta.

Philip încercă să spună că cineva trebuia să-și asume răspunderea și întrebă cine era tatăl. Fludd, Geraint, băiatul pescar?

– Nu mai zic nimic, nu mă poți obliga. Ajută-mă să dispar, fără tărațoi, fără urlete. N-aș putea suporta să-mi spună să plec și să zbiere la mine. Nu pot și eu voi suporta.

Era teribil de nervoasă. Philip puse jos fata de porțelan și-și luă sora în brațe.

– Inventez eu ceva, zise, fără să-și facă multe speranțe.

Nu vedea cum ar fi putut inventa ceva, ce să inventeze. Până la urmă, însă, avea să izbutească.

Simțind că îi venea mai ușor să i se destăinuiească unui bărbat, îl abordă pe Frank Mallett. Se duse la Puxty și-i spuse că dorea să stea de vorbă între patru ochi.

Frank Mallett nu-i judeca aspru pe oameni. Ispitele care-l încercau pe el personal, devenite mai suportabile datorită constantei libertăți de gândire a lui Edward Carpenter, îl făceau generos față de ispitele suferite de alții. Îl ascultă atent pe Philip, care era îngrijorat, dar încerca și să se cenzureze, și remarcă, blajin, că un suflet urma să vină pe lume în circumstanțe neprielnice și că avea nevoie de un început cât mai favorabil. Ar fi de dorit, zise, ca totul să se petreacă fără prea multe învinuiri și penalități. *Cu blândețe*, zise Frank Mallett. Știa Philip cine era tatăl? Era posibilă și convenabilă o cununie, exista posibilitatea unui sprijin moral sau financiar?

– Nu vrea să spună, zise Philip. E tare ca piatra. N-o să-mi spună nici în ruptul capului. Prin urmare

nu cred că se gândește la măritiş şi nu cred că se aşteaptă la ajutor.

– Nu te frământa nici dumneata prea tare, zise preotul. Nu văd cum cei de la Purchase House s-ar descurca fără sora ta. Nu văd la ce-ar servi să li te adresezi – ar rămâne doar cu gura căscată. Fiecare în felul lui.

– Nu-i plătesc nicio para. Nu-i drept, dar ne-au oferit amândurora un fel de... ei bine, nu cămin... dar un loc bun unde să trăim.

– Cred, zise Frank Mallett, că mă voi consulta cu bunele doamne din Romney Marsh. Dar am să mă sfătuiesc cu ele în taină. Nu voi ridica problema Căminului pentru Femei Decăzute, nici pe a fondurilor de caritate. Nu, le voi invita la ceai pe cele cu imaginație. Pe domnișoara Dace, cred, care e generoasă şi cu simţ practic. Pe doamna Oakeshott, care ştie ce înseamnă să creşti singură un copil. Şi poate pe doamna Methley, care s-a împrietenit la cataramă cu domnișoara Dace şi arde de nerăbdare să fie pusă la treabă. Lor le voi cere ajutor.

– Nu vreau ca ele să se lege de Elsie sau să-i vorbească de sus. Chiar dacă a fost neglijentă.

– Cred că nici cu cele mai bune intenții din lume nu putem evita muștrările. S-ar putea chiar susține că sunt binemeritate. Dar cred că ele vor ști ce măsuri *practice* să luăm.

Ceaiul dat de Frank – la care nu-i invită pe Philip şi pe Elsie – decurse bine. Produse niște concluzii interesante privind sentimentele celor trei doamne. Erau

energice, înzestrate cu simț practic și binevoitoare ca dispoziție. Domnișoara Dace cunoștea un sanatoriu unde tânăra mamă putea fi îngrijită când îi venea sorocul. Mai zise că ea și asistenta șefă de la Casa Nu-mă-uita aranjaseră împreună, cu discreție maximă, câteva adopții. Marian Oakeshott remarcă, blând, că era foarte posibil ca Elsie să vrea să păstreze copilul. Deși era esențial pentru ea să-și păstreze și slujba, acoperișul de deasupra capului și mâncarea.

Phoebe Methley nu vorbi mult. Dintr-odată spuse, cu patos:

– Ce îngrozitor este să desparți o mamă de copiii ei – de un copil. Luptăm împotriva legislației nedrepte în această problemă – trebuie să avem grijă să nu punem pur și simplu mâna pe bebelușul unei femei și să i-l smulgem de la sân. Făcu o pauză. Iubire, zise. Iubire. Romantism care te ia de pe picioare, renunțarea de sine. Problema cu instinctul erotic este că o forță. Te tulbură, te scoate din minți. Dar dragostea adevărată – dragostea statornică – este ceea ce simte o femeie pentru copilașul din brațele ei, ori când îi vede căpșorul săltând afară pe peluză. Nu poți s-o lipsești de asta, dacă nu ești sigură că faci exact ceea ce se cere.

Domnișoara Dace își lăsă capul într-o parte și zâmbi scurt, dar prietenos. Marian Oakeshott zise:

– Sigur că sunt de aceeași părere. Sigur că știu.

O privi pe Phoebe Methley. Cele două femei credeau că știu cine era tatăl copilului.

– Cei de aici suntem toți prieteni, spuse Phoebe. Să fie clar că am sentimente personale în acest caz. Am

trei copii în Yorkshire pe care a trebuit... a trebuit să-i părăsesc din cauza marii mele pasiuni pentru Herbert. Nu trece o zi – nu trece o oră – fără să simt absența lor și distanța care ne separă ca pe o durere perpetuă. S-ar putea să nu-i mai văd niciodată. Te invidiez pentru Robin al tău – i se adresă ea lui Marian – ori de câte ori îl văd. Grozav ce te admir pentru tot ce ai reușit – să ai un fiu al tău, munca ta, să fii independentă.

– Mi-a venit ideea, zise Marian, că eu însămi aș putea fi soluția. Poate că Elsie Warren va prefera să nu-și vadă niciodată copilul deocamdată nenăscut. Nu cunosc starea ei sufletească. Dar eu am angajat o tânără care îl îngrijește pe Robin și ea s-ar descurca perfect cu încă un copil, în timp ce mama lui e ocupată – iar mai târziu copilul și-ar putea vedea mama în weekenduri și vacanțe.

– Dacă... dacă tatăl copilului nu este cumva un membru al familiei, interveni, roșind, domnișoara Dace.

– Nu este, răspunse Phoebe Methley. De asta sunt sigură.

Și ea se împurpurase în obraji. Frank puse în circulație un platou cu prăjiturile fărâmicioase. Zise:

– Mai întâi, trebuie să-i prezentăm lui Elsie acest... acest plan foarte generos și satisfăcător. Apoi, unul dintre noi să stea de vorbă cu doamna Fludd. Niciodată nu sunt sigur că aude ce-i spun sau că ține minte. Pe cine să delegăm?

Cele trei ursitoare inimoase se priviră. Care dintre ele putea fi cea mai calmă, cea mai convingătoare, cea mai pragmatică?

În cele din urmă, deciseră ca toate trei să stea de vorbă cu Elsie și îl delegară pe Frank să-l roage pe Philip s-o aducă pe Elsie acasă la domnișoara Dace. Se simțeau bine împreună – fiecare avea impresia că, discutând această delicată problemă intimă, își descoperise prieteni noi, adevărați.

Elsie intră în micuța cameră de zi a domnișoarei Dace și rămase în poziție de drepti, părând supărată. Purta pălărie și una dintre rochiile largi, medievale, ale lui Imogen, peticită și cusută curat. Domnișoara Dace o pofti să ia loc și o servi cu ceai, cubulețe de zahăr și o felie de chec cu fructe. Căzuseră de acord să n-o sperie pe tânăra mamă ținându-i lecții de morală. Ea sorbi din ceai cu capul dat pe spate, ca – gândi Marian Oakeshott – un șarpe înspăimântat, gata să muște. Domnișoara Dace vorbi. Doar era la ea acasă.

– Cunoaștem problema ta, Elsie, situația grea în care te găsești. Nu te-am chemat ca să te muștru-luim, ci ca să-ți spunem cum intenționăm să te ajutăm. Personal, cunosc o doamnă respectabilă și foarte – foarte – generoasă, care vrea să te ajute la... nașterea copilului.

– Nu știm – continuă Marian Oakeshott – cum anume vrei să procedezi după ce bebelușul se va fi născut. Acum vreau să spun că, dacă vrei... dacă dorești... am s-o rog bucuroasă pe Tabitha să aibă grijă și de el, ca să poți lucra în continuare la domnul Fludd și să rămâi împreună cu fratele tău.

Elsie tăcea, cu capul dat pe spate.

– În cazul ăsta ai putea veni să-ți vezi copilul – sau ar veni el să te vadă pe tine – în timpul liber; n-ai fi despărțiți permanent, zise Marian.

Elsie nu spuse nimic.

– Intenționăm să discutăm cazul tău cu doamna Fludd, ca toate aranjamentele să fie clare și satisfăcătoare, interveni și Phoebe Methley.

Elsie vorbi încet:

– S-a clevetit enorm pe seama mea pe la spate.

– Situația ta, zise Marian, face ca acest lucru să fie inevitabil. Pe cuvânt că nu vrem decât să te ajutăm.

– Am asistat la întrunirea voastră dedicată femeilor. Presupun că eu sunt o femeie singură, o Femeie Decăzută. După o pauză, continuă, palidă: Credeți-mă că nu mă simt prea bine. Oricum, cred că nu mai pot să car găleți pline și să mă aplec deasupra sobelor.

– O să-l rog pe bunul meu doctor să te examineze, promise domnișoara Dace. O să-ți spună el ce poți și ce nu poți face, în condiția în care te afli, o să-ți prescrie tonice, chestii din astea.

– Vă sunt recunoscătoare, spuse, monoton și rar, Elsie. E mai mult decât speram.

– Dar...? întrebă Marian Oakeshott. Am ghicit un „dar“ în tonul tău. Cu noi poți vorbi pe șleau, preferăm s-o faci.

– Niciodată n-am vrut să mă angajez, doamnă. Nu vreau *cu niciun preț* să slugăresc în bucătăria altei femei și să spăl rufele altora toată viața. N-am vrut și nu vreau să fac asta. Dar acum se pare că e unicul drum care mi-a rămas în viață. Eu crezusem că e ceva

temporar, până când Philip ajunge să-și stăpânească bine meseria și să fie cunoscut – ceea ce se va întâmpla, fiindcă aici primește ajutorul de care are nevoie. Mama era pictoriță – o pictoriță bună, lucra cel mai delicat cu penelele ei din toate atelierele – și de asta a și murit, din pricina substanțelor toxice din aer. N-a fost o slujnicuță, n-a fost fata de la bucătărie, a fost o artistă. Pe dumneavoastră vă interesează de ce muncesc femeile, v-am auzit vorbind. Pe toate. Așa că în fața dumneavoastră am să recunosc: nu sunt talentată ca Philip. El este îndrituit să dorească să devină artist. Eu, nu. Dar asta nu înseamnă că vreau să fiu servitoare.

Brusc, o cuprinse un fel de resentiment involuntar.

– Și toate femeile alea sunt neajutorate, nu-s bune de nimic și nu-mi plătesc nimic. Iar eu am în mine *ghemotocul* ăsta care se învârte, va ieși la lumină și va avea nevoie de costume, de căciulițe, de lapte – cum să mă descurc, dacă nu primesc nimic...

– Nu plânge, zise Marian.

Elsie își înghiți lacrimile.

– Nu plâng. Nu îndrăznesc. Nu am voie să mă pierd cu firea.

– Tot ceea ce ne spui este adevărat și emoționant, zise Phoebe Methley. Dar trebuie să recunoști: te găsești în situația asta din cauza a ceea ce ai făcut tu însăși, lucruri despre care Philip zice că nu e bine să te chestionăm, așa că nu te întrebăm. Probabil că nu ești persoana cea mai vinovată din toată țărășenia asta, dar acum vorbim despre ajutorare, nu despre

vinovăție. Și mai există o persoană absolut inocentă, nenăscută încă, de care trebuie să ținem seama.

– Ești de acord să vorbim cu doamna Fludd? o întrebă domnișoara Dace.

– Parcă am de ales! Nu, n-am vrut să spun asta, nu e cinstit din partea mea. Chiar vă sunt recunoscătoare, doamnelor. *Sunt, sunt* – nu mă puteam aștepta la atâta grijă. Dar, totodată, sunt teribil de speriată. Eu, care întotdeauna am fost o ființă puternică.

Bunele doamne deveniră tot mai sincere, pe măsură ce intimitatea dintre ele creștea în timp ce discutau aspectele morale ale sortii bebelușului lui Elsie Warren. Avură o lungă și plăcută dezbatere despre cum să o abordeze cu succes pe Seraphita Fludd. Fură de acord că nu știau aproape nimic despre cum gândea și ce simțea stăpâna casei în legătură cu un subiect ori altul. „N-am întâlnit în viața mea o femeie atât de deliberat tăcută“, zise domnișoara Dace, predispusă la exact opusul tăcerii. Schimbară informații privind istoria Seraphitei, în măsura în care le era cunoscută. Numele ei adevărat nu era Seraphita. Putuse să se ridice deasupra clasei din care făcea parte datorită frumuseții. În ultimele zile ale Mișcării Prerafaelite și primele ale Mișcării Estetice fusese o „Mândrețe de femeie“ și pozase pentru Millais. Doamnele fură de acord că era și acum frumoasă. Osatura feței ei era perfect proporționată, observă Marian Oakeshott. „Și toată masa aia de păr, deloc decolorată“, zise Phoebe Methley. „Nu te privește niciodată drept în ochi“,

remarcă Patty Dace. „Nu că ar fi vicleană, e *absentă*.“ Traseră cu plăcere concluzia că Seraphita nu se pricepea să conducă gospodăria, habar nu avea cum se cresc copiii. Geraint își luase lumea în cap, iar bieteles fete – deși frumoase ca mama lor, când le priveai – nu aveau niciun *instinct* social, nici măcar puțin bun-simț. Auziseră că lui Geraint nu-i mergea rău în City, după ce se eliberase de toată estetica aia bucolică.

Marian spuse că era foarte posibil ca Seraphita să fi provenit din aceeași lume ca și Elsie, dar că era cu totul lipsită de bunul-simț și voința de a se descurca în viață ale celei din urmă.

Patty Dace zise că nu se putea ști dacă acest factor o va face să ia o atitudine mai aspră față de problema lui Elsie sau, dimpotrivă, una mai mizericordioasă. Poate avea să simtă nevoia să salveze aparențele.

– Ce aparențe? întrebă, înțepată, Phoebe Methley. Sunt toți nenorociți și neajutorați, sau au fost, până a preluat Elsie frâiele.

– Iar Elsie parcă zicea că nici nu e plătită.

– Asta nu-i cinstit.

– Nu e. Dar ne privește?

– Dar despre rolul *lui* în toate astea ce știm? întrebă Marian Oakeshott. El e altul despre care nu știm cum gândește, ce simte, ce îl mână dincolo de făurirea ceramicii splendide. Pentru care, pare-se, nu se poate lipsi de Philip.

– Nu-l cunosc bine, spuse Phoebe Methley. Dar trebuie să spun că nu l-am auzit nici măcar o dată adresându-i vreun cuvânt soției sale. Niciun cuvânt.

M-a intrigat chestia asta și l-am observat atent. Nu-i exclus să o fi luat de nevastă de dragul frumuseții ei, dar acum ochiul îi lunecă peste ea ca și cum ar fi un urcior, nu o capodoperă de ceramică, ci o oală de lut banală.

Erau supraexcitate de sinceritatea lor. Domnișoara Dace nu se simțea capabilă să speculeze în legătură cu instinctele erotice sau comportamentul sexual al indivizilor. Prefera să ignore astfel de subiecte. Dar Marian Oakeshott, mai îndrăzneată, îi spuse lui Phoebe:

– L-am văzut atingând-o întâmplător pe peluză. Și strâmbându-se. Iar ea a întors capul *în direcția opusă*.

– Știm acum ceva mai bine cum să vorbim cu ea? întrebă domnișoara Dace.

– Are ea destulă tărie ca să se opună determinării noastre? întrebă Marian. N-o putem copleși cu certitudinea noastră calmă privind calea optimă de urmat?

Cu doamna Fludd se duseră să vorbească într-o zi luminoasă de primăvară. O găsiră în grădină, șezând într-un scaun-coș desfundat și lucrând – ori pregătindu-se să lucreze – la un goblen circular, cu un coșuleț cu gheme de lână deschis lângă ea, pe iarbă. Marian Oakeshott, care văzuse câteva tablouri impresioniste, își zise că Seraphita semăna cu o pictură de Monet sau cu una de Millais. Rămurelele mărului aruncau o umbră pestriță pe fața ei cretoasă, dându-ți impresia că este hașurată, ca un desen umplut rapid și neglijent. Purta ceva din muselină vaporosă, de culoarea porumbiței gri, care, iarăși, în umbra pomilor, părea vârstată, iar degetele ei lungi și gâtul zvelt erau imaterial

de subțiri și de fragil texturate – șantung, nu mătasă cremoasă. Ochii mari îi erau înconjurați de piele de culoarea ardeziei, ușor umflată, cu lichid pe dedesubt. Ghețele de lână din coș aveau culori vii, ca pietrele prețioase: smarald, ambră, hiacint, safir, rubin. Erau culori precise și puternice, în ambianța aceea cețoasă. Le salută fără să se ridice. Era o încântare să le vadă, zise. Dar unde era Elsie? Elsie va aduce scaune și va face ceai. Marian îi spuse că Elsie plecase la Rye, iar scaune va aduce chiar ea, ceea ce și făcu, târându-le din alte părți ale grădinii și livezii. Doreau să-i spună ceva special, o informă Marian. Elsie nu lipsea întâmplător.

Seraphita lăasă cadrul goblenului să-i cadă în poală și căută febril acul. Nădăjduia, zise, că Elsie nu făcuse ceva rău.

– N-ai observat nimic în ce-o privește pe Elsie? întrebă Phoebe.

– Nu, răspunse, sec, Seraphita și ochii i se dilatară.

– Elsie așteaptă un copil, zise domnișoara Dace. La vară. Nu s-a dus la doctor, nu se cunoaște sorocul precis.

Urmă ră câteva momente lungi, în care Seraphita mistui noutatea și părea în căutarea a ceva de spus. Fața i se încreți, probabil fiindcă gândea, deși dădea impresia că va izbucni în plâns. Întrebă, cu vocea pierită:

– Cine...?

Întrucât propoziția rămăsese neterminată, niciuna dintre doamne nu se simți chemată să răspundă.

În continuare, Seraphita zise:

– Am s-o dau afară.

Ceea ce le exasperă pe cele trei doamne, întrucât știau că Elsie n-o costa pe Seraphita niciun ban, ba chiar îi aducea economii substanțiale. Mai cumsecade, Marian observă nota plângăreață de frică socială din vocea ezitantă a Seraphitei. Se temea să nu fie judecată aspru dacă n-o dădea afară pe Elsie.

– Am venit să discutăm cu dumneavoastră și posibilitatea de a proceda așa, doamnă Fludd, zise Marian. Suntem pe deplin conștiente de importanța muncii lui Elsie pentru confortul acestei familii; dumneavoastră și ai dumneavoastră – continuă ea, mințind fără să clipească – ne-ați spus-o deseori. E un caz foarte fericit că și Elsie, și fratele ei au fost primiți atât de bine aici și și-au adus o contribuție substanțială. Philip i s-a destăinuit reverendului Mallett, care, ca să zicem așa, s-a consultat cu noi, niște băgărețe sau, mai degrabă, sperăm, ursitoare bune. Cu voia dumneavoastră, am putea face aranjamente pentru nașterea propriu-zisă și pentru îngrijirea bebelușului, dacă Elsie va dori să-l păstreze, dar și să continue să lucreze aici.

Seraphita se făcu albă ca varul, cu toate că acest lucru părea imposibil. Până și buzele i se albiră. Însăilă o serie de propoziții neterminate: generos, prea milostive, un șoc atât de puternic, total neașteptat... Apoi din nou: „Cine...?” și cuvântul abia șoptit „răspunzător”. Lui Marian îi era clar că încerca să nu-i lege de acel cuvânt nici pe soțul, nici pe fiul ei. Spre deosebire de Phoebe Methley, Marian nu avea idee

cine ar fi putut fi masculul nementionabil și se întrebă dacă nu cumva era Benedict Fludd sau Geraint cel frumos și vioi. Așa că dădu un răspuns pieziș:

– Sunt sigură că nu aveți de ce să vă îngrijați, doamnă Fludd, de vreme ce Elsie nu vede nicio piedică să mai rămână la dumneavoastră. Și am vorbit cu Elsie, care ne-a acceptat planul, sau cel puțin așa ni s-a părut.

– Nu se simte prea bine, interveni domnișoara Dace. Sper c-o veți îndemna să lucreze mai puțin în lunile următoare. Voi face tot ce pot ca s-o vadă doctorul meu.

Seraphita nu se oferă să achite ea consultația medicală. Începuse să tremure.

– Faceți ce credeți de cuviință... Infinită recunoștință... bâigui ea. Apoi, pe un ton absolut diferit, privind în gol: E îngrozitor de rău să fii femeie. Ți se spune că oamenilor le place să te admire... ca și cum ai fi datoare să fii obiectul... obiectul... după aceea, dacă ești refuzată... dacă ceea ce credeai că valorezi... nu e dorit, până la urmă, nu mai ești nimic.

Ridică ușor din umeri, și își recăpătă controlul de sine și spuse. Sărmana Elsie.

Pe un ton artificial, politicos, ca la o agapă, deși nu se oferise, și nici nu avea de gând, să prepare ceaiul.

Secretele locuinței din Cadogan Square erau dintre cele mai nevinovate, ceea ce ar fi putut părea bizar, întrucât Basil și Katharina Wellwood trăiau la periferia noii și slobodei lumi a regelui iubitor de plăceri. Ambii copii, Charles/Karl și Griselda, erau secretoși, dar

părinții, deși supărați din cauza acestui lucru, nu abor-
dau niciodată subiectul. Katharina Wildvogel moște-
nise o grămadă de bani și folosea o armată de servitori.
Secretul ei era că, temperamental, era o Hausfrau.
Ar fi murit de plăcere să coacă aluaturi, să comen-
teze toalete cu fiica ei și poate chiar să-l povățuiască
pe fiu în afacerile lui sentimentale. Deși nu se consi-
dera frumoasă, era zveltă, avea o ținută mândră și-și
alegea pantofii, pălăriile și bijuteriile cu mult gust.
În Griselda vedea ființa care ar fi putut obține lesne
și pe căi morale tot ce făcuse ea luptând, trudind,
născocind sau aproximând. La șaptesprezece ani, Gri-
selda era, într-adevăr – în felul ei palid, fragil –
aproape o frumusețe, cu o siluetă deosebită și un chip
atrăgător sub părul blond-pal. N-o interesau, cel puțin
așa declara, fardurile. Petrecea cât putea de mult timp
cu verișoara Dorothy. Amândouă se străduiau să
devină femei educate, deși în ambele cazuri pe părinți
nu-i prea trăgea inima să le instruiască, trebuind să
fie pisați și bătuți la cap ca să le aranjeze cursuri la
Queen's College sau meditații cu Toby Youlgreave și
Joachim Susskind.

Drumul lui Dorothy era mai greu: ea nu locuia la
Londra și trebuia să vină cu trenul și să petreacă zile
întregi în Portman Square, conștientă de faptul că,
deși îi plăcea destul de mult de ea ca persoană, Ka-
tharina nu aprecia influența ei asupra ambițiilor Gri-
seldei. Dorothy beneficia de sprijin moral din partea
lui Leslie și a lui Etta Skinner, care îi aranjau să asiste
la demonstrații și experimente la University College.

Dar știa că bugetul familiei Wellwood de la Tode-fright fluctua alarmant și nu îndrăznea să pretindă prea mult. Viața spirituală era mai plăcută pentru Griselda: ea se ghemuia în fotoliul de la fereastră și citea, cu mare viteză, cărți de istorie și filozofie, poezie și romane. Faptul că era îndrăgostită în taină de Toby Youlgreave îi producea Griseldei atât durere, cât și fericire. El, firește, n-avea să afle niciodată, dar mâncărimea dorinței neîmplinite îi procura Griseldei delicii, făcând-o să se simtă vag frustrată în același timp. Asta însemna că se considera diferită de ceilalți. N-avea de ce să-și bată capul cu ocheadele aruncate de prietenii lui Charles ori cu insistența mamei de a-i căuta parteneri de dans adecvați.

Le tulbura, ca pe toate fetele inteligente din epoca aceea, întrebarea dacă nevoia de muncă și cunoaștere avea să le denatureze în vreun chip destinul. Știau că femeile muncesc în calitate de modiste și dactilografe, gospodine și slujnice. Lucrau pentru că nu aveau mijloace de trai, pentru că nu erau suficient de frumoase ori bogate ca să atragă un bărbat. Le obsedau fantezmele călugărițelor imaginare. Dacă Griselda va reuși să intre la Newnham College, Cambridge, însemna oare asta că va duce o viață de mănăstire, într-o comunitate eminamente feminină, unde fetele își încurajau reciproc dorințele și ambițiile intelectuale, considerate încă de lumea dinafară nefirești, frecvent amenințătoare? Iubirea calmă pentru Toby o remonta pe Griselda și pe acest front – însemna că are sentimente femeiești normale, că nu era o fanatică, niciun

spirit retras, contemplativ. Tot ce dorea era să fie capabilă să gândească.

Dorothy era mai serioasă – era obligată să fie. Cărarea aleasă de ea străbătea încă un ținut ostil, chiar dacă acum existau în lume un număr aprecia-bil de femei-doctor și un spital nou, numai pentru femei. Și pe ea viața minții și viața cu adevărat folo-sitoare a medicinei aveau s-o condamne să trăiască într-o comunitate exclusiv feminină. Doctorițele tra-tau numai femei și colaborau cu alte doctorițe. O latură a firii sale va trebui ignorată, dacă dorea să ajungă o adevărată profesionistă, cum își propunea. Situația era diferită în ceea ce-i privea pe bărbați. Doctorii se căsătoreau, soțiile îi ajutau la munca de la cabinet, îi alinau când erau obosiți. În momentele de deprimare, noaptea târziu, Dorothy se întreba dacă era un soi de monstru. Dar mergea mai departe, cel puțin parțial din cauză că nu-și putea imagina o viață limitată la danteluțe, volănașe, cești de ceai și bărfă. Dacă e să stai numai între femei, mai bine în sala de operație decât la cercul de cusut. Dar nu-i era ușor.

Secretul lui Charles, convingerile lui politice, îl obligau, paradoxal, să trăiască în stilul frivol, para-zitar, condamnat de opiniile sale. Nu voia să se lege la cap cu universitatea și-i repeta întruna tatălui său că mai avea nevoie de timp ca să se hotărască ce dorea cu adevărat să facă în viață. Făcu mai multe voiaje culturale în Europa, frecvent în Germania, dacă tot era pe jumătate neamț. Îl convinse pe Joachim Suss-kind să-l însoțească în călătorii cu durată de șase până

la opt săptămâni – periclitând prin asta educația lui Dorothy și întrerupându-i progresul planificat. Susskind era originar din München și-i făcea plăcere să se întoarcă acasă și să discute despre anarhie și alte forme de dezordine – amoroasă, teatrală, religioasă – la Café Stefanie, la Wirthaus zum Hirsch din Schwabing. Îl prezentă pe Charles/Karl unui psihanalist, zărghitul de Otto Gross, și unui anarhist social, Gustav Landauer. Frecventă cabarete satirice, neînțelegând mare lucru, fiindcă germana lui nu era suficient de idiomatică, iar cunoștințele lui politice erau inexistente. Dar iubea sălile pline de fum, cu tavane înnegrite, și atmosfera de idealism și depravare serioasă, spirituală. I-ar fi plăcut să fie scriitor sau pictor, dar nu era sigur că putea scrie ori picta. Își cumpără un bloc de schițe și, pe ascuns, desenă câteva nuduri de femei și câteva vaci, dar toate îi ieșiră atât de țepene încât le rupse imediat. Münchenul era plin de femei serioase care râdeau, pictând în aer liber. Se plimbă prin spatele lor, observând cum le zvâcneau încheieturile când aplicau câte o tușă de vopsea pe pânză. Îi spuse lui Joachim că i-ar plăcea să rămână acolo suficient de mult ca să ia lecții de artă sau de design. Joachim zise, satisfăcut, că Münchenul era un cazan de creativitate.

Pe Prosper Cain îl tulbura responsabilitatea față de fiica lui orfană de mamă, care se preschimba într-o tânără femeie. Se temea că fata era îndrăgostită și că iubea fără speranță. Înainte de plecarea la Cambridge, Julian fusese foarte apropiat de ea: citeau aceleași cărți, se plimbau împreună, discutând despre natura lucrurilor. Acum, la King's, Julian intrase în penumbra unei societăți secrete, Apostolii, unde era monitorizat de tineri ca Morgan Forster, care urmăreau să vadă dacă este un „embrion” bun pentru a fi promovat și „născut” ca membru plin, pe covorul sacru din fața vetrei. În jargonul secret, sponsorul unui „embrion” era numit „tată”. Membrii Societății erau Realitatea; tot ce mai exista în lume erau doar Fenomene. Un student mai în vârstă, Gerald Matthiessen, strălucit clasicist, îl luase sub aripa lui, ca potențial „tată”. Îl invitase la micul dejun și-l luase cu el în plimbări lungi prin Fens. Discutaseră despre Platon, Mișcarea Estetică, natura virtuții, natura iubirii.

Se ironizau reciproc, intens, ca partenerii de lupte într-o sală de sport. Inițial, Julian crezuse că aplecarea sa către ironie, credința că seriozitatea era periculoasă îl vor descumpăni pe Gerald, gânditorul pasionat și moralistul. Gerald era chipeș într-un fel în care avea să fie, mai târziu, și Julian: fin, subțire, oacheș, ușor evaziv, chiar timid. Pentru Julian, amantul ideal continua să fie cineva blond și inocent, amator de spații deschise. Era conștient de interesul lui Gerald față de el. Multe conversații ale lor ajungeau la iubirea de tip grecesc, la sublimarea poftelor josnice. *Tamen usque recurret*, murmură într-o seară Gerald, deasupra paharului cu Porto. Julian, simțindu-se ca o fată, își aplecă privirea la strugurii și brânza din farfurie și schiță un zâmbet secret. Se gândea că Gerald reacționează la firisoarele de praf sexuale ce jucau în lumina ferestrelor, la senzualitatea respirată de toți ca fumul de țigară ce se subția în aerul comun, dacă era capabil să vorbească cu atâta intensitate. Dar poate că asta va deveni atmosfera lui naturală. Îl invită pe Gerald să vină și să stea în casa din South Kensington – „vei vedea că suntem cam înghesuiți în camere, dar avem curți, scări și debarale secrete de vis“.

Prosper Cain era expert, dar fără diplomă universitară. Își petrecuse viața în armată, și ea o enclavă masculină, și cunoștea valoarea camaraderiei solide, deși ignora total societatea Apostolii. Profund alarmat, observă că Florence studia cu jind perechea masculină, că, aflată în afara aceluia *pas de deux*, își dorea

să pătrundă în el. De vreme ce nu se putea îndrăgosti de Julian, nimic mai firesc decât să se înamoreze de cealaltă jumătate a lui, perfect eligibilă, total acasă în lumea în care crescuse și ea. Din simplul motiv că era femeie, Florence era ființa pe care Prosper Cain o iubea cel mai mult pe lume. Își iubea fiul aproape la fel de mult, dar el nu-i insipra aceeași dorință extremă de a proteja. Îl durea s-o vadă pe echilibrata sa Florence cu o expresie neliniștită pe chip, ori visătoare, parcă pierdută și abandonată. Discută amabil cu Gerald despre majolica și putti, despre Palissy și broaște și mormoloci uscați, dar îi venea să-l înjunghie în inimă pentru că îi ignora flica. Căci Gerald nici n-o băga în seamă pe Florence, decât ca pe o fată generică. N-avea ochi nici pentru Imogen Fludd.

Imogen făcea treabă bună ca designer de bijuterii. Scara mică, precizia, concentrarea îi conveneau. Proiectase câteva pandative de argint asimetrice încântătoare, ornate cu firisoare de perle mici, ca picurii de ploaie de pe pânzele de păianjen, și câțiva piepteni de os eleganți, pentru înfipt în coafură, cu intarsii din abanos, sidef și cupru smălțuit; pe unul i-l dăruie lui Florence. Studenții de la artă o simpatizau, dar nu se apropie de niciunul și nu părea să vrea să stabilească relații intime. Venea rar la Purchase House și nicio dată singură, ci cu Geraint sau – o dată sau de două ori – cu Florence. Avea gâtul lung și ochii mari ai mamei sale și, dacă ar fi fost mai vioaie, ar fi fost o frumusețe fără cusur. În 1901 avea deja douăzeci și doi de ani. De Paște, îi dăruie lui Prosper un mic

ou-bijuterie la care lucrase pe ascuns, în exterior albastru precum cerul nopții, în interior de un alb pur, lăptos, presărat cu minuscule luni, semiluni și stele din țandări fine de aur și perle. Înăuntrul oului era un talisman de aur în forma Păsării Phoenix, cu ochi roșii și creasta de flăcări. Când i-l dădu, fetei îi năvăli sângele în gât și obraji. „Îți datorez atât de mult“, zise ea în șoptă. Cain o îmbrățișă, simțindu-i șira spinării elastică și greutatea moale a sânilor. Îi trebuie un soț, gândi el. Îi trebuie iubire și o viață a ei.

Concepu ideea romantică de a organiza o serată dansantă – un bal pentru Florence și pentru Imogen. L-ar fi dat în seara de Sânziene, dar dorea să-i invite pe Wellwoodii dé la Todefright și nu se făcea să se suprapună cu festivitățile lor anuale. Așa că se hotărî pentru data de 24 mai, ziua de naștere a răposatei regine, care cădea vinerea. Discută problema cu Olive Wellwood, când aceasta veni la muzeu ca să inspecteze tezaurele de aur și argint. Nu-i era ușor, i se confesă lui Olive, să crească frumos o fică orfană de mamă. Florence a lui împlinise optsprezece ani și era vremea să se gândească la „ieșirea ei în lume“, presupunea, deși ea chibzuia și la posibilitatea să meargă la Cambridge, pe urmele lui Julian. Îi venise ideea să ofere un supeu și un dans – nu prea protocolare – chiar aici, la muzeu. Se gândea că o mică orchestră – regimentul putea înjgheba una – ar fi putut să cânte seara în sălița de ceai. Va fi grozav să vezi tinerii dansând printre obiectele de ceramică făurite de studenți și printre coloanele Minton. Iar Sufrageria Verde Morris

putea servi drept loc de refugiu, unde invitații să se odihnească și să tăifăsuiască sau să mănânce șerbet.

Olive îi răspunse cu entuziasm. Ar fi extraordinar de romantic, zise ea. Ca prințesele dansatoare din palatul ascuns sub lac, ar avea privilegiul de a face ceva secret și imposibil. Din multe puncte de vedere, muzeul era, în prezent, ceva imposibil, aprobă maiorul Cain. Peste tot plutea praful de la recondiționările masive ale clădirilor și liniște nu exista, din cauză că baroasele bubuiau și sfredelele vâjâiau. Dar, seara, în ceainărie, era liniște, iar praful se așezase pretutindeni. Avea nevoie de mâna unei zâne bune ca să aranjeze totul. Nu credea că plutonierii lui de la companie știau ce înseamnă dansurile romantice pentru tinerele domnișoare. Se întreba dacă...

Olive Wellwood, ca multe femei ridicate din clasele de jos, simțea un fel de groază primitivă, o prăpastie căscată la picioarele ei, când i se cerea să se ocupe de niște complexități sociale în care nu fusese instruită. Nu se putea angaja, își dădu imediat seama, și-ar trăda în mod repetat neștiința. Totuși, plăcerea de a lucra cot la cot cu maiorul Cain, de a deveni confidenta lui, de a schimba impresii, era prea ispititoare. Mintea i se învârtea vijelios în cap, ca un șobolan prins în cursă. Știa să organizeze petreceri neconvenționale, socialiste, în propria-i grădină. Stabilea reguli proprii, iar Humphry putea îndeplini orice ordin. Dar ceva semimilitar, la Victoria and Albert Museum, era cu totul altceva.

– Știi, cred că cel mai bine ar fi să te sfătuiești cu Katharina Wellwood, cumnata mea, zise ea. Ea își

dorește foarte mult să dea petreceri și să cumpere rochii pentru Griselda, dar Griselda se refugiază în cărți și declară că vrea să meargă la Universitate. Griselda și Dorothy sunt năbădăioase. Nu vor să asculte. Dar aici s-ar simți în elementul ei – este exact ceea ce-și dorește cel mai mult...

Katharina se arată încântată. Discută cu Prosper despre aprovizionarea cu mâncare și despre flori. Recomandă croitorese și magazine de încălțăminte. Griselda se lasă măsurată pentru o rochie nouă de bal, destinată unei femeie mature. Dorothy urma să aibă prima ei rochie de seară, iar Florence prima rochie de dans pentru persoane adulte. Parcă primiseră, ca prințesele din basme, nuci sau ghinde fermecate din care, când le spărgeau, ieșea frumusețea.

Rochia lui Florence era din dantelă albă pe mătase roz-închis, cu un trandafir de mătase în decolteul adânc și mâneci de dantelă până la cot. A Griseldei era croită din mătase Liberty verde ca iarba, imprimată cu floricele albe și aurii – lăcrămioare, primule palide, zambile.

Lui Prosper Cain i-ar fi plăcut să-i dăruiască și lui Imogen Fludd o rochie de bal – una elegantă, modernă, frumos croită. Dar își zise că nu se cuvenea. O însărcină pe Florence să o întrebe ce va purta. Îi invitasă la petrecere pe Benedict Fludd, Seraphita și Pomona și le găsise cazare într-o casă de lângă muzeu, locuită de un sergent-major demobilizat și de soția acestuia. Florence îl informă că Imogen îi spusese că la Purchase House se găseau uimitoare broderii pe

pânză și mătase, împăturite și puse la păstrare. Propuse ca amândouă să meargă în mlaștină, să găsească ceva pasabil și să o pună pe cusătoreasa Katharinei să transforme rochia respectivă în ceva mai puțin medieval, mai în ton cu moda. Dar Pomona? o întrebase Florence pe Imogen. „Ea va trebui să poarte ce o pune mama să îmbrace“, răspunsese Imogen. „E foarte drăguță, indiferent ce are pe ea. Nu cred că-și bate capul cu astfel de chestii.“

Când se duseră la Purchase House, acolo lucrurile erau mai haotice decât de obicei. Elsie nu se vedea nicăieri, iar Benedict și Philip tocmai rebutaseră o șarjă de boluri de porțelan. Seraphita era moale și palidă, iar Pomona carboniza niște pește pe grătar și fierbea legume.

Imogen o conduse pe Florence într-o cameră în-cuiată, unde cufere grele de piele, prăfuite, erau stivuite până în tavan, pline de materiale și de rochii abia purtate. Pomona se furișă după ele și rămase cu ochii holbați, pe jumătate înăuntru, pe jumătate afară din încăpere. Florence observă că cele două surori nu prea aveau ce să-și spună. Imogen, activă și hotărâtă, desfăcu haine, scutură materialele împăturite. Găsi ceea ce căuta – o mătase verde-închis, reiată, brodată cu margarete albe și roz. Avea forma unei rochii medievale, cu talia ridicată și puțină trenă.

– Putem scoate ceva din asta, zise ea. O să arate grozav în Sufrageria Verde, cu panourile lui Burne-Jones și tapetul de Morris. Se asortează.

Florence o întrebă pe Pomona cum va fi îmbrăcată și dacă o puteau ajuta cu ceva.

Pomona răspunse, sec, că mama ei își petrecuse toată viața cosând, din asta trăia, va încropi ea ceva, ca altădată. Fața ei era însuflețită, vocea îi pierea. Unde era Elsie, voi să știe Florence.

– A plecat undeva să nască. O să se întoarcă, totul e aranjat.

Nu le încurajă să mai pună întrebări. Florence se interesă în treacăt dacă Pomona avea să vină și ea la Școala de Artă și observă că întrebarea le supăra pe ambele surori, dar pe fiecare într-alt fel. Schimbară priviri. Pomona răspunse că probabil nu, era nevoie de ea aici, la Purchase House. Își plecă ochii în jos, la dușumeaua prăfuită. Imogen zise că trebuiau să plece, să se întoarcă imediat la Londra.

La întoarcere, în tren, îi spuse brusc lui Florence:

– Aș fi fericită să nu trebuiască să mai revin aici vreodată.

– De ce? întrebă Florence, din vârful buzelor.

– Nu suport atâta bizarerie și resemnare. E un loc fără speranță. Bine, vasele sunt dătătoare de speranță, când șarja nu se topește în cuptor. Dar... dar... Nici nu-ți pot spune cât de recunoscătoare vă sunt ție și tatălui tău.

Florence nu îndrăzni să întrebe ce părere avea Imogen despre copilul lui Elsie, al cui putea fi el. Nu îndrăzni să deschidă discuția despre ce avea să i se întâmple Pomonei, deși nu-și explica de ce. Se întoarseră

în South Kensington, unde le așteptau un dîneu delîcios și tinerii gravi, plini de secrete.

Violet promise să-i facă lui Dorothy rochia. Îl puseră pe Humphry să aducă reviste de modă de la Londra și Violet examină pozele și desenele. Declară că lui Dorothy nu i-ar sta bine o culoare de fetiță – Dorothy era drăguță, dar nu frumoasă. Poate că i-ar veni bine un trandafiriu bogat sau un bleu-încis, poate tafta cu puțin luciu. Bleu-încis ca bolta la miezul nopții, zise Violet, insistând să facă un drum până la Londra cu Dorothy, pentru că dacă era să aibă o rochie de femeie matură, era nevoie și de un corsaj corespunzător. Anul acesta, toate materialele din magazine erau cu dantelă. Avea ideea de a face un top cu dantelă – nu alb strălucitor, ci din fir argintiu – cu mâneci scurte și un guler care să stea ridicat cînd Dorothy își prindea părul.

Pentru Dorothy, atît călătoria, cît și probele care urmară fură stresante și alarmante. Chiar înainte de revelațiile Heddei, o întristase comportarea matern-posesivă a lui Violet, cînd se gîndea cît de cît la ea. Violet era o mătușică nemăritată, al cărei rost pe lume era s-o elibereze pe mama ca să se poată dedica muncii de creație. Era natural ca ea să insiste asupra dragostei ei față de familie, să vrea să fie perpetuu răsplătită pentru ea, să-i fie toți recunoscători că-și pusese viața în slujba lor.

Dar acum, parcă Violet gîndea și simțea altfel. Se mișca de-a bușilea în jurul tivului lui Dorothy, cu gura

plină de ace, trăgând-o de fustă cu mâinile ei subțiri ori strângând-o de talie și pișcând-o. Dorothy se uita de sus la scalpul complet acoperit de păr al lui Violet și la cocul brunet de pe ceafa îngustă. Era adevărat, corpul ei semăna mai bine decât amplitudinea maternă a lui Olive cu ceea ce avea să fie trupul lui Dorothy. Ea, care urma să se facă doctoriță, care trebuia să-și repete neîncetat că avea să fie doctoriță, deoarece toți ceilalți nu dădeau decât, în cel mai bun caz, o brumă de atenție acestui fapt, avusese grijă să se informeze temeinic despre venirea pe lume a bebelușilor. Disecase șobolănițe moarte gestante, pline de feți orbi, trandafirii, micuți ca niște boabe de fasole. Găsise, într-un manual pentru moașe, o planșă cu un făt gras, la sfârșitul perioadei de gestație, încovrigat în uterul stilizat, cu creștetul în cavitatea pelviană și cordonul ombilical plutind agitat în lichidul amniotic. Se oprise înainte de a-și imagina o astfel de creatură în propriul ei pântece, sau pe sine însăși, oarbă și așteptând să fie expulzată de Olive, *pe acolo, pe jos*. Dar acum, când Violet se agita în jurul ei, venerând-o, avu involuntar viziunea unei Dorothy marionetă, așezată confortabil sau sufocată (care din două?) în pânțelele suplu al lui Violet. Nu se simți inundată de căldură filială. Imaginea îi repugna. Stătea în picioare, în mătasea de culoarea cerului de noapte, în foșnetele ei rigide, întrebându-se ce se întâmplase cu bebele de care Hedda fusese sigură că va veni. Violet era plată ca o scândură. Ca întotdeauna. Ar fi fost nostim ca Hedda să fi mințit sau să se fi înșelat, dar Dorothy

nu credea că așa stăteau lucrurile. Hedda fusese convingătoare. Violet fie se înșelase cu privire la starea sa, fie încercase să-l impresioneze pe Humphry, dacă nu cumva se descotorosise pe parcurs de nedoritul ei frățior sau nedorita surioară. Varianta asta i se părea cea mai probabilă. Și totuși, iat-o aici, cu gura plină de ace, costelivă și asexuată, scoțând „mm“-uri de satisfacție privind talia lui Dorothy, privind corsajele care, împingându-l în sus și forțându-l în forme, îi făceau bustul apetisant.

Ar fi trebuit să fie bună cu Violet, ba chiar indignată în numele ei. Dar nu era. Dimpotrivă, se simțea iritată și rușinată până în adâncul sufletului.

– Până la urmă ai crescut și te-ai făcut o domnișoară foarte frumoasă, iubire, zise Violet. Erai firavă ca un țânc, dar acum înflorești. Trebuie să-ți porți părul ridicat; îți fac niște floricele de mătase să le prinzi în el. Sau poate luni și stele pe niște bucățele spumoase de tul. Asortate cu cerul. Cum te simți?

– Tu cum crezi?

– Eu cred că ai să fii perla balului. Ține-te dreaptă, nu te cocoșa. O să fii o surpriză.

Tonul era... posesiv? Mai vehement decât se cerea?

– Dar tu cum te îmbraci?

– Sunt invitată și eu? Cred că nu. E un supeu dansant pentru tinerele. Eu nu sunt nici măcar mamă, deși fac o sumedenie de treburi de mamă.

Evidenta ironie o jigini pe Dorothy, care nu știu ce să spună sau să facă.

Dorothy nu avea cu cine să vorbească despre cele aflate de la Hedda, ori despre sentimentele trezite în ea de respectivele noutăți. Tom și le alungase din minte de parcă nici nu existaseră. Phyllis era „prea tânără” – surorile mai mici erau întotdeauna prea tinere ca să poți discuta cu ele. Nu dezbătuse problema nici cu Griselda, căreia-i destăinuia aproape totul. Simțea că dacă ar fi spus ceva, dacă ar fi dat glas vreunei speculații, chiar și numai în fața Griseldei, acestea ar fi devenit instantaneu fapte reale, pierdute în lume. Iar atunci ar fi fost probabil nevoie să treacă la acțiune sau cel puțin să înceapă să fie ceva ce nu știuse că este.

În ziua supeului dansant, pe care Wellwoodii îl numeau bal, Prosper Cain obținut ca muzeul, deschis până la zece seara, să închidă mai devreme Coridorul cu Gustări, ca să se împodobească sălile cu flori și să se construiască un podium pentru muzicanții regimentului: o vioară, un violoncel, un flaut, un oboi, un clarinet și un corn. Mâncarea se prepara în Grill Room și niște scaune aurite, fragile, fură împrăștiate în jurul Sălii Centrale pentru Gustări. Aceasta fusese proiectată în așa fel încât să se poată spăla pe jos, sau în orice caz să se dea cu apă, rezultatul fiind că era complet podită cu plăci de ceramică. Era o sală luminoasă, cu ferestre imense, arcuite, cu vitralii subțiri. Tavanul era boltit, sprijinit de imenși stâlpi făcuți de Minton din majolică verde-mentă și alb-cremoasă, cu *putti* dansând și susținând, la înălțimea umărului, un

cuier în formă de coroană. Podeaua avea gresie ciocolatie, soclul era fățuit cu plăci de culoare închisă, între maro și ocru, pereții erau faianțați în galben, verde, alb, cu brâuri de desene complicate, înlănțuite, și un fragment din Ecleeziast în ceramică crem pe fundal brun-roșcat: „Nu este altă fericire pentru om decât să mănânce și să bea și să-și înveselească sufletul cu ce este bun din agoniseala lui – XYZ.“ Amorași țopăiau și se jucau pe brâul peretelui. Mai multe ornamente fuseseră împletite acolo, în diferite stiluri, mai multe decât era normal. Era somptuos, dar utilitar: o combinație între un palat de basm și o sală municipală, cu globuri electrice atârând din plafon pe tije suflate cu aur.

Royal College of Art se învecina cu acest coridor și Prosper Cain îi invitase politicos pe profesorii și studenții colegiului să completeze numărul participanților. Veniră, acești invitați, la Camerele pentru Gustări, din diferite direcții, unii intrând prin porțile mari, aurite, proiectate inițial să asigure accesul din Cromwell Road, alții după ce rătăciseră prin curțile interioare și pe coridoarele care rămăseseră deschise. În fundal se auzeau zgomote surde, de trântit și tăiat, provenind din zonele izolate unde se construiau, în sfârșit, curțile și patiourile premiate ale lui Aston Webb. Olive îl ținea pe Humphry de braț, zicând că din cauza prafului ce cădea inevitabil pe podele din pricina lucrărilor și a apărătorilor de pânză spânzurate pe diferite vitrine de sticlă, ca lințoliile pe coșciuge, simțea că ai intrat în locașul Frumoasei

Adormite și totodată în cavoul Albei-ca-Zăpada. Vizitatorii din galerie le admirau pe tinerele în costume de dans și pelerine de catifea, ca pe un alai de nuntă ori o delegație dintr-o altă lume.

În Grill Room, caldă și întunecoasă, cu gresie albastră și albă și paneele de ceramică înfățișând Cele Patru Anotimpuri, se gătea și se oferea mâncare. Pateuri cu creveți și păstrăv, cești cu consommé, prăjituri cu cireșe, meringue și spumă, un punch de fructe lucind și clipocind înghețat într-un uriaș bol de sticlă, șampanie în pahare aburite în care se ridicau spre suprafață șiruri fine de mărgeluțe. În Sufrageria Verde, mamele și tații puteau șede pe scaune mai confortabile, stil iacobin.

Erau prezenți și alți ofițeri, cu neveste cu tot; de asemenea, Basil și Katharina, elegantă în rochia ei cu rețea de dantelă peste mătase neagră, cu trandafiri pe talie și o trenă scurtă. Seraphita venise fără soț; el, zicea, rămăsese acasă cu Philip, să umple cup-torul. Era înfășurată într-un veșmânt brun-roșcat, amplu, care, din pură întâmplare, se potrivea cu cele douăsprezece figuri ale lui Burne-Jones reprezentând lunile, ori semnele zodiacului, cu soarele și luna, ni-meni nu știa precis. Arăta de parcă s-ar fi desprins de pe tapetul de perete verde-închis, cu rămurele de sal-cie împletite și punctat cu prune și cireșe. Olive, pe de altă parte, era îmbrăcată pentru dansul din foai-erul cu coloane, într-o rochie simplă din material bogat, de un verde mai închis decât stâlpii lui Minton, cu borduri de șnur auriu și argintiu.

Prosper deschise balul cu Katharina și o complimentă pentru frumusețea Griseldei. Apoi dansă cu Seraphita, care, mai înaltă decât el, reușea să fie deopotrivă grațioasă și neîndemânatică, descriind volte exagerat de ample și pierzând ritmul. Tinerii se împărțiseră în grupuri de bărbați și femei, discutând absorbiți și rotindu-și privirile prin sală. Erau de față Julian și Gerald Matthiessen, sprijiniți de perete în ungherul cel mai întunecos. Prosper, după ce o condusesese pe Seraphita în Sufrageria Verde, trecu pe lângă ei și-i spuse fiului său că se baza pe el să anime dansul. El se duse să vorbească puțin cu membrii orchestrei, eleganți în uniforme cu nasturi auriți.

Julian își roti privirea prin Sala pentru Gustări, care lui îi plăcea, dar știa că lui Gerald îi dispăcea din cauza îngrămădirii de detalii și stiluri eteroclite.

– Va trebui să dansăm. Tu, din toate frumoasele astea, pe care ți-o alegi ca parteneră?

– Din păcate nu-l pot pofti la dans pe el, zise Gerald, înclinându-și capul spre Tom, care stătea singur în costumul lui de gală, cu capul blond aplecat deasupra unui grup de amorași de pe o coloană. Lui Julian îi plăcu să vadă că frumusețea lui Tom era recunoscută, dar simți și o scurtă și caraghioasă înțepătură de gelozie.

– Acea e sora lui, spuse. S-a schimbat. Era ca un băiețoi.

– Dar eu dansez cu sora *ta*, zise Gerald. Așa putem vorbi despre tine. Va fi ușor.

– Sper să n-o faci, protestă Julian. Nu știu ce ți-ar spune.

Gerald se îndreptă alene către Florence, aflată, cu Imogen, într-un grup de studenți la artă. Din celălalt capăt al foaierului, Geraint Fludd își croia drum spre ea cu mult mai multă determinare. Când Gerald ajunsese la ea, Geraint o luase deja de mână, spre ciuda lui Florence, care, totuși, reuși să rezerve un dans pentru Gerald ceva mai târziu și să-l treacă în drăguțul carnetel de bal cu coperte pictate de mână făcut de clasa de caligrafie de la Royal College, care contribuise la sindrofie cu o colecție de astfel de carnete, toate originale. Geraint se simți copleșit și-i năvăli sângele în cap când luă mâna lui Florence în a lui și o prinse de mijloc. Florence nu observă nimic. Ea se întreba despre ce ar fi vorbit cu ea Gerald, dacă ar fi deschis gura. Julian îi sugeră lui Gerald s-o invite pe Imogen Fludd.

– Pater vrea să se distreze bine. E protejată lui.

– Înțeleg.

– Nu înțelegi. E un ofițer bun. Le poartă de grijă subordonaților. Studenții sunt pentru el ca soldații.

– Fetele astea nu-s soldați, zise Gerald, cu regret comic.

Îi urmă îndemnul și o invită pe Imogen la dans. O vreme plutiră în solemnă tăcere printre coloane, ieșind de câteva ori din ritm. Apoi Gerald îi puse unele întrebări despre munca argintarului. La colegiile de la Cambridge, regula este să nu discuți treburi profesionale la ocaziile sociale. Gerald considera că o asemenea constrângere era o prostie – era un om serios și nu dorea deloc să facă parte dintr-o lume a flecărelii spirituale. Fața lui Imogen se însufleți imediat. Vorbi

cu animație despre inovațiile noului profesor Lethaby, care abolise mizerabila copiere a desenelor străvechi cu creson, dându-le studenților spre examinare smocuri de plante noi, vii, ca să le imite formele.

– Înțelegi cu adevărat, zise Imogen, cum cresc frunzele pe rămurile când ajungi să le stilizezi în argint. Sper că nu te plictisesc.

– Deloc. Îmi place să aflu lucruri noi. Pe cuvânt.

Zâmbiră amândoi. Julian le văzu zâmbetele și se enervă. Se duse s-o invite la dans pe palida Griselda, dar toată lumea se hotărâse că era cea mai frumoasă dintre tinerele domnișoare, așa că studenții și profesorii o asaltau. Așa că merse, ca din întâmplare, pe urmele lui Tom, care se retrăgea din Sala de Gustări în Sufrageria Verde. Tom se îndrepta spre mama lui. Șezând pe un scaun, aceasta bătea tactul cu piciorul, urând din tot sufletul faptul că fusese redusă la rolul de matroană sedentară.

Lui Tom îi plăcea Sufrageria Verde. Îi amintea de viziunea lui despre adormitul Lancelot, o lume ireală mai reală decât cea a gulerelor apretate și a pantofilor lustruiți.

– Observ că ai chef de dans, îi spuse Tom lui Olive. Văd cum ți se mișcă vârful piciorului. Hai să dansezi cu mine, cum facem de Sânziene.

– Tu trebuie să dansezi cu fetele, dragul meu, îi răspunse Olive. De asta suntem cu toții aici, ca tu să dansezi cu fetele. Dansez și eu cu tine după ce ai invitat două dintre ființele astea splendide, nu înainte.

Julian veni lângă ei.

– Dar *eu* vă pot invita la dans, doamnă Wellwood. Într-un fel, sunt și eu amfitrion, nu mă puteți refuza. Poftiți pe ring. Tom are dreptate, știu că doriți foarte mult să dansați.

– Hai, du-te, Tom, zise Olive, ridicându-se și netezindu-și rochia, potrivindu-și poșeta și dându-i mâna lui Julian. Invită o domnișoară.

Olive și Julian înaintară elegant, mulțumiți de felul cum își potriveau pașii.

– Dansez cu tine pentru că nu știu ce să mă fac cu Tom, zise Olive. Nu că-i îngrozitor?

Julian se gândi că ar fi fost îngrozitor doar dacă ar fi dansat, bărbat și femeie, ca un cuplu, ceea ce nu erau. Avea o idee semifilozofică despre natura și importanța dansului formal, exprimată în funcție de concepția sa despre cuplu, când combinația bărbat-femeie alctuia un cuplu. Îi veni în minte Jane Austin. „Cu cine ai vrea să dansezi?” o întrebase domnul Knightley pe Emma. „Cu dumneata, dacă mă inviți”, răspunsese Emma. Julian își zise că acela era un moment perfect. Iar lui nu i se va întâmpla niciodată *nedansul*.

– Știu ce vreți să spuneți despre Tom. Că nu știe ce vrea.

În clipa aceea Tom trecu pe lângă ei dansând semeț și-i adresă mamei un zâmbet ușor. Găsise o parteneră cu adevărat foarte tânără. O parteneră care-i era soră.

– Nu ți-e indiferent, se vede, răspunse Olive. Eu nu-mi dau seama dacă este prea mulțumit ori atât de nemulțumit că doar plutește. Nimic din ce-i propunem

nu pare să-l intereseze. Nu ne ia în serios. Este persoana cea mai *evazivă* din câte cunosc, în ciuda șarmului și a comportării curtenitoare.

– Știu, zise Julian. Știu.

Olive îl bătu cu palma pe umăr.

– Încearcă să-l convingi să ia viața în serios.

– Problema asta îmi dă mult de furcă și mie.

Tom o anunță pe Dorothy că devenise brusc o adevărată femeie. Arăta, îi zise, foarte bine. Și diferită.

– Nu e prea măgulitor din partea ta.

– Pe tine nu trebuie să te firitisesc. Oricum, înțelegi ce vreau să spun, dar vrei să-mi faci greutăți. Asta indică faptul că ai devenit o femeie în toată legea.

Dorothy, cu mintea ei decis medicală, se considerase femeie de când îi începuse Blestemul ciclic. Fusesse mândră de petele de sânge, dar și, în pofida interesului academic față de anatomie, descumpănită de rapiditatea schimbărilor fiziologice. O iritase și faptul că cea care-și asumase sarcina de a-i explica momentul crucial – despre care, firește, era informată, din cărți – fusese Violet, nu Olive. Se gândi, topăind cu Tom mai mult sau mai puțin armonios pe dalele de gresie, că acesta probabil nu știa absolut nimic despre Blestem. Avea dreptate. Dar nu închinase niciun gând reacției lui Tom față de propria-i pubertate, care-i provocase valuri de emoție și îl cam dezgustase. El zise, cu aluzii la *The Golden Age*:

– Te preschimbi într-o Adultă. E plăcut?

– Ești mai mare decât mine. Ar trebui să știi.

– Fetele cresc mai repede. Așa se spune. Eu nu sunt sigur că e plăcut.

Conversația lor era stranie, cam protocolară, fiindcă purtau haine de gală, descriau pași prestabiliți printre coloanele de majolică, în ritmuri sentimentale. Dorothy înțelese că Tom alesese un moment nepotrivit ca să-i vorbească despre ceva important. Părul lui era într-o dezordine strălucitoare. Nu avea, ca Julian, Gerald, Charles, ba chiar și Geraint, cărare și părul lins – chiar dacă smocul lui Geraint era cam rebel. Își îndreptă scurt rochia frumoasă pe talie. Tocmai se gândea ce să-i răspundă, când muzica se opri. Charles, care-și înscrisese numele în carnețelul înstelat, veni s-o revendice. Ea îi porunci lui Tom:

– Du-te și invit-o pe Pomona la dans. Nimeni n-o dansează și e nefericită. Ar fi un act de caritate.

Tom se duse la Pomona, care stătea, cu fruntea plecată, într-o rochie splendid brodată, dar croită nu tocmai perfect, albă cu o bordură lată de crenguțe de măr, la gât, la mâneci și la brâu cu broderii de flori de măr.

Charles o întrebă pe Dorothy dacă se distra bine. Îi spuse că dădea impresia că da. El dansa cu îndemânare – mama lui se îngrijise de asta – și Dorothy îl urma, așa că se învârteau voios.

– La ce te gândești? o întrebă Charles după cinci minute.

– Să-ți spun adevărul?

– Întotdeauna. N-are sens să umbli cu cioara vopsită. La ce te gândești?

– Bine, dar dacă îți spun, să-mi spui și tu mie.

– De acord.

– Mă gândeam că nu știu să rezolv ecuațiile de gradul doi și că nu voi ști niciodată dacă tu continui să-l duci pe domnul Susskind în Germania, în excursii culturale, exact în momentul în care mi se pare că *aș putea*. Prin urmare, nu voi absolvi niciodată și nu voi deveni doctoriță.

– Ce gând lipsit de romantism! Există și alți meditatori.

– Da, dar el știe exact ce nu înțeleg eu.

Liniște prelungită.

– Nu mi-ai spus la ce te gândești tu.

– Ciudat, dragă verișoară, într-un fel mă gândeam la același lucru. Mă gândeam cât e de plăcut la München, când merg pe furiș la cabarete, de Mater ar face o criză dacă ar afla. Acum vezi că sunt sincer cu tine.

– Acum cel puțin stăm de vorbă. De ce-s atât de grozave cabaretele?

Charles îi răspunse că erau avangardiste. Și pline de fum. Poliția făcea uneori razii. Zise că Joachim Susskind îi era necesar pentru traducerea simultană.

– Ah, zise Dorothy, între furie și râs. Dar tu nu ai așa multă nevoie de el ca mine. Nu-l lași pe altul să se înfrupte dintr-al tău.

Mănușa Pomonei era rece ca gheața în a lui Tom și nu se încălzea. O compătimea – semn bun pentru el. Fata nu vorbea. Tom îi privea părul bogat, cu flori brodate prinse în el. Zise că probabil era

minunat să locuiești într-un loc magic precum mlaștina Denge.

– În unele privințe, da, îl aprobă Pomona.

Poate că se simțea singură fără Imogen, continuă el conversația dificilă.

Nu Imogen era problema, zise Pomona cu vocea scăzută. Nu mai era atât de plăcut acum că Elsie plecase.

Iată un lucru necunoscut lui Tom. Se interesă unde plecase Elsie și, cu un fel de șuierat blând, i se spuse că dispăruse ca să nască un copil și că după aceea avea să se întoarcă, dar că nimeni nu se bucura de ceea ce se întâmpla, nici mama, nici Philip și, firește, cu atât mai puțin papa.

Urmă încă o lungă tăcere, în care timp Tom pes-
cuia un răspuns. N-avea să întrebe despre bebeluș, nu
asta îl interesa. Repetă că locul în care trăia Pomona
era magic, dându-și seama ce platitudine spune.

– Văzut din afară, este, zise Pomona. Simt că
trăim sub o vrajă. Știi, ca sub unul din desigurile din
basmă. Ieșim până în livadă și înapoi în bucătărie.
Apoi sus, la culcare, iarăși afară în livadă și înapoi
în bucătărie. Coasem. E și asta o parte a vrăjii. Tre-
buie să coasem tot timpul, ca să nu se întâmple o
nenorocire.

Dacă aceste cuvinte ar fi ieșit din gura lui Dorothy,
ar fi fost rostite în glumă. Dar tonul Pomonei era ama-
bil și monoton.

– Ei, dar presupun că ai putea merge la colegiu,
ca Imogen, nu-i așa?

– Ca să cos acolo? Nu cred. Nu cred că m-ar lăsa să merg la colegiu. Tu te duci la facultate?

– Mă gândesc la posibilitatea asta, răspunse Tom, evaziv.

Tropăiră mai departe, nedansând nici prost, nici prea bine.

– Trebuie să mai existe și alte îndeletniciri, pe lângă cusut, zise Tom.

– Oalele, zise Pomona. Mai sunt și oalele.

Ceva îl împiedică pe Tom să remarce, stupid, că ar putea evada din sânul familiei prin măritiş. Simţea că ea nu era prezentă cu toată fiinţa, dar erau momente în care nici el nu era sută la sută atent. Poate că gândurile ei, ca şi ale lui, erau în altă parte. I-ar fi plăcut să se despartă de ea şi asta îl făcu s-o compătimească, așa că solicită şi dansul următor.

Lui Gerald, contrar aşteptărilor, îi plăcea să danseze. Chiar îi făcea bine exerciţiul fizic al dansului, învăţat temeinic în copilărie, la orele de dans din weekend. La King's College nu avea ocazia. Le examină pe tinerele domnişoare, ca să-şi dea seama cu care i-ar fi plăcut cel mai mult să danseze, potrivit criteriilor sale. Cea mai bună dansatoare era Griselda Wellwood, care se mişca elegant, aproape ca o păpuşă mecanică perfectă. Dar carnetul ei de bal – împodobit cu lacrimioare – era aproape plin. Se înscrise şi el unde putu şi se întoarce la Florence Cain. Ea avea mai multe dansuri libere, întrucât refuzase să-i acorde lui Geraint atâtea câte dorise. După părerea lui Gerald, ea era pe locul

doi între dansatoarele de mare clasă, cu mișcări mai puțin perfecte, dar și mai puțin mecanice și, descoperi el după ce ieșise pe ring cu ambele domnișoare, era mult mai ușor de condus, mai promptă în a-i urma inovațiile și variațiile de ritm. La început, Florence îl necăji cu încercarea plicticoasă de a face conversație pe un subiect care credea că-l interesează. Discută despre dans la Jane Austin și continuă cu Shakespeare și Dante. Lui îi luă ceva vreme – între crearea de pași-născociți-pe-loc și piruete bruște – ca să-și dea seama că ea vorbea cu miez; diserta inteligent, chiar spiritual, despre Shakespeare și Dante, deși o seară dansantă nu era cadrul cel mai potrivit. El îi răspunse amuzat și o mai învârti o dată. Prosper și Julian observară iritați, aproape înfuriați, că ea roșise de plăcere. Distanța era prea mare ca să vadă că fetei îi tremurau genunchii; numai ea știa ce se petrecea cu ființa ei, sub fusta largă, în timp ce se legăna în ritmul muzicii.

Când dansul fu întrerupt pentru supeu, sosi un musafir întârziat. Tinerii se duseră în Grill Room să-și ia în primire farfuriile și paharele și reveniră în Sala Centrală pentru Gustări ca să mănânce în grupuri la mesele mici, dar grele, din fier forjat ornamental, cu tăblii mici de marmură montate în rame de fier. Pe Coridorul de Gustări erau basoreliefuri din ghips, înfățișând meșteri abstracți – Știința Industrială, Arta Industrială – și oameni reali. Arkwright inventând războiul de țesut, Palissy scoțând ceramica arsă dintr-un cuptor. Tom i le arată Pomonei, de care, nu

se știe cum, rămăsese permanent atașat. Ea se cutremură la vederea lui Palissy și zise:

– Ăsta-i Palissy. Vezi că nu mă pot desprinde de croșetat și de oale?

Tom nu știa nimic despre Palissy și observă că părea nepericulos. Pomona zise că poate așa fusese, dacă te interesa ceramica.

Geraint izbutise s-o sechestreze pe Florence pentru supeu, deoarece Gerald se insinuase pe locul respectiv din carnetul de rezervări al Griseldel. Geraint descifra inscripția de pe pictura pe porțelan a bufetului din Grill Room și o citi cu intonație comică:

*May-Day, May-Day, the Blithe May-Day, The
Merrie, Merrie Month of May.*

– Victorienii erau gravi chiar și când se veseleau, zise tânărul din epoca edwardiană. Florence râse. Dar simțea un fel de loialitate față de ambițiosul muzeu, datorită tatălui ei.

Întârziatul era August Steyning, care li se alătură celor mari în Sufrageria Verde, unde chelnerii serveau supeul pe farfurii Minton. I se dădu un loc lângă Olive. Piesa centrală de pe masă era un bol mare, cu lustru metalic, de Benedict Fludd, înfățișând acel moment bizar din *Aurul Rinului* când Freya este îngropată până la gât în aurul prădat, merele de aur devin pergamentoase și cenușii, iar cei doi uriași întind mâini enorme ca s-o înșface pe tânăra zeiță. Fludd redase

cu multă măiestrie, în ceramică, comoara îngrămădită: pocaluri, brățări, coronițe scăpărătoare, monede roștogolite; forma tinerei femei de sub aur era sugestiv redată. Pe partea opusă a bolului se vedea nu Wotan luptându-se cu inelul, ci Loge, ținând un perfect reprodus măr de aur într-o mantie de flăcări.

August Steyning făcea repetiții cu *The Smart Set*, o comedie de salon de J.M. Barrie, cu substrat dureros și ironic. Olive se interesă cum mergea treaba.

– Actorii sunt talentați. Piesa are ritm. Nu e lipsită de mesaj, deși intriga se bazează în mare parte pe scrisori nepredade adresantului și servitori impertinenți. Dar – dragă doamnă Wellwood, dragă Olive – nu e chiar ce mi-aș fi dorit să montez. E doar ceva ca să-mi câștig pâinea, dar îmi dau toată osteneala. Dacă mi s-ar da mână liberă, toată mobila stil care face din scenă o oglindă neaerisită a vieții cotidiene ar zbura imediat: sofalele ca niște elefanți înaripați, mesele galopând înspre culise ca niște mustangii sălbatici – și atunci am putea privi *prin* oglindă lumea de vise și povești. Scenografia nu trebuie să reproducă aidoma saloanele cu balcoane false și ferestre pictate. Acum putem pune pe scenă totul: demoni, dragoni, Viermi, elfi vicleni, troli greoi, viermi de mătase maligni, chiar și monștrii Brollachan și Nuckelavee¹. În loc de asta, am actrițe care se ciondănesc din cauza taliei rochiilor de salon și, la fiecare repetiție, sendvișuri proaspete cu ou și salată.

¹ Creaturi malefice supranaturale din mitologia scoțiană (n. tr.).

– Am fost cu toții să vedem *Bluebell in Fairyland*¹, cu Seymour Hicks, anunță Olive. Copiilor le-a plăcut la nebunie. Cântecul au fost foarte nostime.

– Dar n-a fost aiuritoare sau sinistră, nu-i așa? O producție cam excentrică, foarte englezească. Nemții știu că locuitorii celeilalte lumi nu sunt domnișoare drăgălașe, cu aripioare și pălării înflorate. Știu că lucruri rele stau la pândă în codrii negri și în peșterile cavernoase. Lucruri de care nu e bine să uităm. Uită-te la asta, Olive. La bolul ăsta. Am chef să-l iau în mână, dar nu îndrăznesc, pentru că dacă l-aș scăpa printre degete aș fi ajuns de blestemele lui Victoria și Albert și ale unui foarte mânios maior Cain. Omul – Fludd – este genial. Ia cel mai mare – poate unicul – *Gesamtkunstwerk* al epocii noastre și produce o versiune într-o lume încremenită în nemișcare, trecută prin foc cu toate elementele sale fundamentale și armonizată în culoare și formă; un vas de dimensiuni normale, închizând în el pasiunea. Priviți răsul malefic al lui Loge. Vă rog să răsuciți cu grijă bolul, domnule maior Cain, ca să-l vadă și Olive pe Loge. Observați cum merele de aur lucesc și pălesc, iar lumina devine puternică, apoi lucidă și aurită, pe măsură ce întoarceți bolul. Avem nevoie de mister.

– Repetițiile vă supără.

– Într-adevăr. Această încăpere misterioasă îmi redă buna dispoziție. Eternii ogari lansați în urmărirea

¹ Musical pentru copii pe textul dramatic al lui Seymour Hicks (1871–1949) (n. tr.).

eternului cerb, sub eternul rămuriș întunecat al pădurii. Sumbrele femei păgâne ale lui Burne-Jones. Prosper, ouăle de prepeliță sunt delicioase și delicate, iar șampania ta este fântâna răcoroasă a tinereții veșnice.

– De ce nu montezi și dumneata o piesă cu aceste calități? întrebă Prosper Cain.

– Pentru că nu am imaginație și nu pot s-o scriu. Dumneavoastră, Olive, ați putea. Ați putea să-mi scrieți o *Cealaltă Lume*. Aveți o intuiție bună despre ceea ce se află dincolo de fereastră și de oglindă.

După supeu, se dansă cadrilul. Adulții se amestecară cu tineretul. Era un dans mai maiestuos și mai frivol, mai jucăuș decât valsurile și polcile. Olive și Steyning dansară cu Tom și Pomona; Humphry o conduse pe Katharina și formară careul cu Dorothy și Charles. Prosper și Seraphita dansară cu Florence și Geraint.

Apoi, spre sfârșitul serii, tații își dansară fiicele. Basil Wellwood o ceru pe Griselda, o strânse ferm, se avântă cu ea pe podeaua de dans și-i spuse că era mândru de ea, că ea își făcuse mama foarte fericită. Prosper dansă cu Florence, ușurel, și-și exprimă speranța că ei îi plăcuse balul organizat în cinstea ei. Ea îi răspunse că iubea dansul și că nu scăpase niciunul, iar muzeul fusese transfigurat. Apoi tot Prosper dansă cu Imogen, al cărei tată lipsea. Ea suspină ușor și se lăsă pe brațele lui ca și cum s-ar fi simțit confortabil. Îi spuse că era un magician care făcuse să

apară un palat fermecat, un produs la fanteziei la care ea nu se așteptase. Îi raportă, ca și cum ar fi fost fiica lui, că Henry Wilson, de la Giuvaiera, dansase de două ori cu ea și-i făcuse complimente în legătură cu munca ei de argintăreasă.

– Zicea că înțeleg și crasulaceele, și argintul. Sper să pot deveni independentă.

Își odihni, scurt, fruntea pe umărul lui, iar el rezistă tentației de a o mângâia pe păr. O întrebă, în schimb, dacă nu voia ca el să-l convingă pe tatăl ei s-o trimită și pe Pomona la Royal College, pe urmele ei.

– Pare oarecum abandonată, zise el.

– Uneori îmi face impresia că ar da orice să nu mai vadă niciodată o operă de artă, răspunse Imogen. Ceea ce nu înseamnă că nu-și dorește absolut nimic. Cu mine vorbește, dar cu nimeni altcineva. Încearcă să stea de vorbă cu Philip, dar asta nu-i simplu. Aș vrea s-o ajutați, zise ea, fără să pară absolut sinceră, dar zău că nu știu cum. A dansat și ea, cel puțin o parte din timp.

– Îmi pare rău că tatăl tău n-a venit.

– Mie, nu.

Deschise gura, ca pentru a mai spune ceva, dar o închise la loc. Mâna ei îi strânse mai tare umărul. El o ținea cu fermitate militară și așa dispărură după un colț.

Dorothy dansa cu Humphry. Humphry era, poate, cel mai bun dansator din sală. Îi spuse „Conduc eu“, iar ea îl lăasă s-o conducă și începură să se miște ca o singură ființă, legănându-se și ținându-se, făcând pași

repezi, mărunți sau concentrați, plutind visător. Ea îi simțea mâna fierbinte și puternică la baza coloanei vertebrale; ambele jumătăți ale corpului ei, deasupra și dedesubtul mâinii, se mișcau cum dicta el. El se învârtea repede – ea trăia senzația din copilărie, când se dădea pe călușei și pe tobogane.

– Ei bine, te-ai distrat pe cinste, domnișoară, zise el.

– Așa e.

– Rochia te pune în evidență. Un mare succes.

O ținea foarte strâns. Valsară înspre una dintre marile oglinzi din sală, înrămată ca o ușă, în fontă pictată *trompe l'oeil* ca marmura de culoare sepie. Oglinzile erau plasate în unghiuri care să dea iluzia că sala era infinită, că puteai păși, cotind după un colț invizibil, într-un altfel de spațiu strălucitor. Totuși, era clar că era o oglindă, fie și pentru că o nimfă romană sau grecească stătea pe o coloană groasă de marmură cu spatele la ea. Ținea modest, în față, o țesătură sculptată, peste șolduri, dar nu și peste sânii goi, pe care îi ascundea cu palmele, în postura aceea clasică și convențională. Ciudat, dar spatele îi era complet dezbrăcat. Claviculele, mijlocul fin și fesele rotunde se vedeau în oglindă, dar nu și din sală. Ea distrase atenția lui Dorothy, când tatăl ei o duse, învârtind-o, spre oglindă. Își văzu propria fețișoară palidă, privind visătoare pe deasupra umărului lui, și mâna micuță, feminină, pe brațul lui. Își văzu cocul neobișnuit de înalt și părul tatălui, lins, roșcat ca blana de vulpe. Apoi, întorcându-se, privi înapoi în oglindă și-și văzu rochia bleu precum cerul noaptea, umerii și spatele gol, mâna

puternică plantată pe spatele ei, pe oasele de balenă cu care nu era obișnuită, dar care îi dădeau formă.

– Dacă ai să continui așa, îi spuse Humphry, o să se încaiere băieții pentru tine. Apoi continuă: Poate că-i adevărat, ceea ce se spune mereu, nu-i așa?

Dorothy nu înțelese la ce se referea.

După dans, Wellwoodii de la Todefright se întoarseră în Portman Square, pentru că trăseseră la Wellwoodii din Londra. Olive ședea în spatele trăsurii, cu Tom. Dorothy stătea în fața lor și-și pusese mâna pe umărul tatălui ei. Nu prea vorbeau: erau obosiți și îngândurați.

Katharina îi trimise pe tineri la culcare, unde o fată în casă le aduse lapte, biscuiți glazurați și o lampă de petrol cu sticla incrustată. Ori de câte ori venea în Portman Square, lui Dorothy i se repartiza același dormitor. Mic, cu tavanul înalt, cu vedere în spate, către grădini. Era decorat după gustul Katharinei, cu muselină albă împroșcată cu roz. Patul era un cuib în interiorul perdelelor frumos drapate. În încăpere era și un lavabou, cu ligheanul și cana ornate cu trandafiri roz pe un fundal albastru, dar niciun pupitru de scris. O altă tânără poate că ar fi găsit încântător decorul acesta nostalgic și feminin după ascetismul luminos de la Todefright. Nu și Dorothy. Dar n-o deranja, nu se simțea frustrată în el.

Ieși din rochia de bal și din combinezon – nu avea nevoie de ajutorul subreței și o trimise de acolo. Fără îndoială că altă cameristă îi desfăcea clamele Griseldei.

Atârnă rochia bleu precum cerul de noapte, nici neglijent, nici grijuliu, pe speteaza unui scaun bombat, frumos tapițat, își aruncă chiloștii peste ea și îmbracă simpla, voluminoasa, cămașă de noapte din bumbac alb, cu pliuri făcute pe piept de Violet. Se gândi să citească puțin înainte de a stinge lumina. Încerca să citească basme în germană, ca să-i facă pe plac Griseldei. Nu era un lingvist înăscut, iar despre basme avea păreri amestecate.

Se auzi un ciocănit la ușă. Crezu că Griselda venea la ea ca să bârfească balul și ar fi dorit să se abțină. Totuși, strigă „Intră!“ Era casa Griseldei și ținea la Griselda.

Ușa se deschise încet și silențios. Nu era Griselda. Era tatăl ei, Humphry, într-un halat de casă de mătase, imprimat cu dragoni chinezești îmbârligați. El căută din ochi un scaun, dar atât scaunul bombat, cât și cel de la masa de toaletă erau pline de veșminte feminine abandonate. Așa că se așeză pe pat, lângă fiica lui, cufundându-se în plapuma înflorată și zise:

– M-am gândit să stăm puțin de vorbă.

În jurul lui plutea un iz de whisky. Severa Dorothy credea că ambele lui neveste – căci așa se gândea acum la ele – ar fi trebuit să facă ceva ca să-i oprească sau să-i tempereze consumul de alcool.

– Mi-e somn, spuse ea.

El îi puse brațul pe după umeri.

– Ești o fată tare drăgălașă. Niciodată nu m-am gândit că vei fi atât de frumoasă. Regina Grădinii de Trandafiri a Fetelor. Dorothy a mea.

Dorothy se rigidiză.

– Am să-ți spun ceva. Dar în primul rând țineam să știi cât de – se bâlbâi – cât de... *perfectă* ești...

Suflă miros cald de whisky înspre ea. Dorothy se trase înapoi, iar el o împinse neîndemânatic, dezchilibrând-o. Ea își îngropă fața într-o pernă și zise, cu glas de copil:

– Pleacă, te rog. Du-te de aici.

Atunci el își vârî mâna, fără echivoc, sub cămașa ei de bumbac și-i atinse pielea goală. Dorothy încetă să mai fie derutată și tulburată și se înfurie cumplit.

– Nu face asta, că țiip! Sau trag de clopoțel!

– Nu vreau decât să ne jucăm puțin, fetița mea.

Fața i se iți deasupra feței ei. O mână trebăluia în cămașa de noapte. Cealaltă astupă gura fetei. Dorothy o mușcă. Mușcă din toată puterea, și avea multă. Își înfipse dinții în pernița moale de sub degetul mare și gura i se umplu de sânge. Scutură mâna, ținând-o în dinți, cum face mangusta cu șoarecele.

– Bestie! strigă Humphry, ridicându-se în picioare. Din mână îi curgea sânge pe așternuturile albe. Ai o batistă? o întrebă. Trebuie să opresc hemoragia. *M-a durut!*

– Asta am și vrut. Cum îndrăznești? Poftim o batistă. E mult prea mică. Fetele au batistute ridicole. Du-te și ia-ți un prosopel. Eu am să rup o cârpă, să te bandajez. Nu prea am țeșături de care să mă pot lipsi. Violet va fi foarte supărată dacă rup desuul ăsta la care a muncit atâta. Trebuie să te mulțumești cu o pereche de pantalonași.

Cuvântul îi provocă lui Dorothy un tremur. Zise, inspirând profund, printre suspine:

– Nu poți ieși de aici cu ceva ce ține de camera asta, adică nu-mi aparține mie, fiindcă atunci va afla toată lumea. Ca atare, vor trebui să fie pantalonașii. Poți ajunge la ei. Sunt în sertar.

Perna era pătată cu sânge. La fel cămașa ei de noapte, la gât. Humphry zise, cu un râs strâmb:

– Ai sânge pe dinți, ca o hermină. Și pe buzele tale dulci.

– Va trebui să spun că mi-a curs sânge din nas. Și tu ai sânge pe halatul tău elegant. Două hemoragii nazale în aceeași noapte sunt puțin probabile. Tu te-ai tăiat când te bărbiereai.

Încercă să decupeze o fașă din chiloți, cu o forfecuță de unghii total inadecvată.

Humphry zise, împiedicându-se în cuvinte:

– Încetează să-mi mai dai ordine!

– Ori ne ocupăm de problemă, ori ne trântim pe spate și țipăm, și cred că până și tu preferi prima variantă. Ești beat. Gândesc eu pentru tine. Dar și pentru mine, completă, înghițindu-și un oftat. Plămânii ei primeau fie prea puțin, fie prea mult oxigen.

– Nu e ce crezi tu, zise Humphry.

– Sunt aici, nu? Tu m-ai... *atacat!* Eram aici. Nu e ceva ce s-a petrecut în gând.

– Ba da, este. Am avut motivele mele. Interpretezi greșit. De mult doream să-ți spun. La momentul oportun, firește.

– Nu trebuie să-mi spui nimic. Știu.

– Ce anume crezi că știi?

– Că sunt fiica lui Violet. Cineva – nu eu – a ascultat și a aflat multe lucruri.

– Ei bine, atunci cineva a încurcat „multe lucruri”. Tu nu ești copilul lui Violet. Phyllis este. Și Florian. Tu ești fiica lui Olive. Dar nu și a mea.

Dorothy își strânse la piept cuvertura, ca nimfa goală din sala de bal.

– *Cum?!*

– Nu ești copilul meu. Așa că, înțelegi, n-a fost... n-a fost... ceea ce credeai.

Dorothy era o stană de piatră.

– Nu în felul ăsta voiam să ți-o spun. Te iubesc foarte mult. Întotdeauna te-am iubit. Și te voi iubi. Scumpa mea, spune și tu ceva.

– *Cine mi-e tată?* întrebă Dorothy.

– L-ai întâlnit cu ani în urmă de Sânziene. Un neamț din München. Îl cheamă Anselm Stern. Păpușarul. Lucrurile au luat-o razna la un carnaval. Nu poți susține că asta schimbă ceva, adăugă el, proteste.

– Te porți ca un copil, zise Dorothy. Nu *gândești*. Bineînțeles că se schimbă multe. Eu nu sunt cine credeam că sunt. Nici Phyllis nu e, de fapt. Frumoasă încâlceală ați făcut. Voi toți și ele amândouă sunteți vinovați de încurcătura asta. Nu poți să vii și să spui că n-are importanță.

– Te iubesc, repetă Humphry, strângându-și mâna bandajată cu cea întreagă.

– Te rog să pleci, zise Dorothy, cu disperare demnă. Trebuie să gândesc. Nu pot gândi dacă stai aici și îndrugi prostii.

– Am procedat prost, zise Humphry, cu tristețe de om băut.

– N-ai procedat nicicum, zise, disprețuitor, Dorothy. N-ai făcut decât să adaugi o zăpăceală și mai mare la monstruoasa harababură deja existentă. Te rog să pleci. Ne gândim mâine ce e de făcut.

– Putem să lăsăm totul așa cum era, poate că...

– E o copilărie. Nu putem. Pleacă.

Humphry plecă.

Dorothy ședea în vârful patului, ținându-și strâns genunchii, gândind febril. Gândea ca să nu simtă și întregul corp îi era încordat și dureros din cauza forței gândirii.

Se gândea să nu mai meargă acasă – să nu se întoarcă la Todefright.

Încerca, fără să reușească însă, să o rearanjeze pe Olive în schema lucrurilor.

Încerca să nu se gândească la Humphry.

Se gândea, încet și fără plăcere, că va trebui să-i spună și Griseldei ceva – nu știa sigur cât – va trebui să se gândească și la asta. Nu-i suflase nicio vorbă prietenei sale despre descoperirea Heddei. Dorise să continue stilul de viață pe care îl avuseseră, cu verișori și amici, să nu elibereze creaturile malefice din cutia Pandorei adusă de Hedda.

Se notărfi să se prefacă bolnavă și să rămână în casa din Portman Square. Cearșafurile însângerate le va explica printr-un epistaxis abundent. O va pune de asemenea pe Griselda să împrăștie știrea – confidențial și mincinos – că Blestemul îi venise mai devreme, cu dureri teribile, și că nu suporta mutarea.

Făcea parte dintre cei ce nu suportă incertitudinea sau indecizia. Trebuia să treacă la fapte, să întocmească un plan de acțiune. Să-și ia câmpii – nu mai putea trăi la Todefright, cu secrete oribile bolborosind în jurul ei ca gheizerele fierbinți dintr-un câmp de lavă.

Unde se putea duce și cum?

Tom scăpase de acasă. Copiii din povești fugeau de acasă. N-avea niciun sens să te grăbești să devii o femeie sălbatică din pădure. Ea voia să se facă doctor. Încerca să se gândească la cine ar putea căuta refugiu o vreme.

O cuprindea somnul. Permise minții sale să atingă, delicat, imaginea lui Anselm Stern, tatăl ei natural.

Incurabil de sinceră cu ea însăși, își aminti că nu-l plăcuse prea mult, ba el îi chiar inspirase frică. Griseldei îi fusese simpatic, se întreținuse cu el pe nemțește.

Reconstitui în minte imaginea unui bărbat slab, negricios, cu barbă – semăna puțin cu dracul. Punând Moartea în cutia Morții.

Engleza lui nu era mai bună decât germana ei stricată. Marionetele lui o neliniștiseră.

Era un soi de saltimbanc. Să fi fost o persoană serioasă?

Gândurile îi deveniră mai profunde. Știa că ea era fiica lui? Știa că are o fiică?

Își spuse, aprigă și furioasă, că trebuia obligat să afle.

Își spuse, epuizată și întristată, că trebuia neapărat să afle cine este ea.

Va îndrăzni să i se confeseze Griseldei?

Dimineța, nu coborî la micul dejun. Se ghemui sub plapumă, spunându-i subreței care-i aduse o cană cu apă fierbinte că se simte rău, chiar foarte rău, și ar aprecia dacă i-ar trimite-o pe Griselda. Servitoarea promise că va vorbi cu doamna Wellwood – cu oricare dintre ele –, dar Dorothy îi spuse că nu, i-ar fi recunoscătoare dacă ar veni doar Griselda. Cât de repede. Pe altcineva nu era nevoie să deranjeze.

Intră Griselda, cu o bluză albă și o fustă verde și părul împletit pripit pe ceafă.

– Ce-i cu tine? Te simți rău? Ce s-a întâmplat? Ai nevoie de un doctor sau de altceva?

– Nu. Mi-a curs sânge din nas. Îmi pare rău de cearșafuri. Dar s-a întâmplat ceva, Grisel, ceva ce-mi va schimba radical viața.

Griselda ridică rochia de culoarea nopții albastre și juponul, le împături frumos și se așeză ea pe scaunul bombat.

– Povestește.

– Nu-mi prea vine.

– Nu există secrete între noi. Doar între noi și lume.

– Asta-i un secret cunoscut de puzderie de oameni.
E un secret care mă privește pe mine și pe care nu l-am dezvăluit.

– Povestește.

– Tata... adică, ăăă... mi-a spus că nu sunt fiica lui naturală. Băuse prea mult și l-a luat gura pe dinainte.
Nu *își propusese* să-mi spună.

Fața palidă a Griseldei se albi și mai mult.

– Și tu l-ai crezut?

– Da.

– Ți-a spus și cine a fost – este – tatăl tău?

– Da. Neamțul ăla cu păpușile care a participat la petrecerea de Sânziene când eram mai tinere. Căzu pe gânduri. Nu știu dacă știe că e tatăl meu. Nu îndrăznesc s-o întreb pe mama – pur și simplu n-am curajul. Nu mă pot întoarce acasă. Trebuie să găesc o cale ca să dispar. Tu o să mă ajuți.

Lacrimi se prelinseră din ochii albaștri ai Griseldei.

– Grisel, te rog să nu plângi!

– Nu suntem verișoare, șopti Griselda. Dacă ce spui tu e adevărat, nu suntem verișoare.

La asta Dorothy nu se gândise.

Se priviră lung.

– Dar atunci suntem prietene și mai bune, zise Dorothy. Te rog să mă ajuți. Unde m-aș putea duce?

Griselda cugeta intens.

– Ai fi de acord să-i spunem și lui Charles?

– Nici el nu e vărul meu, remarcă Dorothy, cu un scurt răs amar.

– Nu, dar... el merge des în Germania, cu Joachim Susskind, în excursii cu profil cultural. Merge la München unde se află el – Herr Stern. Crezi – e doar o posibilitate – că ne-am putea duce și noi? Cu Charles, Herr Susskind și, poate, chiar cu Toby; cred că un frate matur și doi pedagogi ar fi suficienți ca păzitori? Charles poate păstra un secret. Are nenumărate. Face fel și fel de lucruri cu Joachim Susskind, care pare atât de urban și respectabil. Participă la tot felul de evenimente – întruniri ale revoluționarilor, expoziții de artă de avangardă –, părinții ar muri dacă ar ști. Ne-am putea duce amândouă. Eu aș vorbi nemțește și aș studia acolo. Dacă am fi însoțite de pedagogi, tu ai putea să-ți pregătești în continuare examenele. Sunt sigură că la München putem participa la niște cursuri. Iar tu te poți gândi să te întâlnești cu el, cu tatăl tău, Herr Stern. Mie mi-a plăcut de el. Mi-a plăcut foarte mult. E un om bun.

Dorothy sări din pat și o luă în brațe pe Griselda. Se strânseră tare la piept. Griselda examinează petele de sânge de pe cămașa de noapte.

– Ai avut o sângerare masivă. Găleți de sânge. Cred că te-ai speriat îngrozitor.

– Așa e.

– Dar acum te simți bine?

– Mă simt bine, câtă vreme am o preocupare. Va trebui să mai rămân la voi o vreme. *Nu mă întorc la Todefricht!*

– Nu se vor îngrijora părinții tăi? Te vor lăsa să pleci la München?

– Am să-i ameninț cu ce aș putea face dacă nu mă lasă. Să spun tuturor. Să-mi iau lumea în cap. Să mă omor. Să mă sting de tristețe. Voi țipa și voi țipa la ei. Nu le va conveni nicio variantă. Ce zici?

– Trebuie să mai stai la noi, să ameninți și să intimidezi. În timp ce eu o să-i iau cu vorba bună și o să-i farmec, să le promit că dacă mă lasă să plec la München la studii o să-i las să dea un bal somptuos în cinstea mea când mă întorc.

– Mie nu cred că-mi va mai plăcea vreodată vreun bal.

– Da, dar dacă aranjez asta pentru tine, trebuie să-mi făgăduiești că la asta vei veni, de dragul meu. Ca sprijin moral. Dar lui Charles trebuie să-i spunem, altminteri nu va fi de acord. Pe de altă parte, dacă-i spunem, s-ar putea să se învoiască, fiindcă moare după secrete și chestii subversive.

Copilul lui Elsie se născu într-o mansardă din Dymchurch cu vedere la mare. Proprietăreasă era o moașă semipensionată, prietenă cu Patty Dace. Trăvialiul a fost lung și dureros, iar bebelușul tumefiat – unul foarte mic – fu pălmuit și scuturat ca să înceapă să țipe exact când mizea răsăritul peste Canalul Mânecii.

– E fetiță, o anunță doamna Ball. Pipernicită, dar va trăi.

Elsie plutea între conștientă și inconștientă, ca o sirenă între valuri.

– Vrei s-o vezi? întrebă doamna Ball. Ea moșise mame care întorseseră spre perete fețe încruntate și hotărâte, refuzând să-și vadă plozii.

Elsie plutea. Elsie înota. Auzi o voce spunând:

– Dă-mi-o mie. S-o văd.

Doamna Ball așeză copilul înfășat în leagăn și-i ridică lui Elsie perna pe patul de metal.

– Atunci trezește-te de-a binelea, să n-o scapi.

Marea se repezi către ea, se retrase.

Bebelușul era înfășurat într-un ștergar, ca o păpușă. Doamna Ball îl așează în brațele lui Elsie. Fetișoara lui era încrețită, ca a unei străvechi maimuțe înțelepte. Deschise o gură minusculă și mieună. Avea păr de culoare nedefinită, lipit de craniu. Fetița deschise niște ochi foarte, foarte negri, sub pleoapele tumefiate, și privi lung, lăsând lumina să-i inunde.

– O, zise Elsie, ținându-și respirația. Sâni umflați o dureau. O cheamă Ann.

– Te gândești că va fi fetiță? Aveai numele pregătit?

– Nu. Elsie slobozi un suspin amestecat cu răs. Dar văd că numele ei este Ann. E foarte mititică, iar Ann e un nume mic de tot.

– Va crește.

– Vreau s-o văd întreagă.

Doamna Ball desfășură ștergarul. Elsie atinse piciorușele ce păreau de carne crudă, se uită la sexul umflat, întinse un deget ca să-l înhațe mânuțele agitate și bebelușul îl prinse.

– Ann, rosti Elsie, mișcându-și trupul dureros în așa fel încât căpșorul instabil să i se odihnească pe umăr. Hei, Ann. Să nu mă părăsești.

Doamna Ball încercă să nu se lasă pradă sentimentelor, dar nu izbuti: simți lacrimi în ochi și un nod în gât. Nu era pentru prima, nici pentru ultima oară.

Philip veni s-o vadă pe Ann. Toată tărașenia cu conceperea și nașterea ei îl rușinase. Se simțea stânjenit și enervat, mai mult decât atât, speriat că era ceva ce nu putea controla și care avea să-l afecteze profund.

– O cheamă Ann, îl informă Elsie.

Mama și fiica se strâneau reciproc tare, cu fața lui Ann îngropată între sânii lui Elsie.

– Ann și atât?

– Ann și atât.

– Numele i se potrivește. Arată... Arată foarte bine.

– Tu îi ești unchi.

– Știu. Vrei s-o păstrezi.

– Pare-mi-se că n-am încotro. Mă gândisem eu s-o păstrez. Nu știam ce fel de sentimente voi avea. Mi-a venit și ideea de a-mi întoarce fața de la ea, știi. Dar pe urmă mi-am dat seama că e a mea. Apoi continuă: Sunt incredibile, doamnele alea, au aranjat totul, exact cum spuneau la adunarea despre femeile viitorului – atunci ziceau că mamele singure trebuie îngrijite și uite că au avut grijă de mine. Și de Ann.

– Întoarce-o puțin cu fața la mine. Vreau s-o desenez. Are fruntea ta.

Niciunul nu găsi vreo asemănare cu altă persoană.

Phoebe Methley veni s-o vadă pe Ann, cu un buchet de flori de câmp pentru Elsie și o vază albastră în care să le pună. Mai aduse mere, două cămășuțe de bebeluș și o bonetă. Se așeză cu grijă la capătul patului, uitându-se cum schițează Philip copilașul.

Se smârcâi și scoase batista.

– Scuze, e o prostie. De fiecare dată când văd nou-născuți, dau apă la șoareci.

– O cheamă Ann.

– Intenționezi s-o păstrezi?

– N-aș putea renunța la ea, n-aș putea. Tăcere.
Dacă nu erați dumneavoastră și celelalte doamne, ar
fi trebuit s-o dau... Niciodată nu voi putea să...

Amândouă femeile plâneau.

Cum avea o idee destul de precisă despre tatăl
copilei, Phoebe Methley nu se putu hotărî, o vreme,
să privească atent chipul bebelușului. Înțelese acum
că nutrise romantica speranță că Elsie nici nu va vrea
să știe de copil și că ea, Phoebe, va trebui să-i ofere
un cămin, în casa în care propriii ei copii nu vor călca
niciodată. Dar acest gest ar fi presupus o generozitate
de care, știa, n-ar fi fost capabilă.

– Dacă ai nevoie de ceva... zise ea.

– Sunteți prea bună cu mine.

– Femeile trebuie să fie unite, spuse Phoebe, cu
severitate sănătoasă.

Seara, își anunță soțul:

– Elsie Warren a născut o fetiță.

Ședeau la masă, la cină. Îl servi cu iahnie cu carne,
preparată cu ceapă și șoric de porc, o lingură sau două
de melasă și puțin muștar, condimentată cu rozmarin
din grădina lor, pe care presărase păstârnac tocat mă-
runt și arpagic. Era un fel de mâncare bine gândit, gătit
la foc mic. Herberth Methley îl adulmecă și-l declară
savuros. Mai mult decât savuros, adevărată Ambro-
zie, zise Herbert Methley, neprivindu-și nevasta în ochi.

– Am fost să le văd. Pe fetiță o cheamă Ann. E un
omuleț mărunțel, foarte dulce.

Lui Herbert Methley nu-i plăcea să vorbească
despre copii, indiferent ai cui erau. Anunță că, astăzi,

făcuse progrese enorme cu romanul, îi dibuise în sfârșit forma și acum curgea lin, ca un râu în albie.

Dar Phoebe, încăpățânată și curajoasă, își continuă ideea:

– Am format un comitet mic, feminin, de ursitoare favorabile, ca să ne asigurăm că Ann va fi bine îngrijită. Mă întrebam dacă n-aș putea s-o aduc și la noi... câte puțin... din când în când, înțelegi? Marian Oakeshott s-a oferit să apeleze și la ajutorul Tabitheii.

Herbert Methley se uita, distrat, pe geam. Zise că era posibil ca noul roman să fie cel mai bun din câte scrisese până atunci; i-ar putea îmbogăți, dacă ar avea timp să scrie în ritmul de acum și ar fi scutit de întrepreri cât timp era în mână. Mai zise că găsise și un titlu bun.

– Zău, Herbert? Care anume?

– Se va intitula „Domnul Woodhouse și Fata Sălbatică“.

– Domnul Woodhouse din *Emma*, Herbert?

– Nu, dragostea mea, deși, firește, conotația e prezentă, după cum ai observat cu atâta perspicacitate. În cazul meu, se ortografiază Wodehouse. Există un personaj – un fel de Om Verde, un fel de Sălbatic din Pădure, cunoscut sub numele de Wodwose. Spre marea mea încântare, am constatat că oamenii încă vorbesc despre Wodwose, dar îi spun Wodehouse. Va fi povestea unui bărbat timid, refugiat într-o cabană din codru ca să trăiască în sânul naturii – un bărbat care în acest punct seamănă ca temperament cu domnul Woodhouse din *Emma* – care se cocoloșește cu

fulare de lână și felurite unguente, dar o întâlnește pe Fata Sălbatică, o locuitoare din pădurea adâncă...

– Ziceai că-i vorba de codru...

– O pădurice englezească cu proprietățile *simbolice* ale unui codru adânc, unde învață cum să umble liber și gol în natură...

– Dar ea cum e, Fata Sălbatică?

– Încă n-am inventat-o în totalitate. Are ochii tăi, desigur. Nu pot născoci o... o femeie iubită care să nu aibă ochii tăi. Dar e greu de îmblânzit. Da, dom'le.

– Și cum se sfârșește?

– Nici asta nu știu, deocamdată. Splendid, cred. Dar, posibil, cu o splendidă catastrofă. Trebuie să-mi urmez instinctul și găsesc singur finalul. Iată de ce, în următoarele luni am nevoie de pace și liniște *deosebite* – să mă protejezi așa cum m-ai protejat întotdeauna, iubita mea.

În iunie, un grup alcătuit din Toby Youlgreave, Joachim Susskind, Karl Wellwood, Griselda Wellwood și Dorothy Wellwood plecă spre München, călătorind cu vaporul și trenul.

Aproape toată munca de convingere o făcuse Griselda. Un copil crescut într-un spațiu parțial public, înconjurat de servitori direct ori indirect implicați în ordonarea și controlul vieții lui, un copil care n-a crescut în proximitatea intimă a părinților, pe care s-a obișnuit să-i vadă în locuri publice, protocolare, un astfel de copil trebuie să învețe să gândească singur, să-și creeze un spațiu privat pentru proiectele personale,

în corpul și creierul lui. Multe fete din clasa sus-pusă nu învățaseră acest lucru și treceau, docile ca niște păpuși, de la grădiniță la ringul de dans și la dantela albă de la Biserică, ajungând apoi la necunoscutele grozăvenii sau delicii din patul conjugal. Dacă Griselda nu era o păpușă – deși nu o dată se dichisise asemenea uneia – lucrul se datora faptului că tatăl și mama ei o iubiseră – chiar dacă reticent – ca pe o ființă umană. Ea era conștientă de asta – cum și Charles/Karl o știa în ce-l privea – și acum exploată situația, nu fără șiretenie, în beneficiul lui Dorothy. Nu știa sigur ce anume o șocase atât de tare pe verișoara ei – era ceva *dezgustător*, presupunea Griselda, în modul în care i se dezvăluise cine era adevăratul tată. Oricum, o iubea pe Dorothy, iar Dorothy era șocată. Așa că Griselda se dusesse la Katharina și i se confesase. Ceea ce-i spusese era o serie de jumătăți de adevăr și minciuni sfruntate despre cât de nefericită era Dorothy acasă la ea, despre superficialitatea cu care flușturaticii ei părinți îi tratau ambiția fermă de a studia medicina. Cu delicatețe, Griselda își acuză mama de părtinire față de Charles/Karl: lui i se dădea posibilitatea să aibă un pedagog și, făcând din acest pedagog tovarășul lui de vilegiatură, o priva pe Dorothy de meditațiile de care avea nevoie. Dorothy era epuizată nervos. Ea, Griselda, nu-și găsea locul. De ce să nu meargă și ele – ținându-și una alteia companie – cu Charles și Joachim Susskind la München, să-și perfecționeze germana...

– Nu poți – o întrerupse Katharina, originară din Hamburg – învăța germana literară la München.

– Herr Susskind vorbește germana clasică. Mătușa lui, mămico, are o *pensiune* și dă lecții de biologie și matematică tinerelor domnișoare – talentul pentru matematică se regăsește în toată familia Susskind – așa că putem sta la pensiunea ei, putem vedea operele de artă și studia și asta ar mai face-o pe Dorothy să uite de gândurile negre. Nu pot suporta s-o văd atât de nefericită.

– Nefericirea ei e ceva foarte nou.

– Ba nu, mamă. Dar e foarte puternică și ascunde bine lucrurile. Ție pot să ți-o spun, mi-a dat ea voie...

Uneori, Katharina se gândea că între Griselda și Dorothy exista o legătură aproape bolnăvicioasă. Griselda observă umbra acelui gând trecându-i peste fața ascuțită, deși nu fu rostit cu voce tare.

– Iar când ne întoarcem vei organiza o serată dansantă, iar eu îmi voi lua în serios rolul de debutantă, apoi ai să-mi dai voie să studiez la Cambridge, dacă mai vreau...

Katharina își sărută fiica.

– Mai e ceva ce nu știu... zise ea.

– Întotdeauna mai este ceva ce fetele nu spun. Dar nu e ceva *important*, răspunse Griselda, mințind cu dezinvoltură.

Katharina zâmbi și acceptă s-o lase să călătorească.

Dorothy luase hotărârea radicală de a nu se mai întoarce niciodată la Todefricht. Avea să devină o exilată. Avea să meargă în Bavaria, unde n-o trăgea deloc inima, ca să-și găsească tatăl pe care nu ținea neapărat să-l vadă. Dar, fiind înzestrată cu simț practic,

înțelegea că nu putea călători fără a trece întâi pe acasă. Trebuia să-și ia bagaje cu haine. Să discute problema banilor. Să aranjeze cu studiile. O rugă pe Griselda s-o însoțească. Împreună erau mai greu de abordat, de șantajat, se pierdeau mai greu cu firea. Se îngrozea la gândul de a fi în aceeași casă cu Humphry și presupunea că nici lui nu-i făcea plăcere să se confrunte cu ea. Olive, de asemenea, își schimbase poziția din peisajul ei interior. Înfăptuise ceva, simțise ceva și ținuse secret, iar asta o schimba mult în ochii lui Dorothy, în moduri deocamdată neelucidate de ea.

Mai rămase câteva zile în Portman Square, prefăcându-se bolnavă. Lui Charles și Griseldei nu le spuse aproape nimic în plus. Fiecare amănunt dezvăluit din neatenție putea să-i înrăutățească situația, să sporească pericolul.

Își visă amândoi tații. Vise haotice. Visă că Humphry venea către ea cu un zâmbet sub mustața de culoarea blănii de vulpe, de-a curmezișul peluzei de la Todefright. În vis, el se opri în bătaia soarelui, deschise brațele și o săltă sus să o sărute, cum făcea în copilăria ei, și în vis înțelese că făcuse o greșală teribilă – nu-și amintea ce anume –, dar tatăl ei o strângea la piept, unde era în siguranță, nu i se putea întâmpla nimic rău. Apoi se trezi și-și aduse aminte.

Visele cu Anselm Stern erau mult mai tulburi. Nu-și amintea exact cum arăta, iar în vis îl confunda cu marionetele lui, așa că el înainta spre ea vorbind și gesticulând cu un zâmbet fix, tăcut și sinistru. Era mereu în negru, așa cum fusese când venise la ei. Era un fel

de păianjen. Plutea spre ea în multe încăperi necunoscute, diferite, întinzându-și mâinile cu încheieturi moi ca s-o îmbrățișeze; ea voia s-o rupă la fugă, știa că nu se cuvine și se trezea înspăimântată.

La Todefricht, toți încercară să se poarte frumos. Humphry și Olive le dădură binețe în hol. Zâmbind exagerat de mult, Humphry îi spuse Griseldei că era frumoasă de pica, iar lui Dorothy îi ură bun venit, fără s-o privească în ochi. Dorothy o sărută rece pe Olive. Olive fu asaltată de emoții învălmășite, care o contrariară. Nu știa de ce era Dorothy atât de distantă și de rece. Acest lucru o tulbură atât ca mamă, cât și ca scriitoare – îi plăcea să-și lase universul cald și zâmbitor, înainte de a se retrage din el la mașina de scris.

În seara aceea, la cină, Griselda explică proiectul München. Cât de mult își dorea să ajungă și ea acolo – Charles mergea tot timpul –, cum pedagogii se învoiseră să se ducă amândoi, cât de mult ținea s-o însoțească Dorothy, era o ocazie unică, înainte de a se concentra asupra oribilelor examene.

Mătușa lui Joachim Susskind avea un *pension*. Charles fusese acolo.

Olive se gândi în secret că n-o crezuse pe Griselda o fată atât de șmecheră. Nici untul nu s-ar fi topit în gurița ei palidă. Ceva se întâmplase. În momentul acela, banii din gospodăria Wellwood erau insuficienți. Nu ar fi fost indicat să-i cheltuiască pe un voiaj la München, cazare și taxe școlare pentru o fată care la fel de bine putea sta acasă. Dorothy, sinceră din fire,

încercând să ticluiască o minciună, zise, cu un entuziasm nenatural, că în viața ei nu avusese o dorință mai vie decât să meargă la München cu Griselda, Karl și meditorii. Domnul Youlgreave venea și el. Humphry, și el cu un entuziasm fals, zise că în acest caz trebuiau să găsească fonduri. Tom spuse că nu înțelegea de ce ar dori cineva să călătorească.

Noaptea, în dormitor, Olive se întoarse spre Humphry și-l întrebă ce se întâmplase.

– Doar știi că n-ai de unde să faci rost de bani ca s-o trimiți la München și asta înseamnă că trebuie să-i câștig eu. Dar eu nu pot scrie mai repede decât o fac. Și-l mai avem și pe Tom. Se petrece ceva de care eu n-am cunoștință.

– I-am spus că nu e fiica mea. Mi-a scăpat. Îmi pare rău.

Olive, în picioare în capot, îi aruncă o privire rea.

– Dar nu știm sigur că nu e.

– Ba da, știm. Fii onestă, Olive. Știm.

– De ce i-ai spus? N-aveai dreptul!

Humphry, plouat, își înfipsese privirea în covor.

Olive îl judecă în gând. Motivele comportării lui nebunești îi încolțiră unul câte unul în minte și fură respinse. Scriitoarea din ea ar fi putut imagina o scenă în care secretul „să-i scape“. Femeia din ea se simțea amenințată și umilită. Era nevoie ca femeia să se calmeze, dacă scriitoarea voia să lucreze a doua zi. Pe femeie o înspăimântau vârsta și pierderile. Toby își trăda devoțiunea față de ea ca să facă un voiaj de plăcere la München, în compania a două fete în floare.

Herbert Methley nu-i mai dăduse niciun semn de luni bune. O asaltase asiduu și, deodată, ridicase brusc asediul. Se uită rece la Humphry, care ședea pe marginea patului, cu brațele încrucișate pe piept.

– Totul mi se pare extrem de ciudat, zise ea, destul de blajin. Dar lui Dorothy îi va face bine să lipsească o vreme de acasă. Crește repede. După câteva clipe de gândire, adăugă: Eu, personal, n-am să-i vorbesc despre asta.

– Nici nu e nevoie, zise Humphry.

Olive știa că era nevoie, numai că ea nu avea curajul necesar.

Îl ziua în care Dorothy plecă spre Continent, escortată de un Toby Youlgreave zâmbăreț și foarte îndatoritor, August Steyning veni să ia ceaiul cu Olive. Humphry se încuiase în birou ca să scrie. Tom dispăruse, la propriu, în pădure. Violet era pe afară cu cei mici. Hedda era pe acolo când cabrioleta lui August Steyning apăru pe alee. Părea supărată și înciudată. Olive ieși pe trepte ca să-și întâmpine oaspetele și o văzu pe Hedda lovind pietrișul cu bombeul pantofului. Parcă toată lumea e ursuză, își spuse Olive.

– Hedda, du-te și-ți găsește ceva folositor de făcut, strigă ea. Sunt sigură că ai de învățat.

Steyning coborî, dădu hăturile băiatului de la grajd și luă mâinile lui Olive în ale sale.

– Sper că ai puțin timp pentru mine. M-am cufundat în butoiul cu melancolie și am nevoie de mâinile tale puternice să mă tragă afară. Atunci o observă

pe Hedda. Bună ziua, frumoasă domnișoară. Întorcându-se spre mamă, continuă: Am nevoie de tine, draga mea. Pe cuvânt că am venit după ajutor.

Avea vocea clară și egală, cu intonații ușor ironice. Hedda își frecă pîngelele de pămînt.

– Hedda, du-te de aici, deja te-am poftit să pleci! Am de vorbit cu domnul Steyning și el vrea să-mi spună ceva. Du-te și... du-te și citește o carte.

Îi propuse lui Steyning să ia ceaiul pe peluză și-l apucă de braț. Amândoi întoarseră spatele fetei încruntate.

– Mai ții minte, o întrebă Steyning pe Olive, de ce cruntă plictiseală suferi la vârsta ei? Când n-ai nimic de făcut și ești unica persoană la care să te gîndești? Vârsta mai înaintată are avantajele ei.

Olive se așeză într-un fotoliu-coș și-și răsfrî fustele. Își întoarse fața curioasă spre musafirul care se așeza. Humphry era posac, Methley dispăruse, Toby mergea spre gară cu Dorothy, rîzînd nepăsător. Ca atare, flirtă serios cu August Steyning care, într-un fel, o intimida. Eul lui real era ascuns departe, dincolo de zîmbetul persiflant și de fața lui îngustă. Credea că o place cu adevărat, dar nu băga mîna în foc. Știa că lui îi plăcea s-o privească, dar nu credea că simțea vreo dorință, ca Toby și Herbert Methley. Nu-l știa îndeajuns de bine ca să-i cunoască modul de viață. Presupunea că era posibil ca el, precum Oscar cel întemnițat, să nutrească o dragoste romantică pentru băieții tineri. Era ceva comun în lumea teatrului.

Încerca să gândească liberal – i-ar fi plăcut să facă parte din boemă – dar simțea, de fapt, un dezgust aproape isteric față de descrierile fizice din ziare ale camerelor de hotel în care Oscar își dusesese iubii. Îi zâmbi lui August Steyning, care-i răspunse cu aceeași monedă.

Servitoarea aduse o tavă cu ceai și așternu masa. Turnă ceaiul. Întotdeauna îl relaxa să stea aici în grădină, remarcă August. Era un stup de energie. Parcă simțea cum mintea lui Olive, învârtindu-se și inventând în acea grădină, descoperea fapte stranie printre arbuști și drame în focurile de frunze. Își aducea ea aminte ce discutaseră despre piesa pentru copii? Atunci îi propusese să scrie pentru el o poveste – o piesă, o autentică operă de imaginație. Stranie și minunată, nu drăguță. Cum scriau austriecii – ca Hofmannsthal – sau ca *Inelul Nibelungilor*. Se îngrețosase de ceaiurile dansante de pe scenă, de servitorii și cameristele care-și luau nasul la purtare, de *jeunes ingénues*. Voia să li se facă spectatorilor părul măciucă. Aventuri și pericole, spumoase ori grave.

Olive îl încuraja să vorbească, oferindu-i sendvișuri și biscuiți glazurați. El descrie atmosfera din sfera artelor. Toată lumea, afirmă, citea povești scrise inițial pentru copii – povești cu magie, cu expediții, povești despre jumătăți-de-om încă în legătură cu spiritul pământului, despre animale vorbitoare, centauri, povești cu Pan și Puck. Nu se îndoia că ea i-ar fi putut compune ceva în acest spirit, ceva din lumea visurilor, mai reală decât zarva urbană. Ar fi dorit să monteze

ceva încântător de complicat, cu oglinzi, lumini, sârme... și umbre.

Olive îl informă, cu glasul ușor tărăgănat, că tocmai scria o istorioară despre un copil – un prinț – care-și pierduse umbra și plecase în căutarea ei sub pământ.

– Cum și-a pierdut-o?

– O, a fost șterpelită de la picioarele lui, în leagăn, de un șobolan monstruos cu colți galbeni, care a făcut-o sul, a cărat-o dincolo de plintă și, prin găuri oribile, sub pământ, la Regina Umbrelor. Părinții lui – regele și regina – încearcă să-l ocrotească, închizându-l într-o grădină cu ziduri înalte – știi cum sunt cheștiile astea în basme –, dar el o întâlnește pe Regina Elfilor, care-i cere ajutor și-l duce de acasă, pe armăsarul ei alb cu clopoței – prin mări de sânge până deasupra genunchilor, firește –, până la gura puțului de mină. El trebuie să intre și să coboare adânc, tot mai adânc, și acolo jos întâlnește creaturi de tot soiul, unele prietenoase, altele malefice, altele indiferente.

– Își recuperează umbra?

– N-am ajuns acolo. E o poveste *interminabilă*. O depăn pentru Tom. Fiecare copil al meu, zise, cu vocea fermecătoare cu care vorbise și cu domnișoara Catchpole, are povestea lui sau a ei, în caietul lui sau al ei. La început au fost povești de spus la culcare, dar acum că s-au făcut mari – cel puțin unii dintre ei – au devenit un fel de joc. Nu știu de ce nu mă opresc. Uneori mi se pare un joc cam neghiob. Mai știi ce spuneai, în legătură cu poveștile de sub deal, despre lucruri străvechi și lucruri neomenești și magia pe

care o găseai cândva în toate, dar care acum s-a contras în mici petice de păduri și dâmburi magice? Toby Youlgreave îi pomeneste foarte des pe Frații Grimm și teoria lor că basmele sunt religia ancestrală – vechea *viață interioară* – a poporului german. Ei bine, uneori simt că poveștile sunt viața interioară a casei mele. Un fel de acumulare de energie. Eu sunt zâna care toarce energia la mansardă, Mama Gâscă ce măcăie ceva ce seamănă a sporovăială liniștitoare, dar e, de fapt, ceva ce ne ține la un loc pe toți. Râse scurt și continuă: Păi, da, ne ține la un loc, doar produce bani!

Ajunseră la Pensiunea Susskind din Schwabing, administrată de mătușa lui Joachim Susskind, Carlotta. Katharina Wellwood, fiind nemțoaică, își imagina locul ca pe un edificiu vertical sever, strălucind de curățenie, cu mâncare banală, dar hrănitoare, servită prompt la ore fixe. Pe „Lotte“ Susskind și-o imagina ca pe o femeie înaltă în negru, cu o *châtelaine*¹ la brâu, un guler alb impecabil și un coc lucios de păr cărunt. Olive avea o imagine mai puțin formală și mai colorată – în viziunea ei, Lotte Susskind purta un șorț proaspăt spălat, peste un piept amplu, și cocea prăjiturile pentru norocoșii locatari. De fapt, mătușa lui Joachim Susskind era o femeie tânără, cu toate că avea două fete la vârsta pubertății, Elli și Emmi. Era ciolănoasă și colțuroasă, purta bluze ample și fuste ce măturau podeaua, avea o claie sălbatică de păr sârmos și bărbia ascuțită, ca de vrăjitoare. Pensiunea se găsea

¹ Lanț de podoabă de care atârnă chei (n. tr.).

într-o clădire dezlânată, cu balcoane și coridoare ce duceau la structuri care fuseseră, poate, cândva, grajduri sau lăptării. Dorothy și Griselda ocupau mansarde învecinate, sub streășină, mobilate auster cu paturi ca niște cutii de lemn, mese de lemn simple, perdele de muselină și pilote groase de puf. Pereții erau zugrăviți în verdele ierbii, iar lambriurile de lemn erau galben-muștar. Dorothy se întrebă dacă erau culorile obișnuite în Germania. Griselda știa că nu erau. Charles mai fusese aici și fu salutat de Lotte ca un fiu rătăcitor revenit acasă.

Domnea o gălăgie prietenoasă la pension. Ocupanții erau foarte diverși. Erau doi bărbați masivi, cu clăi de păr uriașe și bărbii zburlite, unul roșcat, celălalt brunet. Ședeau, în cămașă, într-un colț al sălii de mese și discutau aprig – despre cosmos, își spuse Griselda, silindu-se să priceapă accentele din Germania de Sud și terminologia nefamiliară. Mai erau doi bărbați încheiați până la ultimul nasture, foarte meticuloși, cu părul negru lins și mustăți mici; ei aveau pince-nezuri cu rame negre și cu mici mânere circulare la lentilele ce arătau ca sateliții unei planete. Veneau și plecau – slujbași, fără îndoială –, dar seara participau la dezbaterile despre cosmos. Mai erau și trei tinere, studente la una dintre școlile particulare de artă pentru fete. Școala Regală de Artă a Bavariei primea numai băieți. Una dintre tinerele domnișoare era evident avută – schimba des toaletele, purta pălării elegante și-și făcea coafuri complicate. Celelalte erau îmbrăcate ca de lucru, cu haine peticite și țesute. Toate trei râdeau încontinuu.

Plutea în pension un damf perpetuu de vopsele și lacuri. Când veniră seara acasă, Elli și Emmi se dovediră a fi versiuni mai tinere ale celor trei studente. Ambele aveau înfățișarea chipeșă, osoasă și voioasă, a mamei și legau conversații banale sau amuzante cu locatarii. Purtau rochii simple sub șorțulețe multicolore. Pe Charles îl îmbrățișară, ca pe o rudă ori un prieten vechi, arătându-se surprinse când le-o prezentă pe Griselda drept surioara lui. Nu știam că ai o soră, strigară, la unison, Emmi și Elli, amuzate. Griselda se simți prost. Dorothy, neînțelegând absolut nimic din ce se vorbea, era și mai stânjenită. Locul zumzăia și vibra de conversații și certuri și, dacă ai șaptesprezece ani și te afli pentru întâia oară într-o țară străină, e greu să nu crezi că râsetele batjocoritoare te privesc direct, iar spiritul camaraderesc e menit să te excludă. Trăi un moment, încremenind în toiul acelei zarve, când se întrebă de ce Dumnezeu își întrerupsese atât de brutal viața ca să vină aici și să se simtă pierdută. Fu salvată de Toby Youlgreave, și el străin în acest univers, care, ca orice folclorist care se respectă, putea citi germana, dar nu-și însușise vocabularul pentru discuții curente și nu-i cunoștea pe bavarezi.

– Peste două sau trei zile ne vom simți, îmi imaginez, ca niște vechi locuitori ai orașului, spuse el. Totul ni se va părea normal și obișnuit.

Deveni clar că pensiunea era deschisă, la prânz, pentru fauna cafenelelor: artiști, boemi, studenți, mistici și anarhiști itineranți. Seara, chiriașii de la pension cinau împreună, la o masă mare, din farfurii

încântător bordate cu flori. Primeau supă – cu multă, multă varză – cârnați, cotlete de porc uriașe cu grămăjoare de cartofi și o delicioasă budincă cu merișor și frișcă. Multă bere, în halbe mari de ceramică. După masă, unul dintre domnii meticuloși scoase un flaut, o studentă cântă, cu glas răgușit, locatarii bătură ritmul cu vârfurile pantofilor și plesnind din degete, până când toată lumea își uni glasurile în cor, cu bărbiile tresăltând și gâtlejurile umflate. Toby bău câteva halbe de bere și se alătură și el, fredonând melodiile. Dorothy pretextă o durere de cap și se duse la culcare.

E greu să adormi într-un spațiu nefamiliar, în așternutul necunoscut. Dorothy se răsuci și se tăvăli, moțai și se trezi în repetate rânduri, speriată. Vedeă o lună nouă subțire și încovoiată ca un hanger, cu luciu de oțel pe cerul albastru-negru. Auzi un zgomot bizar, un bufnet regulat însoțit de un fâlfâit, bufnet, fâlfâit, buf, buf, buf, înțețindu-și ritmul și ținând-o așa multă vreme. Zgomotul era acompaniat de scârțâitul unor arcuri de pat și de o cacofonie de gemete și chicoteli. În final se auzi un soi de vaiet și se așternu liniștea.

Dorothy știa destul de bine, în teorie, ce anume auzea. Spre deosebire de majoritatea contemporanelor ei, știa, în principiu, cum se consumă actul sexual. Urmărise câini și cai angrenați în el. Dar lor nu le lua *chiar atât* timp! Asta era interesant. Ce să fie? Omul de știință din ea făcea observații, dar fata ostenită, suprasolicitată, ar fi dorit ca vecinii să se grăbească și mai mult, să termine odată și s-o lase să doarmă. După ce încetară bufniturile, auzi un murmur de voci.

Ațipi. Se trezi din nou când bocăniturile reîncepură cu entuziasm. Și asta era ceva neașteptat și bizar. Era tipic pentru Dorothy că nu se întreba cine pe cine futea, ci cum se făcea și de unde ieșea acel ritm.

Dimineața, fetele aveau lecții de câte două ore, de matematică, germană și literatură. Le primeau șezând într-un balconaș cu vedere spre un fel de fermă și o grădină cu legume și ierburi. Charles nu participa la ore: el era un tânăr gentilom, nu un școlar, chiar dacă avea o educație incompletă. Uneori dormea în casă, alteori colinda pe străzi și ședea în cafenele. Mai târziu, făceau vizite instructive la muzee și galerii și reveneau la pensiune pentru masa de prânz, bere, discuții și siestă.

Griselda o vedea pe Dorothy încordată ca o coardă prea întinsă. Când erau între patru ochi, Dorothy se întorcea spre Griselda și zicea: trebuie să-l găsim, trebuie să-l căutăm, de asta am venit aici. O ruga pe Griselda s-o întrebe pe Tante Lotte de un teatru de păpuși condus de un anumit Anselm Stern, dar Griselda amâna. Era timidă. Avea rețineri. Nu știa cum să procedeze. Însă, după câteva zile, în timpul unui dejun deosebit de însuflețit, presărat cu rafale de conversație intensă și cu râsete străine expansive, Tante Lotte le aduse tarte cu mere și se așeză și ea un moment, ca să stea de vorbă cu Joachim. Ce ați vizitat? îl întrebă. Sta-tuile clasice? Muzeul de Stat? Să-i duceți pe toți la caba-retul cel nou, Elf Scharfrichter, e foarte spiritual și șocant. Ce le-ar plăcea domnișoarelor să vadă?

Dorothy înțelese aproape tot dialogul. Pe furiș, o împunse pe Griselda în coaste cu degetul.

– Spune-i, o îmboldi ea, spune-i lui Frau Susskind ce ne-ar plăcea să vedem.

– Odată, în Anglia, zise Griselda, am văzut un spectacol de marionete. Pe... *păpușar* îl chema Herr Stern. Anselm Stern. Ne-a prezentat o versiune a piesei *Sandman* de E.T.A. Hoffmann și *Cenușăreasa*. A fost... extrem de interesant. Știți cumva ceva despre el?

– Bineînțeles, răspunse Tante Lotte. E un artist celebru. Marionetele și păpușile sunt foarte populare în orașul nostru. Îi avem pe Paul Brann, a cărui muncă este magică și spirituală, și pe Anselm Stern, care și-a deschis un teatru propriu într-un subsol; se numește *Frau Holles Spiegelgarten*. El e mai mult mistic și poetic, dar toți artiștii se admiră reciproc și schimbă între ei idei, s-au întâlnit toți la Künstlerhaus, la o mare întrunire funerară pentru marele nostru pictor Arnold Böcklin. Ați văzut picturile lui Böcklin? Avea o imaginație rebelă, o viziune fantastică... Trebuie să mergeți la *Spiegelgarten*. (Grădina oglinzilor, îi șopti Griselda lui Dorothy.)

– Pe Fraulein Dorothy o interesează în mod special marionetele?

– Ea vrea să se facă doctor. Eu am fost cea fermecată de *Sandman*.

– Vă va fi ușor să aflați totul, zise Tante Lotte, ridicându-se în picioare. Domnii cei tineri de acolo sunt fiii lui Herr Stern – Wolfgang și Leon. Vin adesea la noi.

Wolfgang este student la artă – nu la Școala de Artă din München, are idei mult prea revoluționare ca să-și piardă timpul acolo pictând vaci și îngerași. De asemenea, ajută cu păpușile. E mai satiric decât tatăl său – lucrează cu Scharfrichter la un spectacol de păpuși despre regii și reginele Europei, *Splendida familie, în trei senzații și un prolog* – vicios de comică. Leon este încă elev. El e mai serios. O să vă prezint.

Griselda o luă pe Dorothy pe după umăr, când Tante Lotte se îndepărtă spre capătul celălalt al sălii. În vremurile bune, când erau verișoare, Dorothy fusese cea puternică – protectoarea, neezitanta. Acum Griselda era chemată să ocrotească. A fi prezentată unor frați necunoscuți, de altă naționalitate, era un șoc pentru ea. Dorothy se albise la față și respira sacadat.

– N-am știut... șopti ea. N-am știut că mai are copii... Nu știam că e însurat...

Wolfgang Stern era înalt și deșirat, cu brațe și picioare subțiri și lungi. Purta o cămașă lejeră și un papion lăbărțat, care tresălta. Fratele său, la fel de slab, era mai scund și mai dichisit, într-un costum negru cu nasturi până sus, poate o uniformă. Wolfgang avea păr ciufulit, negru și lung, ca o coroană în jurul capului. Leon – cu siguranță mai tânăr decât Dorothy, dar nu cu mult – avea o frizură precis tăiată și o cravată îngrijit legată. Ambii aveau ochi mari și negri, semănând cu ai lui Dorothy. Amândoi erau – sau așa i se păru lui Dorothy, în starea aceea de surescitare – *imediat recognoscibili*. Chipuri cunoscute.

Îi privi lung și apoi își plecă ochii, simțind cât de ciudate erau privirile lor atente.

Griselda vorbea, cu o căldură nervoasă. În germana ei școlarească, o prezentă pe Dorothy și înjghebă o frază ori două despre cât de mult apreciaseră acum câțiva ani, în Anglia, interpretarea de către tatăl lor a basmelor de Hoffmann și Frații Grimm.

– Zău? făcu Wolfgang, aplecându-se deasupra mâinii Griseldei. Va fi încântat să afle. Iar dumneavoastră vă numiți...?

– Griselda Wellwood. Suntem verișoare.

– Și una dintre voi... presupun că dumneavoastră... trebuie să fie frumoasa și misterioasa soră a lui Karl, cu care ne întâlnim la Café Stefanie și la Scharfrichter – Karl a păstrat o discreție absolută în legătură cu sora lui. Cred că e discret în legătură cu multe.

– Asta aflu acum, zise Griselda.

– Ne-ar face o deosebită plăcere, spuse Wolfgang, să vă ducem la una dintre piesele tatei. Poate Karl și Herr Susskind vor dori să vină și ei? Și celălalt însoțitor al dumneavoastră – Herr Youlgreave? Tata se va simți onorat.

Nu se putea opri din admiratul Griseldei. Lucrul nu era neobișnuit. Mulți tineri contemplau extaziați chipul palid și frumos al fetei. Neobișnuit, gândi Dorothy – observând totul ca de obicei, în pofida zbuciumului propriu – era faptul că Griselda reacționa. Și ea îl privea pe Wolfgang la fel de insistent. Când își cobora privirile la masă, când și le ridica spre Wolfgang și-și ținea buzele întredeschise. Toby Youlgreave veni la ei

de la o altă masă, unde discutase cu Joachim și Karl, și observă și el privirile vii ale lui Wolfgang și ale Griseldei. Știa că Griselda era îndrăgostită de el – o știa de mult, dar nu suflase niciun cuvânt. Recent, însă, cum Griselda se făcea tot mai adorabilă, iar Olive Wellwood devenise mai greoaie și mai irascibilă, începuse să se întrebe ce-ar fi dacă... Așadar, nu-i făcea o deosebită plăcere să-l vadă pe neamțul cel tânăr zâmbind, dornic să se împrietenească. Recunosc, rezervat, că toți erau încântați să meargă la *Spiegelgarten*. Vorbi despre ceea ce-și mai amintea din opera lui Anselm Stern. Splendidul automat din *Sandman* fusese deosebit de interesant. Artificial în alt chip, într-un univers de actori artificiali. Spuse asta într-un amestec de germană și engleză, iar Wolfgang îi răspunse la fel.

– Eu engleza mea jalnică, îi spuse Wolfgang Griseldei. Trebuie mă ajutați să învăț mai bine.

Leon, ca și Dorothy, nu zicea nimic, era doar spectator.

Mai târziu, în dormitorul lui Dorothy, cele două fete discutară despre frații Stern. Griselda era supraexcitată. După ea, era minunat să ai, dintr-odată, doi frați atât de interesanți. Dorothy stătea ca o stană de piatră și din ochi i se prelingeau lacrimi.

– Nu e deloc minunat. Îmi pare rău că am venit. Aș vrea ca toate astea să nu se fi petrecut. Aș vrea să fie exact ca pe vremuri.

Griselda o compătimi imediat, spunând că nu trebuie neapărat să meargă la *Spiegelgarten* dacă

Dorothy n-avea chef. Dorothy îi răspunse, încruntată, că nu aveau încotro.

– Nu pot suferi încurcăturile și confuzia, exclamă ea. Credeam că dacă aflu câte ceva despre el o să mi se limpezească totul în minte. Dar acum văd că s-ar putea să fie încurcături și confuzii și mai rele.

Dorothy dormi prost. Pilota de puf era prea grea și prea caldă. O apucă dorul de casă, de Todefright. Min-tea i se fixă asupra frățiorului de la Todefright, Tom, cu inocența lui de aur, vag iritantă. Tom era o părticică din ideea pe care și-o făcuse despre familia englezească: copiii alergând liberi prin păduri sigure, în lumina amestecată cu umbră, părinții zâmbitori, întotdeauna prezenți când odraslele reveneau acasă, zgâriate și cu sufletul la gură, de la casa-din-copac și secretele ei simple. Formaseră un tot, liota de copii neastâmpărați, toți la fel, toți deosebiți, cum sunt copiii, și toți fuseseră înghițiți de viața cotidiană, ușor limitați și constrânși de ea, un sentiment pe care acum îl simțea ca pe un lux. Acolo cunoștea bine grădina și casa scărilor, micuța ei cameră, casa-din-copac, așa cum își cunoștea corpul, părul de sub perie, picioarele înguste, mâinile subțiri. Numai că nimic nu era ceea ce părea a fi. Violet nu era o mătușă celibatară. Phyllis îi era doar pe jumătate soră, Hedda, cu supărătoarele și nesuferitele ei obiceiuri de a investiga și a suspecta totul se dovedea a fi mai înțeleaptă decât Tom și Dorothy, mai-marii și superiorii ei, care habar nu aveau de nimic. Se gândi mult la Tom, ca să nu trebuiască să se gândească la Humphry și Olive din trecut și din prezent, reali și

imaginari. Tom picioare-lungi, gonind și gonind, cu o ațintită lipsă de scop. El intuise că Grădina Angliei nu era decât o grădină văzută în oglindă, trecuse hotărât dincolo și refuzase să se întoarcă. Tom nu voia să fie adult. Dorothy știuse întotdeauna că avea să crească și chiar așteptase cu nerăbdare ca asta să se întâmple odată. Acum se gândea că poate Tom avea să scape, datorită ignoranței lui, și-l pizmuia. Prin Downs umblau nenumărați bărbați tineri și nu chiar așa de tineri, cu pantaloni bufanți, sacouri de tweed sau jachete, purtând undițe sau puști, cu pălării clăpăuge de pânză, mergând cu pași mari de la un pub la altul și discutând competent despre păstrăvi, vreme și bolile copacilor.

Tom, își spuse, aproape plângând de dorul lui, nu-i era nici mai mult, nici mai puțin frate decât cei doi nemți bruneți, cel care flirta și cel care tăcea. Ba nu, greșea. Împărțise viața cu Tom. Se jucaseră de-a familiile în casa-din-copac. Își întinseseră reciproc mâna cățărându-se, călărind, bălăcindu-se goi în iazuri adânci.

Îi venea greu să recunoască, însă îi era dor și de cei doi mincinoși, Olive și Humphry, dovediți a nu fi doar Adam și Eva în Grădina Paradisului, ci și șarpele din iarbă. Își lăsă gândurile să ajungă la „gestul“ lui Humphry, cum îl numea în gând. Îi simți aievea mâna sub cămașa de noapte, retrăi amestecul de excitație și repulsie ce pusese stăpânire pe ea. „Te iubesc“, îi declarase el. „Te iubesc foarte mult. Întotdeauna te-am iubit.“ Ea nu se îndoise nici măcar o clipă că, într-adevăr, o iubise – în tot timpul minciunii trăite

împreună – și, mai mult, avea onestitatea de a recunoaște că manifestase față de ea o dragoste paternă. Erau o familie fabiană, modernă și liberală. Humphry nu era un *pater familias* despot, o persoană invizibilă care să dispară la Muncă, făcându-se nevăzut, așa cum, în multe privințe, era fratele său pentru Karl și Griselda. Știa să se joace cu copiii. Se jucase cu toți, degajat și inventiv, o mai făcea și acum. Când era mititică-mititică, ea călărise pe glezna lui ca pe un cal, mai târziu șezuse în spatele lui pe bicicletă și zburaseră împreună pe toate potecile. El îi dăduse încredere de sine și o iubise.

Dintotdeauna – poate natural – își iubise tatăl mult mai mult decât mama. Intuise că Olive avea dragoste de dat doar pentru un copil – iar acela era Tom, nu ea. Refuzase de timpuriu să intre în jocul lui Olive: să trăiască într-un basm, nu pe pământul ferm, cu trenuri și examene dificile. Olive voia s-o iubească așa cum iubești un pui de animal, dar ea dorea să fie om și adult.

Ghinionul meu – își spuse, tristă, dar resemnată, că am un părinte misterios, care scrie povești – și încă sinistre – cu manechine și păpuși.

Se duseră împreună la *Spiegelgartenul* lui Frau Holle, Toby și Joachim, Griselda și Karl și Dorothy. Stabiliseră să-i întâlnească pe Wolfgang și Leon la intrarea casei de pe Römerstrasse unde se afla teatrul de marionete. Dorothy se gândise dacă să i se spovedească lui Toby în legătură cu adevăratul motiv al venirii ei în Germania și se hotărâse să n-o facă. Știa, instinctiv,

despre relația lui cu mama ei – spre deosebire de Hedda, nu dorise s-o investigheze – care, ironic, făcea din el încă un tată ori un substitut de tată. Ar fi vrut ca Wolfgang și Leon să nu trebuiască să fie prezenți, dar ei – fiind, evident, cu neputință să vorbească pe șleau cu Anselm Stern de față cu ei – îi ofereau un pretext să amâne confruntarea. Se va mulțumi să-l observe și să se gândească la ce era de făcut.

Clădirea era înaltă și amenințătoare. Avea rune – așa le numise Toby – pictate pe treptele de la intrare și pe frontispiciu, iar în arhitravă era o pictură *Jugendstil*, reprezentând un pom cu mere. Tinerii nemți îi așteptau la ușă. Se deplasară pe un coridor întunecat, direct până în spatele casei, luminat prin vitralii cu alte rune pictate pe ele, în aur roșcat și argint pe alb, și cu un medalion prezentând o figură umană într-un cerc de flăcări.

Prin ușa aceea pătrunseră într-o curte interioară luminoasă, mărginită de ziduri înalte, pictate, cu mulți arbuști și multe flori în gondole și ghivece. O arteziană mică susura în centru: era ornată cu mici sculpturi de elfi și șopârle, fluturi și melci, care, de la distanță, păreau chipuri iscoditoare sau degete întinse. Griselda tipă de încântare; Dorothy schiță un pas înapoi. Lumina soarelui se revărsa, aurie și tremurând de căldură, ca un lichid. Teatrul de păpuși își avea sediul într-o clădire separată, în cealaltă parte a curții. Ușa era flancată de două figuri cioplite în lemn, una înaripată și subțire, cu o scufie pe cap, cealaltă scundă, voinică, bărboasă. *Elb und Zwerg*, o lămuri Wolfgang pe Griselda. Elf și pitic.

Neamțul mai adăugă ceva, tradus de Toby ca „paznicii lumii de dincolo“. Ce i-ar mai plăcea mamei, se gândi, cu regret, Dorothy.

Interiorul era pe atât de întunecat pe cât era curtea de luminoasă. Când ochii li se adaptară, văzură că se aflau într-un mic teatru. Schimbarea bruscă de lumină îi orbise, umplând spațiu cu fulgere halucinante și culori variate, mai întâi intense, apoi stinse. Distinseră rânduri de bănci și pe pereți oglinzi în rame cu capete sculptate între frunze, unele acoperite cu văluri negre. Cel mai ușor de văzut era prosceniul marionetelor, ascuns de o mățăsoasă cortină albastră, pictată cu lună și stele. Pe o latură, un fel de tăbliță neagră anunța: *Heute wird gespilt Die Jungfrau Thora, ihr Lindwurm, seine Goldkiste.*¹

Exista o sursă de lumină în spatele cortinei: lămpi de scenă și raze luminoase roșii, roz, bleu-ciel și verde profund. Alți spectatori se strecurau înăuntru și rămâneau în picioare, căutându-și reperele. Începu muzica, un zbârnâit înalt, dar slab, un fluierat trist. Wolfgang îi spuse Griseldei:

– Niciodată nu iese în fața cortinei înaintea piesei. Personajele nu vorbesc. Totul e doar lumină și mișcare. Uneori, apare după reprezentatie. Așteaptă să se facă liniște completă. E exigent.

Leon o întrebă pe Dorothy, așezată la capătul băncii:
– Stai comod?

¹ „Azi se joacă *Fecioara Thora, Dragonul ei și aurul acestuia*“, în limba germană în original (n. tr.).

Pusesese întrebarea pe englezește. Era prima oară când i se adresa direct. Da, mulțumesc, îi răspunse ea, ținându-și fusta cu mâinile.

Cortina se ridică. Thora, *die Jungfrau*, întră luncos. Era o creatură încântătoare, delicată, cu o splendidă fețișoară de porțelan și o masă se păr argintiu, mătăsos. Purta o rochie albă și un mantou albastru. Executa mișcări pregândite, precise.

Un fel de mag bărbos, în caftan negru, îngenunche în fața ei și-i dădu o casetă strălucitoare de aur. Decorul reprezenta o încăpere din turn, cu scaune înalte, în stil gotic, și ferestre înguste prin care se vedea cerul înstelat. Prințesa puse caseta pe masă și când rămase singură se aplecă deasupra ei și o deschise. Un vierme sinuos, din aur subțire, cu barbă, țâșni afară ca un foc de artificii, scăpără în aer, zbură în cercuri și se întoarse unde se odihnise.

– Povestea Thorei și a acestui Lindwurm este una cu balauri și aur, le explică ulterior Toby Youlgreave.

Balaurii dorm pe aur; o metaforă poetică pentru aur este *Wurmbett*, patul dragonului. Acest dragon sporea aurul din casetă și dimensiunile patului său. Comoara ascunsă strălucea din cutie, proiectând o lumină intensă, roșiatică. Viermele creșcu, depășind în mărime caseta. Faldurile cortinei se închideau și se redeschideau și de fiecare dată dragonul era mai mare, mai gras, cu o barbă mai înfricoșătoare. Ochii îi luceau roșii ca rubinul; ghearele erau de argint; în coama lui se bulbucau lumini colorate. Se îmbârliga în jurul cutiei, cu vârful cozii în gura rânjită, între

colții curbați și ascuțiți. Se răsuca ca un boa constrictor în jurul frumoasei Jungfrau, care începu să-și indice prin gesturi durerea și groaza.

Bătrânul vrăjitor reapăru în alt decor, îndemnând o serie de păpuși princiare, cu pasul țațoș, cu cizme și cape, pălării cu panaș și săbii lucitoare, să intre în încăpere și să atace dragonul. Decorul pentru această șarjă era o anticameră ce dădea în sala comorii, unde bestia încolăcită o sufoca pe Prințesă. Păpușile o asaltară, unele flegmatice, altele cam înspăimântate, dar fură azvârlite afară în bucăți însângerate, care se învârteau în aer și cădeau pe podea. Țâncii din public țipară de plăcere.

Apăru Prințul Frotho. Era un tip blajin, cu înfățișare de muncitor, în haine de lucru din piele maro de cârțiță. O servitoare îi sugeră, prin mimică, să le consulte pe Mame.

Un nou decor – o peșteră din piatră neagră, unde Frotho aruncă un smoc de ierburi într-o crăpătură din perete. Mamele se ridicară lent de Sub Pământ, trei forme gigantice, legănându-se ca niște buruieni în creștere, cu cranii înfășurate în voaluri în loc de capete și gheboase. Frotho își mimă problema, mimă Viermele, o mimă pe Prințesă. Cât de expresivă, își puse Griselda, putea fi o simplă grămăjoară de sârmă, porțelan, lut și stofă. Mamele își întoarseră rânjetele oribile și fixe către prințul Frotho și-l invitară să le îmbrățișeze. Publicul știa că dacă sovăia sau bătea în retragere era pierdut. Dar el înaintă hotărât și sărută fiecare creatură; acestea fură obligate să se aplece ca

să se lase sărutate. După ce fură sărutate toate trei, ele se învârtiră pe loc și-și schimbă înfățișarea – în loc de cranii acoperite cu piele, aveau acum fețe frumoase, visătoare, de femei, cu capete transparente. Se ridicară, mândre, și se prinseră într-o horă maiestuoasă. Aveau păr bogat sub voalurile negre. Îi dădură lui Frotho o floare albastră. *Rittersporn*, îi șopti Wolfgang lui Toby, care dădu înțelept din cap și-i șopti Griseldi că era „pintenul cavalerului“ sau „nemțisor de câmp“, o iarbă magică.

Înarmat cu *Rittersporn*, Prințul Frotho reveni în camera comorii, deja plină până la refuz de încolăcirile Viermelui. Printre două dintre ele se uita, pierită, Jungfrau. Prințul Frotho agită floarea și sabia în aer. Le învârtea din ce în ce mai tare, iar capul de aur îi urmărea mișcările. Lovi cu sabia – o dată, de două, de trei ori – și dragonul se rupse în segmente de aur, ca niște monede gigantice; acestea zburară prin aer și se așezară în fișicuri, ca banii într-un seif bancar, cu capul ce rânjea în vârf și coada bălăbănindu-se în fața scenei. Prințul o îmbrățișă pe tremurătoarea Prințesă. Publicul aplaudă. Se trase cortina. Păpușarul apăru și făcu o plecăciune. Purta un halat negru fără niciun însemn, încheiat până sub bărbie, și un fel de tocă pătrată, academică. Toby și Griselda aplaudau entuziast. Dorothy, încruntată, se uita în jur. Păpușarul avea o față palidă și o gură subțire, clar trasată. Într-un fel, arăta ca una din marionetele lui, așa cum făcea plecăciuni grațioase, fără niciun zâmbet, cum își ridica brațele și gesticula către distribuția invizibilă din spatele cortinei, ca un

dirijor care-și evidențiază orchestra. Avea mâini înguste și fine. Purta un inel cu piatră verde. Parcă era nepământean. Nu ținea de lumea asta, iar lumea lui îi era străină lui Dorothy, vorbea o altă limbă, trăia după alte reguli și obiceiuri. Cum să-și dea seama cine era el? Cum să-l vadă? Cu toate acestea, ca la fiii lui, îi „recunosc” fața, deși nu știa precis ce anume însemna „a recunoaște” în acest caz. El se mai înclină o dată, între faldurile mantiei, și se retrase de-a-ndăratelea în întuneric.

Când o lumină slabă miji în sală și publicul se foi, Wolfgang zise că toți trebuiau să meargă în culise ca să-l cunoască pe tatăl său. Griselda îi aruncă o privire lui Dorothy, care se grăbi să spună că nu se simte bine și trebuie neapărat să se întoarcă acasă, îi părea tare rău, poate cu altă ocazie...

Referitor la cât de departe puteau hoinări Griselda și Dorothy pe străzile din München neînsoțite, părerile erau împărțite. Toby și Joachim își luau în serios răspunderile. Căzură de acord să-l considere pe Karl un „gardian” suficient de bun și fetele îl convinsesă să le însoțească „la cumpărături” a doua zi, dar de fapt să le ducă la *Spiegelgarten*. Găsiră deschisă ușa din-spre stradă și intrară ca prima oară – era o dimineață însorită, iar un afișier anunța următoarea reprezentație pentru după-amiază târziu. Karl le lăsă bucuros singure, la rugămintea lor. Se înțelesesă să se reîntâlnească mai târziu la Café Bettina, un loc pașnic –

spre deosebire de Café Stefanie – unde studentele de la arte își beau cafeaua sau ceaiul.

Curticica în care havuzul susura permanent era pustie. Dorothy și Griselda intrară în sala de spectacole și așteptară ca ochii să li se obișnuiască cu întunericul. Nici acolo nu se zărea țiipenie. Dar auzeau mișcări în spatele teatrului, ale cărui cortine rămâneau închise și nemișcate. Un zdrăngănit, un șuierat, pași molatici. Griselda zise „Am putea striga...“, dar Dorothy spuse „Hai cu mine“, cu aceeași voce încordată pe care o avea de la venirea aici. Era teribil de nervoasă, își zise Griselda, urmând-o. Ea afișa un calm hotărât, ceea ce o costa.

În spatele scenei exista un spațiu – o combinație de atelier, magazie și garderobă. Figurine fără viață atârnavă în linii paralele pe vergele, precum costumele într-un dulap, sau, gândi Dorothy cu un junghi, aidoma trofeelor moarte de pe peretele cabanei paznicului de vânătoare descoperite de Tom. Bărbiile erau moi, mâinile și picioarele se bălăbăneau. Griselda se gândi la spânzurați. Lângă un perete, o raclă de sticlă era plină de fețe: fețe de lemn, fețe de lut, fețe de porțelan pictat, unele cu peruci, altele fără, grotești sau rasate, dulci sau răutăcioase, toate cu acea calitate specifică marionetelor măiestrit realizate, de a avea o singură expresie imobilă, un singur caracter, care, în mișcare, exprimă, misterios, multe stări sufletești sau pasiuni, concomitent fixe și senine, dar extrem de expresive. Erau și stive frumos rânduite de cutii negre, din cele

în care marionetele călătoriseră la Todefricht. Erau bancuri de lucru cu unelte – dălți, șuruburi, cuie, pile și cuțite – borcane de clei, cutii cu mătase, satin, fetru, borangic, tul, pânză de sac.

Încăperea era întunecoasă, dar luminată de o lucarnă. Sub ea, pe un fel de tron tapițat cu piele roșie, ședea Anselm Stern, înveșmântat în negru: jachetă de catifea, pantaloni strâmți. Cosea. Pe un braț ținea îndoită o marionetă de sex feminin, cu fustele trase peste față, iar el împungea cu acul undeva între talie și furca picioarelor ce atârnau, făcute din stofă umplută, dar cu labe ascuțite de porțelan. Parcă însăila exact cum ar fi făcut o marionetă: fiecare împunsătură de ac și fiecare tras lung al aței era executat impecabil. Zise, fără a-și ridica ochii:

– *Wer sind Sie? Warum sind Sie hier? Die Kammer ist geschlossen.*¹

– Noi... eu... trebuie să vorbim cu dumneavoastră, zise Dorothy. E important.

Griselda traduse fraza în germană. Stăteau amândouă în fața scaunului lui, ca două eleve chemate la dirigințe. Rochia Griseldei, lucioasă, era verde-albastră ca oul de rață. A lui Dorothy – de un verde-închis auster. Ea își strângea tare geanta în mână. Anselm Stern vorbi din nou, scurt:

– El zice: dacă e important, spuneți-i despre ce e vorba.

¹ „Cine sunteți? De ce ați venit aici? Teatrul este închis“, în limba germană în original (n. tr.).

– Tata mi-a spus... începu Dorothy, dar se opri, încurcată. Adică, mi s-a zis că... cel pe care îl consideram tată nu e tatăl meu. Mi-a spus că dumneavoastră sunteți tatăl meu.

Griselda tălmăci. Mâna cu acul se opri în aer, apoi împunse din nou.

– Așa că am venit să vă văd, zise Dorothy, cu calmul disperării.

Nu știa cum se așteptase să reacționeze tatăl ei, la auzul acestui anunț. Câteva clipe, Stern nu-și ridică privirea, dar strânse din buze și mai făcu o cusătură. Pe urmă puse păpușa deoparte, grijuliu, și o privi lung pe Dorothy. O privire ce evalua, nici prietenoasă, nici dușmănoasă, doar cercetătoare.

– Dar cine ești? întrebă.

– Mă numesc Dorothy. Mama mea e Olive Well-wood. Ta... soțul ei este Humphry. Mi s-a părut că știe ce spune.

– Și câți ani ai?

– Șaptesprezece. Aproape optsprezece.

– Și de ce ai venit aici? Ce dorești?

Lui Dorothy îi venea greu să respire.

– Vreau să știu cine sunt.

Era absurd și caraghios să exprime toate aceste gânduri prin vocea deliberat neutră și blândă a Griseldei.

– Și crezi că am să-ți spun? întrebă Anselm Stern.

– Mă gândeam, răspunse inspirat Dorothy, că dacă aflu cine sunteți dumneavoastră voi ști poate mai multe despre cine sunt eu de fapt.

– Chiar așa, zise Anselm Stern. Gura lui ascuțită zâmbi sec. În locul dumitale, Fraulein Dorothy, mi-ar fi venit aceeași idee, cred – deci poate, *vielleicht*, asta ne spune ceva despre cine suntem amândoi.

Se cufundă un timp în tăcere, meditănd.

– Când te-ai născut? întrebă.

– Pe 23 noiembrie 1884.

El numără lunile pe degete, cu precizie.

– Ce crede mama despre venirea ta aici? o chestonă zâmbind.

Dorothy se uită la Griselda, așteptând ajutor. Fața Griseldei rămase inexpressivă. Dorothy începu să vorbească rapid, cu vocea ei obișnuită, nu cu cea nenaatural calibrată pe care o folosisese:

– Ea nu știe tot, adică n-am discutat deschis problema. Dar cred că tata... cred că el... i-a spus ceea ce mi-a dezvăluit mie, pentru că ea mi s-a părut... supărată, pe el sau pe mine... nu m-a împiedicat să vin aici, dar nu i-am zis în ce scop. Cred că... a înțeles fără să vorbim. Sunt convinsă că n-ar fi dorit să aflu. Cred că nu știe ce să-mi spună. Pentru mine a fost un șoc puternic, mai zise ea după o pauză. Pentru ea, ceva foarte neplăcut.

Ascultă germana fluentă a Griseldei, care urma ritmurile englezei sale, cu un decalaj de o jumătate de propoziție.

– So, zise Anselm Stern. *Ich verstehe*.

– Înțeleg, îl îngână Griselda.

– Ești o domnișoară neobișnuit de decisă și de sinceră, continuă cele două voci, cea germană amuzată și critică, cea engleză șovăitoare.

– Vreau să pricep cum stau lucrurile, zise Dorothy. Să știu.

– Mi-am dat seama. Dar te-ai gândit ce înseamnă pentru mine cunoașterea ta? Am o soție și doi băieți. Cum te așteptai să reacționez, după ce mi-ai spus?

– Nu știam ce anume veți face. Asta hotărâți dumneavoastră. Puteți să-mi spuneți să plec. Știu că mă credeți.

– Cred că te cred. Te-ai născut la nouă luni după Fasching. Sunt mulți cuculeți Fasching la München.

– Cuculeți Fasching?

Griselda și Anselm Stern începură simultan să explice:

– Fasching înseamnă *Karneval*. Totul e permis, spuse Anselm Stern.

– Fasching este o uriașă, nebunească *Mardi Gras*, când se dansează pe străzi, zise Griselda, dar se întrerupse ca să traducă explicația lui Stern.

Griselda vorbi, de data asta fără a traduce:

– I-am cunoscut pe fiii dumneavoastră, Herr Stern. La Pensiunea Susskind, unde locuim. Ne-au adus ieri la spectacol. Dar nu le-am spus nimic și n-am rămas după aceea să ne întâlnim cu dumneavoastră, din pricina secretului lui Dorothy.

– Tradu, te rog, ceru Dorothy, simțindu-se exclusă. Stern o întrebă pe Griselda:

– Dar dumneata cine ești?

– Verișoara lui Dorothy, Griselda Wellwood. Adică, acum nu mai sunt verișoara ei, dar am fost întotdeauna mai legate sufletește decât două surori. Numele de fată al mamei e Katharina Wildvogel. Poate vă amintiți, ați binevoit să-mi explicați povestea lui Aschenputtel la Todefright, când ați jucat-o.

– Îmi amintesc. Germana dumitale e mai bună acum decât atunci.

Tăcu o vreme. Ridică marioneta pe care o cususe, o scutură ca să-i cadă la loc fustele și îi examinează ochii pictați. Îi pipăi părul mătăsos, care arăta a păr uman autentic, redându-i forma.

– Dintotdeauna mi-am dorit o fiică. Fiii mei sunt băieți de treabă, dar eu mi-am dorit și o fiică. Acum ce e de făcut?

– N-am vrut să vă pun într-o situație jenantă ori să vă creez greutăți.

– Aici suntem la München, aici e *Wahnmoching*, patria Iubirii Libere doctrinare, unde toți trebuie să-i salutăm pe cuculeți ca pe niște ouă de aur. Ești în orașul unde poți spune deschis ceea ce mi-ai spus mie aici, în camera asta ferită, și nimeni nu te va blama – adică niciun om care contează, firește, pentru că burghezii cei mari și băutorii de bere sunt doar Balast, neesențiali, gândurile lor sunt mai grele decât aerul. Dar poate că nu mai vrei să adaugi nimic, din partea ta. Poate că ți-e rușine, dar n-ai de ce, ori ești stânjenită, ceea ce ai dreptul să fii. E posibil că dorești să păstrezi secretul și să-l împarți doar cu cei care îl cunosc deja, cu Herr Humphry, mama ta și înțeleapta

de Fraulein Griselda de aici, căreia trebuie să-i mulțumim amândoi, nu doar pentru puntea lingvistică, ci și pentru atmosfera de calm filozofic pe care a instaurat-o. Vă pot lua cu mine, s-o cunoașteți pe soția mea...

Griselda roși, vocea îi slăbi și rămase mult în urmă. Dorothy își continuă eforturile de a limpezi situația:

– Dar ce ar spune soția dumneavoastră?

– Soția mea este artistă. Modelează lutul, sculptează piatra și predă la Damen Akademie. Se numește Angela și e un înger. Ține să fie în avangarda gândirii moderne. În teorie, ar dori ca o familie să primească un copil regăsit cu brațele deschise. În practică, nu știu. Cât mai stați la München? Căci, dacă stați mai mult, am putea, delicat, discret, înțelege ...

Griseldei îi dădea tot mai mult de furcă traducerea, deoarece Anselm Stern, care-și alesese până acum vocabularul cu grijă, începuse să recurgă la cuvintele ușor vetuste, poetice, prin care l-ar fi recunoscut prietenii săi.

– Mai stăm două sau trei luni. Studiem. Eu încerc să învăț germana. Trebuie să-mi iau bacalaureatul. Nu am talent la limbi, domnule Stern. Dar mă străduiesc.

– Nu ai talent la limbi? Dar ești serioasă, nu o *Hausfrau*. O fică interesantă. Care sunt înclinațiile, talentele și speranțele dumitale, domnișoară Dorothy?

– Vreau să devin doctoriță. Formarea e deosebit de grea. Aș vrea să fiu chirurg.

– Arată-mi mâinile.

Puse deoparte păpușa flască – fără ocupație, mâinile lui păreau derutate. Dorothy se apropie și el îi

luă amândouă mâinile în ale sale. Ambele perechi de mâini erau subțiri, alungite și puternice. Mâini de exact aceeași categorie.

– Mâini puternice, decretă Anselm Stern. Mâini capabile și delicate. Tuși ușor, sec. Sunt impresionat.

Chipul lui Dorothy se făcu întâi roșu, apoi alb. Lacrimile amenințau să țâșnească și le stăvili cu un efort de voință.

– Sunteți obosite, domnișoarele mele, zise Anselm Stern. Ați făcut eforturi deosebite, ați fost supuse la stres. Să mergem să bem o cafea sau o ciocolată, să mâncăm o prăjitură, să discutăm calm, în linii generale, despre Viață și Artă și să începem să ne cunoaștem. Bine?

În sera aceea, Dorothy îi spuse Griseldei:

– Numele i se potrivește.

– Stern.

– Da. Pare aspru.¹ Serios și sever.

Griselda chicoti.

– „Stern“ în germană nu înseamnă „aspru“.

– Dar ce...?

– E cuvântul nemțesc pentru „stea“.

– Oh, făcu Dorothy, revăzând mental figura imaginată. O stea.

¹ În limba engleză, *stern* înseamnă „sever“, „aspru“ (n. tr.).

Până acum, evenimentele se datoraseră gafei lui Humphry și fuseseră controlate de voința lui Dorothy. Spre surprinderea lui Dorothy – și, în unele privințe, spre ușurarea ei – Anselm Stern luă în mâinile sale destinele povestirii, începând s-o regizeze de parcă era un text dramatic. Programă întâlniri de diferite categorii în locuri diverse. Făcu lungi plimbări cu fiica sa cea nouă în Englische Garten, Griselda urmându-i ca o umbră cu câțiva pași în spate. El purta un fel de redingotă cu poalele largi și o pălărie cu boruri mari. Se dovedi că avea buzunarele ticsite de păpuși cu sfoară sau vergele. O copiliță tristă, un om-lup cu un zâmbet ca un mârâit și blană deasă, un straniu alienat mintal, de un verde luminos și cu ochi imenși. Le scosese din buzunare și marionetele ȝopăiau pe lângă el. Trecătorii le făceau cu mâna. Anselm îi zise lui Dorothy:

– Nu știu dacă au suflete, sau doar suflete temporare, intermitente. O privi întrebător pe Griselda.

*Du kanst ubersetzen?*¹ E foarte probabil, cred, că suntem toți părțile dintr-un singur suflet universal – că pământul e o mare unitate vie și că lutul, lemnul și catgutul din care sunt fabricate astea sunt forme de viață, ca și mișcările pe care li le imprim.

Dorothy, îmbujorată, aprobă grav din cap. Purta o pălărie de pai drăguță, cu panglică albastră.

– Te-am pus într-o situație delicată, zise el.

– Nu.

– Ba da. Știam că o voi face. Mă plimb des pe aici cu aceste creaturi – cu omuleții ăștia – și vreau ca fiica mea să mă cunoască așa cum sunt.

Figurinele care dansau pe alee se opriă și-și ridică ochii spre Dorothy.

– Ia tu una, o îndemnă Anselm. Fă-o să miște.

Dorothy se dădu înapoi. Griselda întinse degetele și i se înmână idiotul. Atunci, Dorothy luă omul-lup. Marionetele se lăsau la pământ. Griselda ajustă sforile și idiotul începu un dans beat. Anselm Stern își puse mâna pe a lui Dorothy.

– Nu-ți fie frică. Lasă-l să umble.

Sforile erau parcă vii. Sinistru de vii. Odată, cu Tom, la pârau, încercase să determine curentul apei cu o nuia bifurcată de alun, de amorul artei, și se speriasse când lemnul mort i se răsucise între degete și se smucise. Aruncase nuiaua și refuzase s-o mai atingă. Tot așa trăgeau de ea și sforile acelea. Își lăsă degetele să asculte de sfori și omul-lup începu să pășească și să facă

¹ „Poți să traduci?“, în limba germană în original (n. tr.).

temenele. Ridică o labă. Își dădu capul pe spate, ca pentru a urla sau a râde. Degetele o furnicau.

– Ziceai, vorbi Anselm Stern, că vrei să afli cine sunt eu. Sunt un făuritor de păpuși care dansează.

Griselda, încurcată în sfori, nu traduse, dar Dorothy pricepu.

– Înțeleg, zise.

Opri omul-lup și i-l dădu înapoi.

Griselda se aștepta ca mai vârstnica și absolut raționala Dorothy să fie îngrijorată, posibil chiar dezgustată, de straniețate și de situațiile formale. După plimbarea în parc, urmară explorarea cavernei din spaatele scenei, prezentarea întregii familii de păpuși trase pe sfori, o disertație despre caracterul fiecărui cap retezat, o cercetare a cutiilor în care marionetele zăceau tăcute, cap la cap, toate în afară de Moarte; aceasta stătu întinsă în caseta ei individuală până când Anselm Stern o ridică să-i facă o plecăciune lui Dorothy, să-și întindă brațele spre ea, să le încrucișeze și să se culce la loc. Anselm vorbea sporadic, iar Griselda nu reușea să traducă totul. Aceste fanteze aveau o existență mai pură, mai existențială, decât ființele înzestrate cu emoție. Griselda, cea mai imaginativă dintre fete, descoperi că tocmai ea era mai sceptică. Dorothy se lăsa condusă de vocea lui pe tărâmul viselor.

Dar nu era doar metafizica gravă a marionetelor. Mai erau prăjiturile cu frișcă și cafelele de la Café Felicité, când Anselm și fiica lui, rezemați în

coate, se priveau țintă în ochi, angajați într-un lung interogatoriu.

– Culoarea dumneavoastră preferată, Fraulein Dorothy?

– Verdele. A dumneavoastră?

– Verdele, normal. Mirosul favorit?

– De pâine coaptă. Al dumneavoastră?

– O, de pâine coaptă, niciunul nu e mai îmbietor.

Îi făcu mici cadouri. Lucruri cioplite de el. O bufniță. O nucă. Un arici. Dorothy își încreți fruntea deasupra ariciului. Îi amintea de povestea lui Olive pentru Dorothy, cu Peggy și Mistress Higgle, cea cu forma schimbătoare, și cum primise într-un mod aproape supranatural, în ziua când el i-l dăduse, un plic gros de acasă, conținând un nou episod, o conciliantă ofertă de pace din partea povestitoare de la Todefright, care nu-și dădea seama cât anume știa Dorothy, se temea de ce avea să afle și nu găsisese nimic mai bun de făcut decât să-i mai trimită o porție de basm. Dorothy se gândi să n-o citească. Dar o citi. Mantia de arici a lui Mistress Higgle – și odată cu ea magia ei – fusese furată, află Dorothy. Fusese împăturită și pusă bine în sertarul ei secret, iar Mistress Higgle, venind acasă, găsisese geamul deschis, iar jacheta țepoasă dispăruse. Toate micile creaturi din casă dependente de ea – oamenii-șoareci, oamenii-broască, vulpițele – își pierduseră puterea de metamorfozare, din cauză că integumentul cu ace dispăruse! Cine era vinovat?

Povestea se oprea aici. Scrisoarea care însoțea povestea lui Olive era cam plângăreață:

Nu sunt sigură, draga mea, dacă mai agreezi asemenea povești – poate că de-acum ești o doamnă în toată puterea cuvântului și ai depășit această fază – dar eu mă gândesc mult la tine și, deoarece mă ocup cu scrisul poveștilor, am mai lucrat la cea pe care o consider încă a ta. Nu-mi scrii să-mi spui ce mai faci. Tuturor ne este foarte dor de tine. În privința bunului-simț, înțelegerii și rezolvării lucrurilor, ești neîntrecută. Fără tine, cu toții suntem mai ineficienți și mai la fundul grămezii. Tom e absolut jegos, după atâtea nopți petrecute în pădure. Te rog să ne scrii, scumpa mea. Nu trebuie să citești povestea mea prostuță, dacă n-ai chef.

Mama ta derutată și iubitoare

Erau lucruri pe care Dorothy dorea să i le spună lui Anselm Stern fără să treacă pe la Griselda. Progresase la germana fundamentală, dar n-o vorbea destul de fluent ca să i-o explice pe Mistress Higgle, ori să-l întrebe despre mama ei. În rarele momente de solitudine – precum cel de acum, când ședea având în față foi de caiet de școală englezesc, pe care scria despre creaturi păroase englezești, pe jumătate oameni – avea senzația că Anselm Stern o ține sub puterea unui descântec. Acum nu mai era fericită decât în preajma lui sau dacă se ducea să-l întâlnească, dar și atunci o încerca frica, frica de o capcană, frica de cele nevăzute.

Îi pasă – ședeau în camera lui de lucru – teancul de file de la Olive. Îi spuse, fără expresie, în germană:

– *Ein Brief von meine Mutter. Ein Märchen. Ich habe meiner Mutter nichts von Ihnen – von Dir – gesacht.*¹

El o privi lung și sumbru și luă hârtiile. Dorothy se afla în starea prin care trec oamenii la începutul unei idile, când doresc să-i spună făpturii iubite, văzută ca un *alter ego*, orice și totul, înainte de a fi aflat ce poate și ce nu poate înțelege, ce poate și ce nu poate accepta adevăratul Celălalt. Griselda ședea, palidă și pierdută în peisaj. Anselm întorcea foile cu mici desene de arici, broscuțe și bucătării subterane cu șiruri de crăticioare.

– Ce anume e asta? o întrebă pe Griselda.

– Spune-i, o îndemnă Dorothy. Mama scrie câte o poveste pentru fiecare dintre noi. Asta e a mea. O poveste trăsniță despre arici magici.

– Nu pot traduce „trăsniță“. Griselda se uită la Dorothy. Dorothy, nu plânge. De ce i-ai adus-o?

– E și mama în poveste. I-am adus-o ca să fie împreună. Să nu traduci asta.

Dar el dădu din cap, arătând că înțelesese:

– Higgle. Mistress Higgle. Ce este Mistress Higgle?

– *Eine kleine Frau die ist auch ein Igel*,² zise Griselda.

¹ „O scrisoare de la mama. Un basm. Nu i-am spus mamei despre dumneavoastră... despre tine“, în limba germană în original (n. tr.).

² „O mică doamnă care e și arici“, în limba germană în original (n. tr.).

– *Ein Igel*, zise Anselm Stern.

– Un *vultur*? întrebă Dorothy.

– Nu, nu, *Igel* e cuvântul nemțesc pentru arici.

– „Hans mein Igel“. Țsta-i un basm de Frații Grimm. Zice că l-a jucat pentru ea.

Se întoarse spre Anselm.

– *Für die Mutter*?

– *Genau*.

– Deci „Mistress Higgle“ este „Hans mein Igel“.

N-am jucat-o de mulți ani. Cred că omul-arici este una dintre cele mai izbutite păpuși ale mele. O să-l căutăm și mâine vom juca piesa. Probabil că ea te-a numit Mistress Higgle de la „Hans mein Igel“. Stranie poveste. Despre o femeie care-și dorește atât de mult un copil încât jură că e gata să aducă pe lume orice, chiar și un arici. Iar în basme capeți exact ceea ce-ți dorești. Copilul ei era arici în partea de sus și băiat în jumătatea de jos, ceea ce o revolta.

Griselda traduse greu „o revolta“.

– Așa că el dormea lângă cuptor, pe paie, și călărea prin pădure pe un cocoșel frumos, cântând la... Nu știu să traduc *Dudelsack*.

Anselm Stern mimă.

– Ah, cimpoi. Ședea în copaci, cânta la cimpoi, păzea turmele de porci și prospera. Încetul cu încetul, câștigă încrederea unui rege rătăcit și zăpăcit, căruia-i arată drumul, iar regele promite să-i dăruiască primul lucru care-i iese în cale, care, desigur, este – precum se cade – fiica lui. Fiica trebuie să-l ia de bărbat pe porcarul ăsta jumătate om, jumătate arici, fiindcă

în basme promisiunile trebuie respectate. Dar ei îi este tare frică de țepii lui și muzica de cimpoi n-o încântă. Așa că ajungem în odaia nupțială și acolo el își scoate în secret pielea de arici, iar servitorii regelui năvălesc înăuntru și o pun pe foc. O scenă grozavă pentru păpuși. Acum el este uman în totalitate, dar negru ca smoala. Așa că ei îl spală, îl îmbracă în Prinț și Prințesa i se aruncă în brațe și îl iubește – foarte, foarte tare – și toți sunt fericiți. Cred, Dorothy, că mama ta s-a gândit la copilul pe jumătate neom și la arici – care e un păcălici, Hans cel deștept, un personaj german – când te-a botezat Mistress Higgle. Tu ești copilul mult dorit care, pe jumătate, provine din altă parte, un altfel de copil.

– În povestea trimisă de ea cineva a furat pielea de arici. În poveste, ea are nevoie de ea, pielea are calități magice, o face mai mică sau invizibilă.

Anselm Stern caută și găsi vechile păpuși din „Hans mein Igel”: copilul schimbat cu hăinuța lui țepoasă, cocoșelul roșu cu paș țăntoș și cu creasta aurită, Mama cu o față mereu plânsă și două lacrimi desenate pe obrazul de lemn – prima, fiindcă nu avea un copil, a doua, fiindcă odrasla ei era anormală. Peste câteva zile prezintă vechea piesă, cu Wolfgang drept asistent. De data asta spectacolul nu era mut: cei doi rostră toate replicile, iar Wolfgang interpretează o melodie săltărească la un cimpoi primitiv. Asistare toți – Joachim și Karl, Toby și Griselda, Leon și Dorothy. Dorothy observase că artistul era dezamăgit, în felul lui placid, de fiecare dată când nu participa și ea la

o reprezentatie de la Spiegelgarten. Lumina lucea pe țepii agitați ai jumătății de arici. Niciodată n-o să-mi trec examenele de absolvire, dacă-mi pierd tot timpul aici, uitându-mă cum dansează păpușile, se gândi ea. Și totuși, când ariciul ieși, negru, din spini, ca fluturile din crisalidă, și fu spălat, devenind alb, ca să poată intra în pat cu prințesa lui, fu mișcată până la lacrimi, simți că se înmoaie pe dinăuntru și emoțiile o luară în stăpânire, cum atracția lunii ia în stăpânire marea. Toate astea nu fuseseră în plan.

După câteva zile, Wolfgang o apucă pe Griselda de mânecă, exact când se scula de la masa de prânz la Pensiunea Susskind.

– Să schimbăm câteva cuvinte, îi spuse, în engleză. Undeva unde e liniște.

Griselda simți că degetele îi erau încărcate cu electricitate. Știa că el o urmărea cu privirea – i se încălzea pielea când o contempla întrebător. Era un tânăr serios, dar și ironic. Spunea bancuri seci despre patima pentru bere a bavarezilor, despre Kaiser și garderoba lui ticsită de uniforme, despre regele Edward al Angliei și haremul lui, despre buri și îndârjirea cu care rezistau în Africa de Sud. Era în mediul lui în lumea aceasta nouă a satirei, farselor, aluziilor subtile și brustelor tulburări sentimentale. O devora din ochi pe Griselda. Când observa că ea l-a văzut privind-o, își curba gura mare într-un rânjel batjocoritor și își ferea ochii.

Griselda îl urmă în grădină și se așezară la o masă sub un umbrar acoperit de viță.

– Voiam să-ți arăt ceva, zise el.

Îi întinse un bloc de desen mare. Era plin cu schițe de capete de femei, foarte rar având sub ele câte un corp, văzute din toate unghiurile, cu toate expresiile posibile. Erau desenate în cărbune, creion, cerneală, cretă.

Toate erau imagini ale ei și ale lui Dorothy. Studii ale părului, oaselor, atitudinilor, predispozițiilor celor două fete.

O clipă, Griselda crezu că Wolfgang era autorul. Dar el zise:

– Ce i-ați făcut tatei? Este *verzaubert* – vrăjit. S-a îndrăgostit de voi? Lumea bârfește – m-au întrebat și pe mine, și pe mama. Niciodată n-a fost așa, niciodată. L-ați scos din minți?

Griselda îl privi îngrozită.

– Nu-i deloc vorba de asta. Cătuși de puțin. Se gândi repede. Cred că *pe el* trebuie să-l întrebi.

– Cum aș putea? Doar mi-e tată. Este întotdeauna foarte serios și un pic distant. Cum să-l întreb dacă s-a îndrăgostit de o englezoaică sau două? Privi posomorât masa. Vă rugăm să-l lăsați în pace, zise, abia audibil.

– Eu nu fac decât să traduc...

– Atunci e cealaltă, Dorothy...

Furiile bătură din aripi în capul Griseldei. Secretul nu-i aparținea.

– Există o taină, zise ea. Nu-mi aparține, ca să ți-o dezvălui.

– Ce i-ați făcut?

– Înțelege, se supără Griselda. E secretul lor. Dacă ți-l spun, o fac doar ca să te opresc să te gândești la lucruri rele. E un secret.

– Deci?

– Dorothy e fiica lui. A venit în Germania ca să-i spună că a aflat asta. El... el o crede, se vede de la o poștă. Ei sunt... vezi și tu cum sunt. Eu nu fac decât să traduc, se simți datoră să adauge, deși continua să tragă cu coada ochiului la reproducerile repetate ale frumuseții ei delicate și palide din blocul de schițe. Rezultă că tu îi ești frate, continuă ea. Vitreg.

Wolfgang își lăsă capul într-o parte și o studie pe Griselda.

– Poate că ar fi bine să-i spui că știi, îl sfătui. Așa cred.

Cred că totul e prea intens, ar fi vrut să-i zică, dar nu reuși.

– Mă bucur că nu tu ești sora mea, spuse Wolfgang.

– De ce?

– Știi tu de ce.

Griselda se îmbujoră și privi în altă parte.

– Vii cu mine, să vorbim cu el? o întrebă Wolfgang.

Confruntat cu fiul său, cu blocul de schițe și o Griseldă dezaprobată, Anselm Stern fu descumpănit pentru moment. Deținuse controlul asupra unei povești, dar acum unul dintre actori luase sforile în mâinile lui. Politicos, dar implacabil, Wolfgang întrebă dacă spusele Griseldei erau adevărate. Continuă prin a zice că, dacă da, în acest caz tatăl lui trebuia să vorbească

imediat cu mama, fiindcă lumea bârfea. De mult intenționa să aibă o explicație cu ea, îl încredință Anselm Stern. Dar avusese nevoie de... timp pentru el însuși, ca să se gândească la cea mai potrivită abordare, la ce să le spună fiilor săi. Îi zâmbi trist lui Wolfgang:

– Acum că știi, nu mai am motiv să șovăi.

– Îmi pare rău, zise Griselda.

– De ce?

– Nu era secretul meu.

Copil răsfățat, privilegiat și în același timp neglijat, Griselda nu fusese niciodată, pe o perioadă atât de îndelungată, o simplă anexă la drama altcuiva.

– Nu, e bine, zise Anselm Stern. Dacă mă gândesc bine, ți se cuvin mulțumiri.

Angela Stern trimise invitații ilustrate de mână – cu heruvimi cu zâmbete răutăcioase – la Pensiunea Susskind, chemând pe toată lumea – pe Joachim, Toby, Karl, Griselda și Dorothy – la cină la Spiegelgarten. Dorothy contemplă heruvimii și decretă că Frau Stern avea simțul umorului. Se coafă cu multă grijă pentru eveniment.

Frau Stern îi primi în picioare, lângă arteziană. Era, din toate privințele, mai amplă decât soțul ei și părea mai bătrână, cu o coroană de păr blond încărunțit. Purta o bluză tivită cu dantelă și o fustă uni, gri, nimic fantezist. Dădu mâna cu fiecare și nu i-o reținu pe a lui Dorothy mai mult decât pe a celorlalți. Avea o față din categoria acelor care în repaus par masive, dar sunt imediat transformate de un zâmbet

sau de o sclipire de interes. Când zâmbea, semăna cu Wolfgang: același surâs larg, aceeași vioașie concentrată. Îi servi cu somon și castraveți, salată de cartofi cu smântână, iar de băut bere sau Riesling. Anunță că sculpturile de pe fântână și de pe ramele oglinzilor erau opera ei. Griselda o urmări cum o privește pe Dorothy, când tânăra nu era atentă. Dorothy ședea lângă Leon care-i spusese, sobru, că discutase cu fratele lui și afluase noutatea cu bucurie.

Când terminară de mâncat, Angela Stern o invită pe Dorothy în casă, să-i vadă operele. Toată lumea – până și meditatorii – înțelese importanța gestului. Anselm Stern scoase din buzunar o păpușă în formă de pisică neagră și o făcu să-i danseze pe genunchi.

– Să-ți arăt atelierul meu, zise Angela Stern într-o engleză *sui generis*.

Urcară niște scări abrupte și intrară într-o încăpere mare, mai mult goală, unde era instalat un șevalet și se găseau două mese pline de capete modelate în lut, unele în curs de finisare, altele terminate.

– Iată-i pe fiii mei, zise Angela Stern, arătând niște capete de bebeluși abia născuți. Aici Wolfgang, aici Leon, aici Eckhardt, care nu a trăit. Îmi iubesc fiii, îmi iubesc munca și sunt bucuroasă să te primesc în casă, Fraulein Wellwood.

– Dorothy.

– Dorothy.

– E drăguț din partea dumneavoastră că m-ați invitat.

– Eu cred că toți trebuie să fim liberi să iubim când... și unde... trebuie – că nu e bine să fim constrânși. Dar ceea ce credem și ceea ce simțim, vei vedea, nu e întotdeauna același lucru. Eu... n-am știut că tu... că tu ești. Am cunoscut-o pe mama ta când a fost aici. O femeie frumoasă, plină de viață. Era tare nefericită, pe atunci. Am încercat s-o consolăm. Cred că trebuia să fiu fericită că te văd, Fraulein... Dorothy și acum că te văd aieva chiar *voi fi* fericită. Să vii la noi cât de des. Am să-ți arăt ce lucrez. Aceasta este încăperea unde mă simt eu însămi. Mi-ar plăcea să mă cunoști... și pe mine. Cred că nu e nevoie să mai spun altceva.

– Sunteți nespus de mărinimoasă.

– Dacă cineva a greșit cu ceva, nu dumneata ești aceea. Iată-i pe copiii mei, ca îngerași, iar dincoace începând să fie domni tineri. Ăsta-i Anselm. Nu l-am putut modela fără ca și el să țină un model în mână. Nu sunt mulțumită de felul în care i-am prins expresia feței. Fac și caricaturi – în ele îmi reușește mai bine, pot prinde o linie – cum se spune? – contur simplificat al feței lui...

Mai târziu, meditănd la acest dialog, Dorothy își spuse că femeia fusese hotărâtă să se poarte frumos și în același timp să nu rămână pe dinafară. Și mai târziu, ajunse să înțeleagă că Angela Stern semăna cu Olive Wellwood în multe privințe. „Aceasta e încăperea unde mă simt eu însămi.“ Dorothy se afla la vârsta când încă te mai miri că ești capabil să descrii pe înțelesul tău gândurile și sentimentele altora. Dacă înțelegi cum

funcționează mintea oamenilor, înseamnă oare că îți plac? Nu era înzestrată cu afecțiune puternică și emoții spontane. Clocotul de excitație, încântare și teamă generat de găsirea unui tată nou o tulbura. Frumos modelate, capetele de băieți ale Angelei Stern erau asemenea poveștilor de familie ale lui Olive – o formă de iubire, dar și de distanțare.

Bunul-simț este deopotrivă un blestem și o binecuvântare. La München, Dorothy reflectă temeinic la toate. Dacă voia să devină medic, trebuia să se întoarcă la Todefright și să-și dea examenele. O clipă se gândi să rămână în Germania de Sud și să urmeze medicina acolo, dar pe atunci femeile germane aveau opțiuni de studiu și mai restrânse decât englezoaicele. Totodată, își dădu seama că nu știa ce va spune nou-găsită ei familie dacă se ruga să fie primită în ea. Apoi realizează că nu voia să rămână – nu încă, nu cu adevărat. Chiar dacă era fericită aici, îi era dor de casă. Îi lipseau casa-din-copac, înlesnirile oferite de Queen's College și Harley Street, prelegerile din Gower Street. Mai era și problema meditatorilor. Știind ce se petrecea, Griselda și Karl îi acceptaseră pe Wolfgang și Leon ca verișori prin procură. Își întocmi un plan. O rugă pe Griselda să-i povestească lui Toby Youlgreave, strict confidențial, ce se întâmplase. Pe Karl îl rugă să-i spună lui Joachim Susskind, în și mai mare secret, aceeași poveste. Vor fi toți membri ai unui cerc de oameni care cunoșteau adevărul referitor la Anselm Stern și Dorothy Wellwood, vor perpetua convenția

că ea era de fapt Dorothy Wellwood și astfel se va putea întoarce acasă. Își punea problema ce avea să zică Toby, cel îndrăgostit de mama ei de atâta vreme – încercă să regândească, să recapituleze datele știute cu privire la relația dintre cei doi. Respinse ideea că el ar fi putut ști de mai de mult că nu era fiica lui Humphry. Ar fi observat dacă el și-ar fi trădat printr-un semn cât de mic o asemenea cunoaștere. Ceea ce el nu făcuse. Părase surprins.

Dar cum să-și pregătească întoarcerea – într-un anumit sens, o retrogradare – la Todefright? Mai întâi, îi scrisese maică-sii o misivă. Îi luă multă vreme s-o compună:

Scumpă Mamă Gâscă,

Am fost extrem de fericită să primesc rândurile de la tine și să aflu că acasă totul e în ordine. Mi-e dor de copii, de Tom și de traiul la țară, deși viața urbană e frumoasă și interesantă. Învăț multe lucruri. Nemții se deosebesc mult de noi și ajungi să te cunoști mai bine comparându-te cu oameni atât de diferiți.

Nu știu ce te-a făcut să crezi că n-aș vrea basmul tău. Întotdeauna mă bucur să-l primesc și să aflu ce se întâmplă în continuare. I l-am arătat și lui Herr Anselm Stern, pe care l-am vizitat la teatru. După el, s-ar putea să existe o legătură între „Mistress Higgle” și „Hans mein Igel” (povestea originală a Fraților Grimm) și a montat o piesă de

păpuși cu „Hans mein Igel“, să o vedem cu toții. Ne-am împrietenit la toartă cu Herr Stern și cu toți ai lui. Frau Stern e artistă. Nu știu dacă v-ați cunoscut. E o doamnă foarte blândă și generoasă și ne invită pe toți – inclusiv pe tutori – la cină. Fiii lui Herr Stern, Wolfgang și Leon, sunt acum prietenii noștri buni. Vorbesc nemțește cu Griselda, iar pe Charles îl duc la cabaret și la cafenele! Știu că ești tristă că nu vom fi la Todefright pentru petrecerea de Sânziene, dar familia Stern ne-a invitat să sărbătorim aici, cu ei – se numește Johannisnacht Fest – și ne vom gândi la voi toți. Toată lumea din München – adică în cartierul artiștilor, Schwabing – se costumează ori de câte ori se ivește ocazia, așa că trebuie să ne gândim cum să ne travestim. Herr Stern ne-a promis o versiune a *Visului unei nopți de vară*, jucată de marionete. Aici toată lumea moare de plăcere să iasă din casă și să vadă *das Bauern Tanz* – cum dansează țăranii pe străzi. Herr Stern zice că poate să-i facă pe meșterii din *Visul* să arate ca niște Baueri nemți. Învăț germana, dar foarte încet. Griselda o vorbește ca o lebădă plutind pe ape. Dar și ea va fi bucuroasă să se întoarcă acasă. Noi toți vă trimitem iubirea noastră – ție, tatei și tuturor celor de la Todefright.

Dorothy

Dorothy credea că scrisoarea ei era atât o
mostră de șiretenie, cât și un colac de salvare extrem

de folositor aruncat lui Olive, dacă Olive catadicsea să-l apuce. Apoi se așează ca să reflecteze asupra supărării ei față de Olive, asupra dorinței de a o scoate din viața ei și de a o pedepsi. Pentru ce, mai exact, dorea s-o pedepsească? Pentru un moment de pasiune (presupunea că de pasiune fusese vorba) cu misteriosul și interesantul Anselm? Pentru faptul că o zămisliseră pe ea, pe Dorothy? Dar era fericită că se născuse, era destul de mulțumită să fie cine era, chiar dacă respectiva persoană se dovedise a avea o cu totul altă origine decât cea presupusă inițial. Pentru că o crescuse în ignoranță, ca și cum ar fi fost o Wellwood? Cum altfel ar fi putut proceda o femeie în situația ei? Nu-l păcălise pe Humphry – probabil că nici n-ar fi putut. Dar, trebuia să recunoască, o iubiseră amândoi. Ceea ce o înfuria era *minciuna*. Cei mințiți se simt diminuați, dați la o parte, întrebuințați. Așa se simțea și Dorothy. Dar descoperise că a ști că ți s-a spus o minciună este o formă de putere. Avea acum putere asupra lui Humphry și Olive pentru că ei o mințiseră și ea o știa. Ei nu știau cât de mult știa, ceea ce îi făcea să se teamă. Scrisoarea ei îi va face și mai temători, și mai neliniștiți. *Meritau*. Dar, prin naivitatea și neutralitatea tonului, misiva lăsa o portiță deschisă pentru cei ce ar fi dorit să pretindă că nu se întâmplase absolut nimic – ca ei să știe toți că se prefac și să poată spune aceeași poveste. Sigilă plicul, lipi timbrul și duse scrisoarea la poștă.

Și pe Charles/Karl îl preocupa identitatea sa dublă. Cunoscu mult mai amănunțit decât fetele viața

politică agitată și cea destrăbălată sau satirică din Schwabing. Petrecea ore întregi la Café Stefanie, în fumul des de-l tăiai cu cuțitul și în atmosfera înfierbântată de cântece, ascultându-i pe psihanaliztii și anarhiștii care semănau fermentul dezordinii. Asculta lozinci: „Unitatea înseamnă violență princiară, domnie tiranică. Discordia înseamnă violență populară, libertate“ (Panizza). Se făceau analogii interesante între părțile ascunse, distructive, ale sufletului și frământările gloatelor de muncitori și țărani. A zăgăzui impulsurile de felul acesta era periculos – violența, conspirația, crima, revoluția deveniseră necesare și oportune, pentru a înfrunța și a învinge statul tiranic. Elucubrațiile politicoase ale fabienilor rămăseseră departe în urmă, la fel ca și cursele de cai, partidele de vânatoare din cercurile din jurul noului rege, la periferia cărora se situa și tatăl lui Charles, datorită averii mamei sale germane? Charles era suficient de deștept ca să înțeleagă că putea fi anarhist fiindcă era bogat. Pe gânditorii de cafenea din München îi pasionau manifestările de energie țărănești – charivari¹, *Bauerntanz*, *Karneval*. *Karnevalul* și dezordinea socială se potriveau și erau glorioase. Joachim Susskind se mulțumea să asculte. Wolfgang vorbea măsurat, dar, ca și tatăl lui, desena încontinuu bărbi fluturând în timpul discuțiilor pătimașe, picioare de femei vizibile sub

¹ Obicei folcloric medieval francez, ulterior european, de a face un război nemaipomenit, bătănd în cratițe și tingiri, la nunți și alte evenimente fericite (n. tr.).

fuste, când doamnele se lăsau pe spate, aplaudând. Leon participa la discuții. Vorbea, aproape pedant, despre necesitatea asasinatelor. Karl nu le considera necesare; actele răzlețe, precum uciderea de către anarhiști a președintelui Franței, a prim-ministrului Spaniei, a împărătesei Elisabeta și a regelui Italiei, nu avuseseră ca rezultat decât o și mai cruntă represiune. Se vede că vorbește un englez, zise Leon, fără resentiment. Voi nu cunoașteți asuprirea, ca noi. Voi nu puteți fi aruncați în temniță pentru *Unzüchtigkeit* – „obsценitate“, traduse Joachim – sau pentru *lèse-majesté*, cum li se întâmplă regulat artiștilor noștri. Suntem obligați să montăm piesele noastre serioase în cluburi private și cabarete. Dar și acolo vine poliția, iar artiștii sunt arestați sau exilați. Oskar Panizza trăiește în Elveția, nu se poate întoarce acasă.

– O să te ducem la noul cabaret al artiștilor, Elf Scharfrichter, zise Joachim. Unsprezece călăi. Sună mai bine în germană – tăișul ascuțit al securii este mușcătura spiritului.

Pe Karl îl uimiseră deja violența și satira otrăvitoare ale periodicelor *Jugend*, *Simplicissimus*, cu ale lor caricaturi elegante, dar obscene, răutăcioase și foarte vii. Diavoli negri dansând. Femei ca niște lilieci sau vampiri, cu guri negre. Leon îl invită să admire – în calitate de anarhist englez – caricaturile pe teme britanice din *Simpl.* Leon îi explică lui Charles/Karl că artiștii din Schwabing aveau o deosebită simpatie pentru burii nedreptățiți din Africa de Sud. Caricaturile cereau: „Împușcă-i pe englezi în gură, organul lor

cel mai periculos.“ Era și o ilustrație foarte sugestivă și oribilă în care regele Edward și un ofițer colonial călcau în picioare burii dintr-un lagăr de concentrare. „Sângele diavolilor ăstora îmi mânjește coroana“, se plângea suveranul.

– Tare, nu? întrebă Leon. Turiștii englezi au cerut interzicerea revistei. Își bate joc și de Kaizer. De numeroasele lui uniforme. De călătoria în Țara Sfântă.

Pe Karl îl surprinse – într-o oarecare măsură – propria reacție la aceste imagini. Simțea o jignire și înciudare pur englezești, șovine, pe care le ascundea de nemți așa cum își ascunsese anarhismul de părinți. Ca și Dorothy, avea momente în care îi era dor de o viață mai domoală, mai puțin intensă, mai contemplativă. Mai politicoasă. Englezii nu s-ar fi distrat atâta jignindu-i pe alții. Caricatura ar fi mai spirituală și mai puțin neplăcută.

L-au dus la Elf Scharfrichter, într-o seară când era un spectacol de marionete, deoarece Wolfgang contribuise la alcătuirea distribuției și era implicat în reprezentarea propriu-zisă.

Compania număra unsprezece artiști – printre care și dramaturgul, Frank Wedekind – care defilau în robe roșii ca sângele, cu măști de călău, înarmați cu spade grele pentru execuții, declamând, cântând, jucând scene și piese de păpuși sau de umbre și folosind forme populare – cărora le spunea Tingeltangel – și comparându-se cu maeștrii artelor aplicate; doreau, afirmau ei, să compună melodii care să fie cântate de

meșteșugari când fabricau scaune pe măsura cururilor oamenilor. *Angewandte Lyrik*, despre asta era vorba. Aveau o scenă privată într-o tavernă în care încăpeau optzeci de oameni, așezați la mese. Când Karl s-a dus acolo cu Joachim și Wolfgang, era plină până la refuz. Pereții negri erau decorați cu afișe lugubre și elegante din *Simplicissimus* și gravuri în lemn pornografice japoneze, care-l făcură pe Karl să tresară, deși ar fi vrut să păstreze un calm englezesc studiat. Era și un caiet-program, pe a cărui copertă o femeie goală și exuberantă își întindea brațele în mânuși lungi, roșii ca sângele. Imediat lângă intrare se afla un totem: capul solemn al unui gentilom cu perucă din Epoca Luminilor, în care era înfiptă o secure de călău.

Călăii intrară în marș, intonând cântecelul pe care îl cântau de fiecare dată, adresat ierarhiei catolice:

Ein Schattentanz ein Puppenspott!

Ihr Glücklichen und Glatten

Die Puppen und die Schatten.

Er lenkt zu Leid, er lenkt zu Glück,

Hoch dampfen die Gebete,

Doch just im schönsten Augenblick

Zerschneiden wir die Drähte.

Al umbrei dans, gluma păpușii!

Voi, oameni educați și norocoși –

Dar sus în cer același bătrânel

Ghidează păpușile din turlă.

Spre bine sau spre rău le dirijează el,
Toate păpușile cântă din surlă.
Dar, tocmai când se cuvine mai puțin,
Retezăm corzile păpușii!

În seara respectivă, călăii interpretară cântecele-lul cu gust, fiind urmați pe scenă de Marya Delvard, o femeie scheletică, posesoarea unor plete roșii ca flacăra, a unor ochi dați cu rimel negru și cu piele albă; unduind într-o rochie lungă și neagră, ea cântă – un fel de geamăt prelung, răgușit – despre sex și pasiune, sinucidere și crimă. Era scâldată în lumină violetă. Avea gură de vampir. După ea, veni rândul piesei de marionete *Die Feine Familie*. Între public și scenă se găsea o fosă, care-i adăpostea pe muzicanți și pe păpușari. Piesa prezenta capetele încoronate ale Europei ca pe o bandă de copii isterizați, certându-se pentru jucării – Imperiul din Africa de Sud, palatul din Peking. Unchiul și verișorii – Edward, Kaizer Wilhelm, țarul Nicolae – răcneau furioși ca niște plozi, conspirând între ei împotriva tuturor. Karl ședea nemișcat, străduindu-se să urmărească mitralierele vocilor. Nu-i plăceau suveranii și familiile regale. Dar, din nou, redeveni fără să-și dea seama englez. Străinii ăștia nu-și puteau permite să-și bată joc de Anglia cea plăcută și verde, nici dacă era reprezentată de persoana asta cu obrajii congestionați, grasă și îndrăgostită, cu mantie de hermină și o coroniță ridicolă. O clipă își puse întrebarea cum se va trăi în lume după ce mult așteptata explozie de indignare mâniaasă se

va fi produs. Se întrebă o clipă dacă era într-adevăr de preferat să fii condus de capriciile călăilor mascați și ale seducătoarelor răgușite. La sfârșit, aplaudă, iar Wolfgang îi făcu cu ochiul.

– Aveți operă de acest fel la Londra?

– Avem *music hall*. Dar nu e ca ăsta. E... mai simplu și mai sentimental.

– Sunt și la noi lucruri sentimentale, berechet. Schwabing a inventat un termen pentru ele: *kitsch*.

– *Kitsch*, repetă Charles/Karl.

Un alt teatru nou, *Schauspielhaus* al lui Richard Riemerschmid, se deschisese tot în primăvara aceea. S-au dus cu toții – meditatorii, familia Stern, Karl, Griselda și Dorothy – să vadă noua piesă a lui Oscar Wilde, *Salomé*. Era o clădire *Jugendstil*, extraordinar de frumoasă, delicată. Sala era o cavernă roșu-fierbinte sau un uter care era și o Pădure a Elfilor¹. Tentacule și tulpini fine de aur se revărsau, se cățarau și se rostogoleau pretutindeni, neregulate, legând balcoanele de scenă, încadrându-i pe actori. Wilde era mort. Murise imediat după ce Karl și Joachim îl văzuseră la Grande Exposition, în atelierul lui Rodin. Lui Karl nu-i plăcu *Salomé*, cu gemetele ei ritmice și senzualitatea ei bolnavă. Noul cuvânt, *kitsch*, se agățase de el. Îndrăzni să-i spună lui Joachim că, după el, piesa era „kitsch“, iar Joachim, șocat, îi spuse că nu, era Artă

¹ Elven Wood apare în *Stăpânul inelelor*, de J.R.R. Tolkien (n. tr).

Modernă, libertate de exprimare. După o vreme, Dorothy încetă să mai urmărească piesa și încercă să-și amintească numele tuturor oaselor din corp. Interpreta rolului Salomé părea suplă, fără oase, ca și cum ar fi fost, simultan, o îmblânzitoare de șerpi și șarpele însuși. Wolfgang îi spuse Griseldei că în opinia lui piesa n-ar fi fost niciodată reprezentată la Londra, în limba maternă a lui Wilde. Toby Youlgreave, șezând de cealaltă parte a Griseldei, preciză că piesa fusese scrisă în franceză și tradusă în engleză, dar Lordul Șambellan interzisese montarea. Ah, exclamă Wolfgang. Și voi aveți o Lex Heinze. Toby zise că motivul interzicerii fusese, credea, blasfemia – personaje biblice puse să joace – nu obscenitatea. Dar textul fusese publicat cu ilustrații de Beardsley. Ilustrații foarte năstrușnice. Dar inteligente. Wolfgang spuse că parcă le văzuse, dar cu tonul unuia care nu-și amintește s-o fi făcut în realitate. Pe urmă observă că Beardsley desena scene voluptuoase, dar întotdeauna cu răceală. Spre deosebire de artiștii noștri. Se spune că englezii sunt reci. O privi iute pe Griselda, apoi întoarse ochii. Griselda se uită la cortina de un carmin dens, lăsată pentru Interval. O îmbujorare extrem de vagă i se ridică în obrazii albi.

În cele din urmă veni iarăși Solstițiul, Sânzienele în Anglia. Olive prezidă, ca de obicei, adunarea incompletă de pe peluză. Era o zi plumburie. Regina Zânelor purta o mantie de operă deschisă în față, din catifea, peste fustele plutitoare. Herbert Methley i se

substitui lui Youlgreave cel absent în rolul Bottom; el își terminase romanul și-și reluase treburile sociale și amoroase. Florian era Pânză-de-Păianjen, în locul lui Dorothy. Puck era tot Tom. Humphry arăta încă bine, dar albise la tâmple.

La München, petrecerile deveniseră mult mai deșănțate. Artiștii și boemii din Schwabing se îmbrăcau fercheș ori de câte ori puteau, petreceau cu antren în orice zi de sărbătoare, dansau pe străzi, în curți și grădini. Anselm Stern regiză o versiune pentru marionete a *Visului unei nopți de vară*. Păpușile cu înfățișare umană, împiedicate, și spiridușii cu aripi ce măturau pământul fugeau unii după alții printr-o pădure pictată, în sunetele nepământene ale fluierelor și cimpoaielor. Meșterii erau îmbrăcați ca muncitorii bavarezi și dansau dansuri campestre. Oberon avea fața ascuțită a lui Anselm Stern, observă Dorothy, și una dintre expresiile lui caracteristice, de cugetare intensă, aproape periculoasă. Puck era leit Wolfgang, cu cornițele ieșind din părul vâlvoi. Hermia și Helena erau jucate de Dorothy și Griselda, cu expresii fixe și ochii dilatați de mirare.

După spectacol, bătură străzile. În sudul Germaniei, miezul de vară era cald, plin de frunziș, îmbietor. Se întâlneau cu alte grupuri și poposiră la taverne și cafenele pentru o halbă de bere sau un pahar de Riesling. La un moment dat, Dorothy, costumată în molie argintie, și Griselda, înveșmântată ca o doamnă din secolul al XVIII-lea, se ciocniră de o walkirie cu

platoșă și coif cu coarne, care se dovedi a fi englezoaică. O chema, le zise, Marie Stopes. Era studentă la Universitate. Lui Dorothy i se trezi interesul. Zise că nu știuse că sunt primite și fete. Nu sunt, îi răspunse Marie Stopes. În departamentul meu, sunt singura femeie. Sunt paleobotanist. Mă ocup de sexul cicadelor fosilizate. E foarte interesant. Dacă este una, pot fi mai multe, gândi Dorothy. În acest punct, Joachim Susskind li se alătură și o recunoscu pe domnișoara Stopes, care obținuse un calificativ nemaivăzut, clasa întâi cu onoruri, la botanică – chiar în acel an – la University College. Dintr-odată, Dorothy se simți caraghioasă, îmbrăcată în catifea și mătase gri. Ar fi trebuit să se afle în aulă. Dar tot ca ea era și eminenta domnișoară Stopes, costumată într-o walkirie stângace și ușor cherchelită.

Anselm Stern și ai lui aprinseseră un rug de familie în curte – o construcție tonică, veselă, nu enormă, nu un vulcan. Dansară cu toții în jurul lui și când flăcările se stinseră săriră peste tăciuni. Anselm dăduse tuturor flori albastre, *Rittersporn*, să le arunce pe jar.

– Și cu ele, toate necazurile și grijile voastre, zise el.

Din ziua aceea, Dorothy se alese cu două amintiri pentru totdeauna. Prima, că dansase cu tatăl ei cel nou, Anselm Stern, un fel de polca rapidă și învârtăjită, în jurul Spiegelgarten. Își surprinse imaginea într-o oglindă – părul i se despletise, avea o înfățișare sălbatică – și-și aminti brusc cum valsase în South Kensington cu celălalt tată, rochia nouă, mâna lui pe spatele ei și tot ce urmasă după aceea. Din cauza

acelui dans – dansul de acum. Pierdu ritmul și Anselm o stabilizează. El îi privi fața îngrijorată și, pentru prima oară, o sărută cu grijă pe frunte.

A doua amintire era că intrase în casă, căutând o baie și, după ce găsisese una ocupată, mersese în căutarea alteia. Și dăduse peste două persoane lipite strâns una de cealaltă. Wolfgang și Griselda. Dorothy observă că amândoi își țineau ochii închiși. N-o zăriseră. Cotise imediat după colțul de unde abia apăruse. Nu-i spuse nimic Griseldei și nici Griselda nu pomeni despre asta.